Burşali, Mehmed Tahir

111

عثمانلى مؤلفلرى

Osmanlı müellifleri

عثمانليلرك ظهورندن زمانمزه قدر كلن ومسلكلرنده اثر يازان تورك مشايخ، علما، شعرا وادبا، مورخين، اطبا، رياضيون وجوغرافيونك مختصر ترجمهٔ حاللريله اثرلرينه دائر معلومات كافيه‌يى حاويدر.

ايكنجى جلد cilt 2

محررى:
بروسه‌لى محمد طاهر

معارف عموميه نظارت جليله‌سى طرفندن
طبعنه همت بيورلمشدر

استانبول — مطبعهٔ عامره
١٣٣٣ هجريه
[1914]

مشارالیهك عرفاء صوفیه‌یه واصحاب صدق وصلاحه محبتی ارباب جهل وضلاله نفرتی وار ایدی. اکثر اطواری لاقیدانه اولوب دنیایه میل والتفاتی یوق ایدی . سکسز یوز یتمش طقوزده ارتحال ایله‌دی .

عصری فضلاسندن شهاب‌الدین منصور :

بکت علی‌الشیخ محی‌الدین کافیه‌جی [١]

عیوننا بدموع من دم المهج

مطلعنی حاوی مرثیه‌سیله تأثرات عمومیه‌یی تصویر ایتمکه چالیشمشدر .

مؤلفات فاضلانه‌لری پك متنوع اولوب بعضیلری شونلردر :

(١) التیسیر فی علم‌التفسیر
(٢) انوارالسعادة فی شرح کلمةالشهادة
(٣) تشریح مسألةالاستثناء
(٤) الاشراق فی مراتب‌الطباق
(٥) شرح قواعدالاعراب
(٦) سیف‌القضاة علی‌البغاة
(٧) شرح الاسماءالحسنی
(٨) مختصر فی‌علم‌الحدیث
(٩) شرح‌العقائد العضدیة [٢]
(١٠) الفرح والسرور فی‌بیان‌المذاهب
(١١) نزهةالارواح وغبطةالاشباح فی‌التصوف
(١٢) وجیزالنظام فی اظهار مواردالاحکام
(١٣) شرح تهذیب‌المنطق والکلام
(١٤) منبع‌الدرر فی علم‌الاثر
(١٥) منازل الارواح
(١٦) عقدالفرائد

---

[١] مشارالیهك کافیه‌جی شهرتیله اشتهارینه ابن‌حاجب مرحومك فن نحودن (کافیه) نام اثر دقیقنی پك چوق دفعه‌لر تدریس ایلمسی سبب اولدیغنی امام سیوطی مرحوم (لب‌اللباب فی تحریرالانساب) نده بیان ایله‌مشدر.

[٢] علامه جلال‌الدین دوانی ایله علماء عثمانیه‌دن [١١٦٠] تاریخنده وفات ایدن طریقتجی زاده سید مصطفای انقره‌وی و[١١٣٤]ده وفات ایدن‌شهری‌سلیمان فاضل افندیلر طرفلرندن‌ده شرح اولونمشدر.

(١٧) المختصر المفيد فى علم التاريخ
(١٨) حل الاشكال فى مباحث الاشكال فى الهندسة
(١٩) تفسير الآيات المتشابهات
(٢٠) نزهة الاخوان فى تفسير قوله تعالى (يالوط انا رسل ربك . .)
(٢١) نزهة المعرب فى المشرق والمغرب
(٢٢) (زيد قائم) جملهسنه دائر يوز اون اوچ بحثى حاوى رساله
(٢٣) ترغيب فى كشف رموز التهذيب
(٢٤) معراج الطبقات ورفع الدرجات لاهل الفهم والثقات
(٢٥) قبلة الارواح
(٢٦) الكافى الشافى
(٢٧) النزهة فى روضة الروح والنفس
(٢٨) قرار الوجد فى شرح الحمد
(٢٩) سيف الحمد والنصرة
(٣٠) حسن الختام للمرام
(٣١) انس الانيس فى معرفة شان النفس النفيس
(٣٢) رسالهٔ مستقله بعلم النفس ووجوه القراآت
(٣٣) الهداية لبيان الخلق والتكوين
(٣٤) زين الفرح بميلاد النبى سيد الانام
(٣٥) نيل المرام
(٣٦) كشف النقاب للاصحاب والاحباب
(٣٧) الكافى فى بيان الصف المستطيل جداً
(٣٨) رمز الخطاب بر شح العباب
(٣٩) خلاصة الاقوال (فى حديث انما الاعمال بالنيات)
(٤٠) نشاط الصدور فى شرح كتاب الفرح والسرور
(٤١) سيف الملوك و الحكام المرشد لهم الى سبيل الحق والاحكام

كمال الدين اسماعيل قره مانى « قره كمال »

منلا خسرو وخياليدن تلمذ ايلهمش بر فاضل در. مؤلفاتى: (حاشيهٔ قاضى)، (حاشيهٔ كشاف)،

ایله‌دی (کتاب‌الاستعاره) اسمنده بر اثریله (فریده عصام) ی اوزرینه‌ده حاشیه‌سی واردر. آثاری غیر مطبوعدر .

کوموجنه‌لی محمد بن احمد

علمادن بر ذات اولوب (ترجمهٔ طریقت محمدیه)، (شرح ابیات نونیه) ، (رسالهٔ ارادهٔ جزئیه) کبی آثاری واردر . (۱۲۰۳) ده درسعادتده ارتحال ایده‌رك (امیربخاری) یه دفن ایدلدی .

کلنبوی اسماعیل افندی

(آیدین) ولایتنك (صاروخان) سنجاغی ملحقاتندن (قرق‌آغاج) قضاسی نواحیسندن (کلنبه) ناحیه‌سندن اولمسندن ناشی (کلنبه‌وی) شهرتیله شهرتشعار اولان محقق ذوفنون (اسماعیل افندی) مرحوم حقنده (قاموس‌الاعلام) ده مندرج شو « کلنبوی متأخرین علماء عثمانیه‌دن اولوب کلنبه‌لیدر . علم آدابده مؤلفك اسمیله معروف گوزل بر متنی واردر . ترجمهٔ حالنه دسترس اولنه‌مدی » عباره فاضل مشارالیهك بالوجوه بیلنمسی لازمکلان ترجمهٔ حالنه کافی اولمدیغی اشکار اولدیغندن بو بابده‌کی مقصدی تأمینه کافی اولمق ارزره (تسالیا) قطعه‌سنده‌کی (یکیشهر) ده سنك مزارنده محرر اولان شو : (سابقاً یکیشهر قاضیسی افضل‌المتأخرین عمدة المصنفین مرحوم ومغفورله کلنبوی اسماعیل افندی روحیچون فاتحه) عباره ایله اسامیٔ مؤلفاتنه دائر تتبعات ناچیزانهم نتیجه‌سی اوله‌رق دسترس اوله‌بیلدیکم آثاری علاوه ایدلدی . ریاضیون فصلنده‌ده قسماً ترجمهٔ حالیله علوم ریاضیه‌ده‌کی بهره‌سنه دائر معلومات لازمه درج اولوندی .

کوزی بویوك زاده ابراهیم افندی

قیصریه علماسندن‌اولوب اکمال تحصیلی خادمی‌مرحومك تلمیذخاصی بویوك حسین افندیدندر. وفاتی (۱۲۵۳) ده قبری « خادم » ده‌در . مؤلفاتی فنون مختلفه‌دن باحث ۳۱ رساله‌یی حاوی مطبوع مجموعه ایله (تفسیر جزء نبأ)، (رساله فی حق‌المرفوعات)، (تقریرالاستعاره)، (شرح

استعارهٔ عصام بلسان الترکی)، (ترجمهٔ سورهٔ ضحی)، (قواعد کلیه‌یی حاوی غیر مطبوع مجموعه) دن عبارتدر .

کدوسی حافظ محمد افندی

فضلادن وعلم فقه متخصصلرندن برذاتدر. (١٢٢٦) تاریخنده (فتاوای زینیه) یی ترتیب ایده‌رك (مرتب فوائد زینیه) تسمیه‌ایتدیکی گبی (نتیجة‌الفتاوی) نك نقولنی‌ده درج ایده‌رك بعض علاوه‌لر یاپمشدر . آناطولی قاضی‌عسکرلکی رتبه‌سنی حائز ایدی . (١٢٥٣) ده استانبولده ارتحال ایده‌رك (ایوب) نشانجی‌سنده (مراد بخاری) درکاهنه دفن ایدلدی. فاتح جوارنده (یحیی‌توفیق‌افندی) مدرسه‌سنده‌کی کتبخانه‌ده مکمل بر (هدایه) شرحی‌ده واردر . (مفاد الاشباه) ده جملهٔ آثارندندر .

کونجی زاده قاسم افندی

فحول علمادن برذات اولوب (قیصریه) لیدر. تحصیلنی خادمی زاده‌لردن محمدامین‌افندیدن اکمال ایده‌رك مملکتنده نشرعلم ایله مشغول اولدی . (١٢٥٨) ده ارتحال ایله‌دی. (شرح‌انموذج العلوم) ، (رسالة‌الحجة فی‌المنطق) اسملرنده آثار فاضلانه‌لری وفنون‌شتی‌یه دائر برخیلی‌تعلیقاتی واردر .

کاتب مصطفی افندی «کرد زاده»

فضلادن بر ذات اولوب (عینتاب) لیدر . (١٢٧٩) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایده‌رك (طوپالاق طاشی) دینیلن محله دفن ایدلدی .

(ملتقی‌الابحر) ه دورت جلد (انتخاب الفقهاء) اسمنده بر شرحی واردرکه اسمی تاریخ تألیفنی مبین‌در . فتاوای عبدالرحیمك نقولنی جمع وترتیب ایله‌مش؛ برده فضائل جهاد حقنده (جهادیه) اسمنده بر رساله یازمشدر . آثاری غیر مطبوعدر .

كوردوسلى حاجى خليل افندى

فضلادن برذات اولوب (كوردوس) ك (قاياجق) ناحيه‌سندندر . اقحصارده (حاجى عمر) افنديدن مقدمات علومى بعدالتحصيل (قرق آغاج) ده (يكن‌عثمان) افنديك رحلهٔ تدريسنده آلتى سنه بولندقدن صوكره (استانبول)ه عزيمتله مشهور «ويدينلى خواجه» مرحومك درسنه اوطورمش ايسه‌ده برمدت صوكره معذرت وجوديه طولاييسيله « قرق آغاج »ه عودت وآنف البيان (يكن عثمان) افنديك درسنه ملازمتله اخذ اجازت ايله‌مشدر. بعده ترجمهٔ حالى آتيده محرر « باباكويلى » (حاجى‌احمد) افنديدنده ادبيات عربيه وفارسيه تحصيل ايله‌يوب (مثنوىٔ شريف) ايله (مقامات حريرى) يى اكمال ايله‌يه‌رك (قاياجق) ه عودتله (يكن‌عثمان) افنديك استاذى ودايسى اولان آتى‌الترجمه (قرق آغاجلى) (بويوك حاجى سليمان) افنديدن‌ده اجازت آلمشدر. او صره‌ده (كوردوس) دن وقوع‌بولان آرزوى عمومى اوزرينـه اورايه كله‌رك تأهل ايتمش و (اوزون‌چام) مدرسه‌سنه يكرمى حجره داها علاوه ايله وفاتنه قدر بش دفعه اجازت ويرمكه موفق اولمشدر . (١٢٩١) ده ارتحال آخرت ايده‌رك قصبه‌نك غربنده بولنان (شهيدلر) نام ديكر (آغالر) قبرستاننه دفن ايدلدى. (تصديقات) اوزرينه برحاشيه‌ايله علم قرائتدن (جزرى) يى شرح وايضاح ايتمش و (تلخيص) و (مرقات) متلرينك مباحث مهمه‌سنه دائر يازديغى تعليقات همان سكز اون رساله تشكيل ايده‌جك يوزلرجه صحيفه وجوده كتيرمشدر .

كريم افندى « خواجه عبدالكريم افندى »

درسعادتده تحصيلنى اكمال‌دن‌صوكره اوروپايه‌ده كيده‌رك برقاچ‌سنه مرورنده‌عودت ايله‌مشدى. علوم‌دينيه ومعارف‌شرقيه‌ايله السنه وترقيات غربيه‌يه واقف برفاضل‌حكيم اولوب (اماسيه) ليدر. اوروپادن عودتنده استانبولده تدريس وتأليف ايله مشغول اولديلر . بعدالعوده انكليز كريم افندى شهرتيله بنام اولدى . آخر تدريسلرى علوم نقليه وفنون حاضره‌يه تطبيق‌ايده‌رك (تفسير قاضى) اولمش‌ايدى. آثارمطبوعهٔ عربيه‌سى : (ميزان‌العدل فى‌المنطق‌وحاشيه)، (جامع‌الحقايق‌ـ شرح هداية)، (حاشيهٔ سيلكوتى على‌التصورات) در. تركيه‌سى : (زبدهٔ علم صرف وشرح امثله)، (رسالهٔ قضاوقدر)، (رسالهٔ حركة زمان)، (رسالهٔ روح) ، (قصهٔ سلامان وابسال) اولوب اكبر مؤلفاتى ناتمام قالان (ابن سينا) نك (شفا) نامنده اثر حكمى‌سنك شرحيدر .

وفاتی (١٣٠٣) ده مرقدی (فاتح) جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . زمانمزده وجودیله افتخار اولونور علمادن ایدی .

(ل)

لطفی « ملا » صاری لطفی

علوم‌عربیه‌ده متبحر وفنون ریاضیه‌ده متمیز حکیم بر ذات اولوب (توقات) لیدر. علوم عربیه وادبیه‌یی سنان‌پاشادن فنون ریاضیه‌یی علی قوشجیدن تعلم ایله‌مشدر. سلطان بایزید ثانی‌یه فوق‌الغایه‌تقربی رقیبلرینك‌بالخاصه باشده‌خطیب زاده اولمق‌اوزره (عذاری) وسائره کبی همپاسنك بادیٔ حسدی اولدیغندن بوانصافسز حسودلرك حضورشاهانه‌ده ملانك الحادینه دائر ایتدکلری شهادت غرضکارانه‌لری اوزرینه هر نصلسه (٩٠٠) تاریخنده آت میداننده اعدام اولوندی . بو حاله بالخاصه علم وفن نامنه تأسف اولونور . (خلاف واقع بود)، (ولقدمات شهیدا)، (تلف نفس نفیس) ترکیبلری تاریخ‌شهادتیدر. شرح مطالعه، سید شریفك‌شرح‌مفتاحنه حاشیه‌سی واقسام علومدن یوز قدرینك موضوعاتی معرف (موضوعات) رساله‌سیله مشارالیه سیدشریفه بحث موضوعده یدی اسئله ترتیب ایده‌رك (السبع‌الشداد) عنوانیله توسیم ایتدیکی اسئله‌سی اولدیغی کبی (حاشیه علی‌شرح عقائد نسفیه)، (رساله فی‌تحقیق‌الایمان)، (رساله فی‌علم‌الاداب)، (المطالب‌الالهیة) اسملرنده دیکر اثرلریله بر خیلی تعلیقاتی‌ده واردر . بخاریٔ شریفه برمقدار شرحی اولدیغی و (٥٨١) ده وفات ایدن ابی بکر عبدالله بغدادی‌نك (فرج بعدالشدة) نام کتابنی‌ده ترجمه ایتدیکنی دولکر زاده محمد چلبی‌دن نقلاً ترجمهٔ حالنی یازان حالت‌بك مرحوم یازییور . تربه‌سی جوار ایوبده یاودود اسکله‌سی یاننده دفتردار محمودچلبی مسجدی قربنده‌در. علامهٔ روم ابن کمال حلقهٔ تدریسنده یتیشنلرك اك مشهورلرندندر . مفصل ترجمهٔ حالی (١٢٩٠) تاریخنده حالت بك مرحوم طرفندن یازیله‌رق طبع ایدلمش اولدیغی کبی وقتیله (دولاب) اسمنده‌کی رسالهٔ موقوته‌یه‌ده درج ونقل اولونمشدی .

اشعارندن :

اولدرمەیجـە مهرو وفا ایلەمم دیمش
کر ایلر ایسە مهرو وفا اولدیرك بنی

لبی محمد افندی « حافظ »

فضلادن معلوماتی واسع بر ذاتدر . (١١٦٦) دە ارتحال ایلەدی . (لب التفاسیر فی معرفة اسباب النزول والتفسیر) اسمندە بر تفسـیری، ارادهٔ جزئیە تحقیقنە دائر رسـالەسی واردر . (شفاء شریف)، (مشارق شریف) ایلە (وقایە) و (مستطرف) یدە ترجمە ایلەمشـدر . آثاری مطبوع دکلدر .
(اسنی التحف فی ترجمة المستطرف) اسمندەکی ترجمەیی سلطان محمود اول زماننده بشیر آغانك التماسیلە یاپمشدرکە نفیس یازیلی بر نسخەسی (نور عثمانیە) کتبخانەسندە واردر .

لطف الله بن محمد ارضرومی

علماء اعلامدن برذات اولوب (کوکسی کور) شهرتیلە بنام ایدی . (١٢٠٢) دە حلبدە ارتحال ایلەدی . آثاری : (معارج النور فی شرح اسماء حسنی)، (اختصار المواقف)، (المطـالب الموعودە والمکاسب المحسودە) در . بونلردن باشقە (١١٩٧) تاریخندە تألیف ایتدیکی (راموز التحریر والتفسیر) اسمندە منقح بر جلد تفسیری واردر . بر نسخەسی (غلطە) مولویخانەسی کتبخانەسندە موجوددر .

لبیب عبدالغفور آمدی

زمرهٔ مؤلفیندن بر ذات اولوب (دیار بکر) لیدر . (١١٨٢) تاریخندە مملکتندە ارتحال ایدەرك (رومقپوسی) خارجندە دفن ایدلدی . آثاری : (رسالە من الاصول)، (رسالە من السیاسة)، (تعلیقات علی البیضاوی)، (دیوان اشعار) .

آثاردن کوریله‌بیلنلری بروجه‌آتیدر :

(١) ــ انفس‌الجواهر : مفسر مشهور (خازن بغدادی) نك (لباب فی‌معانی التنزیل) اسمنده‌کی مشهور ومطبوع تفسیرینك ترجمه‌سیدرکه برر نسخه‌سی (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) ایله (بروسه) ده (جامع کبیر) کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٢) ــ ترجمهٔ‌تفسیر ابی‌اللیث : فقیه مشهور (ابی‌اللیث سمرقندی) نك تفسیر مشهورینك ترجمه‌سی اولوب برنسخه‌سی (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٣) ــ ترجمهٔ فصل الخطاب : سادات نقشیه‌دن (خواجه پارسا) حضرتلرینك تصوف واخلاقدن باحث فارسی العباره اولان اثر معروفنك ترجمه‌سیدرکه نسخه‌لری استانبول کتبخانه‌لرندن برقاچنده واردر .

بوترجمه‌نك (دمیر طاش پاشا زاده اومور) بکك التماسیله میدانه کلدیکی مقدمه‌سنده مذکوردر .

(٤) ــ حصن الحصین فی منهج الدین : ادعیه وموعظه‌دن مشهور (حصن الحصین) ك ترجمه‌سیدرکه برنسخه‌سی (بشکطاش) ده اعزهٔ کرامدن یحیی افندی کتبخانه‌سنده واردر . مقدمه‌سنده (امیر سلطان محمد) نامنه ترجمه ایدلدیکی محرردر .

بوترجمه‌نك مقدمه‌سنده‌کی منظومه‌دن :

واجبدر بزه حمد حق ابتدا
که آنك کلامنه اوله اقتدا

زیرا ابتر اولور قالیر ناتمام
چو حمدیله اولمایه اصل کلام

(٥) ــ زادالعباد : (ابوبکربن محمدالسیلانی) نك تصوفدن فارسی‌العباره (نجات‌الذاکرین) اسمنده‌کی اثرینك ترجمه‌سی اولوب برنسخه‌سی (باغچه قپوسنده) کی حمیدیه کتبخانه‌سنده واردر . بواثرك (جاندارلی) حفیدی (محمد بن ابراهیم پاشا) التماسیله میدانه کلدیکی مقدمه‌سنده مندرجدر .

(٦) ــ منبه‌الراقدین : علم‌اخلاقدن آچیق تورکجه برلسانله یازلمش بویوجك برجلد اوزره مرتب قیمتلی براثردر . بواثر اصل موضوعیله برابر قدمی طولاییسیله تاریخ لسان عثمانی نقطه‌سندن‌ده اهمیتی حائزدر . برر نسخه‌سی (کتبخانهٔ عمومی) ایله (نور عثمانی) و (مناستر) کتبخانه‌لرنده واردر .

[illegible] (٧٠٧) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] : [illegible]
[illegible] : [illegible]

[illegible] [[illegible]] [illegible] (٣٥٦) [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

(٥٨٧) [illegible] ([illegible]) [illegible]

(٦٠٠) [illegible]

[illegible]

[illegible] (٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

محمد معروف افندی

قضاتدن و عرفای شعرادن برذات اولوب (طربزون) لیدر. مصر ملاسی ایکن (استقامت) کلمه‌سنك دلالتی اولان (١٠٠٢) تاریخنده وفات ایده‌رك (قرافهٔ کبری) قبرستاننده (عمر ابن الفارض) حضرتلرینك قربنه دفن ایدلدی آثارینك باشلیجه‌سی سادات نقشبندیه‌نك سلوك وتراجم احوالندن باحث اولوب ازمیر قاضیسی ایکن ترجمه ایتدیکی مطبوع (رشحات عین‌الحیات) ترجمه‌سیدر. (قصیدهٔ برئه) یه‌ده ترکجه مکمل شرحی واردر. مسلك قدیم تصوفه‌منتسب ایدی.

یارب بو کوکل کوزنی بینا ایله	مرآت دلی پاك ومجلا ایله
ذکر کله‌سنك شکرك ایدوب ورد زبان	دل بابلنی حمدکه کویا ایله

ملا احمد شمس‌الدین قره‌باغی

فضلادن برذات اولوب اکمال تحصیلدن صوکره استانبوله کله‌رك قاضی‌عسکر اولمش‌ایدی . (١٠٠٩) ده ارتحال ایله‌دی . وفاده مدفوندر .

مؤلفاتی :

(حاشیهٔ بیضاوی) ایله (تلویح ، هدایه ، مواقف ، مفتاح) ه اولان تعلیقاتدن عبارتدر .

ملاچلبی زاده ابراهیم احمد افندی

فضلادن شهری برذاتدر . (١٠٣٠) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . آثاری غیرمطبوع اولوب بروجه‌آتیدر :

(حاشیهٔ درر ، شرح شافیه ، حاشیه‌علی شرح‌التلخیص ، جامع‌المتفرقات من فوائد الورقات ، کفایة الرفاة الی غرف الورقات ، تحریر الملحقات والتقاریر المحققات) در .

محمد اسعد افندی « شیخ‌الاسلام »

مورخین فصلنده مذکور خواجه سعدالدین افندینك مخدومیدر . (١٠٣٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك پدری یاننه دفن ایدلدی . السنهٔ ثلاثه‌ده اشعاری واردر .

آثاری :
(فضائل جمعه ، تخمیس قصیدهٔ بردهٔ ، کل‌خندان ـ ترجمهٔ کلستان ، ذیل تاج التواریخ منظوم ترجمهٔ شمائل) وسائره‌در .
(فضائل) حمیدیه ، (کل خندان) نور عثمانی‌ده و (منظوم ترجمهٔ شمائل) ده ابراهیم پاشا کتبخانه‌لرنده واردر .

محمد امین بن صدرالدین شیروانی

فاضل ابن فاضل برذات اولوب علماً تکملی استانبولده‌در . (١٠٣٦) تاریخنده وفات ایده‌رك وصیتی اوزره اسکداره دفن ایدلدی . (٥٤) قدن باحث سلطان احمد اول نامنه تألیف ایتدیکی (فوائد خاقانیه) ایله (تفسیر سورهٔ فتح ، حاشیهٔ شرح شمسیه ، تعلیقات علی تفسیر بیضاوی ، شرح قواعدالعقائد للغزالی، رساله فی تحقیق المبدأ والمعاد) وسائره کبی آثاری واردر .
پدر عالیلری صدرالدین شیروانی‌نك‌ده (الحکمة‌المتعالیة) وسائره کبی آثار فاضلانه‌لری واردر .

مصطفی افندی « شیخ‌الاسلام »

فضلادن برذات اولوب (بولی) دندر . (١٠٨٤) ده حجدن عودتنده (مصر) ده ارتحال ایتدی .
آثاری : (شرح کنز الدقایق ، حاشیهٔ‌شرح اشکال التأسیس) ایله‌فنون‌متداوله‌یه‌تعلیقات‌در

مصطفی بن خیرالدین

فضلا وادبادن برذاتدر . فقهدن‌مشهور (اشباه ونظائر)ی (تنویرالاذهان والضمائر) اسمیله شرح ایده‌رك سلطان احمد اوله تقدیم ایتدی‌که (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر . خط دستیله محرر نسخه‌سی‌ده اسعد افندی کتبخانه‌سنده‌در .

برده (١٠١١) تاریخنده (حسین خوارزمی) نك (نصیحت‌نامهٔ شاهی) سنی ١٢ باب اوزره ترجمه ایده‌رك (ارشاد العاشقین) تسمیه ایتمشدر .

شیخ (محمد قزوینی) نك (مناقب مشایخ نقشیه) سنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه برنسخه‌سی (خسرو پاشا) کتبخانه‌سنده‌در .

محمد بروسوی «مصنف»

فضلادن برذات اولوب علم‌فقهدن (تنویر الابصار) ه (تبصیر الانوار) اسمیله یازدیغی شرح ایله اثبات فضیلت ایله‌مشدر .

بوشرحك مقدمه‌سندن ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (افتاده زاده قطب ابراهیم افندی) یه منتسب اولدیغی آکلاشیلیور . بواثرك برنسخه‌سی طرف عاجزیدن بروسه‌ده جامع کبیر کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدر .

(١٠٨٨) تاریخنده وفات ایله‌دی پونار باشی حظیره‌سنده قلندرخانه یقیننده مدفوندر . (١٠٨٦) ده (بابای عتیق ـ بابا اسکی) ده وفات ایدن (قهستانی) شارحی (الهی زاده محمد افندی) ده بروسه‌دن یتیشن علمادندر .

محمد یوسف افندی «اسیری محمد افندی»

علماء شعرادن برذات‌اولوب فی‌الاصل (آناطولی) دندر . اکمال تحصیلدن صوکره اختیار سیاحت ایتدیکی اثناده صلیبیونه اسیر اولمشدی . بعدالخلاص (آغریبوز) آطه‌سنده‌کی (قیزیل حصار) ده اختیار اقامت ایله‌دی و (١٠٠٠) تاریخنه دوغرو بوراده ارتحال ایتدی .

(مجامع الجواهر) اسمنده برأثریله تورکجه (محمدیه) شرحی واردرکه برنسخه‌سی‌نور عثمانیه کتبخانه‌سنده واردر .

اسارتی زمانده‌کی سرکذشتنی سلك نظمه چکمشدی .

مصطفی بن عمر اسکداری

بین‌العلما (جلب) شهرتیله بنام شهری برفاضلدر . سلیمانیه مدرسی ایکن درسعادتده

احوالنى كورويده بوطائفهٔ عليه‌نك عمومى حقنده سـوء ظن اولونماسى موافق عقل وانصاف اوله‌ميه‌جغنه دائر عزيز محمود هدائى وحسين لامكانى حضراتنك بوذاته مكتوبلرى واردر .

(١٠٢٩) تاريخنده درسـعادتده وفات ايدن (على) افندى‌ده (بلغراد) دن يتيشن فضلادندر . بوذاتك (شرح سراجيهٔ ملا) يه حاشيه‌سى وفرائضده مستقل متنى واردر .

موستارى محمود افندى

فضلادن وزمرهٔ قضـاتدن برذاتدر . حلب قاضيسى ايكن (١٠٩٩) تاريخنده ارتحال ايله‌دى .

آثارى :

(شرح عروض اندلسى ، شرح ملا جامى الى منصوبات ، بديعيه من‌البديع) وسائره‌در .

(فتاواى احمديه) صاحبى (احمد) افندى‌ده موستاردن يتيشن فضلادندر .

مصلح‌الدين موسى افندى «شيخ عماد زاده»

مقدمات علومى كوردكدن صـوكره بلاد عرب وعجمه سياحتله عودتنده افضل زاده‌دن تكميل نسخ ايله‌دى . بعده مملكتى اولان آماسيه‌يه عودتله سـلطان بايزيد ثانى كتبخانه‌سنه حافظ كتب تعيين اولوندى .

وفاتى :

[٩٣٦]ده ارتحال ايتدى . اواخر عمرنده مسلك قويم تصوفه سالك اولمش ايدى. الزم مسائل فقهيه‌يى جامع اولمق اوزره‌اون‌عدد فتاواى‌مقبوله‌دن جمع وترتيبنه بذل همت ايله‌ديكى (مخزن‌الفقه) نامنده‌كى اثرنى مؤخراً مفصل برصورتده شرح ايله‌مشدر هرايكيسى‌ده غير مطبوعدر . سلطان (محمد بن بايزيد) خان معاصرى اولوب علم‌اخلاقدن توركجه (مرآت‌الملوك) مؤلفى كوموشلى زاده (احمدحسام‌الدين) افندى‌ده (آماسيه)دن يتيشن فضلادندر .

محمد بن عبدالرسول برزنجى

فحول علمادن برذات اولوب (سليمانيه) ليدر . (١١٠٣) تاريخنده مجاور بولونديغى

يونسه قدر (حاشيه على البيضاوى) منطقدن (حسام كاتى حاشيه‌سى محى الدين طالشى‌يه حاشيه) (علاقه‌شرحى) (عزى شرحى سعدالدينه تعليقات) (رساله‌فى ردقدم‌العالم) (اختلاف مابين سيد شريف وسعدالدين) وسائره‌در . برده حكماء ايله متكلمين ومعتزله ايله اشاعره، اشاعره‌ايله ماتريديه بينلرنده‌كى اختلافاتى مبين (خلافيات) اسمنده براثرى وينه حكمانك (ماثبت قدمه‌امتنع عدمه) كلامى اوزرينه (تهافت) نامنده برساله‌سى واردر . اشبو آثاردن يالكز (اختلاف) مطبوعدر .

محمد بن عمر دارنده‌وى

فضلادن برذات اولوب (١١٥٢) تاريخنده ارتحال ايتدى .

آثارى :

(شرح حسينيه) (شرح مسائل ثلث بالهيأت والفقه) (تعليقات على بعض المواضع للقاضى)در .

مصطفى بن عبدالرحمن ازميرى

علم قرائت متخصصلرندن برفاضلدر . (١١٥٥) تاريخنده مصرده وفات ايلدى .

مؤلفاتى :

(عمدة الفرقان فى وجوه القرآن) (بدايع البرهان فى علم القرآن) (مختصر النشر الكبير) (تقريب حصول مقاصد) وسائره‌در .

سلطان سليمان قانونى دورنده وفات ايدن فاتح خطيبى (سورمه‌لى زاده محمد) افندى ده علم قرائته كاليله واقف برذات اولوب مشهور (قصيدهٔ شاطبى)يه بحروز حافده ورويده موافق برقصيده نظم ايله‌مش ومؤخراً قرائت سبعه‌يه ملحق اولان قرائت ثلثهٔ جميله‌يى وشيوخ روانى بيان ايتمك اوزره مكملاً شرح ايله‌مشدر . (١٢٦٧) تاريخنده وفات ايده‌رك سليمانيه جامع شريفى حظيره‌سنه دفن اولونان تشريفاتجى شهرى (عاكف) افنديكده (٣٩٨) صحيفه‌دن عبارت (مرآة قرآن) اسمنده اثر مقبولى واردر .

(١٢٠٠) كسور تاريخلرنده حجازده وفات ايدن شومنيلى حافظ حلمى افندى ده علم قرائت متخصصلرندن برذات اولوب (منظوم تجويد) (منظوم شروط صلوة) (منظوم سجاوند)كبى آثارى واردر . مدت مديده واردار يكيجه‌سنده اقامت ايله‌مشدى . غازى اوره‌نوس بك احفادينك سنك مزارلرنده كوزل تاريخلرى كورولمكده‌در . عربى العباره برده ختم دعاسى يازمشدر .

آثارندن باشدن ایکیسی بریرده اولمق اوزره مطبوعدر. دیاربکرولایتی داخلنده (پالو) قصبه‌لی (حامد بن الحاج عبدالفتاح) افندینکده علم قرائتدن (زبدةالعرفان) اسمنده مطبوع عربی‌العباره بر اثری واردر . علم تجوید متخصصلرندن شعبان افندینکده (تجوید) رساله‌سی موجوددر . مشهورقره‌باش تجویدینی شرح ایدن استانبولده خواجه‌پاشاامامی حسن افندی‌ده قرادن برذاتدر . مرعشلی محمد بن یحیی افندینك‌ده (انفعی) اسمیله (١١٣١)ده تورکجه برتجوید رساله‌سی واردر.

محمد امین اسکداری

علوم عربیه‌نك اکثر شعباتنده بهرۀ کلی صاحبی افاضلدن برذات اولوب پیر عالی (عزیز محمود هدائی) حضرتلرینك کریمه زاده‌لری (سید عبدالحی) افندینك مخدومیدر . سن فرقه دخولیله برابر زمانی فضلاسندن تلقیٔ علومه ابتدار ایله شرکاسی آره‌سنده متمیز بر حالده اخذ اجازته مظهریتدن صوکره علی‌الاصول تدریس علومه باشلادی . وآز زمانده انتشار ایدن صیت فضلنه بناءً حلقۀ تدریسنه پك چوق طالبین علم طوپلاندی . واعطای اجازه‌یه موفق اوله‌رق تألیف آثار ایله مشغول ایکن (معدن الفضل والادب) ترکیبنك دلالتی اولان(١١٤٩) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . (اسکدار) ده (بلبل دره‌سی) قبرستاننده مدفوندر. طریقت جلوتیه‌یه انتساب ایله‌ده آیریجه مستفیض اولمشلردر . کتابلریله متروکات علمیه‌سی (عتیق والده سلطان) مدرسی اولوب (امیر خواجه) دیمکله معروف (عبدالقادر) افندی‌یه انتقال ایله‌مش ؛ بوذاتك وفاتیله‌ده والدۀ مشارالیها جامع شریفی دولابنده حفظ ایدلمشدر. بوکتابلرك قسم اعظمی الیوم جامع شریفك قبله‌جهتنده اوقاف نظارتی همتیله احیا ایدیلن کتبخانه‌ده محفوظدر. آثار فاضلانه‌لری اوتوزی متجاوز اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتیدر :

(١) — قاضی بیضاوی‌نك فاتحه تفسیرینه حاشیه (خط دستیله محرر نسخه‌سی کتبخانۀ مذکورده‌در) .

(٢) — درر حاشیه‌سی « « «

(٣) — منار شرحی نضرة النظار « « «

(٤) — جلال دوانینك اثبات واجب رساله‌سی حاشیه‌سنه حاشیه « « «

(٥) — قصیدۀ نونیه شرحنه حاشیه « « «

(٦) — میرابوالفتحك آداب حاشیه‌سنه حاشیه « « «

(٧) — عقائد عضدیه‌نك علم بحثنه شرح « « «

(٨) ـــ برکوی محمد افندینك آداب رساله‌سنه شرح (خط دستیله محرر نسخه‌سی کتبخانهٔ مذکورده‌در)
(٩) ـــ عصامك وضعیه شرحنه حاشیه « « «
(١٠) ـــ اثبات تناهی الابعاد وبطلان تسلسله دائر سؤال وجوابلی براهین خمس شرحی «
(١١) ـــ عقائد نسفیه شرحنه حاشیه
(١٢) ـــ جهت وحدت رساله‌سی (مطبوعدر)
(١٣) ـــ اجزای قضیه رساله‌سی «
(١٤) ـــ وحدت وجود رساله‌سی
(١٥) ـــ عقائد نسفیه شرحنه خیالی‌نك حاشیه‌سنه حاشیه
(١٦) ـــ کافیه شرحی ملا جامی‌یه حاشیه
(١٧) ـــ حیاتی حاشیه‌سنه تعلیقات
(١٨) ـــ علم حسابدن بهائیه‌یه شرح
(١٩) ـــ میرزا جانك اثبات واجب رساله‌سنه حاشیه
(٢٠) ـــ فناری حاشیه‌سی قره خلیل افندی‌یه حاشیه
(٢١) ـــ نحودن عصامه حاشیه (مطبوعدر)
(٢٢) ـــ سید شریفك مطول حاشیه‌سنه حاشیه
(٢٣) ـــ مفهومات قضایا رساله‌سی

بونلردن باشقه علامه (عینی) مرحومك (٢٤) جلددن عبارت (عقدالجمان) اسمنده‌کی تاریخ مشهورینك جلد اولنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی الیوم اوتوز بش بیك کتب متنوعه‌یی حاوی اولان (ییلدیز) کتبخانه‌سنده‌در .

مصطفای موستاری

اصحاب فضیلت و ابرارامتدن بر ذات عالی اولوب بوسنه قطعه‌سنده (یویو) لقبیله معروف ایدی . سن فرقه وصولنده مقدمات علومی فضلادن اولان پدری (یوسف) افندیدن بعد التعلم (١٠٨٨) سنه‌سنده (استانبول) ه کله‌رك اوعصرك بنام علماسندن وموالیدن صالح وتیره‌وی قره بکر وعرب زاده‌کی ذواتدن اکمال تحصیل ایلدی . بو اثنـاده یعنی (١١٠٤) تاریخنده مملکتی مفتیسی حسن افندینك وقوع وفاتنه مبنی وطنداشلرینك دعوت والتماسـلرینه تبعاً (موستار) مفتیلکنی قبول ایلیوب مادام العمر تدریس وتألیف ایله بالاشـتغال (١١١٩)ده ارتحال ایده‌رك (موستار) ده‌کی مقابر مسـلمینه دفن ایدلدی . مفصلجه ترجمهٔ حالی عربی العباره اولمق اوزره

قائن برادری اولان مدرسیدن (اوبباچ) لقبیله ملقب ابراهیم افندی طرفندن یازلمشدر که بروجه آتی ایکی وفات مصرعلری اوترجمۀ حالدن منقولدر :

قد انتقل ینابیع العلوم جمعاً | ١١١٩
ارتحل به شان الکمال |

آثار فاضلانه‌لری :

١ — مفتاح الحصول فی شرح مرآة الاصول .

٢ — رسالة فی علم الاداب المسمی بخلاصة الاداب (ایلك مؤلفاتی اولوب هر ایکیسنی‌ده اکمال تحصیله قریب تألیف ایتمشدر .)

٣ — شرح الشمسیه فی المنطق المسمی بشرح الجدید .

٤ — شرح علی انموذج الزمخشری فی النحو المسمی بفوائد العبدیه .

٥ — شرح علی قصیدة اللامیه فی الکلام المسمی ببدر المعالی فی شرح الامالی .

٦ — حاشیة علی شرح قصیدة اللامیه للفاضل قره‌باغی .

٧ — حاشیه علی شرح الرسالة العضدیه فی الوضع للفاضل عصام .

٨ — شرح علی المغنی فی الاصول المسمی بفتح الاسرار .

٩ — شرح علی منتخب فی الاصول المسمی بمنتخب الاصول .

١٠ — شرح علی الرسالة النسفیه فی الفرائض .

١١ — رسالة فی الفرائض المسمی بلب الفرائض.

١٢ — مجالس لطیفة فی الموعظة المسمی بنفائس المجالس .

١٣ — شرح منظومۀ شاهدی المسمی بحله منظومه (١١١٠ تاریخلی مؤلف خطیله محرر اولان نسخه‌سی فضلای عسکریه‌دن بغدادی اسماعیل پاشا حضرتلرینك کتبخانه‌لرنده‌در .)

١٤ — شرح علی التهذیب فی المنطق والکلام للعلامة سعدالدین تفتازانی (اخر تالیفاتی اولوب ١١١٨ ده مؤلفدر .)

١٥ — شرح لب الفرائض (دیباجه‌سنده طقوز کونده تألیف ایتدیکنی بیان ایدییور .)

١٦ — حاشیة علی شرح الاداب للفاضل مسعود رومی .

١٧ — شرح علی رسالة السمرقندیه فی الاداب .

١٨ — شرح کبیر علی رسالة خلاصة الاداب .

١٩ — شرح صغیر علی رسالة خلاصة الاداب .

٢٠ — شرح علی الحنفیة فی الاداب .

٢١ — حاشیة علی الفوائد المیری فی الاداب .

٢٢ — حاشية على شرح العلامة فى الاداب .
٢٣ — تطبيقات على حاشية شيخ الاسلام الهروى على المختصر فى المعانى .
٢٤ — شرح ايساغوجى فى المنطق (آثاردن يالكز بواثرى مطبوعدر.)
٢٥ — شرح على ديباجة المختصر فى المعانى .

بونلردن باشقه مطالعه ايتديكى كتب متنوعه‌نك اكثريسنه تعليقاتى اولديغى كبى اوقوديغى كتابلردن آلتمش كسورينده استنساخ ايتديكى تركه‌سنده كورولمشدر .

تأهل ايتمشسه‌ده اولادى اولمامشدر . وفاتنه بادى اولان مرض صوريسى تمنيسى وجهله اوچ كون دوام ايتمشدر. تربه‌سى اليوم زيارتكاه مؤمنيندر .

مصنفك بكر احمد افندى

مؤلفيندن برذات اولوب (موغله) قراسندن [مه‌سه‌ولى] قريه‌سندندر اك متعارف اثرى استادى (محمود انطاقى) نك علم بياندن مشهور [علاقه] يه [١١٤٩] تاريخنده يازديغى شرح مطبوعدر . قصيدهٔ برئه‌يه‌ده شرحى وارسه‌ده غير مطبوعدر .

مصطفى بن ابراهيم افندى

علوم عربيه منتسبلرندن بير ذات اولوب تحصيلى درسعادتده نشرى [بيغا] سنجاغنده‌در. [١٢٠٧] تاريخنده شهيداً ارتحال ايده‌رك [بايراميچ] قضاسنك [قوطلو اوبه] قريه‌سنده [چاندير] نام محله دفن ايدلدى .

(تحفة الاخوان) اسمنده‌كى مطبوع (عوامل تحفه‌سى) ميان طلابده متداولدر . آثار سائره‌سى وارسه‌ده غير مطبوعدر .

ملا حسين بن اسكندر

فضلادن برذات اولوب بروجه آتى آثارى واردر: (مجمع المهمات الدينية على مذهب الحنفية) (لباب التجويد للقرآن المجيد) (مفتاح العبادة ووسيلة السعادة) :

مفتى زاده محمد صادق ارزنجانى

علوم آليه‌ده وقوف تام اصحابندن بر ذاتدر . آثار مطبوعه‌سى : (شرح على الحسينيه

الاداب) (حاشيه على التصورات من المنطق) (حاشيه على التصديقات من المنطق) (حاشيه على استعارة عصام) وسائره‌در. (١٢٢٣) ده وفات ايلدی. اسكداروه عاديه‌دن قره‌جه احمد كيدن جاده‌نك صاغ طرفنده مدفوندر. عاشرافندی كتبخانه‌سنده سورهٔ فاتحه حاشيه‌سی واردر.

محمود بن حافظ حسن مغنيساوی

فضلادن برذات اولوب (قره دكز) ساحلندندر . زماننده (قره محمود) لقبيله مشهور ايدی . (مغنيسا) ده (چاشنيكير) مدرسه‌سی مدرسلكنده بولونه‌رق نشر علوم ايله‌دی . (١٢٢٢) تاريخنده ارتحال ايتدی . (پاشا مزارلغی) دينيلن مزارستانك يول كنارنده مصنفيندن (طاط زاده حسن) افندی مرحومك يانته دفن ايدلدی. (مغنی الطلاب) اسمنده‌كی سهل العباره مطبوع (ايساغوجی) شرحی مشهوردر . شيخ (عبد الرحمن بن صغير) ك (السلم المرونق) نامنده‌كی اثر منطقيسنی‌ده شرح ايتمشدر .

محمد ازميری

مؤلفيندن برذات اولوب (ازمير) ك (بوجه) قريه‌سندندر . خط دستيله برمجموعه‌ده بروجه آتی رسائلی منظورم اولدی :
زمانه دائر برقيد يوقسه‌ده (١٠٠٠) تاريخندن صوكره اولديغی آكلاشيليور . آثاری :

(١) — رسالة فی بيان وضع الحكمة فی وضع الاحكام وبيان فضيلة العلم.
(٢) — قضا وقدر
(٣) — ذكر الخفی والجهری
(٤) — نزهة العقايد وزبدة الفوائد
(٥) — تحقيق كيفية وزن الاعمال
(٦) — شرح دعاء التحيات

محمد بن مصطفى علائيه‌وی

علماء اعلامدن برذات اولوب (١٢٣٤) ده (قونيه)ده ارتحال ايدرك جوار مولانايه دفن ايدلدی . آثاری : (شرح على نتيجه الاصول) (شرح على اداب لكفوی) (شرح ارادهٔ جزئيه) (شرح على اواخر مجامع الاصول للخادمی) (رسالهٔ لام تعريف) در .
(المرصود) مؤلفی (عبد اللطيف بن علی) ده (علائيه) دن يتيشن فضلادندر .

مرعشی محمد افندی

علوم عربیه‌نك اكثر اقسامنده بهره صاحبی فاضل برذاتدر . آقحصار كتبخانه‌سنده كورديكم يكرمی‌درت باب اوزره مرتب عقائد وكلامدن باحث (كوكب‌نهاری وجوهرجانی) اسمنده یازمه براثرنده (ولیجان المرعشی ثم الازمیری) عباره‌سی محرر، رسائل علمیه‌سنده دخی (محمد بن واعظ بن ولیجان المرعشی ثم الازمیری) قیدلری مقید بولوندوغنه كوره بوذاتك الی اخر العمر ازمیرده اختیار اقامت ایتدیكی آكلاشیلورسه‌ده رسائلنده زمان تألیف تحریر واشارت ایدلمدیكی ایچون كندیسنك هانكی عصر هجری رجال علمیه‌سندن اولدیغی تبیین ایدیله‌مدیكی كبی تاریخ وفات ومدفننه دائر ازمیرجه یاپیلان تتبعمده‌ده بركونا معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر . اسامیٔ رسائل علمیه‌ی بروجه آتیدر :

(١) رساله فی‌ایمان والدین رسولاه (٢) بعض تعلیقات علی‌اصول‌الفقه (٣) كشف‌الدواب علی رسالة البركوی من الاداب (٥) عندلیب من‌الاداب (٦) زبدة المناظره (٧) شرح ولدیه (٨) احمدیه من‌النحو (٩) لطائف لطیفه مع شرحها من‌المعانی (١٠) سلسبیل الجنان من‌المعانی (١١) شراب الكوثر من المعانی (١٢) سلسبیل المعانی من المعانی (١٣) عصمة الاذهان فی‌علم المیزان (١٤) سلامة القلوب مع شرحها من المنطق (١٥) فتح الباب شرح ایساغوجی (١٦) حاشیه علی سورة الكوثر للبیضاوی (١٧) رسالة كلمة التوحید (١٨) عین‌الحیات فی‌بیان مناسبات سورة الفاتحه

مصطفی افندی

علمادن برذات اولوب درسعادتده دواد پاشا جامع شریفی خطابتنده بولوندی. (١٢٠٠) كسور تاریخلرنده ارتحال ایلدی . آثاری : (علم نحودن برمتن) (١٠٠ كسور ضروب امثال تركیه) (ترجمهٔ حال داود پاشا) در .

محمد منیب افندی « ضرام »

علماء عثمانیه‌نك سرفرازلرندن اولوب (عینتابی) در. مقدمات علومی مملكتی علماسندن بعدالتحصیل محشیٔ تفسیر بیضاوی مشهور (اسماعیل قونوی) درسنه ملازمتله اقراننه فائق برصورتده اخذ اجازته موفقیتدن صوكرا درسعادته عزیمت واززمانده قاضی عسكرلك پایه‌سنه نائل اولدی (١٢٣٨) تاریخنده اقامت ایلدیكی (ایدین) ده دار بقایه رحلت ایلدی . (اسكی

يكى) جامع شريف قبرستاننك جادهيه ناظر اولان جبههسنده مدفوندر مرحوم مسلم اولان فضائل علميهسيله برابر اديب ، تاريخ شناس اولدقلرينه دائر آثار فاضلانه ومتروكات قلميهلرى شاهد عادلدر . ابياتندن :

محو اولمينجه چرك سوا قلب اولورمى صاف
صفوت كليرمى بر صويه تا كم دورولماسه

كنديلرى (ازمير) قاضيسى ايكن همشهريلرى مترجم « قاموس » و « برهان » فاضل شهير (عاصم) افندى مرحومك برهانه يازدقلرى تقريض وجيز عربيلرندن كتابت عربيهدهكى اساميسى آتىده مندرج آثار سائرهلرندن عربيه ايله برابر كتابت تركيه وفارسيهدهكى اقتدارلرى مستبان اولور . باشليجه آثار فاضلانهلرى بروجه زيردر :

١ — « ترجمهٔ سير كبير » « امام محمد » حضرتلرىنك سير شريفهٔ نبويه ايله عسكرلكه متعلق بعض اوامر سنيهٔ حضرت پيغمبريدن باحث اثر مشهورينك بعض نقطهلرى توسيع ايدلمك شرطيله ترجمهسى اولوب ايكى جلد كبير اوزره مرتب اولان بو اثر بىعديل « ١٢٤٤ » تاريخنده طبع ايديلهرك محضا يكيچرى افرادينك تشجيعلرينه مدار اولمق ايچون نظام جديد تشكيلندن اول قشلهلرده اوقوتديرلمقده اولان (حمزه نامه) وسائره مقامنه قائم اولمق اوزره مؤسس نظام جديد سلطان (محمود عدلى) نك ارادهٔ اصابتعادهٔ شهرياريلريله الاى مفتيلرى وطابور امامليرى طرفلرندن ضابطان وعساكر شاهانهيه اوقات مناسبهده تدريس وتفهيم اولنوردى فى الحقيقه اثر مذكور احكام غزا ايله فضائل عسكريه وسائرهيه متعلق پك چوق مباحث قيمتدارى حاوى اولديغندن مطالعهسى بتخصيص عسكرلر ايچون جداً موجب استفاده آثار مخلدهٔ عثمانيهمزدندر .

٢ — « ذيل دوحة المشايخ » مسند مشيختى احراز ايدن مشايخ اسلاميهنك تراجم احوالنى مبين اولمق اوزره [مستقيم زاده سليمان سعدالدين] افندى طرفندن يازيلان اثرك ذيليدركه (رفعت) افنديك مطبوع (دوحة المشايخ)ى اساساً بو ايكى اثردن التقاط صورتيله ميدانه كلمشدر .

٣ — « فضائل جهاد » ترجمهٔ سيردن بشقه بر اثر مفيد اولوب اسمى (حكمة الغراء فى احكام الغزاء) در .

٤ — « خلاصة النقول فى الادب » قواعد ادبيهدن باحث بر اثر مطبوعدر .

٥ — منشآت : محررات اديبانهلرندن بعضيلرينى جامع بر اثردر . كه خط دستيله محرر نسخهسى خالص افندى كتبخانهسندهدر . بو مجموعهده بعض آثار شعريهسىده مندرجدر .

٦ — (تمهيد المولود فى مهد الوجود) كيفيت ولادت حقنده احاديث شريفه ايله بو بابدهكى مطالعاتى محتويدر .

٧ — (تیسیرالمسیر فی شرح السیرالکبیر) عربی العباره اولوب ترجمه‌دن باشقه‌در .
بونلردن (امام محمد) ك سیرمعلومنك مشكلاتنی توضیح یولنده عربی العباره بر جلداوزره مرتب ایروجه بر اثر فاضلانه‌لری اولدیغی‌ده زیارت ایتدیکم سنك مزارنده محکوك عباره‌دن اکلاشیلدی .

٨ — (رسالة العروض) اسمی (میزان سلیم) اولوب (اصول عروض) تألیف تاریخی اولان (١٢٠٣) سنه‌سی مبین‌در .

منطقی مصطفی افندی

فضلای عثمانیه‌دن برذات اولوب (مناستر) جوارنده‌کی (فیلورینه) دندر . علی الاصول اکمال تحصیلدن صوکره وطننده تألیف وتدریس ایله امرار حیات ایده‌رك (١٢٤٤) تاریخنده ارتحال ایلدی. زیارت ایتدیکم قبر عالیلری (قیشله) آرقه‌سنده‌کی مقابر مسلمینده‌در. علم منطقده‌کی اختصاصندن ناشی زماننده (منطق) شهرتیله بنام ایدی .

اثارینك طبعنه همت اولونمادیغندن فضل وکمالی نسبتنده شهرت بولامامشدر . بو آثارك مطالعه‌سندن مظهرد بر ذات عالی اولدقلری آکلاشیلمقده‌در. کوروله‌بیلنلری بروجه آتی‌در.

١ (شرح شفاء شریف) : درت جلد اوزره مرتب اولوب خط دستیله محرر نسخه‌سی (فیلورینه)ده طریقت نقشیه‌دن بابا افندی درکاهی کتبخانه‌سنده‌در .

٢ (حاشیة البیضاوی) : تفسیر (بیضاوی)نك نبأجزئنه دائر اولوب بونك‌ده برنسخه‌سی (فلورینه) مفتیٔ سابقی فضلای زمانه‌دن (علی) افندینك کتبخانهٔ خصوصی‌سنده موجوددر.

٣ (نظیرهٔ شمسیه) : علم منطقدن بین العلماء متداول اولان (شمسیه)یه نظیره‌در . بونکده بر نسخه‌سی علی افندی‌ده‌در .

٤ (تبشیرالملوك فی احسن السلوك) : ٥ تفسیر (ان الله یأمر بالعدل والاحسان) : هر ایکیسنی‌ده سلطان محمود ثانی‌یه تقدیم ایده‌رك مظهر تلطیف شهریاری اولمشدی. نسخه‌لری کذا علی افندی‌ده‌در .

٦ (بی نقط قصیدهٔ نعتیه) : عربی العباره (٥٣) بیت اوزره نظم ایتدیکی بونعت شریفی اخیراً شرح ایتمشدر . بر نسخه‌سی کتبخانهٔ عاجزی‌ده واردر .

٧ (رساله فی حق الشیوخ) : خط دستیله محرر نسخه‌سی طرف عاجزیدن (مناستر) کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدی .

٨ (رساله فی حق الاجتهاد)
٩ (رساله فی سنة العصر) } علی افندی‌ده‌
١٠ (شرح عوامل)
١١ (رسالة من لعقائد) بر نسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر .
١٢ (رساله وباوطاعون) مستولی خسته‌لقلرك هویتیله فرار وعدم فرارك کیفیت جوازینه دائردر . ١٣ مفصل حلیهٔ شریفه

ملا خلیل سعردی

فحولدن بر ذات عالی اولدیغنه آثاری شاهددر . مولداً [جزانی] در بدایت تحصیلده پدری ملا حسینك دلالتیله معرفتنامه صاحبی ابراهیم حقی افندینك دعاسنه مظهر اولمشدر . کردستان افاضلندن اکمال تحصیلدن صکره [سعرد]ده نشر علوم وتألیف آثار ایله امرار حیات ایدرك [١٢٥٧] تاریخنده ارتحال ایلدی . آثار فاضلانه‌لری بروجه آتیدر .

(١) تفسیر تبصرة القلوب فی کلام علام الغیوب (٢) تفسیر آخر الی سورة الکهف (٣) ضیاء قلب العروف فی التجوید والرسم وفرشی الحروف [منظوم]

(٤) شرح علی منظومة الشاطبی فی التجوید . (٥) محصول المواهب الاحدیة فی الخصائص والشمائل الاحمدیة . (٦) تأسیس فواعد العقائد علی ماسخ من اهل الظاهر والباطن من العوائد (٧) ملخص القواطع والزواجر . (٨) کتاب فی اصول الفقه الشافعی (٩) کتاب فی اصول الحدیث (١٠) زبدة مافی فتاوی الحدیث (١١) مختصر شرح الصدور فی شرح الموت واحوال القبور (١٢) منهاج السنة فی آداب سلوك الصوفیه [منظوم] (١٣) نبذه من المواهب المدنیة فی الشطحیات والوحدة الذاتیة (١٤) نهج الانام فی العقائد (منظوم) (١٥) کتاب العقائد باللغة الکردیة [منظوم] (١٦) شرح علی قصیدة الهمزیة (١٧) رساله صغیره فی المعفوات (١٨) ازهار الغصون من مقولات ارباب الفنون (١٩) القاموس الثانی فی النحو والصرف والمعانی (٢٠) رساله فی علم المنطق (٢١) رساله فی المجاز والاستعاره (٢٢) رساله فی علم آداب البحث والمناظره [منظوم] (٢٣) رساله فی الوضع (٢٤) المنطوق الزمردیة نظم تلخیص المفتاح (٢٥) منظومه فی مولد النبی [صلعم]

مقصود افندی

عصر اخیر فضلاسندن برذات [سلیمانیه] لیدر (ارضروم) ده اختیار اقامت ایلدی .

(عبداما كلى) دن منتسب ايدى. آثارى: (١) شرح شواهد نتايج الافكار مع الاظهار مطبوعدر (٢) انكشاف الازهار فى مسألة الاظهار (٣) شرح شواهد الكافية والجامى مطبوعدر (٤) رسالهٔ استسقا (٥) رسالة التشبيه الواقع فى لصلوة على النبى عليه السلام (٦) رسالهٔ محذوفات القرآن (٧) وجدان المقصود عن قول صاحب المقصود (٨) رسالهٔ امتحانيه (٩) عمدة الاحكام فى اركان الاسلام (١٠) امثلهٔ جديده « مطبوعدر . » (١١) تكملة البناء (مطبوعدر) (١٢) ترجمهٔ شروط صلوة (١٣) خير الامور فى زيار القبور (١٤) مبدأ الحساب لمبتدى الطلاب (١٥) شيقا سياحتنامه سى (١٦) توركجه زبدة البيان (مطبوعدر) (١٧) شرح على رسالهٔ واسطه للفاضل كلنبه وى (١٨) سركذشت فقير (ترجمهٔ حالنى محتويدر) بونلردن باشقا (مثنوى) دن درت بيت شرحى، قره باش تجويدينك فارسى يه ترجمه سى و سائره كبى رسائلى ده واردر. لسان عثمانى نك صرف ونحوينه دائر يازمغه باشلاديغى اثرينى اكماله موفق اولامامشدر السنهٔ غربيه دن بردرجه يه قدر انكليزجه يه آشنا ايدى.

مختار احمد ملا بك (شيخ الاسلام)

صدر اسبق قوجه يوسف پاشازاده محمود بكك مخدومى درويش نهاد فاضل برذاتدر (١٣٠٠) تاريخنده ارتحال ايدرك (اسكدارده) (عناديه) محله سنده كى (جلوتى) دركاهنده شيخ يوسف افندى تربه سنه دفن ايدلدى آثار مطبوعه لرى :

(١) تحفة المختار تفسير جلالين حاشيه سى (جمل) ك تلخيصيدر

(٢) شرح قصيدهٔ بانت سعاد

(٣) شرح رسالهٔ شيخ رسلان دمشقى من التصوف

مسعود افندى

علم فقه متخصصلرندن بر ذات اولوب (قيصريه) ليدر بر مدت مملكتى مفتيلكنده دخى ايفاى خدمت ايله دى سابق الترجمه حاجى طورون افنديدن مجازدر. مؤخراً درسعادته كله رك خدمهٔ شاهانه وموسيقهٔ همايون عربى معلملكنه تعين اولوندى . (١٣١٠) ده ارتحال ايدرك (يحيى افندى) دركاهى خطيره سنه دفن ايدلدى (مرآة مجله) اسمنده كى اثر مطبوعى علم فقهده كى اختصاصنه دالدر .

(٤) حل العقدة فى تشطير البردة
(٥) التحفة الانيقه فى مولد سيد الخليقة
(٦) السوانح الكمالية على حكم الشاذلية
(٧) الاذواق الكمالية
(٨) وسيلة الفنون فى نظم السلوك   وسائره‌در .
مذهباً حنفى طريقةً قادرى‌در .

ن

نورالدين حمزهٔ ابن‌ى «كوچوك نورالدين»

علم وعرفانله تزيين ذات و صفات ايلمش برفاضل اولوب (آيدين) ليدر . علوم رسميه‌يى (قاضى‌زاده) دن بعدالتعلم (بروسه) ده (حمزه بك) مدرسلكنه تعيين اولوندى. برمدت صوكره مولانا (ابوالسعود) ك

لمن الديار تضعضعت اركانها
وانقض فوق عروشها جدرانها

مطلعلى قصيده‌لرينى شرح ومولاناى مشاراليه تقديم ايدرك تعين ايدن فضلنه مكافاةً (ملاخسرو) مدرسلكنه نصب ايدلدى . بوراده (٩٧٩) تاريخنده زوجه‌سى مكريله شهيداً ارتحال ايله‌دى . اعاظم رجال خلوتيه‌دن سابق الترجمه (نورالدين زاده) يه انتساب ايده‌رك تصفيهٔ باطن ايتمشدى علم معانى‌دن طريق مجده ايكن تأليف ايتديكندن ناشى (مسالك) اسمنى ويرديكى اثرينى بعدالعودة (هوادى) اسميله شرح ايتمشدر .

(١٢٠٥) تاريخلرنده آيدين‌ده مدرس اولان (قرا ابراهيم افندى) ده فضلادن بر ذات اولوب (كوكب الانور فى الفاظ الفقه الاكبر) اسمنده براثرى واردر. آيدينده مدفوندر .

نصيرالدين نبى بن رسل التوقادى :

افاضلدن بر ذات اولوب (توقات) ليدر . (كتاب فصول المفصل فى علم التذكير من نوع الحديث وفن التفسير) اسمنده‌كى اثر فاضلانه‌سى سورهٔ فاتحه ايله (قصار مفصل) تعبير اولونان وسورهٔ (بينه) دن آخر قرآنه قادار اولان سوره‌لرى تفسير وموعظه طرزنده ترتيب ايله‌مشدر .

عارەسنك متانتندن فاضل ونقلياتندن متضلع وبعض اشعار عربيەسندن علم ادبه منتسب برذات اولديغى منفهمدر ٢٥٠ بويوك ياپراقدن متشكل اولان بو ا ك (١١٤٣) تاريخنده (آطنه) ده يازلمش بر نسخەسى كتبخانهٔ عمومى‌ده واردر . آثار سائرەسيله تاريخ وفاتى و مدفنه اطلاع حاصل اولامادى .

(نصوح نوالئ اقحصارى)

فضلاى ادبادن بر ذات اولوب (اقحصار) ليدر. تحصيلنى مغنيسا ودرسعادتده اكمالدن صوكره برمدت تذكره جيلك خدمتيله شرق سفرنده بولنەرق درسعادته بعدالعودة بعض مدارسده تدريس علوم ايله مشغول اولدى. بواثنالرده وفات ايدن (عزمى) افندى يرينه شهزاده سلطان محمده معلم تعيين بيوريلەرق شهزادهٔ مشاراليهك (مغنيسا) واليكنه تعيينى جهتيله برابرجه «مغنيسا»يه كلدى . بوراده خدمت تعليم ايله مشغول ايكن ١٠٠٣ تاريخنده ارتحال ايلدى .

(حجةالاسلام) (امام غزالى) نك معرفةالنفس، معرفةالرب، معرفةالدنيا، معرفةالعقبى‌دن باحث فارسى‌العباره درت‌عنوان اوزره مرتب اولان اخلاقى وتصوفى (كيمياء سعادت) نى ترجمه ايتديكى كبى حكيم شهير (ارسطو) نك (كتاب‌الرياسة والسياسة) اسمنده‌كى اثرينى‌ده شهزادهٔ مشاراليه نامنه اون آلتى باب وبرتكمله اوزره توسيعاً ترجمه ايدرك (فرحنامه ــ اخلاق نوالى) تسميه ايلمشدر . (اخلاق محسنى) نى‌ده ترجمه ايتمشدركه نسخەسى ايوبده (خسرو پاشا) كتبخانەسنده واردر .

نوراه شيروانى

فضيلت صاحبى برذات اولوب فحول علمادن (عبدالرحيم شروانى) حفيديدر بروسەده مدرس ايكن (١٠٦٥) تاريخنده وفات ايلدى . على پاشا جامعى حظيرەسنده مدفوندر آثارى (تعليقات على‌البيضاوى) (شرح تلخيص) (شرح فقه اكبر) وسائرەدر . احبار يهوددن خاكى‌ يى بالالزام اهتداسنه سبب اولمغله بوبابده‌كى مباحثى‌ده رسالهٔ مخصوصه هيئتنده تحرير ايلەمشلردر.

خاكى محمد افندى استانبولده (خاصكوى) محلەسنده (خاخام) ايكن هدايت ربانيه ايله اهتدا ايدەرك ذاتاً علوم عربيەيه مراقى دولاييسيله از وقتده زمرهٔ علما و شعرادن اولدى (١٠٧٨) ده ارتحال ايتدى .

---

(٤) ــ قوسیه با احادیث شریفه و ابیات لطیفه درتیر اندازی

(٥) ــ منجی‌الملال و موصل الکمال (عبادات بدنیه و اشارات معنویهٔ عباداتدن باحثدر)

(٦) - لطائف امام اعظم ــ امام مشار الیهدن منقول مسائل لطیفه‌یی مبین‌در)

(٧) ــ رسالهٔ نعوت شریفه : (تورکی وفارسی‌در)

(٨) ــ معمیات منظومه : (اسماء حسنی ، اسماء محمدی، اسماء انبیا ، اسماء صحابه، اسماء مشایخی جامعدر)

(٩) ــ ترجمهٔ قصیدهٔ منفرجه : (منظومدر)

(١٠) ــ ترجمهٔ رسالهٔ اطوار سبعه

(١١) ــ انسان‌نامه : (معرفة نفسه دائراولوب تاریخ تألیفی (حسن خاتمه) ترکیبنك ناطق اولدیغی (١١٦٤) سنه‌سیدر .

(١٢) ــ شرح قطعهٔ (عینان عینان لم یکتبهما قلم ...)

(١٣) ــ شرح غزل مولانا (هست اقای عاشقان بقره بقوا بقو بقو)

(١٤) ــ شرح غزل نیازیٔ مصری (اول نه کثرتدرکه آنك حدی یوق پایانی یوق)

(١٥) ــ منظومهٔ اخلاقیه

(١٦) ــ بیان روح با اقوال صحیحه

(١٧) ــ بهجةابرار ولمعةالاسرار : (علم محاضراته دائرترکجه براثر اولوب خط دستیله محرر نسخه‌سی طرف عاجزانه‌مدن (ادرنه) ده (ولی دده) درکاه شریفی کتبخانه‌سنه اهدا قلنمشدر .

(١٨) ــ تحفهٔ کلشنیه

(١٩) ــ تحفةاللطائف فی‌النوادر والامثال والغرائب

(٢٠) ــ جامع‌المعجزات

(٢١) ــ تحفةالزوراء : (بغداد قاضیلغنده بولوندقلری زمان تالیف ایتدکلری منظوم بر اثردر .

(٢٢) ــ رسالةالفروق : (فروق حقی طرزنده‌در)

(٢٣) ــ مختصر تاریخ عثمانی

(٢٤) ــ مختصر تاریخ ادرنه (انیس‌المسامرین‌دن اختصار ایدلمشدر)

(٢٥) ــ ترجمهٔ جامع‌الحکایات

(٢٦) ــ دیوان : (خط‌دستیله محرر نسخه‌سی باغچه قاپیسنده(حمیدیه)کتبخانه‌سنده‌در)

« ٦ »

وصالی محمد افندی

موالیٔ کرامدن فاضل بر ذات اولوب نیکده‌لیدر . متقاعداً کوتاهیه‌ده اختیار اقامت ایله‌مشدی (١٠٥٦) تاریخنده اوراده وفات ایتدی غیر مطبوع قیافت نامه‌سی و قصیدهٔ بردهٔیه مکمل بر شرحی طبیعت شعریه‌سی واردر . سلطان سلیم ثانی معاصری (مصطفی بن اوره‌نوس) ك‌ده قیافتنامه‌سی واردر .

واردری شیخزاده محمد افندی

[واردار یکیجه] سندن یتیشن فضلادن وصهریهٔ غازی اوره‌نوس بك احفادندن اولوب (١٠٥٧) تاریخنده بروسه قضاسندن معزولاً استانبولده وفات ایلدی . سلطان سلیم قربنده قوغه‌جی دده مسجدی حظیره‌سنده مدفوندر . پدری شیخ علی افندی سابق الترجمه (امی سنان) خلفاسندندر .

آثاری : غیر مطبوع اولوب بونلردر : تفسیر کبیر طرزنده (سورهٔ مائده) یه قدر تفسیر شریف ایله (تعلیقات علی البیضاوی) (حاشیهٔ درر) (منشآت) درالسنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه‌ده مقتدر ایدی بر بهاریه‌سی مطلعندن :

نه‌در بو رسم دلارانه‌در بو نقش ونکار
که طرح ایتدی چمنزاره نقشبند بهار
مداد سبزله یازدی صحیفهٔ چمنه
دبیر صنع خدا فانظروا الی آثار

وفائی محمد اسکداری

ارباب علم ودانشدن وعلوم غریبه‌نك تخصیص وفق ونجوم شعبه‌سی متخصصلرندن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . سنه‌لرجه بلاد عربك سوریه و مصر قطعه‌لرنده سیاحتله اکتساب علم و فضیلت ایله‌دی . آثاری غیر مطبوع اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتی‌در :

(١) ترجمهٔ مناقب سیداحمدی (١٠٢١ تاریخنده خطهٔ مصریه‌ده ایکن توسیعاً ترجمه ایتمشدر)

(٢) ترجمهٔ سرالمکتوم فی علم النجوم (اصل اثر امام فخرالدین رازی مؤلفاتندن اولوب اسمی کاشف المکتوم فی علم النجوم‌در . ١٠١٧ تاریخنده (شام) ده ایکن توسیعاً ترجمه ایده‌رك اسمنی (سرالمکتوم) تسمیه ایتمشدر)

وجدى احمد افندى

ارباب‌د نشدن برذات اولوب شهيددر. (١٠٤٣) تاريخنده ١٠ باب ٧٣ فصل اوزره مرتب تركجه (زبدة الكلام فيما يحتاج اليه الخاص والعام) اسمنده كى اثرينك برنسخه‌سى(فاتح) كتبخانه‌سنده واردر . (مفتاح السعادة فى الفقه) (حلية الاوليا وروضة الاصفيا) (مرشد الهدى فى ترجمة الاحاديث) ايله (راحة الاشباح فى بيان الارواح) اسمنده يدى فصل برخاتمه اوزره مرتب توركجه براثرى و (تحفة الذاكرين فى شان كلمة توحيد) (روضة الصفا فى والدى المصطفى) ناملرنده برر تأليفى واردر . طريقت نقشبنديه‌يه منتسبدر .

وانى محمد افندى

وان قربنده‌كى (خوشاب) دندر. ويانه بوزغونلغنده اردو واعظى ايدى. بووقعه اوزرينه بروسه قربنده‌كى (كستل)قريه‌سنه نفى ايديله‌رك (١٠٩٦) تاريخنده وفات ايتدى. بوراده آثار خيريه‌سندن مسجد مدرسه وعمارتى واردر . توحيد قلوب اسلاميانه خدمت ايده‌مه‌ين سياسته غير واقف علمادندر موعظه‌دن (عرائس قرآن) ايله (رساله مبدأ وامعاد) (اعمال اليوم والليل) در . بوغاز ايچنده‌كى قريه نامنه ضافدر اكابر دولته كوندرديكى مكتوبلرينى حاوى منشآتك بر نسخه‌سى آياصوفيه كتبخانه‌سنده‌در . تلاميذندن آنقره‌لى اسماعيل بن محمدكده (مفتاح الرحيم وكشف الكريم) اسمنده سورهٔ يوسف تفسيرى واردر.

وهبى افندى (فرائضجى)

فضلادن فقيه برذات اولوب (سرايكوى) قراسندن (دعاجيلى) قريه‌سنده افندى اوغلو نامنده خانداندن برينك معلمى‌در .

(١١٨٦) تاريخنده ارتحال ايلدى . قريهٔ مذكوره‌ده‌كى جامع شريف اتصالنده مدفوندر (هدية الوهبى لروح النبى) اسمنده علم فرائضدن توركجه بر اثرنده (دكزلى) ده سلطان محمود اولك همشيره‌سيله اصحاب خيراتدن بشيراغانك انشا كرده‌لرى اولان فرائض خانه‌لرنده معلم اولديغنى بيان ايديور . هديه امثاله‌سى مقامنده اولمق اوزره براثرى داها اولديغى كبى « ترجمة الوهبى من علم الفرائض » اسمنده برجلدكبير برتأليفى ده واردركه‌هر ايكيسى ده حميديه كتبخانه‌سنده موجوددر.

«١٨٨١»

حسب‌الوظیفه بر خیلی سیاحت وبووجهله ایفای وظائف شریعت ایلدی . آخر مأموریتی اولان (آماسیه) قاضیلکنده ایکن « ٩٧١ » تاریخنده ارتحال ایتدی . علوم مدونه‌ده وباخصوص فقه، فرائض، ادبیات‌ده بهرهٔ کلی صاحبی اولدیغنه آثار فاضلانه و ادیبانه‌لری شاهد عادلدر . آثار مبحوثه غیرمطبوع اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتیدر :

« ١ » مجمع المسائل الشرعیة فی‌علوم الدینیه « اسمی مسماسنه مطابق بر اثر دینی اولوب بر نسخه‌سی مغنیسا ملحقاتندن آق حصار کتبخانه‌سنده واردر »

« ٢ » ابناء‌النبی « بر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده واردر »

« ٣ » امثله شرحی (« » » » »)

« ٤ » ترجمهٔ قصیدهٔ برئه « منظومدر »

« ٥ » تحفة الخواص فی ترجمه‌درة الغواص « ادیب عربی امام حریری‌نك نحو و غلطات لغاتدن باحث اثر مشهورینك ترجمه‌سیدر »

« ٦ » دقایق المیزان فی‌مقادیر الاوزان « عروضدن بر اثر ادبی‌در »

« ٧ » ترجمهٔ قصیدهٔ تائیه « ابن فارض حضرتلرینك مشهور آفاق اولان قصیدهٔ عارفانه‌لرینك ترجمه‌سیدر »

« ٨ » مجمع القواعد ومنبع الفوائد « قواعد فارسیه‌یه دائردر »

« ٩ » قوانین صرف فارسی

« ١٠ » علم فرائضدن بر متن متین « برده شرح یازمشلردر »

« ١١ » شرح محاکمات

السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر ایدیلر . تخلصلری « لالی »در .

لالی حسن افندی

فضلا وارباب قلمدن بر ذات اولوب (مناستر)لیدر . اثاری بروجه‌آتی غیرمطبوعدر . « ترجمهٔ بحر الکلام من‌العقائد » « ترجمهٔ اخلص الخالصه » « شرح کلمات امام علی » . برنجی ترجمه‌نك تاریخی (١٠٢٢) سنه‌سیدر .

« ی »

یوسف بالی

مشاهیر علمادن اولوب « ٨٧٨ »ده بروسه‌ده وفات ایدن مشهور [ملایکن ــ ملایکان]ك

خط دستیله محرر (تبیین) نسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده‌در . (٩٢٠) ده درسعادتده وفات ایتدی . فاتح جوارنده الیوم کرماستیلی نامیله بنام مکتبی یاننده مدفوندر .

یعقوب افندی (سید علی زاده)

بین‌العلما مشهور و متداول اولان « شرعة‌الاسلام » شارح فاضلی در کلستانی‌ده لسان عربی اوزره شرح ایتمشدر. سائر مؤلفاتی «حاشیهٔ شرح فرائض للسید شریف» « اجوبه علی شرح مفتاح لقره سیدی » « حاشیهٔ شرح دیباجه فی‌علم‌النحو » « حاشیه علی‌شرح مطالع‌الانوار» در. امام « یافعی» نك « مرأت‌الجنان وعبرت‌الیقظان » اسمنده‌کی تاریخ کبیرینی‌ده اختصار ایله‌مشدر. ایفای حج شریفدن عودتی اثناسی‌اولان «٩٣١» تاریخنده وفات‌ایله‌دی. شرعه‌شرحی‌مطبوعدر. بوذاتك مدفنی‌قطعیتله‌تبین‌ایده‌مه‌یور. چونکه اولیاچلبی‌سیاحتنامه‌سنك‌بشنجی‌جلدنده«میخالیچ»ده، « غزی زاده » نك بروسه وفیاتیله « کلدستهٔ ریاض عرفان » ده پدریله برابر بروسه‌ده « شکر خواجه ویاخود پدرینك یاننده اولمق اوزره « امیرسلطان » جامع شریفی حظیره‌سنده مدفون اولدیغی محرردر . شکر خواجه جامعی یاننده‌کی تربه‌نك بالاسنده ایسه « ٨٧٩ » ده وفات‌ایدن محمد بن علی محرردر .

شرعه‌نك علماء عثمانیه‌دن شارحلری‌محالرنده ذکراولندی. (بیغا) شهرلی « حاجی‌احمد بن سید » طرفندن‌ده ترجمه اولونمشدرکه « ٩٨١ » تاریخنده‌یازیلان بر نسخه‌سی سلانیکده ساعتلی جامع کتبخانه‌سنده منظور عاجزی اولدی . « ٩١١ »ده « محمد بن ابراهیم » اسمنده بر ذات طرفندن‌ده نظماً ترجمه ایدلمشدرکه بر نسخه‌سی یحیی افندی کتبخانه‌سنده‌در . « عابدی » مخلصلی بر ذاتده « ٩١٧» ده ینه نظماً ترجمه ایتمشدرکه بونکده برنسخه‌سی طرف عاجزانه‌مدن موزهٔ همایون کتبخانه‌سنه اهدا قلنمشدر . ترجمه‌نك اسمی « روضة الاسلام » اولوب استانبولده باشلاندیغی « دمیرحصار »ده ختام بولدیغی مقدمه‌سنده مذکوردر .

یوسف سنان‌الدین اماسیوی

فحول علمادن بر ذات اولوب « محشی بیضاوی » شهرتیله بنامدر . محی‌الدین فناری ایله طاش کوپریلی مصلح‌الدین افندیدن تلمذ ایده‌رك مأموریتله بر چوق سیاحتدن صکره « ٩٨٦ » تاریخنده درسعادتده وفات ایلدی . قائن پدری سابق‌الترجمه « صاری کرز » الیوم صاری کوزل دینیلن « محله‌ده » بنا کرده‌سی اولان مسجد یاننده مدفوندر . مؤلفاتی تفسیر بیضاوینك بعض مواضعنه هدایه ، مفتاح ، مواقف ، شروحنه تعلیقاتی ایله امام « علی رضه » حضرتلرینه

« ١١٣٤ » تاریخنده ارتحال ایلدی . ایکی جلد « ملتقی » شرحیله « هدیةالصبیح فی‌شرح مشکاة المصابیح » اسمنده « مصابیح شریف » شرحی واردر .

یوسف بن حمزة الالیاسی

زمرهٔ مؤلفیندن برذات اولوب (شهروز) لیدر. ترجمهٔ حالی مذکور رسول زکی‌الکلاسی مجازلرندن (ابراهیم الالانی) ایله (محمدبیلوی)دن اخذ علم ایلدی. برنسخه‌سی عاطف افندی کتبخانه‌سنده موجود اولون (ذهب‌المذاب فی مذهب‌النحاة ودقةالاعراب) اسمنده‌کی اثرینك مقدمه‌سنده بروجه‌آتی آثارینی تعداد ایدییور :

(١) حاشیه علی قول احمد للفناری
(٢) حاشیه علی تسهیل قاضی میرلا ری المسمی بعون‌الباری
(٣) غایة ایضاح الجلال
(٤) حاشیهٔ جدیده علی‌البیضاوی
(٥) حاشیهٔ قدیمه »
(٦) حاشیه علی مختصرالمنتهی
(٧) حاشیه علی الهدایة
(٨) امتحان الفحول

بابا کویلی حاجی احمد رشید افندی

علوم عربیه و فارسیه متخصصلرندن بر ذات اولوب [صوما] قراسندن (بابات) قریه ـ سندندر. اکمال تحصیلدن صکره (مغنیسا) نواحیسندن بابا کوینده (قره عثمان زاده‌لر) طرفندن بنا ایدیلن مدرسه وکتبخانه‌نك مدرسلك وحافظ کتبلکنه تعیین اولندیغندن الی اخرالعمر بو وظیفه‌لرله مشغول اولدی . (١٢٤٨) تاریخنده اوراده ارتحال ایتدی علمای شعرادن (سنبل زاده وهبی) افندینك اطفال عثمانیه‌یه لغات عربیه تعلیمنه مدار اولمق‌ایچون نظم ایلدیکی(نخبه) اسمنده‌کی اثرینی (٤٤٥) صحیفه‌دن عبارت اولمق اوزره مفصل برصورتده شرح ایدرك (١٢٥٩) تاریخنده طبع اولنمشـدرکه باعث اسـتفاده آثاردندر . فاضل شهیر حاجی ذهنی افندینك آثار فاضلانه‌لرندن (مشاهیرالنساء) ده (باباکویلی فاضل) وصفیله فضلنی تصدیق بیوردقلری بوذاتدر.

بسنجی زاده عبدالوهاب افندی [شیخ الاسلام] :

فضلادن بر ذات اولوب سینوبده مدفون سید بلال حضرتلرینك نسلندن آیاصوفیه جامع شریفنده یس خوان مصطفی افندینك مخدومیدر . (کلنبوی) و (بالابیق) کبی متبحرین دن استفاده ایلهمشدر . (١٢٤٩) ده وفات ایدرك (طوب قپو) ده پدری یانته دفن ایدلدی . یوزدن زیاده تلامیذینه اجازه ویرمکه موفق اولمشدر .

(خلاصة البرهان فی اطاعة السلطان) اسمنده سلاطین عظام حقلرنده شرفوارد اولان احادیث شریفهنك شرح وترجمهلرینی مبین (١٢٤٧) تاریخنده طبع اولونان بر اثریله بعض رسائلی واردر .

یوسف بحری

افاضلدن ذوالجناحین بر ذات اولوب وزیر کوپروسنده صاری امام اوغلی محمد افندینك مخدومیدر تحصیلی عقائده قدراماسیهده شهید مفتیدن مابعدی استانبولده ارزنجانی مفتیزادهدندر. بعده مصره کیدرك علماء حدیثدن شیخ مرتضی افندیدن اخذ حدیث ایله [چوروم] ه عودت ایدرك نشر علومه باشلادی . [١٢٤٤] تاریخنده ارتحال ایلیوب [صهیب رومی] تربهسنه دفن ایدلدی . (شفاء شریف) شرحی اوزرینه [عطاء الفیاض] اسمنده غیرمطبوع برحاشیهسی واردرکه برنسخهسی [چوروم]ده حسن پاشا کتبخانهسنده موجوددر. (درالتحریر) اسمنده براثریله هیأت عتیقه واصول ارتفاعدن باحث برتألیفی دهاولدیغی مرویدر. ادیب وظریف الطبع بر ذات ایدی .

یوسف شکری خربوطی

مشایخ وعلماء خالدیهدن برذاتدر. برمدت درسعادتده وفا مدرسهسنده تفسیر قاضی وجلالین تدریس ایتدی مؤخراً مدینهٔ منورهده (محمودیه) مدرسهسی مدرسلکنه تعیین اولونهرق الی آخر العمر نشر علوم ایله مشغول اولدی ارتحالی [١٢٩٢] تاریخندهدر . اوچ دفعه اجازت ویرمکه موفق اولمشدر .

آثار مطبوعهسی : [شرح علی اصول الحدیث للبرکوی] [شرح علی برهان کلنبوی المسمی بناموس الایقان] [رموز التوحید فی بیان بعض اسرار وحقایق کلمة التوحید] [سلسلة الصفا لمحمد مصطفی] [نصحیت نامه] در.

بحلیجا زاده مصطفی کامل افندی

زمرهٔ قضاة ومؤلفیندن وطریق مولویه منتسبلرندن برذات اولوب البستانلیدر. قیصریه حاکمی ایکن [١٢٩٤] ده ارتحال ایتدی . (سید برهان الدین) تربه‌سی جوارنده مدفوندر. آثاری : حکمتدن (الحکمة البالغه وشرحها) منطقدن (مناهج الاحتجاج) اصول حدیثدن (المنظومة العلیة فی الاخبار النبویة) منطق ، وضع ، آداب ، عروض ، معانی ، بدیع ، بیان کبی یدی فندن باحث (نظم الفنون) (عروض اندلسی شرحی) (قصیدهٔ مضریه‌نك شرح وتخمیسی) عقائد وکلامدن (منظومهٔ رائیه) (قصیدهٔ همزیه تخمیسی) علم اصول فقهدن بیك بیتی جامع (الفیه وشرحی) (حسینیه‌سی منظومه‌سی) وشرحی (المقالات الحسان علی قصیدة الحسان مع تخمیس) (حاشیه علی قره تپه‌لی) علم میزان وآدابدن (شرح علی قصیدهٔ نونیه للفاضل حسن فهمی افندی) (دیوان اشعار) (تعلیقات علی نخبة الفکر فی الحدیث) [اوچ مطلب اوزره قصیدهٔ عدم شرحی] اشبو آثارك قسم اعظمی مطبوعدر . بونلردن باشقه رسائلی‌ده واردر .

یکن عثمان افندی :

فضلادن برذات اولوب [کوردوس] ه ملحق « قایاجیق] ناحیه‌سندندر. تحصیلی برغمه علماسندن طاغستانی خواجه افندی ایله دایسی « قایاجیقلی » سلیمان افندیدن اکمال ایتدکدن صکره « قرق اغاج » ده نشر علوم ایتدی . « ١٣٠٠ » تاریخنده ارتحال ایده‌رك [صاری خواجه] نام محله دفن ایدلدی ، « شرح عقائد » اوزرینه ایکی جلد کبیر حاشیه‌سیله منطقدن [غایة البیان] اسمنده غیرمطبوع آثار فاضلانه‌سی واردر .

یوزغادی چوقه‌دار زاده حاجی کشفی مصطفی افندی :

فضلادن وطریقت خلوتیه منتسبلرندن برذات اولوب «یوزغاد»لیدر. مبادیٔ علومی« یوزغاد» علماسندن « قره‌موسی » افندیدن بعدالتعلم « قیصری » فضلاسندن « حاجی طورون » واستانبول درسعاملرندن « قواله » لی یوسف افندیلردن اخذ اجازه ایلدیکی کبی سابق الترجمه مغنیسا مفتیسی « حاجی اولیازاده علی » افندیدنده اخذینه نائل اولدقدن صکره قسم اعظمی ازمیرده اولمق اوزره « ازمیر » و « تیره » ده قرق سنه نشر علوم ایله مشغول اوله‌رق بومدت ظرفنده بشیوزه قریب طالبین علمه اعطای اجازه‌یه موفق اولمشدر .

١٣٠٨ تاریخنده وطن ثانی اتخاذ ایتدیکی « ازمیر » ده ارتحال ایدرك وصیتلری وجهله « محشیٔ » مرأة « ازمیری » مرحوم یاننه دفن ایدلمشدر. آثارعلمیه‌لرندن غیر مطبوع اولانلر بروجه‌آتیدر :

« ١ » قاضی بیضاوی اوزرینه تعلیقات
« ٢ » جلال اوزرینه تعلیقات
« ٣ » حاشیه مرأته هامش
« ٤ » حاشیهٔ شرح عقائده هامش
« ٥ » فرائضدن برمتن متین
« ٦ » آدابدن « «

مطبوع اولانلر : ازمیرده طبع اولونان کشفیه اسمنده‌کی اخلاق عضدیه ترجمه‌سیدر .

یوسف صدقی افندی

افاضل امتدن برذات اولوب سابق‌الترجمه عمر شوقی افندینك مخدومیدر اکمال تحصیلدن صکره اولا ماردین محکمه باش کتابتنده ومدت مدیده مفتیلکنده بولونه‌رق داها صوکره‌لری نیابتله سیاحت ایدرك مجلس تدقیقات شرعیه اعضالغنه تعیین وقاضی عسکرلك رتبه‌سیله توظیف بیورلدی « ١٣١٩ » ده ارتحال ایدرك فاتح جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی السنهٔ ثلاثه وتخصیص لسان‌عربیدن حافظه‌سنده بیکلرجه ابیات وارایدی. طریقةً قادری‌در وقارعلمایه مالك نظیف برذات‌عالی‌ایدی. آثاری : « مسیرعموم‌الموحدین علی‌احیاء علوم‌الدین » اسمنده‌کی « احیاء العلوم » ترجمه‌سی «محاسن‌الحسام» نامنده‌کی «نوابغ‌الکلم» ترجمه‌وشرحیله « معراج‌المعتمد والحاج» وسائره‌در. «محاسن‌الحسام» حقنده فرانسه السنهٔ شرقیه علماسندن « باریبه دومینار»ك تقدیری وقتیله « اقدام » غزته‌سیله نشر اولونمش ایدی . خط دستیله محرر ٩ جلد اوزره مرتب « احیاءالعلوم » ترجمه‌سنك برطاقی « ییلدیز » کتبخانه‌سنده‌در . بوآثر یالکز ترجمه‌دن عبارت دکلدر . ایجابنه کوره توضیحاتی محتویدر .

یکتا افندی (علی یکتا افندی)

فضلادن برذات اولوب شهیردر. (ایاصوفیه) درسعاملرندن اعمی حافظ افندیدن مجازدر. کندیسی‌ده اعطای اجازه‌یه موفق اولمشدر . لسان فارسی‌یه‌ده حقیله واقف ایدی . طریقةً

(نقشبندی) در . (١٣٢٧) ده ارتحـال ایده‌رك (ایوب) ده (قرق نردبانلر) ده عائله‌سی قبرستانه دفن ایدلدی . آثار مطبوعه‌سی :

(مرقات) تعلیقاتی
(حلبی) حاشیه‌سی
تصورات سیدینه تعلیقات
علاقه حاشیه‌سی
طاش کوپرو «
شروط صلاة «
عروض «

آثار غیرمطبوعه‌سندن :

سورهٔ رحمان تفسیری
سورة البلد «
حامی‌نك مجلس الهمزه شرحی

ابن کمال ، ابوالسعود، زنبیلی علی افندیلردن بشقه فتاواسی مدون اولان ذوات کرام

سنه	اسامیٔ آثار	اسامیٔ مؤلفین	مدفنلری
٧٧٠	فتاوای بغیةالقنیة	ابن سراج قونوی (محمود بن احمد)	شام
٧٥٨	فتاوای طرسوسی	نجم‌الدین ابراهیم	»
٩١٨	فتاوای قورقود خانیه	شهزاده قورقود بن بایزید خان	بروسه
٩٢٢	مجمع‌الفتاوا	عبدالرحمن آماسی (مؤید زاده)	درسعادت
٨٤٥	فتاوای سعدیه	سعدی افندی (شیخ‌الاسلام)	»
٩٧٨	فتاوای عدلیه	رسول بن صالح آیدنی	ازمیر
٩٨٥	فتاوای حامدیه	حامد قونوی (شیخ‌الاسلام) [١]	درسعادت
١٠٢٦ *	معین‌المفتی علی‌المستفتی [*]	یکچشم پیر محمد اسکوبی	اسکوب
١٠٣٩	نقدالمسائل فی جواب‌السائل	رضائی علی افندی	مصر
١٠٩٨	فتاوای آنقره‌وی	محمد امین افندی انقره‌وی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١٠٩٩	فتاوای فیضیه	فیض‌اله افندی (شیخ‌الاسلام)	ادرنه
١١٠٣	فتاوای علی افندی	علی افندی چتالجه‌وی (شیخ‌الاسلام)	» [٢]
١٠٨٨	فتاوای منقاری زاده	منقاری زاده یحیی افندی (شیخ‌الاسلام)	اسکدار
١١٢٨	فتاوای عبدالرحیم	منتشی‌زاده عبدالرحیم بروسه‌وی (شیخ‌الاسلام)	ادرنه
١١٢٧	فتاوای عطائیه	محمد عطاءاله افندی (شیخ‌الاسلام)	» [٣]
١١٩٣	فتاوای شریف زاده	شریف زاده محمد افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٥٦	بهجةالفتاوی	یکیشهری عبداله افندی (شیخ‌الاسلام)	قاکلیجه
١٣٠١	ملجاءالمفتین	مغنیسالی حاجی اولیا زاده علی افندی	مغنیسا
	فتاوای نتیجه	فتوی امینی احمد افندی	[٤]
٨٨٠	جامع‌الفتاوی	قریق امرةالحمیدی‌الحنفی	
٩٥٥	فتاوای قدریه	عبدالقادر افندی (شیخ‌الاسلام)	بروسه
٨٦٦	زبدةالفتاوی	پیر محمد بن یوسف آنقره‌وی	
٩٨٨	فتاوای قاضی زاده	احمد بن محمود	درسعادت
١٠٨٧	فتاوای خصالی	عبدالرحمن افندی	بروسه
١١١٤	فتاوای نعمانیه	دباغ زاده نعمان افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت

[*] بوذاتك قوانین عثمانیه‌یه دائر (ظهیرالقضاة) اسمنده بر اثری‌ده واردر .

[١] (تنقیح حامدیه) اسمیله بر فتوی دها واردر .

[٢] نقولی کفوی صالح افندی طرفندن جمع ایدلمشدر .

[٣] منقاری زاده فتاواسنك نقولیدر .

[٤] بو اثرك منقولی ذکر اولنمق شرطیله ١٢٢٦ تاریخنده کدوسی حافظ محمد افندی طرفندن یکیدن یازلمشدر .

سنه	اسامیٔ آثار	اسامیٔ مؤلفین	مدفنلری
	فتاوای مجموعهٔ جدیده		[١]
١١٠٥	نورالفتاوی	بخشایش نوراه افندی	درسعادت
١٠٢٨	فتاوای آق کرمانی	علی‌الاقکر مانی	آق کرمان
١٢٢٥	سفینة‌الفتاوی	مفتی ارضروم عبدالرحمن افندی	ارضروم
١٠٩٩	صرة‌الفتاوی	محمد صادق بن علی‌الساقزی	
١٠٦٩	میزان‌الفتاوی	بالی زاده مصطفی افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٠٠	مجموعة‌الفتاوی	مولود افندی	
١٠٩٢	خلاصتین فی‌الفتاوی	اسیری محمد بروسه‌وی (شیخ‌الاسلام)	بروسه
١١١٦	فتاوای اسعدیه	اسعد اسکداری	مدینهٔ منوره
	فتاوای حلیمیه‌یه	محمد بن عبدالحلیم بروسه‌وی	[٢]
	مجموعهٔ جدیده	فتواخانه هیئت علمیه‌سی	[٣]
	فتاوای فرائضیه	فاتح درسعاملرندن احمد خلوصی افندی	
٩٦٥	فتاوای واقعات	محی‌الدین محمد قاضی استانبول	درسعادت
٨٢٣	جامع‌الفصولین	شیخ بدرالدین سماوی	سیروز
١٣٠٠	فتاوای میزان‌المدعین	محمد حلمیٔ سیروزی	»
١٠٧٣	ترجمهٔ فتاوای بزازیه	مترجمی شیخ احمد بن موسی السیواسی	
٨٨٧	تلخیص جامع‌الفتاوی	عبدالمجید بن نصوح	آماسیه
١٠٨٥	واقعات‌المفتین	عبدالقادر بن یوسف سنان	درسعادت
١٠٥٨	تلخیص‌الفتاوی والشروح	علی حبریٔ کوتاهی	آغریبوز
١٢٧٥	تنقیح جامع‌الاجارتین	مشرب‌زاده‌حفیدی محمدعارف‌افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١٢٧٥	فتاوای احکام مرعیه فی‌الاراض‌الامیریه	عارف حکمت بك (شیخ‌الاسلام)	اسکدار
١٣١٧	مرآة‌المرافقین	احمد حمداه افندی	درسعادت
٨٤٤	معین‌الحکام فیمایتردد بین‌الخصمین من‌الحکام	علاء‌الدین علی طرسوسی	
١٢٥٤	مجموعة‌الفتاوی	قاضی‌زاده محمدطاهر افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١٢١٥	نتیجة‌الفتاوی	دری‌زاده محمدعارف افندی (شیخ‌الاسلام)	اسکدار[٤]
١١٣٦	ترجمهٔ فتاوای قاعدیه	کامی محمد افندی	اسکدار

[١] مؤخراً هربکی طوپلانان فتواره بونام ویرلمشدر .

[٢] منقاری زاده فتاواسنك نقولیدر .

[٣] صوکره‌کی مشایخ اسلامیه طرفندن ویریلان فتاوادر .

[٤] متعدد مشایخ اسلامیه‌نك ویردکلری فتاوادر .

سنه	اسامئ آثار	اسامئ مؤلفين	مدفنلری
١١٧٣	بحر الفتاوى	مفتی ارضروم قاضی‌زاده محمد افندی	ارضروم
١١٧٥	فتاوای وصاف	عبداه وصاف افندی (شيخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٤٨	فتاوای روشنی	ولی‌الدینی آیدینی	اقحصار
١٢٠٧	فتاوای کریدی	علی شکرئ قندیه‌وی	قندیه
١٠٧٨	مجموعة‌الفتاوی	ولی بن یوسف	
١١٨١	سمحة‌الابرار فی بیان غموض الاسرار	خطیب بطال حسن بن علی قیصری	قیصریه
	نهریة‌الفتاوی	مفتی ارضروم ابراهیم ادهم افندی	ارضروم
١٢٥٩	فتاوای عبدالسلام	مفتئ ماردین عبدالسلام افندی	ماردین
	فتاوا	مصطفی سعید عینتابی	
١١٦٩	فتاوا	سید محمد رضا	درسعادت
	فتاوای حلی	ابراهیم بن‌الشیخ اسماعیل‌القسطمونی	
١٠٥٣	فتاوای یحیی افندی	شيخ‌الاسلام یحیی افندی	درسعادت
١٠٠١	فتاوای زکریا افندی	شيخ‌الاسلام زکریا افندی	درسعادت
	فتاوای احمدیه		درسعادت
١١١٠	فوائد العلية من المسائل الشرعية	نثاری علی افندی القیصری	
١١٥٩	تحفة‌الفتاوی	عمر بن صالح قریمی	
١٠٢١	صنعی	شيخ‌الاسلام صنع‌اه افندی	
	فوائد الفتاوی العثمانیه	مسود عثمان بن محمد طوسیه‌وی	[١]
	{ الروائح الزكية فی فهرس الفتاوی التركيه }	کدوسی حافظ محمد افندی	
١١٥٠	جامع الدعاوی والبینات	مصطفی بن شیخ محمد افندی	
	مجموعهٔ ویدینی		
١٢٠٤	تنقیح	شانی زاده محمد صادق افندی	
	مجموعة‌الفتاوی	جمعه‌وی	
٩٨٤	مفیدة‌الانام	محمد بن شیخ مصلح‌الدین	
	فتاوی قرمزی		درسعادت
١١٢٤	فتاوی	باشمقجی زاده علی افندی (شيخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٥٤	مجموعهٔ ابوالخیر	ابی‌الخیر احمد افندی (شيخ‌الاسلام)	
	نهاية‌المطلب		
	مجمع المسائل الشرعية	لالی احمد افندی	

[١] ١١٤٤ دن باشلايور.

سنه	اسامیٔ آثار	اسامیٔ مؤلفین	مدفنلری
٩٨١	فتاوای برکوی	برکوی محمد افندی	برکی
١٢٣٦	ترجیح بینات	عبدالرحمن بن سلیمان	
	نورالفتاوی	مصطفی بن شیخ محمد	
٩٦١	مجموعهٔ فتاوی	آبادی محمد چلبی	درسعادت
٧٨٢	الدرالمنثوره	شادکلدی شمس‌الدین چلبی	آماسیه
١٢٩٨	خلاصة‌الاجوبة	چشمی زاده محمد خالص افندی	اسکدار
	فتاوی	خربوطی امام زاده محمد سعید افندی	خربوط
١٢٢٣	مجلة‌المحاکم	عاکف زاده عبدالرحیم افندی	درسعادت
١٢٦٨	مجموعهٔ فتاوی	ماردینی عمر شوقی افندی	ماردین
	فتاوای آق‌حصاری	ابراهیم آق حصاری	[١]

[١] ویانه‌ده کتبخانهٔ امپراطوریده بر نسخه‌سی واردر

شعرا فصلى

بسم الله الرحمن الرحيم

فضائل شعر وشعرا حقنده شرفوارد اولان احاديث شريفه‌دن بعضيلری :

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

١ — علموا اولادكم الشعر فانه يفتق الذهن ويورث الشجاعة

٢ — ان من البيان سحراً وان من الشعر حكماً

٣ — لسان الشعراء مفتاح الجنة

٤ — قل يا حسّان والروح معك

٥ — ان لله كنوزاً فى تحت العرش ومفاتيحها السنة الشعراء

٦ — تعلموا من الشعر حكمه وامثاله

٧ — قلوب الشعراء خزائن الرحمن

(شعرا وادبا) [۱]

آهی حسن چلبی

(یاوز سلطان سلیم خان) دوری شعراسندن و اسکی عثمانلی شاعرلرینك الك ممتازلرندن اولوب (نیکبولی) دندر . کندینه مخصوص برآهنك حزین صاحبیدر. اکمال تحصیلدن صوکره قاضیلك ومدرسلك ایله برخیلی دولاشدقدن صوکره (ریاضی) و (سهی) تذکره‌لرنده محرر اولدیغی اوزره (قره‌فریه) مدرسی ایکن (سوزآهی ایله طوتشدی جهان) مصراعنك دلالتی وجهله (۹۲۳)ده وفات ایتدیکی محررسه‌ده قینالی‌زاده (حسن‌چلبی) تذکره‌سنده (خاورینك [۲] همشیره‌سنی آلوب مناسترده وفات ایتمشدر) دیه محرردر . فقط تذکرهٔ (سهی) ایله (عالی) (کنه الاخبار) ینك غیرمطبوع قسمنده (قره‌فریه‌ده مدرس‌ایکن فوت اولدی. مزاری آنده‌در.) عباره‌سنه کوره قره‌فریه‌ده وفات ایتدیکی تأیید ایدییور .

معهذا هرایکی یرده قبرینی تحری ایله‌دم‌سه‌ده بر اثر بولامادم . دیوانندن باشقه شیخی‌نك (خسرو وشیرین) نه نظیره اوله‌رق (شیرین وپرویز) و (روایت کلکون وشبدیز) و (فتاحیٔ نیشابوری) نك (حسن‌دل) نی [۳] پك چوق تصرفات اجرا ایده‌رك ینه اواسلمه ترجمه ایلدیکی آثار منثوره‌سیدرکه برنجیسنی اکمال ایده‌مدیکی کبی ایکنجیسنك اکمالنه‌ده عمری وفا ایتمه‌مشدر. آثارندن یالکز (حسن دل) مطبوعدر . تذکرهٔ (سهی) ده (خسرو وشیرین) اسلوبنده

---

[۱] شعرا وادبانك همان کافه‌سی مخلصلریله بیلندکلرندن مخلصلری اسملرینه تقدیم ایلدی . معهذا بو خصوص دیکر فصللرك بعض اسملرنده دخی نظر دقته آلندی .

[۲] (علی خاوری) شعرادن صاحب دیوان برذات اولوب (مناستر) لیدر (قره فریه) قاضیسی ایکن وفات ایلدی . اشعارندن :

روزکارینه کوره قوللان جهانی خاوری
کاه پرجوش اول کهی خاموش دریالر کبی .

[۳] (لامی چلبی) ایله (صبری) نك بو اسمده برر منظومه‌لری واردر . (آهی) نك‌کی قافلهٔ شعرا مؤلفی (توفیق) افندی معرفتیله (۱۲۷۷) تاریخنده طبع ایدلمشدر .

کل وخسرو آدلو بر کتابی وار) عبارەسی مندرج اولدیغنه کوره بویله‌ده بر اثری اولدیغی اکلاشیلیور .

برنجی منظومه‌سندن :

کوکل آینه‌در سومز غباری
کتورمز جام جمشید انکساری

ایکنجی منظومه‌سندن :

جاهلك فخری جمع مال ایله‌در .
عارفك عزتی کمال ایله‌در
عشق وشوق اهلی وجد وحال ایستر
نه کمال ایستر ونه مال ایستر .

غزلیاتندن :

نه مصاحب بولونور درد و غم یار کبی
نه فراغت یری وار کوشهٔ خمار کبی
کتیروب نقطه کبی اورته‌یه آتدی بنی چرخ
باشلادی کندی قیی چیزمکه پرکار کبی
اول قیامت بنی فردایه صالوب آهی ینه
یارینه قالدی ایشم وعدهٔ دیدار کبی

آذری ابراهیم چلبی [١]

مشاهیر شعرادن وابوالسعود افندی تلامیذندندر . (تجدی آذری چلبی) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (٩٩٣) ده (حما) قاضیلغنده ایکن وفات ایده‌رك خارج شهرده دفن اولندی. غیرمطبوع دیواندن بشقه مطبوع (نقش خیال) عنوانده‌کی سلیس منظومه‌سی مقبول ادبادر . مکمل

---

[١] (بروسه‌لی بلیغك) (نخبة الاثار) یله (شیخی) ده عین اسم ومخلصده اصطبل عامره خدامندن ادرنه‌لی (بستان زاده) شهرتیله بنام بر شاعر دها واردرکه وفاتی (١٠٥٢) در .

برنسخه‌سی درسعادتده اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر. (شیخ نظامی) نك (مخزن اسرار) ینی تقلید ایتمش اولدیغی ظن اولنور. اون ایکی بیك بیتی حاوی اولوب تمثیلات وحکایات ایله تصویر حال ایدلمش کوزل بر اخلاق کتابیدر .

نه غم کر آذری آلودهٔ کرد کناه اولسه
اولور روز جزاده لطفك اظهار ایتمکه باعث

نقش خیال مقدمه‌سندن :

بسمله‌در لالهٔ نعمان دین	بسمله‌در غرهٔ فرد یقین
بسمله‌در نادره پرداز شرع	بسمله‌در رابطهٔ اصل وفرع
بسمله‌در خامهٔ مشکین رقم	فاتحهٔ سورهٔ نون والقلم
خوان سعادتدن اولان بهره‌مند	کندین ایدر مهر صفت سربلند
بادیهٔ عشقده نابود اولان	واصل سرمنزل مقصود اولان
لابد ایدر بسمله‌دن ابتدا	بسمله‌در لازم اولان اوّلا
سن‌ده دلا بسمله‌دن ازبر ایت	منزلهٔ حمده آنی رهبر ایت
بسمله‌دن وصفن ایدوب واسطه	حمد خدا یادینه قیل رابطه

آغا زاده محمد دده

اکابر مولویه‌دن واشعارنده مخلصی اختیار ایتمه‌ین عرفاء شعرادن اولوب (کلیبولی) دندر . (ساعة‌القرار) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٦٣) ده ارتحال ایده‌رك پوست‌نشینی بولندیغی کلیبولی مولویخانه‌سنه دفن ایدلدی .

ابیات عارفانه‌سندن :

بر پناه اولماز کلاه حضرت ملا کبی
اومارز عیبمزی سترایده ستارعیوب

سر محبوبیت مولایه مولانای روم
وجهی مرآت اولدیغیچون اولدی محبوب القلوب

آرابجی زاده فردی حسین افندی

قوی طبیعت شعرادن اولوب شهریدر . مالیه تذکره‌جیلکنده بولندی (١١٢١) ده درسعادتده ارتحال ایلدی . بر نسخه‌سی موزهٔ عثمانی کتبخانه‌سنده موجود بیك بیتلی (شاپور نامه) سیله‌اسماء بلادی مبین مطول منظومه‌سی ، مرتب دیوانی واردر.

آنی فاطمه خانم

تاج‌التواریخ صاحبی خواجه سعدالدین افندی سلاله‌سندن اولوب یکیشهر قاضیسی اولان مخدومیله برابر شهر مذکورده بولنمقده‌ایکن (١١٢٢) تاریخنده وفات ایلدی . شعری وسط درجه‌ده‌در. زماننده (خواجه‌زنان) شهرتیله بنام اولوب صنعت‌خطه‌ده انتسابی‌وار ایدی مرتب دیوانی وار ایسه‌ده غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

قالوبدر بحر غمده‌فلك دل یوق ساحل مقصود
حیفلر روزکارم باکه امداد ایتمه‌دن قالدی

نارغم نور صفا هپ بر چراغك پرتوی
چشم عرفان ایله باقسه‌ك آره‌ده بیکانه یوق

آصف پاشا

صدر اعظم طوپال عثمان پاشا زاده احمد پاشانك مخدومی فاضل بر وزیر کارآگاه‌در . (١١٩٥) ده (بلغراد) محافظی ایکن وفات ایلدی. شعرله اشتغالی آز اولمغله برابر شاعرانه وحکیمانه اشعاری واردر .

اشعارندن

هردل شراب عشق ایله پرنور اولورمی هیچ
هرتودهٔ سیاه جبل طوراولورمی هیچ
آصف شراب عشق ومحبتله مست اولان
تاحشره‌دك یشارسه‌ده مخمور اولورمی هیچ

---

(١)

هر دنی منتی چکمیه‌لم نفسه اویوب
دونلر منتی نفسه دنائت بیله‌لم

احمدی

(تاج‌الدین ابراهیم بن خضر) [١] فضلادن واسکی عثمانلی شاعرلرندندر. مصره کیده‌رك منلا فناری وحاجی پاشا ایله هدایه شارحی شیخ اکملدن اکمال تحصیل ایتمشدر .

علوم عالیه وفنون حکمیه وریاضیه‌یه انتساب تامی وار ایدی. اسلوب شعری شیخی طرزینه قریبدر . معلمی بولندیغی یلدیرم بایزید خانك شهزاده‌لرندن امیر سلیمان نامنه مثنوی طرزنده یازدیغی (اسکندرنامه) [٢] سی مشهور اولدیغی کبی (حیرة‌العقلاء) ایله حروف هجا عددنجه

[١] (تذکرهٔ لطیفی) ده سیواسلی اولدیغی محررسه‌ده (اسلاف) ك نقلی کبی آماسیه‌لیدر .
[٢] (٨٠٨) ده یازدیغی مندرجاتنده مصرح اولان (اسکندر نامه) سنك مقدمه‌سی تاریخ ادبیات‌عثمانیه نقطهٔ نظرندن‌حائز اهمیت اولدیغندن نمونه اولمق اوزره مقدمه‌سندن برمقداری درج ایدلدی:

ذکر بسم‌الله الرحمن‌الرحیم — قامونسنه بزه کیدر ای حکیم
چونکه توفیق اولدی بزه هم طریق — در معنایه قولاق طوت ای رفیق
عندلیم نغمه‌لر ساز ایده‌یم — طوطی‌یم سکر سوز اغاز ایده‌یم
سوز دیه‌یم سوز نیجه کیم شویله لغز — کیم روان آندق معطر قیله مغز
بر کلستان بزه یه‌یم شوقله — کیم آنی رضوان تماشاله قاله
یازه‌یم بر نقش کیم نقاش چین — کورسه قیله آنه یوز بیك آفرین
روح قدسم شویله اورایم نفس — کیم اکا عیسی اولا جاندن هوس

صفت خزانه دائر اسکندر نامه‌سندن :

اعتدالدن عدول ایتدی هوا — کتدی کلدن برك وبلبلدن نوا
لاله وکلدن معرا اولدی باغ — بلبلك عشرتکهنی طوتدی زاغ
خار پشتك خار صاقلار جانی — ترابکی‌دوکر سمورك قانی

برده شیخ (عطار) ك (اسرارنامه) سنی نظماً ترجمه ایتمشدر .

مذکور ترجمه نهایتندن :

چونکه عطارك سوزی اولدی تمام — احمدی‌یه دوشدی نوبت ای همام
دیکله آنوك داخی بردم سوزونی — نیجه قول ایتمش بویولده اوزونی
خوشه چین خرمن عطار اولوب — یوله دوشمش ناظم اسرار اولوب
فارسی‌دن ترکجه قیلمش ترجمه . — یادکار اولماغیچون هر انجمه
روحنه شیخك قلوبن اعتماد — ایله‌دم اللهی هم اولدمده یاد
هم رسولك روحنه یوز بیك سلام — چار یاریلان قمو قیلدم تمام

یکرمی طقوز بیتدن عبارت اولوب هر بیتی اکسیکسز حروف هجانك جمله‌سنی متضمن اولان (صرصر) اسمنده‌كی قصیده‌سنك شرحی كبی دیكر اثرلری ومرتب دیوانی‌ده واردركه جمله‌سی غیر مطبوعدر . آیاصوفیه و روان اوطه‌سی كتبخانه‌لرنده علم طبدن ترجمه (تفریح الارواح) اسمنده‌كی بر جلد كبیر منظوم بر اثری و (حكیم اوغلی علی پاشا) كتبخانه‌سنده نفیس یازیلی دیوانی واردر . (٨١٥) ده اماسیه‌ده ارتحال ایلدیسه‌ده قبری معلوم دكلدر .

اشهر مؤلفات ابن سینادن (قانون) ایله (شفایی) نظماً ترجمه ایتدیكنی لطیفی روایت ایدییور . تیمورلنكك معیتنده دخی بولنمش ایدی . شو فقره‌سی مشهوردر: تیمور بعض قرناسیله حمامه كیرر . احمدی‌ده برلكده بولونور تیمور لطیفه یوللو شاعره خطاباً « هپمزه برر قیمت تقدیر ایت » دیر احمدی تیموردن ماعدا جمله‌سنه برر بها بیچر تیمور كندیسی ایچون دخی بر قیمت تقدیر ایله‌مسنی مصرانه تكلیف ایدر . شاعر اكاده سكسان اقچه بها تعیین ایلر . تیمور « بوعدالت اوزرینه اولمدی بنم یالكز شوازارم سكسان اقچه ایدر » دیر احمدی « بنده یالكز اكا بها بچدم » جوابنی ویرر .

برادری (حمزه‌وی) نك دخی عم نبوی (صلعم) حضرت حمزه‌یه منسوب بر طاقم وقایع ومحاربات قهرمانه‌دن باحث و (حمزه نامه) اسمیله بنام اولان قرق كسور جلددن عبارت بولنان اسلوب ساده اوزرینه محرر تاریخی براثر جسیمی واردركه بو اثر كرچه خیالی و قسماً تاریخی بر رومان طرزنده محرر ایسه‌ده تصویر وقایع جهتیله شایان‌دقتدر . وقتیله‌یكیچری نفراتی تشجیع مقصدیله قیش كیجه‌لری قشله‌لرده اوقوتدیرلدیغی تاریخده مذكوردر . حمزه‌وی مخلص برذاتك (جامع‌المكنونات) اسمنده قسماً منظوم برعثمانلی تاریخی‌ده واردركه برنسخه‌سی‌عصریمز ارباب دانشندن (ابن‌الامین‌محمودكمال بك افندی) ده موجوددر .

اوتوزكسور سنه‌اوله‌نه كلنجه‌یه قدر بروسه محله‌قهوه‌لرینك بعضیلرنده دخی اوقونمقده‌ایدی بو اثرك بر قسمی بروسه‌ده آق بیق تربه‌سنده موجود ایدی .

احمدینك ابیاتندن : بی بقادر بو منزل ای احباب
فاتقوا الله یا اولی الالباب

احمد پاشا « ولی‌الدین اوغلو »

شعرای عثمانیه‌نك سر فرازی وبروسه‌نك مدار افتخاری اولوب الك اول اشعار تركیه‌یه لطافت ویرن وعثمانلی شعراسی ایچنده ایلك اوكجه فخریه انشاد ایله‌ین بوذاتدر برآره‌لق (علی شیرنوائی) یی تقلید ایله‌دی . باقی دورینه قدر دوام ایدن طرز قدیم ادبك اشهر معلمینی

مشارالیهدر . (فاتح سلطان محمد) خان غازی بر کون حافظ شیرازینك بلاغت اشعارندن بحث ایتدیکی صره‌ده : (آنان‌که خاك‌را بنظر کیمیا کنند) مصراعنی انشاد ایله (آلت طرفی‌نه‌در ؟ بیوردقده بالبداهه (کحل‌الجواهر قدمت توتیا کنند) جوابنی ویرمك کبی ظرافت پردارلغی سایه‌سنده مظهر توجه اوله اوله خواجهٔ شهریاری اولدی . بواستادانه تقربك نتیجهٔ فاخره‌سی اولمق اوزره برآز صوکره خواجه‌نك وزیر اولدیغی کورلدی .

فقط چوق کچمه‌دن بعض رندانه اوضاعندن دولایی برمدت یدی‌قله‌ده حبس اولندیغی زمان مطلعی شو :

ای محیط کرمك قطره‌سی عمان کرم	باغ جود ابر کفکده طولو باران کرم
قول کناه ایتسه نوله عفو شهنشاه قنی	طوته‌لم ایکی الم قانده ایمش قانی کرم

اولان مشهور کرم قصیده‌سنی تقدیم ایده‌رك اطلاق اولنمش ایدی . سلطان بایزید خان ثانی دورنده مملکتی اولان بروسه‌ده متصرف بلده ایکن (کچدی مدد شاعر روم) ك ناطق اولدیغی (٩٠٢) تاریخنده وفات ایلدی سلطان مرادخان ثانی جامع شریفی قپوسنه قارشی اولان تربه‌سنده مدفوندر

ابیاتندن :

کوینی کورمکله دلده ساکن اولماز شوق یار
قانع اولماز جنت فردوسه دیدار ایسته‌ین

مشکل بودرکه هرکیمه کیم حالم اغلاسه‌م
عشقك بولنده اول دخی بندن بتر چیقار

مصارعندن :

یارسز قالمش جهانده عیبسز یار ایسته‌ین

زهی تصور باطل ! زهی خیال محال

اینه‌مه عاقل ایسه‌ك مجنونی محرم رازیکه

بر وقت اولورکه دیرلر اوده بر زمان ایمش

دیوانی غیر مطبوع ایسه‌ده اشعارینك برخیلیسی عطا تاریخنك بشنجی جلدنده مندرجدر . بر نسخه‌سی حمیدیه وعاشر افندی کتبخانه‌لرنده واردر برده (لیلی ومجنون) منظومه‌سی اولدیغی تذکرهٔ (سهی) ده محرردر .

اسحق چلبی « اسکوبلو »

فضلای شعرادن بر ذات اولوب حال مرضنده سویله‌دیکی !

کلیجك حالت نزعه دیدی تاریخی اسحق /
یونلدم جانب حقه باشی قابه یالین آیاق / تاریخنك دلالت ایتدیکی (٩٤٣) تاریخنده

شاه شریف مولویتنده ایکن وفات ایلدی متجردانه عمر سورمشدر . طبعی لطائفه میال ایمش سلطان سلیم‌خان اولك شهامت وفتوحاتی حاکی بر تاریخچه‌سی ایله مرتب دیوانی وفنون ثلثه‌دن باحث رساله امتحانیه‌سی واردر . آثارینك جمله‌سی غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

کوکل آیینه‌سی صافیدر اما
تماشا ایتمکه صاحب نظر یوق

سینهٔ کل چاك چاك و جان بلبل دردناك
باغ دهرك مبتلاسی کلیدر بلبلمیدر ؟

موی سفید باشلادی یر یر آغارمغه
فصل خزانده آچیلیر اولدی بهارمز

امراء اکراددن (شکری) نکده بر سلیمنامه‌سی واردرکه (سجودی) طرفندن تذییل ایدلمشدر . (١٠٣٠) تاریخنده (ابوی علوم) نامیله صرف و نحوه دائر بش قسم اوزرینه مرتب منظوم ومنثور اثر یازان (مصطفی بن ذهنی) ده (اسکوب)دن یتیشن علماء شعرادندر .

اصولی

عرفای شعرادن اولوب (واردار یکیجه) سندندر مصره کیده‌رك شیخ ابراهیم کلشنی حضرتلرینه انتسابندن برمدت صوکره وطنه عودتله اختیار عزلت ایله‌مشدی . غیرمطبوع دیوانده عارفانه وشاعرانه بر خیلی ابیات موجوددر .

(واه کم کتدی اصولی دردمند) مصراعنك ناطق اولدیغی (٩٤٥) تاریخنده یکیجه‌ده وفات ایلدی .

ابیاتندن :

بر نفس چیقماز غم عشقك کوکلدن ای صنم
صانکه اول سودای قلبمده سویدا ایله‌دك

دردنجی پادشاهدر . تاریخ جلوسلرینی مشعر اولمق اوزره شعرده (بختی) تخلص بیورورلردی . مرتب دیوانی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده موجوددر. اشعار فارسیه‌لری‌ده رنکیندر . ارتحال‌عالیلری (١٠٢٦) ده تربه‌لری بنا کرده‌سی اولان جامع شریف قربنده‌در .

اشعار ترکیه‌لرندن :

خدادن ایسته‌رم بختی امورمده همان توفیق
رضای حقدن اوزکه‌یوق درونمده امل تحقیق

ذکر ایله ای دل هرنفس الله بس باقی هوس
پس غیریدن امیدی‌کس تکرار ذکر الله ایله

سلطان احمد ثانی‌نکده طبیعت شاعرانه‌لری واردر. (عطا) تاریخی (بختی) مخلصی بوپادشاهه نسبت ایدییورسه‌ده دوغرو دکلدر .

اوقچی زاده محمد شاهی بك

مشاهیر منشیاندن اولوب اوقچی‌زاده محمد پاشانك مخدومیدر . سلطان محمد خان ثالث زماننده بشنجی‌دفعه اوله‌رق توقیعیٔ‌دیوان همایون اولمش و (١٠٣٩) ده تقاعداً (استانبول) ده ارتحال ایتمشدر .حضرت سنبل جوارنده اتمكجی اوغلو دائره‌سنك یاننده مدفوندر .

آثاری : (احسن‌الحدیث) (النظم‌المبین فی آیات‌الاربعین) (جامع‌الغایات) وعلم حدیثدن عربی العباره (المقام محمود) ایله (ترجمهٔ تحفة الصلوة للکاشفی) و منشاتندن عبارتدر . فضائل علم وعائله دائر (مختارالاخبار) اسمنده براثری دها اولدیغی (کشف الظنون) ده مذکوردر. نثری نظمندن اقوادر . (منشأ الانشا) نامیله مسما اولان منشاتی ملوك اطرافه یازیلان محرراتی جامع اولوب اوتوز جزء قدردرکه فریدون بك منشأنی‌طرزنده براثر اولدیغیچون اهمیت ادبیه وتاریخیه‌سی مستغنیٔ ایضاحدر .

ابیاتندن :

دل جاهلده اولماز نور عرفان
که نادانك اولور قلبی‌ده نادان

آثارندن : (احسن‌الحدیث) (اقدام) مطبعه‌سی همتیله طبع اولندی . خط دستیله محرر نسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه سنده‌در . دیکرلری غیر مطبوعدر . احکام اراضی‌یه‌ء کیفیت تملیك

[illegible] ١١١٥ [illegible] ٢٧٠١ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]

[illegible] (١٠٨٤)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

پاك فردوس اوله سلطان احمده مأوى) مصراعى تاريخ وفاتلريدر . اشعارعاليلرندەكى (نجيب) مخلصى عدد عمر شاهانەلرينه موافقدر .

صنعت خطەدە انتساب تاملرى وار ايدى . يازدقلرى درت قطعه كلامقديمدن برينى روضهٔ مطهرەيه اهدا بيورمشلردى. باب‌همايون قارشوسندەكى چشمەدە ودراغمان جامع شريفى تكيەسى قپوسندەكى تاريخلر خط نفيس شاهانەلريدر. خط تعليق مشهور ولى‌الدين افنديدن تمشق ايتمشلردر. ارباب علوم وصنايعى مظهر احسان والتفاتلرى بيوررلردى . خطاط شهير حافظ عثمان مرحومك مركب حقەسنى الديرەرق جواهرله طولديروب اعاده بيورملرى‌دە نشر معارف خصوصندەكى مآثر شاهانەلرندندر .

تنزل ايلەمز زينتسراى دهره عاشقلر
هما پرواز عشقه جاى‌سفلى آشيان اولماز

اسرار محمد دده

استانبولدن يتشن شعراء و‌ارباب‌دلدندر. (غلطه مولويخانەسى) حجره نشينلرندن اولوب شيخ غالب دەده ايله بينلرنده مخادنت فوق‌العاده وارايدى اشعارى عارفانه اولمغله برابر رقت‌آميزدر. ديوانى مطبوعدر. شعراى مولويەنك تراجم احوالنى حاكى غيرمطبوع (تذكره) سى‌دە واردركه (سماعخانهٔ ادب) بوندن تراشيدەدر (حيفلركوز يوموب اسرار دده سر اولدى) مصراعنك ناطق اولديغى (١٢١١) تاريخندە وفات ايلەمشدر. قبرى دركاه مذكور مزارستاننده فصيح دەده يانندەدر . شيخ غالب مرحومك بوذات حقنده سوزشلى بر مرثيەسى واردر .

اشعار عارفانەسندن :

سحردە باغه كلدى سيره جانان
نەلر سير ايلدى بيدار اولانلر

ابياتندن :

اسرار اهل حيرته خاص اصطلاحى وار
هربى خبرله سويلەشيلر صانمه حال دل

فلاح بولمادى راه طلبده بنلك ايدن
سكا سن اولدك او مسلكده راهزنلك ايدن

تذكرەسنك خاتمەسندن :

درويش غريب مولوى‌يم　　سرمست شراب مثنوى‌يم
سرتا بقدم نياز عشقم　　مستغرق‌سوز وساز عشقم

١٣٨١

(١٨٨١)

امراح

ارتجالاً شعر سویلمکده‌کی قدرت شاعرانه‌لری مسلم اولان ساز شاعرلرینك متأخر ومتحیزلرندن وطریق نقشبندی منتسبلرندن بر ذات اولوب (ارضروم) لیدر . (١٢٩٣) ده (نیکسار) ده ارتحال ایله‌دی . اشعارندن بر قسمنی حاوی اولان دیواننك اخیراً طبعنه همت اولوندی . شاکردلرینك الك بنامی (توقات) لی نوریدر. شعرامزك بوقافله‌سنك اوصاف واحوالی حقنده متتبع ادبامزدن (کوپرولو زاده فوأد بك) افندینك (ساز شاعرلری) اسمنده‌کی اثر قیمتدارینه مراجعت لازمدر . مشهور مستزادی :

عشـق ازلی عاشـقه الهام خدادر
بر نشوه‌نمادر
تحقیق کوکل شهرینـه برنور ضـیادر
منهاج هدادر

هر کیمده وار لذت عشـقك جولانی
ایلر دورانی
اساسی آنك بو دل عشـاقه جلادر
هم روحه غدادر

واعظ بکا وصف ایله‌مه جنات ایله‌حوری
بیلمم اوحضوری
عاشق اولانك عشق ایله مطلوبی رضادر
باقیسی هوادر

خواجه بنی منع ایتمه جنونیت عشـقدن
ویر درسـم اومشقدن
بو جذبهٔ عشـق عاشـقه بر اوزکه ادادر
بیلسه‌ك نه صفادر

زاهد بنی طعن ایله‌مه کیم مسـجده کلمز
راه حقی بیلمز
بن معتکفم کوشـهٔ میخـانه بکادر
مسجدده سکادر

بر دلکه بیـلیر عشـق حقیقت خبرندن
سویلر اثرندن
البتـه او دل بیتی نظرکاه خدادر
قال اهلی جدادر

امراح کهراظهار ایدوب اهل نظر ایستر
یعنی درر ایستر
خاك درجانانده کرچه فقرادر
اما شعرادر

اشرف مصطفی پاشا

مشیران عظامدن وسخن‌سنجان‌شعر وانشادن درویش مشرب برذات اولوب (بروسه‌لیدر) (اشرف‌الشعرا) اسمیله مطبوع‌دیوانی واردر . اکثرتله روم‌ایلی جهتلرنده والیلك وقوماندانلق کبی‌خدمات مهمه‌ده بولندقدن صوکره (١٣١٢) ده درسعادتده ارتحال ایده‌رك مرکزافندی درکاهنه دفن ایدلدی. رنکین قصائدی، حزن انکیز مرثیه‌لری واردر .

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٧١ — [illegible]

٨١ — [illegible]

٢١ — [illegible]

٥١ — [illegible]

اشرف محمد افندی « هجاکو »

نوعی شخصنه منحصر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (قرق آغاج) نواحیسندن (کلنبه) لیدر. هجو ومزاح وادیسنده سهل ممتنع طرزنده‌کی اشعاریله تمیز ایله‌مشدر . بو وادیده‌کی اشعارینك قسم اعظمی عادتا زبانزد حکمنده‌در . مدت مدیده تخصیص منسوب اولدیغی (آیدین) ولایتی داخلنده‌کی مختلف قضالرده قائمقاملقده بولونه‌رق برآرالق سائقهٔ استبداد ایله مصره فرار ایده‌رك قلماً مجاهداتده بولوندی . صوك مأموریتی (اطنه) ولایتی والی معاونلکی اولدی. (١٣٣٠) ده (قرق آغاج) ده ارتحال ایله‌دی . آثار شعریه‌سنك قسم اعظمی (حسبحال) (دجال) (شاه وپادشاه) (ایرانده یانغین وار) (استمداد) اسملرنده‌کی رسائل مطبوعه‌سنده بعضیلری‌ده (اشرف) نامیله نشر اولونان غزته‌ده مندرجدر .

(حسبحال) ده‌کی اشعارندن :

ایدر جلب شفاعت کثرت اشکك قیامتده
خدانك لطفی چوقدر غم یمه اشرف سونر دوزخ
ریاکاران امتدن اکر بر زاهد بارد
ایدرسه بر نفس کانون ثانی‌یه دونر دوزخ

بردر الله نظیری یوقدر — قل هوالله احد بی شکدر
شاهدعادل ایکن موجودات — شك ایدن برلکنه اشکدر

قبریمی کیمسه زیارت ایتمه‌سین الله ایچون
کلمه‌سین رد ایله‌رم بالله اوز قارداشمی
کوزلرم ابنای آدمدن او رتبه بیلدی کیم
ایسته‌مم بن فاتحه تك چالماسینلر طاشمی

چاریارك عددی چار کتابه اشدر
شرط اسلامکی آل عباده بشدر

عابدن استه‌رم کوثر ، شفاعت فخر عالمدن
مهیادر ، حصوله کلسه بونلر رحمت باری
نصل حسن تصادف ایلش ابجد حسابیله
« محمد » له « علی » قاچسه اودر « رب » کده مقداری

خيالى اديب بك « بروسوى »

زمانمز ادباسنك متميزلرندن برذات اولوب (بروسه) ليدر. اوان طفوليتنى پدريله طشره‌لرده گچيره‌رك استانبوله ورودنده تعيين اولونديغى اقلام دولتده ايفاى حسن‌وظيفه ايله‌دى . بو اثناده بعض‌مكاتبده‌ده معلملك خدمت‌مفتخره‌سنده بولوندى . صوك‌مأموريتى مجلس معارف باش‌كتابتى ايدى (١٣٣٠) ده ارتحال ايده‌رك جوار ايوبه دفن ايدلدى . كرك تأليف كرك ترجمه صورتيله وجوده كتيرديكى آثارده اخلاق‌وآداب اسلاميه دائره‌سندن انحراف ايتمه‌مشدر . طبعاً حساس وتأثره ميال ايدى . آثار مطبوعه‌سى بروجه‌آتى‌در :

فرانسزجه‌دن مترجم اولوب آثارينك ايلكى‌در . (برمكتوب پاكتى / كوموش محفظه)

(عاشقانه بردرام)، (مسيرهٔ اطفال)، (جمل حكميهٔ اجنبيه)، (تركيب بند)، (ايكى‌رفيقه)، (سعى مجموعه‌سى) ، (پارس اسرارى) ، (كوكرجين مكافاتى)، (ميس مارى ياخود مربيه)، (١٣ نومرولو) آرابه وسائره‌در . مكتب عنوانلى منظومه‌سندن :

مكتب

مكتب‌كه مهد نازيدر افكار حكمتك — هرلحظه ملتجاسيدر اقبال وعزتك
مكتبدر الك‌گزيده‌سى اذواق ونزهتك — مكتبدر آفتابى جهان سعادتك
مكتب ملاذ رفعتيدر آدميتك — مكتب كمال وزينتيدر عقل و فكرتك
مكتب هميشه مصدريدر هر مزيتك — حامىٔ ذى شكوهى دكلى سلامتك
ماحيسيدر مذلت وادبار ونكبتك — مكتب خلاصه مطلعيدر فيض و همتك

مكتبدن انتشار ايدر انوار انتباه
زيرا اودر معالىٔ ادواره جلوه‌گاه

دقتله باق نه‌در بو كمالات شعله زا — بونجه بديعه‌لر كيم ايدر چشمى روشنا
ارشاد ايچون يتر بو بزه ايشته رهنما — هپ كوردكك مآثر اجلال واعتلا
محصول معرفتكه ويرر طبعه انجلا — مكتب نه‌در نه‌شانلى محل بيلديرر سكا
صحرايه، كوهه، ساحله، دريايه جابجا — شامل فيوض وسايهٔ اقبالى دائما
اوصافنه كماله يوق حد و انتها — عاقل بونى ناصيل ايدر انكاره اجترا

مكتب ديتنجه پيش‌نظرده اولورعيان
انوار ايچنده روحفزا بشقه بر جهان

مكتب، اوجاى دلكش اوبالابرين مقام — اول‌مركز سعادت واجلال خاص وعام
مهمان وملتجيسن ايدر هر زمان بكام — هر يوزدن ايلر آدمى شايان احترام

آنجق بولور او یرده بشر فیض مستدام   معناً او یرده کیزلنور انواع احتشام
وضع بلند پایه‌سیدر احسن النظام   تاب و فروغ شوکتیدر ماحیٔ ظلام
داء عضال جهلی ایدن اولدر التقام   ارباب سعیه هر دم ایدن عرض ابتسام

الك بر کوچك التفاتی آنك بر جهان دکر
هم بر جهان معادلی هم بیك ده جان دکر

سیف و قلم که خادم اجلال و شاندر   هب مکتبك جلادتنه ترجماندر
بیك شکل دلفریبه کیرر بر جهاندر   بر اویله ووضه‌در که طراوت نشاندر
آزادهٔ ملالت ورنك خزاندر   هر حالی مولد شوق جناندر
فکرنجه محض جاندر اوت محض جاندر   ایشته همای عزت اویوزدن عبارتدر
ظل سعادت وایه‌سی ده جاوداندر   مکتب عمومه حاصلی کهف الاماندر
عاقل اولان بیلیر نه‌دیمك قدر مکتبی   تقدیس ایدر او جای فیوضات مکسبی

ابوالضیا توفیق بك

کمال بك مکتب ادبیسنه منسوب، شدت بیان، اصابت ذوق وایقان صاحبی بویوك محررلرمزدن بریدر. حدت ذکاسی آثار ومقالاتنده نمایاندر. عثمانلی مطبعه‌جیلکنه جداً خدمت ایتمش، افکار احرارانه پرورده ایتمه‌سندن طولایی بر اوچ کره پای تختدن نفی وتغریب جزائرینه اوغرامشدر. اعلان مشروطیت ایله منفاسی اولان قونیه‌دن استانبوله عودت ایتمش وایلك انتخابده انطالیه مبعوثی صفتیله وکلای ملت عدادنده بولنمش؛ بر طرفدن ده (تصویر افکار) غزته‌سنی چیقاره‌رق طبعنده‌کی تحریر ومناقشه استعداد وقابلیتنی تصمین ایله‌مشدر. (مجموعهٔ ابوالضیا) ده‌کی مقالاتی، نمونهٔ ادبیات عثمانیه، تقویم ابوالضیا (نه) حقنده تتبعات، نوسال معرفت، لغت ابوالضیا علوم شرقیه وغربیه‌ده‌کی حظ ونصیبنی، طرز تحریر وتحکیه‌ده‌کی درجهٔ تأثیر وموفقیتنك معیاریدر. ۳۲۹ سنه‌سی اواسطنده فجأةً مرتحل داربقا اولمشدر. مدفنی: مقری کوینده اوغلی ضیا بکك یانندەدر. آثار سائره‌سی:

(مات امیر شیانه)، (ابن سینا)، (ازوپ)، (نفعی)، (ناپولیون)، (سروری مورخ)، (کوتنبرغ)، (بوفون)، (فرانقلن)، (دیوژن)، (بکی عثمانلیلر).

« اکرم بك (رجائی‌زاده محمود اکرم بك) »

« استاد اکرم » عنوانی آلان مرحوم ، ادبیات عثمانیه‌نك ، داها خصوصی بر تعبیر ایله ، شناسی وکمال دور ادبیسنك طرز جدیدده نظریاتی ایلك تدوین وتعلیم ایله‌مش بویوك بر ادیبمزدر. رقت حسیاتی ، نزاهت بیانی ، تراشیدگی اسلوبی ایله تمیز ایله‌دیکی کبی اخلاق واطوارنده‌کی تمکین ووقار ایله‌ده تلامیذ وآشنایانه بویوك بر حس حرمت ومحبت القا ایله‌مشدر . ضیاعلرینه قلب پدرانه‌سنك پك کوج تحمل ایتدیکی یاورولرینك بالخاصه (نژاد) ینك درد فراقیله میدانه کتیردیکی آثار ونشائد جداً محرق ودلسوزدر .

مشروطیتك اعلانی متعاقب انجق قازاندیغی حسن صیت ادیبانه سوقیله اوقاف ومعارف نظارتلرینه تعیین ایدلمش ایسه‌ده ، سکون وانزوای صمیمانه‌یه فرط الفت ومیلی استعفا ایتمه‌سنی موجب اولمشدر . اعیان اعضالغنه‌ده ارتقا ایله‌مشدر . ٣٢٩ سنه‌سی مرتحل داربقا اولمش و (کوجوك صو) ده‌کی سوکیلی اوغلو (نژاد) ینك یانه دفن اولنمشدر. مطبوع آثار ادیبانه‌لری :

قدمادن برقاچ شاعر
نفرین
تعلیم ادبیات
تقدیر الحان
یادکار شباب
محسن بك
زمزمه
ناچیز
مه‌پریزون
شمسا
تفکر
تقریضات
پژمرده
نژاد اکرم ٢ جلد
اطالا ترجمه‌سی
چوق بیان چوق یاکیلیر ٤ پرده‌لك قومه‌دی]

نشیدهٔ حرب

حفظ وطنه همت مردان کونیدر بو ،　　وحدتله فداکاریٔ اخوان کونیدر بو ،
سرحدلره تحشید دلیران کونیدر بو ،　　طورمقمی اولور ؟ غیرت اقران کونیدر بو ،
درد اهلی اولان بزلره درمان کونیدر بو ،　　بیك منت ایله بذل سر وجان کونیدر بو ،
حقك بزی تأییدینه ایمان کونیدر بو ،　　اعدامزه خسران کونی خذلان کونیدر بو ،
بالقانلره طوفان صالهجق قان کونیدر بو ،　　تاریخمزك حرمته شایان کونیدر بو ،

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو ،

ملت که آلیر قوتنی عون خدادن ،　　ملت که بولور ذوق روان روح غزادن ،
ملت که ایرر کوشنه تکبیر سمادن ،　　ـ وارسته تمامیله بوکون خوف ورجادن ـ
چوق‌نار آلهجق دشمن بدعهد ووفادن .　　اونلر بزی قورقارمی صانیردی بو وغادن
. . . .　　. . . . .
ایکرنمك اولور قحبهٔ ناشسته لقادن .　　چکمك فقط اولماز بو سفر رفع بلادن .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

سرتاج اولەلی بزلره ای رایت کلرنك !　　هیچ پردەسنی کوردیمی بر ملحمه برجنك ؟
. . . .　　. . . . .
ممکنمی تقابل ایده تمساح ایله خرچنك ؟　　بالقانلرك ارتق یتشیر ایتدیکی نیرنك ؛
تجویز ایدەمز تا بوقدر ذلتی فرهنك ؛　　خائنلره اولدقجه میادین وغا تنك ،
قاجدقجه دلیکدن دلیکه لنك وبی ننك ،　　قورشون نه روا ، انلری تدمیره یتر سنك .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

اولدق ، یتشیر ، اوروپایه قارشی رضاجو ،　　آزدیردی اشرایی تذلل له تکاپو ،
الویرمدیمی صبر وتحملسه بو ، یاهو ؟ ! .　　« چکمز اوقدر ثقلتی آرتق بو ترازو ! »

حالا، نه‌دییور، دیکله‌ییکز، هاتف حق کو،   پاکیزه وطن ، مادرمز ، حضرت بانو :
«دوندیرمه‌مکه عهد ایدك ارلر، بوسفررو ،   «طولسون، یوریك، آتش ایله، خون ایله هرسو.
«ییق ، یاق مدن دشمنی ای محتشم اردو !   «غافللره کوستر نه ایمش شدت بازو ! »

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

صربك سوزی اولماز، قره طاغ حربه مباشر   اولمقله مروتلی کورندی . شوده ظاهر ؛
. . . .
« عادت بودر : اخرده کلیر زمه اکابر!!. »   لکن بو شماتت ، بو نمایش ، بو ظواهر ،
بیلسه‌ك کیمی مبهوت ایده‌جك؟ باری شوماهر   آقتورلرینه فاجعه‌یی آکلاته‌لم بر .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو!

اورمش سر سافللرینه نشوهٔ خشخاش ،   پرولوله ، پرخرخره ، پروسوسه لشلاش ،
کلمش قپویه ، چیرپینیور بر سوری عیاش،   بر صاعقهٔ خشم الٰهی کبی دهاش ،
این باشلرینه هپسنك ای تیغ کهر پاش !   طاتسون او سنك ضربه‌کی هرسینهٔ قلاش ،
کورسون او سنك برقکی هردیدهٔ خفاش ،   کیت جنکه وقارکله ، تلاش ایتمه وطنداش ،
قارشی طوره‌مز حقه اویوزلرجه بیك اوباش.   منت سکا ای سیف جلادت ، سکا شاباش !

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو!

ای آوروپا ! ای مغرب نور مدنیت   آفاقکی صارمش کورینور ظلمت غفلت
سنسین ویرن آنجق بو قتاله سببیت   سندن کلیور هپ بو اشرایه جسارت ؛
ظالملری توقیر ایله مظلومه حقارت .   سندن دەمدر هپ بوفلاکت ، بومصیبت
چارپشمالیمی تا بوقدر حق ایله قوت ؟   چیکنتمه‌لیمی تا بوقدر حق و حقیقت ؟
محو اولسه‌ده چکمز بوقدر ظلمی بوملت؛   ویرمك بزه فرض اولدی شو حالاته نهایت :

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

اسلامه اولان ظلمی کور ای حاکم مطلق ! — صابرلره ای ناصر اولان خالق اشفق ؟
عثمانلیلری ایله بو درنکده موفق ! — ایام کچر بردم اولور امر محقق ،
بز تورکلری یز، چارپیشه‌رق یوزکشی قالسه‌ق، — اجدادمزك یوردینی چیکنتمه یز انجق .
چوق سوردی یتر لقلقلهٔ مزعج لقلق ؛ — عسکر یوریسین، شیمدی بودر الزم واوفق .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

احمد مدحت افندی

مرحوم الك چوق یازی یازمش ، موضوعلری‌ده مختلف اولمق اوزره الك چوق اثر تألیف ایتمش برمحررمزدر . خلقمزده مطالعه هوسنی مرحوم اویاندرمش وهر محرردن زیاده بو هوسی بسله‌یوب بویوتمشدر . مدحت افندینك اساسلی ومنتظم برتحصیل کورمه‌مش اولمه‌سنه رغماً شرق وغرب معارفندن ملته عمومی برخواجه‌لك یاپه‌جق درجه‌ده بهره مند اولوشی سعی مکب اصحابندن اولدیغنی رعنا کوسترر .

صوك ادوار حیاتیه‌سنده دارالفنون تاریخ ادیان ، تاریخ عمومی وسائره معلملکلرنده بولونمسی معلومات عمومیه‌سنك بوجهتده براختصاص وخصوصیت شکلنی آلمش اولدیغنی اثبات ایدر. مرحوم بزده ایلك ساده آچیق اطنابلی حاصلی تعبیر مخصوصله، اتامی براسلوب صاحبیدر مع مافیه تك توك یوکسه‌ك اسلوبده یازلمش آثاری‌ده واردر . مدحت افندی ، بزده الك زیاده قلماً چالیشمق وقازانمق اورنکی اوله‌رق یشامشدر . حکایه‌لری پك بیوك تهالکله اوقونمشدر. دارالشفقة الاسلامیه و (تاریخ عثمانی انجمنی) اعضالقلرنده بولوندیغی کبی اوچیوز بش سنه‌سنده استوقهولمده انعقاد ایدن مستشرقین قونغره‌سنه‌ده حکومت عثمانیه طرفندن مرخص اوله‌رق کوندرلمشدر ۳۲۹ سنه‌سی اواسطنده مرتحل داربقا اوله‌رق فاتح جامع شریفنده‌کی خطیره‌یه‌دفن اولنمشدر .

باشلیجه آثاری بروجه آتیدر :

١ تاریخ ادیان	٤ کائنات
٢ اس انقلاب	٥ خواجهٔ اول
٣ حقیقة الحقایق	٦ مدافعه

٧ بشائر صدق نبوت محمدیه
٨ اوروپاده برجولان
٩ سلیمان موصلی
١٠ طغارجق
١١ قرق انبار
١٢ حسن ملاح
١٣ حسین فلاح
١٤ یر یوزنده برملك
١٥ دنیایه ایکنجی کلیش
١٦ پارسده برتورك
١٧ قمره عاشق
١٨ مفصل ــ تاریخ عمومی
١٩ نوم وحالات نوم
٢٠ مدخل تاریخ وفنون جغرافیا
٢١ سودای سعی وعمل
٢٢ دمیر بك
٢٣ بن نه‌یم
٢٤ پارسده اوتوز بیك بودی
٢٥ مشاهدات
٢٦ اس املا
٢٧ استبشار
٢٨ احمد متین وشیرزاد
٢٩ اوروپا اداب معاشرتی
٣٠ تعفف
٣١ ضابط
٣٢ اخبار آثاره تعمیم انظار
٣٣ هلال احمر تاریخی
٣٤ بشیر فؤاد (ترجمهٔ حال)

امرالله افندی

شخصیت علمیه‌سنی (اقدام) ایله نشرینه باشلادیغی (محیط المعارف) مقاله‌لریله جداً ممتاز ومتمایز برحاله قویمشدر . دینه بیلیرکه بزده « علم لسان » دن و « فلسفهٔ لسانیه » دن ایلك بحث ایدن امرالله افندی اولدیغی کبی، زمانلرینه قادار هرالی قلم طوتانك کیرمکده برباْس کورمه‌دیکی لسانی مناظرات ومناقشاته برزنك علمی، برقیمت فنیه ویرن‌ده ایلك امرالله افندی اولمشدر .

دور استبدادده باش‌محررلکی ایله برجلدی تماماً طبع ونشر ایدیلمش‌اولان (محیط‌المعارف) امرالله افندینك هیکل احاطه‌سی، آبدهٔ عرفانی تلقی ایدیلمکه شایسته‌در. واقعا دور مشروطیتك حلولیله برابر ؛ عثمانلی ملتنجه بر (محیط المعـارف) ك درجهٔ لزومی تقدیر ایدیلمش ؛ وباشده ولی عهد سـلطنت ، مرحوم یوسـف عزالدین افنـدی حضرتلری اولمق اۆزره بو بابده امرالله افندی‌یه مالاً وقالاً ، فعلاً وعملاً مراجعات کثیره‌ده بولونیلارق برهیأت مخصوصه‌ده بالتشکیل یکیدن(محیط المعاوف) تحریرینه باشلانیلارق‌حتی بوکره‌ده ینه انجق برجلدچیقاریلمش ایسه ده وقاتیله تأخره اوغرامشدر .

امرالله افندینك دارالفنون فلسفه معلملکنده ایکن‌نوط ایتدیردکلری فلسفه درسلری‌ده مشار الیهك جداً فنیات ولسانیاتده ، فلسفیات وتتبعاتده نه قادار متبحر اولدقلرینی پك واضح کوستر. قرق کلیسا مبعوثلغی ایله باشـلایان حیات سیاسیه‌سی معارف ناظرلغنه قادار کندیسنی

[illegible]

[illegible] [٨]

[illegible] (٧٠٠١) [illegible]

[illegible]

[١] [illegible]

[illegible]

بخشاسیدر . بو اثر (مشارع الاشواق الی مصارع العشاق) ك توسیعاً ترجمه‌سیدر . دیوانی (هامر) طرفندن آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر .

حلاوت طبع ، نزاکت ، شطارت آمال ، عمقیت افکار ، وبدیعیت افاده کبی خصائل مقبوله وبرکزیده‌نك همان کافه‌سی بو شاعر عالی نهادده اجتماع ایتمشدر دینیله بیلیر . کندیسی ایچون ذوق ، یالکز حقیقت‌ده‌در . طبع وخلقی مزاجم شاعرانه واکدار عاشقانه‌دن زیاده اذواق ولذائذ مادیه ودنیویه‌دن متلذذ . مسلك حکمیه‌سی برحیات بولندقجه غصه وغمدن آزاده عمر سورمکدر . غزللری عمومیتله فرنکلرك (لیریك) دیدکلری صورتده یعنی ساز ایله ترنم ایدیله بیله‌جك برشکلده واکثریتله‌سی برستانه یازلمشدر . باقینك آره صره کنایه وجناس طرزنده خفیف لکارده بولنمسی ، تشبیهات واستعاراتده بعض مرتبه مبالاتسزلق کوسترمسی ، کندی کمالات کسبیه‌سی وحسن طبیعتیله شایان تألیف کورلمه‌مشدرکه بك طوغریدر . باقی‌یه کوره برجهرهٔ حسنك ترتیبات صوریه‌سی انظار تحیره الك محتشم نفائس طبیعه‌یی اخطار ، الهاماتی دائما شرقه مخصوص تخیلاته منحصر قالماز بوکاده الك کوزل دلیل مرثیهٔ مشهوره سیدرکه بومنظومه ادبیات عثمانیه‌نك الك قیمتدار بر ایجوسی مقامنده عد وتلقی ایدلسه بجادر .

ابیاتندن :

درونك پرمعارف همنشینك مرد عارف قیل
آچیلمه ای یوزی کل شخص نادانه کتاب آسا

زر افشان اول کف احسان ایله سیر ایله عالمده
جهانکرد و جوانمرد جهان اول آفتاب آسا

زاهد اول نقلت ایله اوجماغه حاضرلانمه
چیقار اول جبه ودستاری براز خفت بول

شرف ویرمز در وکوهر کمال اولماز زر وزیور
هنر کسب ایت هنر بحر فضلت کان عرفان اول

جانلر فدا محبت جانانه سرد کل
ارباب عشقه ترك سر ایتمك هنردکل

غرق ایدر عالملری بر قطره آب مغفرت
وار قیاس ایت وسعت دریای رحمت نیدوکن

مصاریعندن: همت مردان ایله آسان اولور هر مشکل ایش

بری محمد دده

خوشکویان شعرادن ومنتسبین مولویه‌دن برذات اولوب (مغنیسا) لی‌در دیوانیله (بلبلیه) اسمنده‌کی اثر منثوری (مغنیسا) ده (چاشنیکیر) کتبخانه‌سنده موجوددر . دیوانی شاعر مشهور (نابی) افندی تقریض ایله‌مشدر (مغنیسا) حقنده مطول برقصیده‌سی واردر (بلبلیه) سی مطبوعدر . (١١٢٨) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایلمشدر . اسکی مولویخانه حظیره‌سنده مدفون اولدیغی مرویدر عطارلق صنعتیله مشغول ایدی .

بر تسدیسندن :

حالکدن ایتمه بری شکایت رضا کوزه‌ت
ربك قو ایله‌سین سنی محنتله تربیت
محنتسز اولماز اهل دله کسب منزلت
ایله دل حزینه ینه بو بیت ایله تسلیت
هرکس بقدرخویش کرفتارمحنتاست
کسی را نداده اند برات مسلمی

بلیغ اسماعیل افندی

فضلای شعرادن اولوب (بروسه) لی‌در . وفاتی (١١٤٢) تاریخنده قبری بروسه‌ده (یکی یر) [١] مقابرنده‌در. آثاری: (دیوان)،(منظومهٔ کل صدبرك) [٢]،(منظوم سرکذشتنامه)، (سبعهٔ سیاره) [٣] (نخبة الاثار لذیل زبدة الاشعار) [٤] درکه جمله‌سی غیر مطبوعدر . برده (کنج شایکان) اسمنده فقه ، ادبیات ، تراجمدن باحث محاضراتدن برمجموعه‌سی واردرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده‌در . شیخ اسماعیل حقی حضرتلرینك منظوم برتقریضلرینی حاوی اولان و بعض علاوات ایله بروسه‌لی شاعر اشرف بك مرحومك همتیله (١٣٠٢) ده خداوندکار مطبعه‌سنده طبع اولونان (کلدستهٔ ریاض عرفان ووفیات دانشوران

[١] (یکی یر) اسمنده بروسه‌ده ایکی قبرستان واردر. بریسی نمازکاهدن ایشیقلره کیدن شوسه‌نك صاغ طرفنده دیکری‌ده (چتال فرون) ك آشاغیسنده (آرابه یتاغی) دخی تسمیه اولونان (خواجه حسن) مزارستاننك آلت طرفنده (مرعی مزارلنی) ده دنیلن یردرکه (بلیغ) مرحوم بوراده مدفوندر.

[٢] (١٠٠) حدیث شریفك نظماً ترجمه‌لرینی حاویدر .

[٣] یدی عدد نعوت شریفه‌لرینی حاویدر .

[٤] مؤلفك خط دستیله محرر نسخه‌سی منظور عاجزی اولدی بو اثر (فائضی) نك (زبدة الاشعار) ینك ذیلیدرکه (٤٥٠) شاعرك پك مختصر ترجمهٔ حالیله منتخبات اشعارینی جامعدر.

نادره‌دان) [١] اسمنده‌کی اثری بروسه‌ده مدفون اولان سلاطین، شهزادکان، وزرا، مشایخ،

---

[١] بروسه‌ده مدفون سلاطین، شهزادکان، وزرا، مشایخ، علما، شعرا وسائره‌نك تراجم‌احوالنه دائر کلدسته‌دن باشقه مؤلف آثار :

١ ــ (١٠٦٠) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك ابدال محمد جامع‌شریفی حظیره‌سنه دفن ایدیلن علما وزمرهٔ قضاتدن بروسه‌لی بالدیر زاده سلیمی محمد افندینك وفیاتنامه‌سیدرکه شیخ‌الاسلام قره چلبی زاده عبدالعزیز افندی طرفندن تاریخ تألیف اولمق اوزره (روضهٔ اولیا) تسمیه قلنمشدر، غیرمطبوعدر. برنسخه‌سی بروسه‌ده خراججی اوغلی واورخان کتبخانه‌لریله استانبولده ولی افندی کتبخانه‌سنده واردر.

٢ — (١٠٥٥) ده بروسه‌ده وفات‌ایده‌رك (خنکار کوشکی) جوارنده تمنا دیغیلن مقبره‌یه دفن ایدیلن بروسه‌لی فضلای شعرادن سهمی محمد چلبی طرفندن بروسه‌ده مدفون رجال‌اللهك تراجم احوالنه دائر یازیلان بر اثردرکه غیر مطبوعدر منظور عاجزی اولمامشدر .

٣ ــ (١١٩٨) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك سد باشنده بویوك کلیسا قارشیسنده‌کی سوقاقده شیخ ایوب افندی زاویه‌سنه دفن ایدیلن بروسه‌لی اشرف زاده شیخ احمد ضیاءالدین افندی طرفندن یازیلان (کلزار صلحا، وفیات عرفا) نام اثردرکه مشار الیه شاعر بلیغ اسماعیل افندینك اثرینه ذیل اولمق اوزره مؤلفدر . (١١٣٥)دن (١١٩٦) تاریخنه قدردر غیرمطبوع اولوب مؤلفك خط‌دستیله محرر نسخه‌سی منظور عاجزی اولمشدر .

٤ ــ (١٢٧٢) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك پوست نشینی بولندیغی نارلی درکاهنه دفن ایدیلن شیخ فخرالدین افندی طرفندن (کلزار عرفان) نامیله یازیلان ذیلدرکه اساساً (١١٩٦) دن(١٢٥٨) تاریخنه قدردر اتمامی (١٢٦٣) ده‌در . مؤلف طرفندن سلطان عبدالمجید خانه تقدیم اولنمش، قیدحیات شرطیله شهری بشیوز غروش عطیه ایله تلطیف بیورلمشدر . برنسخه‌سی استانبولده عاطف کتبخانه‌سنده برنسخه‌سی‌ده فضلای ادبادن دیاربکرلی علی امیری افندینك کتبخانه‌سنده‌در، بواثر اوته‌کیلرینه قیاس قبول ایتمز درجه‌ده مفصلدر، چونکه کندندن اول مؤلف آثاری جمع صورتیله مصنفدر. مقدمه‌سنده مشارالیه بلیغه تقلیداً بروسه تاریخنه دائرده برآز معلومات واردر .

٥ ــ (١١٤٠) تاریخی رجالندن حضرت امیر مدرسی بروسه‌لی صحاف سلیمان خالص افندی طرفندن یازیلان وفیاتنامه‌درکه اکثرپارچه‌لری اورخان کتبخانه‌سنده‌کی بالدیر زاده وفیاتنامه‌سنك کنارلرنده‌واردر.

٦ ــ (١٢٤٧) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك بویوك پدری یانـنه دفن ایدیلن غزی‌زاده شیخ عبداللطیف افندی طرفندن (روضات المفلحین) اسمنده‌کی مفصل وفیاتنامه‌درکه برنسخه‌سی اورخان جامی کتبخانه‌سنده‌در . بوذاتك ینه بروسه وفیات مشاهیر واکابری ایله بروسه صولرینه، قابلیجه‌لرینه، مسیره‌لرینه دائر آیریجه مختصر براثری واردرکه نسخه‌لری اکثر کتبخانه‌لرده موجوددر .

٧ ــ (١٢٣٢) ده وفات ایده‌رك منلا فناری جامعشریفی غربنده پدری یاننه دفن ایدیلن شعرادن باقیرجی راشد محمد افندی طرفندن (زبدةالوقایع ، دربلدهٔ جلیلهٔ بروسه) نامیله بروسه‌یه متعلق مفصل وفیاتنامه‌درکه خط دست مؤلفله محرر نسخه‌سی متقاعدین رجال عدلیه‌دن حفیدلری مرحوم مجدی افندی عائله‌سنده اولوب منظور عاجزی اولمشدر . بر نسخه‌سی‌ده فاتحده (ملت کتبخانه‌سی)نده‌موجوددر.

٨ — (روضات‌المفلحین) ایله (کلزارصلحا)ایکیسی برجلدده‌اوله‌رق « اورخان‌غازی » کتبخانه‌سنده موجوددرکه (صحاف سلیمان) افندینك وفیاتنك قسم اعظمی‌ده تحشیه ایدلشدر .

علما ، شعرا و ارباب صنایعك تراجم احوالنی مبین اولوب آثارینك اشهریدر . بو اثر (١٢٦٠) تاریخنده ارباب دانشدن بر ذات طرفندن تلخیص ایدلمشدرکه بر نسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده واردر .

برنعتندن : وجودك باعث ایجاد عالم یارسول‌الله
آنکچون جمله‌دن سنسین مکرم یارسول‌الله

ابیاتندن : سیم و زر ایلیه‌من آهنی زور بازو
دولت دادخدا سعی ایله تحصیل اولماز

برده اوچ جلد اوزره مرتب بروسه‌یه مخصوص بر (شهر انکیز) ی اولدیغی (تذکرهٔ صفائی) ده مندرجدر .

بلیغ محمد امین افندی

شعرادن و آق اوه‌لی زاده احمد خاتم افندی مرحومك تلامیذندن صاحب دیوان برشاعر اولوب (بکیشهر) لی در . (١١٧٢) تاریخنده اسکی زغره قاضیسی ایکن وفات ایلدی دیوانی مطبوعدر . (قافلهٔ شعرا) ده بو دیوان بروسه‌لی بلیغه نسبت اولنیورسه‌ده اثر ذهولدر . (حمام‌نامه) و (بربرنامه) اسملرنده شوخانه منظومه‌لری‌ده واردر .

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (حسین لامکانی) نك غزلنه نظیره‌سندن :

مقصودیکه سعی ایله طریقکده بولونجه
دریایه ایرر آب روان کیتسه یولونجه

البته اولور ظالمه واصل اثر آه
طویماز الم زخمنی آدم اوررولونجه

مغبونی کالای فنا ظاهر اولور هپ
صبر ایله بو بازار ندامت بوزولونجه

ارباب کمالك یری خاکستر غمدر
خاك اوزره دوشر میوه کمالیله اولونجه

ابیاتندن : سیه طبعان اولور روشند لانك دشمن جانی
که دزد تیره روزی دائما دلگیر ایدر مهتاب

مصارعندن : بلا دعوت اوطورمه خوانه غيرك ذباب آسا

قابل فيض اولانه اهل هنر بخل ايتمز

اعمايه شرح خاصيت توتيا عبث

اهل منصب نكچه‌مز داعيهٔ منصبدن

بقائی

ترجمهٔ حالی (ح) حرفنده مذكور (دارنده)لی حيرت افنديـنك بويوك برادريدر . مملكتنده (كاتب‌زاده) شهرتيله معروفدر. (١٢٠٠) حدودنده وطننده ارتحال‌ايتدی . (مولد نبی)منظومه‌سی اولدينی كبی (سيد بطال غازی) غزواتنی و (حديقة السعدا) يی‌نظم ايتمشدر . اشعاری اورته حاللی‌در . بويوك عبدی پاشا مقربلرندن ايدی .

بشير فؤاد بك

ارباب قلمدن ومعارف غربيه آشنالرندن ذكی متفنن بر ذات اولوب شهيردر . مع‌التأسف (١٣٠٥) ده منتحراً وفات ايلدی ايوبده مدفوندر . آثاری :

(١) بدرقهٔ لسان فرانسوی : السنهٔ حاضره‌نك ممكن‌مرتبه سرعت و سهولتله وصورت مكمله‌ده تحصيـلی ايچون وضـع ايلديكی اصـول اوروپاجه شهرتی بادی اولان هايدلبرغ دارالفنونی السنه معلمی (اميل اوتو) نك صرف كيرينك شيوهٔ تركی‌يه تطبيقاً ترجمه‌سيدر .

بواثرايكی‌قسمدن مرتب اولوب برنجی قسمی فرانسزجه‌نك قواعدصرفيه‌سنك‌وايكنجيسی قواعد نحويه‌سنك نظريات وتطبيقاتنی جامعدر .

بو اصول كندی كندينه وخواجه‌يه احتياج قالميه‌رق فرانسزجه‌يی تحصيله مساعد اولديغی كبی فرانسز اولميانلرك لسـان مذكوری تحصيل ايده بيلملری ايچون كرك ملكمزده وكرك اوروپاده نشر اولنان اصوللرك اك مكمليدر .

(٢) مفتاح بدرقهٔ لسان فرانسوی : بدرقهٔ لسـان فرانسـويده موجود اولان ترجمه‌لرك فرانسزجه مقابللرينی حاوی اولوب كندی كندينه بدرقه ايله فرانسزجه‌يی تحصـيل ايدنلره عادتا خواجه‌لك ايده‌جكی كبی بو اصـول ايله تدريس ايدن خواجه‌لرده مدار سهولتـدر . ترجمه‌لر ابتدالری قولای وقيصه جمله‌لردن باشليوب كيتدكجه تدريجاً كوچلشـوب اوزون جمله‌لر وحتی بر طاقم فقره‌لر حاصل اولديغندن بواثر مكاتبده قرائت اوله‌رقده اوقوتديريله‌بيلير .

[illegible]

[illegible] (١٨٨١) [illegible]

[illegible]

(٦) [illegible]

(٧) [illegible]

(٨) [illegible]

(٩) [illegible]

(٥) [illegible]

(٤) [illegible]

[illegible]

(٨) [illegible]

آفتابده یوق بو طور انکشاف   هپ سکونت اوزره ایتمزلردی لاف
سروی بویلی قیزلر ایدی بی‌خلاف   انتظامده یوغیدی هیچ انحراف
ایندیلر کوکدن ملکلر صاف‌صاف
کعبه کبی ایتدیلر اوم طواف

بر شفا ایدی رفیقه‌م ای جهان   یوق ایدی خانه‌مده بشقه انس و جان
بن نه‌لر کوردمسه کوردی بیکمان   خادم خاص اولمق ایچوندی همان
یاریلوب دیوار چیقدی ناکهان
کلدی اوچ حوری بکا اولدی عیان

برزمان قارشومده شویله طوردیلر   بر بریله خیلی دم قونوشدیلر
بیله‌مم که باکه نه‌لر صوردیلر   حرت‌اندر حیرتمی کوردیلر
چوره یانیمه کلوب اوطوردیلر
مصطفی‌یی بر برینه موشتولر

دیدیلر جمله ملائك ایندی بیل   باق قپو اوکنده بکلر جبرئیل
هپ بهشت انهاری اولدی سلسبیل   عالی‌اولدی باخصوص نسل‌خلیل
بو سنك اوغلك کبی قدری جمیل
بر آتایه ویرمامشدر اول جلیل

بزکه عاجز بنده‌یز وحشت ندن   شکل خوش اندامله کلش ایکن
خالقیدر دو جهانك کوندرن   کرچه ظاهرده بزز نشر ایلین
اولو دولت بولدك ای دلدار سن
طوغیسر درسندن اول خلق حسن

انبیاء و اصفیانك جانیدر   درکهنده خادم اولمق شانیدر
انس و جنك حاصلی جانانیدر   خلق کونین جمله بندکانیدر
بو کان علم لدن سلطانیدر
بو کان توحید و عرفان کانیدر

قلبکاهم نورله تذهیب ایتدیلر   خاطر ویرانی تطییب ایتدیلر
بو خصوصده مدح و توصیف ایتدیلر   خیلی سوز شوقله ترکیب ایتدیلر
وصفنی بو رسمه ترتیب ایتدیلر
اول مبارك نوری ترغیب ایتدیلر

بدرينك شامه رحلتنده برابرجه‌كيده‌رك خصوصى واعدادى تحصيلنى بوراده اكمال ايله‌دى . مكتب حربيه‌دن اركان حرب‌لكله نشأت ايله‌يوب بوزمانلر سليمان پاشا مرحوم معيتنده رفيق شفيق مناسترلى رفعت بكله برابر مكتب حربيه‌ده معلملك ايتدى . بواثناده (علم احوال سما ـ قوزموغرافيا) ايله فن‌رميه دائر آثار فنيه ترجمه‌لرينى ميدانه كتيردى. ينه بواثناده (اسقاط جنين) فاجعه نامه‌سيله (بركوننك اقبال) و (ژيروفله) و (مادام لارشيدوق) اوپرالرينى ترجمه ايتدى . رفيق رفعت بكله مشتركاً (تماشا) نامى آلتنده برتياترو كلياتى ترتيب ايتديلر. انشاد شعرده سريع‌الطبع ايدى . صوك مأموريتى اولان (اشقودره) والى وقوماندانلغندن متقاعداً (١٣٣٠) تاريخنده استانبولده وفات ايده‌رك فاتحه دفن‌ايدلدى . قبل‌الانقلاب كچن زمانلرينك قسم اعظمى منكوبيتله كچمش وحتى رتبهٔ عسكريه‌سى اولان ميرآلايلقدن بيله محروم ايدلمشدى . بعدالانقلاب تلافئ مافاتنه سعى ايدلدى .

غازى كرايك مشهور غزلى تخميسندن :

قوقلارز باد غزا سوسن وشبو يرينه
سينى ترجيح ايده‌رز زينت بازو يرينه
دائمـا قان ايچه‌رز بادهٔ مينو يرينه

رايته ميـل ايده‌رز قامت دلجـو يرينه
توغه دل باغلاميشز كاكل خوشبو يرينه

كرچه سعى ايتدى دلى بنده اوشوخ رعنا
ليك كار ايله مدى ايله ديكى استغنا
بز كه ثابت قدمز مردلكمزده حالا

هوس تيروكمان چيقمادى دلدن اصلا
ناوك غمزهٔ دلدوز ايله ابرو يرينه

بزم دلبر نه قادار اولسه دخى دافع غم
نشوه بخش ايله‌مه‌ده جنك ايله اولماز توأم
بك خطا نشوهٔ صهبا ايله اولمق سرسم

سوره‌رز تيغمزك ذوق وصفاسن هردم
سيمتنلرله اولان لذت پهلو يرينه

بابانه زاده اسماعیل حقی بك

بغداد ولایتنه مضاف سلیمانیه سنجاغی اشراف اکرادندن وبابان عائله‌سی احفادندن ومحررین اسلامیه‌دن ذهنی پاشا مخدومی اولوب محررلك، بالخاصه سیاسی محررلکله شهرت آلمشدر .

مشروطیت اعلانندن اول « اقدام » جریدهٔ یومیه‌سنده محررلك ایتمش، وبو اثناده علی رشاد بکله برلکده « بسمارقك حیات سیاسیه‌سی » و « دره‌بفوس مسأله‌سی » نامنده ایکی اثر تألیف و نشرینه موفق اولمش ؛ و داها او زمان بر محرر سیاسی ایچون صوك درجه‌ده لازم اولان نفوذ نظر و دقت محاکمه صاحبی اولدیغنی کوسترمش‌در . مشروطیتله برابر سیاسی بر حیات سورمکه باشلامش « طنین » ك محرر سیاسیسی اولدیغی کبی ایلك مجلس مبعوثانك‌ده الك معروف خطیب سیاسیلری عدادینه کیرمشدر . ملکیهٔ شاهانه وحقوق مکتبلرنده حقوق اساسیه معلملکنده و بر مدت‌ده معارف نظارتنده بولونمش ؛ وصوك نفسنی مکتبده، وظیفه‌سی باشنده یاشامش‌در . وفاتی عثمانلی عالم سیاسیسنده پك بویوك تأثراتی موجب اولمش‌در . ۳۲۹ سنه‌سی اواخرنده رحلتله بایزید ثانی جامعشریفی حظیره‌سنه دفن اولونمشدر .

« حقوق اساسیه » پك مشهور و معروف بر اثری‌در .

بها توفیق بك

کنج عثمانلی محررلرندن و فلسفه متوغللرندن اولوب (ازمیر) لیدر . تحصیل ابتدائی وتالیسنی (استانبول) ده اکمال ایله‌دی . اعلان حریتی متعاقب عالم مطبوعاته سلوك ایده‌رك (هاله) ، (تنقید) ، (پیانو) ، (فلسفه مجموعه‌سی) ، (ذکا) عنوانلریله رسائل موقوته چیقارمش وغرب آثار علمیه‌سندن (ماده وقوت) ، (وحدت موجود) ، (تاریخ فلسفه) کبی کتابلری لسانمزه نقل ایله‌مشدر . (یکی اخلاق) ، (حساسیت) و (فلسفه درسلری) ده جملهٔ آثارندندر (۱۳۳۲) تاریخنده کنج ایکن ارتحال ایتدی . (قره‌جه‌احمد) مزارستاننده مدفوندر .

پ

پیری محمد پاشا

فضلای وزرادن وشیخ جمال‌الدین اقسرائی نسلندن عفیف‌کاردان برذات اولوب (قرمان) لیدر دولتجه تعیین اولندیغی مهم مأموریتلرك کافه‌سنده ایفای حسن خدمت ایله‌دی (پیری پاشانك مکان عدن ایده حی ودود) مصراعنك دلالت ایتدیکی (۹۳۹) ده ارتحال ایده‌رك

(سیلیوری) ده بنا کردهسی اولان جامع شریف حظیرهسنه دفن ایدلدی . مرتب دیوانچهسی اولوب اشعارنده (رمزی) تخلص ایلردی . مثنوئ شریفك برقسمیله (شاهدی) منظومهسنك تکمیلنی (تحفهٔ میر) اسمیله شرح ایتمشدر . هرایکیسیده غیر مطبوعدر. بدایت اقبالندن نهایت احوالنهقدر مستقل بر اثریازلدیغی(حدیقةالجوامع) ده مندرجدر. (استانبول) دهده آثارخیریهسی واردر . خاصکوی ایله خالیجی اوغلی آرهسندهکی جامعی ایله ملا کورانیدهکی شیخ جمالالدین اسحق قرهمانی ایچون یاپدیردیغی درکاهوصنوق قویودهکی مدرسه بو جملهدندر .

اشعارندن: شب زلفکده قالانلر ظلمات ایله یورور
اریشن لبلرینه آب حیات ایله یورور
زاهدی حسرتمی شویله زبون ایلدی کیم
الده تسبیح وعصاسی صلوات ایله یورور

برنوی علی افندی

حکمت ادارهیه واقف ارباب فکر و قلمدن فاضل بر ذات اولوب موره قطعهسندهکی (ایستفه) لیدر. اکمال تحصیلدن صوکره برمدت (آتنه) یه مفتی اولدی (۱۰۷۶) تاریخنده (ایستفه) ده ارتحال ایتدی . (ایستفه) ادارهٔ عثمانیه زماننده (آتنه) جوارندهکی (تب) شهرینه ویریلن اسمدر . سلطان (عثمان ثانی) نامنه اخلاق و سیاسیاتدن باحث ایکی باب اوزره مرتب (ربیع الملك و اداب سلوك الملوك) نامنده و سلطان (ابراهیم بن احمد ثانی) نامنه (دستورالوزراء) اسمنده آثار قیمتداریده واردرکه بر نسخهسی نور عثمانیه ایله ایوبده خسرو پاشا کتبخانهلرنده واردر . (دستورالوزراء) نك حاوی اولدیغی قسملر بروجه آتیدر :

قسم اول : سلاطین عظام و خواقین کرام
قسم ثانی : ودایع خالقالبرایا اولان سپاه و رعایا
قسم ثالث : امرا و وزراء و حکام واجبالاحترام

برنسخهسی نورعثمانیه کتبخانهسنده موجود اولان (ربیع الملك) ایکیباباوزرهمرتبدر .

باب اول : سلاطین عالیشانه تربیت اعیان و رعایت ارکانده اهم اولان قواعد وقوانین بیانندهدر .

باب ثانی : ملا زمان سدهٔ سنیهٔ گردونجنابلرینه رعایتیالزم اولان آداب و آیینبیانندهدر برده اوچ باب اوزره مرتب (طریقةالجهاد) اسمنده فضائل جهاده متعلق تورکجه بر

اثری واردرکه بر نسخه‌سی کتبخانهٔ عاجزی‌ده موجوددر . (١١٥٥) تاریخنـده (آتنه) مفتیسی اولان حسین افندی‌ده فضـلادن بر ذات اولوب (سورهٔ اخلاص) تفسیرینه متعلق بر رساله‌سی واردر .

پیری‌زاده محمد صاحب افندی

شهری‌الاصل اولوب دور مناصب علمیه ایله شیخ‌الاسـلاملق رتبه‌سنه نائل اولان فضلای شـعرادن بر ذاتدر. یکیچری آغالرندن پیری آغانك مخدومیدر . باشـلیجه آثاری ایکی جلد (مقدمهٔ ابن خلدون) ترجمه‌سی فقهدن (شرح‌الاشباه) و (مرتب دیوان) وسـائره‌دن عبارتدر . بو آثارك برنجیسی مطبوعدرکه جداً باعث استفاده‌در . وفاتی (١١٦٢) ده قبری اسکدارده سلیمیه درگاهی قارشیسنده‌در .

ابیاتندن : مساویدرمکس میزان‌عدل حقده فیل ایله
١٢٠ ١٢٠
مساوی اولدیغی میزان‌ایله‌حق‌قول محمددر
١٠٨ ١٠٨

برغزلی : برکون سحاب فیض‌خدا رشحه بار اولور
هرداغ سـینه برکل آله بهـار اولور
قالمـاز زمین دلده غبار کـدر کیـدر
فیض نسیم لطف خدا آشـکار اولور
بختك نه دکلو سـیاه ایسه اوله مضطرب
آخر سـواد باصرهٔ اعتبـار اولور
کنج بلاده سر بکریبـان صبر اولان
کردن فراز عاطفت کردار اولور
صـاحب عدولرك دخی بو روزکارده
اوراق عیشی برکون‌اولور تارومار اولور

مخدوم عالیلری اولان شیخ‌الاسلام عثمان صـاحب افندی‌ده ادبادن اولوب وفاتی (عثمان ستمدیده) ترکیبنك ناطق اولدیغی (١١٨٤) ده وقبری آقسرای محله‌سنده‌کی مراد پاشا جامعی حظیره‌سنده ایدیسه‌ده بوکره اسکدارده سلیمیه قارشیسنده‌کی عائله‌سی قبرستانه نقل ایدلمشدر. (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده قاموسك اون ماده‌سنه تعلیقاتی حاوی بر اثری واردر .

ابیاتندن : کوکل‌یاپ زاهدا بیت‌خدادر طاعت ایسترسه‌ك
محققدرکه باب جنتی خاطر شـکن آچماز

رتو محمد سعید پاشا

شعر وانشاده‌کی قدرتی ایله مشهور اولان وزرادن اولوب ازمیت قربنده‌کی (داریجه)ده طوغمشدر. ملکیه ناظرلغندن عزل و (١٢٥٣) تاریخنده ادرنه‌یه نفی‌اولونه‌رق اوراده کردن دادهٔ تیغ قضا اولدی. استانبول یولنده (سیدجلال) تربهٔ شریفه‌سی اتصالنده مدفوندر .

اشعارندن: یك جرعه ایله اویله خراب ایله الٰهی
فرق ایتمه‌یه‌یم حشره قدر منزل‌وراهی

نقراتی حاوی اولان مناجات عاشقانه‌سی‌ایله وفاتندن براز اول نظم ایلدیکی روایت‌اولونان (اوزاندی لیلهٔ حسرت یتیش یاشمس تبریزی) مصرعلی قطعه‌سی رقت انکیزدر .

عاکف پاشا ایله بیننده‌کی رقابتی تبصره‌دن آکلاشلمقده‌در . اسکدارده (سلیمیه) درکاهنده مکمل برکتبخانه‌سی واردر. دیوانی مطبوعدر . ادرنه‌ده بولوندیغی‌اثناده سرکذشتنی حاوی (قوری قفا) نامیله بررساله یازمش ایسه‌ده نسخه‌سنی بوله‌مدیغنی حفیدی عزیز بك افندی سویله‌مشدر .

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (بهجت علی) افندیدن منتسبدر . سیاسیٔ مشهور (مصطفی رشید) پاشایی بالوجوه تقدیر ایده‌رك ترقیسنه دلالت ایتمه‌سی قدرشناسلغنه دالدر . (تبصره) ده صاحب ترجمه حقنده‌کی افاداتده شائبهٔ اغراض واردر .

مصارعندن: نابجا خواهشه یوق شرع محبتده مساغ
کل دینور هرکله اما کل رعنا باشقه

رتو ادهم پاشا

سرآمدان ادبادن اولوب (ارضروم) لیدر. آثار مطبوعه‌لری (اطلاق‌الافکار فی عقد الابکار) ایله [١] (خوابنامه) و (عوعوه) در . (١٢٨٩) تاریخنده قسطمونی والیسی ایکن وفات ایله‌مشدر . ادبیات شرقیه وغربیه‌یه وقوف تامی وار ایدی .

طرز قدمایی کندینه مخصوص دینه‌جك یعنی زمانه کوره سوه سوه اوقونه‌بیله‌جك اسلوبه تحویل ایله‌مش واکثر محرراتنده شوخیٔ مزاج وکفتارده اولان اقتدارینی کوسترمشدر. عالی پاشا زاده فؤاد بك وعارفی پاشا ایله مشترك (امرالعجیب فی تاریخ اهل‌الصلیب) اسمنده براهل صلیب تاریخی ترجمه‌لری‌ده واردر، که یالکز بر جلدی مطبوعدر. (ویقتور

[١] تعدد زوجات علیهنده اولان اوروپالیلرك ذهابی رد ایچون یازیلان آثار مقبوله‌دندر.

هوغو) دن ترجمه ایتدیکی (طفل نائم) عنوانلی منظومه‌سیله ژان ژاق روسونك برقاچ شعرینك ترجمه‌لری حقیقةً دلنشین بر اسلوب مجددانه ایله تنظیم اولونمشدر.

طفل نائم ترجمه‌سندن :

بر طفل ملكزاد و نوزاده
گهوارهٔ عز و رفعت اوزره
یا ایله‌مه‌سونمی خواب معتاد
مادر قوجاغنده راحت اوزره
آسوده‌در عالم عنادن
یوقدر خبری ماجرادن
گوز یومدیغی دمده ماسوادن
لاهوته اولور نظارت اوزره

ت

تیره‌لی درویش حالتی

طریقت مولویه شعراسندن وسپاهی زمره‌سندن اولوب مناقب جناب مولانایی نظم ایتمش و (یحیی بك) ك (اصول) نه (اصل الاصول) نامیله بر نظیرهٔ منظومه یازمشدر. برده دیوانی واردرکه برنسخه‌سی حمیدیه ایله بروسه‌ده اورخان غازی کتبخانه‌لرنده موجوددر. هرایکیسی‌ده غیرمطبوعدر. (آه درویش حالتی گچدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٠١٢) ده وفات ایتدی.

ابیاتندن :

پاك ایت قلبکی یوری نی کبی حالتی
کشف اوله ساکه نیدوکی اسرار مثنوی

یوقدر بر مراد و نهال امل دیو
باغ جهانده چکمه الم هپ اولور بیتر

تابی درویش احمد مولوی

اشعارینه رونق ویرن شعرادن اولوب (آفیون قره‌حصار) لیدر. تربیه وتفیضی درگاه

سلطان دیوانی‌ده‌در . (١١٠٠) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . یکیجه‌لی (خیالی) بکك اشعارینه نظیره‌لری وغیر مطبوع دیوانی واردر .

غزلیاتندن :

طریق عشقه کیرمز بی سروپا اولمایان کیمسه
ایرشمز منزل تمکینه شیدا اولمایان کیمسه
خرابات ارلرینك اکلاماز رمز الرموزندن
کیروب بازار عشقه مست ورسوا اولمایان کیمسه
الی ایرمز دقایق درینه بحر حقایقدن
دل آواره‌سی وسعتده دریا اولمایان کیمسه
نه بیلسون لیلهٔ اسراده اولان وجد وحالاتی
انیس سورهٔ یس و طه اولمایان کیمسه
ابد سیمرغنك کورمز نه یوزدن ایتدیکن پرواز
ازل قاف قدمده تابی عنقا اولمایان کیمسه

نجلی عبد القادر افندی

شعرای عثمانیه‌نك متوسطلرندن اولوب (پرزرین) لیدر. (١١٠٠) تاریخنده اردوی عثمانی ایله (صوفیه) ده ایکن ارتحال ایتدی . مرتب دیوانی غیر مطبوع ایسه‌ده بی نقطه دیوانچه‌سی مطبوعدر .

نائب احمد افندی « عثمانه‌زاده »

فضلای شعرا ومورخین‌دن اولوب قطعه وتاریخ سویله‌مکده‌کی مهارتیله شهرت بولمش شهری بر شاعردر . دیوانی غیر مطبوعدر . مصر مولویتنده ایکن چلبی زاده اسماعیل عاصم افندینك (آه بی درپی ایدوب عاصم دیدم ، کوچدی عثمان زاده نائب آه آه) تاریخیله (اولنجه نائب احمد بولدی مسکن صدر مأوابی) مصراعنك دلالتی اولان (١١٣٦) تاریخنده وفات ایله‌دی . والیٔ مصر طرفندن تسمیم ایدلدیکی تذکرهٔ رامزده مذکوردر. ترجمهٔ حالی ابن الامین محمود کمال بك افندی طرفندن یازلمشدر. مؤلفاتی ظهور دولت عثمانیه‌دن سلطان احمد خان ثالث عصرینه

قدر كچن وزرای عثمانیه‌نك تراجم احوالنی حاكی اولان (حديقة الوزرا) [١] ايله (حديقة الملوك) يعنی (اجمال تواريخ سلاطين آل عثمان)، (تلخيص الحكم)، (ايجاز نصايح الحكما)، (مرتب ديوانی)، (مناقب امام اعظم) جمله‌ٔ مؤلفاتندن اولوب ترجمهٔ (مشارق الانوار) و ترجمهٔ (مشارق شريف) ی تهذيب واصلاح (اخلاق محسنی)، (نصايح الملوك) و (همايونامه) كبی آثار مشهوره‌یی وعالی مرحومك (مجالس الادب) نامنده‌كی اثرینی‌ده تلخيص ايله‌مشدر .
(مولانا حسين كاشف) ك علم اخلاقه دائر اولان اثرینی‌ده ترجمه وسلطان احمد ثالث نامنه تقدمه ايله‌مشدركه بو اثر (اخلاق احمدی) ناميله مشهوردر . آثارندن (حديقة الملوك)، (حديقة الوزرا)، (تلخيص الحكم)، (اخلاق احمدی) مطبوعدر. (اخلاق علائی) یی‌ده تلخيص و تنقيح ايده‌رك (خلاصة الاخلاق) ناميله بر رساله تدوين ايتمشدر. (انوار سهيلی) یی‌ده (زبدة الاسحار) اسميله تلخيص ايله‌مشدر . صحته دائر قرق حديث شريفی منظوم ومنثور اوله‌رق شرح ايتمشدركه اسمی (صحت اباد) در . بر نسخه‌سی حميديه‌ده واردر . (مشارق) ترجمه‌سنك اسمی (احمد الآثار) دركه بر نسخه‌سی بشير آغا كتبخانه‌سنده‌در .

ابياتندن

اولور ايسه اگر ميزان تميز سخن دركار
بيلنور هركسك اول دم كمالاتيله نقصانی

توفيق محمد افندی

ارباب شعر وانشادن ولطائف نويساندن اولوب شهری الاصلدر . (چاپلاق) و(چوبور توفيق) ناميله معروفدر. طبعی لطائفه ميال اولمغله بو يولده پك چوق آثار يازمشدر. تاريخ وتراجم احوالده‌ده انتسابی واردر. آثار مطبوعه‌سی : قافلهٔ شعرا اسمنده‌كی تذكره‌سيله (يادكار مجار) مشاهير عثمانيه جزؤلرندن (باربروس خيرالدين پاشا)، (آثار پريشان)، (ذيل لطائف الانشا) (نوادر الظرفا)، (استانبولده برسنه)، (خزينهٔ لطائف) (بو آدم) در. (چاپلاق) اسمنده

---

[١] بو اثره يازيلان ذيللر بروجه آتيدركه (ورد الحدائق) دن غيريلری حديقه ايله برابر بر برده حروفات باصمه‌سيله (ورد الحدائق) ده طاش بصمه‌سيله آيريجه طبع اولونمشدر .

(١) رئيس الكتاب دلاور آغا زاده عمر وحيد افندی طرفندن اولوب (١١٧٢) تاريخنه قدردر.

(٢) احمد جاويد بك طرفندن اولوب راغب پاشا مرحومدن بدأ ايله سلطان سليم ثالث وزراسندن يوسف ضيا پاشا دورینه قادار در .

(٣) بغدادی عبدالفتاح شفقت افندی طرفندن اولوب علمدار مصطفی پاشايه قادار در .

(٥) (ورد الحدائق) ناميله (رفعت افندی) مرحوم طرفندن يازيلان ذيلدركه (يوسف ضيا پاشا) دن بدأ ايله يوسف كامل پاشايه قادار در .

مزاحه متعلق برغزته نشر ایتدیکی کبی وقتیله برمدت نشر اولونان (عصر)، (ترقی)، (لطائف آثار) غزته‌لرینه‌ده محررلك ایتمشدی. (۱۳۱۱) ده وفات ایده‌رك وصیتی اوزرینه چاملیجه‌ده یالکز سرویده چقال طاغی مزارلغنه دفن اولوندی. قافلهٔ شعرا (د) حرفنه قادار مطبوعدر. آق حصاری مولانا حسن کافی‌نك (نظام العالم) نی‌ده تلخیصاً ترجمه ایده‌رك طبع ایتمشدر.

ث

ثنائی محمد چلبی

علماء شعرادن وارباب اخلاصدن برذات اولوب (مغنیسا) لیدر. برآره‌لق سیاحت عالمنده ونیابت مسلکنده بولوندی. بعده (مغنیسا)ده سلطان سلیمان قانونی شهزاده‌لرندن سلطان مصطفانك تعلیمنه مأمور ایدلمش شهزاده‌نك اماسیه‌یه کیتدیکنده برابرجه کیتمشدر. (۹۷۰) ده اماسیه‌ده وفات ایله‌دی.

آثاری: (شرح مقصود)، (نیستان زلال در برابر شبستان خیال)، (مناقب امیر سلطان محمد شمس الدین بخاری) درکه بو صوك اثری مطبوعدر. اشبو اثر اساساً منثور ایسه‌ده اکثریسی تورکی اولمق شرطیله السنهٔ ثلثه اوزره برخیلی منظومه‌لری‌ده حاویدر. اثرمذ کورده‌کی بر نعتدن:

محمد آب روی انبیادر
محمد نور چشم اتقیادر
محمد مرسلینك خاتمیدر
قوناسك مکرم اکرمیدر

(نیستان) ك بر نسخه‌سی یحیی افندی‌ده واردر.

ثابت علاء الدین افندی

زمرهٔ قضاتدن ومشاهیر شعرادن اولوب شعرده بر طرز خاص صاحبیدر.
شعرنده ضروب امثال ویا تعبیرات مشهوره ایراد ایتمك برنجی مراقیدر. هرکسك بیلدیکی بر سوزی اویله ظریفانه مضمونلرله نظم ایدرکه اوقوندقجه صفایاب ومتبسم اولمامق قابل اولماز.

ابیاتندن : بلای دهری خدا چکدیرسه غم یمه‌یز
وصال یاری نصیب ایله‌یه باری

اویانماز شمع اقبالم کورونمز اول قمر طلعت
بنی بوقاره کونلرده قویان بخت سیاهمدر . [١]

ثروت حسن افندی

عصر اخیرده یتیشن قوی طبیعت شعرادن اولوب مسقط‌رأسی (ازمیر) اسمی (حسن) در. اسمیله مخلصی تاریخ ولادتی اولان (١٢٢٤) سنه‌سنی مشعردر .

طبیعت شاعرانه‌سنه سالف‌الذکر (ثابت) افندینك بین‌الشعرا مشهور اولان (معراجیه) سنه یازدیغی و (١٢٦٥) تاریخنده ازمیرده طبع اولونان تخمیسی شاهددر.

بوندن باشقه بر دیوان تشکیل ایده‌جك قادار اشعار متنوعه‌سی واردر. (١٢٨٥) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك قباطاشدن بشکطاشه کیده‌ن جاده‌نك صول طرفنده‌کی مقبره‌یه دفن ایدلدی .

---

[١] یازمامش قاضی و کشاف و جریر طبری
خبرم یوق کوزه‌لم کیمدن آلایم خبری

نقراتی حاوی اولان منظومه‌نك ادرنه تاریخنده ذاتی سلیمان افندی خلفاسندن (ادرنه) لی (ثنائی) یه منسوب اولدیغی محرردرکه مؤخراً منظورم اولان دیوانده مطالعه کذارم اولدی .

منظومهٔ مذکوره‌دن : سنی عالم صانعه عرش معلاده آرار
کیمی اسماده کیمی کنج معلاده آرار

کیمی کوکده کیمی یرده کیمی دریاده آرار
کیمی حورداه کیمی آدم و حواده آرار

کیمی مقدسده کیمی کعبهٔ علیاده آرار
کیمیسی دیره کیروب لات ایله عزاده آرار

کیمی اعرافده کیمی جنت مأواده آرار
کیمی طاغده کیمی باغده کیمی صحراده آرار

کیمی مجنون اوله‌رق صورت لیلاده آرار
کیمی وامق کبی رخسارهٔ عذراده آرار .

معراجيه تخميسنك مطلعندن :

كمال اشتياقندن جناب حى لا يفنى
طلبكار وصال نازنين اولدى اوشب مولا

حبيبن ايستەدى بر كيجه دعوتجى ايدوب اسرا
خوشا فرخنده اختر ليلهٔ ممتاز ومستثنا
كه عنوان برات قدريدر سر سورهٔ اسرا

ج

جمالئ كرميانى « شيخ اوغلو »

مولانا شيخينك همشيره زادەسى ييلديرم بايزيد خانك بيوك اوغلى (امير سليمان) ك نديمى اولوب اسمى (بايزيد) در. شعراى ايرانك اشعارينى تتبع ايدن قدماى شعرادن اولوب اكثر اشعارى اخلاقى وتصوفيدر .

شيخى ، احمدى ، حمزەوى، داعى ايله مشاعرەسى واردر. شيخينك (خسرو وشيرين) نى اكمال ايلەمشدر . (فرحنامه) اسمندەكى منظومەسنى ييلديرم بايزيد خانه تقديم ايدەرك مظهر التفات اولمشدى . پدرى مشايخدن اولمغله (شيخ اوغلو) مخلصيلەده تخلص ايتمشدر .

قصيدهٔ رائيەسندن :

چون كوكلدر خزينهٔ اسرار	طلب ايت اول خزينەيى اى يار
سينەكى روشن ايله يوقلقدن	تا سكا روشن اولا هر نەكه وار
دولت اقليمنه عزيمت ايچون	همت آيينه فكرى ايله سوار
بار ايدك اعتقاد وفكرك	كه يولكدن آير مايه ديار

(خورشيد وفرحشاد) منظومەسنك بر نسخەسى حميديه كتبخانەسنده واردر. مطلعندن :

چو بسم‌الله پس الله اكبر	ديەسين قالمايه هر ايشك ابتر
قچن باشلانسه اللهله هردم	تمام ايدن كيرو الله اولور هم
اوكى الله الله اوليجاق صوكى الله	اول ايشده قالمايه هيچ درلوا كراه
كل ايمدى او كه اول پادشاهى	كه اولدر قامونك پشت وپناهى

اشعار تورکیه‌سندن : هرچند آدمی زاد اولماز جهانده بی غم
غم صوکی شادلقدر ای دل طارلمه ایسم

فرنکستانده ایکن یازدیغی حسبحالندن :

جام جم نوش ایله أی جم بو فرنکستاندر
هر قولك باشنه یازیلان کلیر دوراندر

اشعار فارسیه‌سندن : چون دامنی ندارد پیراهن غریبی
چون دانهٔ بکیرد از خرمن غریبی
خواهی اکر بدانی احوال دردمندان
یکسو نظر بینداز أز روزن غریبی

فرقت نامه‌سندن : طاشلرله دوکونوب یورر آب روانی کور
رحم ایلمه‌دی بو حاله کون ومکانی کور
طاغلر باشنده ابر فلك آغلایوب کزر
یانجه رعدك ایتدیکی آه و فغانی کور
چاك ایلدی یاقاسنی دردیله صبحکاه
چرخك شفق یرینه یا دوکدیکی قانی کور

(خورشید فرحشاد) اسمنده‌کی منظومه‌سی حقنده الك اول (تذکرهٔ شعرا) یازان (ادرنه‌لی سهی) بك نظمی سلیس واسلوبی نفیس کتابدر دیور .

جمالی احمد چلبی «ایسنفیه‌لی»

شوخ مشرب برشاعر اولوب (نم هر مطلع جنس سخنده نوع مفرددر) مصراعی وجهله مفرد کولقده تمیز ایتمش شعرادندر. (نهان اولدی جمالی یوز طوتب صدقیله اللهه) مصراعنك ناطق اولدیغی (۹۹۱) ده وفات ایده‌رك (ایسنفیه) قبرستانه دفن ایدلدی .

ابیاتندن : تجلیات الهی درر قمو بو جهان
جمال یاره نظر قیل بأی وجه کان

مصارعندن : / ماه تابانم خدا اکسیکلکن کوسترمه‌سون

جوهری « ابن یمین »

علماء شعرادن وزمرهٔ قضاتدن بر ذات اولوب (قره فریه) لیدر. پرویزافندیدن مجازدر. (دیمه توقه) قاضیسی ایکن (ایتدی جوهری سفری) تاریخنك دلالتی اولان (۹۹۹) ده ارتحال ایتدی .

دیواننده :
آلدانمه نقش حسنکه خواب وخیالدر
لیلادن اورنك آل که بو بر دستالدر

هلال حسین چلبی

نکته کویان شعرادن اولوب مناسترلیدر . سلطان سلیم ثانی دورنده خدمات دولتده بولوندقدن صوکره تقاعداً وطننده اختیار اقامت ایله‌دی . دیوانی غیر مطبوعدر . حسن خط وصوتده مالك ایدی .

ابیاتندن :
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی برر حال‌ایله قیلمش متسلی

بیت حکیمانه‌سی مشهوردر.

حال‌مجریده‌بومطلعی:
بونجه فریادم ایشیتدك دیمه‌دك داد ایده‌یم
سنکه داد ایتمیه‌سك بن کیمه فریاد ایده‌یم

آستان جناب سلیم خانی‌یه تقدیم ایده‌رك مظهر الطاف شهریاری اولمشیدی . صنعت خطی قبلة‌الکتاب (شیخ حمدالله) افندیدن تمشق ایتمشدر.

جلیلی « مولانا جلیلی »

علماء شعرادن بر ذات اولوب (ازنیق) لیدر . مسلك قویم تصوفه سالك اولدی . (خمسهٔ نظامی) یی نظماً ترجمه ایله‌دی . (سهی) تذکره‌سنده محرر ابیاتندن :

أی کوکل بو دینه کی غداردر آندن صاقین
حیله‌سی چوق مکری چوق عیاردر آندن صاقین

کر سکا یارم دیو ایلرسه هر دم ریشخند
قوله آلدانمه کیم اغیاردر آندن صاقین

(روضة التوحيد) اسمندەکی منظومه صاحبی (عارف) ده ايزنيقدن يتيشن شعرادندر .

چلبی « خامدی زاده »

قدمای شعرادن اولوب (بروسه) ليدر. تحصيل علومدن صوكره انزوايی اختيار ايتمش ايدی. (آهی) ايله مشاعرەسی واردر . بروسەده وفات ايلەدی . اشعاری رنكين اولديغی كبی (كل صدبرك) ناميله مرتب ديوانی و (پنج كنج) اسمنده منثور خمسەسيله (خسرو وشيرين) (ليلا ومجنون) اسملريله ايكی منظومەسی واردركه جملەسی غير مطبوعدر . مشهور (شهنامهٔ فردوسی) يی دخی نظماً ترجمه ايتمش اولديغی مرويدركه نەدرجه قيمتدار اولەجغی بديداردر.

ابياتندن :

كور نەمحنت بزمنی قوردی فلك مجنونه كيم
بادەسن كوزياشی سازين صوت زنجير ايلەدی

چيقسون اول كوزكه شب هجرده خونبار دكل
مدد ای خون جكر اشك بكا يار دكل

جنانی مصطفی چلبی « بروسەوی »

بو اسمده اوچ شاعر اولوب الك مشهوری (آذری) نك (نقش وخيال)نه نوعما جواب طرزنده نظيره اولمق اوزره منظوم (رياض الجنان) يازان زمرهٔ قضاتدن (بروسەلی مصطفی جنانی) دركه مرتب ديوانندن باشقه (مخزن الاسرار)، (بدايع الآثار)، (جلاء القلوب) اسملرنده رومان طرزنده قيمتدار برر مجموعەسیده واردر . (رياض الجنان) آياصوفيه كتبخانەسنده واردر . وفاتی سنك مزارنده محرر اولان (دار دنيادن جنانی مدد نتدی بو كون) (جنانی جنت علايی قيلدی كندويه مأوی) مصراعلريله (فيض جنانی) تركيبنك دلالتی اولان (١٠٠٤) ده قبری بروسەده حمزه بك جامع شريفی جوارندەكی مقبرەدەدر . طبعی مزاحه مائل ايدی . آثاری غير مطبوعدر . قوهٔ شاعرانەسی مخمس ومسدسلرنده دها زياده كورولور . اشعار فارسيەسیده رنكيندر .

ابياتندن :

خبر آل قيسدن صحرای غمده عشق ليلادن
غم شيرينی داغ محنت ايچره كوهكندن صور

وارمی بر رخساره كيم خط سيه فام اولمايه
دهر ايچندەهانكی كون كوردك كه اقشام اولمايه

خلقك نه‌عجب حکمت‌اولور عقدله حلی   هر حاله مناسب کورینور جمله محلی
ایلر کیمی فکر ترقی و تعلی   کلش کیمنه عالم سفلیده تجلی

خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

اولمش کیمسی جمله جهان ملکنه سلطان   باشنده غم طنطنهٔ شوکت دیوان
اما کیمسی فکر ایله آلوده و حیران   حکمت بوکه هر بری ینه خرم وخندان

خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

اولمش کیمسی میر وکیمی محضر وقاضی   غوغاسی اولوب درد وبلا متقاضی
صورسك ینه احوالنی مستقبل وماضی   هر بریسی حالندن اولور شاکر وراضی

خلاق جهان عالمه قلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

کیمش کیمسی جامهٔ زر بفت وزر اندود   پشمینه کیوب کیمی کزر فقرله مردود
فرمانله‌در کیمی یکی واصل مقصود   صورسك ینه هر بریسی احواله خشنود

خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

ارباب غنا دولت اقبالله مغرور   اصحاب هنر فضل وکمالات ایله مسرور
زهاده جنان حرم جنتله حور   عشاقه صدای نی و آوازهٔ طنبور

خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر رحالله قیلمش متسلی

جوری ابراهیم چلبی

عرفاء شعرادن اولوب شهیردر. شارح مثنوی صاری عبدالله افندیدن اخذ فیض معنوی ایده‌نلر جمله‌سندن اولدیغی مستقیم زاده‌نك (بیان احوال ملامیهٔ بیرامیه) رساله‌سنده مذکوردر. طریقت مولویه‌یه نسبتی واردر. اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در. باشلیجه آثاری: مثنوی شریفدن منتخب قرق بیتك هر برینی بشر بیت ایله شرح وایضاح ایدن (حل تحقیقات) [۱] (وجزیرهٔ

[۱] حمد و نعت سلطان نام اثرده (حل تحقیقات)، (حلیهٔ چهاریار کزین) وساٸره‌نك (کره‌ده‌لی ابراهیم دده) نامنده برینه نسبت اولنماسی اثر ذهولدر.

مولویه) ترجمه‌سی اولان (عین‌الفیوض) در. روحینك ترکیب بندینی نعتینك قصائدینی ماهرانه تنظیر ایتمشدر . حلیهٔ خاقانی‌یه پیرولك یولنده سویله‌دیکی نعت شریف شایان تقدیسدر .

(حلیهٔ چهار یار کزین) ، (ترجمهٔ حال حافظ شیرازی) اسملرنده‌کی رساله‌لری و (مرتب دیوانی) واصلی فارسی اولوب ترجمهٔ حالی ریاضیون فصلنده محرر یازیجی صلاح‌الدین طرفندن ترجمه اولونان (ملحمه) اسمنده احکام حوادث جویه‌یه متعلق اثرك شیوه‌سنی تزیین واصلاح ایتمك اوزره میدانه کتیردیکی منظومه‌سی واردر . ارتحالی (جوری‌نی ممنون لطف ایده جناب کردکار) (ایله یارب جوری‌یه فردوس‌اعلاده مکان) مصراعلرینك ناطق اولدیغی (١٠٦٥) تاریخنده‌در . مستقیم‌زاده‌نك مذکور رساله‌سنده‌کی روایته‌نظراً اکری‌قپوخارجنده ودفتردار اسکله‌سنه جالی تکیه‌سی طرفندن کیدن یولك صول جهتنده‌کی شاهراهدن ایکی اوچ خطوه ایلروده دفن ایدلمشدر. جوری هم کوزل هم‌سریع یازدیغندن برکونده بیك بیت تحریر ایتدیکی اولورمش. بو مناسبتله متعدد مثنویٔ شریف ایله صاری عبدالله افندینك آثاردن برچوق کتاب ورساله یازدیغی مثنویٔ شریفلرك عددی نذر مولانا اولان ١٨ در . کلیاتی نور عثمانیه کتبخانه‌سنده واردر.

ابیاتندن :

عزم ایله‌سه‌نه جانبه اول کعبهٔ امید
قبله نما کبی یوره‌کم تیتزر اوسته

تذکرهٔ ریاضی‌ده بو بیت (٩٩٤) ده وفات ایدن ادرنه‌لی جوری‌یه نسبت ایدلمشدر .

مصارعندن :

ارباب دله ثقلت نادان نه بلادر
پرسینه‌ده مستور اوله‌ماز راز محبت
آشنایه آشنا بیکانه‌یه بیکانه‌یز
عالم فانیده رسم زندکانی بویله‌در

دیواندن باشقه‌سی مطبوعدر . برغزل عارفانه‌سی :

کرچه کمتر قطرهٔ نیسان فطرتدر کوکل	کوهر یکدانهٔ دریای حکمتدر کوکل
رنك وصورتدن مبرا بوالعجب ترکیبدر	طرفه رسم خامهٔ نقاش قدرتدر کوکل
شعله‌سندن پر ضیادر دائما قصر وجود	شبچراغ دودمان پیرای خلقتدر کوکل
ذره‌وش کرچه غبار آلوده‌در باقسه‌ك اینه	جوهر آینهٔ معنی و صورتدر کوکل
سنکدللردستهٔ جوری دوشرمکدن صاقین	شیشهٔ پر بادهٔ عشق و محبتدر کوکل

حلیهٔ چهار یار مقدمه‌سندن

منت اللهه که بر وجه کمال — آدمه قیلدی عطا حسن وجمال
قلم صنع بدیع الاثری — چکدی چون نقش وجوده بشری
خلق ایدوب احسن تقویم اوزره — یازدی عنواتی تعظیم اوزره
ادمه ویردی عجب فروبهی — خلق الله علی صورته
هم ایدوب لایق عزت بالذات — وجهنی وجهنه قیلدی مرآت
شکل زیباسنی بی مثل ونظیر — ایله‌دی لوح وجوده تصویر
ویردی پیرایه ید قدرت ایله — ایتدی زینده آنی حکمت ایله
ایله‌یوب عزت وشانن اعلا — دیدی حقنده آنك (کرمنا)
کلدی بو صورت ایله چون آدم — ایتدیلر سجده ملائك اول دم
حبذا قدرت حق جل جلال — حبذا صنع خدای متعال

جذبی ابراهیم افندی

علمای شعرادن وطریقت بارامیه رجالندن بر ذات اولوب (ترحاله) لیدر. همت زاده عبدالله وعبدالصمد افندیلردن اخذ فیض ایتمشدر. بعض کلمات جذبه‌داری کندیسنك (استانبول) دن ابعادینی موجب اولمشدی. بعدالاطلاق استانبوله کله‌رك (١١٦١)ده ارتحال ایتدی. ادرنه قاپیسی مزارستانده مدفوندر.

بر غزلندن :

اهل حقه صدقله بل باغلایان آگاه اولور
قپوسنده قول اولانلر عارف بالله اولور

کیم اوزندن بی‌خبر بی بهره اولدیسه یازیق
صانمه کیم بی مرشده مفتوح باب راه اولور

های وهوی ناله‌مز صانمه تهیدر دیکله کل
بلبل آسا ناله‌مز بی شبهه ذکرالله اولور

بیل که امر حقی اجراده تعند ایله‌ین
پیر وشیطان اولور هم‌ده عدوالله اولور

دیدهٔ جانن اویار غفلتدن ای خود بین دلی
غافلانك هر دم فرداسی صد ایواه اولور

اهل حقی حق بیلوب هر کیم که ایتمز اقتدا
شویله بیل جذبی آنك خصمی یارین الله اولور

جذبی احمد بك

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (همت افندی) احفادندن شاعر وعاشق برذاتدر . مرتب دیوانی و (عشقیه) اسمنده منظوم بر اثری واردر . طریقةً بایرامی ونقشبندیدر . (١٢٤٥) ده ارتحال ایدەرك (آقسرای) جوارنده (طاش قصاب) دەکی نقشبندی درکاهنه دفن ایدلدی . (عشقیه) سی مطلعندن :

بسمليه ایدەلم فتح کلام
ویرەلم نیجه درباره کلام
باء بسم‌الله در بر تاج سر
حضرت قرآن اوزره سرتسر

جودت احمد افندی : « رئیس‌الکتاب رجائی افندی زاده »

متأخرین شعرادن اولوب شهیدر . داخلیه قلمی خلفاسندن ایکن (١٢٤٧) ده وفات ایتمشدر . حروف هجا ترتیبی اوزره منتخبات ابیات عثمانیەیی حاوی (نوادر الآثار) و(مصارع منتخبەیی حاوی (زینة المجالس) عنوانلریله مطبوع ایکی اثری وبر دیوانچەسی واردر . (نوادر الا ثار) ی برادری (سامل افندی) طبع ایتدیرمشدر.

جودت احمد پاشا

افاضل وزرادن واعاظم علما و ادبا ومورخیندن اولوب (لوفچه) لیدر . اولا مملکتنده بعده استانبولده اکمال تحصیل ایتدکدنصوکره پك چوق مهم وعالی خدمات دولده بولونەرق (١٣١١) سنەسنده ارتحال ایلەیوب (فاتح) جامع شریفی حظیرەسنه دفن ایدلدی . اك صوك مأموریتی عدلیه ناظرلغی متعاقب مجلس‌خاص وکلایه اولان مأموریتیدر. مؤلفات مطبوعەلری : منقح تواریخ عثمانیەدن اولان اون ایکی جلد تاریخی [١] (١١٨٨) دن (١٢٤١) سنەسنه قدر کذران اولان وقایعی جامع اولمقله برابر علم تاریخه متعلق داها پك چوق فوائدی حاویدر.

[١] (١٢٤١) دن اشاغیسی‌ده وقعه نویس لطفی افندی طرفندن سکز جلد اولوق اوزره تذییل ایدلمشدرکه مطبوعدر . تاریخ جودتك (١٣٠٢) تاریخنده ایکنجی دفعه طبع اولونان نسخەلرینك جلد اولنده پك چوق علاوات ایله پك مهم مواد وفوائد تاریخیه مندرج بولندیغندن ازهر جهت قیمتداردر . بو جلد نوعما ابن خلدون مقدمەسی طرزنده اولدیغندن بالوجوه شایان مطالعەدر . جلد اولی بیروت تجارت محکمەسی رئیس اسبق عبدالقادر افندی طرفندن تعریب و (١٣٠٨) تاریخنده طبع اولونمشدر.

فؤاد پاشا ایله برسه‌ده بولوندقلری زمانده میدانه کتیردکلری (قواعد عثمانیه) نك (١٢٦٨) سنهٔ هجریه‌سی محرمنده یازیلان بر نسخه‌سی کتبخانهٔ عمومی ده واردر . جودت پاشا مرحوم بو اثرینی اخیراً (ترتیب جدید قواعد عثمانیه) اسمیله آیریجه یازوب طبع ایتمشدر.

آثار سائره‌سی :

١ (خلاصهٔ تألیف القرآن) : قرآن کریمك کیفیت جمع و تألیفی حقنده مؤلف، عربی العباره بر رساله اولوب موضوعنك قدسیتی اعتباریله بالوجوه شایان مطالعه‌در .

٢ (قصص انبیا و تاریخ خلفا) : حضرت آدمدن اعتباراً انبیاء کرام حضراتنك قصه‌لرندن و بوتون تواریخ خلفا ایله حکومات اسلامیه تاریخندن و قسماً تاریخ عثمانیدن باحث بر اثر اولوب عباره‌سی ده زمانمزده اسلوب ساده اوزره یازیلان آثار ترکیه‌یه اك کوزل بر مثال اولوب عادتا سهل ممتنع قیلنندر . اثرك تکمیلی اون ایکی جلد اوزره مرتبدر. اولجه بش جلدی نشر اولونمشدی ، اخیراً مابعدی‌ده انتشار ایتدی .

٣ (بلاغت عثمانیه) : باشلیجه مأخذ (سعدالدین تفتازانی)نك معانیٔ مختصر شرحی اولمق اوزره میدانه کلش بر اثر اولوب ادبیات عثمانیه نامنه یازیلان آثار عثمانیه‌نك اك مهملرندندرکه علما فصلنده ترجمهٔ حالی سبق ایدن حاجی ابراهیم افندی طرفندن شرح اولونمشدر. بلاغت عثمانیه‌نك بعض نقاطی حقنده آتی الترجمه (عبدالرحمن ثریا) افندینك (تعلیقات) نامیله یازدیغی رساله‌یه مدافعه‌لر یازلمشدی .

٤ (مقدمهٔ ابن خلدون) ك کتاب اولنك فصل سادسی ترجمه‌سی : علم تاریخك آیینه‌سی، ثمره‌سی مقامنده اولوب محاکمه و تنقید اصولنك واضعی حکیم و مورخ مشهور تونسلی (ابن خلدون) ك اثر مشهوری‌درکه همان بالجمله السنهٔ متمدنه‌یه ترجمه ایدیلن و بالخاصه مقدمه‌سیله معروف اولان بر اثر حکیمانه‌در. بو مقدمه‌نك بر قسمی پیری زاده صاحب افندی قسم دیکرینك صبحی پاشا طرفلرندن ترجمه ایدلدیکی محللرنده یازلدی .

٥ (معیار سداد و آداب سداد و فن علم الاداب) : معیار سداد منطقه، آداب سداد علم آداب مناظره‌یه دائر لسانمزده یازیلان آثارك منقحلرندن (قلاسیق) اثرلردر . فکر عاجزانه‌مه کوره مکاتبده منطق و آداب مناظره‌یه دائر بو اثرلردن فضله‌سی فضله‌در .

٦ (تقویم الادوار) تاریخ شمسی اساسنه مستند بر اثر فنی‌در. برنجی دفعه (١٢٨٧) ده، ایکنجی دفعه‌ده بو ماده‌یی مذاکره ایتمك اوزره تشکل ایدن قومیسیونك مضبطه‌سیله (١٢٨٨) ده، بو ماده‌یه دائر صادر اولان فرمان عالی علاوه اولونه‌رق (١٣٠٠) ده طبع اولونمشدر . مالیونه و هیأتله متوغل ذواته الزم بر اثردر .

٧ (بیان العنوان) اصوله متعلق تورکجه بر اثردر. برنجی مبحثنده خطبهٔ کتابت، ایکنجیده

٨ امام (منذری) نك (الترهيب والترغيب) نك ترجمه‌سی .

٩ (مجموعهٔ اشعار) .

١٠ (اسماء شريفه شرحی) .

١١ (مجموعهٔ احمد جودت) : قبول اسلام ايله‌مش اولان ايكی متفكر ذاته كندی قلملريله باب مشيخت طرفندن يازيلان جوابنامه‌لر و (شـام) مفتیٔ سابقی فاضل شهير (محمود حمزاوی) افندی ايله مسائل شرعيه‌يه دائر جريان ايدن مخابراتی جامعدر .

ابياتندن :

كر يأس و خارين ويره‌جك ايسه صوكنده
اولجـه شـكست اولسـون اوپيمانهٔ اميـد

اويمـاز زمانه كيمسـه‌يه حقيـله چاره‌سز
لاقيـد اولوبده كيتمه‌لی آدم اويارينـه

خـوبان بی وفا كبی دهر دسيسـه باز
ناز اهلنـه نيـاز ايدر ، اهـل نيـازه ناز

مصارعندن :

شـانهٔ زلف سـخندر اعتراض

جلال معو بك : « سليمانه جلال‌الدين ملا بك »

علمادن عمر افندی زاده صالح افنديك مخدومی وشيخ الاسلام عريانی زاده احمد اسعد افنديك داماديدر. ابتدائی تحصيلی بعدالاكمال دور عبدالمجيد خانيك يگانه مؤسسهٔ عرفانی اولان سـلطان احمد جامع شريفنك خنكار محفلنده كشـاد اولونان (عرفانيه) مكتبندن شهادتنامه آلمش، افاضلدن ايوبی فيض‌الله افندی مرحومدن علوم عاليه و فنون متبته‌يی اخذ و اسـتفاضه ايله‌مشدر . شعر وانشاده بر وادیٔ مخصوصه مالك وادبای صوفيه اثرينه سـالك ايدی . سنين عديده مبتلا اولديغی بر علتله اسير فراش اوله‌رق امرار حيات ايتمش و (١٣٠٨) تاريخنده ارتحال ايده‌رك ايوبده (كاشغری) دركاه شريفی حظيره‌سنه دفن ايدلمشدر .

(دور نامه) (ساقی نامه) (مولد جناب علی)ناملرنده مطبوع منظومه‌لری وغيرمطبوع ديوانی واردر .

بر نعت نبویسندن :

مرحبا ای نور تکوین سوایه ابتدا　　فیض حبك عالم امکانه ویردی انتها
مرحبا محبوب بی همتای ذات کبریا　　سید الکونین سردار کروه انبیا

دلده جانم دین وایمانم محمد مصطفی

سنسك اول نورصفا بخشای نزم کن فکان　　صورتك خیر البشردر سیرتك سرنهان
ای اولان صدبرك عشق کلستان لا مکان　　نشئهٔ بویکله کلدی عالمه پیغمبران

دلده جانم دین و ایمانم محمد مصطفی

جهلول پاشا : « علی توفیق پاشا زاده »

غزلسرالقدره، لطیف قطعه‌لر تنظیم وانشادنده برنجی درجه‌ده عد اولونان ارباب اقتداردن اولدیغی کبی اسلوب انشاده دخی حائز نصاب کمال اولوب سیروزلیدر. آخر مأموریتی حمامتصرفلغی ایدی . (۱۳۲۱) سنه‌سنده استانبولده ارتحال دار بقا ایله‌دی . ایوبده اوطاقجیلر درکاهنده مدفوندر. طریقت مولویه‌یه منتسب ایدی .

ابیاتندن :

دوشمه امید صیت ایله دنیاده محنته
آفت اولور مرادف ترکیبی شهرتك

ایتمه لئیم اولاندن امید کرم جلال
یوقدر محاله رخصتی قانون حکمتك

یوق اعتباری منزلتك راه عشقده
هر کیم که پایمال اولور عالیجناب اولور

فیوض وحدت ذات اوزکه بر عمان قدسیدر
اوعمانه حباب وموجه‌لردر آفرینش هب

جهلول محمد بك : « حقی پاشا زاده »

زمانمز ادباسندن صاحب ارتجال برشاعراولوب شهریدر. (۱۳۳۰) تاریخنده کنج دینه‌جك

چلبی درویش

اولاد جناب مولانادن وسرفرازان شعرادندر. اثنای سیاحتنده (١٠٨٣) تاریخنده حاجی اوغلی پازارجنی قصبه‌سنده ارتحال ایله‌دی .

غزلیاتندن :

یار سرکش سینه بر آتش کوکل سودا پرست
بخت ناهموار وطالع سرنکون خاطر شکست

شهر غم آباد وبهجت خانهٔ عالم خراب
رتبهٔ اهمال عالی پایهٔ اقبال پست

کیسهٔ امید خالی دست استغنا تهی
منزل فرصت بعید وپای استغنا شکست

ظلمت محنت هویدا صبح همت ناپدید
نیك وبد بر مقتضای قسمت روز الست

قصهٔ هجران ایله شکوای جور یار ایله
این ورق بر حسب حال درد مندان دفترست

پنجهٔ کام دل درویش زیر دست غم
چاره نه مشهوردرچون دست بر بالای دست

ح

حمداه احمد چلبی : « آق شمس الدین زاده »

شعرای عرفادن بر ذات اولوب آق شمس الدین حضرتلرینك اك کوچوك مخدومیدر . ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (ابراهیم تنوری) دن مستخلفدر. مثنویاتی پك لطیف وسلیسدر . علم تفسیردن (مجالس التفاسیر) اسمنده بر اثریله (مولد النبی)، (لیلا ومجنون)، (تحفة العشاق) ، (محمدیه) اسملرنده منظومه‌لری اولوب اك مشهوری (مولانا جامی) نی

تقليداً يازديغى (يوسف وزليخا) سيدر[١]. (علم قيافت) و (علم كف) ده دائرده منظوم اثرلرى واردر . آثارى مطبوع دكلدر . پدر عاليلرى كبى طبده انتسابى ومولانا جامى ايله مراسلاتى واردر . آتى الترجمه (نجاتى) ايله بركونده ارتحال ايتمشدر. وفاتى (٩١٤) ده قبرى (كوينك) ده پدرى يانندهدر .

اشعار درويشانهسندن : درويش ساده دللرهده ديبا عبا يتر
پهلورينه نقش اثرى بوريا يتر

درويشه ترك ومسكنت وفقر فخر اولور
درويشه قنده اقشام اولورسه سرا يتر

درويشه قاضى حكمى قضاى خدا اولور
درويشه نفسى ايله صاواش ايتمك غزا يتر

حاجى كمال

قدماى شعرادن فاضل برذات اولوب بعض قرائنه كوره (اكريدير) لى اولماسى مأمولدر. (٢٦٨) عثمانلى شاعرينك (٢٩٤٦١) بيتى جامع قيمتلى بر اثرى واردركه بعضلرينه يازديغى نظارىده محتويدر. تاريخ ادبيات عثمانيه ايچون فوق العاده مهم بر اثردر. (٩١٨) ده يازيلان يكانه نسخهسى كتبخانهٔ عمومىدهدر . بشيكطاشدهكى (يحيى افندى) كتبخانهسندهده (٩٢٠) تاريخنده مؤلف (اداب ملوك ونصايح) اسمنده منثور بر اثرىده موجوددر.
سلطان سليمان قانونى بندكانندن (پروانه بن عبدالله) كده (٩٦٨) تاريخنده جمع ايدلمش بويوك قطعهده اشعار عثمانيه منتخباتنه دائر قيمتلى بر مجموعهسى واردركه بونك يكانه نسخهسى (بغداد) كوشكى كتبخانهسندهدر.

---

[١] قرنىشاعر (عبدالمجيد) ايله اوتجى قرن هجرى شعراسندن مناسترلى (قاضى سنان) افنديلكده بر (يوسف وزليخا) سى واردر . تذكرهٔ رياضىده (ابن كمال) ك :
(حمدىنك يوسف وزليخاسنى اولجه كورمش اولايدم نظم يوسف وزليخادن دم اورمازدم) ديديكى محرردر . بو اثردن :

نه ايچون خلق اولوندى انس ايله جان — بولق ايچون خزينهٔ پنهان
مخزنى اول خزينهنك جاندر — جاننى بيل كه بولاسك جانان
ولى بوقلق كليدى وارلقدر — آچ كليدى كه اوله كنج عيان

اولدیغی آکلاشیلیور. (جامع النصایح) اسمیله (محمدیه) حجم وطرزنده یازدیغی اثرك (۱۰۳۵) تاریخنده یازلمش بر نسخه‌سی (سلانیك) ده منظور عاجزی اولدی . برنسخه‌سیده (یحیی) افندی کتبخانه‌سنده واردر. مطلعی :

الهی سن‌سین اول خلاق ومولا
که ذاتکدر منزه قدرك اعلا

کیمسه یوقدر هرکز شریکك
بدلی اولیسر سکا یا مثلا

احددر ذات پاکك چوق صفاتك
ایرشمز علمکه عقل ودل اصلا

یالیکزسین آنادن سین مجرد
آنادن کلمه‌دك یوق سکا نسلا

ایکی دیین اولور مغبون و محروم
منزه تاکری‌سین حاشا وکلا

حافظ عبداللطیف علی افندی : « سودجی زاده »

شعرای عاشقیندن برذات اولوب شهیردر. ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (امی سنان زاده حسن افندی) خدمتنده بولوندیغیچون (امی سنان حافظی) دیمکله مشتهردر. علم ادوارده واقف ایدی . حجازه کیدرکن (۱۰۹۹) ده مصرده وفات ایله‌دی .

بر نعتندن:

می عشقکله سرمست وخرابم یا رسول‌الله
دمادم نار شوقکله کبابم یا رسول الله

کرم قیل خاطر محزونمی لطفکله شادان ایت
غمکله تابکی پر اضطرابم یا رسول الله

در دولتمآبندن بنی رد ایتمه سلطانم
غریبم حافظ حسرت مآبم یا رسول الله .

حفظی محمد افندی : « صاری »

شعراء علمادن بر ذات اولوب (ادرنه) لیدر. آهی‌دن صوکره (قره‌فریه) ده مدرس ایکن ارتحال ایتدی. مرتب دیوانیله منشآتی وضروب امثال عثمانیه‌یی جامع منظومه‌سی واردر. اوچونجی اثری مطبوعدر. عاشق چلبی تذکره‌سنده : (فن بلاغتده مانند جاحظ ایدی) دییور. سلطان محمد رابع دوری ادبا وعلماسندن اولان حفظی افندینکده اخلاق وآداب معاشرته دائر تورکجه (اعمال صالحات) اسمنده ایکی جلد اثری واردرکه نسخه‌سی کتبخانهٔ عمومی‌ده موجوددر . (۱۳۰۰) تاریخنده (لیمنی) ده وفات ایدن (واجد) افندینکده منظوم ضروب امثالی واردر .

حامی احمد افندی : « دیار بکری »

بعض ذواتك دیوان افندیلکی خدمتنده استخدام اولنمش و (۱۱۶۰) تاریخنده مملکتنده رتحال ایله‌مشدر. (روم قاپیسی) خارجنده مدفوندر .

مطبوع دیوانك اکثر پارچه‌لری شایان مطالعه و استفاده‌در .

ابیاتندن :

پاك طینت کوشهٔ غربتده خوار اولسونمی، هیچ
کوهر آغوش صدفدن دور اولور قیمتلنور

کمالك نقصی نقصانك کمالی اولدیغین دریی
لسان حال ایله کامللره تقریر ایدر مهتاب

نرکس کبی تفکر ایدوب اصل مرجعك
آچ چشم اعتباریکی دائم زمینه باق

کوهرك پاك ایسه آثارك چیقار نامك یورور
سن همان خانه‌کده قیل آرام مانندنکین

اعتماد ایتمز ایسه‌ك اورمحك تجربه‌یه
ایشته لوح ، ایشته قلم ، ایشته کتب ، ایشته فحول

مصارعندن :

خلقه لطف ایت سخن سرد ایله نفرت ویرمه

سؤاله قانع اولورمی کدا کفافی قدر

کاه اولور غربت وطن کاهی وطن غربتله‌نیر

...

حاسب احمد افندی

شعرای فضلادن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر (١١٦٦) ده استانبولده وفات ایلدی . (امیر بخاری) تربه‌سی قربنده‌کی مکتب ساحه‌سنده مدفوندر . مرتب دیوانی و بروسه صولرینك او صافنه دائر منظومه‌سی واردر .

منظومه‌سنك مقدمه‌سندن :

بارك الله زهی شهر کزین والا
حبذا بلدهٔ پاکیزهٔ جنت آسا

وارمی بر شهرکه بو بلده‌یه مانند اولا
جمله بلدانه نوله اولسه مرجح بورسا

شهر بورساده اولان صولری تعداد ایده‌یم
وادی و نهر و حویضات و عیون شتا

صولرك باشی بونار باشی صوییدر الحق
آنی ترجیح ایدر جمله میاهه حکما

حلوی عبدالله افندی

فضلای شعرادن بر ذات اولوب (آقحصار) قضاسنك (مرمره) ناحیه‌سندندر . اکمال تحصیلدن صوکره مملکتی مفتیلکنده ایفای وظائف ایله‌دی . (١١٥٩) تاریخنده (مرمره) ده ارتحال ایتدی . بازار جامع شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . منظوم ومطبوع قصیدهٔ برده ترجمه‌سی آثارینك اك مشهوریدر . سنك مزارنده منقوش اولوب زمانی شعراسندن (ساعی) طرفندن

فرصت بولنور دامن جانان اله کیرمز
جانان بولنور کوشهٔ امکان اله کیرمز

کوردکمی بو آینهٔ دورانده سویله
کم ویردی مراد اوزره خیالاتنه صورت

حاکم سید محمد افندی

عرفاء شعرادن بر ذات اولوب شهیردر . مشایخ عارفیندن (سزایی) و (اسماعیل حقی) حضراتندن اخذ فیض ایلهمشدر . (١١٨٤) ده رحلت ایلهدی . اسکدارده حیدر پاشا جهتنده آیریلق چشمهسی یاقیننده مدفوندر. آثاری : (توحید نامه)، (رسالةالمهدیةالحقیقه)، (قواعد الفرس)، (شرح قصیدهٔ عرفی) : (هر سوخته حالی که بکشمیر دارد) (رسالةالمهدیةالخفیة) (شرح رباعیٔ حضرت مولوی) : (بیا ای عشق بی‌صورت‌چه صورتهای خوش‌داری)، (شرح قصیدهٔ کعب ابن زهیر)، (شرح دیوان شوکت بخاری)، (شرح قصیدهٔ دمیاطیه)، (نظیرهٔ حلیهٔ خاقانی)، (منظوم شرح اسماء حسنی)، (اشارات) درکه جملهسی غیرمطبوعدر. عزی تاریخنه یازدیغی تمام ذیلی [خط دستیله محرر اولان نسخه ابن‌الامین محمود کمال بکك کتبخانهسنده منظور فقیر اولمشدر] واصف تاریخنده مندرجدر. (١١٦٨) تاریخنده ایوبده کائن دفتردار اسکلهسی ایله سودلیجه آراسی انجماد ایتدیکنه دائر (بوز اوستدن کچن کلدی بکا یاز دیدی تاریخن دکز التمش سکزده طوکدی بوزدن بن دکز کچدم) تاریخ تعمیه دارنی سویلهمش ایدی .

صنعت خطی ، مشاهیر خطاطیندن صو یولجی زادهدن تمشق ایتمشدر .

(١١٦٦) دن (١١٧٢) تاریخنه قادار یازدیغی عثمانلی تاریخنك بر نسخهسی (بغداد) کوشکندهدر . بش باب اوزره مرتب (عجائب الاخبار فی‌اخبار سید الاخیار) اسمنده مدققانه (سیرنبی) سی واردرکه بر نسخهسی (خالص افندی) کتبخانهسندهدر . (دیوان اشعار) ی ییلدیز کتبخانهسندهدر.

اشعارندن :

نی آتشنوادر بزم عشقه ساز درخامه
نوای اهل درده هر نفس دمساز درخامه
نیستان تجلیدن کیلمش بر عصادر کیم
ید بیضاده شاخ کلبن اعجازدر خامه

ابياتندن :

دلبر تجاهل ايتسه بجادر رقيبدر
اولماز كداى دهره شه عالم آشنا

چشم حق بينده اغيار ايله يار ايكيسى بر
باغ توحيدده زيرا كل وخار ايكيسى بر

مرهم بهبود وصلكله طبيبم قيل دوا
مبتلاى درد هجران اولديغم بيلمزميسين

مصارعندن :

مدارا ايلهمك لازم ايمش اغياره بيلمزدم

اللهى سورسهك بنى سويلتمه غمم وار

داد الندن كوكلك فرياد الندن كوكلك

اهل توحيدده يوقدر ايكيلك الله بر

حيرت محمد افندى

فضلاى شعرادن اولوب (دارنده) ليدر. طرز عتيق اوزره يازلمش (رياض الكتبا وحياض الادبا) اسمنده مفصل بر منشآت مجموعه‌سيله ، منظوم فارسى برلغتنامه‌سى ، وعلم نحودن ابن ملكك (الفيه) سنه بر شرحى مطبوعدر . استانبولده اكمال تحصيل ايتدكدن صوكره مصره رحلتله (١٢٤٢) تاريخلرنده وفات ايلدى .

ابياتندن :

دوندى بر سبحهٔ لؤلويه سرشكم حيرت
قطرهٔ خون آرهسنده بر سراغ يا قوت

اولدی. آثار شعریه‌سی سلطان محمود عدلی نك نظر تقدیرلرینه مظهر اولدیغیچون استانبوله جلب اولونه‌رق (رئیس الشعرا) عنوانیله تبجیل بیورلدی. السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر شعرادندر (١٢٦٤) تاریخنده قبریسده لفقوشه‌ده وفات ایله‌دی.

ابیاتندن:

مختلف حضرت منصور حقنده کلام
حق جواب اولمش بر اما صورت دعوی ایکی

دوغری باق احواله ای‌احول اولوب وحدت‌شناس
نور بردر اولسه‌ده مصباح پرتوزا ایکی

حافظ مشفق اسماعیل افندی

ادبا و شعرادن اولوب اساساً مناسترده (امیر زاده) دیمکله معروف بر عائله‌دندر. (قوش آطه‌لی) مرحومه منتسب ایدی. بر مدت مکتوبیٔ صدر عالی قلمنده و (جریدهٔ حوادث) محررلکنده بولونمشیدی. (مشفقنامه) اسمیله مطبوع بر مجموعه‌سی واردرکه بعض آثار شعریه‌سیله بر قاچ مکتوبنی حاویدر. مرحوم پك ذکرلی برشاعردر. لطائف پردازلقده‌ده ماهر اولدیغنه (ثوبیه) منظومه‌سیله ناپولیون حقنده سویلدیکی منظومهٔ تاریخیه شاهد در.

برق اوران نه قبهٔ امکانده نور عشقدر
دائراً مادار بو عالم تنور عشقدر

مطلعلی غزلی عارفانه‌در. (١٢٩٤) تاریخلرنده (مدینهٔ منوره) ده انزوا ایدرك (جبل احد) ده وفات ایتدیکی مرویدر. برروایته کوره عادتا برزمان استانبولده مجذوبانه طولاشه‌رق نهایت هندستانه سیاحتله (٧٢) سنه‌سندن بری نام و نشانی نابدید اولدیغی‌ده مروی ایسه‌ده حقیقتده نره‌ده، نه صورتله وفات ایتدیکی مجهول قالمشدر. (تذکرهٔ فطین) ده شهری کوسرلمه‌سی اثر ذهولدر.

حافظ مشفق قریم مسئله‌سی اثناسنده جریدهٔ حوادثده بولوندیغی واکثریا مقالات‌محاسنکارانه آنك قلمندن چیقدیغی جهتله مطلع اولدیغی ارباب استعداد وذکانی تلطیف وتشویق شعاری اولان رشید پاشا مرحومك افطاره دعوت ایتمك، بعدالافطار نادیٔ صحبتنه قبول ایله مداولهٔ افکار ایله‌مك و ایرتسی‌کونی (٢٥٠) آلتون احسانیله برابر ذی قیمت برساعت اهدا ایتمك کبی هم اقدارینه هم‌ده ابتهاج وافتخارینه بادی اوله بیله‌جك عنایت والتفاتلرینه مظهر اولمشدی.

حافظ مشفقك بو تلطيف و هديه اوزرينه مشار اليهه يازديغى تشكرنامه‌دركه اسكى اسلوبده اولمغله برابر اقتدار قلمنك بر نمونه‌سيدر . او تاريخده ايسه مرحوم يكرمى بش يكرمى آلتى ياشلرنده ايمش .

« بانئ موقتخانهٔ امكان ، تقدست ذاته عن احاطة الزمان و المكان حضرتلرى دقيقه شناس امور دين و دولت وكره‌كشاى مصالح ملك و ملت اولان ذات يوسف‌سمات وكالتپناهيلرينك كفهٔ ميزان شنشنهٔ حسنه ومعنى نماى « عدل ساعة خير من عبادة سبعين سنة » اولان دست‌كرم پيوست آصفانه‌لرينى الى قيام الساعة محفظهٔ خاتم شهريارى بيورسون . بوكره قره‌قولاق آغا بنده‌لريله چاكر كمينه‌لرينه

برعجب صنعتلى ساعت كيم باقلدقچه ويرر
روزه داران غمه شام مسرتدن خبر

دقيقه‌سنجه بر ساعت جهان قيمت دلپسنديده صنعت احسان بيورمه‌لرى نعم جليلهٔ سائره‌لرى مقابلنده ثانيه بثانيه حركت ايدن زبان محمدت بيان عاجزانه‌مى بتون بتون حصر اداى شكرانى ايتمش اولديغى مخاطملم عالم آراى صدارتپناهيلرى بيورلدقده اولنابده » .

ابياتندن :

اوكنده شمع هدايت دليل اولورسه سكا
سرائر ره وحدت عيان اولوز كيده‌رك

حالت ابراهيم بك

مشاهير محررين‌دن اولوب اسبق ماليه ناظرى خالد افنديك كوچك مخدوميدر . اكمال تحصيلدن صوكره (روزنامهٔ جريدهٔ حوادث) سرمحررلكنده اثبات فضيلت ايله‌دى . حلب مكتوبجيلغنده بولونديغى زمان (فهرست ولايت حلب) ناميله و ايستاتستيق يولنده بر سالنامه نشر ايده‌رك مؤخراً بو يولده سالنامه نشرى سائر ولاياته تعميم ايدلدى .

آثارى : ائمهٔ اثنا عشر حضراتنك احوالنه دائر رساله ايله (انموذج) ، و (مبدأ كتابت) (سفينة الانشا) ، (ترجمهٔ حال ملا لطفى) ، (ترجمهٔ حال خواجه حسام‌الدين افندى) ، (سرالاسرار) ، (سيرالاقمار) اسملرنده‌كى رسائليله (دولاب) نامنده‌كى رسالهٔ موقوته‌سى (حالت‌الشباب) عنوانلى ديوانى و سائره‌در . (آل عثمان) ناميله تحريرينه باشلاديغى تاريخك آنجق جلد اولنى اتمامه موفق اوله بيلمشدر . (۱۲۹٥) ده معارف مكتوبجيسى ايكن وفات ايله‌دى جوار حضرت خالدده مدفوندر .

ابياتندن :

سختیٔ دل نرم اولور مهر حوادث تاب ایله
میوهٔ باغ جهان خام اولمایجه اولمایور

نالهٔ پر سوز صانمه اضطراب یاره دن
برق اوروور نور تجلی سینهٔ صد پاره دن

بی نقطه غزلندن :

دل اوله سرگرم رطل مل وداد لعله
سر روح اللهه دائر محرم اسرار اولور

حلمی مصطفی بك : «الماس تراش زاده»

دیوان همایون قلمی خلفاسندن (الماس تراش احمد بك) ك مخدومی اولوب شهیردر. تحصیلنی زمانی مکاتبندن اولان (دارالمعارف) و (مخرج اقلام) ده اکمالدن صوکره تتبعات خصوصیه ایله علم و عرفانی تتمیه ایلەدی. (١٢٩٨) ده ارتحال ایدەرك (قوزغونجق) ده (نقاش) مزارستانه دفن ایدلدی. بری مطبوع دیگری غیر مطبوع ایکی دیوانی (تأیید عشق یاخود زحمتسز اولوم) نامنده منثور و (بختیار یاخود صوك کورلکی) اسمنده منظوم تیاترولری موجود اولدیغی کبی علم موسیقیده انتسابی محصولی اولمق اوزره برخیلی بستەلری واردر. بر نعت شریفندن :

ای عذاری گل گلزار جهار ازلی
قدی نورسته نهال چمن لم یزلی
سن سین اول کان رسالت گهر بی بدلی
وصلتکدر ایکی عالمده کوکللر املی
اوله عشقکده فدا عمر عزیزك ماحصلی

عالمه رحمت اولان کان رسالت سنده
مستمندان و غریبانه حمایت سنده
مرحمت سنده کرم سنده عنایت سنده
حقلی دیوانه ایدن حسن و ملاحت سنده
اوله عشقکده فدا عمر عزیزك ماحصلی

حلمی امین افندی

شعرا وارباب قلمدن برذات اولوب (طربزون) ایدر. نثری نظمنه فائقدر. مختلف خدمات ملکیه‌ده ایفای خدمتدن صوکره استانبوله کله‌رك بحریه نظارتی مکتوبی قلمی مدیریتی انضمامیله مطبعهٔ بحریه نظارتنه تعیین اولنمش ایدی . (١٣٠١) تاریخنده آنی‌الترجمه شاعر مشهور عونی بکله برکونده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنده مفتی الثقلین ابن کمال جوارنده دایه‌سی وخواجه‌سی طربزونی (پیر افندی) قربنده دفن ایدلدی اشعارنده حکیمانه پارچه‌لر واردر . آثاری (منشآت کلیات دیوان حلمی) ، (محاکمهٔ یأس و امل) ، (محاکمهٔ اقبال و ادبار) ، (استغفارنامهٔ حلمی) ، (منظوم ضروب امثال) ، (یوز بیتلی قصیدهٔ قرآنیه) در .

همشهریسی شاعر آکاه پاشانك یکرمی بش بیتلی پاره‌سز ردیفلی غزلی‌ده ضیا پاشا مرحومك ظفرنامه‌سی طرزنده شرح ایتمشدر .

برغزلندن :

مانند بوم مسکنی ویرانه‌لر اولور
هرکیم‌که دست غدر ایله آشیان بوزار
مغرور اولوب کشایش اقباله آلمه آه
زیبنده‌کی کلشنی باد خزان بوزار

حبیبه خانم

هرسکلی علی پاشا کریمه‌سی اولوب هرسکده طوغمشدر تعلم وتفیضی استانبولده‌در (١٣٠٨) ده وفات ایده‌رك (طوپ قپو) خارجنه دفن ایدلدی . مزارطاشی یوقدر .

ابیاتندن :

حبیبه بی‌دوا دردن خلاص اولمقده مشکل
امید ایتمز اسیر درد اولانلر غیری درمانك

حصیرجی‌زاده حافظ محمد اغا

عینتاب خاندانندن حصیرجی زاده حاجی عبدالله آغانك اوغلیدر . حافظ قرآن وعلمای بلده‌دن تحصیل علم وعرفان ایله‌مشدر (٧٩) ده استانبوله عزیمت برسنه اقامت ایله مملکتنه عودت ایتمشدر . استانبولده وکلا ورجال‌دولتله هم بزم اوله‌رق جمله‌نك حرمتنی قزانمش ، کسب شهرت

ایله‌مشدر . (١٣٠٤) ده وفات ایتمشدر . عینتابده (قارلق) مزارلغنده مدفوندر . السنهٔ ثلثه‌ده تکلم وکتابت ، شعر سویلردی : شعرده مخلصی (حافظ) در پدرندن موروث املاکك وارداتیله تعیش ایدردی اشراف بلده‌دن ، مرعی الخاطر ، نکته‌پرداز ، حاضر جواب ، سبکروح اصناف قیافتنده بر اهل معرفت ایدی .

وطن قصیده‌سندن :

آدم اسکندر وقت اولسه دخی غربتده
جلوه ایلر ینه کوکلنده مرایای وطن
قیس دل سلسلهٔ غربته پابند اولماز
الینه کیرسه اکر دامن صحرای وطن

حسنی حسین افندی

شبان ادبادن سلامی سیرت ، شهری برشاعر شیرین بیان ایدی . (١٣٠٨) تاریخنده تبدیل‌هوا طریقیله بولونمقده اولدیغی مصرده وفات ایده‌رك مولوی درکاهنه دفن ایدلدی . اشعارینك برقسمی (مجموعهٔ ادبیه) اسمیله طبع اولوندی .

ابیاتندن :

نسبت ایده‌جك اولسه‌ق اکر اهل کماله
برقالب بیجان کیدر زمرهٔ جهال

برغزلندن :

موجه‌لر پیدا اولور صحرای دلده نوردن
بر تجلیزار در تفریق اولنماز طوردن
وجه باقینك تماشاسنده حیرتدار کوکل
اول سببدن فارغم سودای خلد وحوردن
اوردیغی دم‌شوق وحدتله اناالحق نعره‌سن
نور مطلق مشتعلدی صورت منصوردن
ظن موهومه وجود اسناد ایدوب زاهدینه
ظن ایدر بر بحر پایان سرابی دوردن
بر حقانقحخانه در عالم که حسنی سربسر
بیك حقیقت کشف ایدر حقین اولان بر موردن

[illegible]	[illegible]	(٦)	[illegible]	[illegible] (٥)
[illegible]	[illegible]	(٧)	[illegible]	[illegible] (٤)
[illegible]	[illegible]	(٨)	[illegible]	[illegible] (٣)
	[illegible]		[illegible]	[illegible] (٢)
[illegible]	[illegible]	(٩)	[illegible]	[illegible] (١)

[illegible]

[illegible] [١]

[illegible] [١] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨١٨) [illegible] (٥٠٠) [illegible]

[illegible]

(لواحق الحشرات)، (شطحات القلم)، (مصابيح الفكر فى السير والنظر)، (شمس المشرق)، (نور العيون)، (ارشاد النجيل)، (عصمة الجماعة)، (حجة الكرام فى علم الكلام)، (يوم الدهر فى احوال مصر)، (النشر الزهرى)، (منهاج الاسلاف)، (بهجة الكرام)، (سيف القاطع)، (فلسفة الاخلاق)، (اجمال الكلام فى مسئلة الخلافة بين اهل الاسلام)، (الحق روح الفضيله)، (حجة الكلام فى محجة اهل الاسلام)، (دليل اهل الايمان فى صحة القرآن)، (عوامل المستقبل فى الاوروپا)، (حفظ الاشاره)، (شرح المبادى لحسينين فى اصول حكمة الدينيه)، (جواهر العقائد)، (رسالهٔ توحيد)، (نهج العام فى مبادى الاسلام)، (ادوار المصر والمصريين)، (التوفيق الحيرى)، (اخلاق حسن)، (لامية الترك) در . (١٣١٥) تاريخنده درسعادتده رحلت ايتدى (غفرله) تاريخ وفاتيدر . مرحوم انك پا ومشوش العيون ايدى . جوار حضرت خالده‌كى شيخ حسيب افندى دركاهى حظيره‌سنده مدفوندر . آثارينك قسم اعظمى مصرده طبع اولونمشدر .

---

(١٠) اسلاميتك معارفه تعلق عطاالله افندى
ونظر معارضينده تبيينى

(١١) رد (رهنان) عطاالله افندى

(١٢) تشهير اباطيل علی فرح بك

(١٣) ابطال مذهب دهريين سيد جمال الدين افغانى عربى

(١٤) مقالة العرفاء فى مسائل الحكماء شروانى احمد حمدى افندى

(١٥) مقدمهٔ كائنات احمد مدحت افندى

(١٦) بشائر صدق نبوت محمديه احمد مدحت افندى

(١٧) شمس الحقيقة خواجه اسحق افندى

(١٨) اظهار الحق ترجمه‌لرى نزهت وعمر فهمى افندى

(١٩) بن تيم احمد مدحت افندى

(٢٠) قانون اسلام صاوا پاشا فرانسزجه

(٢١) بيان حقيقت صاغر احمد بك زاده على حيدر بك

(٢٢) ترجمهٔ اعتقاد اسلام عبدالله كوبليام ـ محمود اسعد افنديلر

(٢٣) مصرده منتشر (الاسلام) رسالهٔ موقوته‌سى عربى

(٢٤) باكورة الكلام على شيخ حمزه فتح الله حقوق النساء فى الاسلام مصرى عربى

(٢٥) رسالة الحميديه فى حقيقت مناسترلى اسماعيل افندى ديانت اسلاميه ترجمه‌سى

(٢٦) ترجمة الرق فى الاسلام احمد ذكى بك

(٢٧) علم حال طبى حسين رمزى افندى

(٢٨) مرآت الصحه فى احكام طبيب احمد جيحون افندى الاسلاميه

(٢٩) برهان حقيقت مصطفى شوكت بك

(٣٠) خلاصهٔ مدنيت اسلاميه حسن حسنى پاشا طوبرانى

(٣١) مزيت اسلاميه چركس شيخى زاده محمد توفيق افندى

(٣) علم واسلام باباززاده مصطفى ذهنى پاشا

(٣٣) شرق وغرب ذكى افندى

(٣٤) مدافعه عابدين پاشا

(٣٥) اطلاق الافكار فى عقد الابكار ادهم پرتو پاشا

(٣٦) المفصل بين الحق والباطل ترجمه‌سى اطنه‌لى احمدى افندى

[illegible]

حسن فهمی پاشا

وزرای عثمانیه‌دن وعلم حقوق متخصصلرندن، ناطقه پرداز وعفیف بر ذات اولوب (باطوم) لیدر. برقاچ ولایت والیلکریله بعض نظارتلرده بولونه‌رق ایفای حسن خدمت ایله‌دی. (١٣٢٨) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك آغا یوقوشنده عائله‌سنه مخصوص قبرستانه دفن ایدلدی. (تلخیص حقوق دول) اسمنده‌کی اثر مطبوعی مشهور وموجب استفاده آثاردندر.

حیرت افندی : «خواجه محمد بهاء الدین حیرت افندی»

السنهٔ ثلثه ادبیاتنك غوامضنه واقف، لاابالی مشرب، قوی الطبیعه بر شاعر اولوب (آطنه) لیدر. اکمال تحصیلدن صوکره (استانبول) ده معارف نظارتنده ایفای خدمت، بعض مکاتب عالیه‌ده ادبیات تدریس ایله امرار وقت ایله‌دی. (١٣٣١) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (مرکز افندی) قبرستاننه دفن ایدلدی. السنهٔ ثلثه‌ده نظم ایله‌دیکی اشعارینك قسم اعظمی غیر مطبوعدر. آثارندن: (سوق عکاظ) و (شهر آیین) اسملرنده رسائل ادبیه‌سی (فریدة اللآل) نامنده نحودن بر منظومهٔ عربیه و (مرآت الحرمین) ایله (منیة الراغب) ه بلیغانه تقریضلری مطبوعدر. مثنویسی مقدمه‌سندن:

بر نکته طراز شاعر اولسه‌م — اندیشه‌یی رسمه قادر اولسه‌م
اولسه‌م نه‌دیمك آ طبع چالاك — شاعرلکی ایتمه‌دکمی ادراك
بارلارسه دخی کهرکل اولماز — عارف بو قادار تجاهل اولماز
کوش ایله سمایی ای فسونساز — تحسین ایدیبور کلامك اعجاز
خامه‌ك قوره‌لی کلامه بنیاد — آباد اولوبور فصاحت آباد
بکلر سختك سخن پرستان — حکمکده ایمش بلاغتستان

(سوق عکاظ) مقدمه‌سنده‌کی منظومه‌سندن:

یارب کرم ایت نعم سنکدر — رد ایتمه بو متهم سنکدر
عبدك نه‌سی وار الندە الله — حتی شو یازان قلم سنکدر

منظوم ومنثور برخیلی آثاریله:

کون بر مجموعه‌در اوراقیدر لیل ونهار — بر صحیفه نیلکوندر بر صحیفه زرنکار

مطلعلی (مجموعهٔ کون) اسمنده تقریباً ١٥٠ بیتلی بر منظومه‌سی واردر.

حلمی بك : « شهبندر زاده احمد حلمی بك »

برچوق امثالی کبی انفجار حربته منفاسی اولان (فیزان) دن استانبوله کلمش، و « اتحاد اسلام » عنوانیله برغزته نشرینه باشلامشدر. بوصورتله کندیسنی برمسلمان محرر سیاسیسی اوله‌رق طانیتمش؛ اسلوبنده‌کی سادکی و بساطت، وضوح وشطارت، فکر ومحاکمه‌سنده‌کی اصابت وقوت، سداد وجیادت ایله آز برزمان ایچنده قارئلرینی آرتیرمش؛ کندیسنه خاص برموقع ممتاز قازاندیرمشدر. اولا (اقدام)، ثانیاً (تصویر افکار) ك مقالات سیاسیه و فلسفیه‌سنه مخرج اولماسی بو یوزدندر. شهبندر زاده قلمنده‌کی عذوبت درجه‌سنده لسان و نطقنده ده بر تأثیر و حلاوته مالك اولدیغندن، آراصیرا قونفه‌رانس ویرمکه باشلامش و محباتی کتدکجه تزیید أیله‌مشدر. یالکز باشنه اولارق نشرینه باشلادیغی اسبوعی (حکمت) جریده‌سیله‌ده افکار مخصوصه‌سنی کرکی کبی ترجمه والقا ایله‌مش و جداً بوتون عالم اسلامده برحسن صیت قازانمشدر. مشارالیهك غرب فلسفه‌سیله تصوف اسلامیده‌کی بهره واختصاصی همان کورولمه‌مش بر درجه‌ده‌در. آثار متروکه‌سندن مطبوع اولانلری بونی اثباته کافیدر. حیف که لزومندن زیاده کندیسنی جریان سیاسی‌یه قاپدیرماسی، وکنج یاشده دینه‌بیله‌جك وفاتی مطلوب ومنتظر خدماتی ایفاسنه مانع اولمشدر. (٣٣٢) سنهٔ هجریه‌سنده مرتحل داربقا اولوب فاتح جامع شریفی حظیره‌سنه دفن اولونمشدر.

آثاری :

تاریخ اسلام
سنوسیلر
اعماق خیال
اوکسوز دورغود
اقوام جهان
بر فداکارك اولومی
بشریتك فخر ابدیسی
وای قیز بکجی بی سوییور
علم احوال الروح   ناتمام
یکی عقائد
یکی منطق   ناتمام
علم توحید
رهبر سیاست
اسلام و دین استقبال   ناتمام
شیخ بدرالدین   »
یونس امره   »
عالم اسلام وقادین مسأله‌سی   »
اللهی انکار ممکنمی ؟
تاریخ اسلامی و عثمانی
تحریری قونفرانس
مسلمانلر دیکله‌ییکز
بکتاشیلر

بر غزلی :

صانعك تقدیرهٔ قارشو عرض تدبیر ایلرم
عارفم بن انقیـاد حکم تقـدیر ایلرم
دسـتیاریٔ کمالاتیـله فیض اقدسـك
کعبهٔ الله دل ویرانی تعمـیر ایلرم
بن ملامی سـیرتم مجذوب شـوق وحدتم
زهد خشك اربابی اوضاعمله دلکیر ایلرم
ایلهسـهم ضرب عصای جذبه وادیٔ دله
عـین اعجـاز کلیم اللهی تفجـیر ایلرم
مصحف روی قلوب هر لحظه در پیش نظر
بینات حسـن یاری حسـن تفسـیر ایلرم
بر کتاب الله ناطقـدر وجودی آدمك
حق بیلوب اول نسخهٔ کبرایی توقیر ایلرم
مهر پرتو بار عشقم ایستهسهم «حمدی» بوکون
لمعهٔ فیضمله چار اقطـاری تنویر ایلرم .

نطق منظوم

ای محترم رفیقـلرم !. حظ وشـوق ایله — تحصـیل فن ودانشـه اقدام تام ایدك
خـیر الانیس بنجـه کتاب نفیسـدر — اول یار مهربانه امان احـترام ایدك
بوقدر جهانده فرقی عوامك هوامدن ، — ممکنسـه ترك الفت صـنف عـوام ایدك
هپ شهسوار عرصهٔ حسن بیان اولوب — طبع سمند خامهٔ‌یی انکشـته رام ایدك
ابقـای ذکر خیر ایدن اولمـاز فنا پذیر — نیل حیات سرمد ایچون کسب نام ایدك
احراز شهرت ایلهمهنك بیك طریقی وار — اما طریق معرفـتی الـتزام ایدك
الدن کتاب دوشمهسون اصلا ، شو حال ایله — هر شامی صبحه منقلب وصبحی شام ایدك
کسب کماله مانع اولور اکل وشرب وخواب — تقلیل اکل وشرب ایله قصر منـام ایدك
سرمایهٔ حصـول امل سـعی تامـدر — ابذال نقـد وقت ایله احراز کام ایدك
عاقل ایدرمی بیهوده کولقـله افتخـار ؟ — ابحـاث علم وحکمته حصر کلام ایدك .
مکتب دکلمی مطلع انوار معرفت ؟ — سوزدیکمله‌یك ، شو مکتبه هر کون دوام ایدك
چیقدقده ، صدقله وطنه خدمت ایله‌یوب — احـوال ملکی بهرهور انتظـام ایدك

?

مطبوعدر. آثار منظومه‌سنك برقسمی حاجی‌كال نامنده برذاتك (٩١٨) تاریخنده اكمال ایتدیكی (جامع النظائر) ده مندرجدر . مفصل ترجمهٔ حالی (تذكرهٔ شعرای آمد) ده محرردر .

فرقنامه دقتله مطالعه اولوندیغی تقدیرده اویله بعض تذكره‌نویسلرك نقلی كبی عشق مجازی وادیسنده یازلمادیغی تظاهر ایدر .

سلطان مراد ثالث دوری ادبای قضاتندن مناسترلی (قاضی حسن بن علی) نك ده منثور ومطبوع فراقنامه‌سی واردركه (ق) حرفنده مذكوردر .

ابیاتندن :

عاشق حق بین سورر دیدار ذوقن دائما
زاهد خود بین اوطورمش غصهٔ فردا چكر

برآشیان وحدتك مرغ همایون بالیسك
سن آفتابی قیل طلب میل ایلمه ذراته

مصارعندن :

عارف نفس اولمایجه كیمسه بولماز حقه یول

جان نه دركه آنی قربان ایتمه‌یم جانانه بن

خیالی محمد بك

مشاهیر شعرادن اولوب واردار یكیجه‌لیدر قانونی سلطان سلیمان مقربلرندن‌ایدی .

سوزی دلده خیالی كوزده قالدی
خیالی اولدی حیف الحكم لله

} مصراعلرینك دلالتی اولان (٩٦٤) تاریخنده ادرنه ده وفات ایله‌دی .

كیریشخانه جوارنده احمد پاشا خانه قریب محلده بنا ایله‌دیكی چشمه قربنده مدفوندر. مرتب دیوانی ایله (لیلا ومجنون) منظومه‌سی واردر . اشعاری شاعرانه اولمقله برابر متصوفانه وحكیمانه ابیات‌ده موجوددر . [١]

---

[١] مخدومی عمر بك‌ده شعرا وارباب معارفدن برذات اولوب (١٠٢٢) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایده‌رك قباق تپه قبرستانه دفن ایدلدی . برخیلی اشعاری وآیاصوفیه بناسنه دائر تاریخچه‌سی اولدیغی (انیس المسامرین) ده مذكوردر .

[illegible]

[illegible] (١٧٧)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٧٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

خامی ابراهیم بك

زمرهٔ سپاهیاندن وشعرای بنامدن اولوب تذکرهٔ ریاضی قولنجه ادرنه‌لیدر . (١٠٠٤) تاریخنــده ادرنه‌ده وفات ایله‌دی . آخر عمرنده قلندرلکه اوره‌رق برخیلی سیاحت ایله‌مشدی. مرتب دیوانی وارسه‌ده غیر مطبوعدر .

(قاموس‌الاعلام) ده (برغوس — بورغاز) لی (تذکرهٔ رضا)ده ادرنه‌لی اولمق اوزره مقیددر .

ابیاتندن :

تیز رفتار اولانك پاینه دامن دولاشیر
ایریشور منزل مقصودینه آهسته کیدن

بیت معنیداری پك مشهوردر

مصارعندن :

تازه شاخك ینه کندویه اولور میوه‌سی بار

خاقانی محمد بك : « مساله رومی »

آیاس پاشا احفادندن وشعرای عثمانیه‌نك متمیزلرندن اولوب هم عاشقانه هم شاعرانه اولان مشهور و مطبوع (حلیهٔ شریفه) منظومه‌ســنك ناظمیدر . غیر مطبوع (حدیث اربعین) منظومه‌سیله مرتب دیوانی‌ده واردر . حایه واحد کالف قیلندن اوله‌رق علو طبعنه شهادت ایتمکده‌در . وفاتی (التفــات بقا) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠١٥) ده قبری ادرنه قپوسی جامع شریفی حظیره‌سنده‌در .

منظومهٔ مذکوره (حلیهٔ خاقانی) دینمکله متعــارف اولوب ســلیمان چلبی مرحومك (مولد نبی) منظومه‌سی کبی سهل ممتنع قیلندن روحنواز بر اثرعالیدرکه بعض ابیاتی بین العرفا زبانزد در .

حلیهٔ مشار الیهادن بعض ابیات شریفه :

بحر افکاره طالوب چکمه امك — نکتهٔ چون و چرادن ال چك
کسمش آنمشدر آنی ایتمه جدل — (تیغ لا یسئل عمــا یفعل)

لایق اولدرکه همان سالك راه
دیه (لا نعبــد الا ایاه)

اقتضا ایتدی منزه ذاتی　　سبب خلقت موجو داتی
ایتدی اولدمده همان عشق ظهور　　اولدی القصه هویدا بر نور
سودی اول نوری حبیم دیدی حق　　اولدی دیدارینه عاشق مطلق
طولدی اوازهٔ احمدله جهان　　ایلدی عشق الهی غلیان

ماسوی اللهی دلکدن سلب ایت
وادیٔ نظمه بو اسلوب ایله کیت

هپ بو معنایی بیلر اهل اصول
حکمت آموز ایدی اوضاع رسول

مصارعندن :

قصه‌دن حصه‌در القصه غرض

خیلی احمد بك

شعرای عثمانیه‌نك متمیزلرندن وزمرهٔ سپاهیاندن اولوب بروسه‌لیدر. غیرمطبوع دیوان اشعارندن شعرده کی بهره‌سی مستبان اولور وفاتی (بقایه کوچدی خیلی منزلن بولدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٠٤٠) ده قبری بغدادده امام اعظم رحمه‌الله حضرتلری قربنده‌در. دیوانك مسوده‌سی (بغداد کوشکی) کتبخانه‌سنده‌در .

بر نعتندن :

کوستروب دور قمرده نیجه یوزدن اعجاز
ایله‌دك کون کبی عالمده حق دینی عیان
کوردی کیم بیلمه‌دیلر خلق زمانه قدرك
سنی بیلدیرمك ایچون ایندی زمینه قرآن

ابیاتندن :

اولماز عذار یار خط مشکبارسز
بر کلی وار بوکلشن عالمده خارسز

خصالی

پشته‌دن یتیشن عثمانلی شاعرلرندن، السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف، قوی طبیعت، واسع قریحه‌لی ذکرلی برذاتدر . (١٠٦٢) تاریخنده وطننده ارتحـال ایتدی . اون قطعه دیوان ترتیبنه موفق اولدیغی خط دستیله محرر دیواننده مندرج بروجه آتی ابیاتدن آکلاشلمقده‌در :

حمد لله که دلا تاسعی‌در دیوانك
عاشری داخی اولوب جلوه‌گر انشا الله
اولدی بشیوز غزلی هر برینك بیکم وکاست
سـبحه وش الدن اله دور ایدر انشـا الله
ای خصالی اومارین حضرت مولی‌دن کیم
ملك نظمی باکا تسـخیر ایدر انشـا الله

پشته‌ده مدفون (کل بابا) حقنده‌کی منظومه‌سی .

هادیٔ راه هدادر همدمان کل بابا
مظهر سر خدادر محرمان کلْ بابا
قلب محزونم اچیلدی غنچه‌وش دلتنك ایکن
اوزکه جای دلکشـادر آستـان کل بابا
داخل اولان قورتولوراندوه وغمدن گویا
عبد مؤمن ملکیدر دارالامان کل بابا
آستانی سـجده‌گاه ایتمشدر ابدالان روم
کعبه‌وش یوز سورسه طکمی طالبان کل بابا
ای «خصالی» خوان عشق الله ایله طویلر آنی
جان ایله هر کیم اولورسـه مهمان کل بابا

دیوانلرندن باشقا قائللری ذکر ایدلمك شرطیله منتخبات اشعار عثمانیه‌یی حاوی خط دستیله محرر (مطالع النظائر) اسـمنده ایکی جلد اثری (نور عثمانی) کتبخانه‌سنده واشعار فارسیه‌یی جامع (لطائف الخیال) نامنده‌کی برجلد اثری‌ده (حمیدیه) کتبخانه‌سـنده‌درکه هر ایکیسی‌ده تاریخ ادبیاتله متوغل ذواته قیمتلی بر مرجعدر .

خاکی مصطفی افندی

ارباب دانشدن برذات اولوب (تیره) لیدر. اخیراً (اسکداره) نقل ایله‌دی . اوچ لسان لغاتندن متشکل (ناظم‌الجواهر) اسمیله منظوم برلغتجه ترتیب ایله‌مشدر .

مطلعندن

الله تکری ایزد یالکز نه‌فرد وتنها
شنو اسمع ایشیدر بیلیر علیم ودانا

خاتمه‌سندن :

صورارلرسه سندن خاکیا
دی بیك فرق ایکی‌ده تمام ایله‌دك

ینه بووادی‌ده و (مناظم‌الجواهر) اسمنده برمنظومه‌سی‌ده واردر . مطلعندن :

الحمد للذی جعل‌الناس مکرماً	منت خدایراکه بکرد یست مردمی
بالنطق والدرایة واللب والذکا	مهتر بهوش ودانشی وکفتار وزیرکی

شکروسپاس اوتکری‌یه انسانی بکله‌دی
زیرکلکیله سوز وبیلکو عقل ایله دخی

خادم احمد افندی : « آق اووه‌لی زاده »

علماء شهرادن متفنن بر ذاتدر . خواجکان دیوان همایوندن اولوب سرای بوسنه‌ده کتبخانه‌سی اولان (آق اووه‌لی عثمان شهدی) افندینك مخدومیدر . السنهٔ ثلثه اشعارندن مرکب ومرتب دیوانی مطبوعدر .

استانبولده لاله‌لی کتبخانه‌سنده اخلاقدن برعربی منظومه‌سیله شرحی‌وبرده شاهدی شرحی واردر . بدر رشیدك الفاظ کفر رساله‌سنی‌ده شرح ایتمشدر . (رسول اکرمه احمد افندی همجوار اولسون) مصرعنك دلالتی اولان (١١٦٨) ده اختیار اقامت ایتدیکی روم ایلی یکیشهرنده وفات ایله‌مشدر . حسابدن (شرح‌اللمعة) اسمنده براثرله ملتقی شرحی اولدیغی‌ده مرویدر . اشعار فارسیه‌سنده مبالغات کورولمز . خط دستیله محرر اولوب نسخه‌سی عاشر افندی کتبخانه‌سنده موجود اولان علم اخلاقدن عربی قصیده‌سنکده‌کی امضاسی : (خادم نبی آدم آق اووه‌لی زاده خادم) عباره‌سیله‌در .

ابياتندن :

دلتنك ايسه‌ك آيينهٔ مهتابه نكاه ايت
دائم ندر انديشـهٔ پيش وكمه باعث

ای آشـنای پيشرو پردهـای نی
هرمشكلی كه داری بپرس از نوای نی

مكهٔ مكرمه‌ده كبار نقشبنديه‌دن (يكدست شيخ احمد جوريانی) دن اخذ فيض ايله‌مشدر . عربی العباره متنوع تقريرلری تلميذلرندن (ابن ريحان) لقبيله بنام محمد سعيد افندی طرفندن جمع ايديله‌رك (فوائد خاتميه) تسميه اولونمشدر .

خيری محمد افندی

بولو سنجاغی مضافاتندن (ويران شهر) قضاسنك (عمركی) قريه‌سندن اولوب درسعادته ورودله قطع مراتب ايده‌رك بكلكجی٘ ديوان همايون وبعده اوچ دفعـه رئيس الكتاب اولمش شاعر، سياسی برذاتدر . كتخدای صدر عالی ايكن مقدمات سفر ظهور ايتمسيله (سفره اقلی ايكی سنه مقدم حاضرلنمق لازمدر) ديمسی عزلنی موجب اولمشدركه شوماده تاريخ سياسيمزده كثرتله تصادف اولنان غرائب جمله‌سندن معدوددر .

سروری مرحومك :

سويله‌دم تاريخ منقوط ايله‌يوب بذل وجود
باصدی سـيلاب عدم خيری٘ صافی طينتی } تاريخنك دلالت ايتـديكی

(١٢٠٤) ده قالاص جوارنده طونه‌يه قارشی (بوزه) صـوينده مغروقاً وفات ايله‌دی . مرتب ديوانی وارسـه‌ده غير مطبوعدر . يازمه برنسخه‌سی ييلديز كتبخانه‌سنده موجوددر . برده (خير آباد) نامنده منظوم تاريخی واردر . اشعاری متصوفانه وحكيمانه‌در .

وحدت آميز برغزلندن :

سر وحدت جلوه انكيز مظاهردر بتون
نقطهٔ مركز جلاساز مظاهردر بتون

موج دريا پنجه‌سندن دامن ساحل چيقار
مطلبندن دست اهل فيض قاصردر بتون

لفظ نازکدر ویرن الفاظه حسن اشتهار
کوسترن اعراضی انظار جواهردر بتون
اختلافات شئونك غایه‌سی توحیددر
کوسترن اجسامی اضداد عناصردر بتون

وحدته نسبت ایله کثرت اشیا بردر
موجلر هرنه‌قدر چوق ایسه دریا بردر
معنیٔ وحدت حق کثرت ایله ثابت اولور
کرچه شاهد ایکیدر شرعده دعوی بردر

خضر اغا زاده سعید بك

خوشکویان شعرادن رند مشرب بر ذات اولوب شهریدر . کنجلکنده سرای همایون آغالری زمره‌سنه الحاق و (٤٨) ده عهده‌سنه رتبهٔ خواجکانی توجیه اولونمش و مصاحباندن اولمش ایدی .

اقتدار ادبیسی شهرتیله متناسب دکلدر . مطبوع دیوانچه‌سی واردر . (١٢٥٢) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . ایوبدن بهاریه‌یه کیدن جاده‌نك جهت یسارنده‌کی قبرستانده مدفوندر.

ابیاتندن :

سکوتی بیلمدیکندن دکل ادبندندر
کرچه سویله‌مز اما نه‌لر بیلیر عاشق

مصارعندن :

کیمکله الفت ایلرسه‌ك وار ایله تك بزی خوش کور

کشینك سودیکنك خاطری دنیایه دکر

چوق بیوك لطف وعطابنده‌کی تقصیره کوره

قطعاتندن

سویله‌مم دردیمی هم دردم اولان آهه بیله
بلکه سینه‌مده‌کی شوناله‌ٔ جانکاهه بیله
کندی بی‌شبهه بیلیر راز درونن یوقسه
اهل دل سویلیه‌مز دردینی اللهه بیله

شـجر عمری خزان بر زدهٔ مرك اولدی
یادکاری اوله‌رق عالمـه قالدی کوتوکی

ابیاتندن :

وارمیدر دنیـاده بانیسز بنا
کیم اولور یاپانیٔ ارض و سما

اساس هستیٔ عالم بیلنمه‌دی کتدی
نه‌در وظائف آدم بیلنمه‌دی کتدی
کتاب مکتب تکوین اوقونمه‌دی قالدی
بو سر حکمت مبهم بیلنمه‌دی کتدی

خالد ایوب بك

ادبا و ارباب معارفدن ، لسان آشنا بر ذات اولوب (یکیشهرلی زاده) شهرتیله بنامدر. کندیسندن دها زیاده آثار مقبوله منتظر ایدی . حیفا که کنج ایکن (۱۳۱۹) شوالنده درد ورمدن استانبولده ارتحال ایله‌دی بکقوزده مدفوندر. احمد مدحت افندی‌یه داماد أولمشدی مکتب حقوق مأذونلرندن ایدی .

آثار مطبوعه‌سی (اسلام وفنون) ، (غوریللر ایچنده) ، (تاریخچهٔ افغانستان) (سودای نهان) ، (شـادی) ، (قایقله جولان) ، (کوتنبرغ) ، (آلب طـاغلرنده تماشـا وادوار ارض) ، (اسلام وفنون) اسمندن دخی آکلاشیله‌جغی وجهله اسلامیتك فنون حاضره ایله قابل توفیق اولدیغنه مثال اولمق اوزره عالم اسـلامیتده یتیشن ارباب فنون و معارفدن باشلیجه‌لرینك ترجمهٔ حاللریله اثرلرینه دائر مسروداتی حاویدر .

خالد حسن افندی

شعرای مولویه‌دن بر ذات اولوب شهیردر . ارباب شـوق وحالتدن ایدی . اوائل حالنده مشایخ خالدیه‌دن فیض‌الله افندی‌یه انتساب ایتمشدی .

ایکنجی اردوی عثمانی لوازم دائره‌سی ایکنجی شـعبه‌سی مدیری ایکن اختیـار تقـاعدله (۱۳۲٤) ده (ادرنه) ده ارتحال ایله‌دی. (مرادیه) جامعی حظیره‌سنده مدفوندر. آثارندن

یالکز (شرح عشقنامهٔ دل) دن بر قسمی مطبوعدر . دیکرلری : اصطلاحات مشایخی، مبین بر اثری معلم ناجی مرحومك (رنك رخسارك کبی هر رنکنك حیرانی‌یم) غزلنك ایکی بیتنه شرحی (مولانا جلال‌الدین) ایله (صدرالدین قونوی) حضراتنك کمالات علیه‌لرینی مبین اثری ، برشهیدك احوالنی مبین رساله‌سی‌در .

اشعارندن : میده‌کی کیفیت تشویشی ادراك ایله‌رز
نالهٔ نیله کوکل ملکن طربناك ایله‌رز
نشوه یاب جام فیض مولوی‌یز تا ابد
نوش میله کوش نیله رقصی بی باك ایله‌رز

و

درویش یازی: « الیاس شجاع‌الدین »

اشعار عثمانیه‌یه قصائد وغزلیات جهتندن رابطه ورونق ویرن اسکی عثمانلی شاعرلرینك مقتدرلرندن اولوب (بروسه) لیدر [۱] السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر برشاعر ماهردر . فارسی وترکی مکمل دیوانلری وارایسه‌ده تیمور فتنه‌سنده ضایع اولمشدر . اکثر قصائدی احمد پاشایه نظیره وجواب طرزنده‌در . ییلدیرم بایزید خان نامنه برچوق قصائدی واردر .

ابیاتندن :

زلفك کیجه‌سندن باشمه کون طوغه برکون
تحقیق ایسه کر نکتهٔ اللیلة حبلی

داعی احمد

اسکی عثمانلی شاعرلرینك دکرلیلرندندر . دیواندن باشقه ییلدیرم بایزید خان شهزاده‌لرندن امیر سلیمان نامنه (جنك نامه) مقامنده (فرحنامه) اسمیله بنه رزم وجنکه عائد بر منظومه تقدیم ایتدیکنی کنه‌الاخبار صاحبی عالی افندی روایت ایدییور . (عقودالجواهر) نامنده

[۱] (قینالی زاده حسن چلبی) سیروزلی (لطیفی) ، (عالی) ، (ریاضی) ، (اسماعیل بلیغ) افندیلر بروسه‌لی اولدیغنی یازییورلر .

(رشید وطواط)ك لغت منظومه‌سنی تقلیداً عربی وفارسی الفاظدن مركب برمنظومه‌سی واردركه برنسخه‌سی خالص‌افندی كتبخانه‌سنده‌در .

(مفتاح‌الجنة) اسمنده عربجه‌دن مترجم براثری واردر . دیوانی بروسه‌ده (اورخان غازی) كتبخانه‌سنده موجوددر . جمله‌سی غیر مطبوعدر . دمیر طاش پاشا زاده اومور بك امریله (ابونعیم حافظ اصفهانی) نك طب نبویدن باحث یوز فصل اوزره مرتب (كتاب‌الشفافی احادیث‌المصطفی) اسمنده‌كی اثر طبیسنی‌ده ترجمه ایتمشدركه برنسخه‌سی (شهزاده) جامع‌شریفی ایچنده‌كی كتبخانه‌ده واردر . مشهور تفسیر (ابی‌اللیث) ی‌ده ترجمه ایتمشدركه برنسخه‌سی نور عثمانی كتبخانه‌سنده‌در .

اشعارندن :

ایا خورشید مه پیكر ‌ ‌ ‌ جمالك مشتری منظر
نه منظر منظر طالع ‌ ‌ ‌ نه طالع طالع انور
یوزكدر آیت رحمت ‌ ‌ ‌ اوزوكدرمظهرقدرت
نه قدرت قدرت صانع ‌ ‌ ‌ نه صانع صانع اكبر
سلیمان سیرتی سنده ‌ ‌ ‌ سكندر صورتی سنده
نه‌صورت‌صورت‌یوسف ‌ ‌ ‌ نه‌یوسف‌یوسف‌سرور
فلك شطرنجی اوتدك ‌ ‌ ‌ سعادت ملكنی طوتدك
نه ملكت ملكت دولت ‌ ‌ ‌ نه دولت دولت قیصر
قپوكده قوللرك بی حد ‌ ‌ ‌ ولی كمتر قولك احمد
نه احمد احمد داعی ‌ ‌ ‌ نه داعی داعیٔ كمتر

درویش ثمانه

شعرای مولویه‌دن ، عاشق شوریده بر ذات اولوب (ایلبصان) لیدر . اكابر مولویه‌دن (آغازاده) وشارح مثنوی (انقره‌وی) كبی ذواتك شرف صحبتلریله مشرف اوله‌رق غلطه مولویخانه‌سنده منزویانه متجردانه عمر سوردی . كوكسی آچیق كزدیكیچون « سینه چاك » شهرتیله بنام ایدی . (۱۰۵۵) ده وفات ایده‌رك دركاهه دفن ایدلدی . اخلاق ونصایحدن باحث اون جزء مقدارنده و (كلشن عرفان) اسمنده بر اثر تألیف ایده‌رك برادری (قره مصطفی پاشا) یه اهدا ایله‌دی. (اسرار دده) تذكره‌سنده درویش مخاصلی برغزلی مندرجدر.

دانشی علی دده

رمز آشنایان مولویه‌دن بر ذات اولوب شهیردر . (۱۰۹۵) تاریخنده (قدس شریف) ده ارتحال ایله‌دی . مرتب دیوانده عاشقانه وعارفانه قصائد وغزلیات واردر .

مطلعلی جناب مولانا { عشقدر اول شمس کیم بر ذره سبدر آفتاب
هفت یم یانده اول بحرك دکل بر قطره آب }

حقنده‌کی مشهور قصیده‌سی (تذکرهٔ اسرار) ده مندرجدر .

ابیاتندن :

دانشی لیلا و مجنون قصه سن نظم ایله کیم
بیلمه‌ین بیلسون نه‌سردر داستان حسن‌وعشق

دیدار عثمان بك : « معدن امینی زاده »

معادن همایون امینی عبدی پاشانك مخدومیدر. طریق تدریسه‌داخل، غلطه، بروسه مولویتلرینه نائل اولمشدی . (۱۲۵٦) سنه‌سنده آرزوکش دیدار پروردکار اوله‌رق عازم قرار اولدی اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در .

ابیاتندن :

جمله وارین ویرمه‌ین دلداره اولماز آشنا
بیلدیکندن کچمه‌ین اسراره اولماز آشنا

کورمه‌ین چشم بصیرتله وجود وحدتی
ذاکر ومذکور نه‌در اذکاره اولماز آشنا

عندلیب آسا سحرلر زار وکریان اولمایان
باغ عشق ایچره کل بخاره اولماز آشنا

عرفا سرینی هر عالم یکتا بیلمز — بو نهان نکته‌یی آنلر هله قطعا بیلمز
طوتالم ظاهر معنایی بیلیر ای دیدار — نکت باطنی تأویل ایله ملا بیلمز

دلبندجی زاده محمد افندی

علماء شعرادن اولوب (مناستر) لیدر . نیابتله دولاشدقدن صوکره استانبولده شهر امینی اولمشدی . (ملاجامی) نك (لجة الاسرار) ینه نظیره‌سی واردر.

تذکرهٔ بیانی‌ده بعض اشعاری مندرجدر.

دانش محمد بك

عاكف پاشانك (تبصره) سنده نامی ستایشله یاد اولونان ذات اولوب شهیدر . هنوز یکرمی بش یاشنده ایکن (کنج ایدی دانش بك ایتدی ارتحال) مصراعنك منقوطاً دلالت ایتدیکی (١٢٤٥) ده وفات ایله‌دی . (لطائف انشا) ده مندرج مسوده‌سی دکرلی بر منشی اولدیغنه دالدر . دیوانچه‌سی مطبوع دکلدر.

سلطان محمود ثانی زمانی قایعنك خلاصه‌سنی مبین اولوب برنسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده موجود اولان (نتیجة الوقایع) اسمنده‌کی تاریخچه‌نك بوذاتك اولدیغی آکلاشیلمقده‌در . ابیاتندن .

مرکز وحدتده آنجاق حلقهٔ بزم وصال
عشق ایسه بروجهله شرکت قبول ایتمك محال

وصفن انشاد ایتدیکم بو آفتاب کل جمال
ای کوکل یا دانشکدر یا بنمدر یا سنك

دانش حسن بك

سلستره محاربه‌سنده محافظ ایکن حین وضوئده شهید اولان سلانیکلی (موسی خلوصی پاشا) نك مخدومیدر. طوپجی مکتبنده اکمال تحصیلدن صوکره عارضهٔ وجودیه‌سندن ناشی خدمت ملکیه‌یی اختیار ایتدی. (١٢٩٣) تاریخنده (مدانیه) قائممقامی ایکن ارتحال ایله‌دی. دیوانی غیرمطبوع ایسه‌ده برقاچ قصائدنی حاوی اولان پارچه‌سی ترجمهٔ حالیله برابر مخدومی ارباب قلمدن ومنتسبین موسیقیدن شوکت غوثی بك طرفندن طبع ایدلمشدر . مشایخ نقشبندیه فضلاسندن (صبغة الله نوری افندی) دن مستفیض اولمشدر .

برنعتنك مطلعندن :

برنور ایدی جهان یوق ایکن ذات احمدی   رخشان اولوردی آنده تجلیٔ ایزدی
شمس حقیقت ایدی وجود مجردی   هپ اتصاف وحدت ایدی خلق امجدی
بردر جهانده جوهر عشق محمدی
الله قیلدی آینهٔ ذات سرمدی

جوش ایدلدن بیت قلبمده خم صهبای عشق
برعجب حالت کتیردی باشمه سودای عشق

برقطعه‌سی :

بنم نوش ایتدیکم زاهدمی کلکون ایمش صانمه
و برخونابهٔ حسرتله مملو جام عشرتدر
بوکلشنده سنی بلبل کبی زار ایله‌ین «ذکری»
دیار غربت ودرد وغم وآلام محنتدر

ذائق محمد امین افندی : « شیخ »

خلوتیهٔ مصریه شعبه‌سی مشایخندن؛ رند مشرب، شاعر فاضل برذات اولوب (بروسه)لیدر. مرتب دیوانده مندرج قصائد وتواریخی طبع شاعرانه‌سنه دالدر . الك زیاده هجو ومزاح طریقنده قدرت کوسترمشدر . لطائف شاعرانه‌سی پك چوق ایسه‌ده ضبط اولنمامشدر .

قبریسی زاده اسماعیل حقی افندینك انشاد ایله‌دیکی (ذائق دوران طاتدی جرعهٔ جام اجل) مصراعنك دلالتی اولان (۱۲۶۹) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك آستانهٔ مصری یه دفن ایدلدی .

بروسه‌لی ساعتجی اسماعیل دده‌یه سویلدیکی منظومهٔ هجویه ایله کندی خانه‌سی و مارت حقنده‌کی هجویه‌لری لطیفه وادیسنده‌کی اشعارینك الڭ خوشلرندندر .

غزلیاتندن :

هوس عشق یار وار دلده
صید اولنماز شکار وار دلده
مست جام شراب عشق اوله‌لی
تا بمحشر خمار وار دلده

هنوز ختم اولمادن رسم محبت غیبتی حاضر
بوخصلت ناسه اکثر باعث عز وشرف اولمش

چیقنجه اهل فسادك صلاحله نامی
النده باده کورورلرسه آبدر دیرلر

ر

روانی الیاس چلبی

علماء شعرادن وياوز سلطان سليم ندماسندن بر ذات اولوب (ادرنه) ليدر . مرتب ديوانيله (عشرت نامه) (جامع النصايح) و سائره‌يی جامع (خمسه) سی واردر . (جناندن ياكه جان آندی روانی) مصراعنك دلالتی اولان (٩٣٠) ده استانبولده وفات‌ايتدی. وفادن بوزدوغان كمرينه موازی فاتحه كيدن جاده‌نك صاغ طرفنده قرق چشمه جوارنده بنا ايتديكی مسجد حظيره‌سنده مدفوندر . (عشرت نامه) سندن :

الله آل ساقيا اول جام عشقی
ينه مست ايله كل بدنام عشقی

ينه بر بزمه ويركل زيب وزينت
كه عالم خلقی آندن آله عبرت

رحمی پیر محمد چلبی

شعرای بنامدن اولوب (بروسه)ليدر. بروسه يكيشهرنده مدرس ايكن(جان رحمی يه رحمت) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧٥) تاريخنده وفات ايتدی . يحيی بكك شـاه و كداسنه (شـاه و درويش) اسمنده‌كی نظيره‌سيله برخيلی اشعاری اولديغی كبی ملا جامينك (تحفة الاحرار) ينی دخی ترجمه و شرح ايتمشدركه هر ايكيسی‌ده غيرمطبوعدر. جلال زاده صالح چلبيدن مجازدر. هلالينك (شاه ودرويش) منظومه‌سنی نظماً وتوسيعاً ترجمه ايده‌رك (شاه‌وكدا) تسميه ايتمشدر.

ترجيع بندی مطلعندن :

غم دنيا ايله ای دل نيجه بر زار اولالم
وارالم معتكف كوشـهٔ خمار اولالم

ساقی و مطرب كلچهره ايله يار اولالم
زاهد خشك سوزندن يورو بيزار اولالم

اشعارندن :

آتش هجره یاقوب کل الما آهم بوینوکه
دوشمه‌سون زلفككی دود سیاهم بوینوکه

روحی عثمانه بغدادی

مشاهیر شعرادن وعرفای مولویه‌دن اولوب پدری بغداد بکلربکیسی عباس پاشانك بندکانندندر. اشعاری فوق‌العاده آبدار هله ترکیب بندی [١] مشهور ومعنیداردر. سیاحته میلی زیاده اولدیغندن ایچه سیاحت ایده‌رك (کندی روحی عدم اقلیمنه آه) مصراعنك و (روحی فوت شد) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (١٠١٤) تاریخنده (شام) ده وفات ایتمشدر. دیوانی مطبوعه‌ده نقصاندر.

فضولیدن مستفیض اولمشدر.

ابیاتندن :

خاك اول که خدا مرتبه‌کی ایله‌یه عالی
تاج سر عالمدر اوکیم خاك قدمدر

غزلیاتنك اك مشهوری بروجه آتی‌در :

صانمه‌ای خواجه‌که سندن زروسیم ایسترلر　　یوم لاینفع ده قلب سلیم ایسترلر
برزخ خوف ورجادن کیجه‌کور ناکام اول　　دم آخرده نه امید و نه‌ده بیم ایسترلر
اونودوب بیلدیککی عارف ایسه‌ك نادان اول　　بزم وحدتده نه علم و نه علیم ایسترلر
عالم بی مه و خورشید و فلکده هرکز　　نه مهندس نه منجم نه حکیم ایسترلر
عالم کشف معانیده چوق اسرار آچیلور　　واره‌من نفس غضوب آنده حلیم ایسترلر
حرم معنی‌یه بیکانه‌یه یول ویرمزلر　　آشنای ازلی یار قدیم ایسترلر
ساکن درکه تسلیم رضا اول دائم　　برمراد ایتمکه خدمتده مقیم ایسترلر
درکه فقره واروب دیرلككی عرض ایتمه　　آنده هرکز نه سپاهی نه زعیم ایسترلر
جرمکه معترف اول طاعته مغرور اولمه　　که شفاخانهٔ حکمتده سقیم ایسترلر

[١] بو ترکیب بنده برچوق نظیره‌لر یاپلمشدرکه مشهورلری (جوری) (سامی) (فهیم) (قبولی ادرنه‌وی) (عبدی) (ناجی) افندیلرله (لیلا خانم) و (قندیه‌لی علی راشد افندی) (آیة الله) و (رجب وحیی) بکلرکدر. فقط اك مشهوری (ضیا پاشا) مرحومك کیدر.

عاشق اول شربت وصل ایسترایسه‌ك کیم عشاق　　چاره‌سز درد آرایوب رنج الیم ایسترلر
نعمت ظاهره دلبسته اولان کرسنه‌لر　　مزد نانپاره‌یه جنات نعیم ایسترلر
قبلهٔ معنی بی فهم ایله‌مین کچرولر　　سهوله سجده ایدوب اجرعظیم ایسترلر
ازبر ایت قصهٔ اسرار دلی ای «روحی»　　حاضر اول بزم الهیده ندیم ایسترلر

راشد افندی : «ملا فیضی زاده»

سلطان مراد رابع زماننده اندرون همایونده خزینه باش یازیجیسی ایدی . دیوانچه‌سنده معنیدار مصراعلری واردر . ازجمله :

هر وقته بر بهانه بولور بی نماز اولان

ممدوح اولورمی کبر ومزاح اعتیاد ایدن

خالقه راجعدر استهزا صاقن مذمومدر

اویمایان قلبنه قالی اولور انجامی ذلیل

مطابق اولمیان مقصد مقاله اولمه‌ده مطعون

وجدانکی تطبیق ایده کور عذب لسانه

وفادار اولمدن کچدك جفا کار اولمسه باری

ریاضی محمد افندی

علماء شعرادن اولوب (باغ سخنك کل بیاضی) ستایشنه مظهردر . علوم شرعیه وادبیه ایله ریاضیاتدن حکمت وهیئتده ماهر ایدی . (برکی) لی مصطفی افندینك مخدومیدر .

دیوانندن باشقه ضروب امثال فارسیه، دقایق علم لغته دائر (دستورالعمل) ایله (اختصار ابن خلکان) (کشف الحجاب عن وجه الصواب) (سیر) (ساقی نامه) (رسالة فی علم البیان) (صحائف اللطائف فی انواع العلوم والمعارف) جملهٔ آثارندندر . ابوالسعود افندی تلمیذلرندندر. درتیوز شاعرك تراجم احوالنی مبین (ریاض الشعرا) اسمیله یازدیغی تذکرهٔ شعراده شاعر ایله

متشاعر بینی تفریق ایده‌رك هر شاعرك درجهٔ اقتدارینی بیانده حقکویلنی التزام « اکثر شعرانك دیوانی تتبعله موقع ادبیلرینی تعیین و اعلام » ایله‌مشدر . مطالعه‌کذارم اولان (تذاکر) لك اکثرینه مرجحدر . تعیین مدفن خصوصنده دخی همتی واردر . عباره‌سی (حسن چلبی) درجه‌سنده مغلق و تکلفلی دکلدر . بر نسخه‌سی نور عثمانیه کتبخانه‌سنده موجوددر .

آثاری غیر مطبوعدر . قاموس الاعلامده (١٠٥٤) تاریخنده (طمشوار) زعامتنه متصرف ایکن بلدهٔ مذکوره‌ده وفات ایله‌دیکی محررسه‌ده کلدستهٔ ریاض عرفانده مخدومی محمود افندینك ترجمهٔ حالنده‌کی [مصر قاهره‌دن معزول ایکن (١٠٥٤) ده مرحوم اولان (تذکرة الشعرا) و دستورالعمل صاحبی ریاضی محمد افندینك] عباره‌سنه (شیخی) نك‌ده بویولده‌کی افاده‌سنه نظراً درسعادتده وفات ایتدیکی آکلاشیلیور .

مخدومی رستم پاشا مدرسی عبداللطیف افندینکده سلطان محمد بن ابراهیم‌خان نامنه حروف هجا ترتیبی اوزره غلطات ایله اولیات ، وجه تسمیهٔ اسماء خاصه‌یی مبین (ابکار الابکار فی کشف الغطاء عن ابکار الافکار) اسمنده بر اثری واردرکه بر نسخه‌سی کتبخانهٔ عمومی حافظ کتب فاضلی اسماعیل افندی‌ده واردر . بو ذاتك (١٠٥٧) تاریخنده اسامیٔ کتبی مبین تألیف ایتدیکی (موضوعات العلوم) طرزنده عربی العباره بر اثری داها واردرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی فضلای عسکریه‌دن (بغدادی اسماعیل پاشا) حضرتلرینك کتبخانه‌سنده‌در .

ابیاتندن :

نیله‌سون بیچاره عاشق دلده درد عشقنی
صاقلامقده مشکل اما کشف راز ایتمکده کوچ

مصارعندن :

بویله شاهه قول اولان ایسترمی آزاد اولمغی

ساقی نامه مطلعندن : [بو اثر (١١٣٦) بیتدر .]

برمی‌که اولوب جلای ادراك
چرك کم و کیفدن اولا پاك
برمی‌که آنی چو ذوق عرفان
بی‌جام و دهان ایچر حریفان

رفعتی عبدالحی چلبی

موالیدن صادق افندینك مخدومی اولوب اثر پدره سالك بر شاعر فاضلدر . (یوسف

وزلیخا) و (لیلی و مجنون) منظومه‌لری واردر . تقریباً (١٠٨٠) کسورده استانبول ده ارتحال ایله‌دی .

بر مناجاتندن :

یارب کرم ایت عنایت ایله	بر دل شده‌یم هدایت ایله
یارب کرم ایت که درد مندم	درمانده و زار و مستمندم
بر دردکش ندیده چاره	خون کرده جکر خراب کاره

رشدی احمد افندی

منشی و شاعر برذات اولوب (موستار) لیدر . مرتب دیوانی غیر مطبوعدر . دفتردار احمد پاشا معیتیله مصره کیتمشدی . بعده درسعادته عودت ایده‌رك (عدن اوله رشدی افندینك یری) مصراعنك دلالتی اولان (١١١٥) ده ارتحال ایله‌دی . مولوی خانه قپوسی خارجنده مرکز افندی جوارنده مدفوندر .

ابیاتندن :

ایرر بر ساحل مقصوده آخر فلك دل قالماز
اولور برکون مساعد روزکار اما زمان ایستر

پروانه صفت سعی ایده‌کور محو وجوده
داخل اوله‌یم دیرسه‌ك اکر بزم شهوده

فکر ایتمه‌ده در هیبتی بیت خدانك
بیهوده دکل تیتره‌دیکی قبله نمانك

صوك بیت شیخ اسماعیل حقی حضرتلرینك ذوقنه موافق دوشدیکی ایچون تقدیر ایده‌رك (کوپرولو) ده‌کی درکاهنه خط تعلیق ایله یازمش اولدیغی منظور عاجزی اولدی .

رضا محمد افندی

ادرنه‌دن ظهور ایدن علماء شعرادن اولوب (زهرمار زاده) نامیله بنام ایدی . اواخر عمرنده (اوزون کوپری) مفتیلکنده بولونه‌رق (١٠٨٢) ده ادرنه‌ده وفات ایتدی . مفید ومختصر (تذکرهٔ شعرا) سی اقدام مطبعه‌سی همتیله طبع اولوندی. مرتب دیوانی غیرمطبوعدر.

مناجاتندن :

خدایا حزنك حق دعامی مستجاب ایله
سرم بحر محبت ایچره کویا بر حباب ایله
سویدای دروننده قومه هیچ غل وغش یارب
که مرآت درونم رشك فیض آفتاب ایله

راغب علی افندی

علماء شعرادن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر. کلیبولی مفتیسی ایکن (١١٩٣) ده وفات ایتدی. صاحب دیواندر.

ابیاتندن :

ارباب بزم ایله‌دی شمعك صفاسنی
اما جفا وجورنی پروانه چکدی هپ

مصارعندن :

راغب بو فنا ملکنه رؤیاده می کلدك ؟

رامی محمد پاشا

اسلاف سخنوران ایچنده (نفعی) (نابی) کبی اعاظمدن اولدیغی حالده نامی قدرینك لایق اولدیغی مرتبهٔ اشتهاره واصل اوله‌مامش برشاعر اولوب شهیردر. طرز تحریری استادی اولان نابی وادیسنده‌در.

خدمت دولته سلوك ایده‌رك (رئیس الکتاب) و (صدر اعظم) اولمشدر. (١١١٩) تاریخنده (رادوس) ده اجل قضا ایله ارتحال ایله‌دی. آثار شاعرانه‌سیله امور سیاسته متعلق محررات و منشآتی غارت زده اولمشدر. (بروسه) لی (بلیغك) (نخبة الآثار) نده مرتب دیوانی اولدیغی مصرحدر. بو اثرله (تذکرهٔ سالم) ده برخیلی اشعاری محرردر.

ابیاتندن :

یوق سینه‌مزده ذره قدر کینه‌مز بزم
محسود آفتابدر آینه‌مز بزم

اوله قبای جاه ایچون ای دیده خون فشان
تر دامن ایتمه خرقهٔ پشمینه‌من بزم

دیده‌مز غوطه خور لجهٔ انوار جمال
جسممز اخگر خاکستر طور ایله‌میشز

(١١٥٧) ده صرهٔ همایون امانتیله حجازه کیدوب عودتنده (وادیٔ فاطمه) نام محلده وفات ایدن مخدومی (عبدالله رأفت) بك‌ده شعرادندر.

رضا — شیخ رضا «نجار زاده» افندی [١]

نظم کلام ایله مشتهر اولان مشایخ کرام آره‌سنده تمیز ایدن عاشقیندن اولوب «نجار زاده» شهرتیله بنامدر. مشهور (نظیم) کبی اکثر منظوماتنی محامد عالیهٔ نبویه ایله اعلا ایتمشدر.
بشکطاشده‌کی نقشبندی درکاهنده پوست نشین ایدیلر. کیرمطبوع دیوانی اولدیغی کبی شیخ احمد یکدست مکی خلفاسندن سید محمد انصاریٔ اسکداری نك (مختصرالولایة) نام اثرینی‌ده ترکجه‌یه ترجمه ایتمشدر. (نقشبندیٔ بشکطاشی) ترکیبنك و (آه کوچدی رضا ولی‌الله) مصراع تمیه‌دارینك دلالتی اولان (١١٥٩) ده وفات ایده‌رك درکاه مذکوره دفن ایدلدی. طریقت علیه‌یه بدایت انتسابلری تاج جلوتیه کیمك طریقیله جلوتیه رجالندن اوطه باشی شیخی (فنائی مصطفی) افندیدندر. مؤخراً ادرنه‌یه عزیمتنده مشایخ نقشبندیه‌دن (عرب زاده محمد عامی) افندیدن‌ده سلوك نقشیه کوره‌رك اخذ خلافت ایتدی. علم موسیقی‌یه‌ده انتسابلری وار ایدی. مخدوم عالیلری (محمد صدیق افندی)ده عرفادن برذات اولوب (اسفار اربعه) [٢] اسمنده بر اثری واردر. بو ذاتك ترجمهٔ حالی منتسبلرندن عمر فائق افندی طرفندن (مقالات صدیقیه) نامیله یازلمشدر.
ابیاتندن:

ایتمز نکاه غیره اولان آشنا سکا
بیکانه‌اولدی شوقك ایله ماسوی بکا

---

[١] مناقب احوالی مریدانندن آتی الترجمه (عمر نزهت افندی) طرفندن یازیلوب طبع ایدلمشدر. [رسالهٔ مطبوعه‌نك کنارنده احمد نزهت کرستریلیورسه‌ده ایچنده عمر نزهت افندیدر] مناقب نامه‌نك اسمی (منقبهٔ اولیائیه فی‌احوال الرضائیه) در. بو کتابده بیان اولوندیغنه کوره دیوان شیخ (تحفة الارشاد) (ظهورات کلیه) (فتوحات عینیه) ناملریله معنون اولوب برقسمی‌ده عنوانسز قالمشدر.
[٢] (ملا صدر شیرازی) نك مؤلفاتندن اولان مشهور (اسفار اربعه) باشقه‌در.

راقم ابراهیم افندی

شعرا و ارباب دانشدن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر. شهرمذکورده‌کی علی پاشا جامعنك امامی و محکمهٔ شرعیه کاتب ثانیسی ایدی. (۱۱۶۳) تاریخنده وفات ایتدی. پونار باشی مزارستاننده مدفوندر. غیر مطبوع دیوانچه‌سی اولدیغی کبی زمان فتحدن اعتباراً بروسه حاکملرینك تراجم احوالنه متعلق بر اثری اولدیغی‌ده (کلزار صلحا) ده محرردر. (مناقبنامهٔ نیازیٔ مصری) و (واقعات مصری) اسملرنده اثرلری‌ده واردر.

(موره‌لی زاده مصطفی لطفی) افندینك مطبوع (مناقب مصری) سی صاحب ترجمه‌نك اثرندن التقاط ایدلمشدر. برده (لغت حیوة الحیوان) اسمنده بر اثر لغویسی واردرکه بر نسخه‌سی بروسه‌ده (اینجرلی درکاهی) کتبخانه‌سنده موجوددر.

اسحق خواجه‌سی احمد افندینك تلامذه‌سندن و مشایخ مولویه‌دن شیخی (محمد دده) افندی منتسبلرندن ایدی.

ابیاتندن :

بیتر خاکنده تخم عشقدن آنك هزاران کل
او سینه اوزره کیم بر داغ عشق مهلقا قالدی
یازلسون دفتر اعماله بربر جور جانکاهی
محل دعوی آنجق «راقما» روز جزا قالدی

مصارعندن :

نرمیٔ دشمندن ایمن اولمامش روشندلان

راتب احمد پاشا

طوپال عثمان پاشانك مخدومی اولوب یکیشهرده طوغمشدر. مسند قپودانی و صهریت سنیه‌یه مظهر اولمشیدی. موره ایالتی والیسی ایکن (۱۱۷۵) ده ارتحال ایتدی. مرتب دیوانچه‌سی واردر. اشعاری متصوفانه وشاعرانه‌در. علم خطه‌ده منتسب اولدیغندن ترجمهٔ حالی (تحفة الخطاطین) ده محرردر.

بوتاریخلرده موره والیلری (طرابولیچه) ده اقامت ایدرلردی.

ابياتندن :

کلنجه شاهد عشق ازل عرض تجلّایه
دل بی ماسوا کویا که دوندی طور سینایه
ایدردم مرغ دلله یاره ارسال پیام اما
بویرلردن قوش اوچمازنیله‌یم سمت دلارایه

راغب محمد پاشا : « قوجه راغب پاشا »

شهری‌الاصل شاعر حکمت بیان بر وزیر فضیلتسمیر ایدی . طبعی مألوف حکمت اولدیغندن عاشقانه رندانه ابیاتی بالنسبه آزدر . اشعار منتخبه‌سی حکیمانه‌در . هیچ بر شاعریمز بو یولده کندیسی قدر اثر موفقیت کوسترەمامشدر .

پاشانك غزللری حقیقهٔ حکمت شعریهٔ قدیمه‌نك اك کوزل نمونه‌سیدرکه اسلاف ایچنده امثالی اندردر .

رحلتلری (١١٧٦) تاریخنده مرقدلری استانبولده قوسقه‌ده احیا کرده‌لری اولان کتبخانه‌لری یانده‌در . (سفینه) ایله دیوانی مطبوعدر .

مؤلفاتی :

(١) سفینة الراغب و دفینة المطالب : علم محاضراتدن عربی‌العباره بر جلد کبیر اوزره مرتب قیمتلی بر اثر اولوب (١٢٥٥) سنهٔ هجریه‌سنده (بولاق) مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر.
پاشانك همتیله از زمانده نائل رتبه اولان و(١١٩٧) ده حرمین مفتشی ایکن وفات ایدن موصل مفتیسی فخرالدین زاده شاعر بهجت افندی‌نك بو وادیده غیر مطبوع بر اثری واردر .

(٢) مجموعهٔ راغب پاشا : السنهٔ ثلاثه‌دن منظوم و منثور بر چوق آثار ادبیه‌یی و علوم غریبه‌دن بعض موادی جامع مطبوع بر جلد کبیر اولوب یکانه نسخه‌لری کتبخانهٔ عمومی ایله (حمیدیه) کتبخانه‌سنده‌در. ادبیات متخصصلری ایچون استفاده‌لی بر اثردر.

(٣) ترجمهٔ مطلع السعدین : موغول خانلرینك آخری اولان (ابو سعید بهادر خان) ایله (دمیرلنك) ك اوائلندن باحث (عبدالرزاق سمرقندی) نك (٧٠٤) دن (٨٥٤) تاریخنه قادار یازدیغی فارسی العباره غیرمطبوع تاریخنك ترجمه‌سی اولوب نسخه‌لری استانبول کتبخانه‌لرینك بعضیلرنده ازجمله صاحب ترجمه‌نك کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٤) دیوان : باش طرفنده آثار قلمیه‌لرندن بعض تلخیصات رسمیه ایله غیررسمی محررات مندرج اولوب (١٢٥٣) سنهٔ هجریه‌سنده (بولاق) ده طبع ایدلمشدر .

[illegible]

[illegible]

(٨) [illegible]

(٩) [illegible]

(١٠) [illegible]

اشعارندن :

سحرلر دائما وقت صفای اهل عرفاندر — سحرلر وقت رحمتدر سحرلر وقت احساندر

سحرده بیلور کلغنچهٔ السنهٔ [illegible] — [illegible]

[illegible] — [illegible]

[illegible] — سحرده خواب غفلتده اولان صوکره پشیماندر

[illegible] — [illegible]

رضا احمد دده

مشایخ مولویه شعراسندن اولوب (اسکدار) [illegible] شیخ [illegible] اوغلی [illegible] افندی . (١٢١٨) تاریخنده (اسکدار) ده وفات ایتدی [illegible] قربنده مدفوندر .

[illegible] اشعاری واردر . ازجمله :

یاقار پروانه کندین تا اولنجه نائل وصلت
نه حالتدر که بیچاره بنه محویتن بیلمز

درسیاه طینت مردم همیشه مستعددر بیل
کشاده باب همت هپ ولی اهلیتن بیلمز

رشیوه :

تذکر شعراده [illegible] (١١٨٧) [illegible] آن [illegible] :

سرور قلبه هردم رؤیت دلداردر باعث
نشاط عندلیبه بهجت گلزاردر باعث

جهانده اهل دل دائم اسیردام محندر
بلی طوطی‌یی حبسه سکزین گفتاردر باعث

تقرب ممکن اولماز کثرت اغیاردن یاره
که بلبل تحل کلدن افتراقه خاردر باعث

«رشیقا» اورمغه هپ سوزش فریاد وآهمله
بودف سینه‌می بر آتشین رخساردر باعث

ترجیع بندلری ابیاتندن :

صنع حقه دل اوزاتمه صاقنوب نابجل   قطع ایدر خنجر (لایسئل عما یفعل)

فیض حق مایهٔ عشقی دل داناده قودی   نور وحدت کبی مشکاة مجلاده قودی

کل ای ناصح قوبندی حال دلدن بی خبرسن سن   بنی دیوانه قیلدی بر پری بیلمم نه دیرسن سن

بیت مشهوری قائلنك (٩٩٠) ده وفات ایدن بروسه یکیشهرلی مولوی (شوری) اسمنده برشاعر اولدیغی اسرارده ده تذکره سیله ریاض الشعراده محرردر.

پاشا مرحومك بو بیتی تضمین وادیسنده آیریجه بر ترجیع بندی اولدیغی مطبوع دیوانچه سنده کورولور.

رشید بك «بلکچری آغاسی زاده»

نکته کویان شعرادن وسلطان محمود اول کیلارجیلرندندر.

اشعارندن :

کیمسه یی دلتنك آزار ایتمه سلطانلق بودر
قلب موری تختکاه ایله سلیمانلق بودر.

کرچه هر برده وار در بر طبیب چاره ساز
نبضکیر قلب محزون اولمق لقمانلق بودر.

رأفت محمد افندی

خوشکویان شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. طریق تدریسه دخول ایله درسعادته نقل وهجرت ایله دی. (١٢٢٨) تاریخنده مطعوناً وفات ایتدی. غیرمطبوع دیوانچه سی واردر. اشعاری عاشقانه در.

اشعارندن :

کوی یاری آکدیلر دلدار کلدی خاطره
جنتی وصف ایتدیلر دیدار کلدی خاطره

ظاهر اولدی جنت روینده «رأفت» نور وناز
یاری کوردم طور آتش زار کلدی خاطره

راشد محمد افندی

متأخرین شعرادن ومنتسبین نقشبندیه‌دن اولوب (بروسه) لیدر . آتی الترجمه نزهت عثمان افندینك مخدومیدر . باقرجیلق صنعتیله مشغول اولدی . (١٢٣١) ده ارتحال ایدرك منلا فناری جامع شریفی خرمندنه بعدی یانه دفن ایدلمشدر . مرتب دیوانچه‌سی و (زبدة الوقایع در بلدهٔ جلیلهٔ بروسه) اسمنده بروسه‌یه متعلق مفصل بر وفیاتنامه‌سی واردر .

اهل حق ذره حوادثله مکدر اولماز

قیل وقالی‌ده جهانك قورو غوغادندر

مخدومی حکاك (عزت عثمان) افندی‌ده خوشگویان شعرادن برذات اولوب دیوانچه‌سی واردر . (١٢٨٩) ده استانبولده وفات ایدرك طوپ قپو خارجنه دفن ایدلدی . (١٢٧٠) دن (١٤٠٠) سنه‌سنه قدر تولد ایده‌جك اطفالك اسم وتخلص ایله صبا اوله‌جق اطفالك تاریخ ولادتی اراءه ایدر بر مکمل جدوللی برده مجموعه ترتیب ایله‌مشدر . مشهورلیی شاعر شیخ (امین ذائق) افندی حقنده‌کی مطایباتندن :

بن زمینی آسمان اولسون دیرم عالم بویا

شیخ امینی مسلمان اولسون دیرم عالم بویا

بیتی مشهوردر .

رفیع محمد افندی «آمدی»

شعرای مشهوره‌دن صاحب دیوان (لبیب آمدی) نك طورونیدر . علمای شعرادن برذات اولوب مرتب دیوانی و شیخ غالبك (حسن و عشق) نه (جان وجانان) اسمنده ٣٠٠٠ بیتلی نظیره‌سی واردر . (١٢٣١) ده استانبولده ارتحال ایتدی . السنهٔ ثلاثه‌ده انشاد شعره مقتدر ایدی .

ابیاتندن :

«رفیع» همت یاران اولورسه فیض رسان

لطیف اولور سخنم جمله عارفانه دوشر

راغب محمد پاشا

مخدومی نورالدین پاشانك بروسه والیلکی تاریخی اولان (١٢٧٦) تاریخنده طبع اولونان دیوانی مقدمه‌سنده‌کی ترجمهٔ حالندن آکلاشلدیغنه کوره منلا محمد کمال‌الدین قوچحصاری زاده

([illegible]) پاشا احفادندن [illegible] حسین بك خصوص [illegible] مولانا [illegible] . [illegible]
[illegible] منقدر اولان بو ذات طریقت نقشبندیه‌دندر . (١٢٤٤) ده قونیه‌ده ارتحال ایدرك
جوار حضرت مولانایه دفن ایدلدی .

[illegible] شعراسی میاننده (راغب پاشای ثانی) [illegible] اولدی :

[illegible] :

[illegible] قبیل [illegible]
نه‌کلسه تلخ و شیرین ماحضر هر حالی نعمت بیل

مدار راحت ایسترسك بو دار تنکنابیده
دارله کیمسه‌یه کوسمه ضروری وارمدارا قیل

بولور [illegible] آدم [illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible]
قبله روی قبول اولمسه محراب خلوص

[illegible] حضرت افتاده تربهٔ شریفه‌سنه تعلیق ایتدیردیکی لوحه‌سندن :

حضرت افتاده‌در افتادکانه دسترس
[illegible]

ذرهٔ افتاده‌یم انوار شمس همته
راغب اولدم پر توفیض دله الدم قبس

رشدی محمد پاشا

[illegible] وزرادن بر ذات [illegible] (ارضروم) [illegible] ایران [illegible] وسائره کبی [illegible]
مأموریتلرده بولوندقدن صوکره رتبهٔ وزارت [illegible] نائل اولارق خدمات
مهمه ایفا ایتدی . صوفیه والیلکنه تعیینی متعاقب (١٢٣٦) صوفیه‌ده وفات ایتدی .
[illegible] نظمی رنکیندر . طریقت نقشبندیه‌یه منتسب ایدی .

ابياتندن :

قيد افكار ايده‌مز دغدغهٔ جاه و امل
بزم تفويضده اولان عارف سر قدری *

اهل دانش ستم دهر ايله پامال اولماز
كورسه مجنون بيله خاك اوزره براقماز كهری

جانب حقه كيدن تير دعای اخلاص
كتيرير بزم الهيدن اجابت خبری

بی عوضدر كرم حضرت باری «رشدی»
شاه اولور موره اكر اولسه عنايت نظری

مصارعندن :

شب تاريك غمك البت اولور بر سحری .

رعنا مصطفی افندی

عرفای شعرادن بر ذات اولوب (نوره‌قوب) ليدر . بر مدت مصرده محمد علی و ابراهيم پاشالرك خدمتلرنده بولوندقدن صوكره وطننه عودتله اختيار عزلت ايده‌رك (١٢٤٨) ده ارتحال ايتدی .

نظم و نثردن مركب (مرآت حقنما) اسمنده خط دستيله محرر سلانيكده منظور عاجزی بولونان رساله‌سندن مراتب توحيد اولان افعال ، صفات ، ذاته واقفلردن اولديغی آكلاشيليور . رسالهٔ مذكوره نهايتده مختوم مهرنده (عنايت جوی درمولا موحد مصطفی رعنا) امضاسنده دخی (من افقر الوری السيد مصطفی رعنا عن طريق نقشبندی) عباره‌لری محرردر .

رسالهٔ مذكوره‌ده‌كی ابياتندن :

بر نشئه‌نك كه منشائی حب ولا اولا
مولا اولور معادی چو محبوب كائنات

آيت (من كان) بی فهم ايتمه‌ين بيچاره‌لر
وصل حقده انتظار وعدهٔ فردا چكر

متوسط بر درجه‌ده . اشعار فارسیه انشادینه‌ده مقتدر اولدیغی آثردن آکلاشلمقده‌در .

رضا علی پاشا

طول مدت بغداد والیلکنده بولوندیغندن (والئ بغداد) و نشأتی لازستانك (ریزه) جهتندن اولدیغی ایچون‌ده (لاز علی رضا پاشا) شهرتیله بنام اولوب اشعاری متین وحکیمانه‌در . جود وسخا ایله‌ده معروفدر . اشعاری ایچنده همان اکثر ذواتك معلومی اولان غزل‌آتی بعض شعرا طرفندن تنظیر و تخمیس ایدلمشدر . (١٢٦١) تاریخنده شام شریف والیسی ایکن وفات ایده‌رك مؤذن حضرت پیغمبری (بلال حبشی) نك تربه‌سی قربنه دفن ایدلدی .

ابیات عارفانه‌سندن :

هنرخلوت نشین انجمن اولمقده‌در یوقسه
کمینکاه ریادر کوشه‌کیر انزوا اولمق

غزل

دور لعلکده باش اکمم بادهٔ کلفامه بن — سایهٔ پیر مغانده منت ایتمم جامه بن
عنبرین زلفك کتوردی باشمه سودالری — یوخسه نردن دوش اولوردم بو خیال خامه بن
حالکی کوردم اسیر اولدم کمند زلفکه — دانه ایچون کندمی صالدم دوشردم دامه بن
کم اسیر غربت ایلرکه انیس غم بنی — شاشمشم بیلمم نه ایتسم بو دل ناکامه بن
خلق ایله لازمدر اولدقجه تماشات ایله‌مك — کر بکا اویمازسه ایام اویارم ایامه بن
کعبهٔ کویك طواف ایتمك ایچون شام وسحر — خون اشکمدن بوروندم برقزیل احرامه بن
کوی غربتده نه بر بیلدك نه برغمخوار وار — کیم کتورسون کر یازارسم یاره بیلمم نامه بن
ایلرم دار السلامی کندیمه بیت الحزن — حسرت خال سیاهکله کیدرسم شامه بن
تلخکام اولماز سنك شیرین کلامندن «رضا» — سن همان ایله تکلم راضیم دشنامه بن

راسم افندی « قدولجی زاده »

متأخرین شعرادن ومنتسبین نقشبندیه وخلوتیه‌دن عارف برذات اولوب (اسکدار) لیدر . بر مدت مکتوبئ صدر عالی و سائره کبی اقلامده ایفای حسن خدمت ایده‌رك اختیار انزوا ایله‌مش وبومدت طویله‌یی تدریس وتألیف ایله امرار ایتمشدر . نثری‌ده طاتلی وروحنوازدر .

(١٢٧٠) تاریخنده [illegible] وفات ایتدی . عثمانیه‌ده (سلیم بابا) تربه‌سنده‌کی ساحه‌ده مدفوندر .

ساعت واحده‌در عمر جهان
ساعتی طاعته صرف ایله همان

بر تضمیننده‌ن :

حقیقتده اگرچه نسخهٔ کبری اولوب انسان
کوکلدر منبع عرفان شریعتدر آکا میزان
بو معنایه زیان اولدیغی برهان ایدوب اذعان
چیقار دلدن دروغ بی فروغی اول که حق کویان
کلامندن اولور معلوم کشینک کندی مقداری

شولر کیم اوله بدکو وار آکا عطف نکاه ایتمه
حقایقدن خبردار اولمایانلرله اولوب بیتمه
دل‌آزارلق ایدوب رنج ایتمه هیچ بر فردی ایجتمه
قومه عارف ایسه‌ك راه سدادی ناپجا کیتمه
کلامندن اولور معلوم کشینک کندی مقداری

غیر مطبوع آثاری بروجه آتیدر : — مطبوع اولانلری

دیوان [مطبوع دیواندن باشقه شاعرانه برطرزده‌در] — متصوفانه دیوانیله نصایح شرعیه
کرامات اولیا — منثور — وموعظه منظومه‌لریدر .
رسالهٔ محاسبهٔ نفس — »
اصول وصول — »
ضروب امثال عثمانیه
لغات فارسیه [اوتوز بیك لغاتی جامعدر]
شرح سبحهٔ صبیان

رسا مصطفی مقصود افندی

ارباب شعردن اولان عارف بك ذات اولوب (روسچق) لیدر . درسعادته ورودنده دیوان فنیه‌لکی وسائره کبی خدمات عالیه‌ده بولوندی . مشایخ سعدیه‌دن ادرنه‌ده طاشلق جامع شریفی جوارنده مدفون شیخ (احمد ستاری) دن منتسب اولدیغی (منیة المسالك) اسمنده‌کی اثرنده

[illegible] قصیدهٔ [illegible] واردر [illegible] اشعاری واردر ، حجازدن عودتنده (هزارغراد) ه [illegible] (١٢٦٩) تاریخنده رحلت ایتدی ، اشعاری عاشقانه و عارفانهدر . تخمیسی [illegible] .

بر غزلی :

[illegible]

حکمت نه اولدیغن مرض عشقده آکلایان
لقمان اولور اوجمله کیاهدن دوا آلیر

قاف کوکلده[١] طائر عشق اولسه لانه ساز
بحر محیط عالم اندن غـدا آلیر

یاغدیرسه ابر آه سحر اشك حسرتی
فیض وطـالدن چمن دل نما آلیر

«مصر وجود» مالك اولورسه عزیز عشق
عشق اودمده یوسف جاندن بها آلیر

سوراخ قلب عاشقه عیب ایتمه زاهدا
روزن اولورسه دارده کوندن ضیا آلیر

«مقصود» صانعه کالاء عشقه رواج یوق
کالای تازه درانی عرض ایت «رسا» آلیر

راغب احمد افندی « آمدی »

فاضل علما و زمرهٔ شعرادن بر ذات اولوب دیاربکر (آمد) لیدر . بدایت تحصیلی مملکتنده اکمل (عراق) دهدر . وطننه عودتنده تدریس و تألیف ایله امرار ایام ایلهدی . وفاتی (١٢٧٢) ده قبری طاغ قاپوسی خارجنده (کلخانه) دینیلان محل معروف جوارندهدر. علم ادبده (سنوحات) اسمنده بر تألیف قیمتداری واردرکه مولدین و مخضرمین ایله جاهلیة العربك اشعارینی جمع وشرح ایدرك کندی اشعارینیده علاوه ایتمشدر . تفسیر روح المعانی صاحبی آلوسی محمود افندینك بو اثره مکمل بر تقریضی واردر .
شاعر حکمت پرور اسعد مخلص پاشانك کندیلرینه حرمت مخصوصهلری واریدی .

[١] بو ترکیب [illegible] .

شهری الاصل اولوب پدر عالیلری بایزید ثانی اوقافی روزنامچه‌جیسی مصطفی افندی اسمنده بر ذاتدر .

آلتنجی دفعه صدارتنك یتمش برنجی کونی اولان (١٢٧٤) تاریخنده درسعادتده وفات ایتدی . اوقجیلر باشنده نام عالیلرینه بنا اولنان تربه‌لرنده دفین خاکدر . ادبی سیاسی همت واقتدار عالیلرینك شاهد عادلی اولان آثار علیه‌لرینك (بر تورك دیپلوماتنك اوراق سیاسیه‌سی) عنوانیله درت جلد اوزره طبع ونشرینه همت اولونمشدر . باش طرفنده مفصل ترجمهٔ حالی‌ده واردر . انجمن دانشك حین کشادنده ایراد بیوردقلری نطقلرندن : (عالمده علم ومعرفت کبی برشرف ومزیت اوله‌ماز . انسانك مطالب ذاتیه‌سنك اسباب تحصیله‌سی صنایع ومعارفدن باشقه برشیئله حصول بوله‌ماز . هر نه‌یه دائر اولور ایسه اولسون وهر نره‌ده بولنورسه بولنسون هنر ومعرفتك قدر وقیمتی انکار اولنه‌ماز . بوکوردیکمز ثروت وسامان وانتظام احوال انام وحسن معاشرت خواص وعوام هپ هنر ومعرفتله حصوله کلمش بر اثر دکلیدر . . . . . .)

رفعت محمد صادق پاشا

منشی وسیاسی برذات اولوب شهیردر . مختلف سیاسی مأموریتلرده بولونه‌رق ابراز رویت ایله‌مشدر . (١٢٧٣) تاریخنده درسعادتده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان اسکله‌سنده مدفوندر . سنك مزارنده مختصر ترجمهٔ حالی محرردر .

آثار مطبوعه‌سی : (رسالهٔ اخلاق) ایله (آثار رفعت) اسمنده‌کی مسودات خصوصیه وسیاسیه‌سنی جامع مجموعه‌سی اخلاقی ، ادبی ، سیاسی ، باعث استفاده آثاردندر . (١٢٧٥) تاریخنده برآراده طبع اولونان (روسیه محاربه‌سی تاریخی) ، (آوروپانك احوالنه دائر رساله) ، (ایتالیا سیاحتنامه‌سی) ، (کلمات نصحیه ومسلمه‌یی متضمن رساله) اسملرنده‌کی مجموعه‌سنك مقدمه‌سنده مفصل ترجمهٔ حالی واردر .

(منتخبات آثار رفعت) اسمنده‌کی مطبوع مجموعه‌لری‌ده قریم سفری تاریخی ایله ادارهٔ ملك حقنده بعض لایحه‌لری وسائر محررات سیاسیه‌یی حاویدر . (رسالهٔ اخلاق) مکاتب ابتدائیه‌مزده تدریس ایدلمکده صغیرالحجم کثیرالفوائد بر اثردر .

رجائی محمد شاکر افندی

السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف وخطوط متنوعهٔ اسلامیه‌نك تحریرنده متخصص بر ذات اولوب شهیردر . اکمال تحصیلندن صوکره تقویم خانه نظارتی ، آمدی وکالتی وسائره کبی مهم مأموریتلرده ایفای حسن خدمت ایده‌رك (١٢٩١) ده درسعادتده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان اسکله‌سی

جريده‌سنده مدفوندر . صاحب ترجمه‌نك قدرت منشيانه ومهارت خطاطانه‌سندن باشقه موسيقي شناسلغى ، كتابه اوراقنى دوزتمق ، مهر قازمق ، كتاب تذهيب ، تجليد ايتمك كبي هنرورلكى ده واردى . خطوط متنوعهٔ اسلاميه ايچنده ڭ چوق موفقيت كوستردیکی نسخ و جلى در . مشار اليهك آثار نثريه و نظميه‌سى و مكمل ترجمهٔ حالى مخدوم عاليلرى اكرم بك افندى طرفندن ترتيب و تحرير اولنمش ايسه ده هنوز طبع و نشر اولونمامشدر . ديانت اسلاميه عليهنده (مفتاح الاسرار) اسمده وقتيله انتشار ايتمش فارسى العباره بر رساله‌نك بطلان محتوياتى مقصد ديانت پرورانه‌سيله تحرير ايلديكى اثر دخى اكماله موفق اولامامشدر . منشئ مشهور (ويسى) نك (خوابنامه) سنه ده نظيره‌سى واردر .

ابياتندن :

نوباوه بخش كام اولاماز جست وجوى خام
نخل طلبده ترك طلب برك و بار ايمش

رفعت محمد بك « شهيد »

بروسه بلديه كاتبى ايكن مجرد غيرت دينيه سائقه‌سيله قرق سكز ياشنده اولديغى حالده بروسه مستحفظ طابورينه آرزوسى وجهله نفر معاشيله خدمت ايتمك اوزره كوكلو ضابط يازيلارق (١٢٩٣) تاريخنده (پلونه) جوارنده كى (تاليچ) قريه‌سنده حيدر پسندانه بر مقاتله‌دن صوكره جام شهادتى نوش ايدن پدر اعز و اكرميم باعث فيض وافتخارم اولان ذاتدر .

شهيد مشار اليه (١٢٧٥) سنه‌سنده بروسه‌ده وفات ايدەرك حضرت امير مدرسه‌سى قرشيسنده كى شهراهك صول جهتنده مدفون اولان (اسكدارى سيد محمد امين افندى زاده ميرزا اسكدارى سيد محمد طاهر پاشا) نك بيوك مخدومى اولوب تحصيلنى اسكدار و بروسه ده بعد الاكمال سلك كتابته سلوك ايلەمش ومشاغل رسميه‌سندن غيرى زمانلرده تفسير ، تصوف ، كلام ، تاريخ ، شعر ايله اشتغال ايتمشدر . طريقةً نقشبندى مشرباً رند لاابالى عاشق و مفتون علم حقايق بر صرد صاحبدل ايدى . يادكار قيمتدارى اولان ديوانچه‌لرى اوصاف رسول مبين ومدايح اكابر دين ايله عارفانه وحكيمانه برقاچ غزلياتى محتويدر .

نعوت عارفانه‌سندن :

وجود كائناتك مكرميسك يارسول الله
خطاب (لن ترانى) محرميسك يارسول الله

...ذی کرایك غزل مشهورینه اولان نظیره‌سندن :

علمی سیر ایده‌رز دلبر دلجو یرینه
چنك‌حربی اوورز نغمهٔ خوشگو یرینه

(١٥ مارت سنه ١٢٩٣) تاریخنده مجاهد فی سبیل‌الله اوله‌رق حربه [illegible]
[illegible] جزء اهدا بیوردقلری وصیتنامهٔ منظوملرندن :

علمه‌سعی‌ایت‌یوروای‌طبع‌سلیم
سنی حفظ ایده الله علیم

اهل علمك یری بالاتر اولور
شمس وش‌اوج معلایی بولور

صانمه‌کیم جاهل اولان انساندر
بار جهلی طاشیان حیواندر

وارث احمد اولان عالمدر
وصلتِ حقی بولان عالمدر

علمی تعریف ایده‌مم الحاصل
بو نکاته یته عالم واصل

کارك اولسون همه‌دم علم و کمال
هنر اهلی بولور البته کمال

هر زمان عبده عبادت لازم
اوج طاعتده‌اوچ ای‌شهبازم

پدرانه سکا پندم آچدم
درج‌قیل کوهروانجوصاچدم

بونصیحت سنی ایلر ارشاد
بیت طبعك اوله دائم آباد

کرچه‌کیم جمله‌سوزوم‌ناموزون
اندیوقدرکه کوکلتك محزون

طاهرم یاوروجغم پند ایتدم
سنی بن خالقمه بند ایتدم

والدهٔ محترمه‌مده منتسبین نقشبندیه‌دن بروسه‌لی (نجیب افندی) نك کریمه‌سی (رحیمه)

اسمنده صالحات امتدن برخانم ایدی‌که (۱۳۱۹) رمضان شریفنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك نائب درەسندن بونار باشنه کلان جاده‌نك صاغ جهتنده زندانقپوسی مزارستانی دینیلن قبرستانك جاده‌یه ناظر اولان کنارنده ایکی سروی آره‌سنده بیوك والدەم خدیجه خانمك قبرینه دفن ایدلمشدر . نجیب افندی‌ده بونلره پك قریب اولارق یول کنارنده مدفوندر .

راسخ عثمان افندی

استانبولدن یتیشن ارباب قلم ودانشدن برذات اولوب اندرونی کنج احمد پاشانك مخدومیدر . السنهٔ ثلثه ایله برابر فرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی . اکمال تحصیلدن صوکره امور کتابتده استخدام اولوندی . صوك مأموریتی اورمان مجلسی سر اعضالغی ایدی . (۱۳۰۲) ده ارتحال ایله‌دی . اخلاقی وادبی رسائل مطبوعه‌سی واردرکه (آثار حمیدهٔ اقلام) ، (مکالمات ادبیه) بوجمله‌دندر .

رحمی افندی «خواجه»

خربوتلیدر . متحیزان علما وشعرادندر . (۱۳۰۱) ده وفات ایده‌رك مسقط رأسی اولان خربوط کویلرندن (هوغی) قریه‌سی قبرستاننه دفن اولونمشدر . اشعارینك طوپلانیله‌بیلن قسمی (۱۳۰۳) ده (خربوط) ده طبع اولنمشدر . (بوستان سعدی) یی‌ده ترجمه ایتمشسه‌ده مطبوع دکلدر .

آثارندن :

میل ایله‌مه جاهه غم عالمدن ایراغ اول — آسوده‌نشین حرم کنج فراغ اول

تقوی لباس اهل صفادر قبا دکل — صوفی صفای قلب کرکدر عبا دکل

کل امیدی کشایش بولور اوناز محروم — هرسحر عشق ایله بلبل کبی فریاد ایده‌نك

یاد ایلدکجه هپ سلفك نیك نامنی — سندن‌ده بویله برقاله‌جق یادکاره باق

رفعت بك «قلی پاشازاده»

ادبا وسیاسیون عثمانیه‌دن اولوب درسعادتده اکمال تحصیلدن صوکره بر مدت (پترسبورغ) سفارت کتابتده وآخر مأموریتی اولان بروسه رژی ناظرلغنده بولونه‌رق (۱۳۰۷) تاریخنده درسعادتده وفات ایله‌دی . مرکز افندی جوارنده پدری یاننده مدفوندر . آثار منثوره

ومنظومه‌سندن برمقداری (بارقهٔ ادب) نامیله بروسه‌ده طبع اونونمشدر. (حقوق دول) ه عائد مطبوع ایکی جلد اثری‌ده واردرکه (١٢٩٠) تاریخنده طبع اولان بواثر (پرادیه فوده‌ره) نك (حقوق) نامیله موسوم اثرینك ترجمه‌سی ایسه‌ده بر خیلی علاواتی حاویدر . بو اثری تنقید وادیسنده کمال بکك (محرر) نامنده‌کی رساله‌ٔ موقوته‌ده برقاچ مکتوبی واردر .

قابلیت شرطدر دینلر اولمشلر محق
ایتمه‌مشلر اختلاف و اولمامشلر مفترق
بوحقیقت اوزره اهل حق جمیعاً متفق
قهردنا کراه‌ایدنلر لطفه‌اولماز مستحق
مستعد درد اولانلر قابل درمان اولور

راجی افندی

علماء شعرادن برذات اولوب (قرین‌آباد) قراسندن (ملا شیخ) قریه‌سندندر . استانبولده اکمال تحصیلدن صوکره مختلف مواقعده رشدیه معلم‌اوللکی خدمتلرنده ومدت مدیده اسکی‌زغره مفتیلکنده بولونه‌رق (١٣١٥) تاریخنده مجلس معارف کبیر اعضالغنه تعیین اولوندی . (١٣١٩) سنه‌سنده ترك حیات ایله‌دی. جوار حضرت‌ایوبده مدفوندر . آثاری (اثرعشق) ، (هجرتنامه) ، (بدرقه) ، (الزام عوام) ، (الجام خصام) ، (دیوانچه) اسملرنده منظوم (تاریخچهٔ ـ وقعهٔ زغره) ، (تلخیص الانشا) نام‌لرنده منثور اولوب بونلردن (تلخیص الانشا) ایله (تاریخچه) مطبوعدر .

ابیاتندن :

مقام ناز و استغنا فنادن اجتناب ایستر
بویولده‌فیضیاب‌اولمق دل‌بی‌ارتیاب‌ایستر

رسمی ابراهیم افندی

فضلای ادبادن، عفیف، کاردان برذات اولوب (کرید) جزیره‌سنك (قندیه) شهرندندر . مقدمات علومی مملکتی علماسندن بعدالتحصیل مسلك کتابته سلوك ایتمکله برابر تزیید تحصیلدن‌ده فارغ اولمادی . بعده سالك اولدیغی رسومات امورنده کسب ترقی ایده‌رك ازمیر ،

ادرنه ، كريد ، برزنده ، جده رسومات مديرلكلرنده ايفاى حسن خدمت ايلدى . (جده) ده بولنديغى زمان حرمين شريفينى زيارته وايفاى فريضهٔ حج شريفه موفق اولدى . (١٣١٢) تاريخنده (اسكندرون) رسومات مديرى ايكن ارتحال ايدرك وصيتى موجبنجه بر ساعت مسافه‌ده واقع (بيلان) نام موقعده‌كى تربه جوارينه دفن ايدلدى . السنهٔ ثلثه‌ده انشاء نظم ونثره مقتدر بر اديب فضيلتپرور اولوب ازميرده بولنديغى زمان علوم شرعيه‌دن تكميل نسخ ايدرك اخذ اجازت ايله‌دى .

آثار قلميه‌سى : (١) (واسطة السلوك فى سياسة الملوك) ـ (تلمسان) ده حكمران اولان (داود بن زيان) دن (ابو حمو موسى بن يوسف) ك ولى عهدينه يازديغى بر اثر معتبردر ـ سياست وحكمت اداره‌دن باحث بو اثر عربينك ترجمه‌سى اولوب (١٢٦٦) تاريخنده (ازمير) ده طبع ايدلمشدر . (٢) (فرائد الفوائد) ديوان حافظ شرحى اولوب غير مطبوعدر . (٣) (آداب اللسان) امام غزاليك آداب لسانيه‌دن باحث (بداية الهداية) اسمنده‌كى رساله‌سنك ترجمه‌سيدر . (٤) (ترجمهٔ رهبانيهٔ رابطه) مولانا خالد بغداديك رساله‌سنك ترجمه‌سيدر . بونلردن بشقه (احياء العلوم) ى ترجمه‌يه باشلامش ايسه‌ده اتمامنه عمرى وفا ايتمامشدر .

غزلياتندن برقاچ بيت :

دل آشناى سر هويت دگلميدر	مجلاى لمعهٔ احديت دگلميدر
دل واقف رموز حكم اولسه چوق دگل	استاذ نكته‌دان حقيقت دگلميدر
تاكى هواى نفس ايله شيطانه اتباع	بر حكمت نهايتى جنت دگلميدر
بر نيم نگاهى ملكت دل پادشاهنك	« رحمى » مدار فيض وسعادت دگلميدر

رضا بك « على رضا بك »

شاعر الهى نوا اطلاقه بحق سزا بر شاعر معجز ادا اولوب شهيردر . مكتب ملكيه‌ده اكمال تحصيلدن صوڭره مناستر ولايتنده معيت مأموريتى بعد الاتمام يانيه ولايتى داخلنده اسقراپار ، پرمد ، مارغليج و مجوه قائممقاملقلرنده ابراز حسن خدمت ايلمش ايكن عارضهٔ وجوديه‌سنه مبنى براى تداوى درسعادته عزيمت و سنى قرقه رسيده اولمادن (١٣٢١) سنهٔ هجريه‌سنده دار بقايه رحلت ايده‌رك سوداليجه‌ده بادملى درگاهى قربنده (قره اغاج) جهتنده عائله‌سنه مخصوص اولوب ديوارله محاط مقبره‌ده وديعهٔ خاك قيلندى . مرحوم مشار اليه بر شاعر حقايق بيان اولمغله برابر نثرده‌كى اقتدارى ده نمونهٔ ادبيات اولمغه سزادر . كليات اشعارينى حاوى اولان ديوان بلاغت نشانى حسب المواخات محفوظ يد احترامدر . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد

نظمه مقتدر پاکدل ، عارف عاشق ، مجسم صدق ووفا بر ذات حقیقت آشنا ایدی . اشعارینك قسم اعظمی (هرسکلی عارف حکمت بك) و (یکیشهرلی عونی بك) طرزنده موحدانه ومتصوفانه اولوب الکپارلاقلری توحید ، نعوت ایله مخمس و مسدسلریدر . (مناجات عبدالله انصاری) و (تضرعات سنان پاشا) وادیسنده‌کی منثور مناجاتی‌ده عارفانه وحکیمانه‌در .

عربی العباره (المشکاة المنجاة الی اهل الصلوة فی بیان حقیقة الدارین) ، (سر سورة الاخلاص) ، (بیان الکمال الی اهل الزوال) (رسالة الجود الی اهل الشهود فی بیان سر الخلقة والتکوین) ، (کتاب التوحید فی سر التجید) ایله (غنائم الغازی فی بلاد النیازی) اسمیله ترکی العباره حضرت مصرینك اوچ غزلنك شرحنی حاوی اولان وخطدست عالیلریله محرر بولونان رسائل حقایق اساله‌لری‌ده محفوظ دست فقیرانه‌مدر .

منثور مناجاتندن :

الهی ! بن بوهوسات فانیه‌دن تجردله سندن سنی آرزو ایتدم سله‌خوار (لن ترانی) اولدم مضمون شریف (من رأنی) امید وار ابده طوروردی وقتا که تجلای ذاتی فیض بخش درون اولدی ، افعال و صفات وذاتم بالجمله زبون نه کندمدن ونه‌ده عالمدن برنشان بولدم . اول دمکه ظهور فیضك افاقت نثار جنان اولدی ، کوزمدن هر شیٔ (کل یوم فی شأن) اولمغه باشلادی بی اختیار (انا اول المسلمین) کفتار اولیلم اولدی ، یاربی بوندن بیوك نه نعمت دیله‌یه‌بیلیرم بونك شکرینی نه‌درلو اوده‌یه بیلیرم ؛ حیفا که بوحالت ثابت اولمیور بونده قرار ایدلمیور تعطیل اشیا واسبابه دین مبین محمدی قائل واهل دل مائل اولمادیغندن جمال ربوبیت ورای هویتده استتار اشیا (ولله الواحد القهار) بروز انتشار ایدییور .

برفرقه‌ر کاشانی قاپلایور ، اهل عشقك کوکلنه سملی شیشلر صاپلایور امان یاربی بوکا دایانه‌جق یورکمی اولور؟ مددکارم اول بنی شوفراق آتشندن قورتار نی کبی نالانم محتاج غفرانم .

بر مسدسندن :

سبیل فیض وحدتده دلیل اولیایز بز
سراغ قرب اوادنی ، چراغ والضحی‌یز بز
سر اودان قرآن آشنای هل اتی‌یز بز
خلاصه وارث عرفان فخر الانبیایز بز
ضیای مهر عشق الله ایله پرتو نمایز بز
جمال عالم آشوب خدایه مبتلایز بز

اولله عظیم الشان که ویرمش دنك وبو خاکه

١٤

١٨٨١

ابیاتندن :

نار حسدی آب مروتله ایت اطفا
کیم نارحسد قلبی یاقار اوز که شرردر

راشد علی افندی

لسان تصوفه آشنا شعرادن وطریقت بکتاشیه منتسبلرندن بر ذات اولوب شهیردر. موسیقهٔ همایوندن متقاعداً (١٣١٢) کسور تاریخلرنده (اسکدار) ده ارتحال ایله‌دی . چاملیجه‌ده (سلامی علی افندی) قربنده مدفوندر . بروسه‌ده ناظم مولد نبی (سلیمان چلبی) اوکندن چکرکه‌یه کیدن جاده‌نك صاغ طرفنده مدفون اولان (قره‌کوز) ك سنك مزارنده محرر غزل زادهٔ طبع عارفانه‌سیدر :

غزل

نقش صنعك رمزایدر حسنکده رؤیت پرده‌سی — خواجهٔ حکم ازلدندر حقیقت پرده‌سی
سیرتی صورتده یمکندر تماشا ایلمك — حائل اولماز عین عرفانه بصیرت پرده‌سی
هرنه‌یه امعان ایله باقسه‌ك اولور ایش آشکار — قیلمش استیلا جهانی خواب غفلت پرده‌سی
بو خیال عالمی کوزدن کچرمکدر هنر — نیجه قاره کوزلری محوایتدی صورت پرده‌سی
شمع عشقه یاندیروب تصویر جسمکدر کچن — آدمی آمد شد ایتمکده عزیمت پرده‌سی
هانکی ظله التجا ایتسه‌ك فنا بولماز عجب — اوینادان استادی کوزقورمش محبت پرده‌سی
درکه آل عباده مستقیم اول « کمتری » — کوستریر وحدت ایلین قالقدقده کثرت پرده‌سی
شعرده‌کی مخلصی (راشد) و (کمتریدر)

رضا پاشا « حسین رضا پاشا »

وزرانك علما وادباسندن بر ذات اولوب مولداً شهیردر . رمضان اوغللرندن عصمت پاشانك مخدومیدر .

باخصوص ادبیات عربیه وفارسیه‌ده صاحب اختصاص‌در. ولایات والیلکریله نظارتلرده ایفای حسن خدمت ایله‌مشدر . (١٣٢٢) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (اسکدارده) (طوغانجیلر)ده پدری یانىنه دفن ایدلدی . روم‌ایلی حصارنده زیارت ایتدیکم کتبخانه‌سی شرق کتبخانه‌لرینك بر نمونهٔ رعناسیدر .

آثاری غیر مطبوع اولوب کندی ال یازیسیله کوره بیلدکلرم بروجه آتیدر :

(١) شذرات البیان فی ترجمة مفردات القرآن [اتمامنه عمری وفا ایتمه‌مشدر]
(٢) شرح قصیدهٔ طنطرانیه
(٣) لباب الانتخاب [عربی وقسماً منتخباتی جامعدر] .
(٤) عیون الآثار فی منتخبات الاشعار [فارسیدر] .
(٥) دسائج الفوائد [علم محاضراتدن تورکجه مکمل براثردر] .
(٦) دفترچهٔ گفتار [تورکجه مجموعهٔ اشعاریدر] .
(٧) تحدیق الخاطر درتفریق الفاظ [فروق الفاظه دائر تورکجه مکمل لغتدر] ..
(٨) مطالب المطالب [١٢ مطلب اوزره علم محاضراتدن تورکجه براثردر] .
(٩) همیان بیان [علم محاضراتدن فارسی براثردر] .
(١٠) جراب الادب [علم محاضراتدن بش جلد اوزره مرتب عربی براثردر] .
(١١) مجموعهٔ ادبیه [محاضراتدن عربی در] .
(١٢) زبدة الافکار فی محاسن محاسن الآثار [عربی در] .
(١٣) دستجهٔ فوائد [فوائد وقواعد متنوعه‌یی جامع برمجموعه‌در] .
(١٤) روضات الحان فی تبیین قطعات الجنان
(١٥) مجموعهٔ محاضرات

رشدی پاشا « احمد رشدی پاشا »

فضلا وارباب قلمدن بر ذات اولوب تولدی (کدوس) ده‌در . اکمال تحصیلدن صوکره خدمات ملکیه‌یه سلوك ایله متصرفلغه ارتقا ایتدی. (١٣١٥) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی. آثار مطبوعه‌سی : (حل مسئلهٔ طوفان)، (حقایق قرآنیه‌دن برنبذه)، (تعیین الوظائف فی حق المتشابهات) ایله سورهٔ جلیلهٔ رحمانك تفسیرینه متعلق (ترجمهٔ حکمت البیان فی سورة الرحمن) در . لسان مادر زادندن باشقا عربجه‌ده تکلم و کتابتده مقتدر اولوب کردجه وصربجه‌یه آشنا ایدی .

تسبیح ایله توحید ایده‌رم ذات عظیمك
ای خالق آثار و شئونات اولان الله

رفیق بك « مصطفى رفیق بك »

محررین عثمانیه‌دن مقدم برذات اولوب شهیردر. (١٣٣١) تاریخنده تداوی ایچون کیتدیکی (ویانه) ده ارتحال ایتدی .

آثار مطبوعه‌سندن ؛
(مناقب سیاحین) ، (منتخبات) ، (پواره‌نك تزوتی) ، (خیال ایچنده حقیقت) ، (انسان وحیوان‌اوزرنده موسیقی‌نك تأثیری) .

راشد افندی « کریدی علی راشد افندی »

طرز عتیق ایله طرز جدید آراسنده کندینه مخصوص وضوح وحلاوت بیانه مالك برذات عرفان سمات اولوب (کرید) آداسنك (قاندیه) شهرندندر . علی‌الاصول اکمال تحصیلدن صوکره امور حکومته سالك اوله‌رق بالترقی بولوندیغی مأموریتلرده عفت ورویتله ایفای حسن خدمته موفق اولدی و (١٣٣٦) تاریخنده (چاناق قلعه) متصرفلغندن متقاعداً اختیار اقامت ایتدیکی (بویوك چکمجه) ده ارتحال ایله‌دی . نثری نظمندن اقوادر .

آثار مطبوعه‌سی :

(١) صفاءالقلوب : تراجم احوال اولیاءاللهدن باحث (طبقات شعرانی) دن مترجم اولوب (قونیه) مکتوبجیسی ایکن طبع ایتدیرمشدر .
(٢) نمونهٔ حکمت : اسمی مسماسنه مطابق اخلاقی و حکمی براثر اولوب (طربزون) مکتوبجیسی ایکن طبع ایتدیرمشدر .
(٣) ترکیب بند : بدایت حاللرنده (حانیه) ده طبع ایتدیرمشدر .

مطلعی :

ساقی کتیر اول باده‌یی کیم نشوه رساندر	هر قطره‌سی ارباب دلك جانه جاندر
ساقی یتیش امدادیمه الله ایچون اولسون	زیرا فلکك کردش ناسازی یماندر
بوش طورماسون الدن‌اله دور ایله‌سون اقداح	صهبا کتیرك مست اولایم آن بو آندر

اسرار حقیقت اولاماز هرکسه روشن — حقك نیجه حكمتلری واردركه نهاندر
قابل اولاماز قال ایله تقریر سرائر — ارباب دلك سویله‌دیكی باشقا لساندر
چشم دل آگاهه بو عالمده سراسر — اسرار شئونات الٓهیه عیاندر
بردر متغیر اولاماز اهل حقایق — یك طور بقا اولمایان احوال زماندر
میزان عقوله صیغاماز حكمت مولا — بو نقلی طاغلر چكمز خیلی گراندر
وارکن سكا تمییز كبی رهبر وجدان — وادیٔ ضلالتده دولاشمق هذیاندر
رفع اولدی نقاب سر سر احدیت — كشاف ازل پرده برانداز كماندر
عبرتله باقان صنع خدای متعاله
حیران اولور البت بو تماشای كماله

راشد عشقی بك

ادبای عسكریه‌دن السنهٔ ثلاثه‌یه واقف برذات اولوب (اسكدار) لیدر . (١٢٩٩) تاریخنده مكتب حربیه‌دن نشأتندن صوكره قله‌لی اعدادیسنده كتابت و حربیه‌ده عقائد معلملكلرنده ایفای خدمت ایله‌دی . (١٣٣٥) سنه‌سنده میرآلای متقاعدی اوله‌رق ارتحال ایتدی . (قره‌جه احمد) مزارستاننده مدفوندر . طریقةً (گلشنی) در .

آثار مطبوعه‌سی :

میزان‌المقال – منطق
زبدهٔ تاریخ انبیا
نحو تركی
صرف تركی
صرف عثمانی

مكتب حربیه‌ده تدریس وترتیبنه موفق‌اولدیغی تورکجه علم كلام درسلری غیرمطبوع‌اولوب بو وادیده موجب استفاده آثار عثمانیه‌دندر .

رشاد بك « احیا افندی حفیدی فائق رشاد بك »

تراجم احوال متخصصلرندن منشی وشاعر برذات اولوب شهریدر. تحصیلی اكمالدن‌صوكره اولاً اقلامده، متعاقباً معارف مدیرلكی و سائره كبی مأموریتلرله ولایاتده بولوندقدن صوكره استانبوله كلدی . صوك مأموریتی اولان (تقویم وقایع) مدیرلكندن متقاعداً (١٣٣٢) ده

ارتحال ایدەرك (أرن کوینده صحرای جدید) قبرستاننه دفن ایدلدی . عالم ادبیاته خدمات قلمیه‌سی سبق ایدن ادبادندر .

آثار مطبوعه‌سی :

(١) تاریخ ادبیات عثمانیه : اوچ جلددن متشکل اولان بو اثرك جلد اولی بر مدخل ایله اون ایکی‌یه تقسیم ایتدیکی ادوار ادبیه‌مزدن بر قسمنی ، جلد ثانی قسم متباقیسنی ، جلد ثالث منظوم ومنثور آثار منتخبه‌یی جامع اولوب یالکز برنجی جلدینی نشره موفق اولابیلمشدر .

(٢) اسلاف : ایکی جلد اوزرینه مرتب اولوب علما و شعرای عثمانیه‌دن بعضیلرینك احوالنی مبین‌در .

(٣) کلدسته : مجموعهٔ اشعاردر ،

(٤) خزینهٔ منتخبات

(٥) کلیات لطائف

(٦) کال ایله محاوره‌مز

(٧) کنجینهٔ لطائف

(٨) انشا وکتابت

(٩) قرائت درسلری

(١٠) لغت عثمانی

(١١) سرکذشت سنوحی

(١٢) عملی ونظری تعلیم کتابت

رشید عاکف پاشا :

آنی‌الترجمه قالقاندلنلی عاکف پاشانك مخدوم نجابتموسوی اولوب صوك مأموریتی اولان (اعیان) اعضالغنده ایکن (١٣٣٨) تاریخنده ارتحال ایدەرك فاتحده‌پدری یاننه دفن ایدلدی. ولوندیغی مهام‌امور دولتده عفت وروت دائره‌سنده ایفای وظائف ایله‌دی. دیوانی غیرمطبوع اولوب اشعاری حکیمانه ومتصوفانه‌در . بر غزلی :

خود پرستان زمان دنیا و مافیها آرار
بر بیلن اصل وجودی باشقه بر دنیا آرار
دل نه‌ساقیدن قاچار نه‌جام غمفرسا آرار
مشرب اهل حقیقت بر ید بیضا آرار

مرحوم دارالفنون ادبیات عربیه معلملکنده‌ده بولونمش، بوصورتله‌ده علم ومعارفك نشر وتعمیمنه چالیشمشدر . آتیده‌کی منظومه‌سی قدرت شاعرانه‌سنك درجه‌سنی ارائه‌یه کافیدر :

سراب خیال

جمنده راه جو ایدم؛ غریب غریب شب نورد؛
بر عطر دلربا تصادف ایتدی رهگذاریمه . .
نه نکهت سمندی بو ، نه بوی جانستان ورد
آچیلمامشدی بویله بر چیچك خیال زاریمه . .
ظلال ایچنده طاقتم کسیلدی جست وجو ایله ،
بو زهرهٔ بدیعه‌یی بولوب شغفله قوقلادم .
حلول ایدنجه صبح نو نقاب لیل حائله
ألمده برسونوك، صولوق‌شکوفه‌کوردم، آغلادم.
نه اولدی کوکلی ربوده أیله‌ین شمیم ناز؟ .
نه اولدی؟. بلکه قلب محرمنده کیزلیدر، دیدم..
وکأسنی ، تویجنی آچوب ده باقمق ایسته‌دم . .
قیریلدی ، دوشدی پایمه ، دریده اولدی ،
تهیمش ؛ آه پك تهی ایمش بو قلب رخنه‌دار . .
سرشکبار اوزاقلاشوب لیله ایتدم انتظار . .

مرحومك اخلاق و اطوار اعتباریله‌ده نزاهت ومرحمت‌اصحابندن اولدیغنه بوتون طانیانلری شهادت ایتمکده‌در. کنج یاشده وفاتی ملت‌ومملکت ایچون البته برضیاع عظیم‌در. ١٣٣٥ سنه‌سی مارتنده ارتحال ایتمش وحیدر پاشاده عائله‌سی قبرستاننه دفن اولونمشدر .

ز

زینب خانم « زیب‌النساء »

دکرلی عثمانلی شاعره‌لرندن اولوب آماسیه‌لی (قره‌بلالی محمدچلبی) نك کریمه‌سی وقضاتدن (اسحق فهمی چلبی) نك حلیله‌سیدر . فاتح سلطان محمد خان دورنده شهرت بولان شاعرهٔ مشهوره (مهری) ایله معاصر ایدی. قوهٔ شعریه جهتیله (فطنت) خانمه معادل کبیدر. تورکی

فارسی ابیاتله ملمع اولان دیوانی حضرت فاتحه تقدیم ایده‌رك شاعریتنی اثبات ایتمش و مظهر مکافات اولمشدر . بر نسخه‌سی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده واردر .
(٨٧٩) تاریخنده وطنی اولان (آماسیه)ده ارتحال ایله‌دی . (سلامت خاتون) جوارنده مدفوندر .

ابیاتندن :

آب حیات اولیجق قسمت ای کوکل
بیك بیل کرکسه خضر ایله سیرسکندر ایت

« زینب » قومیلی زینت دنیایه زن کبی
مردانه وار ساده اولوب ترك زیور ایت

زیور احمد صادق پاشا

شعرای وزرادن معلوماتلی بر ذات اولوب شهیردر . (١٢٧٧) تاریخنده شیخ‌الحرم نبوی ایکن ارتحال ایله‌دی . (جنة‌البقیع) ده کبار نقشبندیه‌دن (خواجه محمد پارسا) قربنده مدفوندر . سابق‌الترجمه (عثمان صلاح‌الدین افندی) دن منتسبدر .
دیوانتك بر نسخه‌سی (آثار زیور پاشا) اسمنده‌کی مطبوع اثرنده منشآتیله برابر مندرج اولدیغی کبی ذیلی مقامنده اولان بر قسمی‌ده (ذیل آثار زیور پاشا) عنوانیله طبع ایدلمشدر. السنهٔ ثلثه ایله برابر فرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی .

عدم ردیفلی نعتندن :

نعت پاکن ایدملم مفخر موجوداتك   کیم وجودین ایده‌مز مقبره نعمای عدم
حی‌ایکن قبرده اولشاه لعمرك که خدا   نازك اندامنی ایلرمی کفنسای عدم

« زیور » ایتسون اکا هربار صلوة ایله سلام
که وجودیدر آنك باعث احیای عدم

هیأته دائر قویروقلی یلدیزلردن باحث غیرمطبوع بر رساله‌سی واردر .

زهدی افندی « حافظ محمد زهدی افندی »

علم قرائته واقف حملهٔ قرآندن والسنهٔ ثلثه ادبیاتنه مطلع فضلای شعرادن بر ذات عرفانسمات اولوب (طربزون) لیدر . اکمال تحصیلدن صوکره مادام‌الحیات تدریس وتحریرایله امرار اوقات ایله‌دی . طریقةً خلوتی‌در .

مؤسسلرندن عد اولنورلر [١] . الآن ایادئ حرمت و اعتبارده بولنان ونظمی عندالبلغا سهل ممتنع حکمنی آلان مولد [٢] پیغمبری منقبه‌سی بو ذات عالیکدر . بو منظومهٔ شریفه‌نك اسمی (وسیلة النجاة) اولدیغی و (٨١٢) تاریخنده بروسه‌ده ختام بولدیغی نسخهٔ اصلیه‌لرینك آخرنده مذکوردر . رحلتلری (راحةارواح) ترکیبنك دلالتی اولان (٨٢٥) تاریخنده ، قبرمبارکلری بروسه خارجنده چکرکه یولونده‌در . سبب نظمی (کلدستهٔ ریاض عرفان) ده وزمانمز ارباب دانشندن حسین وصاف بکك (وسیلةالنجات) اسمنده‌کی رساله‌سنده مصرحدر. منظومهٔشریفه‌نك مقدمه‌سندن تبرکاً درج اولوندی :

[١] سلیمان چلبیدن اول ادبیاتده دائر اثر قالمامش کبیدر . کنه‌الاخبار صاحبی عالی افندینك قولنه کوره [سلاطین ثلثهٔ پیشین حضراتی زمانلرنده آمال عمومیه جهت غزایه معطوف اولمغله وقدر دانان سخن السنهٔ عربیه وفارسیه‌یه آشنا بولنمغله نظم عثمانی رواجلنه‌مامش ومولانانیازی و مشارالیه سلیمان چلبی‌نك جدی (شیخ محمود) اشعارله اشتهار بولمشلر ایسه‌ده هرج ومرج تیوربده دیوانلری ضایع اولمشدر . (ولایت کوستروب خلقه صوبه سجاده صالمشسین ، یقاسن روم‌ایلینك دست تقوی ایله آلمشسین) بیتی شیخ محمودك سلیمان پاشای غازی‌یه روم‌ایلی فتوحاتی تهنیه ایچون تقدیم ایلدیکی قصیده‌نك مطلعی ایمش] شعرای عثمانیه‌دن بر خیلی ذوات علی‌طریق‌التنظیر مولد شریف منظومه‌لری یازمشلرسه‌ده ، هرحالده قبول عامه‌یه مظهراولان عارف‌بالله وعاشق رسول‌الله سلیمان دده مرحومککیدر .

بعضیلری شونلردر : (شیخ شمس‌الدین سیواسی) ، (بکزاده مصطفی افندی) ، (کشفیٔ صاروخانی) ، (مناسترلی رفعت بك) ، (ایپصالالی ابوالخیر) ، (آق شمس‌الدین زاده حمدالله چلبی) ، (بروسه‌لی شیخ عبدالقادر نجیب افندی) ، (بروسه‌لی کتابجی مصطفی افندی) ، (بروسه‌لی عاکف‌افندی) ، (صلاح‌الدین عشاقی) ، (ادرنه مفتیسی محمد فوزی افندی) ، (دارنده‌لی بقائی) ، (خواجه رأفت افندی) ، (قول اوغلی) ، (قره‌سیلی‌حسن بحری) ، (شیخ‌صالح نهانی) ، (ارضرروملی‌عثمان‌سراج‌الدین‌افندی) ، (شیخ سلامی) ، (کشفیٔ صماقووی) ، (یسنجی زاده نوری افندی) ، (محمد حسن افندی) ، (ابراهیم قدم افندی) ، (عثمان فوزی افندی) ، (حسین افندی) ، (والی عبدالرحمن افندی) ، (غلامی) ، (مریدیٔ آیدینی) ، (ابراهیم نظیف قره‌مانی) ، وسائره‌در .

نیقشکلی مرحوم (حافظ صالح افندی) طرفندن نظماً بوشناقجه‌یه ترجمه ایدیلن نسخه (١٣١١) ده اسکوبده طبع اولونمشدر . روسجه‌یه ترجمه ایدیلن یازمه نسخه‌ده منظور عاجزی اولدی . (ترجمهٔ مولود علی لسان آرناوود) اسمیله‌ده (اولکونلی حافظ علی رضا افندی) طرفندن آرناوودجه‌یه ترجمه اولونمش (١٢٩٥) ده طبع ایدلمشدر . (منظومهٔ مولود فی افضل‌الموجود) اسمیله (ولچترینلی محمدطاهرافندی) طرفندن آرناوودجه‌یه ترجمه ایدیلن‌دیکر برنسخه‌ده (ییلدیز) کتبخانه‌سنده‌در . علمای‌چراکسه‌دن (دوزجه‌لی عبدالرحمن‌افندی) طرفندن چرکسجه‌یه ترجمه ایدیلن نسخه‌ده (١٣٣٢) ده مطبعهٔ عثمانیه‌ده طبع اولونمشدر .

[٢] درتیوز سنه‌دنبری افاضل
بر سوز دیمه‌دی اکا مماثل
تنظیرینه چوق چالیشدی یاران
قالدی ینه بکر مثل قرآن

[مقدمهٔ خرابات]

الله آدين ذكر ايدهلم اولا
واجب اولدی جمله ايشده هر قوله
الله آدين اول كيم اوّل اكا
هر ايشی آسان ايده الله اكا
الله آدی اولسه هر ايشك اوكی
هر كز ابتر اولمايه آنك صوكی

سنان پاشا « سنان الدين يوسف »

علوم عقليه ونقليه‌ده كثير الاطلاع، فاضل، حكيم واديب برذات اولوب مولداً (بروسه) ليدر. توركجه‌ده زمانىنك ادبيات شرقيه‌سندن تقليد اولونديغنی بيلديرميه‌جك صورتده اقتباس ايدنلرك برنجيسيدر .

بو جهتله ادبيات عثمانيه‌نك مؤسس اولی عد اولونه‌بيلير . (نثر مرسل) طرزنده يازديغی اثر معتبركه بين الادبا (تضرعات سنان پاشا) ديه [١] حرزجان ايدلمكده‌در. همان تقليدی ناقابل دينه‌جك درجه‌ده‌در .

پدرلری مولانا خضر بكك وفاتندن صوكره برمدت تدريس ايله اشتغال ايتديكی كبی علی قوشجيدن علوم رياضيه تحصيلی امر پادشاهی اقتضاسندن اولمغله تلاميذندن (مولانا لطفی) يی كوندروب بالواسطه تحصيل ايده‌رك قاضی زادهٔ روميك هيئتدن چغمينی اوزرينه يازديغی شرحه حواشی تحرير ايله‌دی. سائر مؤلفاتی (تذكرة الاولياء) [٢] (هدايه) دن طهارت بحثنه متعلق رساله‌ٔ مقبوله‌سيدر . تفسير (قاضی بيضاوی) يه‌ده برمقدار حاشيه‌سی ومواقفك جواهر واعراض مباحثنك شرحنه دائرده حاشيه‌سی واردر . (اخلاقنامه ــ نصيحتنامه) اسمی ويرلمه‌سی لازم كلن اثرينك مقدمه‌سنده (عشقنامه) اسمنده اثری‌ده اولديغی مندرجدر .

وفاتی (والسلام علی من تبع الهدا) جمله‌سنك دلالتی اولان (٨٩١) تاريخنده مرقدی

---

[١] تمامی اوچ يوز كسور صحيفه‌دن عبارت بولونان وبرخيلی منظومه‌لری‌ده حاوی اولان برنسخه‌سی نور عثمانی‌ده موجود اولان بو اثر مقبولك برقسم جزئيسی مطبعهٔ ابو الضياده ، ربعنه قريب برقسمی‌ده سوريه مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر . بعض سخن شناسان بو اثرك (عبدالله انصاریٔ هروی) نك فارسی العباره يازديغی مناجات مشهوره‌سنه فقط توسيع صورتيله تقليداً يازلديغی ظننده‌درلر .

[٢] شيخ (عطار) ك بو اسمده فارسی العباره بر اثر عاليلری واردركه ساده برلسانله (علی رضاء قره حصاری) معرفتيله توركجه‌يه ترجمه اولونمشدر . پاشانك (تذكره) سی بو ترجمه دكلدر . پاشانك نسخه‌سی (نور عثمانيه) كتبخانه‌سنده واردر . (موت المحبة) تركيبنك دلالت ايتديكی (٩٢٧) ده بروسه‌ده وفات ايده‌رك زينيلره دفن اولونان برادرلری (مفتی احمد پاشا) ده فضلادن بر ذات اولوب (اينه بك)ده بر مدرسه وبر كتبخانه بنا اتمشلردر .

(حضرت خالد) جوارنده خطیب زاده قربندهدر [١] علم تصوفی منتسبی بولوندقلری (شیخ وفا) حضرتلرندن اخذ ایلهمشدر . جود وسخا ایلهده متصف ایدی . الحاصل پاشا :

حکومت حکمت ایله مشترکدر ⎫
وزیر اولان حکیم اولمق کرکدر ⎭ دستورینه تابع اولان نوادردندر .

نثرلرندن برر پارچه (تضرعاتندن) :

الٓهی ! بن سنی نهدل ایله اوکهیم که دل حقیقتك بحرنده برقطره : الٓهی بن سنی نهوجودله وصف ایدهیمکه وجودم مهرك شعاعنده برذره ! هرعقل دواك جمالك وصفنده تیره ! اصحاب فنون وشروح عزتك حواشیسنده متلاشی ! ارباب قلوب وکشوف، جبروتك حرمنده بربلوك بیگانه وناشیٔ و بصایر اصحاب عقل متین و بصیرت عظمتك بحرینك بر قطرهسندن غریق، خواطر ارباب رأی خطیر وفکرت جلالك آتشنك برشراریله حریق! الٓهی سن اول عزیزسك كه عزتك جمیع اعزهنك آلتنه رقم ذل چکمشدر ؛ وسن اول عظیمسك كه جمیع عظمانك یوزینه عظمتك داغ صورتی باصلمشدر . سن اول کاملسك كه جمیع کامللرك کوزینه کمال بی نهایتك خاك نقصان اکمشدر .

اشعارندن :

قلب مؤمن كه عرش رحماندر
آنی ییقمق زیاده طغیاندر

توحید خدا کتابه صیغماز
تقریری آنك خطابه صیغماز

(تذکرةالاولیا) دن : امام جعفر صادق (رضی‌الله عنه)

بریسی شول قدوهٔ اتقیا وزبدهٔ اصفیا سلطان شریعت نبویه برهان طریقت مصطفویه عالم عامل وفاضل کامل میوهٔ دل اولیا کوشهٔ جکر انبیا زین آل نبی وفخر اولاد علی عارف عاشق ابو محمد حضرت جعفر صادق رضی‌الله عنه وارضاه و جعل فی اعلی غرف‌الجنان مثواه حضرت جعفر صادق جمیع مشایخك قدوهسی ایدی . وزمرهٔ اولیانك عمدهسی ایدی . ارباب شریعت یاننده مسلم ایدی واصحاب طریقت قتنده مکرم ایدی . امام حق ایدی ومقتدای مطلق ایدی . عباد آرهسنده مقدم ایدی وزهاد آرهسنده معظم ایدی . عارفلرك مرتضاسی ایدی وعاشقلرك

[١] (١٣١٠) سنهسی (ادرنه) سالنامهسنده کلیبولیده مدفون اولدیغی محررسهده موثوق دکلدر. ترجمهٔ شقایقده مندرج ترجمهٔ حالنده ـ ص ١٩٥ ـ ادرنه و متعاقب صحیفه هم مشنده استانبولده مدفون اولدیغی ، تاج‌التواریخده ـ ج ٢ ص ٥٠٠ ـ ادرنهده ارتحال ایلدیکی محرر ایسهده مرقدینك حضرت خالد جوارنده خطیب زاده قربنده اولماسی اقوادر .

خطالری بولونور . شاعرلکجه قدمانك متوسطلرندندر . مرتب دیوانندن باشقا فن عروض وقوافی ایله اصطلاحات ادبیه‌دن باحث (بحرالمعارف) اسمنده مقبول ادبا بر اثری دهاواردر. وفاتی (میرود بهشت) و (کتدی جهان سروری) ترکیبلرینك دلالت ایتدیکی (٩٦٩) تاریخنده قبری استانبولده قاسم‌پاشا سمتنك بك‌اوغلی جهتنده بنا ایله‌دیکی مسجد حظیره‌سنده‌در. (امیربخاری دامادی محمود چلبی)دن منتسبدر . آثارسائره‌سی : (حاشیهٔ تفسیر بیضاوی) ، (شرح بخاری الی نصف) ، (حاشیهٔ اوائل هدایه) ، (حاشیهٔ تلویح) ، (حاشیهٔ عنایة) ، (شرح مصباح) ، (شرح معمیات علی کرم‌الله وجه) ، (شرح مراح) ، (تفسیر سورهٔ یوسف) ، (شرح موجز من‌الطب) ، (شرح معمیات جامی) ، (ترجمهٔ روضة الریاحین فی حکایات‌الصالحین) ، (شرح شبستان خیال) ، (شرح ایساغوجی) ، (ترجمهٔ عجائب مخلوقات) (ترجمهٔ ذخیرة‌الملوك) وسائره کبی اوتوز پارچه‌دركه اك باشده‌کی شرحلردن ماعداسی غیرمطبوعدر. (ذخیرة‌الملوك) (٧٨٦) ده وفات ایدن (سیدعلی همدانی) نك فارسی‌العباره یازدیغی اثردركه منقسم اولدیغی ابواب بروجه آتیدر :

(١) ایمان (٢) عبودیه (٣) مکارم اخلاق (٤) حقوق‌الوالدین (٥) احکام‌السلطنة (٦) سلطنت معنویه (٧) امربالمعروف و النهی عن‌المنکر (٨) شکر نعمت (٩) صبرعلی‌المصائب (١٠) ذم‌الکبر والغضب‌در .

(بحرالمعارف) اسمنده‌کی اثری ادبیات عثمانیه ایله متوغل ذواته لزوملی اثرلرندندركه برمقدمه اوچ مقاله برخاتمه اوزره مرتبدر . مقدمه‌سی عروض واصطلاحات شعریه‌یی ، مقالهٔ اولی بحرلری ، مقالهٔ ثانیه صنایع شعریه‌یی ، مقالهٔ ثالثه تشبیهات ومسائل انیس‌العشاقی، خاتمه عام شعرك فوائدینی مبین‌در .

ابیاتندن ؛

دیدیلر تأثیر ایدر اسما هسماده ولی
ای «سروری» کورمدم عالمده خندان اولدیغین

نورعثمانی کتبخانه‌سنده (اوموز پاشا) نامنه مؤلف تورکجه بر تفسیری‌ده واردر . خط دستیله محرر شبستان خیال شرحی‌ده شهزاده جامع شریفی کتبخانه‌سنده‌در . (ترجمهٔ کتاب‌العجائب والغرائب) اسمنده‌کی اثرینك (١٤٧) پارچه رسمی حاوی بر نسخه‌سی‌ده (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر . فارسی‌دان علماء عثمانیه‌دن (علی‌بن‌حاجی‌عثمان) اسمنده بر ذات‌ده کلستانه عائد (مفتاح کلستان) اسمیله بش فصل اوزره مرتب براثر یازمشدركه فصولی بروجه آتیدر :

(١) آیات (٢) احادیث (٣) کلام کبار (٤) اشعار عربیه (٥) لغات .

سمالی حسام الدین افندی

سلطان سلیمان قانونینك شرقدن كتوردیكی فضلای ادبادندر. سلطان مشارالیهك امریله امام غزالینك (كیمیای سعادت) نی (تدبیر اكسیر) اسمیله ترجمه ایتدیكی كبی (كیمیای خزائن عرفان) اسمیله‌ده براثر مقبول یازمشدر. (روح پاك سحابیه رحمت) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧١) ده استانبولده ارتحال ایتدی. دیوانی نور عثمانی كتبخانه‌سنده تدبیر اكسیرك برنسخه‌سی بغداد قصرنده واردر. (كیمیای سعادت) (٩٠٥) تاریخنده (پرلپه) لی (قورت بن علی القصاب) اسمنده برذات طرفندن‌ده ترجمه ایدلمشدر. علمادن (بلال زاده محمد افندی) نك (٩٦٧) تاریخنده یاپدیغی ترجمه‌نك خط دستیله محرر نسخه‌سی‌ده آیاصوفیه كتبخانه‌سنده‌در.

ابیاتندن:

جنونم مبتلای زلف جانان اولمایان بیلمز
پریشان خاطرك حالن پریشان اولمایان بیلمز

سلطان سلیمان قانونی

سلاطین عثمانیه اعاظمی ایچنده شعر ایله‌ده تمیز ایدنلردن اولوب شعرلرنده (محبی) تخلص ایدرلردی. بومخلصله میدانه كتیردكلری دیوانلری اخیراً مرحومه (عادله سلطان) طرفندن طبع ونشر ایتدیرلمشدر. ارتحال عالیلری (شهید راه حق سلطان سلیمان) مصرعنك كوستردیكی (٩٧٤) ده تربه‌لری صنایع معماریهٔ عثمانیه‌نك انموذج بدایعی حكمنده اولان جامع شریفلری یانندەدر.

اشعار حكیمانه‌لرندن:

اولمایه دولت جهانده بر نفس صحت كبی

مصرع بر جسته‌سی پك مشهور اولدیغی كبی:

قدیاری كیمی خلقك سرو اوقور كیمی الف
جهانك مقصودی بر اما روایت مختلف (اهل عرفانك سوزی بردر عبارت مختلف)

سامعی عبدالکریم افندی

قضاتدن ولسان کتابتمزی مصنع برلسان طورینه سوق ایدنلر جمله‌سندن اولوب . سنه لیدر . « عبدالکریم افندیه فردوس اولا مقام » مصراعنك دلالت ایله‌دیکی (۱۰۹٦) تاریخنده استانبولده ارتحال ایله‌دی . شعرده اقتسابی واردر .

آثاری : (ذیل سیرویسی) ، (دیوان) ، (منشآت) وسائره‌درکه غیرمطبوعدر . جوار ایوبده حمام قارشیسنده‌کی حجره داخلنده مدفوندر . دیوانتك برنسخه‌سی (اندرون همایون)ده « بغداد قصری » کتابلری آراسنده واردر .

ابیاتندن :

سبحه‌سن زاهد عجب الده دمادم نه طوتار
اویله صد پاره تهی دام ایله آدم نه طوتار

—

کرسیده سویله وار ایسه برغیری مشکلك
واعظ دخانی آغزیکه آلما یانار دلك

سری ابراهیم افندی

شعرادن سخن شناس برذات اولوب (اسکدار) لیدر . (۱۱۱۱) ده (کرید) دفترداری ایکن ارتحال ایتدی . شقایق ذیلی شیخی‌ده اسکدارده وفات ایتدیکی محرردر . خواجه نصرالدین آسا اطائفه میال ایدی . مرتب دیوانی حمیدیه‌ده واردر .

ابیاتندن :

صوفی اسماچکدی یاره کوردی کیم تأثیریوق
باشلادی بیهوده تام دلربایی چکمکه

—

غضبناك اوله بی‌دربی نکاه بی محابادن
که شمع روشنه پروانه بی‌پروا هجوم ایلر

—

اول آفتك می عشقیله مست ایمش واعظ
بزه نصیحت ایدن یادکاری کوردکی

مصارعندن :

محبت برکف داوددر پولادی موم ایلر

ساجدی علی افندی

علمای شعرادن برذات اولوب بوغاز ایچنده (ینی کوی) ده دوغمشدر . آق محمود وقره خلیل افندیلر کبی فضلادن تکمیل تحصیل ایلیه‌رك نیابتله ایفای خدمتدن صوکره شیخ‌الاسلام (ینکیشهرلی عبدالله افندی) نك فتوی امانتنده بولوندی . (۱۱۳۵) ده استانبولده ارتحال ایتدی . فخریه طرزنده برغزلندن :

اولسه بکر قلمم خجله که آرای سخن
دوشه‌نیر مقدم تعبیرینه دیبای سخن

سرانکشت دل مویشکافمله بنم
حل اولور عقدهٔ اشکال معمای سخن

جان بولور قالب فرسودهٔ طرز ویسی
ملك عیسی نفسم ایله‌سه انشای سخن

سامی مصطفی بك

غزلسراالقدره تمیز ایدن شعرادن اولوب (آربه امینی زاده) [۱] شهرتیله بنامدر . علم خطده مهارت تامه‌سی وارایدی . خطوط متنوعه‌دن ثلث ، نسخ ، تعلیق ده صاحب رسوخ اولدیغی کبی بر نوع شکست تعلیق میدانه کتیرمشدر . سلطان محمود اول زماننده وقعه نویس اولانلردندر . (۱۱٤٦) ده استانبولده وفات ایله‌دی . (علی پاشای جدید) قبرستاننده مدفوندر . دیوانی مطبوعدر .

برغزلی :

فرق ماهیت دل چشم تماشادندر
پرتو نیك و بد آیینهٔ اسمادندر

روزن خانه‌یی سرماده کشاد ایتمکدر
سردیٔ بزم ادب خندهٔ بیجادندر

---

[۱] تجارت ناظری

حاضر اول، بزم مکافاته ایامست غرور
رخنهٔ سنك سیه پنبهٔ میناداندر

صاف دل تیره نهادانه اولور فیض رسان
کهر افشانیٔ ساحل کف دریادندر

« سامیا » خانه براندازیٔ دل همچو حباب
جوشش موجهٔ سیلابهٔ صهبادندر

ابیاتندن :

نه‌درسودی بو بازار فناده جلب اموالك
غنا ویرمز متاع مستعاری دوش دلالك

—

بیهوده ایتمه اهل ریادن امید فیض
ایتمز درخت خشك نمادن ثمر ظهور

هر کارده عاقل کوزه‌دیر سمت سهولت
انکشت خرد عقدهٔ دشواره یاپشماز

مصارعندن :

حسن خلق آدمه سرمایهٔ آسایش اولور

--

اشاراتی بدلدر کفتکویه مردم لالك

تلاش حرص بیجا آدمی محروم کام ایلر

ترجیع بندینك مطلعی :

صوفی کبی ظن ایتمه بزی سبحه بدستز
بز دانه شمار کهر عهد الستز

بعض ذوات :

حاضر اول بزم مکافاته ایامست غرور
رخنهٔ سنك سیه پنبهٔ میناداندر

بیتنك معناسزلغنه حکم ایدرلر . بعضلرده زاج یاغی شیشه‌سی قپاغنه قونیلان پاموقك دمیر اوزرینه وضع اولوندیغی حالده مرمرده حاصل اولان رخنه اولدیغی ویاخود بیوك قایالر

اوزرنده حاصل اولان پاموغه بکزر، اونلرك بالآخره قایانك آره‌سنه نفوذ ایده‌رك مرور زمانله قایاده رخنه پیدا ایتدیکنی درمیان ایلیه‌رك معنانك موجودیتنه قائل اولورلرکه توجیه ثانی دها موافقدر .

سید وهبی حسین افندی

عثمانلی شاعرلرینك ممتازلرندن اولوب شهیردر . طریق تدریسه دخول ایده‌رك حلب مولویتنه نائل اولمشدی . ایفای حجدن صوکره (آه وهبیٔ هنرپیشه جهاندن کتدی) مصراعنك ناطق اولدیغی (١١٤٩) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . جراح پاشا قربنده جانبازیه مسجدی حظیره‌سنده مدفوندر . شعرده سنبلزاده‌یه فائقدر . مرتب دیوانندن باشقا برده (سورنامه) سی واردر . (فائضی) نك نا تمام براقدیغی (لیلی ومجنون) منظومه‌سنی ده اتمام ایتمشدر . آثاری غیر مطبوعدر . وهبی مخلصی معلم ادبی (نیلی افندی) طرفندن تخلیص ایدلمشدر .

ابیاتندن :

هر بری برروزن قصر تجلیات اولور
کیمکه ایلر سینه‌سین بیك پاره الله عشقنه

مستغنیٔ ارشاد اولور ارباب بصیرت
سکان حرم نیلر ایش قبله نمایی

سن ده عقلك وار ایسه برنشوه تحصیل ایت یوری
عاقلك طعن ایتمه تریا کیسنه عیاشینه

مثال بحر درونکده صاقلایوب کهرك
هنر نمالغه میل ایتمه وار ایسه هنرك

آدم اودرکه ایتمه‌یه تغییر وضعنی
اقبال وبخت کندینه یار اولمش اولمامش

مصارعندن :

آدمه كندى آياغى ايله دولت كلز

——

دعوى ثبوت بولمازاولورسه كوامست

——

بخشش نابمحل جوددن اولمازمعدود

روايت مشهوريه كوره سلطان احمد ثالث باب همايون خارجنده‌كى چشمهٔ نفيسى ايچون تاريخ اولمق اوزره :

بسمليه ايچ صويى خان احمده ايله دعا

مصراعنى تنظيم ايتمش اولديغى حالده دوت اكسيك كلشيدى . وهبى بونى :
آچ بسمليه ايچ صويى خان احمده ايله دعا
صورتنه افراغ ايله حسابى اكمال ايتدكدن صوكره بو وزن وقافيه‌ده صاحب مصرعك اوصاف شاهانه‌سنى حاوى برده قصيده يازمشدر .

سالم محمد امين افندى « ميرزا زاده »

فضلاى شعرادن و صدوردن اولوب شهيردر . مثوياتى روحلى ورونقلى‌در . (١١٥٦) تاريخنده طرابلس شام ايله شام بيننده (مفرق) ده وفات ايله‌دى. شهزاده جوارنده بوز دوغان كمرى قربنده‌كى قلندرخانه سوقاغنده پدرينك قبرى يانده نامنه منسوب برسنك مزار ديكلدى .
آثارى : (ترجمهٔ عقائد طحاوى) ، (ماهية العشاق) ، (تذكرة الشعرا) ، (تركى وفارسى لغت) (ترجمهٔ لغت وصاف) ، (شرح رسالهٔ حسينيه من الاداب) ، (نيل الرشاد فى امر الجهاد) ، (نحو و منطقدن برر متن ايله شرحلرى) وسائره‌در . آثارندن (تذكره‌سيله) (نيل الرشاد) ى مطبوعدر .

ابياتندن :

ذره‌لر ناچيز ايكن عرض وجود ايلرينه
عالمه انوار خورشيد جهان آرا ايله

تذكرهٔ شعراسى (اقدام) مطبعه‌سى همتيله طبع اولونمشدركه عباره‌سى طرز قديم اوزره تكلفات منشيانه‌يى حاوى‌در . مطبوع (تذكرهٔ فطين) بونك ذيليدر. خط دستيله محرر نسخه‌سى

خالص افندی کتبخانه‌سنده‌در. نیل الرشاد فضائل جهاده عائد تورکجه یازیلان آثارك بیوکلرندن اولوب اون‌یدی فصل اوزره مرتبدر . (١٢٩٤) ده طبع اولونمشدر .

فاضل شهیر (عینی) نك (عقدالجمان) اسمنده‌کی مشهور تاریخ عمومیسنك اون‌برجلدینده ترجمه ایتمشدرکه سکز جلدی نورعثمانی کتبخانه‌سنده موجوددر .

برده قواعد صرفیه ونحویه‌دن باحث (سلامة الانسان فی محافظة اللسان) اسمنده بر اثری واردرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی عاشر افندی کتبخانه‌سنده‌در .

سنبل زاده وهبی محمد افندی

علما و شعرادن مشهور برذات اولوب مرعشلیدر . برآره‌لق سفارت طریقیله ایرانه‌ده گیتمش ایدی . (گلشن جنت اوله مسکن سنبلزاده) ، (گلشن جنتی مأوی قیله سنبلزاده) و (جنت اولسون روحنه وهبی افندینك مکان) مصراعلرینك گوستردیکی (١٢٢٤) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنده طوپجیلره دفن ایدلدی . شعری علم قوتیله سویلنمش اولدیغندن اوقدر گوزل اولمامقله برابر موزون سوز سویله‌مك خصوصنده عثمانلی شاعرلرینك برنجیلرندن عد اولنور . آثار مطبوعه‌سی : (تحفه) (نخبه) [١] عنوانلی بری فارسی دیکری عربی ایکی لغت منظومه‌سیله (نابی) نك خیریه‌سنه نظیره اولمق اوزره مخدومی نامنه یازدیغی (لطفیه) اسمنده‌کی نصیحتنامه‌سی و مرتب دیوانی و (شوق انگیز) نامنده‌کی حکایتنامه‌سندن عبارتدر .

١١٨٤ تاریخنده (عقدالجمان) دن برقسمنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه بر نسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر .

ابیاتندن :

ایدن هرکارینی میزان انصاف ایله سنجیده
بوبازار فناده سود کورمزسه زیان چکمز

سرقت شعر ایدنه قطع زبان لازمدر
بویله‌در شرع بلاغتده فتاوای سخن

[١] عصر اخیر فضلاسندن (بابا کوبلی احمد رشید افندی) نك مکمل ومطبوع شرحی اولدیغی علما فصلنده ذکر ایدلدی .

اشعارندن :

یاپشدم دامن پاك رضایه هرچه بادا باد
صارلدم خاکپای مصطفی‌یه هرچه بادا باد
ظهورات شئونه تاب وطاقتسز قالوب بیداد
صیغندم درکه ذات خدایه هرچه بادا باد

سروری عثمان افندی « مورخ »

متأخرین شعرادن اولوب (آطنه)لیدر. اولجه (حزنی) تخلص ایدردی. تاریخ‌نظمنده‌کی مهارتیله مشهوردر. استانبوله کلدکدن صوکره سنبلزاده وهبی افندی‌یه کتخدا اولدی . طبعی هزل کولنه وهجوه [١] میال ایدی. (سرورینك وفاتی موجب حزن اولدی احبابه) (سروری رفت ازدنیا) مصراعلرینك کوستردیکی (١٢٢٩) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . ادرنه قپو خارجنده طوبجیلرده سنبلزاده‌نك یاننده مدفوندر . دیوانی مطبوعدر . سرورینك ولادتی ، مملکتندن خروجی ، پدرینك وفاتی ، ربیع‌الاولك بشنده واقع‌اولمشدر. (١٢٩٩) تاریخنده طبع‌ایدیلن سروری مجموعه‌سی نام‌اثرده تاریخلرینك اك منتخب پارچه‌لری محرردر . ابیاتندن :

درونك تیره ایلر دود غفلت بزم عالمده
صاقین‌فانوس‌وش‌دوراتمه‌هرشمع‌مرام اوزره

مصارعندن :

یوك دكلدر كندینه حماله صیرتنده سمر

سعید محمد افندی « شیخ - بابا افندی زاده »

بروسه شعرای مشایخندن وطریقت نقشبندیه عرفاسندن اولوب بابا افندی زاده نامیله

[١] سرورینك هزلیاتی چکیلر بلالردن دکلدر . کندیسی بووجهله نه‌قدر شایان مؤاخذه کورلسه برشیٔ دینله‌مز . بونلرك بعضیلری بر مجبوریت اوزرینه سویله‌نیلمش اوله‌بیلرسه‌ده کویا صرف اکلنجه اولەرق یازلمشلری دخی واردر . حالبوکه کندیسنك علیهنده هجویه‌لر نشر ایتمش اولان اشخاصه عالیجنابانه برصورتده مقابله ایتمك البته بیوکلکه دها موافق دوشردی .

مجبوریتسز هزلیات یازمق ایچون هیچ برسبب صحیح بولونه‌ماز . ارباب قلمك دائما اخلاق عمومیه‌یی اصلاح واعلایه چالیشمه‌لری اك مهم وظائف مدنیه‌دندر . (معلم ناجی)

مهری راحله خانم

بنام عثمانلی شاعره‌لرندن اولوب (دیاربکر)لیدر . السنهٔ ثلثه اشعارینه وقوفی ، برای زیارت خطهٔ عراقیه‌یه سیاحتی ، طریقت قادریه‌یه انتسابی واردر . ٢٩٠ ده درسعادته کله‌رك صدر اسبق (یوسف کامل پاشا) مرحومك مجمع عرفان‌اولان قوناقلرنده اقامت وشعرای‌شهر میاننده احراز شهرت ایتمشدر . آثار شعریه‌لرندن بعضلری خراباتده محرردر . (١٢٩٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنده اوتاقجیلر محله‌سنده‌کی قادری درکاهنه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

آشنالر سنك‌طعن‌اندازاولورلر هرطرف　　واقف اولسه حالمه بیکانه‌لر آغلار بکا

بر مرثیه‌سندن :

فراغت کلشم فانی جهاندن خصم جاناندر　　نه‌بیلسون‌مهرباناق‌رسمن‌اول کیم‌اصلی‌ناداندر

فلك دلخواهم اوزره دونمدی برکشته دوراندر　　نهال نازنینمدن جدا حالم پریشاندر

بنم کوکلم قزل‌کل غنجه‌سی‌وش طوب‌طولوقاندر

آچیلمق اختیار ایتمز اکر یوزبیك بهار اولسه

سامی عبدالرحمن پاشا

وزرای دولت علیه اعاظمندن وارباب علم وادبدن بر ذات عالیقدر اولوب تولدی موره قطعه‌سنك (طراپولیچه) قصبه‌سنده‌در . ٢٣٩ ده مصره هجرت ومحمد علی پاشا معیتنده سنه‌لرجه ایفای خدمت ایلمشدر . ٢٦٥ ده مصر خدمتندن آیریله‌رق اولا ترحاله متصرفلغنه بعده متعدد ومهم مأموریتلره تعیین اولونمشدر . (٢٩٥) ده وفات ایدوب سلطان محمود عدلی تربه‌سنه دفن ایدلدی . علوم دینیه وحکمیات اسلامیه‌ده شعر وانشاده مهارت تامه‌سی اولوب مطبوع منشآت واشعاریله اعتقادات دینیه ومراسم وآداب انسانیه‌یه متعلق (رموز الحکم) عنوانلی برأثر حکیمانه‌سی برده (کشور درون) اسمنده حکمت اخلاقدن باحث رساله‌سی واردر . بو رساله ١٣١٢ تاریخنده ادبای عربدن (طرابلس شام) لی (عبداللطیف افندی) طرفندن تعریب وطبع ایدلمشدر .

صدراسبق فؤاد پاشا حقنده سویله‌دیکی منظومهٔ عارفانه‌در :

ای زائر صاحب نفس　　حب سوادن میلی کس　　دنیاده قالماز هیچ کس

الله بس باقی هوس

جهلەدن تحصيل خشنودى نه ممكن حاكه
صلحى جائز اولمازاول قومك كه ناحصور اولور

وقت اقبالنده قاصردر كبارك همتى
مرتفع اولدقجه شمسك سايه‌سى مقصور اولور

حسن صيت اصحابى هر يرده ايلر دلخراش
موقع تخديش مطرب سينهٔ سنطورى اولور

اضطراب نيشـدن ايتمز حذر نوش استه‌ين
مأخذى شهد لذيذك خانهٔ زنبور اولور

قابليت قهر ايله محو اولمازاهلندن «سعيد»
ريك صافى آتش سوزان ايله بللور اولور

ابياتندن :

كيزلى قالماز سوء اعمالى اسائت اهلنك
دهرده هر كوش اصم هر ديده نابينا دكل

———

حق و باطل نور عدل ايله نمايان در «سعيد»
فرق اولنماز نيك وبد كيتسه نظردن آفتاب

مصارعندن :

ناقابل ايچون پند حكيمانه نه حاجت

اخلاق منظومه‌سى :

سن اوصاندرمه الى الده اوصاندرمز سنى
حيله كارلق ايله كيمسه دولانديرمز سنى
دست اعدادن صقوق صو ايچمه قاندرمز سنى
قورقه دشمندن كه آتش اولسه ياندرمز سنى
مستقيم اول حضرت الله اوتاندرمز سنى

هيچ بر عالمده هيچ بر حالنه يوقدر سكون
ذوقه باق دكمز تأسف ايتمكه دنياى دون
استقامت شر اعدادن سنى ايلر مصون
حق ايدر اصحاب صدقك خصمنى البت زبون
مستقيم اول حضرت الله اوتاندرمز سنى

ایستر ایسه‌ك حفظ ایده عرضك خدای لم یزل
عرضنه اعدای بدخواهك بیله ویرمه خلل
تا ازلدن سویلنور خلقك دلنده بو مثل
جلب ایدر البته انسانه مکافاتی عمل

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

غره‌لنمز روز اقبالن کوروب اهل خرد
هر کونی برقدر ایدر تعقیب هر سبقی احد
سیل موت ایتدکده برباد عمری بخت ایتمز مدد
بویله آتش مشرب اولمه خاك اولور بر کون جسد

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

خلق تخریب ایلیوبده کندك آباد ایله
بو جهانده او یاپوب عقبانی برباد ایله
نفعك ایچون ظالم بی رحمه امداد ایله
عالمی تنفیر ایدن احوالی معتاد ایله

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

سیئات انسانه نفس کمترینندن کلور
هر خجالت آدمه سوء قرینندن کلور
عزت وذلت مکانه هپ مکیننندن کلور
استقامت مستقیم الحاله دینندن کلور

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

دشمنی تذلیل ایچون حیله‌یله ایتمه اشتغال
حسن افکاره اولور حائل جهانده سوء حال
یوز صویی دوکه تأسف چکمه ایتمه قیل وقال
سن سقیم اولمه ویرر مقصودك البت ذوالجلال

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

آت ویابی الدن اصلاحه چالیش افعالکی
بوش بوغازلق ایتمه تعدیل ایله قیل وقالکی
سن نه درلو صاقلایم دیرسه‌کده سوء حالکی

پاشا یاخود مزاردن بر ندا) نامیله ترجمهٔ حال و مناقبی اخیراً نشر اولونمشدر . آثار نثریه وشعریه‌سنك ترتیب ونشر ایدلمه‌سی سزاوار تأسفدر . (لامارتین)ك (لاق) عنوانلی منظومه‌سنی نظماً ترجمه ایتمشدرکه انافس آثاردن معدوددر .

ابیاتندن :

زمان زمان ترقی جهان جهان علوم
اولورمی جهل ایله قائم بقای جمعیات

حقیقی کوروش :

اون طقوزنجی عصر

ایرشدی اوج کمالاته نور ادراکات　　یتشدی رتبهٔ امکانه قسم ممتنعات
بسائط اولدی مرکب، مرکب اولدی بسیط　　بداهت اولدی تجاربله خیلی مجهولات
مجاز اولدی حقیقت ، حقیقت اولدی مجاز　　ییقلدی بلکه اساسندن اسکی معلومات
مباحث فلك و عرض و حکمت وکیمیا　　دکل وساوس اذهان وهم وتمثیلات
مسائل نظریه تجارب اولدی سند　　ایرشدی حد یقینه فصول ظنیات
عقول زاهره صاعد فضای اجرامه　　قوای جاذبه قانونی پایهٔ مرقات
نفوس فاکره نازل قعارهٔ ارضه　　دلیل مبحث تکوین دفاین طبقات
هوا و برق و ضیا و بخار و مقناطیس　　ید تصرف انسانده عنصر حرکات
ضیا ، خیالاً ایکن شیمدی بالفعل ساعی　　ظلال ، زائل ایکن شیمدی زیور مرأت
صدا ، حساب مسافاتده مخبر صادق　　بخار ، ظلمتی تنویرده ابدع آیات
جهات اربعه‌یه برق ناقل اخبار　　بخار ، بحر و بر اوستنده حاصر نقلیات
تفاخر ایله سینمی بو عصر ، اعصاره　　قیصالتدی بعد زمان ومکانی مخترعات
نه قالدی چشمهٔ حیوان ، نه داروی سهراب　　نه قالدی نسخهٔ افسون ، نه حکم طلسمیات
نه قالدی سعد طوالع ، نه قالدی نحس قران　　نه قالدی رمل و کهانت ، نه قالدی جفریات
نه وار هماده سعادت ، نه وار شامت بوم　　مقید اصل اراداته جمله مجعولات
نه اطلس عالمی حامل ، نه نز هره فاعل کل　　دکل عقول فلاطون اصول تکوینات
نه قالدی ظن تناسخ ، نه قالدی نارمجوس　　دکل عقوله اقانیم قبلهٔ حاجات
اساس حکمت عصر اولدی وحدت باری　　تعمم ایلدی اصل الاصول معتقدات
بولور کیدر جهت وحدتن عموم ملل　　وجود وحدتی مثبت اولنجه معقولات

حدود حق و وظائف معین وثابت　　نه قالدی جبر و تغلب ، نه قالدی کیفیات
حقوق شخص وتصرف مصون تعرضدن　　ویرلدی عالم عمرانه باشقه تنسیقات
نه عمرو ، زیدك اسیری نه زید عمروه ولی　　مؤسس اس مساوانه نص موضوعات
منور ایلەدی اذهانی انتشار علوم　　مکمل ایلەدی نقصانی فیض مطبوعات
مغارب اولدی دریغا مطالع عرفان　　نه قالدی شهرت روم وعرب ، نه مصر وهرات
زمان زمان ترقی ، جهان جهان علوم　　اولورمی جهل ایله قابل بقای جمعیات

سالم سلیمان بك « اسکداری »

زمانمزده طرز قدما اوزره شعر سویلەمکله اشتهار ایدن اصحاب اقتداردن وطریقت مولویه منتسبیندن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . صدراسبق (صوفی محمد پاشا) سلالەسندندر . مالیه دیون عمومیه شعبەسی خلفاسندن ایدی . نثردەکی اقتداریده شعری نسبتندەایدی . (١٣١١) ده (اسکدار) ده ارتحال ایلەدی . تونس باغندن قرەجەاحمده کیدن جادەنك وسطندەوصاغ طرفده یول اوزرنده مدفوندر . غیر مطبوع دیوانی واردر .

ابیاتندن :

رویتله ظفر قابلی کنه حکمت حقه
سن ایستر ابن سینا ، ایستر افلاطون یونان اول

انیس بزمك اولسون آشنا یاد اولماسین دیرسەك
غمك فاش ایله اعدایی دلشاد اولماسین دیرسەك
لباس عقلی تطهیر ایله حوض شرع غرادن
لکده کوب خروش سیل الحاداولماسین دیرسەك

ویرمه وجود نفسکه ای متبل زعیم　　اقبالەدر پرستشی حلقك سکا دکل
برکلنهال اولکه هزاری خزانی یوق　　بر آشنایی بولکه هزار آشنا دکل

سری پاشا « کریدی »

وزرا وادبای عثمانیەدن فاضل برذات اولوب مسقط رأسی کریدك (قندیه) قصبەسیدر . اکمال

تحصیلدن صوکره مکتوبجیلق ، متصرفلق ، والیلك کبی خدمات مهمه‌ده بولونه‌رق اك صوك مأموریتی اولان دیار بکر والیلکندن مأذوناً استانبوله عودتندن براز صوکره یعنی (١٣١٣)ده ارتحال ایتدی. سلطان محمود تربه‌سی حظیره‌سنده مدفوندر . نثری نظمنه فائق ایدی. مطبوع مؤلفاتی شونلردر :

(سر قرآن) ، (احسن‌القصص) ، (سر فرقان) ، (سر انسان) ، (سر تنزیل) ، (سر استوا) ، (رؤیت باری حقنده رساله) ، (شرح عقائد و حاشیه‌لرینك ترجمه‌سی) ، (نقدالکلام فی عقائدالاسلام) ، (آراء ملل) ، (روح) ، (نورالهدی لمن اهتدی) ، (مکتوبات سری پاشا) ، (غلطات) ، (نمونهٔ عدالت) .

ابیاتندن :

ظالملره مهل اولماسه مطلوب الٰهی
بر دمده یاقار عالمی مظلوملرك آهی

کافی بکا بیلمك بنی هیچ بیلمسون عالم
زیرا بیوك آفتدر او شهرت نه‌مه لازم

ذاتی کرك یوز آقلق یوقسه نه‌ایله سه‌ك
اولماز سیاهی ازلی شسته آب ایله

آثارینه دائر مختصر ایضاحات :

١ (سرقرآن) ٢ (احسن‌القصص) ٣ (سرفرقان) ٤ (سرتنزیل) ٥ (سراستوا) | بو آثارك کافه‌سی امام (فخرالدین رازی) نك تفسیر کبیری اساس مأخذ اتخاذ ایدیله‌رك سور قرآنیه‌دن مختلف سوره‌لرك مفید ومختصر ترجمه وتفسیرلرینه دائردر .

٦ (رؤیت باری حقنده رساله) رؤیة‌اللهك امکان وعدم امکانه دائر متکلمین ایله معتزله‌نك اقوالندن خلاصه ایدلمش براثردر .

٧ (شرح عقائد و حاشیه‌لرینك ترجمه‌لری): عقاید نسفیه شرحی علامه تفتازانی ایله حاشیه‌لرندن اولان عصام‌سیلکوتی وسائره کبیلرك مسروداتنك ترجمه‌لریدر .

٨ (نقدالكلام فى عقائدالاسلام): عقائد شرحى علامه تفتازانى ايله خيالى ، سيلكوتى وسائره‌دن تلخيص ايدلمش منقح بر كلام وعقائد كتابيدر .

٩ (آراء ملل): بوده نقدالكلام واديسنده بر اثردر.

١٠ (روح) : روح حقنده اكابر علما ايله حكمادن بعضيلرينك اقوالى مبين‌در .

١١ (نورالهدى لمن اهتدى): اقانيم ثلاثه‌نك بطلانته بوكونكى الده موجود (اناجيل)ك محرفيتنه دائردر .

١٢ (مكتوبات) : رسمى غير رسمى مكتوباتنى حاويدر . انشا ايله متوغل اولانلره فائده بخشدر .

١٣ (غلطات) : (علامه ابن كمال)ك غلطات رساله‌سنه بعض موادك علاوه‌سندن حصوله كلمش بر رساله‌در . وزير فاضل منيف پاشانك محاكمه‌لى بر تقريضنى حاويدر .

مراد على بك « جودت پاشا زاده »

فاضل شهير جودت پاشانك مخدوم فضيلتمنديدر علوم ادبيه ايله فنون رياضيه‌ده بهره‌دار ايدى. اسملرى بر وجه آتى تعداد اولونان مؤلفات مطبوعه‌لرندن باشقه غزته و رسائل موقوته‌لرده برچوق آثار قيمتدارى نشر اولونمشدر . كنج دينه‌جك بر سنده و (١٣١٨) تاريخنده وفات ايده‌رك پدرعاليلرى يانته دفن اولوندى . (ميزان العقول فى المنطق والاصول) و(لسان الميزان) اسملرنده‌كى اثرلرى لسانمزده « منطق » ه دائر يازيلان آثارك مهملرندندر .

عروض عثمانى رساله‌سيده اشعار عثمانيه ايله اشتغال ايدنلر ايچون موجب استفاده‌در .

فرانسز رياضيونندن « سونه » نك (حساب تفاضلى وتمامى) سى‌ده ترجمه ايتمشدركه خط دستيله محرر نسخه‌سى طرف عاجزيدن دارالفنون عثمانى كتبخانه‌سنه اهدا قلنمشدر .

« قواعد اتحولات فى حركات الذرات » اسمنده رياضيه‌يه متعلق قيمتلى بر اثرى‌ده واردر .

منيح سليمان افندى « بروسوى »

شعراى عثمانيه‌دن صاحب دل برذات اولوب طريقةً مولوى مولداً بروسه‌ويدر . صوك مأمورتى اولان عسكرى تقاعد صندوقى نظارتندن متقاعد ايكن سنك مزارنده محرر (منيح افندى‌نك اولدى مكانى خلدنعيم) مصراع تعميه‌دارينك دلالتى اولان (١٣١٨) تاريخنده

اسکدارده ارتحال ایتدی سلیمیه درکاهی حظیره‌سنده برادری یاننده مدفوندر . مرتب دیوانی مطبوع ومشهوردر . سوزشلی مرثیه‌لری و :

(دیار غربته دوشدم وطندن آیرلدم   وطن کوزمده دکل آه سندن آیرلدم)

مخمسی کبی لطیف شعرلری واردر .

ابیاتندن

دیده‌لر دیدارکه ایتمز کفایت شوقدن
داغلرکیم سینه‌ده کوزکوزنکهیاندر سکا

دلده کیم عشق اوله اضماری اولورمی قابل
شمعك البت کورونور شعله‌سی فانوسندن

سلیمان پاشا « استانبولی »

فضلای مشیراندن برذات اولوب شهیردر . مکتب حربیه‌دن نشأتندن صوکره کوچوك بویوك تعیین اولندیغی قطعات عسکریه‌ده ابراز رویت وشجاعت ایله‌مشدر . مکاتب عسکریه نظارتنده ایکن مکاتب رشدیهٔ عسکریه ایله منشأ معلمینی کشاد ایتمش وبویولده پك چوق آثار ترقی کوسترمشدر . اولا قره‌طاغده ۱۲۹۳ ده بعده عثمانلی روس سفرنده شبقه‌ده باش قوماندانلق ایله مردانه محاربه‌لر ایله‌دی . فقط خلع وقعه‌سنده بولندیغندن ناشی ختام حربده غریب برصورتده تحت محاکمه‌یه آلنه‌رق رتبه‌سی رفع ایدیلوب بغدادده اقامته مأمور ایدیله‌رك ۱٤ سنه‌منکوبا قالدی (۱۳۰۸) ده ارتحال ایده‌رك ائمهٔ اثناعشردن (امام موسی الکاظم) حضرتلرینك جامعی داخلنده واقع ابا یوسف حضرتلرینك مسجد شریفلری مدخلنه دفن ایدلدی .

مؤلفاتی بروجه آتیدر .

۱ (مبانی الانشا) بلاغت عثمانیه قواعدینی مبین اولوب ایکی جلد اوزره مرتبدر .
۲ (تاریخ عالم) خلقتدن ظهور اسلامیته قدر اولوب برجلد کبیردر .
۳ (صرف ترکی)
٤ (علم حال صغیر)
٥ (عمدة الحقایق): ۱۲۹۳ (عثمانلی ـ روس) سفرینه دائر تاریخ مفصلدر .

٦ (ترجمهٔ رسالهٔ ارادهٔجزئیه): آقکرمانی رسالهسنك ترجمهسیدر .
٧ (علم‌حال کبیر)
٧ (حس انقلاب): سلطان عزیزك خلعیله سلطان مرادك جلوسندن باحثدر . بعض اشعاریده اولوب مخلصی (حسنی) در

ابیاتندن:

حرص وآز اصحابنه ویرمز کسل شغل جهان
باری آرندقجه بشاشت کوسترر حماللر

مخدومی سامی بك طرفندن (سلیمان پاشا محاکمه‌سی) نامیله ١٣٢٨ ده نشر اولونان اثر کبیرده صاحب ترجمه‌نك ترجمهٔ حالی ، حیات سیاسیه و سائره‌سی بر تفصیل تحریر ایدلمشدر . (تاریخ عالم) دن دولایی (١٨٧٥) ده (پارس) ده انعقاد ایدن جغرافیا قونغره‌سندن ایکنجی رتبه برمدالیه آلمشدر .
(عمدة‌الحقایق) ١٢٩٣ (عثمانلی — روس) محاربه‌سی تنقید یولنده‌وقتیله یازلمش‌وجریدهٔ عسکریه ایله نشر ایدلمش اولان (حرب اخیرواستحکامات) نامنده‌کی اثری تنقیداً قلمه آلنمش (٣٠٠٠) صحیفه‌یی متجاوز برکتابدرکه مکمل‌خریطه‌لری‌ده جامعدر .

سلانیکلی توفیق افندی

محررین عثمانیه‌نك غیور و مقتدرلرندن بر ذات اولوب اوتوز کسور سنه عالم مطبوعاتده باخصوص مقالات عدیده‌سیله ایفای‌خدمات قلمیه‌ده بولوندی . (١٣٢٨) تاریخنده‌برای‌تداوی ویانه‌ده ایکن ارتحال ایده‌رك نعشی سلانیکه نقل ایدلدی .
باشلیجه ترجمه ایتدیکی رومانلر : (سرسر یهودی)، (قورقونج سفینه)،(مدهش‌قورصانلر) (شهرسایح)، (رومان جزدانی) وسائره‌در. معلومات تاریخیه‌سی‌ده‌واسع ایدی. مختلف لسانلردن جمع وترتیب ایتدیکی برقاچ پارچه آثار تاریخیه‌سی نشره موفق اولامامشدر . یالکز (مصور هندستان سیاحتنامه‌سی) اسمنده‌کی اثر تاریخیسندن برقاچ جزؤ و (اصلاحات عثمانیه تاریخی) نامنده‌کی اثرندن‌ده ایکی جزؤ نشر اولنمشدر .

سلیم ثابت افندی «استانبولی»

علمای ادبادن برذات‌اولوب ادرنه ولایتی داخلنده‌کی (ویزه) لیدر . مدت مدیده معارف

نظارتنده ومكاتب معلملكنده ايفاى حسن خدمت ايله‌دى (١٣٢٦) سنه‌سنده ارتحال ايده‌رك ايوبده كاشغرى دركاهى قربنده عائله‌سنه مخصوص مزارستانه دفن ايدلدى السنهٔ ثلثه ادبياتيله اوروپا لسانلرندن فرانسزجه‌يه واقف ايدى. اصول جديده اوزره تدريسات ابتدائيه ورشديه پروغراملرينه موافق رسائل عديده نشرينه موفق اولدى. قواعد ادبيه‌دن باحث (معيار الكلام) ايله (مختصر صرف عثمانى)، (مختصر نحو عثمانى)، (مختصر تاريخ عثمانى) كبى رسائل مفيده‌سى واردر . ترجمهٔ حالى سبق ايدن خواجه تحسين ايله برلكده تعليم و تعلم ضمننده پاريسه اعزام اولونه‌رق آلتى سنه تحصيل ايله شهادتنامه آلمش وعين زمانده پاريس مكتب عثمانيسى لسان عثمانى معلملكنى ايفا ايله‌مشدى .

سعيد افندى «محمد سعيد افندى»

لسان عثمانى قواعدينك دقايقنه واقف بر ذات معارفسمات اولوب شهيردر . علوم آليه و عاليه‌يى (روسجقلى شيخ مصطفى افندى) دن ادبيات عربيه‌يى‌ده وقتيله استانبولده كشاد ايديلن «الجوائب» مطبعه‌سنده اديب عربى (احمد فارس افندى) دن تعلم ايتمشدر . طول مدت مكاتب عاليه‌ده علم اخلاق ولسان عثمانى تدريس ايله‌دى . واسع برصورتده السنهٔ ثلاثه نوادر و فوائد ادبيه‌سى مستحضراتنه مالك ايدى . (١٣٣٧) سنه‌سنده متقاعداً ارتحال ايده‌رك (ايوب) ده عائله‌سى قبرستاننه دفن ايدلدى . آثار مطبوعه‌سى :

(١) وظائف الاناث
(٢) اخلاق حميده
(٣) معكس فضيلت
(٤) ترجمهٔ المنقذ من الضلال « ترجمهٔ حالى علما فصلنده محرر ذهنى افندى ايله مشتركدر »
(٥) ترجمهٔ اطواق الذهب » » »
(٦) ترجمهٔ تحفة الاريب فى رد اهل الصليب: » » »

سامى بك «سليمان پاشا زاده»

سامى بك فضل وعلميله ، عزم ورزميله مشهور مشير سليمان پاشانك اوغليدر . ١٢٨٣ تاريخ هجريسنده استانبولده دوغمش ، ابتدائيه ، تاليه ، عاليه تحصيلاريني على الاعلا درجه‌ده كوروب

اکمال ایتمش و عائله‌سندن یوکسك بر تربیهٔ دینیه و ملیه اخذینه موفق اولمش نزیه ، تراشیده براسلوب صاحبی قیمتلی برشاعردر .

مرحومك مکارم‌اخلاقیه‌سی کمالات‌علمیه‌سیله متناسب وحتی داهایوکسك بردرجه‌ده‌ایدی. (علم تربیهٔ اطفال) عنوانلی ترجمه وتلفیق صورتیله مطبوع براثری اولدیغی کبی «فروبه‌ل وپستالوجی اصوللرنده تعلیم وتربیه درسلری» نامنده‌ده جداً گزیده برترجمهٔ‌مطبوعه‌لری واردر.

مشترك (قاموس تربیه) و مستقلاً (مختصر قاموس فلسفه) عنوانلی ناتمام و نامطبوع متروکات‌قلمیه‌سی واردر ؛ بناءً‌علیه سامی‌بك هم أیی برشاعرعالم ، هم‌ده متفکر برمربی‌ایدی. مختلف‌رسائل موقوته‌ده بر چوق اشعار آبداری و مقالات ادبیه و تربیویه‌سی واردر . نامنه نسبتله قدردان ارقاداشلرندن نائل رشید بك طرفندن « سامی بك » عنوانلی بر اثر میدانه گتیرلمش و مرحومك همان بالجمله اشعاری و قسماً مقالاتی بو کتابه ادخال ایدیلدیکی کبی ، معاصر ارباب فکر وقلمك‌ده مشارالیه حقنده‌کی احتساساتی جمع وتثبیت اولونمشدر .

تاریخ وفاتی (١٣٣٧) اولوب (ایوب) ده مدفوندر .

مشهور برشعری بروجه‌آتی‌در :

حقیقت

بیللرجه حقیقت دییه روح بشریت
برنور آرامش قعر سموات وزمینده . . .
بیللرجه،عصرلرجه . . . فقط نور حقیقت
قالمش ینه زیر تتق محتشمنده .
بر لمعهٔ امید ایله بعضاً شب افکار
یانمش وطوتوشمش کبی...دیرکن ینه‌سونمش.
چارپیشمش ازلدن بری ایمان ایله انکار ،
وارلق‌بیله،وجدان بیله‌بر هیچلکه دونمش .

أی ظلمت اعصار ایله گمراه اولان انسان !
أی قارده‌شم ، أی قلب المدیده و مجروح ،
کل، عرش حقیقت‌سکا، هردم‌سکامفتوح ...
کل نور حقیقت سکا ، هردم سکا تابان ...
کل، کندیکه‌باق! ایشته‌حقیقت‌سن‌او،وارسك؛
نفسکده بدیدار او حقیقت‌که آرارسك !

(١١) [illegible]

(١٠) [illegible]

(٩) [illegible]

(٧) [illegible]

(٨) [illegible]

(٦) [illegible]

(٥) [illegible]

(٤) [illegible]

(٣) [illegible]

(٢) [illegible]

(١) [illegible]

[illegible] :

[illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible] ١٨٨١ [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] (١٨١٨)

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ([illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (١٨٧) [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible]
[illegible] (٥٧٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible] « II-٢٥ » [illegible]
(٨٨) [illegible] ([illegible])
[illegible]
[illegible] (٨١) ١٥٨١ ، ٨٥٨١ [illegible]
(٨١) [illegible]

نك (پنج گنج) اسمیله معروف (خمسه) سندن (خسرو وشیرین) حکایهٔ مشهوره‌سنك ترکجه نظمنه باشلامش ایسه‌ده اکمالنه موفق اولامیوب همشیره زاده‌سی (خورشید وفرحشاد) ناظمی (جمالی) اتمام ایتمشدر. اکمال تحصیل ایچون ایرانه گیده‌رك سیدشریف ایله مشارکت ایتدیکی « سهی » تذکره‌سنده مذکوردر . کندینه غدری التزام ایدن بعض ارباب غرضی تشهیراً (خرنامه) اسمنده برمنظومه‌سیله مرتب دیوانی واردر . (٩٠١) ده وفات ایدوب (ایوب) ده مدفون اولان دیکریکی (ملاقاسم عذاری) ده فضلای شعرادن برذات ایدی . (شرح مواقف) ك الهیات بحثنه حواشیسی ، مولانا « لطفی » نك « سبع شداد » عنوانلی سؤاللرینه جوابی ایله اشعار ترکیه وفارسیه‌سی ده واردر .

ابیاتندن :

کل یوزك مجموعه‌سندن نیجه کیم دفتر دوزر
ویررا ورا قن ایله چوق نسخه‌سن ابتر دوزر

مثنویاتندن:

قدرینی بیل عمرکك ای بوالهوس
بردم ایمش خوش کورآنی برنفس
سود وزیان چون یمه دنیاغمن
غم یر ایسه‌ك باری یه عقباغمن

خسرو شیرین منظومه‌سنك مطلعی :

بحمد الواحد الاحد القدیم
و بسم الله ذی المن العظیم
سلام الله یا خیر الانام
علیك والنبیین الکرام
خدایا بزه توفیقی رفیق ایت
مقام حقه تحقیقی طریق ایت
آچیق طوت حکمت وتوحید بابن
کوزومدن کوتوروب تقلید خوابن
یقینك نورنی جانه چراغ ایت
کوکلدن ظلمت شکی ایراغ ایت

خسرو شیریندن :

زهی حس کیم اوزوندندر حیاتی
قمو فانی وباقی پاك ذاتی

زهی قادرکه آکا خلق کونین
اولا اهونکه سکا طرفةالعین

شعروانشاده شهرتی « شیخی » طبابتده‌کی شهرتی‌ده (حکیم سنان) در .
کنزالمنافع فی‌احوال‌الامزجه والطبایع» اسمنده برأثرطبیسی واردر . (٨٠٤) تاریخنده استنساخ ایتدیکی«نی‌نامه» (بشیکطاش) ده (یحیی‌افندی) کتبخانه‌سنده‌در برده « دررالعقائد وغررکل سائق وقاعد » اسمنده تورکجه منثور بر اثری واردرکه بر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده موجوددر .

مقدمه‌سنده‌کی ابیاتندن :

جان چراغینه شیخی آلدانمه
نه‌قادار یانسه بولیسر درافول

شریفیٔ آمدی

السنهٔ ثلاثه ادبیاتنه واقف قوی طبیعت برشاعر اولوب « دیاربکر ـ آمد » لیدر . تقریباً (٩٢٠) تاریخلرنده (مصر) ده ارتحال ایله‌دی . (سلطان جم) لك مقربلرندن ایدی . (فردوسیٔ طوسی) نك مشهورشهنامه‌سنی نظماً ترجمه ایده‌رك «سلطان غوری» یه تقدیم‌ایتدیکی زمان بهر بیت ترجمه‌سنه برر دینار عطیه‌یه نائل اولمشدر . ترجمه‌نك بر قسمی زمانمز ارباب دانشندن (دیاربکر) لی (علی‌امیری) افندی حضرتلرنده موجوددر . ترجمه‌نك مقدمه‌سندن :

کوتور دائم دله اسمن اللهك
که آنك ذکری محو ایدر کناهك

اوکیم دلدن کیدرمز تکری آدك
ایکی عالمده اول بولور مرادین

(حميديه) كتبخانه‌سنده موجود ، بيان وبديعدن باحث (سنان پاشا) نامنه تورکجه تأليف ايديلن (حديقة‌الفنون) صاحبی (شريفی)نكده بوذات اولماسی مأمولدر .
برده تاريخ تأليفی (٩٨٦) اولان (شواهدالشهدء)اسمنده‌كی تورکجه اثرك مؤلفی ده شريفی مخلصلی بر ذات ايسه‌ده شريفیٔ آمدی اولماسنه تاريخ مساعد اولماديغی كبی اثرنده يازديغی (سيد احمدشريفی‌المعروف بقاضی شريف ابن‌السيد محمد) كنيه‌سی ده باشقا بر ذات اولديغنی بيلديرمكده‌در . اثر مذكور ايكی قسم اوزره مرتب اولوب قسم اول مصائب انبيا ، قسم ثانی بلايای اهل بيت‌دركه (فضولی)نك (حديقة‌السعدا) سی‌ويا اديسنده‌دور نهايتنده(سلطان مراد ثالث) ايله‌مصاحبی(شمسی‌پاشا)يی ذكر ايدييور .

شامی مصطفی بك

سلطان بايزيد ثانی دورنده سنجاق بكلكی خدمتنده بولنان شعرای مشهوره دندر . زماننده (شاملی اوغلو) شهرتيله بنام‌ايدی . ديوانی‌مطبوع دكلدر .

ابياتندن :

يتمزمی تماشای جمال الده صونارسين
ای عاشق‌محنت‌زده‌بولدقجه بونارسين

بيتی مشهوردر .

شهدی محمد چلبی « آماسيه‌وی »

فاتح سلطان محمد خان دوری شعراسندن اولوب(آماسيه) ليدر. سلطان‌مشاراليهك فتوحاتنی مبين فردوسیٔ طوسينك شهنامه‌سنه‌تقليداً (٤٠) بيك بيتی حاوی اولمق اوزره برتاريخ‌عثمانی تنظيمنه باشلامش‌فقط اتمامنه عمری وفا ايتميه‌رك آنجق اون بيك بيتی يازه‌بيلمشدر .

اثرك مطلعی شودر :

بنام خداوند دادار پاك
برآرندهٔ آتش وآب‌وخاك

آماسيه‌ده مدفوندر برادری (شرمی عثمان چلبی) ده علما وشعرادندر .

شمعی شمع الله « برزوینی »

برزوینلی تدریس ایله تعیش ایدر برمردمتصوف ایدی . شیخ وفا قائمقام وخلیفه‌سی علی دده مستخلفلرندندر . اواخر حیاتنده خراباتیلك عالمنه مبتلا اولدی . (مثنوی شریف) ، (دیوان حافظ) ، (کلستان)، (بوستان)، (پندعطار) ، (سبحة الابرار) ، (بهارستان)، (تحفة الاحرار)، (منطق الطیر) ، شرحلر یازه‌رق ابقای نام ایلمشدر . وفا قربنده اختیار انزوا ایلدی . وفاتی (١٠٠٠) ده‌در . خط دستیله محرر مثنوی شرحی شهزاده جامع شریفی کتبخانه‌سنده‌در . (اسکدار)ده(رومی محمدپاشا) جامع شریفنك قبله جهتنده‌کی حولی قاپیسی دیشاریسنده مدفوندر کتابه‌سی :

روشن ایتسون خانهٔ قلبن خدا
شمعی‌نك روحینه کیم قیله دعا

(آیوانسرایی) وفیاتنده (وفا) ده ویاخود (اسکدار) ده مدفون اولدیغی محرردر .

غزلیات عاشقانه‌سندن :

راضی‌یم هر نه ایدرسه بکا سروسمنم — تیغ مژکان ایله صد پاره قیلارسه بدنم
نی اولدرمکه عار ایلمش اول سیم تنم — واره‌یم یالواره‌یم بوینومه طاقوب کفنم
حلهٔ جنت اولورسه چکیم چاك ایده‌یم — دم وصلتده بکا حائل اولان پیرهنم
شمعی‌یم کوشهٔ میخانه‌یی ویرمم فلکه — کلشن باغ ارمدن بکا یکدر وطنم

بوغزل طابعك اثر غفلتی اوله‌رق شمعیٔ دیکرك دیواننه درج ایدلمشدر .

ابیاتندن :

دوست مدحندن نه حاصل ذم دشمندن نه غم
فارغ و آزاده‌یم بردر یانمده مدح و ذم

(تحفة العاشقین) اسمنده اوتوز باب اوزره مرتب اخلاق و تصوفدن باحث (٩٨٦)ده مؤلف تورکجه منثور براثری‌ده واردرکه نسخه‌سی (شهید) علی پاشا کتبخانه‌سنده موجوددر .

شوری مجذوب

عرفای مولویه‌دن رند مشرب برذات اولوب بروسه یکیشهرندندر . حضرت (سینه‌چاك)دن

اسرار مثنوی‌یی اخذ ایتدکدن صوکره برمدت شوریده حال دینه‌جك برتجلی‌یه مظهریتله سیاحت ایله‌دی . بعده صحوه کله‌رك برزمان شام مولویخانه‌سنده اقامت ایتدی. بواثناده روحی ، مذاقی. صمتی کبی عاشقین شعرا کندیسندن استفاده ایتدیلر . رحلتی (٩٩٠) ده‌در .

مشهور ترجیع بندینك مطلعندن :

کون بر آیینهٔ عبرت نمادر پر صور
انعکاساتنه آلدانمه صاقین قیلمه نظر
لعل رنکین کورونور باقدقده هر سنك ومدر
ناظر حق اولمغه اشیاده ای نور بصر
پیرو ارباب فقر اول تا اوله‌سین دیده‌ور
سر اشیایی کاهی بیلمك ایسترسه‌ك اکر
مکتب عرفانه کل زنهار اولمه بی خبر

ابیاتندن :

کل ای ناصح قوپندی حال دلدن بی خبرسك سن
نجی دیوانه قیلدی اول پری بیلمم نه دیرسك سن

شهودی دده «موغلوی»

سابق‌الترجمه شاهدی (ابراهیم دده) حضرتلرینك مخدوم عالیلریدر . اسرار دده تذکره‌سنده ولد معنویلری اولمق اوزره مقیددر . قرق کسور سنه موغله مولویخانه‌سنده جانشین پدر اوله‌رق بیك تاریخنده موغله‌ده ارتحال ایله‌دی . (عاشق چلبی) تذکره‌سنده قطعهٔ آتیه‌لری مندرجدر :

دهانی فکری دلده غنچهٔ کلزار جانمدر
خیال سرو قدك خیلیدن خاطر نشانمدر
فراق لعل نابکله بلا بزمنده ای ساقی
دمادم اشك کلکونم شراب ارغوانمدر

شفیعی دده « کفوری »

شعرای مولویه‌دن اولوب کفه‌لیدر. علوم رسمیه‌یی اکمالدن صوکره قونیه‌ده استانهٔ ملاخنکاره رومال اولمشدر. (١٠٨٢) تاریخنده عزم بقا ایله‌دی .

اشعارندن:

دل رشتهٔ پیوند هلال اولمادیمی ؟
شایستهٔ اقبال وصال اولمادیمی ؟
قابلمی دکل وصالکه ایرمك یوقسه
بن قولوکه احسانه مجال اولمادیمی ؟

رباعیسیله

زبان اولسه سرکوینده هر مویم مجاب اولماز
سکوت ایتمك کبی عالمده نادانه جواب اولماز

بیتی مشهوردر .

شهیدی

عاشقین مولویه‌دن اولوب (ادرنه)لیدر . (١٠٨٢) ده ارتحال ایلدی . (نشاطی دده) مریدانندندر. تذکرهٔ اسرارده مندرج مخمسنك مطلعندن :

مرآت مصفامی دکل روی دلارا کیم کورمیه‌سك آنده بوکون حقی هویدا
بوینده‌می کوش ایله کوکل کیم بودر اولا دل ویردیککه صدق ایله ویر جانکی زیرا
من مات من العشق فقد مات شهیدا

شعوری حسن افندی «حلبی»

فضلا وادبای عثمانیه‌دن اولوب (حلب)لیدر . درسعادتده مالیه دائره‌سی خلفاسندن ایکن (سوخته دل) ترکیبنك دلالتی اولان (١١٠٥) تاریخنده وفات ایله‌دی . ادرنه قپوسی خارجنده

مدفوندر . وفیات آیوانسرایی‌ده اسکدارده مدفون اولدیغی محرردر . اشهر آثاری اون ایکی سنه‌ده اکمال ایتدیکی (فرهنك شعوری ـ نوال‌فضلا) [١] نامنده‌کی یکرمی‌ایکی بیك‌بشیوزاللی لغتی جامع لغتنامه‌سی درکه بشیوز قدر شاعرك آثارندن استشهاد ایله‌مشدر . لسان فارسیده‌کی وقوف تامنه حجت قاطعه‌در . سائر آثاری (مرتب دیوان) (ترجمهٔ پند عطار) ایله (ریاضی) نك استعارات و اصطلاحات ضروب امثال نادرات فارسیه‌یی مبین دستورالعمله اولان ذیلندن عبارتدر . (تعدیل الامزجه) اسمنده وزرای عثمانیه‌دن احمد پاشا نامنه مؤلف طبدن براثری دها واردر . فرهنکدن ماعداسی غیرمطبوعدر .

اشعارندن :

ایتدیکی دعوایه قادر اولمه‌دن شرط هنر
آدمی رسوای ایدر اثباته عجز قدرتی
دم اوره علم ومعارفدن ایده عکسی ظهور
موت اولادر آ کا وار ایسه عار و غیرتی
عجزین اقرار ایلك خیلی هنردر عارفه
بیلمه‌دیکن بیلمه‌مك جهایله‌اولور شهرتی

شعبانه زاده محمد محتشم افندی

صاحب فضیلت ادبادن بر ذات اولوب السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقفدر . علمادن بوسنه‌وی شعبان افندینك برادری خرم افندینك مخدوم‌یدر عموجه‌سی یاننده تعلیم وتربیه کوردیکندن شعبان زاده شهرتیله بنام اولمشدر . (١١٠٤) تاریخنده ادرنه‌ده وفات ایده‌رك قادریخانه پیشکاهنده سلجوق خاتون جامعی ساحه‌سنه دفن ایدلدی . آثارندن خط دستیله محرر (مظهر الاشکال فی بیان لغات‌المثنوی) اسمنده‌کی اثرینك برنسخه‌سی (چورلولوعلی‌پاشا) کتبخانه‌سنده‌در . (مصنفك) نامیله معروف (علی ابن‌الشاهرود بسطامی) نك محمود پاشای ولی‌یه تقدمه ایلدیکی

---

[١] تمایق لغات فارسیه‌یه دائر علمای عثمانیه‌دن (اینه‌کوللی) مولانا (مصطفی بن محمد) ك دخی برنجی سمی ا ا ایکنجی قسمی مصادر اوچنجی قسمی قو عد فارسیه‌دن باحث (جامع‌الفرس) اسمنده براثر کبیری رکه (٩٧١) تاریخنده محرر برنسخه‌سی درسعادتده کوپرولو کتبخانه‌سنده منظورم اولدی .
فضلای مولویه‌دن (خطیب رستم) دده‌نك (وسیلة المقاصد الی احسن‌المراصد) اسمنده برلغت فارسیه‌سی واردرکه کندی سویله‌دیکی (برات منیر) تاریخنك دلالتی اولان (٩٠٣) ده مؤلفدر . اوچ باب برخاتمه اوزره مرتب‌بولونان بو اثرده هربحثده اولا تورکجه منظوم قواعد فارسیه یازیلوب صوکره تفصیل ایدلمشدر .

(تحفهٔ محموديه) سیدر. (تحفهٔ محمود محتشم) اسميله كاتبانه برصورتده ترجمه ايله مشدركه مطبوعدر. بواثر بروجه آتی اون باب اوزره مرتبدر :

(١) فضيلت علم وعلما (٢) معاشرت واحوال وزرا و امرا (٣) تهذيب اخلاق (٤) فضيلت وشرف جود وسخا (٥) توبه وندامت (٦) حصول مرادات ايچون سعی وورزش (٧) ادای حقوق ولی نعمت (٨) وقايه (٩) عدل (١٠) امر معروف ونهی عن المنكر. برده مناظرهٔ تيغ وقلم حقنده بررسالهٔ ادبيه‌سی و سكز باب اوزره مرتب (آداب الحكام) ی واردر .

مخدومی (عبدالله) افندينكده (احسن الخبر من كلام سيد البشر) اسمنده توركجه حديث اربعين شرحی واردركه بر نسخه‌سی اسعد افندی كتبخانه‌سنده‌در . هرراوينك ترجمهٔ حالی‌ده مذكوردر .

شناسی محمد چلبی «استانبولی»

خوشگويان شعرادن اولوب شهيردر . (روزنامه‌جی‌زاده) شهرتيله بنام ايدی . (١١١٤) ده استانبولده وفات ايتدی . تذكرهٔ صفائی ايله شيخی‌ده (ادرنه) ده وفات ايتديكی محرردر . فصيح مولوی‌نك شاگرديدر .

درونی آشنا اول صورتا بيگانه صانسونلر
عجب زيبا روشدر عاقل اول ديوانه صانسونلر [١]

بيت مشهورينك قائلی اولان شناسیٔ مولوی باشقه‌در.

ابياتندن:

بختی سياه اولنجه شناسی بر آدمك
طوطی‌يه دام قورسه شكاری غراب اولور

منافعدن اثر يوقدر نه روحانی نه جسمانی
زمانه آدمندن شيمدی يبروح الصنم يكدر

---

[١] سماعخانهٔ ادب ، ص ١١٩ ده
درونی آشنا اول ظاهراً بيگانه صانسونلر
بو بر رعنا روشدر عاقل اول ديوانه صانسونلر
صورتنده كورولمكده در ،

مصارعندن :

لالەنك نقشن كوروب اميد بو ايتمز كوكل

آتشه نزديك اولان لابد اولور رخسار سرخ

شمس‌الدين محمد افندى

طريقت قادريه مشايخندن (١٢٠٦) ده (قبريس) آطه‌سنك (ماغوسه) قصبه‌سنده منفياً ارتحال ايدن (مصطفى آهى افندى)نك خلفاسندن اولوب قيصريه‌ليدر. (١٢٢٧) ده درسعادتده وفات ايله‌دى . خرقهٔ شريف قربنده‌كى محيى افندى دركاهنده مدفوندر . مرتب ديوانى واردر. آنى‌ده‌كى مسدس طبع شاعرانه‌سنه دالدر .

هوالمعين :

اضطرابى ترك ايت اى دل حق دائم ايله ياد
صاقوب احسـان عبد عاجز ايله اولمه شاد

ايريشوب لطف خدا بركون اولورسك برمراد
كلدى بر پير خدا بو بيتى قيلدى كوشـه ياد

برقپوبى بندايدرسه بيك قپو ايلركشاد   حضرت الله افندى فاتح الابوابدر

قول اكر احسـانكى قطع ايلسه چكمه الم
اول دخى محتاج باب ذوالعطا و ذوالكرم

بغلنوب باب خدايه قومه دلده هم وغم
ورد ايدك صبح ومسا بو بيتى سن كل دمبدم

بر قپوبى بند ايدرسه بيك قپو ايلر كشـاد   حضرت الله افندى فاتح الابوابدر
(فى السماء رزقكم) نص كريم موعود ايكن   خزنهٔ غيبنده قسمت ايتديكى موجود ايكن
جمله‌يه رزقين ويريجى اول غنى معبود ايكن   قولونه محتاج ايدرمى يارەدن خشنود ايكن
برقپوبى بند ايدرسـه بيك قپو ايلر كشـاد   حضرت الله افنـدى فاتح الابوابدر

خالقك ایتدیکی قسمت بیل تخلف ایلمز
ایلسه وقتی حلول اصلا توقف ایلمز

حقه تسلیم وجود ایدن تأسف ایلمز
اویله برکان کرمدر وعد نه‌خلف ایلمز

بر قپویی بند ایدرسه بیك قپو ایلر کشاد   حضرت الله افندی فاتح‌الابوابدر

مطبخ‌احسانك آچمش اون سکز بیك عالمه
بذل ایدوب الطاف خوانك عالمه و آدمه

هم غنا ایله سخاوت بخش ایدن اول حاتمه
هر گدا و شاه آنك محتاجیدر سن غم یمه

بر قپویی بندایدرسه بیك قپو ایلر کشاد   حضرت الله افندی فاتح الابوابدر

ظاهر و باطن تجلی ذات اعلادن کلیر
جمله افعال وشئونك سری اسمادن کلیر

صانمه کیم ارزاق عالم شاه ودارادن کلیر
هرکسك رزقی هله نحن قسمنادن کلیر

برقپویی بند یدرسه بیك قپو ایلر کشاد   حضرت الله افندی فاتح‌الابوابدر

موج‌دریا کیدراسبابه صرف‌ایتمه‌ك شعور
بری محو اولوربریسی درعقب ایلر ظهور

عینی دکل محو اولهنك مثلیدر بولان نشور
طرفةالعین ایچره باق سن کور نه سیرانلر اولور

برقپویی بند ایدرسه بیك قپو ایلر کشاد   حضرت الله افندی فاتح‌الابوابدر

رزق‌ایچون‌افکاره‌دوشوب«شمسیا»ایتمه‌تلاش
چون مقدردن زیاده اولاماز ایتمه صواش

سعی ایله ممکن دکلدر حاصلی عقل معاش
سن توکل ایله باب حقه تسلیم ایله باش

بر قپویی بند ایدرسه بیك قپو ایلر کشاد   حضرت الله افندی فاتح‌الابوابدر

شاکر احمد پاشا «طربزونلی»

شعرادن فاضل برذات اولوب (طربزون)لیدر. طریق علمیه‌دن تحویل مسلکله رتبهٔ وزارتی احراز ایده‌رك موره والیلکنده بولنمش و (١٢٣٤) تاریخنده اختیار اقامت ایلدیکی (کلیبولی)ده ارتحال ایده‌رك (استانبول) ده (ایوب سلطان) ده بوستان اسکله‌سنده مهر شاه تربه‌سی خارجنده کوچوك حسین پاشانك قبری اتصالنه دفن ایدلدی . اسماء حسنا وسور قرآنیه ایله نسب پیغمبری‌یی نظماً بیان ایلدیکی اثری تقویمخانهٔ عامره‌ده طبع اولنمشدر . برده (عدآی القرآن) اسمنده غیر مطبوع منظومه‌سی واردر . اشعاری عارفانه وحکیمانه‌در .

منظومهٔ مذکوره‌دن :

بسدر ارباب فکرته بو خطاب   (بی بقادر بومنزل ای احباب) نسفه

فاتقوالله یا اولی الالباب

مقتضای حدیثی قیل تذکار

ودواء الذنوب الاستغفار

جلك خلایقدن الی قطع ایت علاقه‌دن دلی

«شاکرا» امداد ربانی سکا بسدر فقط

شفقت افندی «عبدالفتاح شفقت افندی»

ارباب قلم ودانشدن برذات اولوب (بغداد) لیدر . برمدت (قریم) خانلری معیتنده بعده (استانبول) ده (افلاق وبوغدان) بکلری کتابتنده ایفای خدمت وشیخوختنه بناءً اختیار تقاعدله (قوری چشمه) ده‌کی خانه‌سنده عزلت ایده‌رك (١٢٤٢) تاریخنده رحلت ایله‌یوب قوری چشمه مزارستانه دفن ایدلدی دیوانچه‌سی و (یوسف ضیا پاشا) دن (علمدار مصطفی پاشا) یه قادار (حدیقة الوزراء) ذیلی واوصاف جلیلهٔ پیغمبری ایله خاندان نبوتك مناقب سنیه‌لرندن باحث مثنوی طرزنده بویوجك بر منظومه‌سی و بر (تذکرهٔ شعرا) سی واردر . آثارندن (حدیقة الوزرا) ذیلی دیکر ذیللرله برابر مطبوعدر . (تذکره) نك نسخه‌سی‌ده

ولی‌الدین افندی کتبخانه‌سنده موجوددر . سیر نبوی منظومه‌سندن :

مطلع دیباجهٔ نظم کریم ‌ ‌ ‌ ‌ اولدی بسم‌الله الرحمن الرحیم
هیأت طغرای منشور اله ‌ ‌ ‌ ‌ نقش بسم‌الله در بی اشتباه
تا که‌تنفیذایده‌اول امر کزین ‌ ‌ ‌ ‌ نص ایله تبلیغ حکم مرسلین
عالمه نجم هدایت اولالر ‌ ‌ ‌ ‌ رهبر راه عنایت اولالر

شاکر محمد افندی

شهری‌الاصل فضلای شعرادن اولوب تحصیل وتفیضی اندرون‌همایونده‌در . سرای‌همایونده لوای شریف شیخلکی خدمتنده‌ایکن (١٢٥٢) تاریخنده استانبولده‌ارتحال ایده‌رك حضرت خالد قربنده‌کی مزارستانه دفن ایدلدی . آثاری برنسخه‌سی‌اسعد افندی کتبخانه‌سنده‌موجود (منظوم مثنویٔ شریف‌ترجمه‌سی) ایله (شرح‌بهارستان)ودیوانندن‌عبارتدر [خضربن‌مصطفای ارزنجانی نکده بهارستان شرحی واردر . شاکر افندینك‌کی مطبوعدر.

ابیاتندن :

ای‌دیدهٔ خونابهٔ شاکر بونه کریه
تأثیر نکار ایلمین غم نه‌مه لازم

شرف خانم

مطبوع دیوان‌صاحبه‌سی شرف خانمدرکه‌شیخ‌الاسلام (عاشر افندی) مرحومك احفادندن اولان شعرادن (نبیل بك) مرحومك کریمه‌سیدر . سوزشلی مرثیه‌لری عاشقانه مناجات وقصائدی واردر . (١٢٦٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك یکی‌قاپی مولویخانه‌سنده چنارآلتنه دفن ایدلدی . طریقةً مولوی‌در .

بر مناجاتندن :

یا الهی دکلم مستحق احسان ایله
کرم ولطفکی حقمده فراوان ایله
نعت و مرثیه مناجات و ستایشلرمی
سبب مغفرت ایت زیور دیوان ایله

برقصیده‌سندن :

ترفیع کمالاتنه یتمزمی بو شهرت	ادنا قولی اولمق دوجهانده اولور البت
دامادنبی شیرخدا شاه ولایت	قربیتنه بریول آرام روز وشب البت

یارب بنی دور ایله اولاد علیدن

شوکت محمد افندی «استانبولی»

فضلای کتابدن برذات اولوب شهریدر . فراری احمد پاشایه دیوان افندیسی اولمشدی . برنجی اردو محاسبه‌جیسی مؤخراً قپو کتخداسی اولوب (١٢٨٤) ده ارتحال ایله‌دی. اختری جمنده (اثر شوکت) اسمنده مطبوع لغت کتابی واردرکه اکثریتی اعتباریله عربی ، فارسی تورکی لغاتدن جناس لفظی وخطیدن عبارت کلمات والفاظ مشترکه‌دن معدود لغاتك تعریف وتفریقنه دائردر . (کلستان)ه نظیره مقامنده (سنبلستان)ی وطبیعت شعریه‌سی‌ده واردر .

شناسی ابراهیم افندی «استانبولی»

اعاظم ادبادن اولوب لسان عثمانینك ساده‌لشمه‌سنه واصول افاده‌سنك یکی برطرزه قلبنه اك زیاده همت ایدنلرك بری وبلکه ادبیات جدیده‌مزك موجد ومکملیدر. درسعادتده طوبخانه جوارنده بولولی برطوبجی یوز باشیسنك صلبندن دنیایه کلوب عربی ، فارسی ، لسانلرینی تحصیلدن صوکره طوبخانه مکتوبی اوطه‌سی کتبه‌سی سلکنه داخل اولمش وبعده فرانسز لسانی اوکره‌نوب فنون جدیده‌نك تحصیلی ایچون پارسه عزیمت ایلمش ایدی . درسعادته عودتنده بعض مأموریتلرده بولنمش ایسه‌ده تفیض ایده‌میه‌رك نهایت (تصویر افکار) عنوانیله برغزته نشرینه باشلایوب غیر رسمی عثمانلی غزته‌لرینك برنجیسی اولان بو آلتله ادبیات جدیده‌یه ولسانمزك اصلاحیله برابر افکار جدیده‌نك نشر وتعمیمنه چوق خدمتلر ایتمشدر .
(١٢٨٨) تاریخنده کنج یاشنده وفات ایلدی. بك اوغلنده آلمانیا سفارتخانه‌سی قارشیسنده‌کی مزارستانه دفن ایدلدی . کندی نشریاتندن باشقه بعض آثار واشعارینی تصویر افکار منتخباتی ابوالضیا توفیق بك دخی نشر ایتمشدر . سجل عثمانیده اصلاً بتایسلی اولدیغی محررسه‌ده موثوق دکلدر . پدری (بولو) دن والده‌سی استانبولدندر .

توحیدندن :

مناجات

حق تعالی عظمت عالمنك پادشهی
لامكاندر اولەمز دولتنك تختكهی

خاصدر ذات الهیسنه ملك ازلی
بی حدود آنده اولان كوكبهٔ لم یزلی

اثر حكمتیدر یرله كوكك بنیادی
طولو بوش جمله ید قدرتنك ایجادی

عزت وشانی تقدیس قیلار جمله ملك
اكلیر سجده ایدر پیش جلالنده فلك

امری وجهاوزره یرایلر كیجه كوندوز حركت
دكیشیر تازه‌لنیر موسم فیض وبركت

پرتو رحمتنك لمعه‌سیدر آیله كونش
تاب حشمندن آلیر آلسه جهنم آتش

شرر هیبت علویه‌سیدر ییلدیزلر
آنلرك شعله‌سی كوكقبه‌سنی یالدیزلار

كیمی ثابت ، كیمی سیار بتقدیر قدیر
تكرینك وارلغنه هر بری برهان منیر

وارلغین بیلمه نه‌حاجت كرهٔ عالم ایله
یتر اثباتنه خلق ایتدیكی برذره بیله

كوره‌مز ذاتی مخلوقنك‌عادی نظری
حس ایدر نورنی‌اما كه بصیرت بصری

وحدت ذاتنه عقلمجه شهادت لازم
جان وكوكلمله مناجات و عبادت لازم

نشئهٔ شوق ایله آیاتنه طاپمق دیلرم
آكله‌وار خالقمه‌غیری نه یاپمق‌دیلرم

ای شناسی! ایچمی خوف الهی داغلار
صورتم کرچه کولرقاب و کوزمقان آغلار

ایدر عصیانمه کوکلمده ندامت غلبه
نیله‌یم‌یوز بولامام یأس ایله‌عفوم طلبه

نه‌دیدم؟ توبه‌لر اولسون بوده‌فعل شردر
نم عذرم کنهمدن ایکی قات بدتردر

نوررحمت نیه کولدورمیه روی سیهم
تکرینك مغفرتندنده .. وکمی کنهم

بی نهایه کرمی عالمه شاملمی دکل
یوقسه عالمده قولی عالمه داخلمی دکل

قولنك ضعفنه نسبت چوغیسه نقصانی
یا اونك قهرینه غالبمی دکل احسانی

سهوینه اولدی سبب عجزطبیعی قولنك
هم اودر عالم معنیده شفیعی قولنك

بنی عفو ایلمکه فضل الهیسی یتر
صانمه ـ حاشا ـ کرم نامتناهیسی بیتر!

جمل آتیه‌که لایتغیرالاحکام بر دستور حکمت و حقیقت مزیتنده‌در . « مبحوثة عنها » مباحثه‌سی صره‌سنده ایراد ایتدیکی اقوالدندر :

« سندی باطل اولور ، باطل اولان دعوانك »

« ممیزکه برحا کمدر ، مدعی صفتنده کورینورایسه غرض خالصدن ، ویاتمیزناقصدن عاری دکلدر » .

« فن ادب بر معرفتدرکه انسانه خصلت آموزادب اولدیغیچون ادب واهلی ادیب تسمیه قلنمشدر » .

« بر اثرك که صانعی انسان اوله ، ممکنمیدرکه آنده نقصان اولمیه ! » .

« اثر مقبول اثر معقول ایله ثابت اولمق لازم کلور »

« مزاحه مزاح ایله مقابله ایتمك ، شره شر ایله مجازاة قبیلندندر »

حقیقتدن بشقه بر شیله متلذذ اولمدیغی اشعارنده بیله کوریلور :

همت آزاولسه دخی فائده کلی کورینور
احتیاجاته موافق کلان افعاله چالش

ماهیتی اثبات ایدن آثار عملدر
مقدارینه نسبتله کشی خیر و شر ایلر

بیتلری بو حقیقتك بر شاهدیدر .
نفعینك قصیدهٔ رائیه‌سنی تنظیر صره‌سنده

توفیق رفیق اولمیجق فائده یوقدر
هرکیم بوراده عقله اویارسه ضرر ایلر

قولنه مقابل

حق یول آرامق واجبه‌در عقل سلیمه
توفیقی ایسترسه خدا راهبر ایلر
محروم ایسه توفیقك اگر فائده‌سندن
یا عجزینی کوردکجه‌می آدم ضرر ایلر
هر واقعه بر درس حکمدر نظرنده
هر دردوبلادن دخی اخذ عبر ایلر

بیتلرینی انشاد وایکی یوز اللی سنه‌صکره کیمسه‌نك خیال وخاطرندن کچمامش برطرزده ـ بر آزده متهکمانه اوله‌رق ـ مزار شاعرك اوزرنده تلقین حقیقتله روح نفعی‌یی ارشاد وشاد ایله‌مشدر .

مرحومك حیات علمیه و سیاسته تعلق ایدن تراجم احوالی (مجموعهٔ ابوالضیا) نك (١٠٥) نومروسندن اعتباراً برقاچ نسخه‌ده (شناسی‌نك ایام اخیرهٔ حیاتی) سرنامه‌سیله واقفانه بر صورتده تحریرینه همت اولونمشدرکه بالاده‌کی (جمل آتیه‌که ....) ایله باشلایان افاداتده اورادن نقل ایدلمشدر .

شمس عثمان افندی « شیخ ـ اسکداری »

اعاظم ادبای صوفیه‌دن واکابر عرفای قادریه‌دن برمرشد علوی‌بیان اولوب (اسکدار)ایدر. تاریخ ارتحاللری (ایلدی عثمان افندی عزم درکاه بقا) مصراعنك دلالتیله اولان (١٣١١) ده قبرعالیلری اسکدارده عنادیه‌دن قره‌جه احمده کیدن جاده‌نك صاغ جهتنده‌در . دیوانلری الحق عارفانه وشاعرانه‌در . مع التأسف طبعی هنوز میسر اولمامشدر .

[illegible]

شمس الدين محمد بك «اسكدارى»

شهرى الاصل اولوب عصرمز ارباب قلمنك غيرتليلرندن ايدى . (١٣١٤) تاريخنده اسكدارده وفات ايتدى . قره‌جه احمد مزارلغنده ديوار دبينده مسكينلر تكيه‌سى قارشى‌سنده پدرى بحريه قائمقاملرندن يوسف بكك قبرى ياننده مدفوندر . اطفالك تسهيل قرائت وتصفيهٔ اخلاقنه متعلق اون قدر رسائلى واردركه اك مشهورى لسانمز الفبالرينك مكملرندن اولان (تاخذار) ايله (چوجقلره قلاووز) نامنده‌كى رساله‌لردر . اكبر آثارى اولان (الفت شمس الدين) اسمنده‌كى اثرينك برنجى جلدينك نشرينه موفق اولمش ايدى . (مكتب) و (چوجقلره آرقداش)،(مجازات)،(تدبيرده قصور)، (رمضان هديه‌سى)،(چوجقلرك جمعه كونى مكتبى)، (كندم ايتدم كندم بولدم)،(چوجقلرك كيجه اكلنجه‌سى) اسملرنده اخلاق و ادبياته دائر فوائددن باحث مطبوع مجموعه‌لرى برده (آرقداش) اسمنده برغزته‌سى واردر .

شيدا نورى بك «استانبولى»

استانبولدن يتيشن شعرا وموسيقى شناسانك متميزلرندندر . حيفا كه مسالكنده‌كى اقتدارندن كماليله استفاده اولنه‌جق برچاغده ايكن قربان عشرت اوله‌رق (١٣١٩) تاريخنده ارتحال ايله‌دى . جوار حضرت ايوبده مدفوندر . آثارى ناتمام (قافلهٔ موسيقى شناسان عثمانى) ايله (تاريخانيا) وانكليزجه‌دن مترجم (بارلوفلك مليونلرى) فرانسزجه‌دن مترجم (رافائل)،(ترانه)،(شكسپيرك هاملتى)،(قيزل مكتبى) وسائره‌در . برنجى اثرندن ماعداسى مطبوعدر . اوتوز سكز شرقى بسته‌لمشدر . فارسى ، فرانسز ، المان ، انكليز لسانلرينه واقف غايت ذكى برگنج ايدى .

تخميسندن:

فاش ايدوب اسرار عشقى اولمه ياركدن جدا
ايلمه شيدا كبى اقبال عمرك برهوا
اولمق ايسترسه‌ك اكر همبزم يار دلربا
اولماسين جانان دخى آكاه خالكدن رضا
راز عشقى صاقلا كنج سينه‌ده جانك كبى

[illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible] :

٨١ ([illegible]) : [illegible]

١١ ([illegible]).

٠١ ([illegible]).

[illegible] ([illegible]).

٧ ([illegible]).

٨ ([illegible]).

[illegible] ([illegible]).

٥ ([illegible]).

٣ ([illegible]).

[illegible] ([illegible]).

[illegible] ([illegible]) [illegible]

١ ([illegible]) [illegible]

[illegible] :

[illegible] (١٨٨٧) [illegible]

[illegible]

طوغری یازمقدن عاجزدرلر. مالك اولدقلری حسن طبیعت ایله برابر حائز كمال اولسه‌لر ایدی. ادیب عنوانی آلمغه جداً مستحق اولورلردی .

كوزل سوز بولمق ایچون كوزل دوشونمك لازم ایسه كوزل یازمق ایچون كوزل اوقومق الزمدر .

بر عثمانلینك ادبیات غربیه‌یه وقوفی او سه‌ده اشعار عرب و عجمه انتسابی بولنمسه تام برشاعر اوله‌مز . واقعا ادبیات غربیه‌یه وقوف وسعت قریحه‌یه یاردم ایدرسه‌ده عثمانلیجه‌یی طوغری یازمغه هیچ بر وقت خدمت ایتمز . زیرا ادیب كچینن بعض هوسكار انمزك یازدقلری منظومه‌لر تركیب كلمات جهتیله طوغری اولمق شویله طورسون شیوهٔ لسان عثمانی‌یه موافق بیله دكلدر . بونلر ادبیات غربیه ایله اقتلری قدر كتب ادبیهٔ اسلامیه‌نك بیانجیسی اولمسه‌لر البته مكمل اولورلردی .

البته عربی فارسی كبی زنكین ایكی لسانك ادبیاتنه واقف اولان بر عثمانلی شاعری آثار غربیه‌یه‌ده آشنا اولورسه دكل تركده فرنكلرده بیله مثلی آز بولنور. شعرده معنانك لطافتی لازم ایسه الفاظك فصحتی واجبدر . هیچ آثار عرب و عجمده غلط بر كلمه كورلشمی؟ بونلرك آثارنده غلط بر كلمه‌یه تصادف اونمسه‌یله عثمانلی شاعرلرینه نسبتله بیكده بر مرتبه‌سنده‌در . لسانك میزانی شعردر . طوغری اولمیان میزان بر ایشه یارامدیغی كبی فصیح اولمیان بر اثرده موزون اولسه‌ده ارباب كمال عندنده شعردن معدود اوله‌مز . شعر موافق زمان ومكان اولمغه برابر جوانمردانه اولملیدر . اشعار نازكانه‌یی وضیعانه سوز سویلكدن عبارت ظن ایدنلر دقایق كلامه آشنا اولمیان متشاعرلردر كه افكار سخیفه‌لرینی برر دستور ادب ظن ایدرلر . حالبوكه نازكانه اشعار بونلرك ظن ایتدكلری كبی بعض شهریارلرك اثنای مداحتلرنده كوریلان طرزانده ایله حصول‌پذیر اوله‌مز . شعرده علو فكر مطلوبدر. ایستر نازكانه اولسون ایستر جوانمردانه بولنسون افكار عالیه‌یی متضمن اولمیان اشعارك هیچ بر مزیتی اوله‌مز . هله موافق ذوق سلیم اولمیان اشعار وضیعانه عرض حال كدایانه كبی بش پاره ایتمز. ارباب همت هیچ عرض مسكنت ایدرمی؟

شعر گفتن گرچه درسفتن بود   لیك فهمیدن به از گفتن بود

شعیب بك « احمد شعیب بك — استانبولی »

استانبولده تولد ایتمش ؛ وزمانه كوره الكعالی ومكمل بر تحصیل كورمشدر . كندینی

« ثروت فنون » رسالهٔ اسبوعیه‌سنده‌كی ، فلسفی ، تاریخی ، اجتماعی مقالات متسلسله‌سی ایله طانمش ؛ آززمان ایچنده مقالاتنك اهمیت موضوعی ونفاست بیانی سایه‌سنده برصیت وشهرته مظهر اولمشدر . دور اخیر كنجلری ایچنده غرب علوم اجتماعیه‌سی ایله‌اك احاطه‌لی بر یولده تدقیق وتتبعه وتصویر وتبلیغه الثانی موفق اولابیلمش برسیمای ممتازحكمی اولارق طانینمشدر . انفجار حریتله مؤسسلری عدادنده بولونمش اولدیغی (علوم اقتصادیه‌واجتماعیه مجموعه‌سی) نام رسالهٔ شهریه‌ده‌ده بنه‌مسلك فلسفیسنه موافق اولمق اوزره تاریخی واجتماعی مقالات متسلسله‌سی كورولمش وثروت فنونده‌كی مقالاتی (حیات وكتابلر) عنوانی آلتنده آیریجه كتاب شكلنده طبع ونشر اولونه‌رق جدیت مطالعه واصابت محاكمه اربابنجه حرزجان ایدیلمكده‌بولونمشدر . وفاتی متعاقب (حقوق اداره) اسمنده‌كی اثرینك‌ده طبعنه همت‌اولوندی . فی‌الحقیقه كندیسنك « نوعی شخصنه منحصر » الك ایكی وجدی بریولده برمدقق بلیغ محقق ادیب اولدیغی هرفكر ومقاله‌سندن نمایان اولمقده‌در . سرمایهٔ تتبعات وتحقیقاتندن اولاد وطنك ، شبان مملكتك ، مشتاقین علم ومعرفتك ، تماميله استفاده ایده‌جكی برزمانده افولی جداً بیوك برضیاع ملیدر . دارالفنون حقوق شعبه‌سی معلملكنده‌ده بولوندیرلمش اولدیغی دوشونولورسه بوضیاعك اكتساب سعه ایده‌جكی طبیعیدر . (١٣٢٨) سنهٔ هجریه‌سی اواخرنده مرتحل دار بقا اولارق ایوبده بوستان اسكله‌سی مقبره‌سنه دفن ایدلدی .

شاكر افندی حافظ « محمد شاكر بن ابراهیم حلمی افندی »

السنهٔ ثلاثه ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب پدری (عینتاب) لی در . كندینك تولدی استانبولده (خوبیار) محله‌سنده‌در . اكمال تحصیلدن صوكره اقلامده ایفای خدمت ایله‌دی . (١٣٢٦) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (بكقوز) ده (یوشع) علیه‌السلام مقامنه دفن ایدلدی . ادبی مسلكداشلری آراسنده (فردوسیٔ قدسی)، (شهنامه نویس)، (مثنویخوان) اوصافیله موصوف ایدی . مشهور (امثال میدانی) یی (منبع الزلال معانی مجمع الامثال میدانی) اسمیله و درت جلد اوزره ترجمه ایتمشدركه خط دستیله ١٢٨٩ تاریخنده محرر بر طاقمی منظور عاجزی اولدی . دیوان اشعاری‌ده واردر . هرایكیسی‌ده غیرمطبوعدر . آثارسائره‌سی‌ده‌اولدیغی آكلاشلمقده‌در.

شیخ رضا افندی

مشایخ قادریه اعاظمندن سابق الترجمه (عبدالرحمن طالبانی) حضرتلرینك كوچوك مخدومی اولوب (سلیمانیه) ملحقاتندن (بازیان) ده تولد ایتمشدر . لسان‌مادرزادی اولان كردجه ایله السنهٔ ثلاثه‌ده اولان شهرت شاعرانه‌سی و باخصوص هجا كولقده‌كی قدرت فوق‌العاده‌سی مسلم انام ایدی . مطبوع دیوانی یوقسه‌ده اكثر اشعاری بالعموم خطهٔ عراقیه و كردستانده منتشر وعادتاً زبانزددر . (١٣٢٦) تاریخنده (بغداد) ده ارتحال ایده‌رك جوارغوث (كیلانی)یه دفن ایدلدی . قطعهٔ آتیه‌سی كتابهٔ سنك مزاریدر :

یارسول‌الله چه باشد چون سك اصحاب كهف
داخل جنت شوم در زمرهٔ احباب تو

اورود درجنت ومن درجهنم كی رواست
اوسك اصحاب كهف ومن اصحاب تو

شاكر افندی «فرائضجی زاده محمد شاكر افندی»

ارباب قلمدن متفكر وغیور برذات اولوب (بروسه) لیدر. حیات مأموریته سلوك ایده‌رك اولا بروسه مكتوبی قلمی ممیزلكنده متعاقباً (قرق‌كلیسا) تحریرات مدیریتنده ایفای حسن خدمت ایله‌دی و (١٣٢٩) تاریخنده مملكتنده ارتحال ایتدی . بویوك استاسیون جوارنده (فائق بك) مدرسه‌سنه قارشی اولان مزارستانه دفن ایدلدی .

تشبث شخصی‌سی ایله تأسیس ایتدیكی (فرائضجی زاده) مطبعه‌سنده ترجمهٔ خالی (ك) حرفنده مذكور اولان (كمال‌الدین فناری) ایله تشریك مساعی ایده‌رك (نیلوفر) اسمنده‌كی باعث استفاده رسالهٔ موقوته‌نك ایكی سنه‌سی (كمال افندی) ایله مشتركاً ومومی‌الیهك وفاتیله اوچ سنه‌سی‌ده منفرداً نشره موفق اولدی . برده (انكلیزلرك قطب شمالی‌یه سیاحت فوق‌العاده‌لری) اسمنده براثری واردر .

ایكی اوچ سنه تتبعدن صوكره (٣٦٣) بویوك صحیفه‌یی حاوی (پرسنك) اسمنی ویردیكی اثرینك موضوعی اصلاح حروفه عائد اولوب بویولده متوغل ذوات ایچون موجب استفاده بر

اثردر . (پرسنك حرف لسان آدمی شكوفه‌نثار زبان عمومی وعثمانی) اسمنی ویردیکی بوانرنده (تورك دیلنك لسان آدمی منشأ زبان عمومی اولدیغنه دائر) ایضاحات‌ده مندرجدر .

باشلانغیجنده‌كی قطعه‌سی :

حمد حقدر دیلده‌كی پرسنك   اویله حقدركه یوق اونا بیردنك
باشلادم حق آدیله تا آلسون   هرسوزم دوغرواقده‌حقدن رنك

(پرسنك) ك فهرستی مقامنده اولمق اوزره (كون دوغدی) اسمیله اوچ قطعه رساله نشر ایتمشدر .

ص

صاریجه كمال « برغمه‌وی »

عثمانلی شعرینك مؤسسلرندن معدود برادیب فاضل اولوب (برغمه) لیدر . حضرت فاتح وزراسندن جامع السیف والقلم محمود پاشانك ولی طرفندن كمالی تقدیر اولنه‌رق (ادرنه) جوارنده‌كی (خاصكوی) ده بنا ایله‌دیكی مدرسه‌یه مدرس تعیین اولنمش ایدی . دیوانیله (معجم فی اثار ملوك العجم) ترجمه‌سی اولان (ترجمان بلاغت) اسمنده مغلق بر اثری واردركه هر ایكیسیده غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

بلبلك فریادی خدكندرر كلدن دكل
عاشقك افغانی لعلكدندرر معدن دكل

(معجم) التی یوز رجالندن (فضل الله بن عبدالله) ك حاكم طبرستان نامنه یازدیغی فارسی براثردر . ترجمه محمود پاشانك امریله میدانه كلمشدر .

صبائی خیرالدین چلبی

(شیخ وفا) حضرتلرینك پروردهٔ معنویسی برشاعر عرفان سمیر اولوب (ادرنه) لیدر خیرالتابعین جناب (اویس القرن) ی حقنده (اویسنامه) سی و (کاتبیٔ نیشا بورینك) (شتر وحجره) نامنده کی قصیدهٔ مطوله سنه نظیره سی، وارناوود قوجه داوود پاشانك بوسنه غزواتی مبین اون بش بیك بیتلی منظومه سی، مرتب دیوانی واردر.

ابیاتندن :

بلبل شو دیده دن کلزاره ایرشمز ضرر
باغبانا سن همان بستانی آیرقدن صاقین

صالح افندی « جلال زاده »

فضلای ادبا ومورخین عثمانیه دن برذات اولوب ترجمهٔ حالی (ج) حرفنده محرر (جلال زاده قوجه نشانجی مصطفی) بکك کوچوك برادریدر. علامهٔ روم ابن کمال ومعلم سلطانی (خیرالدین افندی) کبی افاضلدن تحصیلی بعدالاکمال تدریسه باشلایوب استانبول و ادرنه مدارسنده اعطای اجازه یه موفقیتدن صوکره مسلك قضایه سالك اوله رق حلب ، شام ، مصرده ایفای وظائف شرعیه ایله دی. استانبوله عودتی متعاقب انزوا وتقاعد اختیار ایده رك نشانجی ده بنا ایتدیکی خانه سنده تألیف آثارله دمکذار اولدی . و (قبر صالح جنت اوله یاالله) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧٣) تاریخنده ارتحال ایله یوب برادری، یاننه دفن ایدلدی. مرحوم علم وفضل ایله معروف اولدیغی کبی جود وسخا ایله ده موصوف اولدیغندن کرك اقربا و تعلقاتندن کرك جواری محلاتندن برخیلی محتاجینه معاوتی جانه منت بیلن اسخیای امتدن ایدی.

آثاری :

(١) ترجمهٔ جامع الحکایات ولامع الروایات : اصل اثر (جمال الدین محمد عوفی) نك وزیر اعظم (نظام الملك) نامنه یازدیغی فارسی العباره تاریخی و اخلاقی بر اثر معتبری اولوب کرك اصلی کرك ترجمه سی استانبول کتبخانه لرنده واردر . خط دستیله محرر ترجمه (حکیم اوغلو) کتبخانه سنده در .

آخر اولدی عمر چون کچدی هوا شیمدن کیرو
نیلهیم ال ویردیکن دنیا بکا شیمدن کیرو

بن جهان سودالرندن چکدم ال ای مدعی
سربسر غوغای دهری آل سکا شیمدن کیرو

پیرلك هنگامی کلدی کیتدی ایام شباب
صو کبی دل طفلی آقماز هر یکا شیمدن کیرو

طـائر قدسیٔ روح آ کدی تجرد عالمن
جیفهٔ دنیا غمی دوشمز آکا شیمدن کیرو

بر کون آکاه اولمادك دوش کبی کچدی مامضی
« صالحا » حالك نولور باری آکا شیمدن کیرو

صمتی دده « قونیه‌وی »

شعرا وعرفای مولویه‌دن اولوب قونیه‌لیدر . (١٠٤٠) تاریخنده شام مولویخانه‌سنده وفات ایله‌دی . اشعارینك الك مشهوری شو :

پیدا ونهان تو بودهٔ من غافل
اندر دل وجان تو بودهٔ من غافل
من دردوجهان ترانشان می‌جستم
خود جمله جهان تو بودهٔ من غافل

رباعیٔ فارسیسنك ترجمه‌سی اولان شو :

بن بیلمز ایدم کیزلی عیان هپ سن ایمشسك
تنلرده و جانلرده نهان هپ سن ایمشسك

سندن بو جهان ایچره نشان ایستر ایدم بن
آخر بونی بیلدمکه جهان هپ سن ایمشسك

رباعیسیدر . بعضیلر بو رباعی‌یی جناب مولانانك مخدوم عالیلری (سلطان ولد) ە نسبت ایدرلرسەدە عصرمز عرفای‌ادباسندن (محمد ولدچلبی) افندینك تحقیقات‌ادیبانەلری نتیجەسیلەدە تأیید ایتدیکی وجهلە (صمتی دەدە) نك اولدیغی تظاهر ایدییور.

صبری «محمدشریف صبری — ادرنوی »

سلطان مراد رابع ندماسندن وزمرۀ قضاتدن (نفعی) ایلە معاصر برشاعر بلیغ‌البیاندر . شعرادن (ادرنەلی حلمی‌احمدافندی)نك اوغلیدر . مطبوع دیوانی اولوب انشا و قصائددە ماهر ایدی . قدرت شاعرانەسی نفعی طرفندن تقدیر اولونمشدر . (حسن‌دل) نامندە برمنظومەسی واردر . (١٠٥٥) دە استانبولدە وفات ایلدی . ادرنە قپوسی دیشاریسندەکی (امیر بخاری) درکاهی جوارندە مدفوندر . غریبدرکە قصیدەسندن بر مصراعنی نفعی نضمین ایلەدیکی صرەدە مصراع شاکری حاوی اولدیغی ایچون (بقول صبریٔ شاکر) دیمش کمال بك مرحوم ایسە نفعینك بو قولندن صبری‌یە صبریٔ شاکر دنیلدیکنی ظن ایدەرك تخریب خراباتدە برقاچ یردە صبریٔ شاکر سوزنی تکرار ایلمش اولمسی اوزرینە اوزماندنبری شریف صبری اسمی صبریٔ شاکر اولوب قالمش وحتی دیوانیدە بوعنوان‌ایلە باصلمش اولدیغی فضلای شعرادن دیاربکرلی علی امیری افندینك جملۀ تحقیقاتندندر .

ابیاتندن :

صالسون سفینۀ دلی بحر ملامتە
دریاشناس عشق‌وهوادن صاقینماسون

آدم بو بزم دور دل آرایە برکلیر
بیل قدر عمرکی کشی دنیایە برکلیر

دنیاایچون وجودینی‌صرف‌ایتمەیوق‌یرە
نقد حیات مردم دانایە بر کلیر

[illegible]

[illegible] (٨٥٠١) [illegible]

[illegible]

اهل انكار ايله يار اولمه «صبوحى» زنهار
ايتمه ايليسه نظر صورت رحمان طلب ايت

برنسخه‌سى يكى قاپى مولويخانه‌سنده موجود اولان (اختيارات مثنوى) اسمنده‌كى اثرينى (شام) ده ايكن تأليف ايتمشدركه علمى ده‌ده‌نك (شرح جزيرهٔ مولويه) سنه نظيره‌در .

صاحب اسماعيل ده‌ده

يوكسك بر طبع شاعرانه‌يه مالك عارف و عاشق برذات اولوب (بروسه) ليدر . تذكرهٔ سالمك نقلنه كوره: «اواخر حالنده ترك دنيا وقطع علاقهٔ ماسوا ايله‌يوب طريق مولويه‌دن اخذ يد انابت برله ترك جبه ودستار» ايده‌رك اختيار سياحت و بعدالسياحه (اسكدار) ده اقامت ايله‌مشدى . ترتيبنه موفق اولديغى ديوان كبيرك برنسخه‌سى «ملت» كتبخانه‌سنده موجود اولوب اشعارنده «نديم» طورى‌ده كورولمكده‌در .

برغزلى :

چشم دلده عاشقك اشك نواسى بشقه‌در — ملكت عشقك بلى آب و هواسى بشقه‌در
سودمند اولمز علاج حاذق حكمت شناس — درد مهر اهل حسنك ابتلاسى بشقه‌در
دوندورر كرداب غم فلك دلك بولمز كنار — غرقهٔ بحر محبت آشناسى بشقه‌در
روشن اولمز شستهٔ خاكستر عشق اولمسه — جوهر آيينهٔ قلبك جلاسى بشقه‌در
چين ابرو كوستر اول آفت اما خنجرى — راكبى كيرمش كمر بنده اوراسى بشقه‌در
اكليسك كندى اياغيله كلير دل ذوقنى — بزم صهبا خانه‌نك زاهد صفاسى بشقه‌در
بنده‌كى بخت مدبر اولمز آندن شعله ياب — شمع محفل زيب اقبالك ضياسى بشقه‌در
افتاب حسنكى كورسم پرستش ايلرم — اهل عشقك قبلهٔ حاجت رواسى بشقه‌در
حسرتكله خون دل نوش ايليوب غم اكل ايدر — خستهٔ عشقك شها شرب وغداسى بشقه‌در
بوى زلفك مشكه بكزتمش اول آهوى ختن — وجه تشبيه كوزل اما خطاسى بشقه‌در

كرچه هر شاعر ويرر بركونه حسن اشعارنه
لبك نظم صاحبك حسن اداسى بشقه‌در

کوزومده کشتئ آتش کورونور زورق صهبا
سرشك موج طوفانخیز عشـقك التهابندن

بیلورنبض آشنایان دردمطرب نیدوکن دلدن
دوا سازندهٔ حکمت ایکن تار ربابندن

اولورسـه چشمهٔ خورشید عالمتاب مملو
امید فیض صافی ایتمه «صفحی» غم شرابندن

صدقی مصطفی افندی

نشأ نی کتخدا قلمندن وارباب معارفدن برذات اولوب شهریدر . دفترامینی وکیلی ایکن (١١٨٣) ده ارتحال ایتدی . السنهٔ ثلثه اوزره منثور ومنظوم الفاظ ومعمیاتی جامع (مجموعهٔ حفیظه) اسمنده براثری وبعض اشعاری واردر .

صالح افندی

علماء شعرادن فارسی‌دان ، خطاط برذات اولوب شهریدر . اکمال تحصیلدن صوکره مسالك قضاته سالك واکابر نقشبندیه‌دن مراد بخاری‌دن منتسب اولدی . (١١٦٦) تاریخنده ارتحال ایده‌رك ایوبده ادریس کوشکنده‌کی چشمه آرقه‌سنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدی . مرتب دیوانی و (صائب) دیوانه شرحی واردر . ثلث ونسخی عابد چلبی مسجدینك امام ومکتبنك معلمی عرفای جلوتیه‌دن (محمد ضعیفی افندی) دن تمشق ایتمشدر .

صدقی امة‌الله خانم «استانبولی»

عصرنده (امة‌الله خانم) دیمکله شهرهٔ جهان اولان زن مردانه روشك شـعرده قوللاندیغی مخلصیدر . مرتب دیوانیله (مجمع الاخیـار) ، (کنج انوار) اسـمنده متصوفانه منظومه‌لری

وبعض رسائلی وارسەدە مطبوع دکلدر . وفاتی (صدقی فاضل) ترکیبنك ناطق اولدیغی (١١١٥) تاریخندە قبری ادرنە قپوسی خارجندە (امیربخاری زاویەسی) جوارندە پدری (قامتی زادە محمد افندی) یانندەدر. کبار یاراميەدن (همت افندی)دن منتسبە ایدی. حدیقةالجوامعدە امی سنان زادە حسن افندیدن انتساب ایلەدیکیدە محرردر . همشیرەسی اولوب (١١٧٥) دە وفات ایدەرك یاننە دفن ایدیلن (فائزە فاطمە خانم) دخی شاعرات عثمانیەدندر .

اشعارندن :

هفتە کچمز کویکە مهمان ایدن سنسك بنی	بالکە هرشب صبحەدك نالان ایدن سنسك بنی
دست تدبیرکە چاك اولسونمی دامانفراق	آفتاب حسنکە حیران ایدن سنسك بنی

پدرینە سویلەدیکی تاریخ :

قامتی زادەیە اعلای ارم اولە مکان ١٠٨٩

همت افندی‌یە :

بوکون همت افندی عدنی قیلدی کندویە مأوی

صبیح احمد افندی

شعر وانشا اربابندن فارسیدان برذات اولوب شهیردر . (توقادی شیخ امین افندی) منتسبلرندن ایدی. (١١٩٨) تاریخندە ارتحال ایلەدی. (اسکدار)دەمدفوندر. شاعرشهیر(عرفی)نك دیوانی شرح ایلەمشدر . مرتب دیوانیدە واردر . برنعتندن :

بطونك مطلع صبح هویت یارسول‌الله
شئونك مهر عالمتاب رحمت یارسول‌الله

صبری افندی « محمد امین صبری افندی »

متوسط عثمانلی شاعرلرندن برذات اولوب (مورە) نك (آنابولی) قصبەسی اشرافندندر. کوچوك یاشندە ایکن چیچك خستەلغندن عمی طاری اولمشدی . دیوانی ارباب شعر وانشادن

تاريخنده استانبولده وفات ايدەرك جوار حضرت خالدده پدرى يانىنه دفن ايدلدى . غير مطبوع مرتب ديوانچەسى واردر .

ابياتندن :

«صفوتا» راز دلن كمسەيه اظهار ايتمه
كون اولور ياردىم ايدر بر دل آگاه سكا

صادق محمد افندى «آنطاكيه مفتيسى»

آنطاكيه مفتيسى (احمد افندى)نك اوغلودر. ٢٢ ياشنده ايكن علوم عربيەدن اخذ اجازت ايله سنەلرجه نشر معرفت ايتمشدر . بر تفسير شريف تحريرينه باشلامش ايسەده اكماله موفق اولامامشدر. آنطاكيه مفتيسى ايكن (١٢٧٦) ده ارتحال ايتدى . شعرده مخلصى (صدقى)در. اشهر آثارى بين الادبا معلوم اولان (مكرمتلو يازيلايرمى بزه اى كلك دبير) منظومەسيدر . ديكر اشعارنده اوسلاست او لطافت يوقدر. حلب واليلرندن (سليمان پاشا)نك ديوان افنديسى حلبلى معطى زاده (احمد افندى) طرفندن لغرض مكرمتلو عنوانى يازلمش اولديغندن بالمقابله يازديغى ترجيع بند مشهورك برقسميدر .

رسم عنوان مكاتيب جديده تحرير عرضى رتبەيه نسبتله اولنمش تصوير
نه حيثيت ذاتيـه اولنمـاز تنكير حق حيثيتمزدن اگر اولدكسه خبير

مكرمتلو يازيلايرمى بزه اى كلك دبير

اونلەر ساده مدرس دكلز نحريرز آق صقاللو خواجەيز علم وهنرده پيرز
عقل ونقلى بيليرز مقتدر تقريرز يازمشز حضرت قرآنه مفصل تفسير

مكرمتلو يازيلايرمى بزه اى كلك دبير

خلقه تبليغ ايله فرمان شه كونيتى وزراى شـه دنيايه شبيهز عينى
امر ونهى ايليەرك فصل ايدرز ماببنى اولمشز شرعله فتوايه بيورمقده وزير

مكرمتلو يازيلايرمى بزه اى كلك دبير

صدقی افندی « مصیری زاده شیخ سلیمان صدقی افندی »

شعرای متصوفه‌دن برذات اولوب (سودلیجه) ده‌کی سعدی درگاه شریفی شیخی (مصطفی عزی) افندینك مخدوم و خلیفه‌سی در . دیوانچه تشکیل ایده‌جك قادار اشعاری واردر . درگاه مذکورده اون‌دورت سنه مشیختدن صوکره « شیخ سلیمانك مقامن ایلیه مولی جنان » تاریخ منقوطنك دلالت ایتدیکی (۱۲۵۳) سنه‌سنده ارتحال ایله‌دی .

برغزل عارفانه‌سی :

کوکل انوار خورشید حقیقتدن منور در — آنکچون سر رمز علم الاسمایه مظهر در
حجاب آنجاق بنه کندی‌اوزوکدر یوقسه‌ای‌غافل — تجلیات وحدت سرتسر عالمده اظهردر
همان سن مرغ جانك لانه ساز باغ تسلیم ایت — کلیر غم چکمه اصلا رزق مقسومك مقرردر
تجلیٔ جلال ایلرسه مأیوس عطا اولمه — تسلیات انوار جمال البت مقرردر
کل‌ایمدی خاکپای شیخی‌کحل‌دیده قیل«صدقی» — طریق عشق حقده رهنمادر ساکه رهبردر

(حسن رضا و احمد مختار)افندیلرله (اسماعیل نجا پاشا)اسملرنده‌کی مخادیم علیه‌لری ده اثر پدره سالك و طبیعت شعریه‌یه مالك درلر . (۱۳۰۲) تاریخنده انتقال ایدن رضا افندی و (۱۳۲۹) ده ارتحال ایله‌ین مختار افندی درگاه مذکورده پدرلری یاننه (۱۳۱٤) ده ارتحال ایله‌ین نجا پاشاده (یوسف‌سینه‌جك‌مولوی) قربنه دفن‌ایدلدیلر . رضاافندینك برنعت‌شریفندن :

قدومك حق تعالی دن‌عطادر یا رسول الله — ظهورك درد عصیانه دوادر یا رسوالله
هوای نفسله مستغرق دریای عصیانم — الم طوت دوشمشم حالم هبادر یارسول‌الله

نجا پاشانك برغزلندن :

مهر روینده‌می تابم آتش دلدن میدر ؟ — بلبلك فریادی بیلمم خارمی کلدن میدر

احمد مختار افندینك برنعت شریفندن :

عصات امتکدن بر ذلیلم یا رسول الله — صداع جرمله غایت علیلم یا رسول الله
هوای نفسله عمرم کچیردم ایله‌دم ضایع — رجای عفوه یوزوم‌یوق خجیلم یا رسول‌الله

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨١٧) [illegible] (٧١٨١)

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨١٥) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

صافیٔ اسکداری

نکته‌گویان شعرادن برذات اولوب شعرادن (محمدامین نزهت افندی) نك اوغلیدر . (یانیه)ده دوغمشدر . (١٣١٩) ده (حلب) ده ارتحال ایتدی حلب مکتوبی معاونلکیله استانبولدن تبعید اولوندی . حکومت قوناغی جوارنده‌کی (جبیله)قبرستاننده‌مدفوندر. مناسترلی رفعت بك شو تاریخی سویله‌مشدر : چیقوب جم سویلدی تاریخ فوتن صفای جنته عزم ایتدی صافی حین وفاتنده قرق بریاشنده ایدی. اشعاری تکلفدن آزاده‌در. آثار مطبوعه‌سندن الکمشهوری، (اسلام حضرت عمر) اسمنده‌کی مثنویسیدر . دیکرلری (جدال سعدی بامدعی)،(شعر صافی)، (قواعد فارسیه) در.

اشعارندن :

ترك غفلتسه ای کوکل مقصد ذوق وحدتسه منتهای امل
بارکاه جناب مولایی آرامه آسمانده کندیکه کل

دی‌یه‌من اولدم ایلیوب تعیین بوده‌وارم شوده دیارمدر
وار ایسه مالك اولدیغم برشی یری مجهول اولان مزارمدر

بملە یار مکر یکوجود ایمش صافی
فلکده غفاتی سیرایت که بن‌بی آرارم

ض

ضعیفی محمد افندی

فاتح زماننده اشتهار ایدن شعرادن اولوب (کلیبولی)دندر . مراد ثانینك غزواتی نظم

ایتمشدرکه بیت آتی اومنظومه‌دندر .

ضعیفی ساکه بومعنانه یوزدن حاصل اولمشدر
مکر مقصودیکی بولدك حقیقت جمله اشیادن

ابیات آتیه‌ده جملهٔ اشعارندندر .

ای باد صبا لطف ایدوب اول جانه خبر ویر
بوبن قولنك حالی سلطانه خبر ویر

هم مور جفن اولدیغنی خاکه برابر
اول تختی یوجه‌بختی سلیمانه خبر ویر

ضعیفی افندی « ضعیفی پیر محمد بن ادریس بن نورالدین قره‌طوه‌لی »

فضلای شعرادن اولوب اسکوب ملحقاتندن (قره‌طوه) لیدر. تحصیل وتفیضی استانبولده‌در. (٩٦٠) کسور تاریخلرنده ارتحال ایله‌دی . الکمشهور اثری (کلستان) شرحیدر . اندرون همایونده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده (باغ بهشت)،(کلشن سیمرغ)، (بستان نصایح)، (صبرالمصائب)، (جواهرنامه)،(سر کذشت)،(کلشن ملوك) ، (سبزستان) اسملرنده‌کی آثار ادبیه‌سنی جامع بر مجموعه واردر .

ضیائی یوسف چلبی «حمیدی»

علماء شعرادن بر ذات اولوب حمید ایلندندر (٩٥٠) تاریخلرنده ارتحال ایتدی . مثنویاتی اشعار سائره‌سنه فائقدر.

(یوسف وزلیخا) منظومه‌سندن :

چون ایره عاقله برکار مشکل — که دشوار اوله آندن کار عاقل
ایده عقلنه برعقلی دخی یار — که اوله سهل آکا اول کار دشوار

ضمیری احمد افندی «استانبولی»

فضلای شعرادن بر ذات اولوب شهیردر. (١٠٥٨) ده ایوب انصاری مدرسی ایکن ارتحال ایله‌دی. مرتب دیوانی وجلال حاشیه‌سی واردر. اوچ لسانده انشاد شعره مقتدر ایدی.

بو نوبهارده آنجق آچیلدی لاله داغ
کشاد غنچهٔ دل قالدی بر بهاره دخی

ضمیری محمد صادق افندی

علماء کتابدن بر ذات اولوب شهیردر. ترسانه‌ده رئیس الکتاب اولمشدی. (١٢٠٥) ده (خلاصهٔ آمال صالحین وحدیقهٔ سعداء صادقین) اسمنده بر اثر میدانه کتیرمشدر. برده (احسن الکلام وخلاصة النظام) نامنده بر اثری واردر. هر ایکیسی‌ده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر.

ضیا پاشا «عبد الحمید ضیا پاشا»

اجلهٔ ادبا و شعرادن اولوب تولد و تحصیلی (استانبول) ده‌در. السنه و ادبیات شرقیه‌یه وقوف تامیله برابر لسان فرانسوی ادبیاتنه‌ده واقف بر ادیب نکته‌دان ایدی. بعض مناصب عالیه‌ده بولوندقدن صوکره آطنه والیلکنده ایکن (١٢٩٥) تاریخنده وفات ایله‌دی. السنهٔ ثلثه‌ده یازیلان اشعاردن منتخب (خرابات) اسمیله اوچ جلددن عبارت بیوك بر مجموعه‌سیله بعض مقالات ادبیه ومترجمه‌لری، اشعار مجموعه‌لری ایکی جلددن عبارت (اندلس تاریخی)، بر جلد (انکیزیسیون تاریخچه‌سی) تحفهٔ وهبی‌یه نظیره‌سی واردر. اشعارینك اك مشهوری، ك کوزلی (ترکیب بند) و (ترجیع بند) یدر. سوریه اعاظم ادباسندن حلب مبعوث سابقی (محمد بشیر الغزی) افندی طرفندن (حدائق الرند) اسمیله نظماً لسان عربی‌یه ترجمه اولونه‌رق (١٣١٦) تاریخنده مصرده طبع اولونمشدر. (ابو الضیا توفیق بك) ك بیانینه کوره هانکی قیمت بیلمزك الندە قالدیغی بیلنه‌میان (تله‌ماق) ترجمه‌سیله (لافونتن) ك نظماً ترجمه‌لری وار ایمش.

ابیاتندن :

مانند شجر ثابت اولور ثابت اولانلر
هرهانکی ایشك اهلی ایسه‌ك آنده ثبات ایت

انسانه صداقت یاقیشور کورسه‌ده اکراه
یاردمجیسیدر دوغریلرك حضرت الله

ثابت قدم اول مرکز مأمون رضاده
وارسته اولوب دائرهٔ خوف و رجادن

ارباب کمالی چکه‌مز ناقص اولانلر
رنجیده اولور دیدهٔ خفاش ضیادن

آنلرکه ویرر لاف ایله دنیایه نظامات
بیك درلو تسیب بولنور خانه‌لرنده

آیینه‌سی ایشدر کشینك لافه باقلماز
شخصك کورینور رتبهٔ عقلی اثرنده

ظالم ینه بر ظلمه کرفتار اولور آخر
البته اولور او ییقانك خانه‌سی ویران

بد اصله نجابتمی ویرر هیچ اونیفورمه
زر دوز پالان اورسه‌ك اشك ینه اشکدر

نوع انسان حشره‌دك تعظیم ایدرلر آدینه
کیم فدای نفس ایدرسه جنسنك امدادینه

پاشا مرحومی یاقیندن طانیان ارباب عرفاندن شاعر بنام (محمدناظم‌پاشا) طرفندن یازیلان ترجمهٔ حال مطالعه کذارم اولدی دردست طبعدر . ناظم‌پاشانك روایتنه کوره (ژان ژاق روسو)نك (أمیل) اسمنده‌کی اثرینك ترجمه‌سی رژی قومیسری (نوری بك)ده (دفتر اعمال) اسمنده‌کی ترجمهٔ حالی‌ده (عابدین پاشا) ده قالمشدر .

ط

طرزی محمد افندی «زغره‌لی»

قضاتدن وسخن‌شناس شعرادن برذات اولوب (زاغره) لیدر. اشعاری عاشقانه برطرزده‌در. (١٠٦٠) تاریخنده وفات ایله‌دی.

عاشقانه برغزلی:

بز بزم محبتده بو دم همدم عشقز ... بیگانه قیاس ایله بز محرم عشقز
جانان یولنه خرج ایدرز نقد سرشکی ... صرف ایلمده ماملکی حاتم عشقز
زاهد بزه طعن ایله بو شکل فناده ... بز تاج وقباترکن اوران ادهم عشقز
بو خانقه‌ایچره بزی کیم کورسه عبابوش ... مستانه‌صانور کرچه بزی سرسم عشقز
«طرزی» بزه‌طعن ایلیه‌مز کیمسه جهانده ... بز رند ملامت زدهٔ عالم عشقز

طاهر عبدالله چلبی «بروسه‌وی»

صاحب دیوان برشاعر اولوب (بروسه) لیدر. دیوانی غیرمطبوعدر. «وقت انتقال» ترکیبنك تاطق اولدیغی (١٠٨٨) ده وطننده ارتحال ایتدی.

ابیاتندن:

بی منت رهبر ایریشیر منزله بی باك
مردان خدا کشمکش رهبری نیلر

صافین میل ایتمه هر حسنه حقیقت‌او عماهر مهدن
آلا کور دستکه داماتی بر پاك دامانك

مصارعندن:

مست جام عشق اولان جرم وکنه بیلمز نه‌در

طالب محمد افندی «بروسوی»

استاد سخن توصیفنه لیاقت کوسترن شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. ارضروم قاضیسی ایکن (طالبا شاد اوله روحك فاتحه) مصراعنك دلالتی اولان (١١١٨) ده وفات ایلهدی . دیوانی غیر مطبوعدر . موسیقی یه ده انتسـابی واردر . دیوانده موجود فارسی غزلیاتنده (عازم) مخلصنی اختیار ایتدیکی آکلاشلمقده در .

اشعار حکیمانه لرندن :

چشم انصاف کبی کامله میزان اولماز
کشی نقصانی بیلمك کبی عرفان اولماز
کوکلدر صدق دعوای خلوصه شاهد عادل
میان راست کویان محبتده یمین اولماز

آینه صفت سیر اولامازسك بو صوردن
ایتسـهك نه قدر عالم دنیایی تماشـا
بر دیده ده کیم نور حقیقت اوله ایلر
آیینـهٔ امروزده فردایی تماشـا

مقصود ماجرایی عیان ایتمه درهمان ای اشك چشم ارادهسن بربهانه سین

غمخوار حال دیکر ودمساز باشقه در یاران عیش باشقه وهمراز باشـقه در

طاهر محمد افندی

السنهٔ ثلثه ده انشا وشعره مقتدر بر شاعر فاضل در . (١١٢٨) تاریخنده قدس نیابتندن عزلی متعاقب استانبولده وفات ایلهدی . ادرنه قپوسی خارجنده (امیر بخاری زاویهسی) جوارنده مدفوندر . سورهٔ اخلاصه بری عربی دیکری تورکی ایکی تفسیری ومرتب دیوانچهسی واردر واوچیده غیر مطبوعدر . ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور (اسکوب) لی (محمد امین افندی) نك حفیدیدر .

طیار محمود پاشا «صامسونلی»

شعرای وزرادن اولوب (طربزون) والیسی (جانیكلی بطال حسین پاشا)نك مخدومیدر . (عنقای روح طیار عقبایه قیلدی پرواز) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٢٣) ده حاجی اوغلی بازارنده اجل قضایه اوغرادی. سر مقطوعی استانبوله كتیریله‌رك ایوبده (حسیب افندی) درگاهی حظیره‌سنه دفن ایدلدی. خطاسی وسبب قتل وقضاسی شانی‌زاده تاریخنك جلداولنده‌مذكوردر. مرتب دیوانی وارسه‌ده غیرمطبوعدر . اشعاری حكیمانه ورندانه‌در ..

ابیاتندن :

ایتمه‌دم تحصیل رنك وبوی مطلب چرخده
چكمه‌یجه خارغمدن صد جفا مانند گل

بخشش نابمحل جوددن اولماز معدود
صفر معكوسیله آرتارمی حساب ارقام

انوار فیضه مظهر اولور قلبی صاف اولان
آلمقده ماه مهر جهانتابدن فروغ
كتم ایله سر عشقی كه دل روشنا اوله
مخفیجه آلدی آینه سیمابدن فروغ

(تذكرهٔ فطین) ده محرر غزلنك مطلعی :

دردیمز جانانه سویلنمش دوا سویلنمه‌مش
ماجرا سویلنمش اما مدعا سویلنمه‌مش

طاهر احمد افندی «حنیف زاده — استانبولی»

فضلادن و علم احوال كتب علماسندن بر ذات اولوب علما فصلنده ترجمهٔ حالی مسطور

(حنیف ابراهیم افندی) نك مخدومیدر . (سفینة القصائد و دفینة الفوائد) اسمنده (تیره) کتبخانه‌سنده برمنتخبات منظومه مجموعه‌سی واردر . (اثار نو) اسمنده‌کی (کشف الظنون)ه اولان الحاقاتیده اصلی و لاتینجه‌یه ترجمه‌سیله برابر المانیاده (لایپزیغ) ده طبع ایدلمشدر . (١٢١٧) ده استانبولده ارتحال ایله‌دی.

طاهر سلام محمد بك « استانبولی »

فضلای ادبادن بر ذات اولوب شهیردر . بعض مناصب عالیه‌ده بولوندقدن صوکره (طاهر سلام بك بوکون دارالسلامه کیتدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٠) تاریخنده استانبولده وفات ایلدی . ایوبده طوقاق تپه‌ده مدفوندر . آثاری : فقهدن (قدوری) وعلوم ادبیه‌دن (مقامات حریری) و (ملاعصام) ك آثارندن (میزان الادب) ترجمه‌لرندن عبارتدر. میزان الادب ترجمه‌سی مطبوعدر . اشعار فارسیه‌سی‌ده واردر . منشآتیله دیوانی(وقعه نویس اسعد افندی) طرفندن ترتیب اولونمشدرغیرمطبوعدر . غرامیات وادبسنده سویلدیکی اشعارك الك نفیسلرندن اولان

کل کبی پرطراوت اولمش سك   رنك وبودن عبارت اولمش سك
سنی ای نونهال کودمیه‌لی   بیومش سروقامت اولمش سك

بیتلری قدرت شاعرانه‌سنه دلیلدر . بو غزل ، وفاتندن آلتمش درت سنه صوکره (ابن الامین محمود کمال بك)ك تکلیفیله برچوق شعرا طرفندن تنظیر اولونمشدر .

ابیاتندن :

سلام اوزاتمه سوزی قصه‌یی دراز ایتمه
یتریتر کسه‌لم پك اوزاندی مبحث زلف

هرکز یاپیلماسون دل ویران اهل درد
یارب واسکی شهره یکی عادت اولماسون

طالب مصطفی افندی « آمدی »

دیاربکردن یتیشن خوشکویان شعرادندر . قضا قائممقاملقلرنده استخدام اولنه‌رق بالآخره

اختیار تقاعد و (١٢٨٩) ده رحلت ایتمشدر . دیاربکرده (دلبرلرسه کیسی)نام محلده مدفوندر.
هزل وهجو وادیسنده متمیزایدی . برهجویه‌سیله بازرگان‌قانطو حقنده‌کی قصیده‌سی پك‌خوشدر.

طاهر محمد بك « منمنلی زاده — اطنه‌لی »

آطنه حوالیسنده‌کی منمنلی خاندانه منسوب اولوب تولدی(آطنه)ده‌در. ایام صباوتنده استانبوله کلەرك بدایت تحصیلی صفوق چشمه عسکری رشدیه‌سنده نهایتی مکتب ملکیه‌ده بعدالاکمال بعض دوائرده استخدام اولونەقدن‌صوکره آطنه ، آیدین ، سلانیك معارف مدیریتلرنده ایفای حسن خدمت‌ایله‌مش ومؤخراً معارف نظارت جلیله‌سی مکتوبی و مهمه قلملری مدیریتنه تعیین قلنمش ایدی . (١٣٢٠) تاریخنده دها کنج دینه‌جك بر سنده ایکن ارتحال‌ایده‌رك اسکدارده قره‌جه‌احمد تربه‌سی ایلریسنده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن‌ایدلدی. شاعر ومنشی‌ایدی . آثارمطبوعه‌سی : (عثمانلی ادبیاتی)،(الحان)،(یادماضی)،(عثمانلی جغرافیاسی) ایله (غیرت) نامنده رساله موقوته‌در . (کونش) و (خاور) کبی رسائل موقوته‌ده بعض مقالاتی واردر .

هزاران‌یأس وحزنه‌غرق‌ایدرافکاروانظاری   سکوت آمیز بر قبرك نهانی ناله و زاری
بوبرمنظومه‌در معجزکه مفتون‌ایلر افکاری   ایشتمزدیکله‌ین سیرایله‌ین آکلاراواشعاری

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

مزارستانی استیلا ایدن صمت و سکوتندر   سکونت برضربو و ناله‌در بیامم نه حالتدر
که هر برناله برفکره مکمل بردرس عبرتدر   نه حکمتدر اوکیم ظلمتلی بر نور حقیقتدر

سکوتی بر مزاوك بردرین فریاددر مدهش

کوروب برسنك جامدی لساندرصانعه‌ای انسان   اونك واردر الهی برلسانی کیم‌اولورحیران
دم وحدتده استغراقده کوش ایله‌ین وجدان   صاچار فواره آسا ناله هر سرو مزارستان

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

برنجی اثری (رجائی زاده محمود اکرم بك) ك (تعلیم ادبیات) ی وادیسنده قواعد ادبیه‌یی معرف منقح بر اثر ادبی اولوب ادبیات عثمانیه ایله توغل ایدنلره استفاده بخشدر .

وقتیله (کونش) اسمیله نشر اولونان رساله‌ٔ ادبیه‌ده مندرج توحید ومناجاتی :

یارب نه قدر عظیمسك سن — یارب نه قدر کریمسك سن
عالم دولو حکمتکله یارب — ذاتك ایله قدرتکله یارب
هر شیده کورونمه‌ده وجودك — « ماهیت واجب‌السجودك »
هر شی ایدیور سنی هویدا — آیینهٔ قدرتکدر . اشیا
بر شی کورمم که بو جهانده — هیچ ذاتکی کورمه‌یم بن آنده
صنعتلریکی کورونجه انسان — اولمازمی باقوب‌باقوبده‌حیران
باقدقجه ایدرسك ای کرمکار — حیرتلر ایچنده عرض دیدار
ای جهل ایله غفلتك پناهی — ای منکر قدرت الهی
برکره دوشون نه در بو عالم — حیرتده قالیر باقنجه آدم
کیم ویردی جهانه بو نظامی — اجرامده‌کی او انتظامی
انسانه کیم ایتدی عقلی احسان — تردن بولدی بو روحی انسان
کیم ویردی ترابه فیض اثبات — کیم ایتدی جهانی یوقدن اثبات
ایتدکجه بو شیلری تفکر — ایتمزمی وجود حق تقرر
بر صاحب فکر اولان نه قابل — اولسون عدم الهه قائل
قابلمی ؟ اولورمی ایدی اشیا — — برصانعی اولمسه‌ایدی — پیدا
بالفرض شوسنکی ایتسون ایجاد — بر خیلی تصادف ایله طوفان
بالفرض اولونسون اویله ایجاد — شو کوردیکمز عظیم اکوان
بالفرض اولونسون اویله ایجاد — هر شی که اولور بزه نمایان
اولسون دیه‌لم بوتون بوشیلر — سنسز سنسز وجود پرور
ایتمش دییه‌لم ترکب عالم — هپ بویله تصادف ایله بر دم
هپ بریره طوپلانوبده ذرات — ایتمش دیه‌لم جهانی اثبات
کیمدر یا ایدن او ذره‌یی خلق — البت دوشونور بوشی‌ده‌خلق
البت اکا بر مؤثر الزم — تسلیم ایدر بو شیئ آدم
کیمدر یا اوسنسك ایشته یارب — خلاق جهانیان . اولان رب

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible] (٥١١١)
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible] (٨٣٠١)
[illegible]

[illegible]

٩

ع

عدنی « محمود پاشا »

السنهٔ ثلثه‌ده انشا ونظمه مقتدر شعرادن وفاتح دورینك اك بنام وزراسندن حکیم، شاعر بزذات اولوب صربستانك (آلاجه‌حصار ـ قروشوواچ) قصبه‌سندندر . اسیرحرب صفتیله آلینان دیوشیرمه‌لردندر . دولته سبق ایدن خدماتی صحائف‌تواریخده مندرجدر . مرتب‌دیوانی اولوب مخلصی (عدنی) در . (ترجمهٔ‌حال محمود پاشای ولی) اسمنده‌کی خرافات آمیز مطبوع رساله‌جکده (مناستر) لی کوسترلمه‌سی دوغرو دکلدر . (٨٧٩) تاریخنده فاتحك اعتراف کرده‌سی اولان خطاسیله اجل قضایه اوغرادی . بنا ایتدیکی جامع شریف یاننده مدفوندر . (ظهیرفاریابی) نك‌قصائدینه‌(خواجه حافظ)ك‌غزلیاتنه‌نظیره‌لری(وخواجهٔ‌جهان)ایله مکاتبه‌سی واردر . تذاکر شعرانك بیانلرینه کوره نثری نظمندن اقوی‌در .

ابیاتندن :

عشق جانان ایله معمورهٔ عالمدر دلی
کرچه بی‌درد اولانلر آنی ویرانه‌صانیر

سینه‌مده‌رخك مهری نجه کیزلنه چونکه
خورشیدی کل‌ایچنده نهان ایله‌مك‌اولماز

مصارعندن :

کیمسه‌می واردر جهانده لطف واحساندن قاچار

سر ویرمك اولور سری عیان ایله‌مك اولماز

شاد اولمق ایسته‌ین غم ایله آشنا کرك

خلاص اولماز جهانده کیمسه خلقك افتراسندن

علوی « شاه علی — بروسوی »

سلطان مراد ثانی وفاتح دوری فضلای شعراسندن اولوب (بروسه) لیدر. شیخ‌نظامینك

(هفت پیکر) نی ترجمه ایتمشدر . (رونقی بوکاشانك شهرقسطنطینه‌ده‌در) مصراع مشهوری بونلردر . دیوانی‌ده وارسه‌ده‌هرایکیسی‌ده‌غیرمطبوعدر . بنه فاتح دوری شعراسندن (قدسی) نك و (٩٣٨) ده وفات ایدن (رمضان طربزون) ی نك‌ده بواسمده منظومه‌لری واردر . اشعارندن

ای‌سفر عزمن ایدن یارخدا یارك اوله
همت اهل نظر قافله سالارك اوله

علوی « مدرس — بروسوی »

سلطان سلیم خان اول شعراسندن و (ملا یکن — یکان) اولادندن اولوب بروسه‌لیدر . مدرس ایکن بروسه‌ده وفات ایلدی . غیرمطبوع دیوانی واردر . اواخر عمرینه دوغروطریق تدریسی ترك ایله طریقت نقشیه‌یه سلوك ایله‌یوب اختیار انزوا ایتدی .

تکمیلی عاشق چلبی تذکره‌سنده محرر مطول غزلندن :

داردنیای دنینك کیم جفا بنیادیدر
محنت ودرد وبلا وغم چهارارکانیدر

عزته ایردم دی‌ین دنیاده ذلت اهلیدر
خواجه‌سودایتدم دیوزعم ایتدیکی خسرانیدر

ربقهٔ ورقبهٔ دنیادن ایت نفسك خلاص
بندهٔ فقر اولکه فقر اهلی جهان سلطانیدر

علاءالدین علی چلبی « قنلی‌وی »

حکمت اخلاقدن باحث اولوب اساساً ام‌الالسنه عدایدیلان هندقدیم (سانسقریت) لسانی اوزره محرر اولان ومؤخراً (حسین‌واعظ) طرفندن لسان فارسی‌یه (انوارسهیلی) اسمیله نقل اولونان مشهور (کلیله ودمنه) یی (همایونامه) اسمیله ترکجه‌یه ترجمه ایدن قابلی ادیب ومنشی

فاضلدر . بو اثرینه مکافاتاً بروسه قاضیسی اولمش ایدی . (٩٠٥) وفات ایتدی . مرقدی (امیر سلطان) حضرتلرینک تربه‌سی قربنده‌در . همایوننامه‌نک طبعنه همت اولونمشدر . عباره‌سی طرز قدیم کتابت اوزره تکلفاتلی اولان بو اثر فلسفهٔ اخلاق جهتندن شایان مطالعه‌در . (٩٥٠) ده وفات ایدن استانبوللی شاعر (هلالی) ده نظماً ترجمه ایتمشدر . (١٢٢٧) ده (ویدین) والیسی اولان (حافظ علی پاشا) نک دیوان افندیسی (شریف ابراهیم ماهر افندی) طرفندن ده ساده بر صورتده ترجمه ایدلمشدر . اسکی ترجمه‌لردن بری ده آیدین اوغوللرندن اومور بك نامنه (قول مسعود) طرفندن یاپیلان ترجمه‌درکه لاله‌لی کتبخانه‌سنده واردر .

نصایحندن :

بر بلا نازل اولسه ایتمه جزع   کانده وار ایکی شر ایشیت بندن
اولا دوستلر اولور غمکین   ثانیاً شادمان اولور دشمن

عشقی

ادبای صوفیه دن فارسی دان بر ذات اولوب اکابر مشایخدن (عین‌القضاة همدانی) نك (کنزالحقایق) اسمنده‌کی فارسی‌العباره اثر مشهورینی ترجمه ایتمشدرکه یازمه‌سی طرف عاجزیدن (اسکدار) ده (حضرت هدایی) درگاه شریفی کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدر . بو ترجمه‌نك مقدمه‌سنده (سردار ابرار شیخ عطار) ك (مختارنامه) سنی ده ترجمه ایتدیکنی بیان ایدیور .

مطلعندن :

خدایا سوزلریمی پر صفا قیل
سوزوم توحید و نعت مصطفی قیل

که جانبخش اولا تا عیسی دمندن
علامت کوستره روح عالمندن

نهایتندن :

کاوب «عشقی» دلکدن بو رساله
که تحفه اولا هر اهل کماله

فقیره اشبو نظم اولمشدی روزی
دوقوز یوز هجرتك یتمش دوقوزی

تذکره‌لرده (٩٠٠) تاریخی ایچنده بر قاچ عشق اولدیغی مذکور ایسه‌ده هانکیسی اولدیغی کسدیریله‌مه‌دی .

عارفی حسین چلبی « استانبولی »

(شیخ ابراهیم کلشنی) دن اخذ فیض ایدنلر زمره‌سندن شاعر ، منشی برذات اولوب استانبوللیدر . السنهٔ ثلثه‌ده انشا ونظمه مقتدر برعارفدر . ابراهیم کلشنی‌یه سویله‌دیکی تاریخندن

کفت هاتف برای اوتاریخ　　مات قطب‌الزمان ابراهیم ٩٤٠

عرف اسرار الهی (امیر خسرو دهلوی) نك منظومهٔ (دریاق ابرار) ینه سویله‌دیکی نظیره‌سی مطلعندن

سبزه‌زار چرخ کوهر روز سرسبز وتراست　　ازسرشك چشم غمکینان محنت پر است

متصوفانه یازدیغی ترجیع بندی مطلعندن :

عین عارفده وجود اشیا　　کورونور جمله کنقش فی‌الماء

شاعر مشهور (بروسه‌لی احمدپاشا) نك کونش قصیده‌سنه نظیره یازانلرك متمیزلرندندر . مصردن استانبوله عودتنده (سلطان سلیمان قانونی) نك لطفنه مظهر اوله‌رق بعض مناصبه کچمش و (٩٥٩) ده استانبولده وفات ایتمشدر . علم خطه‌ده انتسابی واردر .

عبدالوهاب « ایلی صاریه عبدی — بروسوی »

بروسه‌دن یتشن شعرادن اولوب (لامعی) چلبی ایله مهاجاتی واردر . اشعارنده مخلص اختیار ایتمه‌ین شعرادندر . تذکرهٔ بیانیده بروجه آتی منظومه‌سی محرردر .

مرض عشقی کور شفا برینه　　آلی کور دردنی دوا برینه
بکا سودای زلفك آخر کار　　قاره چول کیدیرر قبا برینه
یوزومه باقه‌دن بچوب کیتمه　　سوك بکم باری مرحبا برینه
مفت مسکن صانور جهانی کشی　　نقد عمرین ویرر کرا برینه

ایتدی شمس احدیت برج وحدتدن طلوع
لیل فرقت زائل اولدی آیه حاجت قالمادی
قندەکیم قیلسەم نظر حق عینمه اولورعیان
برزخ وباطندەکی رؤیایه حاجت قالمادی
روضۀ باغ بهشتدر جمله عالم عارفه
« عسکریا » جنت مأوایه حاجت قالمادی

دیواننده‌کی :

جهان فانیدر آلدانمه محمد ای کلاب اوغلو
کوزین باغلاماسون حرص وحسد عقل معاش سفلی

بیتندن اقبنك (کلاب اوغلو) اولدیغی آکلاشیلیور. برداشلری (نیازیٔ مصری) دیوانندە: (بز بش ار ایدك چیقدق بردمده یوله کیردك) مصرعنده‌کی بش اردن برینك‌ده بوذات اولدیغی بین المشایخ مرویدر.

علی افندی «ام ولدزاده»

طرز قدیم انشاده بنام منشیلردن اولوب اباعن جد برسلسلۀ علمایه منسوبدر (٩٨٠) تاریخنده حلب ملاسی ایکن وفات ایله‌دی. (رسالۀ قلمیه) (رسالۀ سیفیه) (رسالۀ شمعیه) کبی غیر مطبوع آثار منثوره‌سی واردرکه برر پارچه‌سی شقایقده محرردر. ادبیات عربیه یه واقف ایدی. شعرای عجمدن (عصار) ك (مهر ومشتری)‌سنی ترجمه مولانا ابوالسعودك قصیدۀ میمیه‌سنی تنظیر ایتمشدرکه مطلعی بودر :

ایا لصد یحلو عشرة ومدام
وفی القلب من نار الغرام خرام

عزمی افندی «استانبولی»

دفتردار (احمد چلبی) نك مخدومیدر. اسمی (پیر محمد) در. زماننده مفخر علما و ادبا ایدی. برنسخه‌سی

نورعثمانیه کتبخانه‌سنده موجود بولونان (مراتب الاخلاق) اسمنده برا ثری واردر. سلطان سلیم ثانینك امریله (محمد عصار تبریزی) نك (مهر ومشتری) سی مثنوی طرزنده ترجمه‌یه باشلایوب بیك بیت قدر یازمش ایسه‌ده اکمالنه موفق اوله‌مامشدر. مؤخراً اوغلی (حالتی افندی) درت، بشبوز بیت علاوه ایله‌مشدر. (اکری) فاتحی سلطان محمدك شهزاده ایکن معلملکنده بولوندیغی حالده (عزمی دار علایه عزم ایتدی) مصرعنك کوستردیکی (٩٩٠) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی. جوار ایوبده مدفوندر. منظوم وصیتنامه‌سی مطلعندن :

هرایشه قیل بسمله‌یله ابتدا ذکرك اولسون دائما حمد وثنا
طاهراول دائم صلاحی پیشه قیل هم عذاب دوزخی اندیشه قیل

ابیاتندن :

خلیلم سوز عشقی آتش عشقه دوشندن صور
براوددن پیرهندرآنی باشندن چکندن صور

علوی محمد چلبی « استانبولی »

شعرای علمادن اولوب شهیردر. مناصب علمیه‌یی ترك ایده‌رك اختیار عزلت ایله‌دی. غیرمطبوع دیوانده رنکین، معنیدار برخیلی مضامین واردر. (ایچوب علوی بقا جامنی چکدی بزم محنتدن) مصراعنك دلالت ایتدیکی (٩٩٣) ده وفات ایده‌رك غلطه مزارستاننده (قانلی قوزلر) دینان موضعه دفن ایدلدی.

ابیاتندن :

جانه آتش براقیر تشنه دله آب صو نار رنك آتشده عجب آب دکلمی ناب

یتیمانلر خاطر ناشادینی یارب شاد اولسون نیجون نامراد اولسون دینلر برمراد اولسون

غروراتمه لباس فخر ایله عمرم جهاندر بو
قبای جسمنی قوربونده هرکس جامکاندر بو

عرض حال ایتمکه جاناسنی تنها بولامام
سنی تنها بولیجق کندیمی اصلا بولامام

بر بیکسم که حاله محرم بولونمادی
قانلی یاشم کبی باکه همدم بولونمادی

دارالشفای عالمی کشت ایله‌دم دریغ
اولمکدن اوزکه یاره‌مه مرهم بولونمادی

بر بزم بی صفایه کتیردی فلك بنی
باده توکندی جام تهی جم بولونمادی

چرخ ایکله‌مکده مهر ایسه یانوب یاقیلمه‌ده
عالم المده بر دل بی غم بولونمادی

نه عجب تیزکچر ذوق و سرور ایامی
ایرمه‌دن نصف نهاری ایریشور اقشامی

مصارعندن :

یوری ای خسته کوکل حکمتی لقماندن صور

کوکل دیرلر بوایللرده هله برغمکسارم وار

ای دل حکایت غمی نادانه سویله‌مه

کوکدن نه یاغدیکه آنی یر ایتمدی قبول

نه‌یللراسدی شیمدی طوغرولوب بندن یکا کلدك

غم چکمه کوکل کیم چوغی کیتدی آزی قالدی

عزمی زاده حالتی مصطفی افندی «استانبولی»

سابق الترجمه (عزمی افندی) نك مخدوم فضائل موسومیدر . هروادیده کوزل شعر سویلمك

استعدادینی حائز شعرادندر . خصوصیله قطعه کولقده عجم شعراسنك (عمرخیام) ی کبی یکانه عد اولونه‌بیلیر . اشعارندن یالکز رباعیات بر مجموعه تشکیل ایده‌بیلیر . مؤلفاتی اصولدن (منارشرحی ابن‌ملك) ، فقهدن (درر) ه حاشیه‌سی (هدایه) و (مفتاح) شرحلرینه تعلیقاتی ونحودن (مغنی‌اللبیب) شرحی وعلم اخلاقدن (انیس‌العارفین فی ترجمة‌اخلاق‌المحسنی) ایله منشآتی ومرتب دیوانی وارسه‌ده جمله‌سی غیرمطبوعدر . اواخر عمرنده صدر روم اولمش ایدی. (یتدی عزمی زاده فردوسی مکان)،(روح پاکینه دم‌بدم‌رحمت) مصراعلرینك ناطق اولدیغی (١٠٤٠) تاریخنده مدکتی ولان استانبولده وفات ایله‌دی . محله‌سی اولان صوفیلر چارشوسی قربنده‌کی مکتب ساحه‌سنده مدفوندر . کندی قلمیله تصحیح و تحشیه اولونمش درت بیك جلد قدر کتابی چیقدیغی مرویدر .

ابیاتندن :

سن ایدك کلبهٔ احزانه قویان یعقوبی
آییروب حضرت یوسف کبی کوزنوروندن

عبداللطیف افندی «استانبولی»

اون برنجی قرن هجری ادباسندن ومنتسبین مولویه‌دن اولوب (جناب مولانا)نك (مثنوی) سنه (لطائف معنوی) عنوانیله بر شرح ایله علم لغتدن (لطائف اللغة) اسمنده براثر یازمشدرکه هرایکیسیده غیرمطبوعدر . (١١٠٠) تاریخنده (مکهٔ‌مکرمه)ده‌دارتحال‌ایتدی.

عاشق عمر « قونوی »

صبیان و عوام و حتی خواص کرام آره‌سنده بیله آنی بیلمه‌ین یوقدر . سوزلری ذائقهٔ اذواق صبیانه موافق وادراك زمرهٔ عوامه مطابق خرج عالم اولدیغندن دیوان اشعاری دفعاتله طبع اولونمش ایکن ینه کسب ندرت ایتمشدر . واقعا عاشق عمر ساز شاعریدر . لکن بعضاً قلم شاعرلری قدر کوزل وسلیس سوزلری‌ده واردر . ازجمله :

ویرم سکا چك بندن الك ای ملك‌الموت　　جانانمه نذر ایلدیکم جانه دوقونمه

یتی باقیلری نابیلری بیله تقدیر خوان ایدر و عاشق عمر علماً و تحصیلاً دکل فقط خلقة وفطرةً نادرالامثال بر شاعر ملیدر . تاریخ وفاتی : (اوله عاشق عمرك جلوه‌کهی عدن جلیل) مصراعنك ناطق اولدیغی (١١١٩) در . زماننده یکیچری ساز شاعری ایمش . اکثریا عسکرله روم ایلنده سفرده حضرده بولونمش حتی حربه اشتراك ایتمش ، عسکری تشجیع ایله‌مش ، محبوب الجیوش اولمش بیلدکارینی اونلره بیلدیرمشدر . بر مسدسنده مولوی اولدیغنی سویله‌یور .

(را) قافیه‌سنده‌کی :

ذات جمیله‌مز عیان ایده‌ریز   وطن اصلیمز آیدین ایلیدر

بیتندن‌ده مولدی آکلاشیلیور .

آچام باشم دوکم یاشم یاقهم ییرتام قیلام رازی
او یار ایله بنم دعوام خدا فصل ایلیه باری

تقراتی حاوی اولان مسدسی‌ده آناطولینك اکثر مواقعنده زبانزد در .

دیوانی ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده محرر (ایوانسرایی حافظ حسین افندی) طرفندن (١١٩٧) تاریخنده جمع وترتیب ایدلمشدرکه مطبوعنك بش اون مثلی اولان یازمه برنسخه‌سی قونیه‌ده (درکاه مولانا) کتبخانه‌سنده واردر . برجلدکبیر تشکیل ایدن برنسخه‌سی‌ده بشیکطاشده (یحیی افندی) کتبخانه‌سیله (صمانیه) ده عشاقی درکاهی کتبخانه‌سنده‌در .

عبدی افندی « همت زاده »

شعرای عارفیندن برذات اولوب ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (همت افندی)نك مخدوم عالیلریدر . وعظ وارشاد ایله امرار حیات ایده‌رك (١١٢٢) ده ارتحال ایله‌دی . پدری یاننده مدفوندر . (تذکرهٔ شعرا) سی ، مرتب دیوانی و (کنجینهٔ اعجاز) اسمنده منظوم بر اثری واردر . برنعتنك مطلعندن :

آستانك ای شه لولاك مأمندر بکا   خاکپایك توتیای چشم روشندر بکا

شاعر مشهور عرفینك «ای متاع درد دربازار جان انداخته» مطلعلی قصیده‌سنی‌ده شرح ایتمشدر . مخدوم وخلیفه‌لری اولوب (١١٥٦) ده وفات‌ایده‌رك یاننه دفن‌اولونان (عبدالصمد) افندیده عرفای شعرادن بر ذاتدر .

برنعتندن :

تنده جانم جانده جانانم محمد مصطفی — ملك دل تختنده سلطانم محمد مصطفی
منتظردر ماه جمالك كورمكه عاشقلرك — كل طلوع ایت ماه تابانم محمد مصطفی
جلوه‌كردر دائما نقش جمالك سینه‌ده — خانهٔ قلبمده مهمانم محمد مصطفی
یارسول‌الله غریبكدر سنك عبدالصمد — قیل شفاعت ای كرمكارم محمد مصطفی

عبدالصمد افندینك برادری (عبدالشكور افندی)ده علماوشعرادن‌برذات‌ایدی . (١١٨٠) تاریخنده ارتحال‌ایده‌رك اسكدارده جد امجدی یاننه دفن‌ایدلدی . موعظه ترتیبنده‌تفسیرشریفی، دیوان الهیاتی واردر .

عاطف مصطفی افندی «استانبولی»

ارباب علم و دانشدن بر ذات اولوب شهریدر . دفترداراق و سائره كبی خدمات دولتده بولوندی . (١١٥٥) ده وفات ایده‌رك اسكدارده مسكینلرجوارنده (شریف‌قویوسی) دینیلن محله دفن ایدلدی . مرتب دیوانی واردر . (معیارالكلام) اسمنده‌كی (غلطات) رساله‌سنك‌ده بوذاتك آثارندن اولمسی ملحوظدر .

آثار خیریه‌سندن وفا محله‌سنده مكمل بركتبخانه‌سی واردر .

عشرت حقنده‌كی منظومه‌سندن :

سنی مجبور ایدر احبابدن استعذاره — طوتالم یكدمه غمدن سنی آزاد ایلر

ابیات سائره‌سندن :

مایه دار امل عاقبت اول مور كبی
آلدیروب مالملكی ایكلمه زنبور كبی

عبدالرحمن افندی «استانبولی»

السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر فضلای شعرادن بر ذات اولوب شهریدر . زماننده امام شهریاری اولمش ایدی . (١١٤٠) کسور تاریخلرنده ارتحال ایله‌دی .

ابیاتندن :

اورتبه مرتفع بنیاددر قصر تواضع کیم
ریاض جنته نظاره قابلدر زمیننددن

مست زهراب خمار آلود بو عشرتکاهده
نشوه امید ایلهینلر کردش پیمانه‌دن

عزیز افندی «استانبولی»

سلطان محمد رابع دورنده ضربخانه امینی اولان (بکر افندی)نك مخدومی اولوب کیلاری شهریاری ایدی . دیوانی غیرمرتب ایسه‌ده آتیده‌کی غزل عاشقانه طبع شاعرانه‌سنه دالدر .

ای غمزه سویله زخم دلمدن زبانم اول
ای چاك سینه نسخهٔ شرح و بیانم اول

ای خون دیده بن دی‌یه‌مم یاره دردیمی
سن روی زردم اوزره کلوب ترجمانم اول

ای خط کزند غمزه‌دن ایله بنی امین
تعویذ (ان یکاد) کبی حرز جانم اول

ای چشم یار واقف راز کلیم ایسه‌ك
کل فن سحری سویلشه‌لم همزبانم اول

مست ایله بر نکاه ایله جوزی کبی بنی
هم سنده مست نشوهٔ ذوق بیانم اول

ای زلف خم بخم دوکیلوب سینه‌م اوستنه
زنجیر پای عمر شتابانم اول

بوغزل (عطا) تاریخنده صاحب ترجمه‌یه نسبت اولونیور . فقط (جوری) دیوانده عیناً مندرج اولدیغنه کوره جورینك اولدیغی تأیید ایدییور .

عارفی احمد پاشا «استانبولی»

علم شعر وخطده بهره‌دار بر وزیر معارفشعار اولوب شهیردر . (١١١٥) ده (تکه) ده مقتولاً وفات ایله‌دی . خطوط متنوعهٔ اسلامیه‌دن آلتی قلمی یازمغه مقتدر ایدی . مرتب دیوانچه‌سی واردر .

ابیاتندن :

ایتمز طریق حقده اولان خالقه سر فرو
اکمز مناره قامتنی باد اسرسه ده

عزت علی پاشا «قائممقام»

حکمت‌بیان شعرادن‌اولوب (داماد محمدپاشا)نك‌مخدومیدر. بعض مناصب‌عالیه‌ده بولونمشدر. (١١٤٧) تاریخنده شرق سفری سرعسکری ایکن (روان) ده ارتحال ایده‌رك (صالحه سلطان) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن یدلدی . غیرمطبوع دیوانچه‌سی وعلم خطه‌ده انتسابی واردر . علی‌الخصوص خط (دیوانی) ده‌کی آثار قلمیه‌سی دستورالعمل ایدی .

بر غزلندن :

سوق تقدیرده اندازه و میزان اولماز | فیض‌مولایه کوره ناقص وکامل بردر
بر اولور عدل الهیده سلیمان ایله مور | درکه حقده همان شاه ایله سائل بردر
ینه اربابی بیلیر اهل کمالك قدرین | بزم جهالده حسان ایله باقل بردر
«عزتا» رحمت حق نیك و بده یکساندر | یاغسه باران کرم بحر ایله ساحل بردر

ابیات سائره‌سندن :

تسکین‌جوشش دل ایدن‌اشك دیده‌در
باران‌اولونجه اولماز ایمش پایدار موج

صورت پذیر معرفت اولمقده‌در هنر
یوقسه بو دهره نیجه هیولا کلیر کیدر

خيالی بكك مشهور بيلمزلر رديفنده‌كی غزلی تخميسندن :

ازل يانقلرينه آتش دوزخ اولور زاهد   دوشونسون بيم‌حشری زهدينه مغروراولان‌عابد
خراباتاهلنه‌محشرعذابن‌آكه ای‌زاهد   چكنـدن بی خبر حالا سـيآتيدن نه در عائد
كه بونلراين وقت اولمش غم فردايی بيلمزلر.

عارف سليمان بك « استانبولی »

لسان وحدته آشنا شعرادندر . روم ايلی اردی هايونی دفتر امينلكی خدمتيله (ايساقجی)ده ايكن (١١٨٣) تاريخنده ارتحال ايتدی . (حليهٔ خاقانی) نظيره‌سی واردركه برنسخه‌سی شهزاده باشنده (ابراهيم پاشا) كتبخانه‌سنده موجوددر . مرتب ديوانيله معراجيه‌سی و فارسی‌العباره (رغائبيه) سی‌ده واردر .

حليه‌نك مقدمه‌سندن :

قيلهلم بسـمله مدين مفتاح   فتح اوله فضل درفوز وفلاح
بسـمله قدری عجب اعلادر   يعنی كنج كهر معنـادر
اولين سـطر كلام وهاب   ابروی وسمه‌كش ام كتاب
نخل زيبنده خرام توحيد   زينت روضـهٔ فرقان مجيـد الخ

معراجيه‌سی تدقيقسزاق اثری اوله‌رق رئيس الكتاب (عارف افندی) نك ديوانك باشنه طبع ايدلمشدر.

معراجيهٔ حضرت فخر كائنات عليه افضل التحيات مقدمه‌سندن :

صد حمد اوقديم كار سازه   اول صانع آسمان طرازه
صدشكر وستايش اول خدايه   كيم آدمی قيلدی عرش پايه
ايتدی يد صنع ساز كاری   برپا بو رواق زر نكاری
انسانی قيلوب ملكدن اكرم   مسجود ملائك اولدی آدم
اولدی كرمله نوع انسان   مرغوبترين جنس حيوان
قيلدی آكاويروب‌عقل‌وادراك   بر داشـتهٔ فراز افـلاك
اول ختم رسالتك خصوصا   منزلكهن ايتدی عرش اعلا

اول سرور خیل انبیـابی اول مفخر جمع اصفیانی
هم اشرف مبدعات قیلدی هم اکرم کائنـات قیلدی
خورشید جهانفروز سرمد
سر دفـتر انبیـا محمـد

اولسون او شه کرم شـماره هم صحبنـه آل پر وقاره
بحد صلوات و صد تحیت ما اسرعت الصبا و هبت

عزت محمد بك «بكلكجی ــ استانبولی»

شهدای شعرادندر . (بکلکجی عزت بك) نامیله معروفدر. کندیسنه اسناد اولونان بعض مقالات نامناسبه‌دن دولایی (روحنی عزت بکك اعزاز ایده رب الانام) مصراعنك دلالت ایتدیکی (١٢٢٤) تاریخنده قاضی کوینده اجل قضایه اوغرادی. اولاً (خواجه‌نصرت)دن ثانیاً (خواجه‌نشئت)دن تلمذایتمشدر. آزوقت ایچنده شعر وانشا ایله شهرت بولمش ایدی. هنوز کنج ایکن ارتحال ایتمه‌یدی ــ قوت طبعنه نظراً ــ اون اوچنجی عصرك پك پارلاق بر شاعری اولوردی . مرتب دیوانچه‌سی مطبوعدر .

ابیاتندن :

ایلەمه عشاقدن کیفیت عشقی سؤآل
نقش حیران بی‌خبردر حالت نقاشدن

(١٢٢٣) تاریخنده مرخص ثالث عنوانیله (پاش) ده بولوندیغی صره‌ده سویله‌دیکی بیت آتی خوش آینده‌در .

ایللر خیاللر قوریپور هم صفاده چوق یاشده‌بزمسه برقوری اکلنجه‌مزده‌یوق

علی بن مصلح الدین

محمدیه طرزنده و (ذم الفناء) اسمنده برمنظومه‌نك ناظمی اولوب (قونیه) ولایتی مضافاتندن (بوزقیر) لی اولدیغی :

بزم مولودیمز بوزقیر قضاسنده «سرستت» در
كه مصلح‌الدین اوغلو علی در اسممز اخوان.

بیتیله بیلدیریبور . اثر مذکورینك مطلعندن :

ثنا وحمد لایحصی سكا ای خالق فیاض
كه یوقدر سكا هیچ امثال كه‌سن سك قاهر وفیاض

تاریخ وفاتیله مدفننه دسترس اولونامادی . منظومه‌نك مطبوع بر نسخه‌سی (یبلدیز)
كتبخانه‌سنده واردر .

علمی علی افندی « چلبی زاده »

مرعشدن یتیشن علماء شعرادندر . (١٢٢٤) تاریخنده تألیف ایتدیكی (نظم بدیع) نامنده
(تحفهٔ وهبی) طرزنده لغات فارسیه‌یی محتوی منظومه‌سیله تحفهٔ وهبی شرحی وبرخیلی اشعاری
واردر. پدری (احمد افندی) ده فضلادن برذات اولوب مفصل بر (فاتحهٔ شریفه تفسیری)
موجوددر . هر ایكیسنك‌ده آثاری غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

دمنده یاغماسه باران احسان لطافت سبزه زاری تازه اولماز

جهانده كوچك وبزرك قتنده كرمدن راست تر آوازه اولماز

افندی لطف ایت اولچوب بچمه‌كی قو متاع همته اندازه اولماز

عارف محمد افندی « رئیس‌الكتاب »

ارباب شعر وانشادن سیاسی برذات اولوب (قسطمونی) لیدر . (استانبول) ده تحصیلی
اكمالدن صوكره قطع مراتب ایده‌رك (رئیس الكتاب) اولمشدی . (١٢٢٨) ده استانبولده

وفات ایتدی . (صغوق چشمه) پیشکاهنده (زینب سلطان جامعی) حظیره‌سنده مدفوندر . فارسی وترکی انشاد ونظمه مقتدردر . دیوانی واردر .

اشعارندن :

دلا شب مانع کسب صفای ماهتاب اولماز
عیاندر وجه حقده فکر شك وانقلاب اولماز
سپهر اوج خورشید هدایتده سحاب اولماز
او وجهی سیر ایدن محتاج فیض آفتاب اولماز
عنایت هرکیمه یوز طوتسه عصیانی نقاب اولماز
کونش طوغدقده زیرا پردهٔ ظلمت نقاب اولماز

ابیات سائره‌سندن :

عاقبت جمله‌مزك منزلی خاك اولسه کرك
کیمه ایتمش بو فلك کام ومرام اوزره وفا

عزت محمد ملا «یکیجی زاده»

فاضل برشاعربلیغدرکه عصرینك رئیس الادباسی ایدی. صدورعظامدن (صالح افندی)نك مخدومی اولوب استانبولده تولدایتمشدر . سوق قدرله برآره‌لق کلیبولی جوارنده‌کی (کشان) ده بعده (سیواس) ده اقامته مأموراوله‌رق (عزت شاعرده قیدی جهان) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٤٥) تاریخنده سیواسده وفات ایله‌دی. بقیهٔ عظامی (١٣٣٥) تاریخنده استانبوله نقل ایدیله‌رك عورت بازارنده جانبازیه محله‌سنده مصطفی بك مسجدی حظیره‌سنده مدفون پدری یاننه دفن ایدلدی. سابق الترجمه (عبدالباقی دده) افندی‌یه منتسب ایدی . مؤلفاتی: بری (بهار افکار) نامیله مرتب دیوانی ایله (سیواس) ده یازمش اولدیغی (خزان آثار) ندن باشقا (محنت کشان) و (کلشن عشق) نامارنده‌کی مثنویاتی ومتعدد لایحه‌لری واردر . اشعاری اکثریتی اعتباریله حکیمانه‌در . شوخانه ورندانه‌لری‌ده واردر . (محنت کشان) آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر .

ابیاتندن :

مقصود قولایلقله عزیزم اله کیرمز   چشم ایتدی فدا یوسفه یعقوب محبت

مصارعندن :

زلیخای جهاندن دامنن تخلیص اولکدر

مثلدر کلشن عالمده برکلله بهار اولماز

حقـه حق باطله باطل کورونور عارفلر

هر علی حیدر دکل هر سیفه دینمز ذو الفقار

آ کیلور کاه سـلیمان ایله برمور ضعیف

بنده اول حضرت مولایه که آزاد اولهسین

عاقل اولدر که ایده دشمنی رفقله دوست

طـالعی یار اولانك یار صـارار یارهسنی

تسـلیمدر معارضهنك سیف صـارمی

سلیمان داخی اولسهك روزکاره اعتماد ایتمه

حسد برمعنوی تعریضدر الطاف مولایه

کیمسهدن خوف ایله من اللهدن خوف یلهین

اسـتقامتدر منار جامعی حق کو ایدن

بللیدر زیور افسر اولهجق جوهر صاف

احفـادندن (رشـاد فوأد بك) مرحوم طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی (تاریخ عثمانی.

انجمنی مجموعه‌سی) نك (٤١) نومرولو نسخه‌سنده مندرجدر . ملا مرحوم طرفندن یازیلان پدری حقنده‌کی (دوحة‌الحامد فی ترجمة الوالد) اسمنده‌کی رساله ده مذکور مجموعه‌نك (٣٧) نومرولو نسخه‌سنده محرر در .

عینی حسین افندی « عینتابلی »

علماء شعرادن اولوب (عینتاب)لیدر . باب عالیده عربی وفارسی خواجه‌سی ایدی. وفاتی (١٢٥٤) تاریخنده مرقدی (غلطه مولویخانه‌سی)نده‌در . دیوان‌اشعاریله (نظم‌جواهر) نامنده‌کی لغت منظومه‌سی مطبوعدر .

ابیاتندن :

دل هوا و هوسه اویدی جهانه کلدی ایتدی‌عینی وطنمدن بنی بودارایله دور

نوارفیضه‌مظهر اولورقابی صاف اولان آلمقده ماه مهر جهانتابدن فروغ

مصارعندن :

قوش کبی آدمی پابسته ایدر دام طمع

تجلیٔ فیوضات صباحه خواب اولور مانع

عفت محمد افندی « بروسوی »

خوش‌کویان شعرادن اولوب (بروسه)لیدر . مشایخ نقشبندیه‌دن سابق‌الترجمه (بهجت علی افندی)دن اخذ فیض ایله‌مشدر . اشعارندن نعوت وقصائدی لطیفدر. قصائدنده (نفعی)نی تقلید ایتمکه چالشدیغی آکلاشیلیر. مرتب دیوانی مطبوعدر. وفاتی (١٢٥٨) تاریخنده قبری بروسه‌ده (مولویخانه) ایله (هندیلر) درکاهی آره‌سنده‌در .

بر نعتندن :

قیلدی انوار جبیننده تجلی ذات حق عالمه مرآت وحدتدر جمال مصطفی

ابیاتندن :

ای بدن پروردکارك پرواحسانن امید   برشکسته سینه‌دن رفع ملال ایتدکمی هیچ

سن صبر ایدوب خوش‌خاطر اول لطف خدایه حاضراول
قوی خلقی حقه ناظر اول «عفت» سنی کیم نیله سون

عبرت محمد افندی «بروسه‌وی»

بروسه‌دن یتیشن شعرای عاشقینده‌ندر . برمدت محکمه کتابتنده بولوندقدن صوکره طریق تدریسه داخل اولمشدی . مؤخراً حجاز وبغداده کیده‌رك خالد بغدادی‌یه انتساب ایله‌مشدی . بعده وطننه عودت ایده‌رك (١٢٦١) ده ارتحال ایتدی . (زندان‌قپوسی) مزارستاننده‌مدفوندر . باشنده ترجمهٔ حالی محرر دیوانننك یازمه برنسخه‌سی (ادرنه) ده (سلطان سلیم) کتبخانه‌سنده موجوددر .

بر نعتندن :

وجودك پرتو نور حقیقت یا رسول‌الله
وصالك عاشقه تاج سعادت یا رسول‌الله

مشهور [مرثیه] سی

چکیلوب سینه‌مزه کرب بلا دستره‌سی   تا سویدای درونمده کورندی بره‌سی
قوردیلر عالمه هجران ایله آتش کوره‌سی   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی
چشم ودل اولدی امام عشقنه برقان دره‌سی

کوسترر وجهی درد دله ماه ماتم   پنبهٔ هجر ایله عشاقه اورر داغ الم
داغ هجرانمزه دنیه‌ده اولمز مرهم   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی
چشم و دل اولدی امام عشقنه بر قان دره‌سی

دولانوب برج شرفدن شب‌ظلمتده اوماه   کربلا دشتنه کورندی همیشه بر آه
جانی ایتدی فدا حضرت حقه اولشاه   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی
چشم و دل اولدی امام عشقنه بر قان دره‌سی

نيم نگاه ايتمديلر ديدهٔ كريانمزه   قيديلر امر يزيد ايله بزم جانمزه
اورديلر آتشى بو جان و جهانبانمزه   تيغ ماتم آچه‌لى سينه‌يه آه پنجره‌سى

چشم ودل اولدى امام عشقنه بر قان دره‌سى

«عبرتا» چشم چراغان رسول الثقلين   در سر تاج سلاطين و امام الحرمين
ماتمن حشره قدر ايليه‌لم فرض العين   تيغ ماتم آچه‌لى سينه‌يه آه پنجره‌سى

چشم ودل اولدى امام عشقنه برقان دره‌سى

عاكف محمد پاشا «بوزغادى»

وزرا و ادباى عظامدن اولوب بوزغاد سنجاغنده‌كى (بوز اوق) ليدر . پدرى قضاندن (عينتابى‌زاده محمد افندى)در . ابتدا رئيس الكتاب ايكن بونامك خارجيه نظارتنه تحويلنده عهدهٔ استحقاقنه رتبهٔ وزارت توجيه اولونمش ومؤخراً اداى فريضهٔ حج ايچون حجازه كيدوب اثناى عودتنده يعنى (١٢٦١) تاريخنده اسكندريه‌ده وفات ايله‌مشدر. الك اول طرز جديدى ايجاد ايدن مؤسسين ادبدن اولديغنه تبصره‌سيله [فرانسزجه‌يه ترجمه اولنمشدر] طفل ناز نيم مطالعلى مرثيهٔ مؤثره‌سى حجت قاطعه‌در . مختلف طرزده يازلمش منشآتلريده مطبوعدر . (١٢٩٠) تاريخنده باصديريلان اوفاق منشآتنده ترجمهٔ حالى محرردر (عدم) رديفلى قصيده‌سى مشهوردر. طريقهٔ خلوتى شعبانى در .

ابياتندن :

هر كسه بار بلا كنديسنك وارلغيدر
غم و آلامدن آزاده بر ايام عدم

شاخ بالاده اولان ميوهٔ نخوت انداز   زخم خوارندهٔ سنك ستم اولمازده نولور

خلقاً وخلقاً مشابهسين رسول‌اللهه سن
نازنين انبياء و اولياسين يا حسين

سيد شبان جنت ديندى شانكده سنك
پيشواى اتقيا و اصفياسين يا حسين

والدك شانده ديندى لافتا الاعلى
مظهر سرانم لافتاسين يا حسين

اهل محشر دست حيدردن ايچركن كوثرى
سن صوسزلقدن شهيد كربلاسين ياحسين

قيل شفاعت عارفه جدك محمد عشقنه
عرصهٔ محشرده مقبول الرجاسين ياحسين

اشعارندن بر قسمنى حاوى اولان ديوانى (١٢٧١) ده طبع اولونمشدر . فارسى‌يى (خواجه نشأت) مرحومدن تعلم ايتمشدر .

عبدى افندى

ارباب شعر وانشادن برذات اولوب (شرقى قره‌حصار)ليدر . تحصيل وتفيضى استانبولده‌در. اكمال تحصيلدن صوكره بعض وزرانك كتابتى خدمتيله سياحت ايله‌يوب (١٢٦٩) ده استانبولده اختيار اقامت ايله‌دى . (١٢٧٠) تاريخلرنده ارتحال ايتدى . مرتب ديوانى ومطبوع (تركيب بندى) وفن مناظره‌يه دائر (ناپيدا) اسمنده اثرى، (نطق بى‌پروا ايله عقل دانا بيننده برمحاوره) نامنده رساله‌سى واردر .

تركيب بندندن :

كوى امله ايردين انسانى هدادر بويولده بزم رهبرمز عشق خدادر
شهراه حقيقتده يورولماز دل دانا بونده‌يورولان مردم بى‌برك ونوادر
جانانه كيدر قاصديمز يوقمى صانورلر پيغاممزى هپ كوتورن پيك صبادر

عالی علی افندی «استانبولی»

شعرا وادبانك سرفرازلرندن اولوب شهریدر. سلطان احمد جامعنده‌كی محفل همایون دائره‌سنده سلطان محمود عدلی طرفندن كشاد اولونان (مكتب عرفان) دن نشئت ایله‌مشدر . اون‌سنه قدر جریدهٔ حوادث محررلكنده بولوندیغی مرویدر . ابوالضیا توفیق بك مرحومك قولنجه جریده‌نك (١٢٦٨) دن (١٢٧٢) تاریخنه قدر اولان نسخه‌لرنده آثارنثریه‌سی مندرجدر. (١٢٧٣) ده وفات ایدوب سلوری قپوسنده‌كی قبرستانه دفن ایدلدیكی ، طاش دیكلمدیكی مروی اولدیغی كبی ضیا پاشانك(كوچدی عالی سخنور حیف وحیف) مصراع تاریخیسی‌ده بونی مؤیددر . (قوش آطه‌لی) حضرتلری مرحومه منتسب اولدیغنی برمنظومهٔ غراسنك مقطعنده سویلیور .
(كندینی كندینه ویردم آره‌ده‌عالی هیچ .جسم وجان چشم ولسان كون ومكان قوش آطه‌لی)
ابیاتندن :

نشوه تحصیل ایتدیكك ساغرده سندن غملیدر
بردوقون بیك آه دیكله‌كاسهٔ فغفوردن

(هدایةالولی فی واردات(قوش اطه‌لی)اسمنده‌كی مناقبی مشایخ‌فصلنده(قوش آطه‌لی) ماده‌سنده ذكر ایدلدی.

عارف حكمت بك «شیخ الاسلام»

سلطان عبدالمجید دورنده مسند مشیخته رونق ویرن علمادن اولوب شهریدر . صدور معروفه‌دن(رائف اسماعیل پاشازاده عصمت بك)ك‌مخدوم عارفیدر. مشایخ اسلامیه‌نك اعظمندن معدوددر . (اولدی حكمت بك‌افندی رهروسوی بقا) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٧٦)ده ارتحال‌ایله‌دی . اسكدارده نوح قپوسی جوارنده‌كی جاده اوزرنده‌مدفوندر. (مدینهٔ منوره)ده یدی بیك جلد كتابی حاوی بركتبخانه تأسیس ایتمشدر . اكثر علومه واقف وادبیاتده یدطولایه مالك اوله‌رق السنهٔ ثلثه‌ده‌كی اشعارینی حاوی مرتب دیوانی مطبوعدر . مشاهیرك تراجم احوالنی‌حاوی اولمق اوزره ترتیبنه باشلادیغی وفقط اتمامنه‌موفق اوله‌مدیغی (مجموعة التراجم) ایله (ذیل كشف‌الظنون) مسوده‌لری مطالعه كذار عاجزی اولدی . (١٢٥٠)

تاریخنه قدر (٢١٠) شاعرك تراجم احوالنی مبین اولمق اوزره برده (تذاكر شعرا) ترتیب ایتدیكی (مجمع شعرا) مقدمه‌سنده مذكوردر. تورکجه مطبوع (الاحكام المرعیة فی الاراضی الامیریه) جمله‌ٔ آثار فاضلانه‌سندندر . رمضانك اون بشنده (خرقهٔ سعادت) زیارتنده توزیع اولونان دستماللر اوزرنده محرر :

خرقهٔ حضرت فخر رسله　　اطلس چرخ اوله‌ماز پای انداز
یوزسوروب ذیلنه تقبیل ایده‌رك　　قیل شفیع امه عرض نیاز

قطعه‌سیده مشارالیهك زاده طبع عارفانه‌لریدر .

ابیاتندن :

قیلماز اهل معرفت سررشته سز تدبیركار　　هر طبیب حاذقك معیاری نبض خسته‌در
مراسم مجلس انس سبكروحانه نقلتدر　　میان اصدقاده شرط الفت ترك كلفتدر

مصارعندن :

هر قطرهٔ باران اولاماز لؤلؤ نایاب
حفظ لسان مدار سلامت دكلیدر
باقلسه هر ورق آینهٔ آثار قدرتدر

عفت خدیجه خانم

صاحبهٔ دیوان شاعرات عثمانیه‌دن اولوب ترجمهٔ حالی سبق ایدن (سری خانم) ك آبلاسیدر. (١٢٧٧) تاریخنده ممالكتی اولان (دیاربكر) ده ارتحال ایده‌رك (بهرام پاشا) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی .

برغزلی :

رمز ایله فهم ایله‌دم عشقك ایمش طاعت بكا
دوق كوڭلی براقدم ال ویرر عزلت بكا

عبرت وحيرت كوزيله عالمه قيلدم نظر
اولدى تا بزم الستك لطفى بودقت بكا

ذره‌يم خاكه برابر منزلم خورشيددر
اهل دللر همتيله كلدى بوعزت بكا

غفلته صالمش بنى افسانه‌لرله زاهدا
كچمشم مأواندن كل ايله‌مه ثقلت بكا

«مظهر سرالهى ايله‌دم دل خانه‌سن
«عفتا»روزازلده عشق ايمش قسمت بكا

عيسى زاده محمد سعادالدين افندى «استانبولى»

السنهٔ ثلثه‌ده انشا وشعره مقتدر علما وشعرادن برذات اولوب شهيردر . ديوانچه‌سى غير مطبوعدر . (١٢٨٣)ده ارتحال ايده‌رك جدعاليسى ابوالسعود افندى يانه دفن ايدلدى. طريقت (رفاعيه)و(سعديه)يه منسوب ايدى.

برقطعه‌سى :

فخر عالم انبيانك ذات مستثناسيدر
سر آيات نبوت لفظنك معناسيدر
اولديلر برحجت پاكيزه جمله انبيا
ختم ايله ذات محمد مصطفى امضاسيدر

عزت افندى «قاضيعسكر، خطاط، امام شهريارى مصطفى عزت افندى»

معارفمند برذات اولوب (طوسيه) ايدر. تحصيل وتفيضى درسعادتده‌در. برمدت شهزادكانك علم خط معلملكنه تعين اولونه‌رق ايفاى خدمت ايله‌دى. السنهٔ ثلثه‌ده عارفانه ومتصوفانه اشعارى واردر. نايز نلكله دخى زماننده تميز ايتمش هنرور ارباب ظرافتدن ايدى. زماننده بحق (رئيس الخطاطين وشيخ ثانى) عنوانه صاحب ايدى شاكردانك اك مشهورلرى (شفيق بك عبدالله زهدى، محسن زاده عبدالله بك، وحدتى افندى، بوردورلى عثمان افندى) مرحوملردركه جمله‌سيده علم خطده جداً تميز ايتمش مشاهير خطاطيندر

(١٢٩٤) تاریخنده استانبولده ارتحال ایدەرك «لاله‌سندن‌بولوندیغی (شیخ اسماعیل رومی) قربنه دفن ایدلدی . الیوم مطبوعاتمزك خطوطی مشارالیهك یادکاریدر . (عوامل معربی)ایله (کشف الاعراب) کبی اثرلری واردروفن موسیقیدن(طرز جدید) نامنده برمقامك موجدی درکه مذکور مقامك پیشرویده کندیسنکدر . آثار قلمیه‌سی لایعد دنیله‌جك درجه‌ده اولوب اك مشهورلری بروجه آتیدر :

اون آلتی کلام قدیم، اون بش دلائل‌خیرات، ٢٥٠ دن زیاده حلیهٔ‌شریفه، ٣٠ ی متجاوز انعام وقصائد، برچوق مرقعات، آیاصوفیه جامع شریفنده‌کی الواح مبارکه، خرقهٔ سعادت وقاسم پاشا جامعلرنده‌کی الواح ایله بروسه جامع کبیرنده‌کی ایکی بیوك لوحه وسائره کبی پك چوق آثاری واردر.

بر قطعه‌سی :

الله بردر ایکی جهان وحدت اوزره‌در
عبرت کوزیله باق هله برکره یك تن اول
ترك ایله ماسوایی کوزت سر وحدتی
بنلك خیالن ایله زنهار سن سن اول

ابیاتندن :

عزتادمده یکر غمده یکر عالمده   وقتی خوش یکیروب شویله‌جه اکلنمایدر

طریقت نقشبندیه کبراسندن هندی محمد جان افندی مرحومدن مستخلف ایدی .

عجزی آغا « مریه زاده مصطفی عجزی آغا »

طریقت‌قادریه رجالندن عاشق برذات اولوب (أدرەمید) لیدر. (١٢٩٢) تاریخنده‌ممالکتنده ارتحال ایله‌دی . (دیوان الهیات) ی مطبوعدر . حضرت (نیازی مصری) نك

هر نه‌یه باقسه کوزك بیل سر سبحان آنده‌در
حق کوزیله باق‌که بی‌شك نور یزدان آنده‌در

بیتیله باشلایان غزلی شرح ایتمشدر .

دیواننك مطلعندن :

ای مربیٔ حقیقی حمد اولا بی حد سکا
فیض جودکدن قمو عالم ایدر اخذ نوا

رحمتك بحرينه نسبت اون سكزبيك عالمى
ذره مقدارى ديمك تعريف ايچون اولدى ادا

عباس كمال افندى

السنهٔ ثلثه ادبياتنه واقف برذات اولوب (كركوك) ليدر . (بشيكطاش) ده (يحيى افندى) كتبخانه‌سنده (١٢٧٥) تاريخنده جمع اولونمش (كنز فصحاء) نامنده بويوك بر جلد اوزره مرتب منتخبات اشعار عثمانيه مجموعه‌سى واردر . (١٢٩٥) تاريخنده (باغچه) ناميله رسالهٔ موقوته نشر ايتمشدر . (١٣١٠) ده مملكتنه اعزام ايديله‌رك اوراده ارتحال ايله‌مشدر .

عونى بك « يكيشهرلى »

وسعت قريحه‌يه مالك شعراى عثمانيه‌نك سرآمدانندن اولديغنه اشعار فارسيه وتركيه‌سى شاهد عادلدر. (معلم ناجى افندى) مرحوم بو ذاتك اشعار تركيه‌سنى فوق الحد تقدير ايتديكى كبى اشعار فارسيه‌سنى‌ده (نفعيدن صوكره عثمانليلرده الك كوزل فارسى شعر سويله‌ين عونى بك مرحومدر) ديه ثنا ايديور . ترجمهٔ حالى مشايخ فصلنده مذكور (شيخ نظيف مولوى)نك داماد عاليلرى ايدى . (١٣٠١) تاريخنده استانبول ده وفات ايده‌رك قاين پدرلرينك مدفون اولندقلرى (بهاريه مولويخانه‌سنده) زوجه‌سنك مرقدنده وديعهٔ خاك غفران قلندى . اشعار تركيه‌سندن بر قسمنى حاوى اولان ديوان بلاغت بيانى مطبوعدر .
اشعارى شاعرانه اولمقله برابر متصوفانه و حكيمانه‌در .

ابياتندن :

احيا شيوهٔ يغماده مبهوت ايلر اعدايى
خدا كوسترمسون آثار اضمحلال بريرده

زهرى ترياق ايليوب ترياقى زهر ايلردى خالق　　اولماسه تغيير ماهيات اشيا ممتنع

قلب مجنونى يارارسه‌ك حضرت مولا چيقار　　دعونياه‌ن صانما ليلاباشقه مجنون باشقه‌در

راه عشقه كيرمكه مجبوردر افتاده‌لر　　اول يولى عشاقه انكشت قضادر كوسترن

ارباب قلم تربيت آموز امم‌در　　اداب امم ماحصل فيض قلم‌در

کورر صباح قیامتده حقی دیدهٔ دل   بوخوابگاه فنا ایچره انتباهی قدر
وقت ادبارنده رنجش کورر احوالنده   خاقی آزرده ایدن موقع اقبالنده
انتظام کار ایچون دشمندن استفسار رأی   راه فردوس برینی صورمهدر ابلیسدن

اسکدارلی حقی بکك دیواننه یازدیغی تقریضدن :

سوز کالبد قدر بنی آدمه جاندر   سوز واسطهٔ رابطهٔ عالماندر
سوز برنفس سازج بی رنکدر اما   برهم زن صورتکدهٔ کون مکاندر
یارب بونه حالت بونه تأثیرکه برسوز   رونق شکن معرکهٔ سیف وسناندر

مصارعندن :

مست صهبای محبت کوزلرندن بللیدر
زمین خندان اولورمی کریه پرداز اولمهدن افلاك
غم عالم کبار عالمك غمسز لکندر

علی روحی بك « استانبولی »

قیصری متصرفی ایکن اجل قضا ایله وفات ایدن دارباز زاده (ویس پاشا) نك مخدومی اولوب شعرای عثمانیهنك متحیزلرندن ملامی مشرب برشاعر عارفدر. (١٣٠٨) تاریخنده ٣٨ یاشنده (ژاپونیا) صولرنده قضازده اولان (ارطغرل) سفینهسنده غریق رحمت رحمان اولدی. (لمعات) اسمندهکی مطبوع مجموعهٔ اشعاری اقتدار ادیبانهسنه برهاندر. برچوق آثاریله ناتمام (تذکرة الشعرا) سی ویدر مانده کتابلری مع التأسف ضیاعه اوغرامشدر. اشعاری (عونی بك) و ادیسنده متصوفانه وحکیمانهدر. بیوك برادری (زین العابدین رشیدبك) ده ناثر وشاعردر.

ابیاتندن :

نور حکمت قاب نا قابلده اشراق ایلمز   چشمن ایتمز مردم خوابیدهنك روشن چراغ

برغزلی :

وارسته اولمق ایستهین آدم ملالدن   آیرلمسون ایشنده ره اعتدالدن
غفلتله ایتمه عمر عزیزی هوایه صرف   ایقاظ ایله کندینی خواب وخیالدن
ای صاحب جمال کمالکدن ایله بحث   مقصد کمالدر بزه آنجق جمالدن

عزمنده ثابت اولمليدر كامجوى اولان   حرمان اولور نصيبهٔ آدم كلالدن
بيقدق خلاف حكمت اولان ترهاتدن   كيم مستفيد اولور سخن بى مآلدن
«روحى» اكر نشوه ديلرسك خماردن   آيرلمه بزم صحبت اهل كمالدن

عاكف محمد پاشا « قالقانلنلى »

وزراى عثمانيه‌دن فاضل ، اديب برذاتدر . ولايت‌واليلكى وشوراى دولت رياستى وسائره كبى مهام امور دولتده خدمات حسنه ابرازينه‌موفق اولمشدر . (١٣١١) تاريخنده استانبولده ارتحال ايله‌دى. فاتح جامع شريفى حظيره‌سنده‌مدفوندر. ادبيات ومنشآته‌متعلق آثار قلميه‌لرى‌وارسه‌ده غير مطبوعدر . مخدومى اعياندن (رشيد پاشا)ده پدرى كبى شاعر، اديب بر ذات عالمدر شاعر مشهور «بيدل»ك غزلنه لسان تصوفله انشاد ايتديكى تخميس عارفانه‌دن :

اى جهانرا تو جمالى ومآلى واداثى   حاضرى درهمه ذرات ولى غيب نمائى
كيشتم كاه نمائى رخ وكاهى نمائى   اى جكر خون كن پوشيده‌وپيداجه‌بلائى
جلو هايت همه اينجاست توبارى زكجائى

آثار قلميه‌لرينك قسم اعظمى قونيه‌ده والى ايكن قضاءً يانمشدر .

على شهباز افندى « قيصريه‌لى »

رجال دولت عليه‌دن علم حقوقك شعبات مختلفه‌سنده كسب اختصاص ايله‌مش افاضلدندر. عن اصل ارمنى اولوب تتبعات علميه نتيجه‌سنده توفيق الهى‌يه مظهريتله اهتدا ايتمشدر . بدايت تحصيلى مملكتى اولان (قيصريه)ده اكمالى استانبول واوروپاده‌در .

آثارندن (قانون تجارت) ايله ايكى جلد (مفصل حقوق دول) و (اصول محاكمات) مشهور اولديغى كبى الك دكرلى اثرى حقوق دوله متعلق احكام شرعيه ايله اوروپا احكامنى بالمقايسه فرانسزجه وتوركجه اوله‌رق تأليف ايله‌ديكى اثر مهمدر. (١٣١٦) تاريخنده ارتحال ايده‌رك (روم‌ايلى حصارى) قبرستاننه دفن ايدلدى . مكتب ملكيه ومكتب حقوق ، حقوق دول وتجارت معلمى ومحكمه تميز اعضاى كرامندن ايدى .

عارف محمد بك « ارضرومی »

مشهور (قره جهنم ابراهیم پاشا)نك یكنی ارضروم طوبجی قوماندانی میرآلای (حاجی عمر بك)ك مخدومیدر . معارف اسلامیه‌یی تحصیلدن صوكره خدمت دولته كیره‌رك امور ملكیه ، عدلیه ، وسیاسیه‌ده واقفانه، عفیفانه، وظیفه‌پرورانه ایفای وظائف ایله‌مشدر . آخر مأموریتی مصر فوق العاده قومیسرلكی باش كتابتی ایدی . (١٣١٥) ده برای تبدیل هوا استانبولده ایكن ارتحال ایده‌رك (مركز افندی) جوارینه دفن ایدلدی . شرق وغربی حكیمانه دقیقه بیناته طانیانلردندر . آثار مطبوعه‌لری (بیك برحدیث شریف شرحی) ایله (باشمزه‌كلنلر) در . مصرده طبع اولونان بوآثارلردن برنجیسی عالم اسلامیتك اتحاد وسیاست اسلامیه نقطهٔ نظرندن جداً محتاج اولدیغی آثار دینیه‌دندر . ایكنجیسی ٩٣ روس محاربه‌سنك آناطولی قسمنه ومصر احوالنه دائر برچوق حقایق تاریخیه‌یی حاویدر . ایكیسی‌ده حقیقتاً قیمتداردر . (عبدالرشید ابراهیموف) طرفندن تورجه‌نك شمال لهجه‌سنه ترجمه وطبع ایدلمشدر .

عالی محمد بك « استانبولی »

قپو كتخدالرندن (یوسف جمیل افندی)نك اوغلیدر . عثمانلی وفرانسز لسانلری ادبیاتنه واقف اجلهٔ ارباب قلمدن برادیب عالی اولوب متصرفلق ، والیلك ، كبی خدمات مهمه ایله وارنه ، معمورة العزیز، وطربزونده بولوندیغی زمان نشر معارفه اقدامی كورولدی . ادبیاتك باخصوص مزاح قسمنده اولان قدرت قلمیه‌سنه نشرایتدكلری (دیوژن) غزته‌سی شاهددر . آثار مطبوعه‌لرندن (سیاحت ژورنالی) اسمنده‌كی اثری استانبولدن هندستانده‌كی بومبای شهرینه قدر مشهوداتی مشعردر . لسانمزده ایلك اوله‌رق یازیلان تیاترو بوذاتك آثارندندر . دیون عمومیه دیركتوری ایكن (١٣١٦) ده وفات ایده‌رك اناطولی حصارنده (كوكصو) قبرستاننه پدری یاننه دفن ایدلدی . (دیوژن)ك اقوالندن اولدیغی منقول اولان (كولكه ایتمه باشقه احسان ایستمم) عالی بكك نظماً ترجمه ایتدیكی مصرعدركه ضروب امثال مقامنده زبانزددر . اثار سائره‌سی (لهجة الحقایق)، (عیار حمزه)، (مسافری استقبال)، (اولمك ایستر برآدم)، (قوقونه یاتیور) وسائره‌در .

عادله سلطانه

(سلطان محمود عدلی) کریمه‌سی صالحات امتدن جود وسخاایله معروف برسلطانه‌در . (جنت مأوایی ایتدی عادله سلطان مکان) مصراعنك دلالتی اولان (١٣١٦)ده ارتحال ایده‌رك ایوبده بوستان اسکله‌سنده زوجی (محمدعلی پاشا) یاننه‌دفن ایدلدی . سادات نقشیه‌دن (محمدجان) خلفاسندن بالا تکیه‌سی شیخی (علی افندی)یه منتسبه اولدقلری مرتب دیوانلرنده‌کی مرثیه‌دن مستبان اولمقده‌در . دیوانلرینك برنسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده منظورم اولدی .

برمناجاتندن :

یا الهی سندن اوزکه یوق خدا
پادشاه بی زوال وکبریا
برشریك وبرنظیر اولماز سکا
حکمکه فرمان سنك یاربنا

برغزلندن :

غبار غیردن پاك ایله قلبم هم مجلا ایت
حریم ذاته انوار صفاتك شعله بخشا ایت
رها ایله عمای معنویدن دیدهٔ جانی
صفای توتیای نور عرفان ایله بینا ایت

عارف حکمت بك «هرسکلی»

هرسك والیسی (علی پاشا زاده ذوالفقار پاشا)نك مخدومی اولوب (موستار)لیدر . اولا سلك عسکری‌یه بعده مسلك عدلی‌یه سلوك ایده‌رك الکصوکره محکمهٔ تمیز اعضالغی توجیه بیورلمشدی . شعر و انشاده الحق حائز قدرت اولوب شعرای عثمانیه‌نك نوابغندن معدوددر . شعرده نائلی قدیم طرزینی تعقیب ایتمش ایدی . اشعار قیمتدارینی وادیٔ قدما ایله طرز اخیر آره‌سنده براسلوب خاصده انشاد ایلر ایدی . طرب انگیز ووجدآور اولان غزلیاتنده متانت وجزالت واکثر ابیاتنده ضروب امثالدن عد اولونه‌جق برنکتهٔ حکمت مندمج بولونورایدی . مشارالیه لطیفه‌کولغی و لاابالیلکی ایله برابر جدی برذات وقور ومحترم ایدی . عربی وفارسی‌یه واقف اولوب عرفان ذاتیسنی برچوق معلومات مستحضره ایله تزیین ایله‌مش وحکمت اسلامیه ایله‌ده توغل

ایده‌رك بو یولده بر خیلی آثار منثوره وجوده کتیرمش ایدی . ازجمله صوك سنه‌لرده بعض رساله موقوته‌ده نشر ایتدیکی (لوایح‌الحکم) عنوان عمومیسی آلتنده‌کی مقالاتی عمومك مصادف انظار استفاده‌سی اولمشدر . مشارالیهك کندی لساندن مسموع اولدیغی‌اوزره بیوك بر دیوان تشکیل ایده‌بیله‌جك اشعاری بالآخره بر حریقده محو و نابود اولمش و بك آزی بعض رسائل ستونلرنده پراکنده بر حالده نشر ایدلمشدر . مؤخراً وجوده کتیردیکی آثاریله بر دیوانچه تشکیل ایدن اشعارینی ترتیب و تدوین‌ایله‌مشدر . (۱۳۲۱) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك طوپقپو خارجنده‌کی قبرستانك صول طرفنده والده‌سنك یاننده ودیعهٔ خاك فنا قلندی .

ابن الامین محمود کمال بك افندی طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی محتوی اولان دیوانی (آثار مفیده کتبخانه‌سی) هیأتی معرفتیله طبع ایدلمشدر . میر مشارالیه طرفندن (کمال‌الحکمه) اسمیله یازیلان ترجمهٔ حالی طبع اولونه‌رق حاصلاتی عثمانلی دونماسی اعانه‌سنه اهدا ایدلمشدر . آثار حکیمانه‌سی (۱) لوایح‌الحکم (۲) لوامع‌الافکار (۳) سوانح‌البیان (٤) مصباح‌الایضاح (۵) دیوان (٦) مجله‌نك بعض موادینی تنقیده‌دائر رساله :

ابیات حکیمانه‌سندن :

لابقا اولدیغن ادراك ایدن اصحاب شعور
اولماز عالمده هوسکار سرور اقبال

دکلدر انتهاده ذوق و لذت ابتدادندر
جوانلق طالمن یاد ایتمه‌ین یوقدر یوق

مقدار قابلیت اولور مورد فیوض هرجامی وسعتنجه لبالب ایدر سبو

مصارعندن :

معراج عشق و شوق ایدی منصوره دار حق
دوحهٔ مقصسود آلنماز غنچهٔ تصـوردن
عاقل دوشرمی دوشدیکی زندانه بر دخی

مغرور دانش اوله ادیب و حکیم ایسه‌ك بیلدکمی سر جلوهٔ عشقی علیم ایسه‌ك
نفسك تفکر ایله فساد و صلاحنی راز آشنای بحث جنان و جحیم ایسه‌ك
هردم کشاده چهرهٔ فیض بشاشت اول کوسترمه‌خلقه روی‌خشونت کریم‌ایسه‌ك
ماهیت وجودك عدمدن کنایه در فهم‌ایله وارمی و ارلغك‌ای‌جان‌فهیم ایسه‌ك
غیرتکزین نقش بهین حقیقت اول الدائمه رنك طور جهانه حکیم ایسه‌ك

محروم خوان تجربهٔ روزکار سین   پروردهٔ نوالهٔ ناز و نعیم ایسه‌ك
قید بلای منت ایدر سلب راحتك   محتاج استعانهٔ بخت لئیم ایسه‌ك

«حکمت» کی رها شدهٔ یأس اولور دلك
وارستهٔ علائق امید و بیم ایسه‌ك

یوق قید ماسوا دل قدسی جنابده   اولماز خطا صحیفهٔ ام الکتابده
بر نشئه‌درکه سر تراکیب عنصری   قالمش نهفته معصرهٔ اضطرابده
ارواحك انبساطی اشباح ایدر عیان   فهم ایت بو راز مهمی هنکام خوابده
تدقیق اولنسه صورت موهومه‌در جهان   یوقدر وجود نقش نمایش سرابده
آکلاردی اهل زهد طبیعت کرامتن   بیلسه‌یدی سر نفع و نشاطی شرابده
احکام اجتهاد ایده‌من دفع اشتباه   محدود ایکن میان خطا و صوابده
رد ایتمه انتساب ایدن ارباب ذلتی   بر نقطه‌در مدار ترقی حسابده
نشر ایت کمالك عالمه اهل کمال ایسه‌ك   روشندر اشتهار ضیا آفتابده

«حکمت» نوای نالش فیض آشکاره‌در
ساز صریر خامهٔ معجز خطابده

عندلیب اسعد فائق بك «استانبولی»

موالیدن (پاشاجی‌زاده زهدی ملا)نك مخدومی اولوب شهریدر. السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف ارباب شعر و انشادن ایدی . هنوز کنج دینه‌جك بر سنده ایکن (۱۳۲۰) تاریخنده منفیاً (ملاطیه)ده ارتحال ایله‌دی. آثار شعریه‌سندن بر مقدارینی (بردمت چیچك) نامنده‌کی رساله‌سی محتویدر . آثار سائره‌سندن بعضلریده وقتیله سر محررلکنده بولوندیغی (خزینهٔ فنون) اسمنده‌کی جریدهٔ موقوته‌ده مندرجدر .

ابیاتندن :

سرفرو ایتمز کلاب نخوته رندان عشق
بیشهٔ همتده زیرا هر بری بر شیردر

عبدالحلیم ممدوح بك « استانبولی »

شرق وغرب ادبیاتنه واقف ، شاعر ومنشی برذات اولوب شهیددر . حیفا که کنج ایکن بابهٔ استبداد ایله اوروپایه فرار ایدەرك (١٣٢٣) ده انکلترەنك (فولکستون) شهرنده ارتحال ایلەدی . آثار مطبوعەسی (تاریخ ادبیات عثمانیه)،(رشید پاشا ـ ترجمهٔ حالی) (منظوم تصویر وجدان) ، (اجلال یاخود ویانه محاصرەسی) ، (بدریه) برده فرانسه ارباب قلمندن موسیو (فازی) ایله مشترکاً (آمورتورك — Amour Turque) اسمنده فرانسزجه براثری واردر .

بلبل منظومەسندن :

خلاف حکم خالقت آدمه مسکن سفالتدر
تعالی بونده انساندن زیاده بر طبیعتدر
بو عاجز قوشده آیا بویله علویت نه حالتدر
کوچوکلکله بویوکلك کوستریرکیم جای حیرتدر
نه علویدرکه هپ علویتی الهام ایدر بلبل

٦

(لازمسه) ردیفلی غزلندن :

صاقین برفردی انجیتمه اویوبده نفسکه بردم
تمدن عالمنده غیرت افراد لازمسه

سطور عقل وشرعی خون الحاد ایله حك ایله
اکر بر ملتك اخلاقنی افساد لازمسه

سعی

سعیدر بخش ایلین انسانه فر
جهد و همت نائل دولت ایدر
علم ایسه ثروت کبی ایتمز کدر
عالمدر اهل کماله سیموزر
سعیله عالمده بر آدم کزر
لیس للانسان الا ما سعی

علم وفضـلی آدمی ایلر شهیر
علایدر وجدانکی شخصه امیر
جای عزی اهلنه ایلر سریر
کیم اولورسه راه غیرتده دلیر
کندینه مقصودی بولمقدر یسیر

لیس للانسان الاما سعی

سـعی ایدر اربابنه دولت عطا
عز و فری اهلنه ایلر اقـا
نائل آمال ایلر مطلقـا
کیم اولورسه مالك فضل و دها
جاییدر اول فاضـلك جای علا

لیس للانسان الا ما سعی

شاعر هجاکو(اشرف)مرحومك (حسبحال) اسمندهکی اثرنده ممدوح بك حقنده مفصل برمنظومهٔ تاریخیه واردر .

عابدین پاشا «پرهوزه‌لی»

علما و ادبای وزرادن منشی بر ذات اولوب (پرهوزه) لیدر . آخر مأموریتی اولان (جزائر بحرسفید) ولایتی والیلکندن مأذوناً استانبوله کلهرك یمن مصالحنی تسویه ایچون تشکیل اولونان قومیسیونه مأمور اولمشدر . (١٣٢٤) ده ییلدیز سراینده بغتةً ارتحال ایدهرك فاتح تربه سی حظیرهسنه دفن ایدلدی . عربجه ، فرسجه ، تورکجه ، آرناوودجه ، فرانسزجه ، روجه یه آشنا ایدی . آثار مطبوعهسنك اك بیوکی (مثنوئ شریف) ترجمهسی در . (قصیدهٔ برده) یی ده ترجمهایلهمشدر . اخلاقه دائر (سعادت دنیا) اسمنده بر اثریله فضائل ومزیات اسلامیه یه عائد (معالئ اسلامیه) و رهابین نصارادن برینك قرآن حقندهکی تفوهاتنه قارشی (مدافعه) نامنده رساله‌سی و (بورسه) یه دائر براثری واردر . تورکجه (نحو عربی) سی روجه منظومه‌لری اولدیغی مرویدر .

علی مظفر بك

محررین عثمانیه‌دن دکرلی برذات اولوب شهیردر . (١٣٣٠) ده ارتحال ایده‌رك (اسکدار)ده (قره‌جه‌احمد) مزارستاننده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن ایدلدی . اوتوز قادار متنوع آثاری واردرکه بعضیلری بروجه آتی در : (برسرکذشت)،(لطائف نادیده)،(ژاپونیاده سیاحت)، (چین)،(بالونله سیاحت)،(تراجم احوال مشاهیر)، (عبدالازل پاشا)،(اسپانیا آمه‌ریقا محاربه‌سی)، (حبشستان حقنده معلومات مجمله)، (کرهٔ ارضك صورت تشکلی)،(زلزله حقنده معلومات) .

عزت افندی

طرز قدیم انشانی آکدیرر واسع قریحه‌لی منشی برذات اولوب (روسجق) لیدر . اکمال تحصیلدن صوکره مأموریت دولته سلوك ایده‌رك مکتوبجیلغه ارتقا ایتمشدی . (١٣٣٠) تاریخنده استانبولده متقاعد ایکن ارتحال ایتدی . قاضی کوینده قوش دیلنده (محمود بابا) تربه‌سی جوارینه دفن یدلدی . (منشآت عزت)،(نفحة الادب)،(بکی اثرلرم)، (جانبازچوجوق)،(درج بدایع) اسملرنده انشایه متعلق آثار مطبوعه‌سی واردر .

عزت پاشا « قیصریلی محمد عزت پاشا »

فضلای عسکریه‌دن متفنن بر ذات اولوب (١٢٥٨) تاریخنده (قیصری) کویلرندن (طاولوسون) کوینده علمادن (آتش زاده محمد افندی اوغلو اسماعیل افندی) صلبندن دنیایه کلدی . یاشی تحصیل چاغنه کلدیکی زمان دده‌سی (محمد افندی)دن قرآن کریمی تعلم و حفظ ایتدی . (١٢٧٣) سنه‌سنده باباسیله استانبوله کلوب قید اولوندیغی بایزید رشدیه‌سنده تحصیلنی بتیردکدن صوکره اعدادی عسکری‌یه و بعده مکتب حربیه‌یه کچه‌رك (١٢٨٤) تاریخنده ارکان حرب یوز باشیلغیله نشأت ایله‌یوب ارضروم استحکاماتی انشا آت قومیسیونه تعیین اولوندی . بوقومیسیون وظائفیله یدی سنه اشتغال ایده‌رك درسیم ـ دیاربکر، ارضروم ـ قارص ـ آردهن، آردهان ـ باطوم یوللرینك کشفنده وارضروم ـ طربزون یولی انشاآتنده بولوندی .

عالم یانندە بحثە کیریشـمە سکوت ایت
ساحلدە أشمە قویونی آجی چیقار صوبی

برجسم کیم غضب کوپیدر هرج ومرج اولور
نار غضب آلاولانە «عزت» یاقار صوبی

عصمت بك «مستجابی زادە ابراهیم عصمت بك ـــ بالیکسری»

مقدمات علومی وطنی اولان(بالیکسر)دە کوردکدن صوکرە کنج ایکن استانبولە کلەرك علی الأصول علوم عربیەیی تکمیل ، فارسی و فرانسزجەیی تحصیل ایلەدی . (١٣١٣) دە مکتب حقوقدن دە علی الاعلی درجەدە مأذونیت رؤسی آلدی . طریقت خلوتیە شعباتندن جراحیە شعبەسنە منتسب و(طریق مولوی) یە محب ایدی .
علوم اسلامیە و معارف عربیەیە واقف، نظم و نثردە صاحب قلم، اخلاق فاضلە اصحابندن بر ذات اولدیغنە آثاری شاهددر . (ناجی) مکتبنە منسوب اولمقلە برابر شعردە کندینە خاص بر وادیسی رقیق و معنیدار اشعاری واردر . (١٣١٧) تاریخندە بر افترایە قربان اولەرق (میدیللی) یە قلعەبند ایدلمش انقلابدن اول ازمیردە اقامت ایتدیرلمشدر . بعدالانقلاب استیناف حقوق اعضالغنە تعیین اولونمش سەدە براز صوکرە استعفا ایدەرك دعوی وکالتیلە اشتغالە باشلامش و (١٣٣٥) محرمندە قبول ایتدیکی (اسپارتە) استیناف مدعئ عمومیلکندە ارتحال ایلەمشدر . شاکرد ومحب خاصی ابوالسعود زادە (سعودبك)ك سویلەدیکی تاریخ منقوط بروجە آتی در :

بر الهی ادیب کامل ایدی
واصل اولدی خدایە عصمت بك
أوقو بر فاتحـە یلە تاریخن
رحلت ایتدی بقایە عصمت بك

١٣٣٥

آثار مطبوعەسی

(١) (فا) حرفندن آشاغی(لغت ناجی)نك اکمالی .
(٢) فروق الفاظ : تدقیقات لغویەیە دائردر .

(٣) ترانه : اشعار نوهوسانه‌سنی جامعدر .
(٤) داستان ظفر : عثمانلیلرك روم‌ایلی‌یه صورت مروری حاکی برمنظومهٔ تاریخیه‌در .
(٥) نائلیٔ قدیم : ترجمهٔ حال ومحاکمهٔ آثارینی حاویدر .
(٦) شکوفه‌چین : اطایب ادبیه وتاریخیه‌یه متعلقدر .
(٧) رفائل : اسکندر افندی ایله مشترکدر .
(٨) رباعیات خیام منتخباتی ترجمه‌لری : غیر مطبوع اولوب تکمیل نسخه‌سی سعود بکده محفوظدر .

بر نعت رسولی :

ای اولان معراج برهان علو شان سکا
ارتباطیله رهین اعتلا در جان سکا
دور ایدر حول فروغ طلمتکده صبح وشام
آفتاب و مه ایکی پروانهٔ سوزان سکا
آنده هراختر برکوزدرکه نورك عکس ایدر
آسمان اولمش هزاران چشم ایله حیران سکا
عرشه قارشی چوقیدر ای نیر رخشان حق
مظهریتله تفاخر ایله‌سه دوران سکا
فکر اولوندقجه علو پایهٔ قدسیتك
عرض تقدیس ایله‌یوب حیران اولور انسان سکا
دوك یاشك ای درد مند معصیت کیم تا اوله
موجب غفران سرشك دیدهٔ کریان سکا
یا رسول الله اولوردم معصیتله بن تباه
اولماسه کوکلده کر الله بر ایمان سکا
ایتمه محروم شفاعت ای حبیب حق بنی
ماسوادن یوز چویردم باغلادم وجدان سکا

عارف بك « جبار زاده — جابانه زاده محمد عارف بك »

طریقت شعبانیه عرفاسندن وعلم و ادب منتسبلرندن بر ذات اولوب قره دکز بوغازنك

(بالطه ليماننده) تولد ايلهمشدر . او زمانك مكتب عاليسى اولان (مكتب عرفان) ده ا كمال تحصيلدن صوكره باب عالى وبالاخره باب سرعسكرى اقلامنده ايفاى حسن خدمت وآرزوى ذاتيسيله اختيار تقاعدله (١٣٣٩) تاريخنده اقامتگاهى اولان (چنكل كوى)نده دار آخرته رحلت ايدهرك وصيتى موجبنجه (نقاش) قبرستاننه دفن ايدلدى .

آثار قلميهسى بروجه آتى‌در :

(١) عطيهٔ سبحانيه شرح غوث كيلانيه. } مطبوعدر .
(٢) خزينهٔ نور .
(٣) ترجمهٔ فقه كيدانى .
(٤) شرح غزل عصمت بخارى ـ كلدستهٔ عصمت .
(٥) مفتاح حصين رحمانيه فى ارض وجود رحمانيه ـ شرح نطق حضرت سنبل.
(٦) دافع الظلم فى قلوب الامم ـ شرح نطق حضرت وفا .
(٧) تحفهٔ شمسيه ـ شرح نطق مولانا .
(٨) تحفهٔ سيفيه .
(٩) ايضاح المرام على ولادة سيد الانام ـ شرح مولدنبى .
(١٠) خزائن انوار ودفائن اسرار ـ تراجم احوال اصحاب .
(١١) شئونات حق على ماجرى السبق ـ وقايع اسلاميه .
(١٢) واردات سفريه .
(١٣) ذيل واردات
(١٤) استدعاى مرحمت ـ شرح نطق سيدبدوى .
(١٥) جلب سرور وسلب كدور ـ شرح قصيدهٔ منفرجه .
(١٦) ديوانچه .

آثارينك قسم اعظمى داها حال حياتنده دلالت عاجزيله (اسكدار) ده (حضرت هدايى) دركاه شريفى كتبخانه‌سنه وقف ايدلمشدر .

عمر سيف الدين بك

٣١٩ سنه‌سى مكتب حربيه‌دن يتيشمشدر . (ازمير) و (سلانيك) مطبوعاتنده نشر آثاره باشلامشدر . مؤخراً استانبوله كله‌رك مختلف غزته و رساله‌لرله ادبى منظومه‌لر، ملى

مقاله‌لر ؛ وبالخاصه کوندن کونه ساده‌له‌شن ، شاقراقلاشان بر اسلوبله حکایه‌لر یازمش‌در . ممتاز بر تورك حکایه نویسی ، رومانجیسی اولمق استعدادینی کوسترمش‌در . ادبیاتمزك ، لسانمزك کندی طبیعت واستقلالنه صاحب اولمسی فکرنده مصر ایدی . استقبال هرحالده حالدن زیاده کندیسنی اعزاز واجلال ایده‌جکدی . کنج بر سنده وفاتی شبهه‌سزکه بر ضیاع‌در .

آثار مطبوعه‌سی (مکتب چوجوقلرنده تورکلك مفکوره‌سی) در ؛ مع مافیه یومی ، اسبوعی جرائد ورسائلده نشر ایدیلن منظومه‌لری ، مقاله‌لری ؛ بالخاصه حکایه‌لری بویوك بر جلد تشکیل ایده‌جك درجه‌ده‌در . بر منظومه‌سی بروجه آتی‌در ؛ مرحومك عربی ، فارسی ترکیبلرینك عروض وزننك شدتله ترکی طرفداری اولدیغی‌ده اونودولمامالیدر .

نشانلی

قورولرده بلبللرك رؤیاسی	آچیلمایان کللر ایله سوسله‌نیر ؛
اوداسنده یالکز قالان شو اسیر ،	شو کنج قیزك نه‌در حزین خولیاسی ؛
ماوی ایپك دیوانده اوزانمش ،	یوواسنده خاستا یاتان قوش کبی
سسسز ، ساکن ، هیچ‌قیرییورا سبی	سویله‌نیلمز ! نه آجیقلی صاقلاییش ...
قورولرده بلبللرك رؤیاسی	آچیلمایان کللر ایله سوسله‌نیر ؛
اوداسنده یالکز قالان شو اسیر ،	شو کنج قیزك نه‌در حزین خولیاسی ؛
شو کنج قیزك بیلنمه‌ین خولیاسی ،	بلکه شیمدی اورالرده چارپیشان ،
اورالرده جان ویره‌رك شان آلان	بر اسمسز قهرمان . . .

غ

غریقی

شعرای متصوفه‌دن بر ذات اولوب کنیه‌سی (غریقی بن یوسف بن مزید) در . مرتب دیوانی و (٩٥١) تاریخنده تألیف ایتدیکی (اسرار اولیا) اسمنده تورکجه بر اثری واردر .

غزالی محمد افندی « دلی برادر — بروسوی »

مقتدر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (بروسه) لیدر . (دلی برادر) شهرتیله بنام اولدی. سلطان بایزیدثانی شهزاده‌لرندن(سلطان‌قورقود)ك مقربلرندن ایدی . (دافع‌الغموم‌ورافع‌الهموم) اسمنده‌کی اثرینی مشارالیه نامنه یازمشدر . خلقت آدمدن سلطان سلیمان قانونی دورینه قدر فارسی‌العباره (مرآت‌الکائنات) اسمنده بر تاریخی اولدیغی مرویدر . بروسه‌ده (کیکلی بابا) درکاهنه شیخ اولدیغیچون اشعارنده (غزالی) تخلصی اختیار ایتدی . اواخر عمرینی متقاعداً (مکهٔ مکرمه) ده کچیرمشدر . (مات برادر عزیز) ترکیبنك دلالتی اولان (٩٤٢) تاریخنده وفات ایده‌رك بنا ایله‌دیکی مسجد حظیره‌سنده دفن اولوندی . بشیکطاش جوارنده‌ده نامنه منسوب بر مسجدی واردر .

اشعارندن :

مجنون‌که فنا دشتنی سیر ایتدی‌سراسر
غمخانه‌مه کلدی دیدی حالك‌نه برادر

بیتی (دلی برادر) لقبیله شهرت بولماسنه سبب اولدی . آثاری مطبوع دکلدر .

غباری

زمرهٔ قضاتدن وقدمای شعرادن بر ذات اولوب (موغله) جوارنده (اوله) قصبه‌سندندر . تذکرهٔ سهی‌ده مندرج ابیاتی درج ایدلدی .

ذره‌جه بولمایوبن سنده نشان دهنی   غنجـه دلتنـك اولوب چاك ایدر اوش پیرهنی
کل‌رخك شوقی‌ایله لاله‌شهیداولدی‌مکر   کاول جکر سـوخته‌نك قانه بویاندی کفنی

غازی کرای « قریمی »

قریم کرایلری ایچنده شهامتجه ، شاعرلکجه تمیز ایدنلردندر . بر آرالق ایرانیلره اسیر

دوشدی . عثمانلی اوردوسنه خدماتی سبق ایتمشدر . السنۀ ثلثه‌ده انشا وشعره مقتدر اولوب مرتب دیوانی وفضولینك (بنك وباده) منظومه‌سنه (کل وبلبل) عنوانلی نظیره‌سی و(خواجه سعدالدین ، غنی زاده نادری ، حسین کفه‌وی)ایله منظوم ومنثور مکاتباتی واردر .

علم موسیقی‌یه آشنا ایدی . اموال غنائم ایله متین بر قلعه یاپدیرمشدر . (١٠١٦) ده(آق مسجد)ده‌مطعوناً وفات ایتدی . بوراده بر جامع شریف انشا ایتدیرمشدر . حماسیاته متعلق اولوب معارفندان عسکریه ایله باجمله شعرای عثمانیه‌نك معلوملری اولان شو :

رایته میل ایدرز قامت دلجو یرینه — توغه دل باغلامشز کاکل خوشبو یرینه
هوس تیر و کمان چیقمدی دلدن اصلا — ناوك غمزۀ دلدوز ایله ابرو یرینه
سوره‌ریز تیغمزك ذوق وصفاسن هردم — سیم تنلرله اولان لذت پهلو یرینه
کردش توسن زیباده قطاسی دلبند — باغلادی کوکلزی زلفله کیسو یرینه
سوه‌ریز اسب هنرمند صبا رفتاری — بر پری شکل صنم برکوزی آهو یرینه
کوکلز شاهد زیبای جهاده ویردك — دلبر ماه رخ یار پری رو یرینه
سفرك جوری چوق امید وفا ایله ولی — اولدق اشفته‌سی بر شوخ جفا جو یرینه
اولمشز جانیله بالله غزایی تشنه — قانی دشمن دینك ایچرز صو یرینه

غزلی برچوق شعرا طرفندن تنظیر وتخمیس ایدلمشدرکه شهید سعید پدرم(رفعت‌بك)ده تنظیر ایدنلر جمله‌سندندر . (قافلۀ شعرا) ده ارکان حرب میرآلایلرندن بدری بکك [سابق اشقودره والی وقوماندانی بدری پاشا] تخمیسی مندرجدر .

غنی زاده نادری محمد افندی « استانبولی »

(عبدالغنی‌افندی)نك‌مخدومی (خواجه سعدالدین افندی) نك تلمیذیدر. شعرای علمانك اعاظمندن اولوب قاضیعسکر ایکن (الجنة مثواه) ترکیبله (نادری کتدی بو دورك حیفا) مصراعنك ناطق‌اولدیغی(١٠٣٦)تاریخنده استانبولده وفات‌ایله‌دی . فاتحده (عابدچلبی‌مسجدی) حظیره‌سنده مدفوندر . مرتب دیوانندن باشقا تفسیر بیضاوی‌یه ناتمام حاشیه‌سی ایکی‌بیك بیتلی بر (شهنامه) سیله باخصوص (٨٠٠) بیتدن عبارت اولان (معراجیه) سی و (رسالۀ قلمیه) سی واردر . علم خطه‌ده منتسب ایدی . شهنامه‌سی (سلطان محمد ثالث) ایله (سلطان احمد اول) زمانی مصور اولوب برنسخه‌سی (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده واردر .

ابياتندن :

دردكله عندليب چمن قيلدى ناله‌لر   سندن شكايت ايتدى كلى ايله‌يوب سير

غربى درويش احمد

درويش احمد ويا (احمدالغربى) مخلصيله هجا و عروض وزننده مختلف‌الماهيه اثرلر يازمش اولان بو ذاتك(طوسيه)لى اولديغى مرويدر . اون ايكنجى عصر رجالندن اولديغى ديواننده‌كى بعض قيودات تاريخيه‌دن آكلاشيليور . (١١٧٥) محرمنك اون بشنده مطعوناً اون آلتى ياشنده وفات ايدن اوغلى (عبدالوهاب) حقنده هجا وعروض وزنلرنده مختلف و مؤثر مرثيه‌لر تنظيم ايتمشدر . او مرثيه‌لردن ، زوجه‌سنك اوغلندن اول وفات ايتديكى ، برقيزيله براوغلى قالديغى و عائله‌جه چوق صيقينتيلره معروض قالدقلرى آكلاشيليور . ديواننك بر يرنده طونه‌دن بحث ايديور . زمانى رجالندن (فرهاد آغا زاده يشار بك) ايله (١١٦٦) ده وفات ايدن (خدا ويردى پاشا) حقنده تاريخلر تنظيم ايتمشدر . (يكى بازار) ده مدفوندر .

(باقى) ايله (نابى) نك برر غزللرينى تخميس ايتمش اولان بو شاعرك عروض وزنيله يازديغى شعرلر اولدقجه متين وسليسدر .

اهل حقك نظرى هركسه كيميا كيدر
كوكلى كامل اولانك عينله دريا كيدر
كيم كه سعيله واروب عارف بالله اوله
حق حقيقتله اولان صورتى معنا كيدر
مشربى عالى كيمك اولسه بلاشك اووجود
باغ عالمده همان بر كل رعنا كيدر
هركه خدمتله مصاحب اوله عاشق اولانه
صدقله صادق اولان علمله دانا كيدر
اهل نظم اولان ارنلر آراسنده «غربى»
قوشلر ايچنده او بر بلبل كويا كيدر

غالب اسعد دده « شیخ غالب – استانبولی »

شهری الاصل اولوب شعرای عثمانیه‌نك سرفرازانندن عارف بر ذاتدر . (اثر عشـق) ترکیبی تاریخ تولدیدر . یك کنج ایکن سوق شوق ایله قونیه‌یه کیده‌رك درگاه مولاناده اکمال چله ایتدی. مؤخراً استانبوله عودتله برمدت حجره نشین اولدقدن صوکره غلطه مولویخانه‌سی مشیختنه کچدی . اولدن مخلصی (اسعد) ایدی. صوکره‌دن (غالب) تخلص ایتمکه باشلادی. طبیعت شاعرانه اصحابنك فوق‌العاده پارادلمشلرندن معدوددر. بدایع‌حسیات اعتباریله فضولینك (لیلی ومجنون)نه‌من‌وجه نظیره اولان (حسن وعشق) اسمنده‌کی مشهور منظومه‌سی اساعزده مثنوی طرزنده یازلمش [سلیمان دده‌نك مولدی ، فضولینك لیلا ومجنونی ، خاقانینك حلیهٔ نبویه‌سی، نشاطینك حلیهٔ انبیاسی، نابی عثمان دده‌نك معراجیه‌سی، جورینك حلیهٔ چهار یاری، آذرینك نقش وخیالی، یحیی‌بكك کنجینهٔ رازی، حمدالله چلبی‌نك یوسف وزلیخاسی،نابی‌نك خیریه‌سی بو جمله‌دندر] اشعار اسلافك اك کوزلی عد اولنورکه (ختام‌المسك) ترکیبنك کوستر دیکی تاریخده یکرمی آلتی یاشنده ایکن یازمشدر . دیوانده‌ده عاشقانه، متصوفانه اشعار واردر . دیوانیله (حسن وعشق) ی بربرده اوله‌رق مصرده طبع ایدلمشدر . ضیا پاشا بو اثر حقنده : (کلمشدراوشاعر یکانه، کویا بوکتاب ایجون جهانه) بیتنی سویله‌مشدر. بونلردن باشقا (شرح‌جزیرهٔ مثنوی)، (ترجمهٔ تحفهٔ بهیه)، (صحبة‌الصافیه) اسملرنده غیرمطبوع آثاری واردر . رحلتی (کوجدی غالب دده یا هو دیوب اهل حاله) (کچدی غالب دده جاندن یا هو) مصراعلرینك دلالت ایتدیکی (١٢١٣) تاریخنده مرقدی غلطه مولویخانه‌سنده (حضرت شارح) تربه‌سنده‌در. انتسابی یکی قپو مولویخانه‌سی مشایخ عارفیننددن (علی نطقی دده) دندر . زمانمزاجلهٔ ادباسی‌طرفلرندن‌یازیلان ترجمهٔ‌حال‌ادیبانه‌لری (١٣٢٨) حزیرانده انتشار ایدن « حق » غزته‌سنك هفته‌لق علاوه‌سنده مندرجدر .

حسن وعشق منظومه‌سنك معراج نبی فصلندن :

جوش ایلدی جون محیط وحدت   معنایه مبدل اولدی صورت
هم صورته کیردی سر وحدت   معنای قدیم بولدی صورت
تا که کورونوب حریم اقصا   عبدیتك اولدی سری پیدا
اول‌ساجداولوب‌حق‌اولدی‌مسجود   دیندی بو مقامه غیب مشهود
ارواح رسل جماعت اولدی   الله بیلیر نه حالت اولدی
ای خامه او رتبه اولمه چالاك   اسرار نبوت اولمز ادراك

غربی «اعمی یوسف غربی»

عاشقین شعرادن برذات اولوب (اربیل) دندر . (١٢١٠) کسور تاریخلرنده مملکتنده ارتحال ایلهدی . دیوانی مطبوعدر .

مطلعندن :

حمد خدا که واجب اولور جانه ابتدا
قیلدم ادای حمد ایله دیوانه ابتدا
حمد اول حکیم قادر وفرد وقدیمه کیم
حمدی اولوندی مطلع عنوانه ابتدا

ف

فاتح سلطان محمد

مظهر حدیث (نعم الامیر) بولنان بوپادشاه ذی شانك نائل اولدیغی فتوحات عظیمه شرفندن باشقا التی لسانه وقوفی کبی فضائله منضم اولان اقتدار شاعرانه سی مسلم انامدر . شعرده (عونی) تخلص بیورورلردی . حماسیات طرزنده اولوب بیت آتی ایله باشلایان غزللری مشهوردر. کرچه موجودتذاکر شعراده برایکی غزللرندن باشقا اشعاری کورولهمز ایسه ده معارفمندان عصردن دیاربکرلی (علی امیر افندی) نك برچوق تتبعات نتیجه سی اوله‌رق تحریر بیوردقلری (جواهر الملوك) اسمنده‌کی اثر مطبوعلرنده مرتب دیوانلری اولدیغی مصرحدر . غزلیات شاهانه‌لرندن ١٤ غزلی حاوی اولوب (دیوان عونی) سرلوحه‌سیله ١٩٠٤ سنهٔ میلادیه‌سنده (برلین) ده طبع ایدیلن نسخه بونك مؤیدیدر .

ابیات شاعرانه‌لرندن :

ساقیا می صونکه بردم لاله زار الدن کیدر
ایریشوب فصل حزان وقت بهار الدن کیدر

يوقدر ظلمه رضامز عدله بز مائللرز
كوزلرز حقك رضاسين امرينه قائللرز

ارتحالى (نورالله قبره‌نو آ) مصرعيله (دعاءخير) تركيبنك ناطق اولديغى (٨٨٦) تاريخنده‌در.

فاتح سلطان محمدخان حضرتلرينك علوم وفنونك امر ترقيسى خصوصنده ابذال بيوردقلرى همم جليلهٔ ملوكانه‌لرينى و او زمانكى مكتبلرله اصول تدريسك اصلاحى امرنده كوستردیكى غيرتى ارائه ايتمك ايچون مطلقا مكتبلردن واصول تدريسدن بحثه احتياج واردر. استانبولك فتحندن صوكره انشا ايتديردكلرى مدارس علميه‌يه ضميمه اولمق اوزره كندى ناملرينه منسوب اولان جامع شريفك اكنافى متعاقب اوراده دخى مدرسه‌لر كشاد ايتمشلردر. بو مدرسه‌لرده‌كى مدرسلرك وظائفى شمدى يه قدر ديكر مكتبلرده بولنانلردن زياده ايدى. سلسلهٔ مراتب علما تشكيلى واصول تدريسك شعبات مختلفه‌يه تقسيمى صدر اعظم (محمود پاشا) نك اثر همتيدركه كنديسى دخى قيمت شناس علم ومعرفت اولديغى جهتله بو مؤسسات علميه‌نك توسيعى ايچون خيلى اقدام ايتمشدر. مدرسه مداوملرى (طالب) ناميله معروف ايديلر و (تتمه) اسمنده‌كى سكز مكتبه مربوط حجره‌لرده اقامت ايدرلردى. هر تتمه‌نك سكز حجره‌سى وار ايدى. هر حجره اوچ طالبه تخصيص ايدلمش ايدى. ديمك كه هر مدرسه يوز طقسان طالبى استيعاب ايده بيليردى. هر طالبك شهريه اون ايكى آقچه وظيفه‌سى وار ايدى. تحصيللرى بر اصول و انتظام دائره‌سنده ايدى. كوردكلرى درسلر علم نامى آلتنده اون شعبه‌يه انقسام ايدردى. (علم صرف، علم نحو، علم منطق، علم كلام، علم آداب، علم بديع، علم معانى، علم بيان، علم هندسه، علم هيئت) بو علومك كافه‌سنه وقوف كسب ايدنلر دانشمند عنوانى آليرلر وبونام ايله ياخود (معيد) صفتيله كنج طالبلرك تدريسنه مأمور اولورلر ايدى. دانشمندلر بالاده تعداد اولونان علومى اتمام ايدنجه كوچوك مكتبلره معلم ياخود امام اولمغه صلاحيت قازانيرلر ايديكه بو حالده علوم عاليه تحصيلنه احتياجلرى قالماز ايدى. شوقدركه مدرسلك وملالق كبى مناصب رفيعه‌دن‌ده صرف نظر ايتمكه مجبور اولورلر ايدى. چونكه بو مقامات اصول فقهه آشنا ومراتب عاليه‌يى حائز اولانلره منحصر ايدى. نامزدلر (ملازم) تسميه اولونورلر ايدى. مدرسلرك درجه‌لرينه كوره يكرميدن آلتمش آقچه‌يه قدر وظيفه‌لرى وار ايدى. بو وظيفه‌لرى اعتباريله كنديلرى دخى (عشرين، ثلاثين، اربعين، خمسين، ستين كبى) ناملرى حائز اولورلر ايدى. فاتح سلطان محمد جامعنه مربوط سكز مكتبك معلملرى اللیشر آقچه آليرلر ايدى. مكتبلرىده (جنات علوم) نامنى حائز ايدى. حضرت فاتح ايوب سلطان جامعى ايله اياصوفيه‌ده دخى برمدرسه انشا ايتديرمش ايدى. وظائفى مساوى اولان بيوك مدرسلر آره‌سنه مراتب فخريه

وضع اولوندی . مدرسلر عمومیتله (خارج و داخل) اولمق اوزره ایکی‌یه تقسیم ایدلدی . معلملرك درجهٔ وظائفی تدریس ایتدکلری علوم نسبتنده متبدل ایدی . بناءً علیه برنجیلر عقائد تفسیر و ایضاح ایدرلر ، ایکنجیلر فصاحت ، دیکرلری احادیث نبویه والحاصل الك نهایتده‌کیلر تفسیر قرآن تعلیم ایدرلردی . (قانون محمدی) نامیله حقوق سیاسیه واصول اداره‌یه وحقوق مدنیه وجزائیه‌یه دائر وضع ایتدیکی قوانین شایان ذکردر . شعر ایله تصویر مرامه مائل اولان بو پادشاه بر لاتین شاعرینك تقدیم ایتدیکی قصیده‌یه جائزه اولمق اوزره همشهریلرندن بر چوق اسرا آزاد ایله‌مش ، (ملا جامی) بی احسانلرینه مستغرق ایتمش ، (علی قوشی) رومه کلیر ایکن مصارفی ایچون هر قوناقده بیك آقچه ویرمش ، ملا کورانینك النی اوپر ، کندیسنه امام اعظم زمان دیدیکی (ملا خسرو) ی ولو جامعده کورسه قیام ایدردی . آتی لسان تکلم و کتابت ایدن بو پادشاه لسان عثمانی وفارسیده بر ادیب مکمل ایدی .

فردوسی « اوزون فردوسی — فردوسی رومی »

نظم کلامده صاحب ارتجال ، اهل کمال بر شاعر اولوب (بروسه‌لی) در . علی الاصول اکمال تحصیلدن صوکرا تاریخ ومحاضرات ایله توغل ایده‌رك بو میانده حکمت ، هندسه ، نجوم ایله ده اشتغال ایتدی . استانبوله کلدیکنده پادشاه زمان اولان (سلطان بایزید ثانی) نك امریله (سلیمان) علیه السلامك احوال ومناقبندن باحث قسم اعظمی منظوم اولمق اوزره تألیفنه باشلادیغی (سلیماننامه) سنی اکمال ایده‌رك تقدیم ایتمش ایسه‌ده — هر زمانده اکسیك اولمیان رقبانك ده سعایتیله — اومدیغی قدر مظهر قبول اوله‌مایوب مرکب اولدیغی (٣٦٦) جزؤدن آنجاق (٨٠) جزئی انتخاب ایدیلدیکنه متأثر اولدی . وشکایت آمیز بر منظومه یازارق (ایران) ه کیدوب بر مدت صوکرا اوراده ارتحال ایله‌دی . مثنویاتنك اکثری معنیدار و روحنوازدر .

آثاری :

(١) سلیماننامه : (٣٦٦) جزؤدن و (٤٩٩) مجلدن مرکب جسیم بر اثر اولوب بعض جزؤلری (استانبول) کتبخانه‌لرنده واردر . ابیاتندن :

حمد ایدملم جان ودلدن اول مجیده بی حساب	مهر ایدرسه بیل سلیمان تختنه مرکب اولور
بولدی خلقق کن دیمکله چرخ وماه وآفتاب	قهر ایدرسه قوم نوحی غرقه ویرر بحر آب

(۲) سلاحشورنامه : مستشرقیندن (بارون اشلاختا اوقتار) معرفتیله (ویانه) ده طبع اولوندیغی کبی برقسمی‌ده مؤخراً (رومادە) طبع ایدلمشدر .

(۳) شطرنج نامهٔ کبیر : برنسخه‌سی (نور عثمانی) کتبخانه‌سنده موجود اولان بواثرینی (۹۰۹) تاریخنده (بالیکسر) ده تألیفنی ایتدیکی وقرق قادار مؤلفات سائره‌سی ده اولدیغنی بیان ایدییور .

(٤) قطب‌نامه ـ قصهٔ میدیللی : وندیك وفرانسزلرك (میدیللی) آطه‌سنه هجوملرینی مبین تاریخی ومنظوم براثر اولوب برنسخه‌سی (غلطه مولویخانه‌سی) کتبخانه‌سنده واردر .

(٥) حیات وممات : اخلاق وتصوفدن باحث فارسیدن مترجم منثور براثر اولوب برنسخه‌سی (بشیکطاش) ده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

بو اثرینك باش طرفلرنده بالمناسبه (سلیمان نامهٔ کبیر) ینك (۸۲) نجی جزئی اتمام ایتدیکنی یازییور .

(٦) پندنامهٔ افلاطون : حفظ الصحه‌یه دائر اوفاق قطعه‌ده مترجم براثردر . صنایع نفیسهٔ اسلامیه شعباتندن اولان (صنعت خط) ه ده وقف اولدیغنه خط دستیله محرر اولوب نسخه‌سی (موزهٔ همایون) کتبخانه‌سنده موجود اولان (کلستان) شاهددر . نهایتنده‌کی کتبه‌سنده اسمی : (الیاس بن خضر المتخلص بالفردوسی) دیه یازییور .

انتخاب مسکن خصوصنده (لطیفی) تذکره‌سنده مندرج مثنویسندن :

کل ای واضع ایشیت سوزون حکیمك	اکر کیم وار ایسه طبع سلیمك
دیلرسه‌ك وضع ایده‌سك بر عمارت	اکر کوی و اکر شهر و ولایت
کرك سیر ایلیه‌سك یر یوزنده	یورویه‌سك یوجه‌سنده دوزنده
بولاسین بر یری کیم اوله عالی	نهالندن یکا اوله جبالی
آچیق اوله ولی غربی هواسی	اوکی صحرا و طاغ اوله وراسی
دوشه بر اولو صو غربی یانه	یورویه آنده صندلله سفینه
یوزوندن هرچن بحرك اسه ریح	ویره انفاسی اول آرایه ترویح

(۷) ترجمهٔ جامه‌شوی نامه : اصل اثر فارسی اولمق اوزره دوقوز بابه منقسم اولوب اساساً (نصیر طوسی) طرفندن تألیف ایدلدیکی و برباب علاوه‌سیله ترجمه اولوندیغی اثرك باشنده محرردر . مختلف قوماشلر وسائره‌یه عارض اولان لکه‌لرك ازاله‌سندن باحث اولوب تاریخ صنایع نقطه‌سندن اهمیتی حائزدر . (۹۱٤) تاریخنده ترجمه ایدلدیکی نهایتنده‌کی منظومه‌دن آکلاشیلمقده‌در .

(۸) دعوت‌نامه : (۸۹۳) ده (بالیکسر) ده تألیف ایدلدیکی مقدمه‌سنده مسطوردر . علوم غریبه اصحابی میاننده اهمیتله تلقی ایدیلن (دعوتیه) لرك انواعندن باحث اولوب سکز باب اوزره مرتبدر .

(٩) مناظرهٔ سیف وقلم : برنسخه‌سی (ملت) کتبخانه‌سنده واردر . (٩٨٠) تاریخنده (بالیکسر) ده تألیف ایتدیکنی یازییور .

(١٠) فراستنامه : بویله برأثری اولدیغنی (مناظرهٔ سیف وقلم) مقدمه‌سنده ذکر ایدییور.

(١١) حدیقة الحقایق : کذا .

(١٢) تجنیسات : کذا .

(١٣) طالع مولود کبیر : کذا .

(١٤) حدیث احسن : کذا .

فضلی علی چلبی « قره فضلی — سراج زاده »

ذاتینك جمله تلامیذندن شهری الاصل اولان بوذات (قره فضلی) لقبیله مشهور ایدی . مشارالیهك نامی عاشق وحسن چلبی تذکره‌لرنده (محمد) یازیلیدر . سلاطین عثمانیه‌نك خدمت کتابتلرنده بولونه‌رق (فضلی اولدی) جمله‌سنك ناطق اولدیغی (٩٧١) تاریخنده کوتاهیه‌ده وفات ایله‌دی . اشعاری سایسی ومتین اولوب (خسرو وشیرین) طرزنده بش بیك بیتلی (همای همایون) عنوانلی بر منظومه‌سی ودیکر بر قاچ مثنویسیله کلستان سعدی‌یه نظیره مقامنده (نخلستان) اسمنده‌کی بر کتابی وکرمانینك (روضة الانور) وخجندینك (بدیع الاسحار) نه تقلیداً یازدیغی (کل وبلبل) نامنده ومثنوی طرزنده مشهور برمنظومه‌سی واردرکه برنسخه‌سی نورعثمانی کتبخانه‌سنده موجوددر . بومنظومه مورخ (هامر) طرفندن آلمانجه‌یه نظماً ترجمه ایدیله‌رك اصلیله برابر (١٨٣٣) ده (ویانه) ده طبع ایدلمشدر . قابلرینك برنده بابل دیکرنده کل رسمی واردر .

ابیاتندن :

لیلی‌نك مجنونی شیرینك دلا فرهادی وار
کار عشقی بارکه صور هرصنعتك استادی وار

دوکه قانن اهل حقك ظلم ایله ناحق یره
چون بیلیرسك پادشاهم یرده قالماز قانمز

(کل وبلبل) مطلعندن :

مد بسم‌الله اولدی ایله نکاه
کلبن . کلشـن کلام الله
کلشن جان آنکله زیبادر
بلبل دل آنکله کویادر
اولدی هر حرفی برکل رنکین
بولدی زینت آنکله کلشن دین

فضولی « محمد بن سلیمان — بغدادی »

عراقده ساکن قبائل اترا کدن (بیات) قبیله‌سندن اولوب محل اشتهاری (بغداد)در [١]. عثمانلیلرجه (رئیس الشعرا) نامیله یاد اولونور برشـاعر حقایق آکاهدر . وجدانـه مغلوب اولدیغی زمان تقلیدی ناقابل برموجدور . تاریخ ادبیات عثمانیه‌جه (سنان پاشا) دن صوکره کلنلرك برنجیسیدر . فقط افکار حکمتده آکا شاکرد اولامازء لکن طبیعت شاعرانه‌ده آکا استاد اوله‌بیلیر. نظم ونثری کندینه مخصوص برلطافتی حائزدر. هله غزلیات عاشقانه‌سی اوقدر لطیف ومؤثردرکه تعریف قبول ایتمز. صنعت ایله ساده‌لکی کال سوزشله امتزاج ایتدیرمشدر. نثرینك اك مشهوری (نشانجی محمد پاشا)یه یازدیغی شکایتنامه‌سیدرکه دیوانـنك باشنده مطبوعدر.

---

[١] « هاشم ناهید بك » ك « عراق تورکاری » نام مقاله‌سندن :

« فی الحقیقه « بغدادی » دیه شهرت بولمش اولان « فضولی » ؛ «بایات» عشیرتندندر . بوعشیرت ، بوکون : عراقك اك کوزل، اك شیرین برتورك قصبه‌سی اولان « کفری » جوارنده کوبلی حالنده یاشیور. بغداد شهرینك ایچ محله‌لرندن برقسمی یله تورك اولدوغی ایچین فضولینك بغدادشهرینه منسوب اولماسی غریب کورونمز . آنجق فضولی‌یه «بعدالی» دیلمسی، بویوك شهرلر جوارنده‌کی اهالینك هرزمان اوشهره نسبت ایدلمسی اعتیادندن ایلری کلش ظننده‌یز .

فضولینك بیات عشیرتندن اولدوغی عراق تورکارنجه شایعدر. بواعتبارایله فضولی‌یه قارشی برهمشهریلك حسی‌ده اونلرده موجوددر .

فضولینك بوکسك دهاسی، وعراق تورکاریله اولان حسی قرابتی؛ اونك دیوانی الدنالده، ومصراعلرینی دیلدن دیله دولاشدیریر . استانبولده سـاده منورلر فضولی‌یی طانیرلر ، حال بوکه عراقده هر یانیق کوکلك وهرمحزون دوداغك ایلك طاتدیغی عشق میوه‌سی فضولینك اثریدر . اربیلك ، کرکوكك ، صلاحیه‌نك باشلی باشلی اغالرینك دیوانخانه‌لرنده ؛ دبی برمراسم حسی ویرن عمومك حرمت وسکوتی اورتاسنده اونك الهی سسی و نفسی بر قلب کبی چرپار . فضولی ، عراق تورکارینك بدیعی ذوقنی جانلی اولاراق ادامه ایتدیرن ویوکسلتن برعاملدر » .

آثاری مشهور دیوان بلاغت عنوانیله (فارسی دیوان) [اوتوز بیك بیتلی برده عربی‌دیوانی کوردیکنی (جواهر ملتقطه) صاحبی لبیب افندی روایت ایلیور .] (لیلی ومجنون) [١] منظومه‌سی، حسین واعظك (روضة‌الشهدا) [سلطان مرادثالث دورنده مأموریتله مصرده وفات ایدن کلیبولیلی شاعر (جامی افندی) نك‌ده بعضی الحاقات ایله ترجمه ایتدیکنی ریاضی افندی نقل ایدیورکه بواثرك برنسخه‌سی (مغنیساده) (مرادیه) کتبخانه‌سنده‌منظوم‌اولدی]. سنك توسیعاً ترجمه‌سی اولان (حدیقة‌السعدا) سی (محاورهٔ رند و زاهد) [١٢١٥ ده مصطفی سالم اسکداری طرفندن ترجمه‌اولونمشدر] ، فارسی (صحت ومرض) رساله‌لری،علم کلامدن (مطلع‌الاعتقاد) دن عبارتدر . (مولاناجامی) نك فارسی (حدیث‌اربعین شرحی) نی‌ده ترجمه ایتدیکی (کشف‌الظنون) ده مندرجدر. وفاتی (کوچدی فضولی) ترکیبنك‌ناطق اولدیغی (٩٦٩) ده قبری (کربلا)ده مشهد امام‌حسین (رضه) ده‌در. آثارندن (مطلع‌الاعتقاد) ایله (حدیث اربعین) شرحی غیر مطبوعدر :

دیوانك مطلعندن :

قد انار العشق للعشاق‌منهاج‌الهدی
سالك راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا

ابیاتندن :

اولسه استعداد عارف قابل ادراك وحی
امر حق ارساله هر ذره‌در بر جبرئیل

ایلسه‌ك طوطی یه تعلیم ادای کلمات
سوزی‌انسان اولوراما اوزی‌انسان اولماز

دوست بی‌پروا فلك‌بی‌رحم دوران بی‌سکون
دردچوق‌همدردیوق دشمن‌قوی طالع‌زبون

مصارعندن :

الدن کلدیکی خیری دریغ ایتمه کدالردن

برعجب میدر محبت‌کیم ایچن هوشیاراولور

کیم بیلیر عالمده عنقا اشیانی قنده‌در

[١] سلطان جم مادحلرندن‌ادرنه‌لی(شاهدی) نکده (لیلی‌ومجنون) منظومه‌سی وار در .

فكرى درويش چلبى « ملاماشى زاده ـ استانبولى »

فضولى معاصرى اولان عثمانلى شاعرلرينك متميزلرندن وزمرهٔ قضاتدن اولوب مولداً استانبولى‌در . پدرى آماسيه قاضيسى ايكن وفات ايدن (ماشى شمس‌الدين افندى) در . (درويش چلبى) ناميله معروفدر . (مهر وناهيد) ، (بهرام وزهره) ، (شكوفه‌زار) ، (ابكار افكار) اسملرنده‌كى منظومه‌لرنده خوش آينده ابياته تصادف اولونور. سهى تذكره‌سنده (خورشيد ومهر) اسمنده برمثنويسى دهااولديغى محرردر. مسائل علم‌كلامدن باحث اوچيوز بيتلى بر منظومه‌سى اولديغى‌ده عاشق چلبى نقل ايدييور .

فراقى عبدالرحمن چلبى « كوتاهيه‌وى »

طريقت زينيه مشايخندن كوتاهيه‌لى بر ذاتك مخدوميدر . اكمال تحصيلدن صوكره سلك پدره سالك اوله‌رق تصفيهٔ باطن ايله‌دى. وعظ وارشادندن بك‌چوق كيمسه‌لر مستفيد اولمشدر. (٩٨٣) ده وطننده ارتحال ايتدى. (٩٦٤) تاريخنده (اخلاق محسنى) يى ترجمه ايتمشدركه بر نسخه‌سى اندرون همايونده (روان اوطه‌سى) كتبخانه‌سنده‌در .

ابياتندن :

كلشننده عالمك بو سره ايرمز هيچ كس　　زاغلر آزاده و بلبل كرفتار قفس

ديمه هر بر غبار اولمش كدايه خاك رهدر بو　　فناملكنده چوق توزلرقوپارمش پادشهدر بو

مصارعندن :　　نيدهيم ال ويرديكن دنيا باكه شمدنكرو

نقلياتنك قسم اعظمى اسرائيلياتدن عبارت اولان (فرق سؤال) نامنده‌كى مطبوع اثرك مقدمه‌سنده‌كى عباره‌يه كوره بو ذاته نسبت ايديليورسه‌ده داعئ اشتباهدر .

فريدونه احمد بك « پاشا »

اسكى عثمانلى منشيلرينك الك بناملرندن اولوب شهيردر. وزير اعظم (صقوللى محمد پاشا) نك

سر کتابتندن نشئت ایتمشدر . نام ادیبانه‌سنه منسوب اولوب تاریخ عثمانی وتاریخ ادبیات عثمانیه نقطه‌لرندن حائز اهمیت بولونان والسنهٔ ناسده (فریدون بك منشآتی) دیه مشهور اولان مطبوع ایکی جلد کبیر (منشآت السلاطین) عنوانلی اثر معتبرك صاحبیدر . بو اثرندن باشقا صقوللی محمد پاشا نامنه (سکتوار) محاربه‌سندن اعتباراً ایکی سنه‌لك وقایعدن باحث (نزهة الاخبار) اسمیله تاریخی وسکز باب اوزره مرتب (مفتاح جنت) نامنده‌کی اخلاقی رساله‌سی واردر . وفاتی (نشانك قالدی دنیاده فریدون) مصراعنك دلالت ایتدیکی (٩٩٠) تاریخنده مدفنی حضرت خالد جامع شریفنك قبله جهتنده‌کی قبرستاننده تربهٔ مخصوصه‌سنده‌در . (سکتوار سفرنده بولوندیغی زمان اظهار ایله‌دیکی جلادتی حضرت قانونینك مظهر تقدیری اولمش ایدی . تربه قپوسی صولنده اتباعنه مخصوص مزارلق قپوسی اوزرنده منقوش (آمنت بالله . . . . .) یازیسی بعض خطاطین قولنه کوره رئیس الخطاطین (شیخ حمدالله) مرحومك اولمق اوزره منقول ایسه‌ده حفیدی محمد دده) نك تلمیذی اولوب (١٠٢٣) ده وفات ایدرك شیخك جوارینه دفن ایدیلن (حسن اسکداری) نك اولدیغی جوار ایوبده مدفونین رساله‌سنده محرردرکه تاریخده مساعددر . مفتاح جنت رساله‌سنده‌کی منظومه‌سی :

دوستلقدن بوکون ای اهل وفا دنیاده
صدق واخلاصله بر خیر دعادر مقصود

سکا هرکیم که دعا ایده فریدون احمد
ایلیه عاقبتین حضرت مولا محمود

فرحی « آق حصاری »

شعرای مولویه‌دن بر ذات اولوب (آق حصار) لیدر . بیك کسور تاریخلرنده (استانبول) ده ارتحال ایله‌دی . (عاشق چلبی) فرحی‌یی حج شریف زیارتندن عودتی متعاقب استانبولده کوردیکنی ومعمریندن بر ذات اولدیغنی روایت ایدییور .

سلطان بایزید ثانی :

هر آه که پیدا شود از سینهٔ چاکم
ابری شود وکریه کند برسر خاکم

بیتنی انشاد بیوره‌رق تنظیرینی امر بیوردقلرنده صاحب ترجمه فرخی :

هر داغ که رسته شود در دل‌چاکم
لاله شود و پای زند بر سر خاکم

بیتیله تنظیر ایده‌رك مظهر التفات شهریاری اولمشدر . قطعهٔ آتیه دخی اشعار عاشقانه‌سندندر.

دله بر دم غمکی ایتمه‌دك اکسك صنما
اکر آدملك‌ایسه انجق‌اولور وار اولاسین

بیله‌سین حالنی هردم نه چکرمش عاشق
کوره‌یم عشقه دوشوب سنده کرفتار اولاسین

فهیم مصطفی چلبی «قریم - استانبولی»

دکرلی شعرادن اولوب شهیردر . (اونجی زاده) شهرتیله بنام ایدی . مصر والیسی (ایوب‌پاشا)نك کتابتنده بولوندی . عودتنده (ایلغین) قصبه‌سنده (وفات شاعر) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٥٨) تاریخنده ارتحال ایتدی . غیرمطبوع دیوانی واردرکه اون‌سکز یاشنده ایکن ترتیب ایله‌مشدر .

ابیاتندن :

سبب رفعت اولور غم بیمه افتاده‌ایسه‌ك
بر بنا تا که خراب اولمایه‌معمور اولماز

تیره دل کسب صفا ایلیه‌من عاشقدن
سایه خورشید قرین اولمغله نور اولماز

عشق هر قالب بی روحه تجلی ایتمز
تودهٔ مرقد موسی جبل طور اولماز

دل کرك زیب سلاح ایله شجیع اولماز مرد
پنجهٔ شیر مصورده بلی زور اولماز

فامی اسماعیل افندی «آمدی»

علماء شعرادن برذات اولوب (دیاربکر) لیدر . (١١٠٥) ده اسکدارده ارتحال ایلدی. اوچ بیك بیت اوزرینه منظوم فرائضی و مرتب دیوانی واردر .

ابیاتندن :

نه ممکندر دله اول غمزه‌دن بی وهم وباك اولمق
شفاسی اولمیان بیماره صحتدر هلاك اولمق

فصیح احمد دده «استانبولی»

شعرای مولویه‌نك سرآمدانندن اولوب شهیردر . (دوقه‌کین زاده) شهرتیله بنام در . (کوپریلی‌زاده فاضل احمدپاشا)نك خزینه‌سی کاتبی ایدی . جاذبهٔ عشق مولا ایله مسلك‌مولانایی اختیار وغلطه درکاهنده (شیخ غوثی مولوی) یه انتساب ایتدی . وفاتی (کوچدی باقی‌ملکینه درویش فصیح مولوی) [بوتاریخ شاهینکر ایکدر انشاد ایده‌رك برطاشه یازدیروب کوندرمکله بوندن اول نهادی محمد افندینك (جلوه‌کاه اوله فصیحه کلشن دارالنعیم) تاریخنی حاوی اولان طاشك یانینه تبرکاً دیکلدیکی ایچون دده مرحومك سنك مزاری ایکیدر] مصراعنك دلالتی اولان (١١١١) تاریخنده قبری (غلطه‌مولویخانه‌سی) نده‌در . آثاری السنهٔ ثلثه‌ده دیوانی ایله (مناظرهٔ کل‌ومل) ، (مناظرهٔ شب‌وروز) ، (خسرو وشیرین) ، (محمود وآیاز) ، (بهشت‌آباد) ، (تنبا کونامه) اسملرنده‌کی رسائل لطیفه‌سندن عبارتدر . بعض قدرشناسان مشارالیهك دیوانی ینه کندینه یازدیررلردی . اجرت حاصله ایله تعیش ایدردی . کدیلره منجذب ایدی . فن تصویرده‌ده ماهرایدی . ابن‌الامین محمودکمال بکك کتبخانه‌سنده مشارالیهك اثر مهارتی‌اوله‌رق برکدی رسمی منظورم اولمشدر .

ابیاتندن :

حال دلی سوأله نه حاجتکه دمبدم   سویلر زبان حال ایله هر برنکاهمز

برك و بارندن بزال چکدك بو فانی کلشنك   میوهٔ مقصود ایستر اولسون ایستر اولمسون

ایتمش قبول فیض نفس تا دم ازل
اولسه عجبمی ناله ایله سرفرازنی
کسب ایلمش حرارت شمسی فراق ایله
سوراخ شرحه‌لر تن لاغر نمای نی

ایکی عالم کونشی برج سعادتده ایکن   والدیننه نیجه ویرمیه مولا شرفی
چشم عبرت ایله ای دل نظرایت غواصه   آلیجق درینی یابانه آتارمی صدفی

فنی محمد دده «استانبولی»

صدر اعظم آولونیه‌لی (ایاس پاشا) احفادندن اولوب عرفای مولویه‌دن واستانبولده یتیشن ذکرلی شعرادندر . آثار شعریه‌سندن بوغاز ایچی اوصافنی مبین (سواحلنامه) سی مشهور ومطبوعدر . (١١٢٧) تاریخنده روم‌ایلی حصارنده وفات ایده‌رك قبالر مزارستاننه دفن ایدلدی . مرتب دیوانی وارسه‌ده غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

سکندر سیر ایسه‌ك ده‌سدنطق ایت پیش کاملده   فلاطون حقیقت بینه نقل ماجرا اولماز

عاشق که وضوء ایله‌میه اشك تریله   ساجد اوله‌ماز قبلهٔ مقصوده یریله
رشك ایلرم اول عاشقه کیم بزم بلایه   زینت ویره فوارهٔ خون جکریله

مصارعندن :

مشهور مثلدر عاشق چوق ناز اوصاندیرر

آسوده‌لك مراد ایسه درویش مشرب اول

دنیاده دردی غیرت اقران چکن چکر

فیضی افندی « بروسوی »

ارباب عشق واخلاصدن طبیعت شعریه یه مالك بر ذات اولوب (بروسه) واعظلرندن (حسن افندی) نك مخدومیدر . مرتب دیوانی (ملت) کتبخانه سنده واردر . (١١٨٥) تاریخنده وطننده ارتحال ایله دی . دیوانك مطلعندن :

سر نامه اولور مطلع انشاء بسم الله　　اولور گنجینهٔ نظمه کلید اجزای بسم الله
کلامك نافذ اولمز شاه اولوب اتسك دخی فرمان　　چکر کتاب عشق البت اکا طغرای بسم الله
هزار عجز ایله تألیف ایلمشدر شرحی کشاف　　کورن ترکیبی جزئی صانور معنای بسم الله
القدر گرچه هر مطلبده مقصود اول و آخر　　کلامی جرا ایچون کلدی مقدم بای بسم الله
سوزك آب حیات اولسه سزادر مردهٔ عشقه　　رواندر چشمهٔ گفتاره چون مجرای بسم الله
یازلسه خامهٔ همتله بالای مقالاته　　ویرر سرلوحهٔ مکتوبه رنك املای بسم الله

مطول بر کتاب اولسه اگر منظومه ای « فیضی »
گرکدر صفحهٔ اولده بر امضای بسم الله

فائق عثمان افندی « کورجی زاده — اماسیه لی »

علماء شعرادن بر ذات اولوب (آماسیه) لیدر . (١١٧٠) تاریخلرنده وطننده ارتحال ایله دی . (بورمه مناره) اتصالنده بنا ایتدیکی کتبخانه جوارنده مدفوندر مرتب دیوانیله (حدیث اربعین شرحی) واردر .

فطنت زبیده خانم « استانبولی »

شهری الاصل اولوب شیخ الاسلام (ابو اسحق زاده اسعد افندی) نك کریمه سیدر . مشهور ومطبوع دیوانیله ابقای نام ایتمش بر عثمانلی شاعره سیدر . وفاتی (١١٩٤) تاریخنده در. صاحبهٔ ترجمه نك قبری قطعی بر صورتده تعیین ایدیله مه دی . کتابیات و تراجم احوال متخصصی (عصمت افندی) مرحومدن نقلاً حضرت خالد (رضه) تربهٔ شریفه سی آرقه سنده کی صیرتده اولدیغی منقولدر .

ایوبلی اکثر ذواتکده سماعاً نقللرینه کوره (فسخانه) یه کیدن جاده‌نك صاغنده‌کی الیوم خراب بر تربه‌ده بولوندیغی مرویدر .

بر احتماله کوره‌ده عائله‌سی قبرستانی دیمك اولان (چهارشنبه) ده‌کی (اسماعیل آغا) جامع شریفی قبرستاننده اولدیغی محتمل سه‌ده ایدبن تحریاتده سنك مزارینه دلالت ایده‌جك بر اثر کورولمه‌مشدر . (عبدالله ایوبی)نك ایوب سلطان و جوارینه مخصوص اولان مجموعهٔ وفیاتنده (شیخ الاسلام مرتضی افندی) بحثنده « تربهٔ شریفه حریمنده جانب یسارده‌کی دیواره متصل مدفوندر . شعرادن درویش افندی زوجه‌سی فطنت خانم دخی حوارلرنده مدفوندر » عباره‌سی مندرجدر . مخدرات قوم ایچنده مدار مفخرت عد اولونه‌جق بر نادرهٔ بلاغتدر .

بر غزلی :

تذلل ایله دوکمه آبرویك عزت ایسترسه‌ك مثال کوهر شهوار قدر و قیمت ایسترسه‌ك
صاقین تاخ ایتمه وضع بی تمکله کمسه‌نك عیشن نوال سفرهٔ بزم جهاندن لذت ایسترسه‌ك
جهانه نشوهٔ شوق و صفا بخش ایله فیضکله می براق وش بو بزمکهده صفوت ایسترسه‌ك
جفای زخم چرخه سینه کر فص نکین آسا مراد اوزره جهانده نام و شان و شهرت ایسترسه‌ك
اولور انجامکاری درد سر می خواره‌نك فطنت می معنیٔ رنکین ایله مست اول عشرت ایسترسه‌ك

الفاظنده‌کی نجنت بك چوق شاعرلری غبطه‌یه دوشوره‌جك مرتبه‌ده آزدر . طبعنده‌کی جودته افاده‌سنك سلاستی واختیار ایتدیکی مضامینك رقتی ایکی شاهددر . فقط فکرنده بعض کونا محدودیت کورولورسه‌ده ینه عمومیتی اعتباریله شایان تقدیردر .

ابیاتندن :

طبیعت روشن اولماز اولدقجه دیدهٔ حق بین
آلیرمی بیت بی روزن ضیا خورشید انوردن

توکل بادبانن قیل کشاده فلك الخلاصه
اسر بحر املده بر موافق روزکار البت

قالیر تا صبح محشر نشوهٔ شوق محبتله شراب عشق فطنت نوش ایدن دلده خمار اولماز

« فطنتا » آرایش دنیایه ایتمز اعتبار کوهر پاك معارفله اوکیم زینتله‌نیر .

مصارعندن :

فصل بهار مرغ خوش آوازی سویله در .

اوله‌نجه خسته قدرین بیلمز آدم صحتك

آفرین ارباب عشقك قوت بازوسنه

فیضیٔ اسکداری « صدرالدین زاده فیض‌الله افندی »

ارباب علم وادبدن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . اکال تحصیلدن صوکره (اسکدار) محکمه‌سی کتابتنده ایفای وظیفه ایله مشغول اولدی. (١١٨٠) کسور تاریخنده ارتحال ایتدی. مسکنلرده مدفوندر . (١١٨٠) تاریخنده (شاهدی) منظومه‌سنك عروض وتقطیعنی مبین مفصل بر اثر یازمشدر . برده (شاهدی) سیاقنده بر منظومه‌سی واردرکه مطلعی بودر :

تاکری الله واحد بردر اولودر هم جلیل
حمد اوکمك حب‌سومك دوسته‌دیرهم خلیل

طریقت بکتاشیه منتسبلرندن اولدیغی مقدمه‌سی منظومه‌سنده‌کی

« زمرهٔ بکتاشیاندن مورهٔوی محمود کدا »
جمع ایدوبن دیدی نامن بحسب الاقتضا

بیتندن اکلاشیلان ذاتکده تورکجه ورومجه بر منظومه‌سی واردرکه مطلعی بودر :

چالاب نامی ثئو انا بر اینسان
پیروفتی نی دی پیستی ایمان

آنکلوس ملك خاروس عزرائیل
پارازیسو جنت پیشختی دی‌پس‌جان

فاضل حسین بك « صفدی »

شعرای‌بنامدن اولوب تولدی عکا جوارنده‌کی (صفد) قصبه‌سنده‌در . مشهور (ظاهر عمر)

احفادندندر . حال صباوتنده اندرون همايونه آلنه‌رق اوراده تحصيل و تربيه كورمشدر . (دفتر عشق) عنوانيله (خوبان‌نامه) ، (زنان‌نامه) [فرانسزجه‌يه ترجمه اولونمشدر] اسمنده‌كى اثرلرينك قسم كليسى كرچه بك رندانه وعادتا پرده‌بيرونانه يازلمش ايسه‌ده معنيدار مقدمه‌سى مقبول ادبادر. ديوانيله (دفتر عشق) ى مطبوعدر .

نور پاك نبـوى باعث ايجـاد فلك
ايكى شاهد بوسوزه نوع بشر جنس ملك

مطالعلى نعت نبويسى مشهوردر .

منفياً ردوسـده مقيم ايكن عما طارى اوله‌رق مؤخراً اسـتانبوله كلمشدر . وفاتى : (كوچدى فضل بك كيجه احبابى نالان ايلدى) مصراعنك دلالت ايله‌ديكى (١٢٢٥) تاريخنده مرقدى جوار حضرت خالد ده (قيزيل مسجد) قبرستاننده‌در . (شهيد سعيد سلطان سليم ثالث) ه سويله‌ديكى مرثيه‌سى جكرسوزدر . بيرمغانه تقديم ايتديكى قرض سندى غايت خوشدر .

ابياتندن :

نه صاحب همته منت نه بى‌همتدن ايت شكوا
كوكل معلومك اولسون خير وشر اللهدندر هپ

حريص اولور كشى بك منع اولنديغى فعله
رواج بادهٔ‌يه فرط يسـاغدر باعث

مصارعندن :

بيلنير قدر عبا موسم باران اولسون

دفتر عشق مقدمه‌سندن :

بسم ابروى سـياه جانان — قصهٔ عشـقه كركدر عنوان
بعده حمده سزادر بيچون — ايله‌ين حسن ايله عشقى مقرون
چون جمال اولدى صفات ذاتى — حسنه ويردى بو عجيب حالاتى
قدرت جاذبهٔ رحمـانى — شـعلهٔ محرقـهٔ ربانى
نه‌در اول جاذبه‌ده اول تأثير — چشم وابروده نه‌در اول تسخير
صفت حضرت مولادر حسن — عكس مرأت مجلادر حسـن
قطره‌در ظاهر اولان دريادن — ذره‌در شـعلهٔ بى همتادن

برادرى (كامل بك) ده متوسط برشاعردر .

فهيم سليمان افندى « خواجه — استانبولی »

فضلای شعرادن اولوب شهریدر . درسعادتده بك چوق ذوات کندیسندن فارسی اوقومشدر . بعض مناصب دولتده بولونەرق (ناله قانون انس حن کتدی سایان فهیم) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٢) تاریخنده درسعادتده وفات ایتدی . مدفنی تعیین ایدیلەمەدی . (غلطه مولویخانه‌سی)نەدفن ایدلدیکی روایتنه عطفاً قبری درکاه‌منذ کور خاموشانندە آرانديسەده بولونامدی . (تذکرهٔ دولتشاهی) (تذکرهٔ علیشیر) و (تذکرهٔ سام میرزا) دن بعض اخلاقت ایله (سفینة‌الشعرا) نامیله ترجمه ایله‌دیکی کبی (صائب اصفهانی) نك بعض غزلیات منتخبه‌سنیده شرح ایتمشدر . سفینه ایله مرتب دیوانچه‌سی مطبوعدر . اشعاری حکیمانه‌در . .

ابیاتندن :

روحدر قالب انسانه « فهیما » عرفان — هیکل بی هنران عد اولنور سنك مزار

شهد راحت کسب ایدر تدبیر منزل ایله‌ین — آلدی ارباب حکم بو حکمتی زنبوردن

کسر خاطر ایله‌ین نقش مجازاتی کورور — صورت بدعکس ایدر آینهٔ مسکوردن

حج اکبرسه غرض صورت پرستیدن نجوب — زاهدا کل طائف اول بر کرەده دل کعبه‌سین

بزه عرض جمال ایتزمی بلقیس امل آخر — « فهیما » خاتم داغ محبتله سلیمانز .

« فهیما » شاعران بوالهوسده قالمامش انصاف — قناعت ایله‌مز مضمونه دیوانی چالار چرپار

مصارعندن :

اولماسون همرازی یارب کیمسه‌نك اهل نفاق

تا قیامت فصل اولونماز شورش دعوای عشق

فهمی بك « سلیمانیه پاشازاده ابراهیم فهمی بك »

(اسقودره) مضافاتندن (بکلین) قضاسی اشراف وخاندانندن محب طریق مولوی برذات اولوب طورونی (سالم بك) طرفندن سویله‌نیلان

نقطهٔ اشکمله سالم تاریخ فوتن دیدم
اولدی فهمی بك بقاده بلبل باغ نعیم

تاریخ منقوطنك دلالت ایتدیکی (١٢٧٠) ده مماکتنده ارتحال ایله‌دی. متوسطین شعرادن محب آل‌عبا برذات پاکیزه صفات ایدی . دیوانی (١٢٨٧) ده طورونی (سالم بك) طرفندن جمع وطبع ایدلمشدر .

بر غزلی :

نادم اولور جهانده شرور وفساد ایدن — منکوبدر او حالتی هر اعتیاد ایدن
یوقدر خلوص و صدق کبی موجب نجات — محراب صدقه راحت ایدر استناد ایدن .
عصیاندن محافظه اعضای عقل ایدر — هیچ وارمی پادشه کبی حفظ بلاد ایدن
لج و ستیز ایدرمی یا بخت ویا چرخ ایله — شیرطنجه حکمت قدره اعتماد ایدن
بن کورمه‌دم که باشقاسنه بر زیان ایده — کندی ایشین بوزار ینه هپ برعناد ایدن
قلب بشر چو عرش الهیدر ای کوکل — مسرور اولورمی کسر قلوب عباد ایدن

دلبستهٔ محبت آل عبا اولور
«فهمی» ایکی جهانده سلامت مراد ایدن

فطین داود افندی « درامه‌لی »

متوسطین شعرادن وتذکره‌نویسلردندر . درامه اعیانندن (حاجی خالد بك) ك اوغلیدر. معلومات ابتدائیه‌یی بعدالاکمال مصره رحلتله عمجه‌سی نزدنده تحصیلی اتمام ایله‌دی. استانبوله نقل ایده‌رك دیوان همایون قلمنه داخل و (فطین) مخلصنه نائل اولدی . اخیراً تجارتخانهٔ عامره‌ده مقابله‌جی اولدی . (١٢٨٣) تاریخنده وفات ایله‌دی . (کوکصو) دره‌سنه ناظر قبرستانده مدفوندر . آثاری تذکرهٔ سالمه ذیل اولمق اوزره (١١٣٥) دن (١٢٧٠) کسور

تاریخنه قدر (خاتمة الاشعار) اسمنده‌کی مطبوع تذکره‌سیله مرتب دیواننده عبارتدر. تذکره‌سنه مکافاتاً رتبهٔ رابعه ایله تلطیف اولونمشدی .

ابیاتندن :

بر قرار اوزره دکلدر دائما اصحاب فیض نشوه کیم صهباده که موجود که نابود اولور

فؤاد محمد پاشا « کچه‌جی زاده »

السنه وادبیات شرقیه ایله معارف غربیه‌یه واقف، ادیب، برسیاسیٔ عثمانی اوه‌ب شعرای علمادن سابق الترجمه (کچه‌جی زاده عزت ملا) مرحومك مخدومیدر . نکته کولق وحاضر جوابلق کبی اوصاف ایله‌ده مشهور ایدی . آثار قلمیه‌سنده‌کی الك بیوك مهارتی مرسل‌الیهك ولو رتبهٔ کوچوك اولسون اطوار وتمایلاتنه موافق ادارهٔ لسان ایدیشیدر . سر عسکرلك خارجیه نظارتی کبی بك چوق خدمات مهمهٔ دولتده وایکی دفعه مقام صدارتده بولونه‌رق ایفای خدمت ایتمشدر . (١٢٨٥) تاریخنده تبدیل هوا طریقیله بولوندیغی فرانسه‌نك (نیس) شهرنده وفات ایده‌رك نعشی استانبوله نقل اولونوب سلطان احمد جوارنده‌کی تربه‌سنه دفن اولوندی . جودت پاشا مرحوم ایله مشترکاً تألیف ایتدکاری (قواعد عثمانیه) اسامزك اساسنه خدمت ایدن آثارنافعه‌دندر .

اشعار قدیمه‌لرندن :

زهر مردم کشدن امید شفا ایتمك عبث اولمه ممکنمی فوآدا سکا هیچ اغیار یار

بر غزلندن :

چاهه دوشسه دخی جاهه چیقارر یوسف‌وش رفعته وارمی تنزل کبی بر دوغری سبیل

مصارعندن :

جهانده چوق پاشایاندن بیایر زیاده کزن

جلای تربیه در آدمه جلای وطن

فائق صالح بك « مناسترى »

مشاهیر شعرادن فضیلتلی بر ذاتدر . سینوب متصرفلغندن انفصالندن صوکره متقاعداً استانبولده اختیار اقامت و (١٣١٧) سنه‌سنده رحلت ایله‌دی . روم ایلی حصاری قبرستاننده مدفوندر . مرتب دیوانیله (الفیهٔ سنیه) یعنی (١٠٠٠) (حدیث شریف شرحی)، رباعیات ترکیه وفارسیه‌یی جامع (پیمانه) و (عروض ترکی) جملهٔ آثار ادیبانه‌سندندر . عروض ترکی مطبوعدر. (الفیهٔ سنیة فی‌الاداب‌الاحمدیة) اسمیله (١٣٠٠) تاریخنده یازدیغی (١٠٠٠) حدیث شریف شرحی مبین اولان اثری (لاتحدثوا امتی من‌احادیث‌الایما یحتمله عقو[?]م) امر نبویسنه تبعاً مکارم اخلاق و محاسن آداب وتقبیح ظلم ایله تقدیس عدالت ، حکمت ، سیاست ، اولوالامره اطاعت ، ابوینه لازمهٔ حرمت ، علم شریفه رغبت ، ارباب‌معارف و فضائله رعایت ومحبت ، بین‌المسلمین عقدرابطهٔ اخوت ، یکدیکره معاونت ومظاهرت ، ابنای جنسمزله حسن‌معاشرت وادیلرنده انتخاب اولونمش احادیث شریفه ترجمه‌لرینی حاویدر . خط دستیله محرر نسخه‌سی مطالعه‌کذارم اولدی . اشعارینك برقسمی (خرابات) ده مندرجدر .

ابیاتندن :

دکلدر جای آرام اولمغه ملك سوا قابل
خدا عاشقلره کون‌ومکانی تنك کوسترمش

کربلای عشقه امعان ایله ایلرسه‌ك نظر
سوبسو سیرابهٔ خون شهیداندر هنوز

سنك مزارینه یازلمسی ایچون تحریر ایتدیکی رباعی :

بن معترف جرم و قصورم یارب — آلودهٔ چرکاب شرورم یارب
یاب کرم عفوکه دوشدم شیمدی — بر ملتجیٔ اسم غفورم یارب

نعت عاشقانه وحکیمانه‌لرندن :

بو چارطاق عالم زندان پر بلادر — هر فرد آفریده بر درده مبتلادر
بر کارخانه‌دزکیم کون وفساد ناسوت — هر آن و هر زمانده صد شعبده تمدرر
تسریر قبض وبسطی تأثیر حزن ووهمی — احلام و ابتلادر اضغاث و خولیادر
خوان امله اولمه سرکرم جام اقبال — زیرا امل المدر اقبال لابقادر

...ر مشايخ خالديه‌دن فيض‌الله افندی‌يه منتسب ايدی . مشار اليه منفياً مدلليده مقيم ايكن يازديغی برمكتوب منظومك آتيده‌كی بيتلری پك دلنشيندر .

كيمه دردم حكايت ايليه‌يم   كيمه كيمدن شكايت ايليه‌يم
درد دلدن حكايتم سكادر   ينه سندن شكايتم سكادر

پيمانه مطلعندن :

ای جام رحيق اشتياقی   رقصه كتيرن بونه رواقی
بوی می‌عشقك اولدی‌ساری   مست ايله‌دی عقل واصطباری
خمخانهٔ حكمتكده هر آن   اصحاب عقول دنك و حيران
كيفيت جام كبريايی   غشی ايتدی دماغ ماسوايی
ذرات سرادق عوالم   عشقك ايله اولدی مست دائم
شوقكله بلا سكون وآرام   دور ايتمه‌ده بی نهايه اجرام

فطنت خانم « خزينه‌دار زاده »

اردو قضاسنك (آيباستی) ناحيه‌سندن و (جانيكلی خزينه‌دار زاده سليمان پاشا) سلاله‌سندندر . مدت‌مديده طربزون واينكنده بولونمش اولان (خزينه‌دار زاده عثمان‌پاشا)نك كتخداسی (احمد پاشا) نك كريمه‌سی اولوب طربزونده تولد ايتمشدر . معلومات ابتدائيه‌سی طربزونده اكمال تحصيلی استانبولده‌در . علم خطه‌ده انتسابی واردر . مرتب ديوانی وارسه‌ده غيرمطبوعدر . (١٣٢٧) تاريخنده استانبولده ارتحال ايده‌رك ادرنه‌قپوسی خارجنه دفن ايدلدی.

بر مخمسندن :

غمزه‌لر كيم تاب ميدن كاه خون آلود اولور
لحظه‌ده بيك عاشق آشفته دل نابود اولور
نظرهٔ چشمك دخی احساندن معدود اولور
هر نگاهك آفت جان دل ينه خشنود اولور
نه بلايه دوشمش اول آواره الله عشقنه

بیاتندن :

کیم بیلیر درد اهلنك حالن ینه اهلی بیلیر
قیل ترحم دیدهٔ کریانه الله عشقنه

فریده خانم «بهار زاده کریمه‌سی ــ قسطمونیلی»

قسطمونی علماسندن وشعرادن اولوب (١٢٩٥) ده وفات ایدن (بهار زاده) دیمکله مشهور [١] (راشد محمد افندی)نك کریمه‌سیدر. تاریخ تولدی (١٢٥٣) ومولدی (قسطمونی)در. یدی یاشنده ایکن قرآن کریم حفظیله اشتغال ایدوب پدرندن عربی وفارسی تحصیل ایله‌دکدن باشقا خط (ثلث ونسخ) ده تمشق وبعد الاجازه سکز اون عدد (قرآن کریم) وبر او قدرده (محمدیه) یازمشدر . اون آلتی یاشنده ایکن اصلاً قسطمونیلی اولوب مأذوناً شهر مذکوره عزیمت ایله‌ین مجالس ضبطیه اعضاسندن (علی رائف افندی) ایله (١٢٦٩) سنه‌سی بالازدواج استانبوله کلمش ، زوجنك راحتسزلکندن دولایی برای تبدیل هوا (١٢٧٣) ده قسطمونی‌یه معاودت ایله‌دیکنی متعاقب افندئ مومی الیه وفات ایتمکله بر دها تأهل ایتمیه‌رك ازمانی تتبعه حصر ایله‌مشدر . (١٢٨٨) ده ایکنجی دفعه اوله‌رق استانبوله کلمش ، ایکی سنه قدر بوراده قالدقدن صوکره ممکتنه عودتله (١٣٢١) سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك اوننده (٦٨) یاشنده اولدیغی حالده وفات ایله‌مشدر . مدفنی قسطمونینك (آتا عمارتی) دنیان (یعقوب آغا جامعی) حضیره‌سنده پدر و والده‌سنك یانندهدر . سنك مزارنده منقوش نشیده ، قسطمونی علماسندن (صوفی زاده توفیق افندی) نك اولوب قسم تاریخیسی بروجه آتیدر :

کتورده چار تکبیر ایلدم تاریخی تام « توفیق » فریده خانمك اولسون مقامی جنت اعلا

---

[١] تذکرهٔ فطین ــ خاتمة‌الاشعار ــ مطبوعی ، ص ٣٣٠ ایله بو اثره عطفاً مشاهیرالنساء ــ ج ٢ ، ص ١٣٥ ــ ده « حمامی » دنیامسی افندی مومی الیهك ، قسطمونیده آیریجه بنا کرده‌سی بولونان مسجدی قربنده مدفون اولان امرادن (قرنکشاه جمال‌الدین آقسرایی) اولادندن اولوب مومی الیهك قسطمونیده انشا کرده‌سی اولان جامع وحمامی ٦٨٨ تاریخلی عربی العباره وقفیه‌سی موجبنجه متولیسی اولمسنه مستند اولسه کرکدر .

اشعارینی طوپلامق ، تنظیم ایتمك عادتی اولمدیغندن مخدومی (جمال افندی) و حفیدی (رائف بك) طرفندن اوراق آره‌سنده بولونانلردن ماعدا پك چوق اشعاری ضایع اولمش. طریقت (شعبانیه) یه انتسابی اولوب صوك درجه متواضع وخاطر شناس ایمش . پك آز زقاقه چیقار و دعوت وقوعنده‌اجابت ایدر ، لطیفه‌لری و حاضر جوابلقلریله بولوندیغی مجلسی تزیین وتنشیط ایلرمش [١] .

ابیاتندن :

فکر ایدوب بخت سیاهم قنی یاندم بو کیجه
جور دلدار ایله جانمدن اوصاندم بو کیجه

فرخ علی بك « چوروکصولو رشاد پاشا زاده ــ استانبولی »

ادبای عثمانیه ورجال ملکیه‌دن (چوروك صولو رشاد پاشا) نك مخدومیدر . مکتب ملکیه‌ده بعدالتحصیل پارسده پولتیقه‌مکتبنده اکمال تحصیل ایلیه‌رك خدمت دولته کیروب مقدمانه واقفانه برصورتده خدمات مشکوره ایفاسنه موفق اولمشدر. آخر مأموریتی بلغارستان قومیسرلکی ایدی . آمریقا اسپانیا محاربه‌سی اثناسنده سفارتله (آمریقا) ده بولونه‌رق پك مهم ر پورلر کوندرمش ایدی . (١٣٢٤) تاریخنده صوفیه‌ده ارتحال ایده‌رك جنازه‌سی استانبوله کتیریلوب قاضی کوینده قوش دیلی قربنده‌کی (محمود بابا) تربه‌سی جوارنده پدری یاننه دفن ایدلدی . ادبیاته ، تاریخه ، سیاسیاته واقف اولدیغنه آثاری شاهددر . کنج دینه‌جك بر سنده وفات ایتدی . باباسی کبی مزاحه مائل پك ذکی برذات ایدی .

آثار مطبوعه‌سی :

حکمت اخلاق		منثور
تعلقیات	داعیٔ تزییف لایفلحون	منظوم

---

[١] معلم (اسماعیل حق بك) طرفندن یازلمش اولان مفصل ترجمهٔ حالی قسطمونیده منتشر (دوغو) نام مجموعهٔ موقوته‌نك برنجی صاییسنده مندرجدر .

طبیعته (مرآت احدیت) عنوان عال العالی ویرن ارباب تدقیق منتسبین احدیته نه بیوك بر حقیقت نه جدی بر ماهیت ابراز ایله‌مشلردر . طبیعتی (دستکاه سر مدیت) بولنده تلقی ایدن اصحاب تعمیق معتقدین ربوبیته نه علوی بر هیولانه طبیعی بر اساس غرا کوسترمشلردر ! برقلب تصور اولنه‌بیلیرمی‌که اطرافنی احاطه ایدن بونجه تجددات وتحولات مختلفه‌ایله متحسس اولسونده اللهی حس ایتمسون . بروجدان اولورمیکه هر بری کندیسی ایچون برآمر مجبر حکمنده اولان بیك درلو حادثات و اشکاله بر طاقم سانحات واحواله محکوم اولسونده وجود واجب الوجوده حکم ایتمه‌سون ؟!

بر بدبخت بولنه بیلیرمی‌که هر نظرده بر بدیعه‌یه هر کوشه‌ده بر خارقه‌یه تصادف ایتسونده اللهی یاد ایلمسون ؟!

بر شکوفهٔ رنکینی ، نوزاد بر جنینی سیر وتماشا ایله مشحون اولوبده بر منظرهٔ بهشتیه‌یه ، بر نظرهٔ لاهوتی‌یه احترازانه صدفله اسیرانه مفتون اولوبده بر اورومجکك کچیردیکی زمانی ، بر . . . سودیکی عظمت وشانی و بر مأیوسك حیات نامنه سوروکله‌دیکی بارکرانه محاکمه ومو زنه ایله دخون اولوبده نتیجه‌سنده وجود خاص الخاص سر مدی‌نی لزوم قطعی ربوبی‌نی تسلیم ایتمه‌سون وتصدیق ایتمه‌مسی دکل بر صاحب قلبك ، حتی یورکاری جهنم طاشندن ، قفللری جنایت خسندن یاپلش اولان انسان جانورلرینك بیله الندن کلمز . طبیعت بر دستکاه وسیع الجوانبدرکه آثار بدیعه مصنوعات صمدانیه فضای هستی‌یه انجق اومقدس واسطه ایله چیقاریلیر . طبیعت بر میزان حساسدرکه درهم تعدیلی ظنوندر ، مادیات و معنویات ظواهر وبواطنی بهمه حال و آلت عظیم القیمتله طارتیلیر . طبیعت برقبله تمای ذوالوجوهدرکه عقل سایه‌ه هر ذره‌ده منظور صنیعهٔ ازلیه‌ینی هر نقطه‌ده مستور سجیهٔ صفتیه‌ینی تشهیر وارائه ایلر .

فکرت توفیق بك

توفیق فکرت مرحوم یوکسك بر عائله‌نك ، مملکتمزه کوره یوکسك تحصیل کورمش بر ولادی‌در . استاد اکرم رجائی زاده‌نك دلالتیله (ثروت فنون) جریدهٔ اسبوعیه‌سی قسم ادبی سر محررلکنه کچمش ، وبو زماندن اعتبارآده ادبیاتمز یکی بر دوره‌یه کیرمش ، لسان نظممز بویوك بر سربستی وچالاکی‌یه ، بر الاستیقیت وتراشیدکی‌یه مظهر اولمشدر . حتی بوکون کنج دیبلرمز بو دوره‌یه (فکرت ـ خالد ضیا) دوره‌سی دیرلرکه برینك نظمده ، دیکرینك‌ده نثرده او زمان ایچون برر قطب ادب تلقی ایدیلدیکنه دلالت ایدر . فی‌الحقیقه توفیق فکرت

خواجه ق ، مدیرلکله امرار حیات ایله‌دی و (۱۳۳۷) تاریخنده (استانبول) ده ارتحالی ایده‌رك (مرکز افندی) قبرستاننه دفن ایدلدی . تورکجه ، عربجه (خزینهٔ اسماء ترکیه) اسمنده‌کی قیمتدار اثر لغویسی مطبوعدر . برده یکدیگرینك مآلاً مقابللری بولونمق شرطیله آلتی لسان اوزره مرتب مفصل بر (ضروب امثال مجموعه‌سی) و مختلف موضوعلره دائر مقالات علمیه و لسانیه‌سی واردر .

ق

قورقود « شهزاده محمد قورقود »

سلطان بایزید ثانی شهزادکانندن اولوب فضل و عرفانی و طبیعت شاعرانه‌سیله تمیز ایتمش تصوفه ، موسیقی‌یه ، علم اخلاقه شدت انتسابی مناسبتیله آلایش دنیویدن نفسی بالکلیه تجرید ایدوب کندی افکارینه موافق ندماء و فضلا ایله امرار وقت ایتمکی الذ لذائذ بیلمش ایدی . (قورقودیه) اسمنده بر فتاواسی اولدیغی و آلات موسیقیه‌دن (غدای روح) نامنده برساز اختراع ایتدیکی (تذکرهٔ سهی) ده مندرجدر . فنون عربیه‌یه عائد بعض حواشی ورسائلی‌ده واردر . (ردالنفس الجامعه الی الاعمال الصالحه) اسمنده کی اثر اخلاقی وحکمی جملهٔ آثارندندر . شعرده‌کی مخلصی (حریمی) در . (مجمع النظائر) ده‌کی برغزلی مقطعندن :

بو حریمی‌یه نظر قیلمازسه لطف ایدوب نگار   محو اولور آثاری جمله بو دل ویرانه‌نك

دیوانی (ملت) کتبخانه‌سنده‌در . غزلیاتنك اوتوز کسوری ، برنسخه‌سی (بغداد) کوشکنده موجود (پروانه بن عبدالله) لك جمع ایتدیکی اشعار عثمانیه منتخباتنده مندرجدر . (حریمی) مخلصلی (فرهاد و شیرین) منظومه‌سی‌ده بوذاتك اولماسی مأمولدر . وفاتی (۹۱۸) ده قبری بروسه‌ده (سلطان اورخان غازی) تربه‌سنده‌در . علم خطه‌ده منتسب ایدی . آماسیه‌ده ایکن رئیس الخطاطین مشهور (شیخ حمدالله) دن تمشق ایتمشدر . [حضرت شیخ صنایع نفیسهٔ اسلامیه‌نك برشعبهٔ مهمه‌سی اولان خطوط متنوعهٔ اسلامیه‌ده تجدد کوسترمك شرطیله براقتداره مالك اولوب بوعلمده بحق پیر وریسدر . شیخ یازیسی نامیله موجود آثار ، علم خطه آشنا اولانلر نزدنده پك بیوك قیمتلرله آلتوب حرزجان ایدلمکده‌در . (۹۲۵) ده وفات ایده‌رك

[٤] حل اشكال الافكار فى حل اموال الكفار : اثناء حربده اعدادن آلينان اموال غنائمك كيفيتنه وكيفيت تقسيمنه دائر عربى العباره فقهى بر اثر اولوب بونكده بر نسخه‌سى آياصوفيه‌ده موجوددر. بواثرك باش طرفى ظهريه‌سنده خط دستيله محرر عباره‌ده (للعبد الفقير المفتقر الى رحمة ربه الغنى المقتدر آمل افضل الرحمانى وراجى الهدى الثانى ابى الخير محمد قورقود العثمانى ....) قيدى موجوددر .

[٥] شرح الفاظ كفر : برنسخه‌سى ملت كتبخانه‌سنده‌در .

قطبى پاشا چلبى « ازنيقى - قطب الدين احمد بن موسى »

سلطان بايزيد ثانى اماسيه‌ده والى‌ايكن نشانجيسى ايدى. ترجمهٔ حالى مشايخ فصلنده مذكور اولان (قطب الدين ازنيقى) حضرتلرينك طورونيدر . (انيس العشاق) اسميله‌ده (هوسنامه) اسمنده‌كى اثرنده شاعرانه ومتصوفانه ابيات مندرجدر .

ابياتندن :

نه دل خستهٔ مجروحه مرهم بولنور
نه زمان غصه‌لرى دفعنه درمان بولنور

نه پريشانلغى خاطره سودا زده‌نك
شفقت ورحم ايدوبن برصورار آدم بولنور

آشنالقده ثبات اوزره نه كمسه بولنور
بوجهان ايچره قرار اوزره همان غم بولنور

قره محمود افندى « كليبولى »

علماء ادبادن وابوالسعود افندى مجازلرندن بر ذات اولوب (كليبولى) دندر . مولويتله ايچه سياحتدن صوكره وطننه عودتى متعاقب (١٠٠٧) تاريخنده ارتحال ايتدى . (غازى سليمان پاشا) جامع شريفى حواليسنده مدفوندر . عربى العباره بليغانه بر صورتده يازلمش (رسالهٔ قلميه) سنك برقسمى (شقايق) ذيلى (عطائى) ده مندرجدر . (مدحى) مخاصلى

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٠١٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

مشهورەسنه مأخذ اولان آثاردندر. اواخر عمرنه طوغری ترجمهٔ حالی مشایخ فصلندەمذکور (حلوی محمود افندی) یه انتساب ایتمش ایدی .

قانعی احمد افندی «مؤذن زاده - بروسوی»

فضلای شعرادن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر. (اولوجامع) واعظی ایکن (١٠٥٤) وفات ایدەرك (حاجیلر) محلەسندەکی (معلمخانه) حظیرەسنه دفن اولوندی . امام (عبداللّه ابن اسعدالیافعی) نك (روض الریاحین فی حکایات الصالحین) نی (نزهةالعیون النواظر) اسمیله ترجمه ایتمشدرکه برنسخەسی (آقحصار) کتبخانەسنده منظورم اولدی. دیوانچەسی‌ده واردر. ترحاله قاضیسی ایکن (معارف العوارف) اسمندەکی اثری‌ده (شرف الملوك فی العدالة والسلوك) نامیله ترجمه ایتمشدرکه برنسخەسی (اسعد افندی) کتبخانەسندەدر .

ابیاتندن :

طریق عشقه کیدن بینواندر بیلمز
هوای دلبره اویان هواندر بیلمز

قدسی عبداللّه افندی «آلاشهری»

علمای شعرادن بر ذات اولوب (آلاشهر) لیدر . (١١٣٠) تاریخنده مسافرةً بولوندیغی (ادرنه) ده وفات ایتدی . دیوانچەسی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

تاب زلفکله دلی شمع شب افروز ایدەلم
چیقاروب صبحه شبی عشرتی نوروز ایدەلم
نقش شعره چالیشوب نامزی ای «قدسی»
سوزن خامه ایله شاعر زر دوز ایدەلم

عاشق چلبی تذکرەسنده ترجمهٔ حالی محرر اولان وبصره دفترداری ایکن وفات ایدن (زاری عبدالرحمن چلبی) ایله (تذکرهٔ رامز) ده ترجمهٔ حالی محرر اولان وبیك یوز آلتمش برده درسعادتده وفات ایدن (محمد سعید افندی) ده آلاشهردن نشأت ایدن شعرادندر .

بو منظومه‌نك (٨٦٤) تاریخنده تألیف ایلدیکی نهایتنده‌کی ابیاتدن آکلاشیلمقده در .

كواهی « كیوه‌لی »

(سلطان سلیم خان اول) ایله شرق سفرنده بولونان سپاهیان زمره‌سندن مقتدر بر شاعردر . مؤخراً (كیوه) ده توطن ایله‌دی . سلطان مشارالیه نامنه ضروب امثال تركیه‌یی جامع (كنزالبدایع) اسمنده برأثر یازدیغی كبی (۱۸۹۱) بیتی جامع (پندنامۀ كواهی) نامیله علم اخلاقه متعلق برده منظومه‌سی واردركه خاتمه‌سی ابیاتندن :

« كواهی » نظمنی هر كیم ایشیدر   اگر طوتا سعادتلی كشیدر
بو كوهرلر یاراشیر اول قولاقده   كه صاغر اولمیه كفتار حقده

(۹۲٦) ده كیوه‌ده وفات ایله‌دی . آثاری غیر مطبوعدر .

غزلیاتندن :

شكر زلال لعلك   لعلك زلال شكر
عرعر نهال قدك   قدك نهال عرعر
اولسون كواهی شاها . شاها كواهی اولسون
چاكر قپوكده دائم   دائم قپوكده چاكر

قاسمی محمد « قره‌مانی »

زمرۀ قضاتدن و (زنبیلی علی افندی) مجازلرندن اولوب فضلاء شعرادندر . (شیخ جمال خلوتی) نك برادر زاده‌سی اولدیغی (تذكرۀ بیانی) ده محرردر . (۹۵۲) ده وفات ایله‌دی . بعض علاوات ایله برابر (مولانا جامی) نك منظومۀ (یوسف وزلیخا) سنی نظماً ترجمه ایله‌مشدر.

ابیاتندن :

كله كوش ایتدیره‌من یوق یره بلبل ایكلر
ورق مهر و وفایی كیم اوقور كیم دیكلر

بیتی ضرب مثل حكمنده‌در .

كرامی « قینالی‌زاده عبدالکریم چلبی »

شعرای قضاتدن بر ذات اولوب (٩٨٢) ده (یکیشهر) قاضیسی ایکن وفات ایله‌دی . غیر مطبوع دیوانی واردر .

ابیاتندن :

چرخه دایانمه هر نه‌قدر استوار ایسه
برك افندی آلتیده وار اوستی وار ایسه

کامی احمد چلبی « مثنوی خوانه زاده »

مملکتی اولان (ادرنه) ده (مولوی‌خانه) شیخی‌ایکن مسلك علمه سلوك ایده‌رك او یولده قطع مراتب ایله‌مش فاضل ، شاعر بر ذاتدر . (سلطان سلیم ثانی) نك حضور همایونه دخوله مظهریتله نائل التفات اولمش ایدی . (دلا یوز قودی خاکه کامی ناکام) مصراعنك دلالت ایتدیکی (٩٨٧) تاریخنده وفات ایله‌دی . ادرنه قپوسی خارجنده (امیربخاری) درکهی قربنده مدفوندر . ترجمه‌سنه باشلادیغی (امام غزالی) نك (کیمیای سعادت) نی ، تألیفنه باشلادیغی (تاریخ آل‌عثمان)ایله (مناقب‌علما) یی اکماله موفق‌اوله‌مامشدر . شعر وانشاسی‌مقبول‌زمان‌ایدی .

ابیاتندن :

چاك ایت یقاکی زمرهٔ عشاقه سینه آچ
کل بخشش ایله قوللره شاهم خزینه آچ

کامل مولوی « مغنیساوی »

شعرای مولویه‌دن اولوب (مغنیسا) لیدر . (١٠٦٨) تاریخنده بروسه‌ده تنوره کشای عالم لاهوت اولدی . (مولویخانه) قارشیسنده (بونارباشی) مزارستاننده مدفوندر . (کلدستهٔ ریاض عرفان) صاحبی بروسه‌لی (بلیغ اسماعیل‌افندی) نك (فائضی) نك (زبدةالاشعارینه) ذیلاً

یازدیغی (نخبة الآثار) اسمنده‌کی (تذکره) سنده صاحب ترجمه کامل مولوینك (نوروزیه) قصیده‌سندن آلنمه ابیات آتیه‌سی مندرجدر :

باعث ناطقه پیرایهٔ مرغان چمن
بارك‌الله زهی عقده کشای نوروز

دمیدر بلبل شیدا نه‌قدر مست اولسه
هرکلك ساغری دستنده برای نوروز

(غالب‌دده) همدملرندن‌اولان (اسراردده) افندی‌ده (کامل‌مولوی) نك ثناخوانلرندندر.

کفتی‌علی‌افندی «ادرنوی»

فضلای شعرادن وزمرهٔ قضاتدن اولوب (ادرنه) لیدر . (۱۰۸۸) ده ارتحال ایله‌دی . دیوانی، (تذکرهٔ شعرا) سیله (ائمهٔ اثنی‌عشر) حضراتنك اوصافنه دائر برمنظومه‌سی واردر . آثاری غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

عاشقك سوز دلی داغ سرندن بللیدر
شعلهٔ آتش ظهور اخکرندن بللیدر

منظوم تذکرهٔ شعراسی مع‌التأسف هزل واستخفاف وادیسنده‌در . فقط تشبیهات شاعرانه‌یی جامع وخنده‌آوردر . معاصری بولوندیغی شعرانك احوالندن باحثدر . برنسخه‌سی علی امیری افندی کتبخانه‌سنده واردر . (غمنامه) ، (شاه ودرویش) اسملرنده‌کی منظومه‌لریله رباعیاتی حاوی اولان مجموعه (ادرنه) ده سلطان سلیم کتبخانه‌سنده موجوددر .

قامی محمد افندی «ادرنوی»

علما وشعرای عثمانیه‌دن اولوب (ادرنه) لیدر . (۱۱۰۲) ده درسعادته ورودله طریق علمیه‌یه سلوك ایده‌رك مکه پایه‌سنی احراز ایله‌مش‌ایدی . وفاتی (۱۱۳۶) تاریخنده قبری اسکدارده (قره‌جه احمد) تربه‌سی قارشیسنده‌در .

مؤلفاتی : (ترجمهٔ فتاوای قاعدیه) ، (مهام الانام) ، (مهام الفقهاء) اسمنده‌کی (طبقات حنفیه)
وفقهادن (نفیسة الاخرویه) نحودن (خذماصفا) ایله (ترجمهٔ صلوة مسعودی) ، (ریاض القاسمین)،
(تحفة الزوراء) ، (بهجة النعما) ، (منظومهٔ فیروزنامه) ، (منظومهٔ آصفنامه) ومرتب دیوانندن
عبارتدرکه جمله‌سی غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

شعرك موشح ایله صنایعله « کامیا »
ایستر ادای تازه وهم نو زمین زمان

زیور کوش قبول اولمدیغی ظاهردر
ایله‌سه‌ك دست ریا سبحه‌سی انجودن

علم ادبله فارسی‌یی (نشاطی دده) دن تعلم ایتمشدر .

کاشف افندی « علی کاشف بن عمر اسکداری »

ملازمین علمیه‌دن طبیعت شعریه‌یه مالك برذات اولوب (اسکدار) ایدر . شیخ الاسلام
(میرزا زاده محمد افندی) نك کتابجیلغنده بولوندی . (سلطان مصطفای ثالث) دورنده ارتحال
ایله‌دی . مشهور (لهجة اللغات)ی اختصار ایله‌مشدرکه برنسخه‌سی عصریمز ارباب دانشندن
(ابن الامین محمود کمال بك) ك کتبخانهٔ خصوصیلرنده موجوددر . دیوانچه‌سی‌ده واردر .

کالی ابوبکر افندی « توقادی »

مسقط رأسی (توقات) در . لطیفه کولق وحاضرجوابلقله مشهور اولان براديب عثمانیدر.
عربلرك (ابونواس) ی عجملرك (عبیدزاکانی)سی فرانسزلرك (بیرون)ی کبی همان هرسوزنده هزل
ومزاحی التزام ایدرمش . طبعی ایجابی اوله‌رق مائل هزل اولمیوبده مزاحه اولان انهماکی قدر جدیاته
صرف افکار ایتمکلکی لازم کلسه ایدی بلکه تاریخ ادبیاتمزده مرتبهٔ انفرادی کندوسی
احراز ایلردی . (کندی کوهرایدی کویا اومعارف کانی) ، (هرسوزی معدن جوهرایدی

كتدی كانی) مصراعلرينك كوستردیكی (١٢٠٦) تاريخنده استانبولده رحلت ايله‌دی . قبری ايوبده (فريدون پاشا) تربه‌سنك صاغ جهتنده‌در. سنك مزارنده‌قيصه‌جه : (هو الباقی جنتمكان ابوبكر كانی افندی رحمة‌الله سنه ١٢٠٦) عباره‌سی منقوشدر . مرتب ديوانيله منشآتی واردر . وفاتنه‌يقين عيادتنه كلمش‌اولان احبابنه (بنم مزار طاشمه «الفاتحه» يازمايك بن فاتحه ديلنجيسی دكلم) ديديكی مشهور اولديغی كبی (فرق‌يالق كانی‌اولورمی يانی) سوزی‌ده جمله‌ٔ لطائفندندر. السنهٔ ثلثه‌ده انشا و نظم اقتدارينی حائز ايدی . طبعاً شـاعر اولديغی واشعارينی ايسه قدرت علميه‌سيله انشاد ايله‌ديكی جهتله نظمی نثری قدر سويملی دكلدر . طريقةً (مولوی) ايدی . بعض وزرانك ديوان كتابتی وسائره كبی مأموريتلرده بولونمشدر. حريت‌وجدانيه اربابنك سر آمدانندن اولديغنه صدراعظم (محمدپاشا) يه يازديغی مكتوب قيمتدار شـاهددر . [بو مكتوب نفيسی ابو الضيانك نمونهٔ ادبياتنده محرردر] . تفصيل احوالی(اديب) تاريخنده‌در. منشآتنك بر نسخه‌سی (ولی‌الدين افندی) كتبخانه‌سنده واردر .

ابياتندن :

فرق ايتمه‌ين انسان نه‌ديمك اولديغنك ابواه
حيوان كله‌جكدر ينه حيوان كيده‌جكدر

عارف ادب آموز اولور هر روشـنده
عاقل حكم حضرت حقـه نظر ايلر

فكر مستقبل وماضی‌يی براق عارف ايسه‌ك
بويله‌در حال زمان برو اراايش بريوق ايمش

مصارعندن :

مطربا سن عشقه دائر برهوا بيلمزميسك

ايتـدم سنی بن حضرت اللهه حـواله

(خيالیٔ بخاری) نك مشهور عرفا اولان :

ای تير غمترا دل عشاق نشانه   خلق‌ستو مشغول‌وتوغائب زميانه

مطلعلی غزلنی عارفانه بر صورتده تخميس ايله‌ديكی (سفينة الشعرا) ده محرردر .

ثلاثی رفیع افندی « استانبولی »

شعرادن عاشق برذات اولوب شهریدر . اولجه قوماشجی ایکن ترك مسلك ایده‌رك تحصیل علم ایله‌مش و طریقت علیه‌دنده اخذ فیض ایتمشدر . (١٢٣٧) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . (طوپ‌قاپی) خارجنده پوسته‌یولونده مدفوندر . دیوانی‌مطبوعدر . سروری‌ایله محاوراتی‌واردر . ابیاتندن :

طاعت بسیاره‌باقمازلر خلوصك وارایسه
سندن آنجاق بر رضای پاك رحماندر غرض

البته قوماز عاشقی شب تار غم ایچره
بر دلده طلوع ایله‌سه مهتاب محبت

کامل یوسف پاشا « عربکیری »

اکابر وزرادن اولوب (عربکیر)ده (کوکیکی) خاندان قدیمی احفادندن بر وزیر نجیبدر . بدایت تحصیلنی اکمال ایده‌رك مصره رحلتله خدمات حسنه ولیاقت فوق العاده‌سنه بناءً خدیو اسبق (محمد علی پاشا) یه داماد اولمشدی .

برزمان صوکره استانبوله نقل‌ایدوب وزارت وصدارتله تبجیل بیورولدی . مطبوع اولان آثار منشیأنه وحکیمانه‌سندن اك زیاده معروف اولان (ترجمهٔ تلاق) درکه طرز قدیم نثرك اك کوزل نمونه‌لرندندر . (١٢٩٣) تاریخنده ارتحال ایله‌یوب رفیقهٔ محترمه‌سی (زینب خانم افندی) ایله مشترکاً اسکدارده احیاسنه موفق اولدقلری غربا خسته خانه‌سی اتصالنده‌کی تربه‌لرینه دفن ایدلدی . انسان کامل عنواننه لائق برکمال مشخص ایدی . ثروت علمیه‌سی کبی ثروت مالیه‌سی‌ده حد کمالده ایدی . کرم وفضل ایله مظهر حرمت انام اولمشدی . ترجمهٔ حالی متعلقاتندن (ابن الامین محمود کمال‌بك) طرفندن (کمال الکامل) نامیله صورت مکمله‌ده تحریر ایدلمش وبعض محرراتیله اشعاری ینه موماالیه طرفندن (اثر کامل پاشا) نامیله آیروجه نشر اولونمشدر . آثارینك قسم کلیسی مهرداری (محمد امین پاشا) مرحومك خانه‌سنده محترق اولمشدر .

ابیاتندن :

حكومت حكمت ایله مشتركدر
وزیر اولان حكیم اولمق كركدر

بو بیت تعلیم ادبیاتده (فوأد پاشا) مرحومه نسبت ایدیلیور ایسه‌ده كامل پاشانك اثری اولدیغی محققدر.

مصارعندن :

قطره‌دن بحره ایدر اهل قلوب استدلال

املاك قلبی الم اولدیغنی بیلمایدر .

لنعانه بك « مرعشی »

منشیلكله مشتهر اولوب مرعشلی (قاندر زاده سلیمان پاشا) نك مخدومیدر . باب عالیده مكتوبجیلقله، آمدجیلك كبی خدمات مهمه‌ده بولوندقدن صوكره شورای دولت اعضاسی ایكن (١٢٩٣) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . (مركز افندی) جوارنده مدفوندر . شعره ده انتسابی واردر. (گلشن سخن) ، (آثار كنعان) اسملریله محررات منشیانه‌سی طبع ایدلدی.

كمال احمد پاشا « استانبولی »

وزرا و ادبای عثمانیه‌دن اولوب شهری الاصلدر . (برلین) و (طهران) سفارتلریله معارف،اوقاف نظارتلرنده بولونه‌رق ایفای خدمته موفق اولمشدر . ادبیات اسلامیه وعلی الخصوص لسان فارسی‌یه بحق واقف اولمغله برابر فرانسز لسانیله معارف غربیه‌یه دخی آشنا ، ادیب ، شاعر وفوق العاده عفیف واهل دل برذات ایدی. وفاتی (١٣٠٤)ده قبری سلیمانیه جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . آثار مطبوعه‌سی (منتخبات شهنامه) ، (رسالهٔ تعلیم فارسی) و (رسالهٔ قواعد فارسیه) دن عبارتدر .

ابيات عارفانه‌لرندن :

انســاندر ممر وقوعات نيك وبد ｛ بيتى حسب حال كدر ديدكاندر .
صبر ايت كمال محنته اين‌نيز بكذرد

رخنه‌ياب اولماز ينه دلده بناى عشق يار
پردهٔ سينه‌مده چاك اولسه كريبانم كبى

سن هراسان اولمه تنكئ ره تدبيردن
باق نه‌وسعتلر اولور پيدا سكا تقديردن

اشعار فارسيه‌سى‌ده وار در .

كمال بك « محمد نامق كمال بك »

اعاظم ادبادن اولوب لسانمز ادبياتنك مجددلرندندر . من وجهٍ طرز جديد افاده‌نك مجدد ومؤسسى عد اولونه‌بيلير . هرنه‌قدر (شناسى) مرحوم بوطريق جديدك كشادنده كمال بكدن ايلرى كيتمش ايسه‌ده كمال بكك طرز افاده‌سنده‌كى پارلاقلق دها زياده جالب قلوب اولمغله يازديغى شيلر ادبيات جديده‌نك رواج وانتشارينه سبب اولمشدر. پدرلرى يكيشهرلى والده‌لرى قونيچه‌لى ايسه‌لرده كنديلرى (١٢٥٦) تاريخنده (تكفورطاغنده) تولد ايله‌مشدر . صدراعظم (طوپال عثمان پاشازاده احمدراتب پاشازاده شمس الدين بكزاده مصطفى عاصم بك)ك اوغليدر . عربى ، فارسى ايله فرانسز لسان وادبياتنى اوكرندكدن صوكره برمدت باب عالى ترجمه قلمنه دوام ايتمش بعده اووقت يكى ظهور ايتمش اولان مطبوعات عالمنه قاريشوب نشر ايله‌ديكى مقاله‌لرله عمومك نظر رغبت وحرمتنى جلب ايتمش و رفقاسيله برابر تشكيل ايتدكلرى يكى عثمانليلر جمعيتنك مقاصدينى استحصال ايچون اوروپايه كيدوب سنه‌لرجه اوراده قالمش عودتنده (ماغوسه) يه نفى اولونه‌رق بعده اطلاق ايدلمشدر . اخيراً شوراى دولت اعضالغنه نصب اولونمشدر . بعده متصرفلقله (كليبولى) ، (ساقز) ، (ردوس) ده بولونه‌رق (١٣٠٥) تاريخنده (ردوس)ده ارتحال ايتدى. نعشى (بولايره) نقل اولونه‌رق (شهزاده سليمان پاشا) مرحومك قربنه دفن ايدلدى . شعرلرنده (نامق) تخلص ايدردى . (ابوالضيا توفيق بك) طرفندن يازيلان ترجمهٔ حالى مطبوعدر .

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(١٣) [illegible]
(١٢) [illegible]
(١١) [illegible]
(١٠) [illegible]
(٩) [illegible]
(٨) [illegible]
(٧) [illegible]
(٦) [illegible]
(٥) [illegible]
(٤) [illegible]
(٣) [illegible]
(٢) [illegible]
(١) [illegible]

[illegible]

عقول آشفته‌در ادراك سر شان ذاتكده　　تبارك ذاتك الاقدس، تعالى شانك الاعلى

وجودك فرد مطلق ، فطرتك حيرتده امكان　　اولور شاهد وجود ذاتكه دنيا و مافيها

ايدر مهر جمالك روشنا هر ذرهٔ عالم　　وجود انجق سنكدر يا اله الحسن آمنا

جمالك اول پرستشكاه وحدتدركه اولمشدر　　خم ابروسى محراب صلاة حضرت مولى

براق همتم معراج سر فيض اولوب « نامق »　　ايريشدى سدرهٔ اعجازه سبحان الذى اسرا

قصيده

كوروب احكام عصرى منحرف صدق وسلامتدن　　چكلدم عزت و اقبال ايله باب حكومتدن

اوصانمز كندنى انسان بيلنلر خالقه خدمتدن　　مروت‌مند اولان مظلومه ال چكمز اعانتدن

وجودك كيم خمير مايه‌سى خاك وطندندر　　نه‌غم راه وطنده خاك اولورسه جور ومحنتدن

حقير اولديسه امت شاننه نقصان كلور صانمه　　يره دوشمكله جوهر ساقط اولمز قدر وقيمتدن

معينى ظالمك دنياده ارباب دناءتدر　　كوپكدر ذوق آلان صياد بى‌انصافه خدمتدن

همان بر فيض باقى ترك ايدر بر ذوق فانى‌يه　　حياتك قدرينى عالى بيلنلر حس شهرتدن

ندندر خلقده طول حياته بونجه رغبتلر　　ندر انسانه بيلمم منفعت حفظ امانتدن

جهانده كندينى هرفردن آلچاق كورر اول كيم　　اوتانمز كندى نفسندن ده عار ايلر ملامتدن

فلكدن انتقام آلمق ديمكدر اهل ادراكه　　ايدوب تزييد غيرت مستفيد اولمق ندامتدن

طورر احكام نصرت اتحاد قلب ملتده　　چيقار آثار رحمت اختلاف رأى امتدن

ايدر تدوير عالم برمكينك قوهٔ عزمى　　جهان تيترر ثبات پاى ارباب متانتدن

قضا هر فيضى هر لطفى بر وقت ايچون صاقلار　　فتور ايتمه صاقين ملتده‌كى ضعف و بطالتدن

دكلدر شيردر زنجيره تهمت عجز و اقدامى　　فلكده بخت اوتانسون بى‌نصيب ارباب همتدن

ضيا دور ايسه اوج رفعتدن اضطراريدر　　حجاب ايتسون طبيعت پرده قالمش قابليتدن

بز اول نسل كريم دودهٔ عثمانيانز كيم　　مخمردر سراپا مايه‌مز خون شهادتدن

بز اول عالى همم ارباب سعى و اجتهادز كيم　　جهانكيرانه بر دولت چيقاردق بر عشيرتدن

بز اول عالى نهادانزكه ميدان حميتده　　بزه خاك مزار اهون كلور خاك مذلتدن

نه‌غم بر آتش هول اولسه‌ده غوغاى حريت　　قاچارمى مرد اولان برجان ايچون ميدان غيرتدن

كمند جانكدازى اژدر قهر اولسه جلادك　　مرجحدر ينه بيك كره زنجير اسارتدن

فلك هردرلو اسباب جفاسين طوپلاسون كلسون　　قچارسه‌م قحبه‌يم ملت يولنده بر عزيمتدن

آكلسون مسلكمده چكديكم جور ومشقتلر　　كه ادنى ذوقى اعلادر وزارتدن صدارتدن

وطن بر بى وفا نازندهٔ طنازه دونمش كيم　　آيرماز صادقان عشقنى آلام غربتدن

میرایم رجا و خوفدن عندمده عالیدر　　وظیفه‌م منفعتدن حقم اغراض حکومتدن
جوان مردان ملتله حذر غوغادن ای بیداد　　اریر شمشیر ظلمك آتش خون حمیتدن
نه ممکن ظلم ایله بی داد ایله امحای حریت　　چالش ادراکی قالدر مقتدرسه‌ك آدمیتدن
کوکلده جوهر الماسه بکزر جوهر غیرت　　ازلمز شدت تضییقدن تأثیر تقلتدن
نه افسون کار ایمشسك آه ای دیدار حریت　　اسیرعشقك اولدق کرچه قورتلدق اسارتدن
سنکدر شمدی جذب‌قلبه‌قدرت ستر حسن ایتمه　　جمالك تا ابد دور اولمسون انظار امتدن
نه یار جان ایمشسك آه ای امید استقبال　　جهانی‌سنسك‌آزاد ایلیان هر یأس و محنتدن
سنکدر دور دولت حکمکی دنیایه انفاذ ایت　　خدا اقبالنی حفظ ایلسون هردرلو آفتدن
کلاب ظلمه قالدی کزدیکك نازنده صحرالر　　اویان ای یاره‌لی شیر ژیان بوخواب غفلتدن

غزل حکیمانه‌لری :

هرکسك طعن ایله‌ین کالای استعدادینه
کارکاه فطرتك تعریض ایدر استادینه

نشوهٔ دولتله اولسون فخرك ای مست غرور
سن می سك بادی بو بزم عالمك ایجادینه

احتراز ایت رشتهٔ آینهٔ صد پاره‌دن
دکمه اهل انکسارك خاطر ناشادینه

بولمسون امداد یارب رحمتکدن تا ابد
صرف مقدور ایتمه‌ین هم جنسنك امدادینه

تا که اجرای تعاوندر تمدندن مراد
فرض اولور اصلاح هرجمعیتك أفرادینه

ایتمه‌ین افنا وجودین ایله‌من احیای ملك
خود پرستی در سبب هر دولتك بربادینه

ایلدی سرمایهٔ عز و سعادت دولتی
لعنت اولسون عالمك طور جفا معتادینه

باعث شکوا بزه حزن عمومیدر «کمال»
کندی دردی کوکلك بالله کلمز یادینه

ابیاتندن :

اجزای بشر جالب تعجیل فنادر   ابقای اثر موجب تحصیل بقادر

معرفت حقك اجل لطف سبحانیسیدر   غیرتك حامیسی معموریتك بانیسیدر
دائم ایلر ظاهر وباطنده تقلیب امور   صانكه احكام شئونك صانع ثانیسیدر

كراندر عاشقه ارباب عشقك طعنی منكردن
اخفدر سنك اعدا رجم كلدن جسم منصوره

واویلا

قنك رنكی عكس ایدوب تننه   یكی آچمش كله مثال اولمش
انعطافیله باق نه آل اولمش   سر و سیمین صفالی كردننه
او لطافتله اول نهال روان   كیرییور كوز یومنجه رؤیامه
بكزییور عینی كندی خولیامه   بو تصور طوقندی سودامه
آه بویله كزرمی هیچ جانان   كل دكل آرقه‌سنده قانلی كفن
سن میسك سنمیسك ای غریب وطن !

§

بو كوزللكده هیچ بوجاغكده   یاقیشیرمیدی بوینوكه او كفن !
جسمكك هر مسامی یاره ایكن   طوتدك اولادیكی قوجاغكده . . .
سن كیدرسه‌ك بزی قالیر صانمه   شهداك اولدی موت ایله خندان
صاغ قلانلر طوریرمی هیچ كریان   تنده یاشدن زیاده در آل قان
سویلیان سویله‌سون، سن آلدانمه: سن كیدرسك بتون هلاك اولورز
قوینوكه جان آتارده خاك اولورز

§

كیت وطن كعبه‌ده سیاهه بورون   بر قولك روضهٔ نبی‌یه اوزات
برینی كربلاده مشهده آت   كاشانه او هیئتكله كورن !
او تماشایه حق‌ده عاشق اولور   كوزه بر عالم ایلیور اظهار
كه جهاندن بیوك لطافتی وار   او لطافت اولونسه كر انكار
مذهبمجه دیمك موافق اولور :   آچ وطن كوكسكی آلهكه آچ
شهدا كی چیقارده اورته‌یه صاچ !..

§

[illegible]

کسب فیض ایت قالمه هربی بهره‌نك احسانه
مردایچون دوشمك اولومدر دشمنك دامانه
ویر جلای اعتلا مرآت استقباله
باقمه خلق عالمك تزییف و استحسانه

کاظم ابراهیم پاشا « فریبی — قونیه‌وی »

آتش زبان شعرادن برذات اولوب خاندان پیغمبری‌یه شدت محبتله مشهوردر. نعوت‌شریفه وقصائد انشادیله باخصوص حزن انکیز برصورتده مرثیه‌کولقده یکتای عصر ایدی . مجموعه دائر اولان منظومه‌لری‌ده مشهوردر . مولداً (قونیجه) لیدر .تربیه وتحصیلی استانبول‌ده‌در . آثار مطبوعه‌لری : مرثیه‌لرینی حاوی (مقالید عشق) ایله دیوانچهٔ اشعارندن عبارتدر . معلم ناجی مرحومك سویله‌دیکی (کوجدی پاچی دیه حسان کبی کاظم پاشا) مصراع‌مجوهرینك‌دلالتی اولان (۱۳۰۷) تاریخنده ارتحال ایله‌دی. (اسکدار) ده حضرت (هدایی) درکاه شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . طریقت (بدویه) دن مستخلف وطریقت (جلوتیه) دن‌ده تاج‌شریف کیمشدر .

بر نعتندن :

زمین و آسمان کویا صدفدر بحر وحدتده
وجودکدر آنك در یتیمی یا رسول‌الله

دیکر برنعتندن :

سن اول شاهنشه لولاك مسند سین که بیك موسی
عصادر کف قپوکده پاسباندر یا رسول الله

ابیاتندن :

اعراض لفظ ایچنده اولور جوهر مفاد
وحدت وجود کثرت اشیاده صاقلیدر

قابلمیدر انوار صفا ایلمیه اشراق
اول‌سینه‌ده کیم ژنك سوا اولمیه محذوف

مصارعندن :

ظالمه مرحمت افعی‌یی صیانت کیدر .

كمال اسماعيل صادق پاشا وجيهى « پاشا زاده »

اعياندن، فاضل ، اديب برذاتدر . (١٣١٠) تاريخنده ارتحال ايده‌رك سلطان احمد جامع شريفى قارشوسنده احيا كرده‌سى اولان (دوكوملى بابا) زاويه‌سنه دفن ايدلدى . آثارينك اكبرى بيك بر حديث شريف سرحيله‌رجال‌اللهدن بعض ذوات عاليه‌نك نظماً تراجم احوالنى مبين اولان مطبوع (آثار كمال) ايله غيرمطبوع (تفسير سورهٔ اخلاص)، (مفلحين خزينه)، (روح كمال) ، (كتاب تفيض) ، (منظوم شرح دلائل شريف)، (شرح فضائل صلواة)، منظوم (مناقب دوكوملى بابا) ، منظوم (خيرالقصص) وسائره‌در. اشبو آثارك كافه‌سى سائر كتابلريله برابر زاويهٔ مذكوره كتبخانه‌سنده‌در . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد شعرده مقتدر ايدى .

امام شافعى حضرتلرينك مناجاتى تخميسندن :

مولاى باسمك حامداً اتضرع
و على النبى مصلياً استشفع
و على جميع الال اتفع
يامن يرى مافى الضمير ويسمع
انت المعد لكل مايتوقع

جناب(مولانا) نك مناجاتى تخميسندن :

اى ملجأ هر انس و جان درمانده ام فرياد رس
اى ملجأ افتادكان در مانده ام فرياد رس
اى‌روز وشب روزى رسان‌درمانده ام‌فرياد رس
اى خالق هفت آسمان درمانده ام فرياد رس
اى رازق پير وجوان درمانده ام فرياد رس

(نابى) نك نعت شريفى تخميسندن :

رسول حضرت رب انامه خاكپادر بو
هميشه رشك انداز جنان پر صفادر بو
يوزوك سورايله تعظيمى درلطف وعطادر بو
صاقين تركادبدن كوى محبوب خدادربو
نظر كاه الهيدر مقام مصطفى در بو

كامل بك « هرسكلى حاجى محمد كامل بك »

(هرسك) سنجاغى ملحقاتندن (تيره بين) لى (حاجى عبدالله افندى)نك مخدومى اولوب (استانبول) ده تولد ايتمشدر . تحصيل ابتدائيسنى بعدالاكمال سابق الترجمه (حاجى ابراهيم افندى) مرحومك كشاد ايتديكى (دار التعليم) ه كيره‌رك لسان جليل عربى‌يى تعلم ايله‌دى . نشأتندن صوكره خاقان مخلوعك مابينجيلكنه تعيين اولونه‌رق عفيفانه ايفاى خدمت ايتدى . (١٣١٥) تاريخنده ارتحال ايده‌رك ادرنه قاپيسى خارجنده عائله‌سى قبرستاننه دفن ايدلدى. آثار مطبوعه‌سى :

(١) مطالع النجوم : (اصحابى كالنجوم . . .) حديث شريفنى تلميحاً تسميه ايتديكى بو اثرينك ايكى جلدينى نشره موفق اوله بيلمشدر . (اسد الغابه) وسائره كبى تراجم اصحابدن باحث اولان امهات كتبدن التقاط ايتمك شرطيله وجوده كلن بو اثر موضوعى تراجم احوال اصحاب اولوب آنجاق (ا) حرفنى اكمال ايده بيلمشدر .

(٢) ايقاظ الاخوان: (ابى الفرج ابن جوزى) نك (تنبيه النائم الغمر على مواسم العمر) اسمنده‌كى رساله‌سنك توسيعاً ترجمه‌سى اولوب ايلك اثريدر .

(٣) ترجمهٔ معلقات سبعه : تحليلات لازمه‌سنى‌ده جامع اولان بو ترجمه‌نك درت جزئنى نشر ايده‌بيلمشدر .

كامله خانم « فاطمه كامله خانم باليكسرى »

باليكسرده (كشكك زاده) عائله‌سندن طبيعت شعريه‌يه مالك صالحات امتدن بر خانمدر . ولادت نبويه‌يه دائر (١٣٠٦) تاريخنده (هادى الجنان) اسمنده عاشقانه بر اثرى انتشار ايله‌دى . طريقةً نقشبندى ايدى . (١٣٣٩) تاريخنده وطننده ارتحال ايتدى .

ل

لعلى

(شهزاده جم) شعراسندن اولوب برابرجه اختيار غربت ايتمشدى . معنيدار اشعارى واردر . احمراللون اولديغيچون (لعلى) تخلص ايتمشدر . اكثر اشعارى ارتجاليدر .

ابیاتندن :

زاهدك فكرنده جنت عاشقك دیدار یار
هر كشی‌نك لاجرم باشنده بر سوداسی وار

لوائی

سلطان احمد اول دوری شعراسندن و (حضرت هدائی) منتسبلرندندر . دیوانی ملت كتبخانه‌سنده موجوددر .

مرتب دیوانی مطلعندن :

كوستریر شهر عشقه كیتمكه راه رهبر لا اله الا الله
اوچورور مرغ غفلتی كوزدن شهپر لا اله الا الله
صدف چشمده در بتیریر كوهر لا اله الا الله
قلب عشاقی مطمئن ایلر جوهر لا اله الا الله
مشام ذاكری معطر ایدر مجمر لا اله الا الله

(بحر عرفان) اسمنده‌كی اخلاقی و تصوفی منظومه‌سی (اسكدار) ده (سلیم آغا) كتبخانه‌سنده واردر . (پند عطاری) ده ترجمه ایتمشدر .

لوحی حسن افندی « بروسوی »

علماء شعرادن برذات اولوب (بروسه) لیدر . (حسن‌پاشا) مدرسه‌سی مدرسلكنه نائل اولمشدی (١١٦٥) ده ارتحال ایله‌دی (دوه‌جیلر) مزارلغنده (حصیر پوش) قربنده مدفوندر. (ملت) كتبخانه‌سنده دیواننك برنسخه‌سی واردر. افاضل جلوتیه‌دن (اسماعیل حقی) مرحومك دركاهی بناسنه سویله‌دیكی سلیس تاریخ بروجه آتیدر :

شیخ حقی افندی طال بقاه یاپدی بر بویله دلكشا دركاه
كلشن بابلان جلوتیان حالت افزای عاشق آواه
كلدی تاریخ ایچون بو بیت عجیب «لوحیا» سوی غیبدن ناكاه
اولدی تكیه قوی بامر اله دیه‌لم لا اله الا الله

طریقهٔ (جلوتی) واشعاری متصوفانه‌در .

برغزلی :

وجود عالمه ماهیت ایجاد اولور باعث   بلی بو مجملی تفصیله استعداد اولور باعث
تجلی بر دراما اعتباره حد وغایت اولماز   قواعدادی جمعه یك بیك آحاد اولور باعث
دکل کسبی دل عارفده علم الله وهبیدر   نهایت انعکاس مایهٔ ارشاد اولور باعث
حروف عالیات اسماء حق آدم کلام اولدی   بو ترکیباتی نطقه نو بنو ایجاد اولور باعث

حقایق برحقیقتدر که « لوحی » عین دیکردر
ظهور کثرت امواج بحره باد اولور باعث

برده (معراجیه) منظومه‌سی واردر .

لیلا خانم « استانبولی »

استانبولدن یتیشن عثمانلی شاعره‌لرینك شهرتالیلرندن اولوب صدوردن (مورهلی زاده حامدافندی) نك کریمه‌سیدر . مرتب ومطبوع دیوانی واردر .

اولك زاندی نایسنه اولدی مرهون
طوطئ شکر اشعار ایدی کوچدی لیلا
قیلدی ارباب دلی رحلت لیلا مجنون

مصراعلریلك دلالتی اولان (١٢٦٤) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك (غلطه مولوی خانه‌سی) نه دفن ایدلدی . بالبداهه شعر سویله‌مکده مهارتی اولوب غایت حاضر جواب وسریعة الانتقال ایدی . طریقةً (مولوی) در .

ابیاتندن :

ایجتمه سن احبابکی ایجنمه یه سندن
بو عالم فانیده ظرافت بودر ایشته

بیتی مشهور اولدیغی کبی مناجات ومرثیه‌لری‌ده مؤثر ومحرقدر .

بر نعتندن :

حضوره وارمغه بار کنهدن یوق مجالم آه
شبابتده دونوب قدم کاه یا رسول الله

لبیب محمد افندی « استانبولی »

رجال دولتدن وفضلای ادبادن اولوب طوبخانه روزنامچه‌جیسی (مصطفی افندی) نك

اوغلودر . (١٢٨٤) ده استانبولده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان‌اسکله‌سنده عمارت‌قارشوسنده مدفوندر . خیلی اشعاری وار ایسه‌ده دیوان اوله‌رق ترتیب ایدلمه‌مشدر .
آثار مطبوعه‌سی : ادبیاتدن (طغرائی) نك (لامیة العجم) نك شرحی وعلم محاضراتدن (جواهر ملتقطه) [کریدی مصطفی نوری افندی طرفندن (١٢٨٨) تاریخنده یازیلان (درر ملتقطه) نامنده‌کی ذیلیده مطبوعدر] . و تحفه‌نك بعض قطعاتنه تضمینات وفضولینك فارسی (صحت ومرض) رساله‌سنك ترجمه‌سی ایله زمان رسالتده‌کی سوقاقلر مثال کتیریله‌رك شهرلرك نظافت اسلامیه‌یه توفیقاً توسیع و تنظیمی لزومنه دائر اولان غیر مطبوع رساله‌سی جمله‌ٔ مؤلفاتندندر . (شیخ عبدالله مهتدی) نك ردنصارایه دائر اولان مطبوع (تحفة الاریب فی رد اهل الصلیب) رساله‌سنی ده بش باب ذیل ایتمك اوزره (برهان الهدی فی رد النصاری) اسمیله ترجمه ایتمشدرکه غیرمطبوعدر .

(سلطان سلیم خان ثالث) ك برنعتی تخمیسندن :

ذره خاك درکهی محض جلادر چشممه   هرنکاه رأفتی عین ضیادر چشممه
خاك پای دولتی کحل صفادر چشممه   جوهر خاك‌قدومی توتیادر چشممه
بلکه محشرده اولور تخلیصه الده حجتك

صد درود ایله تحیت اوله جان پاکنه   خاکراه روضه کاه خاندان پاکنه
یوزسوروب کمتر « لبیب » اول‌خاندان‌پاکنه   بیك‌صلوة ایله‌سلام ایله روان پاکنه
ایلر « الهامی » رجانقد شفاعت رخصتك

ابیات سائره‌سندن :

دکلدر موقع حسن نظر ژنك اولسه آینه
بویوزدندرکه دائم‌لهجهٔ حاسد بشوش اولماز

کرد غم ایتمز اثر هیچ خاطر بی‌کینه‌ده
باشقه یوزدندر کدورت صورت آینه‌ده

برکیمسه‌دکل سرقدردن آکاه   مانع ده معطی‌ده جناب الله
لازمسه‌ده اسبابه کوکل ربط ایتمم   « لا حول ولا قوة الا بالله »

قطعه‌سی لبیب قدیمك اولسه کرکدر .

لطفی صالح افندی « شیخ صالح افندی سلانیکی »

طریقت خلوتیه‌نك (سنانیه) شعبه‌سی مشایخندن شاعر، عاشق بر ذات اولوب (سلانیك)لیدر. (۱۳۰٦)ده ارتحال ایده‌رك پوست‌نشینی بولوندیغی (بازارتكیه‌سی) نامیله معروف (شیخ احمد زهری افندی) درگاهنده‌كی تربه‌یه دفن ایدیلدی. مرتب دیوانیله شیخ مشارالیهك مناقبنه دار (گلشن كرامات) اسمنده منثور بر اثری واردر . دیوانی، ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذكور (علی عرفی افندی) طرفندن شرح ایدلمشدر . علم خطه‌ده منتسب ایدی .

نصیحت آمیز بر غزلندن :

میل ایدوب آلایش دنیایه كل ایتمه هوس
مرغ جان پروازایدوب بر كون قالیر تنها قفس

كاربان عالم فانی قونوب كوچمكده‌در
طوت قولاغك دیكله نه فریاد ایدر یا هو جرس

آلدانوب ویرمه كوكل نقش نكار و زینته
دلده‌كی حب سوایی تیغ عشقك ایله كس

كوشهٔ وحدتده عزلت ایله تجرید ایلیوب
الفتی كس سنده مركز اولمایه بیم عسس

ایتمه ضایع الده فرصت وار ایكن وقتك صاقین
«لطفیا» وصلت دیلرسه‌ك حقی ذكر ایت هر نفس

م

مهری خانم « فخر النسا — اماسیه‌لی »

فاتح سلطان محمد دوری ادیبه‌لرندن واسكی عثمانلی شاعره‌لرینك الك دكرلیلرندن اولوب آماسیه‌لی مولانا (بلایی) نك كریمه‌سیدر . عفتی، حسن وجمالیله متناسب ایدی. اكثر اشعاری (نجاتی) یه نظیره طرزنده‌در . قوناغی مجمع ادبا وشعرا ایدی . مرتب دیوانك بر نسخه‌سی

آياصوفيه كتبخانه‌سنده موجوددر . آماسيه‌لى اولوب كنج ياشنده وفات ايتديككى فقه وفرائضه متعلق منظوم رساله‌لرى‌ده اولديغنى اولياچلبى سويله‌يور . (٩١٢) ده آماسيه‌ده ارتحال ايتدى .

ديوانتك مطلعندن :

يازدى جان لوحه‌سنده بسم‌الله	قدرت لا اله الا الله
كوستربر دوغرو يول بحمدالله	همت لا اله الا الله
دو جهانده دولو درر لاشك	شهرت لا اله الا الله
اهل‌عشق دللرين مشرف ايدر	محبت لا اله الا الله
اير كورور خسته دلله محبت	شربت لااله الا الله

ابياتندن :

ايردى چون آب حياته «مهرى» اولمز حشره‌دك
كوردى چون ظلمت شبنده عيان اسكندرى

سن كه كلزار حياتك كل نورسته‌سى سك
نه‌روا اوله كه هرخار وخسه يار اوله‌سك

(ذاتى) نك دونه دونه رديفلى غزلنه نظيره‌سندن :

خاكپاينه يوزين سورمك ايچون شمس وقمر
سر كوينه كلير شام وسحر دونه دونه

منيرى ابراهيم چلبى « آماسيه‌وى »

علماء شعرادن تاريخ شناس بر ذات اولوب (آماسيه) ليدر . (٩٢٧) ده (صوفيه) ده ارتحال ايله‌دى . (ديوانى) ، (فقهدن بر رساله‌سى) ، (تذكرة الوقايع) اسمنده عثمانلى تاريخى واردر . تذكره‌سنك بر قسمى بايزيد جامع شريفى ايچنده‌كى (ولى الدين افندى) كتبخانه‌سنده موجوددر .

(٨٩٢) ده محرر (مهر ومشترى) منظومه‌سنكده بو ذاتك اولماسى مأمول قويدر .

مسیحی « پرشتەلی »

قدما و اساتذهٔ شعرادن رند مشرب بر ذات اولوب (پرشتنه) لیدر . اسمی عیسی اولمق مناسبتیله (مسیحی) تخلص ایتمشدر. شعرنده طرز خاص صاحبیدر . اولجه (شاه‌قولی) وقعه‌سنده شهید اولان (خادم علی پاشا)نڭ دیوان کتابتنده بولوندی. مؤخراً (یونس پاشا) یه انتساب ایله‌دی . مرتب دیوانی آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر . بر نسخه‌سی (حمیدیه) ده واردر . برده (شهر انکیز) یازمشدر . (مسیحی فوت شد) ترکیبنڭ دلالتی اولان (٩١٨) ده سپاهی تیماریله (بوسنه) ده ارتحال ایتدی .

ابیاتندن :

ای یوسف ثانی کل اوطور جان کبی تنده
تنها قومه یعقوب دلی بیت حزنده

———

خوش ایدی وصلت اولسه عادتمز ‌ ‌ ‌ لیك یوق باشده بو سعادتمز
خلق بر بر بتوردك ای ساقی ‌ ‌ ‌ طولو اورمشه دوندی صحبتمز

(کلشن انشا) اسلوبنده عبارات واضحه ایله (کل صدبرك) تسمیه اولونور یوزعدد مکاتیب واردر که قواعد انشایی معرفدر . بر نسخه‌سی (نور عثمانیه) کتبخانه‌سنده واردر . شاعر مشهور (ذاتی) ایله علی طریق المطایبه اولان مشاعره‌لری (لطیفی) تذکره‌سنده محرردر .

معیدی « قالقانده‌لی »

علماء شعرادن اولوب (قالقاندلن) لیدر . مدت مدیده زنبیلی (علی افندی)نڭ معیدی اولدیغیچون اشعارنده (معیدی) تخلص ایتمشدر . اواخر عمرنده مصرده وفات ایله‌دی . اوچ قطعه دیوانی ایله (شمع وپروانه) [١] ، (جواب پنج کنج) ، (کل ونوروز) ، (وامق وعذراء) اسملرنده منظومه‌لری وکتب سبعه‌سی واردر . اشعارنده پك اوقدر ملاحت نوریله‌مزسه‌ده نظم کلامده‌کی اقتداری مسلمدر . آثاری مطبوع دکلدر .

[١] (ذاتی) و (لامعی چلبی) نکده بواسمده منظومه‌لری واردر .

برغزلندن :

طالع نحس اولدیغی چرخ ستمکردنمیدر ؟
باشمه بونجه بلا دلدمی دلبردنمیدر ؟

عشقمیدر یا کلیدر بلبلاری نالان ایدن
ناله‌سی بزم اهلنك میدمی ساغردنمیدر ؟

دفتر عشاقه یازمش سك رقیبی طوتالم
کل سن انصاف ایله جانا اول بودفتردنمیدر ؟

ای «معیدی» کیجه کوندوز کولیوب قان آغلەمق
کندی کندندن میدر یوقسه کوزلردنمیدر ؟

مقالی مصطفی بك «آلاشهری»

مشاهیر شعرادن برذات اولوب (آلاشهر) لیدر. منشی مشهور (ویسی افندی) بوذاتك همشیره زاده‌سیدر . تحصیلنی استانبولده (عرب زاده) دن اکمال ایتمشدر . (٩٩٢) ده وفات ایده‌رك (ادرنه قاپوسی) خارجنه دفن ایدلدی . حسن چلبی قولنجه اسکدارده مدفوندر . (مرتب دیوانی) اولدیغی کشف الظنونده مذکوردر .

ابیاتندن :

« مقالی » طعن اعدادن نه غم ارباب عرفانه
آتارلر طاشی البته درخت میوه دار اوزره

بیتی ضرب مثل حکمنده‌در .

برغزلندن :

یاردن خرسند و اعدادن ملامت دیده‌یز .
شاکرز کلدن و لیکن خاردن رنجیده‌یز

حاصلی چکدك گریبان تعلقدن الی
سرو کبی کوشهٔ عزلتده دامن چیده‌یز

بزكه نقش اولدق «مقالى» حلقه حلقه داغله
روى يارى كورمكه باشدن آياغه ديده يز

(حسن چلبى) نك آلاشهردن برمقالى دها ايرادى اثر ذهول اولسه كركدر .

دامن همت درازاما طلب كوتاه دست   رتبهٔ ادبار عالى پايهٔ اقبال پست

بيتى فضولينك :

سايهٔ اميد زائل آفتاب شوق وكرم   رتبهٔ ادبار عالى پايهٔ تدبير دون

بيتندن مقتبس ويا اثر تواردر .

مشامى « قونوى »

طريق مولوى سالك وشاعرلرندن بر ذات اولوب (قونيه) ليدر . زعمادن ايكن ترك مسلكله درويش اولدى . (٩٩٣) ده (قونيه) ده ارتحال ايله دى . عارفانه وعاشقانه اشعارى واردر . مشهور مسبعنك مطلعندن :

شول دمكه روح طائر قدس آشيان ايدى
جان بلبلنه كلشن وحدت مكان ايدى
كان خفاده جوهر جان بى نشان ايدى
كتم عدمده عالم و آدم نهان ايدى
خلوتسراى سرده كوكل كامران ايدى
بر جان ايدى همان وبر اول يار جان ايدى
دملر او دملر ايدى زمان اول زمان ايدى

بو مسبعك تكميلى (معرفتنامه) ايله (فائق رشاد بك) ك (تاريخ ادبيات عثمانيه) سنده مندرجدر .

مردمى عبدالمعلوم افندى

شعراى قضاتدن فاضل بر ذات اولوب (بودين) دفترداری (استانبولی على چلبى) نك مخدوميدر . على الاصول اكمال تحصيلدن صوكره مسلك قضايه سالك اولدى . (٩٥٦) ده

(اوسکوب) قاضیسی ایدی . مرتب دیوانیله (تحفة السلام) اسمنی ویردیکی ایات اربعین ترجمه‌لری واردر .

مطلعندن :

بسمله چونکه اسم اعظمدر — لاجرم حرز جان آدمدر

بسمله کیم طلسم سبحاندر — گردن کفره تیغ براندر

بسمله اولدی آیهٔ قرآن — کیتمه‌سون دلدن ایله‌ورد زبان

بسمله اولسه ابتداء سخن — خیراولور آخرانتهای سخن

بسمله‌یله اولور سوزه بنیاد — بسمله‌در ایدن سوزی آباد

حسن چلبی تذکره‌سنده عاشقانه بر غزلی مندرجدر .

مرادخان ثالث « سلطان »

سلاطین عثمانیه‌نك شعراسندندر. (اسرار نامه) [۱]، (فتوحات الصیام) اسمنده اثرلری اولدیغی کبی نسخه‌سی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده محفوظ اولان برده (دیوان اشعار) ی [۲] واردر . رحلتلری (۱۰۰۳) ده تربه‌لری آیاصوفیه جامع شریفی یاننده‌در. علم خطه‌ده واقف ایدیلر . عالی افندی (مناقب هنروران) نی نام همایونلرینه توشیح ایلمشدر . فاضل محترم دیاربکرلی علی امیری افندینك تأسیسنه موفق اولدقلری (ملت) کتبخانه‌سنده عربی وفارسی دیوانلری اولدیغی کبی برده تورکجه دیوانلری واردر .

نعتندن :

جمالك بر نظر سیر ایله‌ین ای شاه خوبان

محققدر قیلور دنیا وعقبادن استغنا

(نوعی افندی)نك (خصوص) شرحنده کوریلان متصوفانه منظومه‌سندن :

وفرق بعد فرق ثم فرقاً

ووصل بعد وصل ثم وصلاً

واسم بعد اسم ثم حقاً

وحق کل ذات الحق فعلاً

---

[۱] شیخ شمس الدین سیواسی طرفندن شرح ایدلمشدر .

[۲] بو اثرك برده شرحی واردر .

بر غزلندن :

باك دامن اولەرق طوت يوزى بر پاك اتكن
جامع العقل اولوب الدن قومه ادراك اتكن

مصطفى چلبى « كوچوك — طوسيوى »

علما وشعرادن اولوب (طوسيه) ليدر. (اخلاق السلطنه) عنوانلى علم اخلاقه متعلق بر اثرى ايله (ثلجيه) منظومەسى واشعار سائرەسى واردر . وفاتى (١٠٠٤) دە مرقدى استانبولده (قورشونلى تربه)دەدر. اشعارنده (طوسى) تخلص ايدردى .

ابياتندن :

سركوينده اولورسه نوله اشكم سائل
صوكى اول بونى سرو آلچغه اولدى مائل

منطقى احمد افندى

مشاهير شعرا وزمرۂ قضاتدن اولوب (زين الدين نخجوانى) نك مخدوميدر. تولدى شامده‌در. استانبوله ورودندن برمدت صوكره (حلب) بعده شام قاضيلغيله بكام اولمشدى . (١٠٤٤) ده برقيمت بيلمزك سعايتيله وفقط (ان البلاء مؤكل بالمنطق) مظهريتيله مقتولاً وفات ايتدى . مطبوع ديوانچەسى قوۂ طبعنه دلالت ايدر .

ابياتندن :

سايه بين درويش بى برك ونوادن دورايدن
صاقلاسين آرايش تابوته نخل قامتلك

جان كيتسەده كيتمز اثر داغ محبت
پروانۂ عشقك يانار اوستنده چراغى

حلبه كيديشنى شوقطعه ايله نقل ايدييور :

شامده بيلمديلر قيمتمى هجرت ايتدم حلب الشهبايه
خرلرك جيفتۂ ازعاجندن التجا ايتدم اوكوز پاشايه

مرجى « آيدينى »

قوى طبيعت ، متصوف بر شاعر اولوب (پند رجال) اسمندهكى اخلاقى منظومه سنك نهايتنده (آيدين) ايلندن اولديغنى ذكر ايديور .

(پند رجال) ك مقدمه سى :

حمد اول اللهه كه رحماندر هم رحيم و منعم و مناندر
پرده كوكده امر آنكدر حكم آنك جان وتنده لطف آنكدر قهر آنك
يوقدر اكا مدير ياوزير اولدرر سلطان اكبر بى نظير
قالدى عاجز جمله افهام وعقول ذاتنك كنهنده اى صاحب اصول

سابق الترجمه (درويش نيازى) به نظيره مقامنده يازديغى (منصور نامهٔ حلاج) مقدمه سى :

اول آنى ايدهلم كيم حقدر أول حى و باقى واحد مطلقدر اول
اول كيم عالم يوغيكن وار ايله دى قدرتن عالمده اظهار ايله دى
قدرتندن ظاهر اولدى جمله ايش حكمتيله بولدى عالم پرورش
ظاهر اولدر باطن اولدر بى كمان آندن آرتيق كيمسه يوقدر جاودان
ملك آنكدر قول آنكدر ايش آنك جمله جانلرده اولان جنبش آنك
هم جهان فخرى « محمد مصطفا » اول حبيب الله اول كان صفا

(پند رجال) منظومه سنك بر نسخه سى طرف عاجزيدن (ازمير) ده (كمر آلتى) كتبخانه سنه اهدا قيلنمشدر . (منصورنامه) نك نسخه سى ده (اندرون همايون) ده (رواز اوطه سى) كتبخانه سنده موجوددر . اون قاپانده كى (امير بخارى) دركاه شريفى كتبخانه سنده (مولد نبى) مجموعه سنده برده(مولد شريف منظومه سى) منظور عاجزى اولدى .

معينى « استانبولى »

زمرهٔ قضاتدن واونجى قرن هجرى شعراسندن اولوب شهريدر . اشعارى شوخانه ورندانه در.

ابياتندن :

كچ اى واعظ صراطك خوفك آ كمه لطف حق چوقدر
كچنلردن ايشتدك بزكه آنده قور قواق يوقدر

عشـق ایله کسب ایدر کشی عرفان جاودان
عقـل آلت ملاحظـه‌در آراده همان

کوینه ملك دلی وقف ایده‌رم دخل ایتمه
کوکلك سـن متولیسی دکلسـك صوفی

مثالی حسن چلبی « ادرنه‌وی »

ارباب حرفتدن ایکن کسب کمال ایلیه‌رك اصحاب معرفتدن اولمشـدر . غیر مطبوع دیوانی واردر. (ادرنه)لی اولوب (هیچ دهره مثالی کلیه حیفا) مصراعنك دلالتی اولان (١٠١٧)ده استانبولده وفات ایله‌دی. (یکی قپو مولوی خانه‌سی)رهکذارنده مدفوندر .

ابیاتندن :

سـنده بر عالم وار ای اسـکندر یوسـف لقا
باقدیغك مرأت اولور آیینـهٔ عالمنا

قیوب کوینده کوکلم راه عشقك اختیار ایتدم
کوکل قالسون بکم یول قالماسین دیرلر مثلدربو

معیدی محمد افندی « استانبولی »

فضلادن (معید زاده افندی) نك مخدومیدر (حسن چلبی) تذکره‌سنده مذکوربروجه آتی غزلی معنیدار وشاعرانه‌در :

نوش ایدن دلتشـنه جانا جرعهٔ لعل ترك
آدین آکاز بر دخی عالمده آب کوثرك

آلمـازم کحل جلایی نور چشمم عینمه
تو تیـای دیدهٔ اعیان ایکن خاك درك

آرزوی بوی زلفکدر شها سـنبل کبی
خاطرك هردم پریشـان ایله‌ین عاشـقلرك

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(نور الوهاج) ك برنسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده‌واردر . مطلعی بودر :

حمدنا الله ذالنعمـاء و لاالمنـان الا هو
وصـلینا علی فوق الانبیـاء مولا هو

دخی بزدن صلاتیله سلام اولسون علی التوقیر
اولار اوزره کیم آنلردر اوشاهه مزوغرا هو

الا یاایهاالاخوان سزکچون در ایله مرجان
نثار ایدوب قیلام دیوان پذیرانه دیکوز یاهو

میری حسن افندی « بودین — ایشلی »

علما و نکته کویان شـعرادن اولوب (بودین) لیدر . (آلای بکی زاده) شهرتیله بنامدر . (١١٠٢) ده مملکتنده وفات ایتدی . غیر مطبوع مرتب دیوانی واردر .

ابیاتندن :

عاشـق اولورمی هیـچ غم دلداردن جدا   پروانه کبی شـمع شرربارد‌ن جدا
قدس آشـنای مجلس کروبیـان اولور   بر دل اولونجه پردهٔ پندارد‌ن جدا

پادر کل زندان غم اولدم کدرم یوق   سرتا بقدم آتش عشـقم شررم یوق
پاکیزه دل وپاك نهـاد ایله جلیسم   نادان دنی خلقتـه اصـلا نظرم یوق

منیف مصطفی افندی « آنطاکیه‌لی »

عثمانلی شاعرلرینك مشهور ومقتدرلرندن اولوب (آنطاکیه) لیدر . استانبوله وصولنده مالیه مأموریتنه کچمش ایدی. برآرالق سفارتله ایرانه کیتدی . مرتب دیوانی ومنظوم (حدیث اربعین شرحی) مطبوعدر . (١١٥٦) تاریخنده وفات ایده‌رك اسکداردن دکز کناریله حیدر پاشایه کیدن یولك کنارینه دفن ایدلدی . زادهٔ طبعی اولان برر باعینك (رب ارنی الحق وزدنی علما) مصراعنی نقش خاتم ایله‌مشدی .

ابیاتندن :

دیتم‌سررشتهٔ مقصودی‌اهل جاهدن بولسون. کوکل اسبابه ایتمز التجا اللهدن بولسون

روشن دلان نور حقایق بو عالمك هر ذره‌سین بر آینهٔ پر عبر بولور

کنت وکوچوق صددعشقده‌جهوره‌کوره حقی کندکده آرا مذهب منصوره کوره

اولجه (هزاری) مخلصیله تخلص ایدردی . حتی بو مخلصله منثور (فتحنامهٔ بلغراد) ی واردر . مؤخراً (وقعه نویس راشد افندی) نك تنسیبیله (منیف) تخلص ایتمشدر .

بر غزلی :

نه ممکن استقامتله اوله تزویر بر پرده دکلدر قابل الفت کمان وتیر بر پرده
کورن‌اول‌غمزهٔ‌مرد مشکار وچشم شوخلك دیر عجبدر ایتمش آمیزش غزال وشیر بر پرده
اولوزمی کارکر حیلوات تدبیر عقل اولسه اکر صورتنما آینهٔ تقدیر بر پرده
کلور الله اکبر یادمه محراب ابروسی نه دم کوش‌ایلرم آوازهٔ تکبیر بر پرده
معانیٔ تجلی نامهٔ تکوینه امعات ایت نمایان اولمامشدر وسمهٔ تکریر بر پرده
اولان رمز آشنای صحبت خضر وکلیم آکلار که‌اولمازجمع‌عشق وعقل‌پرتدبیر بر پرده
« منیفا » خاك پاك شهر استانبولدن غیری دکل‌ابیات نظم ایتمك روا تعمیر بر پرده

مصطفی خان ثالث « سلطانه »

سلاطین عثمانیه شعراسندن اولوب شعرده مخلصلری (اقبالی) در . (١١٨٧) ده ارتحال ایده‌رك (لاله‌لی) ده بنا کرده‌لری اولان جامع شریف قربنده‌کی تربه‌لرینه دفن ایدلدیلر . رمضان شریفده اجرا ایدلمکده اولان حضور درسلرینه زماننده ابتدار ایدلمشدر .

بر مناجاتندن :

شمدیلك «اقبالیا» دالدم عمیق حیرته لطف ایدوب دستمی ال یارب دوشدم کربته
دیلرایسه‌ك‌قوی‌جحیمه‌دیلرایسه‌ك جنته انبیای مرسلین ایچره خجیل ایتمه بنی

مشعلچی زاده اسعد بك « استانبولی »

ارضروم والیلکنده وفات ایدن (مشعلچی ابراهیم حفظی پاشا) نك مخدومی اولوب

استانبولده یتیشن ذکرلی شعرادندر . تاریخ وفاتی (جنت ایچره قیله اسعد بکی همدم سعدا) مصراعنك منطوقنجه (١٢٠٨) اولوب قبری ادرنه قپوسی خارجنده اوتاقچیلرده (صیرت‌تکیه) دنیلن محلده‌در .

ابیاتندن :

اوکرن لسـان عصر ورسوم زمانه‌یی
باق طبع ناسه حاله مناسب تکلم ایت

مکی محمد افندی « شیخ الاسلام — استانبولی »

علماء وشعرانك متحیزلرندندر . پدری مکه ملاسی ایکن اوراده تولد ایتدیکندن (مکی) تخلص ایتمشدر . مؤلفاتی (قصیدهٔ برئیه توسل اسـمیله شرح) که تورکجه یازیلان شرحلرك مفصل ومکملیدر . (اوائل بیضـاوی‌یه حاشـیه) ، (مباحث حمد وشکره متعلق رساله)، (مرشد الوارثین فی احوال الاربعین) (اصول فقهدن اقسـام نظمی مبین رسـالهٔ ترکیه) و (توضیحدن مقدمات اربعه اوزره رسـاله) ، (مرتب دیوان) اولوب وفاتی (١٢١٢) تاریخنده، قبری فاتح‌جوارنده شیخ الاسلام (بهائی‌افندی) تربه‌سنده‌در . مشایخ فصلنده ذکری سبق ایدن (اشرف زاده عزالدین افندی) دن ، بوذاتك ارتحالنده (نجار زاده محمد صدیق افندی) دن منتسب طریقت ایدی .

ابیاتندن :

بالا نشین رفعت اولان کرچه چوقسه‌ده
بوعالم ایچره آز بولنور اهل حال اولان

مصارعندن :

کتاب فن عشقی ایله‌مك تفسیر مشکلدر

مشتاله مصطفی افندی « شیخ - بتلیسی »

شعرای عاشقیندن وطریقت قادریه مشـایخندن بر ذات اولوب (بتلیس) لیدر . برآرالق استانبوله کله‌رك ایوبده (سلامی درکاهی) مشیختنده بولوندی . بعده وطننه رحلتله (١٢٤٧)

تاریخنده موشده شهیداً ارتحال ایتدی . مرتب مطبوع دیوانی‌ایله (آثارمشتاق اسرارعشاق) ، (مکتوبات کیمیای مشتاق) وفارسی (بهارنامه) اسملرنده آثار غیرمطبوعه‌سی واردر .

عاشقانه برغزلی :

اسرار عشقه محرم اولان بی زبان اولور   رمز ایله پادشـاه دله ترجمان اولور

بر دل که تختگاه شهنشـاه عشق اوله   مرآت حسن پاك شه لامكان اولور

بر سـینه کیم مکنون اسرار حق اوله   رشك آور نشیمن باغ جنان اولور

مردودخلق عالم اولان مرد حق‌شناس   انجام‌کار مقبل هر دو جهان اولور

« مشتاق » نور لمعهٔ دیدار اولان کوکل   شمع حریم شنشـنهٔ عارفان اولور

ماهر نعمان بك « آغریبوزی »

موالیدن (آغریبوزی عثمان رشـید بك) ك مخدومیدر . زمانـنده شـعر وانشـاده تمیز ایدنلردندر . کتابت خدمتیله باب عالیده ایفای حسن خدمت ایله‌دی . (۱۲۵۹) ده ارتحال ایده‌رك‌ایوبده (بستان‌اسکله‌سی) نده عمارت‌قارشوسنده مدفوندر. (منشأت) ودیوانی مطبوعدر.

برنعتندن :

ایاشاه رسالت نوربخش کن‌فکان سین‌سن   سریر آرای بعثت پادشاه انس وجان سین‌سن

وجودك منتخبدر نسخهٔ اعجاز دن اول   خوشا دیباجه بند صفحهٔ آخرزمان‌سین‌سن

برغزلندن :

الینه کیرســه‌ده کاشـانهٔ اقبال جهـان   رخنه‌یاب اولمه‌یه ماهر صاقین ارکان‌ادب

مشهوری احمد افندی « سلانیکی »

زمانـنده شعر وانشـاجه تمیز ایدن کتبهٔ اقلامدن اولوب طبعی لطائفه میال ، رند مشرب برذات ایدی . دیوانی مطبوعدر . (۱۲۶۸) تاریخنده مملکتی اولان (سلانیك) ده ارتحال ایتدی . (کله‌مریه) قاپیسی خارجنده مدفوندر .

مصارعندن :

عاقلان تا سوز محلن بولمادقجه سویلەمز

دولت اولماز آدمه عالمده استغنا کبی

موجب صحت اولور خستەیه شادی وفرح

محوی محمد محی الدین افندی « زهاوی »

السنهٔ ثلثەده انشا وشعرده مقتدر ، فاضل برشاعر اولوب (اربیل) دندر . سابق الترجمه (زهاوی افندی)دن مجازدر . (١٢٨٩) ده استانبولده ارتحال ایلەدی . ایوبده (کاشغری درکاهی) بوقوشنده مدفوندر . آثاری : (مقتبسات محویه) حکمت اخلاق وتصوفدن باحث اولوب غیر مطبوعدر . (روضة المعارف) رسالهٔ موقوتەدر . (مضبوطة الفنون) کذا .

معلم ناجی عمر افندی « استانبولی »

شهری الاصل اولوب بر مدت اوفاق تفك مأموریتلرله طشرەدەبولوندقدن صوکره استانبوله عودتله آثار ادبیانه نشرینه باشلادی. مکتب سلطانی وحقوقده ادبیات معلملکنده بولونمشدر . قرق درت یاشلرنده ایکن (١٣١٠) رمضاننده استانبولده ارتحال ایدەرك (سلطان محمود عدلی) تربەسی حظیرەسنه دفن اولوندی .

قواعد لسانیه و ادبیەیه وقوفی قوهٔ شاعرانەسندن زیادەدر . اواخر عمرنده (وقعه نویس آل عثمان) مأموریتیله مبجل اولمشدی . بو خدمته تعیین اولوندیغی متعاقب شهنامه طرزنده تحریرینه باشلادیغی منظوم عثمانلی تاریخندن آنجق بر قاچ پادشاه یازابیلمشدر . سعیدبك افندی صاحب ترجمه حقنده (ناجی مرحوم اساساً بر دفینهٔ فضل وادب اولدیغی کبی اشعاریمزك لطافت حقیقیەسنی محافظه ایدنلرك بقیة السیوفندن اولدیغی جهتله دخی وفاتی بیوك ضایعاتدن اولان بر شاعر شیرین زبانمز ایدی) دیمشلر ایدی . عطا بك افندیده : (نثرندەکی سلاست اکثری ترجمەلرندەکی موفقیت ، عثمانلی نحوینه ایتدیکی خدمت عموماً مسلم اولسه کرکدر) دییورلر .

مطبوع آثاری :

(معمای الهی) ، (اعجاز قرآن)، (اصطلاحات ادبیه) ، (فروزان) ، (آتشپاره) ،

(شراره)، (ابن الغازان)، (اسامی)، (مجموعهٔ معلم)، (محمد مظفر مجموعه‌سی)، (معلم)، (سانحات العرب)، (مدرسه خاطره‌لری)، (نوادرالاکابر)، (سانحات العجم)، (مکتوبلرم)، (ترجمهٔ امثال علی)، (لغات عثمانیه)، (سنبله)، (صاڭبده سوز)، (تعلیم قرآن)، (نمونهٔ سخن)، (انتقاد) بشیر فوأدله مشترك، (شویله بویله) شیخ وصفی ایله مشترك، (عبیدیه)، (ترزوا کن) امیل زولادن مترجم، (ترکیب بند)، (مترجم)، (حکم الرفاعی)، اشبو آثاردن خصوصیله (مجموعهٔ معلم) و(اصطلاحات ادبیه) قواعد ادبیه ایله متوغل ذواته لازمدر.

توحید باریسندن :

الله که موجد جهاندر	هر درلو نقایدن عیاندر
کثرتده هزار رنگه کیرمش	هر مظهره بشقه رنك ویرمش
بولماز او تجلیات غایت	اعداد نصل بولور نهایت
توحیدی سوراوخالق روح	بردر بر او بی‌نیاز سبوح
الله ندر دیجه غافل	الله دیوب خوش اولور دل

ابیاتندن :

دامنن دست طابدن قویمه دولتجوی ایسه‌ك   معرفت ارباب استعداده دولت بخش اولور

حق پرستم عرض اخلاص ایتدیکم درکاه بر   بر نفس توحیددن آیرلمادم الله بر

اختلافاتیله اوغراشمقده دهرك ذوق یوق   ذوق آنك مرصاد عبرتدن تماشاسنده‌در

معرفت التفاته تابعدر   مشتریسز متاع ضایعدر

آثارینه دائر ایضاحات

(١) اصطلاحات ادبیه : اسمنك دلالتی وجهله قواعد ادبیه اصطلاحاتنی مبین استفاده‌لی براثردر. مع التأسف یالکز برجلدی نشر ایده‌بیلمشدر.

(٢) مجموعهٔ معلم : مکتب سلطانی وحقوقده تدریس ایتدیکی ادبیات عثمانیه درسلرینك تقریرلرینی، شعرای عثمانیه‌دن برخیلیسنك تراجم احوالیله منتخب شعرلرینی، عربجه، فرسجه، فرانسزجه‌دن فائده بخش ترجمه‌لری حاوی اولوب آلتمش جزء نشر ایدلمشدر.

(٣) اسامی : معذیل (٨٥٠) قدر مشاهیرك مختصر، مفید تراجم احوالنی مبین اولوب برجلددر.

(٤) لغات عثمانیه ــ لغت ناجی : کتابه وتخصیص مکاتب شاگردانه الزم ، استفاده بخش براثر اولوب جلد ثانیسی ، مرحومك محبلرندن وادبای عصردن (مستجابی زاده عصمت بك) طرفندن اکمال ایدلمشدر .

(٥) معلم : جرائد یومیه‌دن (ترجمان حقیقت) جریده‌سی محرراديبسی‌ایکن یازدیغی تنقیدات ادبیه‌یی حاویدر .

(٦) امثال علی : (امام علی‌المرتضی کرم‌الله وجهه ورضی‌الله عنه) نك حروف هجا ترتیبی اوزره اقوال‌علیه وحکیمانه‌لرینك ترجمه‌لرینی مبین اولوب (کتابخانهٔ ابوالضیا) جزؤلری میاننده نشر اولونمشدر .

(٧) موسی بن‌ابی‌الغازان ــ حمیت : (ابن‌الغازان) ك حمیتی ، حماستی مبین منظوم براثردر .

(٨) سانحات‌العرب) آثار عربیه وفارسیه‌دن منظوم و منثور بعض تراجم ایله مطالعات
(٩) سانحات العجم) ادبیه‌یی حاویدر .

(١٠) مکتوبلرم : احباسنه ، شاگردانه یازدیغی مکاتیبی حاویدر .

(١١) صائبده‌سوز : شعرای‌ایرانیه‌دن تخصیص‌تشبیهاتیله‌امثالیله ، شهرت‌شعار اولان (صائب) حقنده مطالعات وتنقیداتی حاویدر .

(١٢) نوادرالاکابر : اکابر امتك اقوالندن ، احوالندن باحثدر .

(١٣) آتشپاره)
(١٤) شراره } اشعارینی حاوی رساله‌لردر .
(١٥) فروزان)

(١٦) حکم الرفاعی : پیرطریقت‌سیدنا (احمد الرفاعی) نك بعض اقوال علیه‌لری ترجمه‌لرینی حاویدر .

(١٧) سنبله : قسم اولی بعض‌مکتوبلرله ترجمه‌لردن مرکب ، قسم ثانیسی ایسه صاحب اثرك حیات‌صباوتی مصوردر .

(١٨) محمد مظفر مجموعه‌سی : بر مجموعهٔ قواعد ادبیه اولوب ناقص قالمشدر .

(١٩) معمای الهی : بعض سور قرآنیه ابتدالرنده اولان مقطعات حقنده اکابر امتك مسروداتندن خلاصه ایدلمشدر .

(٢٠) اعجازقرآن : (اعجازقرآن) ه دائر مفید ومختصر بر اثردر . (فخررازی)نك (سورهٔ فاتحه) تفسیرنده (اسرار عقلیه) سر لوحه‌لی بر مقالهٔ حکیمانه‌سنك خلاصهٔ ترجمه‌سیدر .

(٢١) تفسیر سورهٔ اخلاص : بوده باشلیجه تفسیر کبیردن خلاصه ایدلمشدر .

(٢٢) ذات‌النطاقین ــ ابن زبیر : منظوم بر وقعهٔ تاریخیه‌در .

(٢٣) دمدمه : رجائی زاده اکرم بکك (زمزمه) اسمنده‌کی اثرینه مقابلةً یازلمش بر مجموعهٔ انتقادیه‌در .

(٢٤) مخابرات ومحاورات : احمد مدحت افندی‌ایله محاوره‌لرینی حاوی مکاتیبدن متشکلدر .

(٢٥) خرده فروش : قواعد وفوائد ادبیه‌دن باحثدر .

(٢٦) عثمانلی شاعرلری : شعرای عثمانیه‌دن (احمد پاشا ، باقی ، شیخ الاسلام یحیی افندی ، خاقانی محمد بك ، خواجه نشأت ، سید وهبی ، سنبلی زاده وهبی ، نوعی زاده عطائی ، احمد منطقی ، شیخ الاسلام عبدالله وصاف افندی ، آنطاکیه‌لی منیف ، سلیمان نحیفی ، شیخ الاسلام عارف حکمت بك) لك تراجم احوالیله اشعار منتخبه‌لرینی حاویدر . ایکی جزئی نشر اولونه‌بیلمشدر .

(٢٧) هدر : دور استبدادی مصور درت فصل اوزره مرتب تیاترودر .

(٢٨) تاریخ آل عثمان : یالکز مقدمه‌یی حاوی اولوب برنسخه‌سی (ییلدیز سرایی) کتبخانه‌سنده واردر .

ای مزار ترك ، صفوتخانه‌سك   خوابگاه شاهسك ، شاهانه‌سك
افتخار ایت ، ای سرای معنوی   شاه ترکان سنده اولمش منزوی
ای سلیمان شاه ! منتدار یکز   شاکر اولاد فیض آثاریکز
اولدی اخلافکله فخر دود دمان   اوغلك ارطغرل کبی بر قهرمان
آفرین ارطغرله ، یارانته   آفرین ارطغرله ، عثمانته
شانمز عثمانسز اولماز ، شانلی‌یز   بونجه میلیون خلق هپ عثمانلی‌یز
واقعا عثمانلیلقدر شانلیلق   بیلمه‌لی اما ندر عثمانلیلق

« غازی ارطغرل بك منظومه‌سنده »

ای فرات ای تیمهٔ شط العرب ،   سنده موج اورمقده هم غم هم طرب !
دیرکن ، ایتدك حزنه مستغرق بنی ؛   قرب (صفین) دن کچر کوردم سنی .
امر عشقه انقیاد ایتدم ینه ،   حیدر کراری یاد ایتدم ینه .
رهگذار کدر دیار کربلا ،   یاد اولنسون شهریار کربلا .
کربلا یادیله جان آگاه اولور .   هر نفس یا آه یا الله اولور .

ایشته الك حیرت فزا برهانله ، بعدازین لازمی کیتمك بابله ؟
باق تماستغراقه سوق ایتدك بنی ، کوز یاشی ظن ایلیور چشمم سنی !

§

ذکره شایاندر فراقك هر یری ، بن که بر ترکم اونوتمام جمبری .
ترك اولان نعمتشناس اولمق کرك ، وار یری کیتسهم (مزار ترك) ەدك .

محمود جلال الدین پاشا « استانبولی »

(چورلیلی علی پاشا) احفادندندر . کتابت رسمیەدەکی قدرت قلمیەسی مسلم اولوب شهیردر . بك کنج ایکن باب عالیده خدمات تحریریەده قوللانیلەرق بالآخره مالیه ونافعه نظارتلریله والیلك کبی مهام اموردولتده بولوندی . (١٣١٦) تاریخنده استانبولده وفات ایتدی. بشیکطاشده (یحیی افندی) درکاهنده مدفوندر . آثار مطبوعەسی (روضة الکاملین) اسمندەکی (شرح شفیقنامه) ایله (منشآت) ، (مجموعهٔ اشعار) در . برده (مرآت حقیقت) اسمنده (١٢٩٣) روسیه سفری وسائرەنی مبین اوچ جزء مطبوع تاریخچەسی واردر . (شفیقنامه) اولجه (عبدالله محمد ابن احمد) اسمنده برذات طرفندن دخی شرح اولونمشدر . برنسخەسی (ینی جامع) کتبخانەسنده موجوددر . (شفیق نامه) تاریخ ادبیات عثمانیه نامنه یالکز برکره کوریلەجك آثاردن اولوب زمانمزده شایان تقلید دکادر . (شفیق نامه) ایله (حاجی شفیق افندی) حقنده مورخین فصلنده ایضاحات لازمه مندرجدر .

ابیاتندن :

مرآت دل که صورت اخلاصی کوسترر
وارستەدر عکوسی ریا و رسومدن

مصارعندن :

بر مسافرخانەدر انسانه بو کهنه رباط

مقبوله لمعانه خانم « استانبولی »

عصرمزده استانبولده یتیشن عثمانلی ادیبەلرینك الك کرلیلرندن معدود نظم ونثردەکی اقتداری

مسلم ایدی . (١٣١٦) تاریخنده وفات ایتمش وجوار حضرت خالدده (سیاوش پاشا) تربه‌سی قربنده ودیعهٔ رحمت الٓهیه قیلنمشدر. مرحومه مابین همایون منسوبیندن وصلحادن (حاجی ابراهیم افندی) نك کریمه‌سی وشورای دولت اسبق باش کاتبی (فوأد بك)ك زوجه‌سیدر . تماماً اخلاق اسلامیه وعثمانیه یه موافق اولمق شرطیله قادینلردن ایلك قیمتلی اثر نشر ایدن کندی اولدیغی کبی وفاتندن صوکره کرك زوجی وکرك بنات نوعی طرفندن تنظیم اولونان منثور ومنظوم مرثیه‌لردن بر کتاب وجوده کلشدرکه بوکا ایلك موفق اولانده مرحومهٔ مشارالیهادر .

مرحومه‌نك زمان حیاتنك قسم کلیسی خسته‌لقله کچمش وآثارینك بر چوغنی او حالنده یازمشدر . جناب حقه توکلنه وصبر وتحمله زوجنك یازدیغی مرثیه‌لردن شو قطعه‌ دخی دلالت ایدر:

قطعه

صبر ایله مألوف ایدی ایتمزدی اصلا اشتکا
کورمه‌مشکن استراحت طوغدیغی کوندنبری
حضرت اللهك اشفاقندن امید ایلرم
جنت عدن اولدی نور دیده لمعانك یری

آثار منظومه ومنثوره‌سندن برقسمی (معکس خیال) عنوانیله طبع اولونمشدر .
فضولینك برمصراعنی تربیع ایده‌رك یازدیغی (صبح سعادت) عنوانلی نشیده‌سندن :

ایردی معراج شریفك تا حریم عزته — طاقتی یتمزدی جبریلك بو رتبه رفعته
نزد پاك کبریاده باق شو مقبولیته — خاکه ایندی کوکدن استقبال ایچون قرأرسکا

برنعتندن :

علو پایه‌که امی دیمکدر اك جلی اثبات
بشر تدریسه قدرتمی بولوردی ذاتکی هیهات
بنه قدرك قدر عالی تعلم ایتدیکك آیات
سنك استادك الله عظیم الشاندر بالذات
آنك چون خواجهٔ کون ومکانسك یارسول الله

قادینلق عنوانلی منظومه‌سندن :

ایدرسه علم ایله اشعاره رغبت — قدینلرجه اولور بر باشقه زینت
درایتدن آلیر نور ملاحت — یورور بر انتظام اوزره معیشت
بچلمش جامه در نسوانه تحصیل — ویرر حسن اداره حسننه قیمت
فقط یازمق کرك اخلاقه دائر — قلم طوتمقلغه کیم اولسه قادر

لایق دکلی روح الامین اولسه کاتبی   کرو بیان عرش برین اولسه حاجبی
شـاهنشهان روی زمین ده مراقبی   عمری فزون اوله که بوملکده صاحبی
تقـدیر ایدر علو مقـام مکاتبی   مصروفدر همیشـه بوکا فکر ثاقبی
مشهور هم مسلم آنك رأی صائبی   ممدوحدر صـفاتی کزیده مناقبی

یاربی حشرهدك اوله تختنده برقرار
وارایسه دشمنی‌اوله مقهور وتار ومار

مختار افندی «کریدی احمد مختار افندی»

فضلا و ارباب قلمدن بر ذات اولوب (کرید) ك (حانیه) شهرنده تولد ایله‌دی . اکمال تحصیلدن صوکره (باب سرعسکری – حربیه نظارتی) دائره‌سنه انتساب ایله مدت مدیده مکتوبیٔ سرعسکری مأموریتنده و اواخر عمرنده بر سنه‌یی متجاوز (شیخ الحرم نبوی) خدمت مبجله‌سنده ایفای خدمت ایله‌دی . (۱۳۲۸) سنه‌سنده خسته اوله‌رق استانبوله‌کلدیکنی متعاقب ارتحال ایله‌یوب (ملاکورانی) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . آثاری حکمیات اسلامیه نقطهٔ نظرندن حائز اهمیتدر .

آثارمطبوعه‌سی: (استمداد) ، (آداب المرید)،(مرآت الشهود لسید الموجود)؛(معارج سبعه) ، (انقباد قاب) ، (سراج الوهاج فی لیلة المعراج) ، (محاسن اخلاق) ، (مجال فکرت) در. حضرت (شیخ اکبرك) ك ادق آثارندن (شجون المسجون) ایله (مواقع النجوم) نی ده ترجمه ایتمش سه‌ده طبعنه موفق‌اوله‌مامشدر . ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور اولان (بابا نعمة‌الله) حضرتلرینك تفسیرینك طبعنه همت و دلالت ایله‌مشدر . السنهٔ ثلثه ادبیاتنه و تخصیص لسان عربی دقایقنه واقف اولمغله برابر لسان تصوفه‌ده عارف ایدی . اشعاری حکیمانه وعارفانه‌در . (شیخ اکبر محیی الدین) حضرتلرینك آثارینی غدای روح ایله‌مشدی .

ابیاتندن :

خاطر شکن نفس وهوا اولمغه سعی ایت
خاطر شـکنی اوله صاقین کیمسه‌نك اما

لاجرم روشـن نکاه پرتو تحقیق اولور
مؤمن الغیب (هو الرحمن) صـاحبدلان

زاده) احفادندندر . (١٢٨٠) تاریخنده مکتب حربیه‌دن نشأتندن صوکره محاربانده بعده اعدادئ عسکری کتابت معلملکنده داها صوکره‌لری‌ده حربیه نظارتنده ایفای وظائف ایله‌دی . (١٣٣٣) ده متقاعداً ارتحال ایتدی. (اسکدار) ده (قره‌جه احمد) مزارستاننده عائله‌سی قبرستاننه دفن ایدلدی . (١٢٩٢) ده مکتب حربیه مطبعه‌سنده طبع اولونمش (دستورالمجاهدین) اسمنده استفاده‌لی براثری ودیندارانه بعض منظومه‌لری واردر.

برنعت شریفندن :

شهنشاه لعمرك تخت نشین ملك ارسلناك
حبیب حضرت مولا مطاع خطهٔ لولاك
سورن‌یوز آستان‌پاکنه هیچ‌فیض بولمازمی
آنکچون عرشه‌نسبتله کریدر قیمت افلاك

ن

نسیمی « سید عمر عمادالدین » [١]

عاشقیندن وآثار شعریه‌سی اشعار ترکیه‌یه رونق ویرن قدمای‌شعرادن اولوب مشهوردیوان مطبوعندن باشقا برده غیر مطبوع فارسی دیوانی واردر . مطبوع دیوانی نقصاندر . نسخهٔ تامه‌سی (کتبخانهٔ عمومی) ده موجوددر. (٩٠٩) تاریخنده(سلطان‌احمدهروی)خطیله نفیس خط تعلیقله محرر بر نسخه‌سی ده (آیاصوفیه) کتبخانه سنده‌در . بو نسخه‌ده فارسی اشعارینك اکثری‌ده مندرجدر . خط دستیله محرر اولان ترکی دیوانینك (ارضروم) ده (جنت زاده) کتبخانه‌سنده محفوظ اولدیغی مرویدر . مشربی شطحیات صوفیانه‌یه مائل اولدیغی‌ایچون بعض کلمات برده بیرونانه‌سندن دولایی (٨٢٠) تاریخنده (حلب) ده بردار ایدلدیکی متواتردر . باخصوص اشعار فارسیه‌سندن مسلك حروف صاحبی [٢] (فضل‌الله حروفی) [٣] دن

[١] ترکمانی جنس وآمدی دیاردر (عاشق‌چلبی) .
[٢] حضرت(شیخ اکبر) ك (فتوحات‌مکیه) و سائرده‌بسط و بحث بیوردیغی (حروفات‌عالیات) بوحروفدن باشقا اولوب اسمی کبی عالی وجامع اولدیغی واقفلرینه معلومدر .
[٣] (مناقب‌الواصلین) ده (شاه نعمة‌الله ولی) طریقتندن اولدیغی وفقط علم حروفه‌ده آشنا اولدیغی محرردر . (کنه‌الاخبار) ده دخی بوذات حقنده ایچه ایضاحات واردر .

مستخاف اولدیغی آ کلاشیلدیغی ایچون حقنده بعض کونا قیل وقال اولونمش ایسه‌ده بر چوق عرفا ازجمله (شارح مثنوی صاری عبدالله افندی) (ثمرات الفؤاد) اسمنده‌کی اثرنده عشق وعرفانلرینه شاهددر . (خداوندکار) غازی دورنده بروسه‌یه‌قدر کلدیکی منقولدر . (نصیبین) لی اولدیغی یازمه بردیوان ظهرنده کورولدی .

ابیات عاشقانه‌سندن :

منصور کبی جوشه کلیر سویلر اناالحق
هر عاشق صادقکه بو میخانه‌یه اوغرار

فارسی دیوانندن :

طالب توحیدرا باید قدم بر لازدن   بعـد زان در عالم وحـدت دم‌الا زدن
رنك وبوبی ازحقیقت ازبدست آوردهٔ   چون کل صدبرك باید خیمه برصحرا زدن
ای«نسیمی» با مقلد سرحق ضایع مکن   از تجلی دم چه حاصل پیش نا بینا زدن

(منصور انا‌الحق سویلدی ، حقدر سوزی حق‌سویلدی) دیمش اولدیغی کبی بروجه آتی جواب منظومی‌ده کندیسنه نصیحت ایدن برادری (خندان) ه کوندردیکی مرویدر .

دریای محیط جوشـه کلدی   کون ایله مکان خروشـه کلدی
سرازل اولدی آشـکارا   عاشـق نیجه ایله‌سـون مدارا
برکوك آره‌سی حق اولدی مطلق   سویلر دف وچنك هپ انا الحق

فارسی ترجیع بندی مطلعندن :

مـا مظهر ذات کبریاییم   ما جام جم جهـان نمـاییم
ای تشـنه بیا که در حقیقت   ما آب حیـات جانفزاییم
ای در غلط ازره دوبینی   ایا توکجـا و ما کجـاییم
معلوم شودکه غیر حق نیست   از چهره نقاب اکر کشاییم
مارا عدم و فنـا نباشـد   زان روی که عالم بقاییم
ای طالب صـورت خدا   چون بکذری ازدوبی خداییم
شـاهنشه اعظمیم اکرچـه   در کشـور نیسـتی کداییم
زلفت چو دلیل ماست امروز   در سـایهٔ دولت همـاییم
ظاهر شـود آفتاب وحدت   از مشرق غیب اکر بر آییم
در عالم بی چرا و بی چون   بیچون وچکونه چراییم
ای خواجه اکر توشمس دینی   ازروی حقیقت آنچه ماییم

ای ساقیٔ روحپرور ما　　لعل تو شراب کوثر ما
رخسار تو آفتاب عالم　　کفتار تو شهد وشکر ما
سودای دراز کنت کنزا　　زلف تو نهاد در سر ما
فردوس نعیم جاودان نیست　　بی وصل رخ تودر خورما
در ظلمت آفرینش آمد　　خورشید رخ تو رهبر ما
اندیشه نیست هیچ صورت　　جز روی تو در برابر ما
کی دل بر ما قرار کیرد　　تا هست رخ تو دلبر ما
دربحر محیط عشقت ای جان　　پرورده شدست کوهر ما
ازمهر توشد چو قلب مازر　　شایستهٔ سکه شد زرما
ای مصحف بخت وفال دولت　　مسعود شد ازتو اختر ما
ای جوهر ماز روی معنی　　نشناختهٔ تو جوهر ما

یارك جفاسی جمله وفادر جفا دکل　　یاری جفا قیلور دیین اهل وفا دکل
اول کیمسه نك قبله سی ای جان سن اولمادك　　ایراغه دوشدی کعبه دن اهل صفا دکل
عشقك اکرچه آدنی عاقل بلا قومش　　نعم البلادر اهلنه بئس البلا دکل

نظامیٔ قونوی

(فاتح سلطان محمد) دورنده یتیشن شعرانك سرفرازلرندندر . کنج ایکن وفاتی تکملنه مانع اولدی . تذاکر و تراجم احوال کتابلریمز ده حضرت پادشاهك دعوت همایونلرینه اتباعاً استانبوله کلکده ایکن اثنای راهده ترك عالم فنا قیلدیغی محررسه ده تذکرهٔ (سهی) ده (قره مانلی) اولدیغی وبرای تحصیل ایراندن عودتندن صوکره (قونیه) یه کله رك وفات ایتدیکی محرردر . اشعارترکیه سندن ماعدا عربی وفارسی شعرلری واردر . (خواجه حافظ شیرازی) نك اکثر غزلیاتنی تخمیس ایله مشدرکه اشعار فارسیه ده کی قوتنه دلیلدر .

اشعارندن :

قیلمه دن سیل فنا عمر دیارینی خراب　　خذ من العیش نصیباً ومن العمر نصاب

ای «نظامی» وصله شاد اولمه و هجرانه ملول　　کائناتك حالی چونکیم انقلاب اوستنده در

حبس تندن دلی قورتار نه روادرکه اولا　　مرغ لاهوتی اسیر قفس نا سوتی

نجاتی بك «ادرنه‌ری»

اصل اسمنك (نوح) ویا (عیسی) اولمه‌سنده اختلاف وارسه‌ده (عیسی) اولمه‌سی اقوادر . (ادرنه) ده تولد ایتدیکنی وبدایت اشتهاری (قسطمونی) ده اولدیغنی (ریاضی) تصریح ایدییور. عثمانلی شعرینك مؤسسلرندن عداولونور . (احمدپاشا) یه خیرالخلف (باقی) یه سلف اولمشدر. دیوانی ، شعر قدیم عثمانی ایچون بر نمونه اولوب بعض ابیاتی شمدی دخی بکنیله‌جك مضامینی حاویدر . غیر مطبوع دیوانندن باشقا (لیلی ومجنون) منظومه‌سی اولدیغی کبی برده (کیمیای سعادت) ترجمه‌سی اولدیغی مرویدر . فاتح زماننه یتیشمش ، مشارالیه نامنه برقاچ قصیده تنظیم ایتمشدر . وفاتی (کیتدی نجاتی آه) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (٩١٤) تاریخی اولوب استانبولده وفادن زیرکه کیدن یولده (خضر بك) مرحومك مدفون بولوندیغی مسجد مقبره‌سنده مدفون اولدیغی (عبدالله ایوبی)نك مجموعهٔ وفیاتنده مندرجدر . شاکردخاصی صاحب تذکره (سهی بك) استادی ایچون خامه‌سی اتصالنده بر تربه برده سبیل یاپدیرمشدی . حیفا که اسلاف و آثار اسلاف حقنده بعضاً روا کوردیکمز حرمتسزلك وقیدسزلق اثری اوله‌رق هر ایکی بنادن‌ده نام و نشان قالمامشدر . اشعارده ایراد مثل اولا بونده کورولمشدر . بو جهتله مولانا ادریس بتلیسی(هشت بهشت) ده (خسرو شعراء روم) عنوانیله یاد ایدییور. (مناظرهٔ کل وخسرو) اسمنده برمثنویسی اولدیغی (تذکرهٔ سهی) ده محرردر . (کل وصبا) و (مهر وماه) نامنده ایکی اثر منظومی‌ده اولدیغی مرویدر . اشعارندن برخیلیسی (عطا) تاریخنك بشنجی جلدنده مندرجدر .

ابیاتندن :

شول که عشق آتشینك شمعنه پروانه کچر   شمع وش عمری آنك یانه کلیر یانه کچر

نیاسون کلزاری عاشق اولمینجه کلعذار   بوستان جنته صورت ورن دیوار ایمش

مصارعندن :

زهی دولت زهی نور علی نور

کیمسه‌نك حدی دکل تقدیری تغییر ایلمك

آیاغی یرمی باصار زلفنه بر دار اولانك

اوکسوز اوغلان کوبکن کندی کسر

جوره مائل اولمسون یاری الهی کیمسه‌نك

نورالدین افندی

برمقدمه اون مجلس بر خاتمه اوزره مرتب ، منظوم (مقتل حسین) صاحبی عاشق اولاد رسول برذاتدر . اثرینك نهایتنده هرسك زاده احمد پاشانك (قره‌مرسل) یاقیننده (دیل) نام محلده بنا ایتدیکی جامع شریفك امام وخطیبی اولدیغنی وحجه کیدرکن قورصانلر طرفندن اسیر ایدیله‌رك (رادوس) آداسنده ایکی سنه درت آی قلعه‌بند اولارق قالدیغنی و (لارنده) لی (جمال) اسمنده برذات عالی‌دن اخذ طریقت ایله‌دیکنی صافیانه برلسانله حکایه ایدیبور. بواثر (١٢٨٥) تاریخنده طاش باصمه‌سی اولمق اوزره (وقعهٔ کربلا) اسمیله طبع اولونمش‌سه‌ده اسمنك (مقتل حسین) اولدیغی برقاچ یرنده مصرحدر . مطلعندن :

حمد ثابت دیر سکا ای پادشاه دو جهان — حمد ایده‌رز آشکار و هم نهان
حمده لایق عالی ذاتکدر سنك — مدح اولان هم پاك صفاتکدر سنك
یوغیکن بو عالمی وار ایله‌دك — قدرتن بونلرده اظهار ایله‌دك
کلی موجوداته مقصودین ویرن — جمله کیزلیلری ایشیدوب کورن
ظاهر وباطن وآخر هم ازل — حی و قادرسك قدیم ولم یزل
عرش وکرسی آی وکون چرخ فلك — وحش وطیر وانس‌وجن‌حور وملك
طاغ و دریا هم نبات آغاج طاش — داخی یر یوزنده اولان قورو یاش
جمله اشیا هم مسبحدر سکا — هر بریسی حمد ایدر دائم سکا

نظمی محمد بك « ادرنوی »

صنایع شعریه‌یه واقف مقتدر برشاعر اولوب (ادرنه) لیدر . (سلطان سلیمان قانونی) زماننده‌احکام کاتبلرندن‌ایدی . صوکره زمرهٔ سپاهیانه ادخال‌ایدلدی. برنسخه‌سی(نورعثمانی)ده موجود اولان (مجمع‌النظائر) اسمنده‌کی اثر کبیرنده (٩٣٠) تاریخنه قدر کچن شعراءعثمانیه‌نك نظائری وبونلره سویله‌دیکی نظیره‌لری مندرجدر . بواثرینی خاکپای شاهانه‌یه تقدیم ایده‌رك عواطف سنیه‌یه مظهر اولدی . بواثرندن باشقا آثار شعریه‌سی‌ده واردر . (وحیدتبریزی) نك رسالهٔ عروضنده اولان بحورك‌هربرنده (الف) قافیه‌سنده برر غزل ایراد ایده‌رك کندیسی‌ده برچوق بحر اختراع ایتمشدر . (٩٥٥) تاریخنده وفات ایتدی .

فی علم المناظره) ، (خواجهٔ جهانك منشأتنك ترجمه‌سی) ، (نتايج الفنون) [١] ، (منظومهٔ حسب‌حال) ، (مناظرهٔ طوطی بازاغ) وسائره اولوب همان جمله‌سی غیرمطبوعدر. دیوانی مرتب ایسه‌ده نسخه‌سی نادردر. برنسخه‌سی (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر . (کتبخانهٔ عمومی) ده (رضا پاشا) کتابلری آراسنده برده مفصل تورکجه (ایساغوجی شرحی) موجوددر . آیاصوفیه کتبخانه‌سنده خط دستیله محرر (فضائل الوزراء و خصائل الامراء) اسمنده تورکجه اوفاق براثری‌ده واردر .

برغزلندن :

محبتدن غرض صانماك كه قیس و وامق اولمقدر — هنر بر حالت ایله وصل یاره لایق اولمقدر
تمام اولدی کوزللك صانمه شیرین ایله لیلاده — نجه لیلا بولنور ارلك اما عاشق اولمقدر
چکوب منصوری داره ایتدیلر خاکسترین برباد — هنر اقران ایچنده هرجهتدن فائق اولمقدر
بیلنمز دردی چوقدر مبتلای محنت عشقك — شفاساز اولمه‌ده حکمت طبیبم حاذق اولمقدر
بزه «نوعی» کرکمز زمرهٔ قالك مقالاتی — غرض شعری کشینك حسب حالن ناطق اولمقدر

برغزلندن :

جام صفا کرکمز دنیای دون الندن — مردانه‌لر شکاری آلماز زبون الندن
دل صفحه‌سینه باقدم اطرافی جمله مشروح — بیلدم بو نسخه چیقمش بر ذوفنون الندن
فرهاد یوز چویردی طاغلرده آه ایدرکن — یوقسه دکلدی عاجز بر بی ستون الندن

ابیاتندن :

زاهده محراب مسجد عارفه ابروی یار — جلوه کردر پرتو نور خدا هر کوشه‌دن

نجهٔ شیر اولسه نجه‌ك آنی ایلرلر شکست — بو مثل مشهوردر دست بربالای دست

بو ساده نظمی اهل صنایع بکنمه‌سه — «نوعی» نه غم بزم سوزومز عاشقانه‌در

«نوعیا» لازم دکل اولمق فلان ابن فلان — معرفت کسب ایله تك برآدم اول آدم کبی

ابیات فارسیه‌سندن :

بهار عالم حسنش دل وجان تازه میدارد — برنك اصحاب صورترا ببو ارباب معنی را

[١] تاریخ ، حکمت ، سیاست ، هیئت ، کلام ، اصول ، خلاف ، تفسیر ، تصوف ، تعبیررؤیا ، رقص و افسون ، طب ، فلاحت ، توحید ، نحو ، صرف ، شعر ، لغت ، خط ، فقه کبی فنلردن باحث ترك العباره موجب استفاده براثردر .

نیكساری محمد چلبی

شعرای قضاتدن ، فاضل ، نكته‌دان بر ذاتدر . برمدت مسلك قضاده طولاشدقدن صوكره (١٠٢٥) ده استانبولده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنه دفن ایدلدی . (تفسیر بیضاوی) یه وبعض كتب علمیه‌یه تعلیقاتی ایله مرتب دیوانی واردر .

ابیاتندن :

جلا ویر قلبكه آیینهٔ عالم نما ایله
ندر آیینه بلكه مظهر سر خدا ایله
سرشك چشمی نقد آنقد ایدوب بازار عشق ایله
متاع وصل ایله دنیا دكش بیع وفا ایله

نركسی محمد افندی « بوسنوی »

تصنع وتكلفله یازی یازان اسكی عثمانلی منشیلرینك یكانه‌لرندندر . پدری اولان (نركسی احمد افندی) بوسنه نیابتنده ایكن بوسنه‌ده دنیایه كلمشدر . عصرنده سرعت كتابتله مشهور تعلیق نویسلردن ایدی . اكمال تحصیلدن صوكره نیابتله برخیلی سیاحت ایله‌دی . (ككبوزه)ده آتدن دوشه‌رك (آه بیك قرق درتده كوچدی نركسی) مصراعی وجهله وفات ایتدی [١] . اشهر آثاری نامنه مضاف منثور، مطبوع (خمسه) در كه مع التأسف معنانك لفظه فدا ایدلدیكی آثار ایچون نمونه اوله‌بیلور . (نهالستان) ، (اكسیر سعادت) ، (مشاق العشاق) ، (قانون الرشاد) ، (غزوات مسلمه) اسملریله بش فصلدن عبارتدر . برده منشأتی واردر . امام (غزالی)نك (كیمیای سعادت) ندن برفصلنی ترجمه ایده‌رك (اكسیر دولت) تسمیه ایتمشدر . بو اثر اخیراً طبع اولونمشدر كه علم اخلاق، معلملر ایچون فائده بخش آثاردندر . برده (بنالوقه) حاكمی ایكن (بودین) والیسی (مرتضی پاشا) نك ترجمهٔ حالنه دائر بش وصف اوزره

---

[١] (خط وخطاطان) ده ایوبده (شكر پاره) تربه‌سی قربنده مدفون اولدیغی محرر اولدیغی كبی (ریاضی) تذكره‌سنده دخی استانبولده وفات ایتدیكی محرردر . (شیخی) ایله (اسلاف) و سائره كبی آثارده ایسه (ككبوزه) ده مدفون اولدیغی مذكوردر . (آیوانسرایی) وفیاتنده‌ده ككبوزه‌ده مصطفی پاشا جامع شریفی پیشكاهنده‌كی مزارستانده مدفون اولدیغی بیان ایدیلیور . تحریات عاجزانه‌مه رغماً سنك مزاری كوروله‌مه‌دی .

فارسی دیوانـنـك باش طرفندن بر مقداری ، وقتیله نشر اولونان (خزینهٔ فنون) رسالهٔ موقوته‌سنده مندرجدر. (ابوالضیا توفیق بك) طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی کتابخانهٔ ابوالضیا میاننده طبع اولونمشدر .

سلطان عثمان ثانی وصفنده‌کی قصیده‌سندن :

آفرین ای روزکارك شهسوار صفدری ؛ عرشه آص شمدنکیرو تیغ ثریا جوهری !
پارهٔ الماسدر ، سنك فسانی نیلر اول ؛ چرخه چکمه بردخی شمشیر والا کوهری!
سر فراز ایتدك لواءالحمد دین احمدی ، دشمنه کوستردك الحق دستبرد حیدری .
تیغکه توله یمین ایلرسه روح مرتضی ؟ بر غزا ایتدك که خوشنود ایله‌دك پیغمبری !
بویله آغاز ایلسون شمدنکیرو القابکه ، جامع نه قبهٔ کونك خطیب منبری !
آفتاب بحروبر، صاحب‌قران‌شرق‌وغرب، شهسوار نامور ، رایت کشای صفدری .
آسمان دولتك خورشید قدسی پرتوی ، بزمکاه شوکتك جمشید خورشید افسری .
نقد وقت سلطنت ، سرمایهٔ امن وامان ، دستکیر دین ودولت ، کام بخش سروری .
صفدرکشورکشا کیم‌جنکه‌چیقدقجه‌اولور، جبرئیل « انافتحنا » خوان تیغ و مغفری .
شهنشین نه‌رواق آسماندر مسندی ، عید کاه هفت اقلیم جهاندر کشوری .
یازسه‌وصف نکهت‌خلقن‌ویرردی عالمه، کرد خاك پای خامه بوی مشك ازفری .
قدرخاك کوی‌اخلاقن بیلیردی روزکار، بر برینه ایلسه آغشته مشك و عنبری .
کامکارا! صفدرا! صاحب‌قران‌شاهنشها! ای سریر عدل ودادك داور دین پروری !
سحر ایدر دم مدحکه کلدکجه اما نیله‌یم ایلمش حق وصفکی قید تصوردن بری !

غزلیاتنك اك مشهوری بودر :

عارف‌اول اهل‌دل اول رند قلندرمشرب‌اول نه مسلمان قوی نه ملحد بی مذهب اول
عقله مغرور اولمه افلاطون وقت اولسه‌ك اكر بر ادیب کاملی کوردکده طفل مکتب اول
آفتاب عالم آرا کبی سور خاکه یوزوك کوکبه باصدر جهانی هم ینه بی کوکب اول
لامکان اول هم محلنده یرك بکله ینه کاه مهر عالم آرا کاه ماه نخشب اول
عاشق اول اما علایقدن بری ایت کوکلکی نه خم کیسویه مفتون نه اسیر غبغب اول
خضره منت چکمه وار صکره دل نفی کبی اولا آب حیات فیضله لب بر لب اول

فارسی نعتندن :

ای فخر جهان آفرینش قربان توجان آفرینش
مقصود توبودی‌ودکر هیچ ازنام ونشان آفرینش

ابياتندن :

باطل همیشـه باطل وبیهوده‌در ولی
مشکل بودرکه صورت حقدن ظهورایده

نائلی مصطفی افندی « قدیم ــ استانبولی »

اساتذهٔ شعرادن معدود اوله‌رق رقت حس ، نزاکت خیال ایله تمیز ایتمشدر . انتخاب مضامین ، تنقیح الفاظه رعایتی واردر . شهری الاصل اولوب (نائل جنت اوله نائلیٔ نادره فن) (نائل فردوس بادا نائلی الفاتحه) مصراعلرینك کوستردیکی (۱۰۷۷) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌مشدر. فندقلیده‌کی (سنبلی درکاهی) حظیره‌سنده مدفون اولدیغی وفقط اخیراً یاپیلان توسیع طریق اثناسنده بك اوغلی قبرستاننه نقل ایدلدیکی موثوقاً مرویدر. مرتب دیوانی مطبوع و مشهوردر . پدری (پیری خلیفه) در . دیوانندن طریقت خلوتیه‌یه منتسب اولدیغی آکلاشیلمقده‌در . (ثابت ونظیم) افندیلرك استادیدر. مطبوع دیوانینك یازمه‌سنه نظراً ثلث درجه‌ده اولدیغی مدققین ادبادن (علی کمال بك) افندینك جملهٔ افاداتندندر [۱] .

ابیاتندن :

شخصك استعدادی لطف پیکرندن بللیدر
کیمیـای قابلیت جوهرندن بللیدر .

خاموشیٔ ادب که کشایش پذیر اولور
بر غنچـه‌در حدیقهٔ اخلاقدن قوپار

براقمه دامنـك الدن محبتك که اوله
قولك تقربی مولاسنه ودادی قدر
قبول عکس ایدن آینهٔ تجلادن
جمال حقی کورور حسن اعتقادی قدر

(هرسکلی عارف حکمت بك) له (یکیشهرلی عونی بك) باشلیجه پیرولرندندر . مع مافیه بوذاتلرك اشعار متصوفانه‌لری نائلی‌یه نسبتله دها رنکین ومعنیداردر .

---

[۱] مسلك شاعرانه‌سی زمانزادباسندن (مستجابی زاده عصمت بك) مرحوم طرفندن یازیلان مطبوع ترجمهٔ حالنده تقدیر وتوضیح ایدلمشدر .

تخمیس غزل بهائی :

هراس فتنه صالدك دهره ای بیداد نیلرسین　　قوپاردك یر یر آشوب قیامت زار نیلرسین
پریشانلقلر ایتدك نوبنو ایجاد نیلرسین　　طاغتدك خواب ناز یاری ای فریاد نیلرسین

ایدوب فتنه‌یله دنیایی خراب آباد نیلرسین

وجودك ایلمش حکمت شناس عالم بالا　　ارسطالیس عصر و نقد وقت بوعلی سینا
بنانك حل راز مشکلات نبض ایدوب حقا　　ایدرسك کرچه هر درده طبیبم بر دوا اما

جنون اهل عشق اولنجه مادر زاد نیلرسین

نهاندر بوی فتنه تار عنبر فام زلفکده　　نجه صبح قیامت مختفیدر شام زلفکده
دماغ آشفته‌در جان آرزوی کام زلفکده　　دل مجروحه رحم ایله قالسون دام زلفکده

شکسته بال اولان مرغی ایدوب آزاد نیلرسن

زمین نطع سیاستکاه دل سیف قضا مبرم　　زبان خاموش حیرت سینه سوزان دیده‌لر پرنم
هوای عشق شور افکن محبت غالب و محکم　　شهید تیغ عشق یاردر سر جملهٔ عالم

اوروب شمشیره دست ای غمزهٔ جلاد نیلرسین

بولوب پروازه رخصت روزکاره عشوه‌لر صاتدك　　پریشان ایتمکه جمعیت عشاقه جان آتدك
نه آل ایتدکسه ایتدك مرغ جانی دامه اوغراتدك　　واروب کیسوی زلف یاری بری برینه قاتدك

ینه بر فتنه تحریك ایلدك ای باد نیلرسین

نه‌صورتکم چکرسك جان باغشلرسن مسیح آسا　　اولور حیران کارك موشکافان ید بیضا
بو صنعتده نه ارژنك و نه مانیدر سکا همتا　　کوزل تصویر ایدرسك خال وخط ودلبری اما

فسون و عشوه‌یه کلدکده ای بهزاد نیلرسین

اولورسك «نائلی» وش کوردیکك محبوبه افکنده　　متاع صبرکی تالان ایدر هر طفل نازنده
محبت غم فزا اسباب جمعیت پراکنده　　«بهایی» وش دکلسن قابل فیض صفاسنده

تکلف برطرف ای خاطر ناشاد نیلرسین

مصارعندن :

هوس جاه ایله جاهل متلاشی کورونور

کلمه‌سون اکسیك ترازوده متاعی کیمسه‌نك

اسرار حق بیلنمز ایمش قیل وقالدن

دوشمز طبیب مشفقه بیماردن گریز

ارباب عشقك الده دكلدر ارادتی

مرد راه اولمایانه زاد سفر ویرمزلر

ناظر بولنمه عینه عالمده کیمسه‌نك

بدخواه ناکسان‌بیله اولمه کریم‌ایسه‌ك

نشاطی احمد دده « ادرنوی »

ادرنه‌دن نشأت ایدن فضلا و عرفای مولویه‌دن اولوب آلتمش سنه قدر ارشاد عاشقین وتدریس طالبین‌ایله مشغول اوله‌رق یوزه قریب‌شعرا خلقهٔ تدریسنده فیضیاب‌اولمشدرکه (نائلیٔ قدیم، فهیم، نظیم) بو میانه‌ده‌در . (نشاطی‌کتدی‌دورانك) ، (نشاطی‌کتمکیله ایلدی محزون احبابی) ، (نشاطی‌بزم فانیدن چکلدی بزم فردوسه) مصراعلرینك دلالتی اولان (١٠٨٥) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایتدی . (مولویخانه) ده مدفوندر. آثار ادیبانه‌سندن (حلیهٔ انبیا) منظومه‌سنك طبعنه همت اولوندی . (قواعد دریه) جملهٔ آثارندندر . غزلسرالقده متحیز ایدی . دیوانننك برنسخه‌سی (ملت) کتبخانه‌سنده موجوددر .

حلیهٔ انبیاسندن :

منت اللهه‌که باصد اجلال اولدی آدم علم افراز جمال
ایلیوب لطفله ایثار کرم جمله‌دن اولدی مکرم آدم
رش‌ایدوب نورینی باحکمت‌تام بولدی اول نور ایله ادم اکرام
وجه‌پاکندن اولوب تاب انداز اولدی مسجود ملك با اعزاز

ابیاتندن :

حالت صور سرافیلی نمایان ایلر
آتشین نغمه ایله ایلسه نیلر فریاد

نالی محمد افندی « قونوی »

علماء شعرادن برذات اولوب (قونیه) لیدر. (١٠٨٥) تاریخنده (سلانیك) حاکمی ایکن وفات ایله‌دی. محکمه جوارنده (سیف‌الله افندی) [١] جامعی مزارستاننده مدفوندر. مرتب دیوانی و (تحفة‌الامثال) سمنده حکایات لطیفه‌یی مبین منظوم براثری و منظوم(مناسك حج)ی واردر . آیات قرآنیه‌دن یدی آیتی نظماً تفسیر ومعانیٔ شریفه‌سنه مناسب برر حکایه وعقبنده برر مناجات درج ایده‌رك (مفتاح هفتکانه) تسمیه ایله‌دیکی براثری دها واردر. شیخ الاسلام (علی افندی‌یه) بروجه آتی تاریخی ویرمش ایدی . (معدن العلم و علی علیه الفتوی) .

تحفة‌الامثال مطلعندن :

بسم الله الرحمن الرحیم　　قبـله نمـای در ذات قدیم
بسمله‌نك باسی اکر فتح باب　　ایتمه‌سه فتح اولمازایدی درت کتاب
اولماسه ممدود اکر میل سین　　بولماز ایدی قبله‌یی اهل یقین
روزن میم آچماسه شمس وقمر　　بولماز ایدی نور ضیادن اثر

نهایتندن :

نالیا حاصلی تحفه‌ك بی شـك　　فرق تحقیق مجـازیده محـك
دیدی تاریخ ایچون اخوان صفا　　نه عجب تحفـهٔ دلکش حقـا

سنه ١٠٨٢

ابیاتندن :

دل زارك نکه حسرتی بر پرده‌درر
اوده اغیار ایله کور طالعی بر پرده‌درر

نعتی محمد افندی

علماء شعرادن برذات اولوب (کلیبولی) دندر. (تکفورطاغی) مفتیسی ایکن (١٠٩٠)

---

[١] بوجامع شریف ومزارستان صبری پاشا جاده‌سی دینیلان حکومت جاده‌سنده وحکومته چیقارکن صاغ جهتده‌کی سوقاق ایچنده ایسه‌ده الیوم مندرسدر .

تاریخنده ارتحال ایتدی. مرتب دیوانی ومشاهیر اولیاء اللهدن (سلطان ابراهیم ادهم) مناقبنی مبین بیك بشیوز بیتلی برمنظومه‌سی واردر .

ابیاتندن :

بکا سر منزل مقصوده ایرمك خیلی مشکلدر
مکر کیم همت خضر اوله بو وادیده همراهم

ناٸك عبدالله افندی « استانبولی »

عرفای شعرادن فاضل برذات اولوب (بروسه) لیدر . (١٠٩٨) تاریخنده (قونیه) قاضیسی ایکن وفات ایله‌دی . (شیخ کبیر صدرالدین قونوی) قربنده مدفوندر . مرتب دیوانیله (انسان‌کامل) [١] اسمنده براثری واردر . شارح فصوص (بوسنه‌وی‌عبدالله افندی) دن مستفیض اولمشدر .

ابیاتندن :

شیمدنکیرو توحید وفنادر بکا مأمن
یا معتکف قدس و یادیر فرنکم
مقصودك اکر در وکهرسه اکا بحرم
ماهی ایسه صید اولمغه آماده نهنکم

ناقم ابراهیم افندی « یکیشهر فناری »

متوسط شعرادن و روم ایلی یکیشهرندندر . اکال تحصیل ایتمك اوزره استانبوله هجرت ایله‌دی . (برکوی‌محمدافندی)نك عوامل جدیدینی (شرح سدید) نامیله شرح ایتمش ، قواعد فارسیه‌یی حاوی (١١٢٧) تاریخنده (نقد ناقد) اسمیله اوچ باب بر خاتمه اوزره بر اثرده تألیف ایله‌مشدر . فن آداب مناظره‌دن (میر ابوالفتح) اوزرینه‌ده حاشیه‌سی واردر .

---

[١] غوث اعظم (عبدالقادر گیلانی) احفادندن (عبدالکریم جیلی) حضرتلرینك (الانسان کامل فی معرفة الاواخر والاوائل) اسمنده‌کی اثر مطبوع و مشهوری باشقادر .

(ثابت ، سامی ، منیف ، نظیم ، صدر اعظم رامی محمد پاشـا ، مورخ نعیما ، شـفیق افندی) نابیدن استفاده ایدن ارباب سخنك متحیزلرندندر .

مدینهٔ منوره‌ده روضهٔ مطهره‌یه تعلیق اولونمق اوزره یازدیغی منظومهٔ رعنادر .

صاقین ترك ادبدن کوی محبوب خدادر بو ‌ ‌ نظرگاه الهیدر مقام مصطفادر بو
حبیب کبریانك خوابگاهیدر حقیقتده ‌ ‌ تفوق کردهٔ عرش جناب کبریادر بو
بو خاك پرتوندن اولدی دیجور عدم زائل ‌ ‌ عمادن آچدی موجودات چشمن توتیادر بو
فلکده ماه نو باب السلامك سینه چاکیدر ‌ ‌ آنك قندیلیدر خور مطلع نور ضیادر بو
مراعات ادب شرطیله کیر «نابی» بو درگاهه ‌ ‌ مطاف قدسیاندر بوسه‌گاه انبیادر بو

ابیاتندن :

یوسف کبی انواع محن چکمکه موقوف ‌ ‌ آسان دکل اخوانه ولی النعم اولمق

لازم کلیردی سرو و چنار اوله میوه دار ‌ ‌ فضل و هنرده مدخلی اولسه قیافتك

بو عالم بر کتاب حکمت اندوز حقایقدر ‌ ‌ مأین هر کیم استخراج ایدرسه آفرین آنا

تك اولماسین قواعد اخلاص بر طرف ‌ ‌ مانع دکل مراسمه دائر قصوریمز

کیمدر بزی منع ایله‌یه‌جك باغ جناندن ‌ ‌ موروث پدردر کیره‌رز خانهٔ بزمدر

لاف ایله زبان تفاخر فشان ایله ‌ ‌ بالای بامه چیقمه چوروك نردبان ایله

ابنای دهر هر هنره آفرین ویرر ‌ ‌ یارب بو آفرین نه توکنمز خزینه‌در

دکلدر کار و بار جاه مانع قرب یزدانه ‌ ‌ حصیری آلت قرب ایتمه زاهد بوریادن کچ

باقدم سطور نسخهٔ امکانه سرتسر ‌ ‌ بك حرف نابقاعده یوقدر میانه‌ده

تا کچمه‌یجه مدرسهٔ قیل و قالدن ‌ ‌ آکلانماز اصطلاحی کتاب محبتك

مصارعندن :

مقام راسته خلل ویرمز کج بینیٔ نیزن

بیننلر تیز نزول ایلر سمند مستعار اوزره

انسان اودر که آکا برسوز اوله بند پا

معلوم اولور احوالی نهارك سحرندن

(رضه) يی عارفانه بر صورتده شرح ايلەمشدر . صنعت خطەده انتسابی اولوب زمانی تعليق نويسلرينك بنامندن ايدی .

اولماز رديفلی غزل حكيانەسی :

دردی هر بو الهوسك عشـق ايله افزون اولماز   هر هوا پيشـه هم افسـانهٔ مجنون اولماز
پايمال اولمغله أهل دل اولماز ناقص   خاكەده دوشسه ينه قدر گهر دون اولماز
حال سز قال ايله عرفان خدا كبرمز اله   مال خاليا ايله مفاس كشی قارون اولماز
حسن خاق اولماز ايمش خوی ردی‌يه تبديل   مشك ازفرينه برداخی دونوب خون‌اولماز
عاشـق حق خدا حسـن مجازه باقماز   آب حيوانی بولان طالب جيحون اولماز
سـعی بی فائده‌در اولميجق اسـتعداد   ابلهان ورزش حكمتله فلاطون اولماز
محض صورتله « نسبيا » اولەماز ذات نفيس   در اولور ساخته امادر مكنون اولماز

ابياتندن :

دولت سرايی پك تيز اولور آشيان بوم   اهل دلك دروتی ويران ايدنلرك

نعتی مصطفی بك « دفتردار حسين پاشازاده »

ارباب شعر وانشادن برذات‌اولوب‌شهيردر . سلحداران‌كاتبی‌ايكن (١١٣١) ده استانبولده ارتحال ايتدی . سـنان پاشا مدرسەسی خارجنده برادری (عفوی بك) يانده مدفوندر . مرتب ديوانی وقصيدهٔ امالی تخميسی واردر . علامهٔ (ابن كمال) ك (رجوع‌الشيخ الی‌صباه) اسمنده‌كی اثر طبيسی‌ده توسيعاً ترجمه ايتمشدر .

تخميسك مطلعندن :

زهی آثار فيض لايزالی   سراسر غوص ايدوب بحر كمالی
مزين‌ايله‌يوب ملك‌مقالی   يقول العبـد فی بدء الامـالی
بتوحيد بنظم كاللآلی

(ادهم نامه) اسمنده‌كی منظومەسنك مطلعی :

بسمله‌يله هر ايشه قيل آغاز   اسم حقسز دهانك ايله‌مه باز
اسم حقی هرايشده دركار ايت   آنی دائم دلكده تكرار ايت

نظیم یحیی افندی «استانبولی»

نعت گوی بینظیر اولان بر شاعر شهیردر . مولدی استانبول، طریقتی (مولوی) در . زمان اشتهاری (سلطان محمد رابع) دن (سلطان احمد ثالث) ه قدردر . بشیوز صحیفه‌دن عبارت مطبوع دیواننك همان ثلثانی نعوت شریفه‌دن عبارتدر . اساتذهٔ ادبادن برذات دیوان نظیم حقنده : (او دیوان دگل، بربرات غفراندر) بیورمشلرکه الحق پك طوغریدر . موسیقیده ید طولا صاحبی ایدی . (دیدی یا حی کوچدی یحیای نظیم) مصراعنك دلالت ایتدیکی (١١٣٩) تاریخنده ادرنه‌ده وفات ایله‌دیکی (تذکرهٔ فطین) ده محرردر . فقط مرقدینه دائر (ادرنه) ده یاپیلان تحریاته رغماً بولونماسی ممکن اولامامشدر .

نعت شریفندن :

آفتاب صبح ما اوحی حبیب کبریا ‌ ‌ ماهتاب شام او ادنی حبیب کبریا
جوهر کل تاب وسوز مهرینك پروانه‌سی ‌ ‌ شمع بزم لیلة الاسری حبیب کبریا
عقل اول قید بند عشقنك دیوانه‌سی ‌ ‌ نازنین حضرت مولی حبیب کبریا
والضحی وصف کلی واللیل شرح سنبلی ‌ ‌ باغ یسن روضهٔ طه حبیب کبریا
بلبل لولاك ذاتی لی مع الله لانه‌سی ‌ ‌ بزم قربه طوطیٔ گویا حبیب کبریا
صدق وعدل وحلم وعلم ذاتنه مظهر ایدوب ‌ ‌ ویردی چار ارکانه فرحقا حبیب کبریا
چار یار باصفادر همدم کاشانه‌سی ‌ ‌ صاحب المعراج مولانا حبیب کبریا
آبروی اقبالنك ماه فلك حسرت کشی ‌ ‌ بدر تابان جهان آرا حبیب کبریا
گیسوی اجلالنك مهر منور شانه‌سی ‌ ‌ نیر رخشان بی همتا حبیب کبریا
بزمگاه ساغر عشقی دل شوریدگان ‌ ‌ نشوه بخش عاشق شیدا حبیب کبریا
قلب عارفدر شراب شوقنك خمخانه‌سی ‌ ‌ سینه چاك هر دل دانا حبیب کبریا
کاسهٔ انعامنك شاه و گدا دلتشنه‌سی ‌ ‌ مست عشقی خضر ایله عیسی حبیب کبریا
بادهٔ احساننك انس و ملك مستانه‌سی ‌ ‌ صدر بزم صورت معنی حبیب کبریا
جویبار جودینك ماه منور کوزه‌سی ‌ ‌ تشنه‌سی دنیا وما فیها حبیب کبریا
مهر انور چشمه سار لطفنك پیمانه‌سی ‌ ‌ فیض بخش عالم بالا حبیب کبریا
عرش جاه قدرتك اوج اشنای رفعتی ‌ ‌ خسرو کرسیٔ استغنا حبیب کبریا
چرخ باغ شاننك بر سبزهٔ بیگانه‌سی ‌ ‌ گلشن قربه چمن پیرا حبیب کبریا

لیاقت ایله‌مش اولوردی. (سلطان احمد ثالث) ایله (داماد ابراهیم پاشا)نك خواص ندماسندن ایدی. عادی برصورتده ترجمه ایتدیکی (صحائف الاخبار) ترجمه‌سی اولان مطبوع (منجم باشی تاریخی) دخی جملهٔ آثارندندرکه بو همته تشکر اولونور. ابراهیم پاشا وقعه‌سنده (١١٤٣) ده طامدن دوشه‌رك وفات ایله‌دی. ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور (عصمت افندی) مرحومك تحقیقنه کوره آیاس پاشا محله‌سنده‌کی آلمانیا سفارتخانه‌سی قارشوسنده‌کی قبرستانده مورخ (فندقلیلی سلاحدار محمد آغا) یاننده مدفوندر.

اسکدارده قره‌جه احمد جوارنده (تونس باغی) مزارستانده مدفون اولان (ندیم افندی)نك مدرسیندن ندیم افندی اولدیغی‌ده عصمت افندینك جملهٔ تحقیقاتندندرکه سنك مزارنده‌کی تاریخدن‌ده مدرسیندن اولدیغی آکلاشیلمقده‌در.

ابیات حکیمانه‌سندن :

دفترکش معایب ناس اولمه مردایسه‌ك
قیل ذاتکی نظرلره مجموعهٔ ادب

ابیات شوخانه‌سندن :

خطك نظر عاشقه البته کراندر
قیلدن آغر ای غنچه ترازوی محبت

نابی عثمان دده « استانبولی »

استانبولده یتیشن شعرای مولویه‌دن اولوب (غلطه مولوی خانه‌سی)نده سرنزن وشیخ اولدی. (١١٤٢) ده ارتحال ایدرك درکاه مذکوره دفن ایدلدی. مشهور آفاق وسهل ممتنع قبیلندن اولان (معراجیه) منظومه‌سی الحق عارفانه وعاشقانه‌در. معجزات انبیادن باحث (روضة الاعجاز فی المعجزات الممتاز) نامنده براثر منظومی‌ده واردرکه برنسخه‌سی (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌سنده موجوددر. (زبدهٔ مقالات شمس) اسمنده براثری دها اولدیغی مرویدر. الیوم درکاهلرده اوقونان معراجیه‌سنك صنعتکارانه اولان بسته‌سی‌ده کندی طرفندندر. موسیقی‌یه دائر (رسالهٔ ادوار)ی اولدیغی‌ده (سالم) تذکره‌سنده مذکوردر.

مطلعندن :

اول الله آدینی یاد ایلرز دلدن اولمش قلبی دلشاد ایلرز

ذکر حقله نطقی ارشاد ایلرز   هر خراب آبادی آباد ایلرز
حضرت احمد صفاتن سویلرز   مصطفی‌نك معجزاتن سویله‌رز
هر کیم ایلرسه محمد وصفنی   عاقبت محمود ایدر حق اسمنی
کیم آنك ذات شریفك آشکار   باعث موجود ایتدی کردکار
آنك ایچون جمله‌دن افضلدر اول   آنکیچون برتر واکملدر اول
آنك ایچون یارادلدی شش جهات   عرش وفرش وهفت دریا هم نبات
آکه ویردی حق حقایق سرینی   آکا بیلدیردی دقایق سرینی
هر نه کیم اکرام قیلدی ذاتنه   هضم ایدوب اکرام بیلدی ذاتنه

نحیفی سلیمان افندی «استانبولی»

منظوم مثنوی شریف ترجمه‌سی [١] نامنی الی‌الابد یاده وسیله اولان شهری بر شاعر مشهوردر . علم خطده انتسابی واردر . اوائل حالنده خطاط مشهور (حافظ عثمان‌افندی) دن ثلث ونسخی تمشق ایده‌رك اجازت آلمش وصوکره‌لری تعلیقده‌دخی کسب مهارت ایله‌مش‌ایدی. سفارت کتابتیله ایرانه کیدوب شعرا وبلغای عجم ایله کثرت الفتدن فارسیده کسب رسوخ وکمال ایله‌مشدی . مجارستانه‌ده کیدوب کلدکدن صوکره شق ثانی دفترداری اولمش ایدی . (مرتب دیوان)، (حلیةالانوار)، (رساله خضریه)، (ترجمهٔ شجرة النبوی المسمی بروضة الصفا)، (معراجیه)، (آصفنامه)، (مولد نبی)، (هجرتنامه)، (تخمیس قصیدهٔ برده)، (تخمیس نعت جامی)، (زخرالاخرة)، (نصیحةالوزراء)، (منظومهٔ انفس وآفاق) جمله‌ٔ تألیفاتندندر . غزوات پیغمبری‌یی‌ده (شهنامه) وزننده بیك بیت قدر نظم ایتمشدر . اشبو آثار متنوعه ومقبوله‌سندن زماننك، مسلكننك قیمتنی تقدیر ایدن ارباب عرفان وقلمدن اولدیغی مستبان اولیور . وفاتی : سنك مزارنده محرر : (بو سلیمان نحیفی روحنه الفاتحه) مصراعنك کوستردیکی (١١٥١) ده [٢] قبری طوپ‌قپو خارجندن (مالتپه)‌یه کیدن جاده‌نك صول طرفنده یول کنارنده‌در . شهری شاعرلرك قوت طبیعت جهتیله اك بویوکی‌در. (قصیدهٔ برده) ایله (قصیدهٔ مضریه) یی‌ده السنهٔ ثلثه اوزرینه تخمیس ایله‌مشدرکه هراوچنك مطالعلری تذکرهٔ سالمده محرردر . خط دستیله محرر ترکی وعربی تخمیسی (ابن‌الامین محمود کمال بك)‌ك

[١] بواثر عالی نفیس برخط تعلیق ایله متن مبارکیله برابر مصرده طبع اولونمشدر .
[٢] مستقیم زاده‌نك سویله‌دیکی تاریخ : (سلیمان دولتك مرور نحیفی اوجدی مأوایه)

کتبخانه‌سنده منظور فقیر اولمشدر. قصیدهٔ بردهٔ تخمیسی (الجوائب) مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر (زخر الاخرة) عقائد واخلاقدن باحث بر منظومه‌درکه:

وصف شهرت بو کتاب فاخره } بیتیله تصویر ایلیور [۱].
اولدی ملهم قلبه زخر الاخره }

مثنویٔ شریف ترجمه‌سی مقدمه‌سندن:

بشنو از نی چون حکایت میکند
از جدا ئیها شکایت میکند

دیکله نیدن کیم حکایت ایتمه‌ده
آیریلقلردن شکایت ایتمه‌ده

کز نیستان تا مرا ببریده اند
از نفیرم مرد وزن نالیده اند

دیر قامشلقلردن قوپاردیلر بنی
نالشم زار ایلدی مرد وزنی

در نیابد حال پخته هیچ خام
پس سخن کوتاه باید والسلام

پخته حالن فهم ایتسونمی خام
اختصار اوزه کرك سوز والسلام.

ابیاتندن:

حسادك ایتمه هیچ نظر کفتکوسنه   شیر النفات ایدرمی کلابك غلوسنه
لازم دکل عنایتی اهل تکبرك   بخش ایلمدم عطاسنی وجه عبوسنه [۲]
حکیم کامله کار عبث نقیصه ویرر   حقیقت اهلنه ترك مجاز لازمدر

قطعاتندن:

ای خالق یکتا وعدیم الاشباه   جویندهٔ لطف وکرمك بنده وشاه
محروم اوله حاشا در احسانکدن   بر قول دیه صدق ایله الله الله

[۱] شیخ ابوالنجیب سهروردینك اخلاق وسیاستدن باحث (نهج السلوك) اسمنده‌کی اثر مشهورینی ترجمه ایدن کلیبولی جوارده‌کی کشانلی (تخیبی محمد افندی)ده زمانه کوره منشی و سیاسی بر ذات اولوب (۱۲۰۳) تاریخنده (استانبول) ده ارتحال ایتدی . بالوجوه شایان استفاده اولان بو ترجمه مطبوعدر .
[۲] شیخ سعدینك (عطای او بلقای او بخشیدم) قولنك ترجمه‌سیدر .

نیلی احمد افندی « استانبوللی »

استانبولدن یتیشمش شعرانك الك دکرلیلرندن فضیلت صاحبی بر ذات اولوب (١١٠٤) تاریخنده دنیایه کلمشدر . پدری استانبول قاضیلرندن (میرزا زاده محمد افندی) اسمنده برفاضلدر . تحصیلنی جدی برصورتده بیتردکدن صوکره طریق تدریسه کیره‌رك برمدت وظیفهٔ تعلیمله مشغول اولدی . بعده مولویت‌سلوك ایده‌رك ازمیر ، مصر ومکه مولویتلرنده بولوندی . (١١٤٩) تاریخنده آناطولی و (١١٥٩) ده روم‌ایلی قاضی‌عسکرلکی رتبه‌لرینه ارتقا ایله‌دیسه‌ده بر آز صوکره‌لری خسته‌لنه‌رق استعفایه مجبور اولوب معاصری وبالوجوه مسلکداشی اولان شیخ‌الاسلام (چلبی زاده عاصم افندی) نك سویله‌دیکی (میرزا زاده احمد نیلی، صحن فردوسی ایلدی مسکن) تاریخی منطوقنجه (١١٦١) ده ارتحال ایتدی . مزاری طاشنده بومنظومه منقوش دکلدر . اسکدارده تونس باغندن سلیمیه‌یه دونن جاده‌نك صاغ طرفنده ویول کنارنده مدفوندر . (معلم ناجی افندی) مرحوم مجموعهٔ‌معلم ده‌نیلی افندی اقتداری نسبتنده شهرت‌بوله‌میان شاعرلرمزدن صاییلیر . لسان خاقده دائر اولان بعض ابیاتی مشهور (لادری) نك اولمق اوزره تلقی ایدیلیر . اشعاری طوپلانسه دیوانچه دینیله‌میه‌جك قدر بیوك برکتاب تشکیل ایدر، دیبورلر . نیلی نك شاعرلکنك درجه‌سنی ــ مسلکم اولمدیغیچون ــ تقدیرده معذورم . فقط مرتب دیوانك برقاچ نسخه‌سی منظورم اولدی . ازجمله (غلطه مولویخانه‌سی)ایله (خالص افندی) کتبخانه‌لرنده‌ده واردر . شاعرلکی حقنده‌ده ، نیلی اسلاف شعرامزك بك چوغنه ترجیح اولونور. کوزل دوشونور، منقح سویلر ، صنعت پردازلغه میلی زیاده‌حه اولدیغی حالده سوزی جاذبه‌سز دوشمز، طبیعتی نازك، فکری خایده ادادن مجتنبدر . فقط بعضاً ایران مقلدلکنه مغلوب اولور، افاده‌سنده بولونیورلر، آثارینه دائرده تذاکر شعرادن فطین افندی‌تذکره‌سنده (علوم عربیه‌یه دائر خیلیجه تصنیفات وتألیفاتی ونجه نجه کتب نفیسه‌یه حاشیهٔ سلیس‌الافاداتی وکتب فقهیه‌یه متعلق التمش عدد خیرات عمیمة‌البرکاتی اولدیغی) محررسه‌ده اسملری مصرح دکلدر . کوره‌بیلدیکم آثاری بروجه آتیدر :

١ ــ علامه (عبدالرحمن ابن جوزی) نك (الوفی فی فضائل المصطفی) سنك (الاوفی فی ترجمة الوفی) اسمیله ترجمه‌سی [برنسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه‌سنده‌واردر] .

٢ ــ (یاوز سلطان سلیم خان) ك امریله (شیخ‌مکی) شهرتیله بنام شیخ (محمدبن‌مظفر) طرفندن‌فارسی العباره یازیلان (الجانب‌الغربی فی حل مشکلات ابن‌عربی)نام اثرك (الفضل‌الوهبی فی ترجمة الجانب‌الغربی) اسمیله ترجمه‌سی [بونکده برنسخه‌سی آیا صوفیه کتبخانه‌سنده‌واردر] .

٣ — فضیلتنامه : علم اخلاقه دائر برمنظومه‌در.

٤ — شرح منظومهٔ قواعدالاعراب .

٥ — مالابد للاریب من‌المشهور والغریب ! فضیات ادبیه‌سنك برهانی اولان بواثر جسیم مشهور تاریخ وصافك شرحیدر . [برنسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده واردر] .

٦ — خجلةالعروس فی‌تاریخ انکروس : زماننده‌کی مجارستان سفرینی مبیندر .

٧ — دیوان: طرزمعلوم اوزره‌در برغزلندن (طریق‌کاشفی)یه منتسب‌اولدیغی آکلاشیلیر.

ابیاتندن :

کوکل اغیار ایچون اینجنمه یاره   کل اولماز باغ عالمده دیکنسز

هنکام وصال عاقبت اغیاره‌ده قالماز   انجامه ایرر موسم کل خاره‌ده قالماز

قالماز میان لجهٔ محنتده ·فلك دل   البته بر مساعدهٔ روزکار اولور

کوکان آچار·مذمت خار ایلیوب کالك   کاسون بهار فصلی سیر ایله بلبلك

مصارعندن :

شیرلر دکه کمند افکنه نخجیر اولماز

نه دل ربوده اولایدق نه دلربامز اولایدی

نجیب مصطفی افندی «صوبولجی‌زاده — ایوبی»

شعرا و مشاهیر خطاطیندن اولوب (ایوب) لیدر . مرتب دیوانی و (دوحه‌الکتاب) اسمنده حروف هجاء ترتیبی اوزره (تذکرهٔ خطاطینی) واردرکه برنسخه‌سی (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌سنده موجوددر . بواثرده برقاچ دانه‌ده رسامك ترجمهٔ حالی مندرجدر . (١١٧١) ده ارتحال ایله‌دی . ایوبده حمام ارقه‌سنده‌کی یوقوشك باشنده پدری یاننه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

اولسه آینه نمایندهٔ روی انسان

یوزی انسان اولوراما اوزی انسان اولماز

مصارعندن :

مثلدر دینسزك ای دل کلیر حقدن ایمانسز

نورس عبدالرزاق افندی « قدیم — کرکوکی »

عثمانلی شاعر ومنشیلرینك معروفلرندن اولوب (کرکوك) لیدر . شاعرلکی مرتب دیواندن طرز قدیم اوزره منشیلکی ده (١٣٠٤) تاریخنده استانبولده (مبالغ الحکم = ١١٧٢) [١] اسمیله طبع اولونان (مناجات خواجه عبدالله الانصاری) ترجمه سندن مستبان اولور . استانبوله کلەرك موالی صنفنه داخل اولمش ایدی . مؤخراً زباندرازلق تهمتیله اولا (رسمو) یه صوکره تبدیل منفا صورتیله (بروسه) یه اجلا ایدلمش و بعدالاطلاق ینه بروسه یه و مجموعة التراجمه تاریخ واصفه نظراً کوتاهیه یه حشمتله برلکده نفی اولونمشدر . منشآتیده مدون وغیرمطبوعدر . (حکیم اوغلی علی پاشا) نك طهماسب صفوی ایله محاربه سنه دائر یازدیغی تاریخچه (اسعدافندی) کتبخانه سنده موجوددر . (نورس) ك علی پاشا کتابجیسی اولدیغی (سیدوهبی) نك برمکتوبینك سرلوحه سنده ده محرردر . (مجموعة التراجم) ده ملوك هندیه دن (سایم شاه) تاریخنك ترجمه سی نورسك اثر خامه سی اولدیغی بیان ایدییور . (١١٧٥) بروسه ده وفات ایله‌دی . قبری (حضرت اقتاده) جامع سرایی قپوسی قارشیسنده کی مزارستانده اولوب . سنك مزاری اسطوانه‌وی بر طاشدر . ترجمهٔ حالی زمانمز ادباسندن (ابن الامین محمود کمال بك افندی) طرفندن تحریر ایدلمشدر .

حجله کاه خسروی اول شب که تزیین ایتدیلر　　خون فرهادی حنای پای شیرین ایتدیلر

مطلعلی آتیده کی غزل مشهوری بر چوق شعرا طرفندن تنظیر وتخمیس ایدلمشدر .

حجله کاه خسروی اول شب که تزیین ایتدیلر　　خون فرهادی حنای پای شیرین ایتدیلر
داغلرله ویر دیلر آرایش نو سینه مه　　عاقبت دردین شکر بر پارچه تسکین ایتدیلر
چشمهٔ حیوان دکلدر عارفه کردابدر　　خضری اول سرچشمه نك باشنده تکفین ایتدیلر
چیقمدی بر نیم تن قد بلند همته　　اطلس کردونی بر قاچ کره تخمین ایتدیلر
دیرده توحید ایدر زنار باغلر کعبه ده　　عارفه بو وجهله تلقین آیین ایتدیلر
ابروانه وسمه چکدی خوبلر غافل مباش　　ای دل مسکین ینه شمشیری کسکین ایتدیلر
بن او کون کسدم امیدم نورس آواره دن　　کاسب نازین اول شه خونخواره نك زین ایتدیلر

ابیاتندن :

کندی الله یاده کسوب ویردیکم فلم　　فتوای خون ناحقمی یازدی ابتدا
میزانه اور کوروشدیکك احبابی الحذر　　رهبر تصور ایله‌دیکك رهزن اولمسون

---

[١] بو اثرك اسمی ، تاریخ ترجمه‌سنی کوستیرر .

نزهت عمر افندی « اورفه‌لی »

فضلا وشعرادن برذات اولوب (رها ـ اورفه) لیدر . مدت مدیده (راغب پاشا) نك مهردارلغنده بولوندی . مرتب دیوانده فارسی اشعاریده موجوددر . طرز شعری (راغب پاشا) وادیسنی آکدیرر . برده منظوم (حدیث اربعین شرحی) واردر . مرشدی (نجار زاده شیخ رضا افندی) حقنده یازدیغی (منقبهٔ اولیائیه فی‌احوال رضائیه) اسمنده‌کی مناقبنامه‌سی مطبوعدر . (۱۱۹۲) ده استانبولده وفات ایتدی . (غلطه‌مولوی‌خانه‌سی)نده مدفوندر . برده راغب پاشانك سفینه‌سی طرزنده عربی‌العباره (منازه الابصار) ی (ترجمهٔ مرزبانامه ـ جوهرالحکم) اسمنده محاضراتدن بر اثری واردر . علم احکام نجومه‌ده انتسابی وار ایدی . منجمین اسلامیه‌دن (محمد قاسم) ك لسان فارسی اوزره محرر (تنبیهات المنجمین) اسمنده‌کی اثرینی ترجمه ایتمشدر .

ابیاتندن :

کوکلدن مبحث عشقکده أول آه اولور پیدا　　بلی هر نسخه عنواننده بسم‌الله اولور پیدا

کیتمز قلوب قاسیه‌دن نقش انفعال　　سنك اوزره مرتسم اولان آثار سخت اولور.

کندی عیبك کورمکه عیب کسان آینه‌در　　خلقه طعن ایتمه جهله برکره وار کور سن سنی

نسیب محمد افندی « ایکی یاراقلی زاده »

شهری‌الاصل درویش‌نهاد برشاعردر . دیوانیله آثارمنشیانه‌سی مطبوعدر . مالیه‌تذکره‌جیلکی وکالتندن معزول ایکن (۱۲۰٤) ده ارتحال ایله‌دی . روم ایلی حصارنده (قیالر) مزارستاننده مدفوندر .

ابیاتندن :

بردر خدا بو سوزده‌یم اولسه‌تم دوچاك　　سوز بر جناب خالق کون مکان بر

مست خواب غفلت اولماز محرم بازار عشق　　اهل عشقلك اخذ واعطاسی دم اسحار اولور

خالق ایدر دادوستد بز برتلاش وبی‌نصاب　　چارسوی عالمك بز اوکادق دلالی بز

مصارعندن :

ترازوی دودست اسخیا درهم قبول ایتمز .

ناشد ابراهیم بك « مورەلی »

(راتب احمد پاشا) نك اوغلیدر . (موره) ده طوغمشدر . (سلطان مصطفای ثالث) ك مابینجیلکنده بولونمش ومشارالیهك وفاتنده میرمیرانلقله یکی شهره کوندرلمشدر. (سلیم خان ثالث) ك جلوسنده مقربین زمره‌سنه داخل و (آمنه سلطان) ك کتخدالغنه تعیین اولونمشدر . (١٢٠٦) وفات ایتدی . اسکدارده (آیازمه) جامع شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . دیوانی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

قیلمه افسانه حقارتله نظر	آکلاسری نسخهٔ کبرایه باق
اولمه دلداده نقوش ظاهره	صورته میل ایلمه معنایه باق
اتحادك سرینی ادراك ایچون	اختلاف صورت اشیایه باق

نشأت سلیمان افندی «خواجه — ادرنه‌وی»

تحصیل علومدن صوکره استانبولده (ملا کورانی) جوارنده آلدیغی قوناقده فارسی تعلیمی و مثنوی تدریسیله مشغول اولور ایدی . عامه‌نك حسن ظننه مظهر اولان عرفاندر . مولداً (ادرنه) لیدر . مشایخ نقشبندیه‌دن (بروسه‌وی امین افندی)دن منتسبدر . شعری علم قوتیله سویله‌دیکی ایچون بعضیلری پك رونقلی دکلدر . وفاتی : (نشأت افندی کوچدی جنان اوله منزلی) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٢٢) تاریخنده‌در . قبری (طوپ قاپی) خارجنده (مالتپه خسته خانه‌سی) یولنده صاغ طرفده (ساقز آغاجی) دنیلان سداوستنده‌در . مطبوع دیوانندن باشقا (طوفان معرفت) اسمنده بر اثریله سلوك نقشیه‌یه عائد اولوب تاریخ ترجمه‌سی (ترجمة العشق) ترکیب منقوطی (مسالك الانوار ومنبع الاسرار) ترجمه‌سی واردر . ترجمهٔ حالی تلامیذندن (پرتوافندی) طرفندن یازلمش و (کتخدا زاده) تلامیذندن (امین افندی) طرفندن تذییل ایدلمشدرکه مطبوعدر .

مخمسندن :

بزم جور فلكدن شكوه و بيدادمز يوقدر
عدودن هيچ ملال خاطر نا شادمز يوقدر
شو كافر بخت بدن اشنكا معتاديمز يوقدر
محصل دوست و دشمندن تظلم بادمز يوقدر
كوكلدندر شكايت كيمسه‌دن فريادمز يوقدر [١]

مشهور نعتينك كريزكاهندن :

دريا دل اولان اهل هنر قطرهٔ فيضى
بسلر صدف سينه‌ده در وكهر ايلر

ابياتندن :

آداب عشق عاشقه آنجق نياز ايمش
آيين شوق دلبر طنازه ناز ايمش

نورى افندى « قول آغاسى احمد بك زاده »

ترجمهٔ حالى مشايخ فصلنده مذكور (هاشم بابا) خلفاسندن (صلاجى زاده) منتسبلرندن ومتصوفانه اشعارياز ان صاحب ديوان شعرادن اولوب (كريد)ك (قانديه ـ قنديه) قصبه‌سندندر. غير مطبوع ديوانى (١٢٠٩) ده جمع وترتيب اولونمشدر .

مطلعندن :

تعالى الله اكبر حبذا سلطان بى همتا
كه قيلدى اون سكز بيك عالمى برامر ايله انشا
زهى صانع كه ادنى صنعينك سرينه عقل ايرمز
نه‌دكلو موشكاف اولسه ايدرسه حكمتن اجرا

نزهت عثمان افندى باقرجيلر « كتخداسى بروسوى »

ارباب حرفت و صنعتدن اولديغى حالده تحصيل معرفت ايله‌مش ومؤخراً بروسه‌وى شيخ

[١] نوعى

امین نقشبندی‌یه انتساب ایدرك فیض وعرفان صاحبی اولمش برشاعر اولوب (بروسه) لیدر . (١٢٢٧) ده وطننده ارتحال ایله‌دی . (منلا فناری) جامعینك غربنده مدفوندر . دیوانچه‌سی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

ای کلعذار نالش دل بلبلانه در
کفتار اهل عشق همین عاشقانه در

اوج آشنادر اهل محبت او رتبه کیم
مرغ شکسته بال دل عرش آشیانه‌در

نسیبا توفیقه خانم « استانبولی »

استانبول شاعره‌لرندن اولوب (شریف‌پاشا زاده سعیدسیرت بك) لك کریمه‌سی و آنی‌الترجمه (نهادبك) لك همشیره‌سیدر . دیوانچه‌سی واردر. (١٢٦٠) تاریخنده (استانبول) ده وفات‌ایده‌رك قانلیجه‌ده (عطا افندی) درکاهنه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

تیر نکهك ایلدی اوز جانمه تأثیر
جانا بو کمانکشلك ایله پیر اوله‌سك پیر

نظیف احمد افندی « استانبولی »

فضلای شعرادن وزمرهٔ قضاتدن اولوب صحافلر شیخی زاده وقعه نویس (اسعدافندی) نك برادر زاده‌سیدر . (١٢٥٢) ده تقویمخانه نظارتی وکالتنه (١٢٦٨) ده مکهٔ مکرمه مولویتنه نصب اولونمش ایدی . (١٢٧٥) ده ارتحال ایله‌دی . آثاری قپودان پاشالرك تراجم احوالنی مبین اولان (سفینة‌الوزراء) ونقیب‌الاشرافلرك تراجم احوالنی معلن (ریاض‌النقبا) [١] ایله (ترجمهٔ نصاب‌الاحتساب) ، (ترجمهٔ نخبة‌الفکر)، (شرح‌مواردالکلم) ، (ترجمهٔ تلخیص‌معانی)، (ترجمهٔ‌رسالهٔ کواکبی)، (ترجمهٔ‌تعلیم‌المتعلم)، (ترجمهٔ‌طبقات‌شرنوبی)، (ترجمهٔ شرح قصیدهٔ لامیه)،

[١] برنسخه‌سی بشیکطاشده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده واردر .

(لغات قافیه) ومنظومه (سر آغاز حجاز) (سورنامهٔ مسرت علامه) در . حکایات مشهورهٔ عربیه‌دن اولوب مطبوع (الف اللیل واللیلة) [۱] ایله مطبوع (ملك السیف ذو الیزن) ك مترجمی ده بو ذاتدر . (سلطان محمود ثانی) نك ادرنه سیاحتنه دائر عربی العباره (سفرنامه) اسمنده بر رساله‌سی ده واردر .
برنعتندن :

یا رسول الله روضه‌ك خلد جنتدر سنك
نطق جان بخشك سراسر خیر و حکمتدر سنك

برده (ثمار القلوب فی المضاف والمنسوب) ی (عقود اللئال فی ترجمة الامثال) اسمیله ترجمه ایتمشدرکه بر نسخه‌سی (کوپرولو) کتبخانه‌سنده‌در .

نهاد بك « استانبولی »

(سعید سیرت بك) ك اوغلیدر . عزت منلا (محنت کشان) ده (نهادم یا نمده برابر ایدی . رفیقم فقط اول هنرور ایدی) دیه کندیسندن بحث ایدر . منلانك شاکرد عرفانیدر . مصره کیدرك (محمد علی وابراهیم) پاشالرك خدمتنده بولونمشدر . بالآخره استانبوله عودتله زراعت ونافعه مجلسنه اعضا اولمشدر . (۱۲۸۶) ده وفات ایده‌رك قانلیجه‌ده (شیخ عطاافندی) درگاهنه دفن اولونمشدر [۲] . هجوایله مألوف اولدیغیچون خلق کندوسندن احتراز ایدردی . مجموعهٔ غزلیاتی مطبوعدر . جدیاتدن زیاده هجویاتده مهارت کوسترمشدر . شاعرلکدن زیاده ندیملکده شهرتی واردر .
اشعارندن :

سکوت ایدنلر اولور دائما سلامتده   بلایه اوغرامه چوق سویله‌مکدن اولور
جهانده شمدی ظرافت مداهنه‌یله اولور   حماقت اولمازه اولماز دیمکدن اولور
امید راحت ایتمه فلکدن صاقین کوکل   محنت کش اولمه دهرده فکر محال ایله

نائلی صالح افندی « مناستری »

شعراء علمادن ، رندمشرب ، عارف بر ذات اولوب تحصیلنك بدایتی مملکتی اولان (مناستر) ده

[۱] الف اللیل واللیلة مترجمی اولاق اوزره (لطیفی) تذکره‌سنده (اسحق چلبی) معاصرلرندن اسکوبلی (هوسی) اسمنده برشاعر داها مذکوردر . بوحالده نظیف افندی مترجم ثانی اوله‌جقدر .
[۲] سجل عثمانی ده مصرده ارتحال ایتدیکی محررسه‌ده موثوق دکلدر .

اکالی (استانبول) دەدر . علم‌خطەدە اقتسابی‌واردر . مرتب دیوانی غیرمطبوعدر . معماملکه مصر زادکانندن بریله مصره‌کیدوب (١٢٩٣) تاریخنده اوراده ارتحال ایله‌دی . اشعاری طبع شاعرانه‌سنه دالدر . طریقةً (مولوی)در . (پند عطار)ك بربیتنی بش بیت‌ایله شرح ایتدیکی اثرینه (کنز نصایح) تسمیه ایله‌مش و (١٢٩٤) ده مصرده طبع اولونمشدر .

مطلعندن :

حمد بحد آن خدای پاك را   آن که ایمان داد مشتی خاك را
اول آخر عالمك حمدی تمام   ذاتنه مخصوصدر حقك مدام
اویله قدرت صاحبیدر اول خدا   برآووچ طوپراغه ایمان ویردی تا
چون اراده ایتدی خلق عالمه   ویردی صورت صورتندن آدمه
طیندن خلق ایتدی جسم آدمی   ایله‌دی روشن آنکله عالمی
اولدی‌چون فیض‌ازل صورت‌پذیر   نور ایمان آدمی قیلدی منیر

ابیاتندن :

اهل دل سینه تهیٔ می کام اولسه دخی   نشوهٔ فیض صفاوار دل پر جوشنده
متکبرلره کبر ایتمه تصدق صاییلیر   ظالمه جور و اذا قیامه عبادت کبیدر

نورس عثمان افندی « نورس جدید — ساقیزی »

سابق‌الترجمه والی بغداد (علی رضا پاشا) مرحومك بندکانندن (سلیمان افندی) نامنده برذاتك کوله‌سی اولوب (ساقیز) لیدر. (یوسف‌کامل پاشا) طرفندن طبع ایتدیریلان دیوان کبیرنده السنهٔ ثلثه اوزرینه اشعاری واردر. اشعار فارسیه‌سی رونقلیدر . فقط :

دمدر ای دل‌آلایم دستمه لوح وقلمی   شور ماتم‌ایله تجدید ایده‌یم کهنه غمی
تیغ خامه‌مله سپهرك جکرین قان‌ایده‌یم   بنده اجرا ایده‌یم قاعدهٔ محتشمی

مطلعلی مرثیه‌سی مشهور و دلسوزدر .

التنجی وایکنجی اردولر محاسبه‌جیلکنده وضبطیه نظارتی‌مکتوبجیلغنده‌ده بولونمش ایدی . شعورینه خلل کله‌رك (١٢٩٣) ده متقاعداً استانبولده وفات ایتدی . اسکدارده قره‌جه‌احمد مزارستاننده مدفوندر . آثار منثوره‌سندن بعضیلری (مجموعة‌الطرب علی‌لسان‌الادب) وایکنجی

حامیسی سردار اکرم (عبدالکریم نادر پاشا) نامنه اوله‌رق (اثر نادر) اسمل‌ریله طبع اولوندی. برده مقدمه‌سنده (شیخ سعدی)نك مفصلجه ترجمهٔ حالی اولمق اوزره غیرمطبوع (کلستان) ترجمه‌سی واردر .

شعورینه خلل کلدیکی زمان بیمار خانه‌یه قونلامش و شهزادهٔ قدردان (یوسف عزالدین افندی) مرحومك امرمخصوصلریله حیدرپاشا خسته خانه‌سنده تهیه ایدیلن بر دائرهٔ مخصوصه‌ده بالتداوی کسب افاقت ایتمشدر . خسته‌لنی اسبابندن بری بعض کیمسه‌لردن کوردیکی سعایت اولدیغندن اثنای تداویسنده یازدیغی شکایتنامه‌ده (معذورم ١٢٩٠) کلمه‌سی تاریخ دوشرمشدر. خسته خانه‌یه یغمورلی بر هواده کتیرمشلر کوك کورله‌مکده ایمش قپودن ایچری کیره‌جکی صره‌ده بالتوقف شو بیتی سویله‌مش :

بو یاغان‌یاغمور دکلدرصانمیك کوك‌کورلیور　　سله‌ٔ دار شفادر آسمان آغلار بکا

ابیاتندن :

صاف‌مشرب التفات‌ساده‌دن خوشنوداولور　　دلنشین‌اولماز اوصحبت کیم‌غرض آلوداولور

چوق ریاکار وار ولی کورینور　　ابن ملجم ایکن علی کورینور

حالی بر بد اصلك اقباله تحول ایتمسون　　چونکه مستقبلده یا فرعون یا نمرود اولور

نالی ملا خضر

مولدی سلیمانیه‌قراسندن برقریه‌ده تحصیل وتفیضی (سلیمانیه) ایله (قره‌داغ) قصبه‌سنده‌در. کردجه دیوانی اولدیغی کبی السنهٔ ثلاثه‌ده‌ده صنایع بدیعه ایله مزین اشعاری واردر. (١٢٩٠) تاریخلرنده حج شریفدن عودتنده (استانبول) ده قاله‌رق زمانی فضلا وشعراسنك مظهر تقدیر وتوقیری اولمشدی . برمدت صوکره ارتحال ایده‌رك (قره‌جه احمد) مزارستانه دفن ایدلدی . شو خانه اشعارندن :

کهی تسبیح وکه باده　　کهی نقش رخ ساده
سنك دردکله دنیاده　　نه‌لر چکدم نه‌لر چکدم

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١٨٤١

[illegible]

[illegible]

ومتنوع آثارندن بعضیلری شونلردر : (یکی کیمیا) ، (سیئهٔ تسامح)، (آینه‌لر) ، (اساطیر) ، (مسابقه) ، (هوس ایتدم) ، (مسائل ریاضیه‌دن جبر) و سائره‌در . اشبو آثاردن یکی کیمیا ایله مسائل ریاضیه‌دن‌جبر، توضیحدن مستغنی‌در . (سیئهٔ تسامح) تنقیدات ادبیه‌دن باحثدر . اصولی دار‌ه‌سنده رومان یازمغه چالیشان ارباب قلمدندر. هنوز کنج یاشنده ایکن (۱۳۰۷) تاریخنده استانبولده ارتحال ایله‌دی . (مسکینلر) تکیه‌سندن سراجلر چشمه‌سنه کیدن جاده او زرنده مدفوندر.

والده نفیسی :

یاوروجغم اویقویه دال ناز ایله	جنبش کهوارهٔ اعزاز ایله
یات اویو ای طفل صفا پرورم	ذوقکه دنیـامی فدا ایلرم
دال ینه اذواق و خیـالاتکه	هایدی ملکلرله ملاقاتکه
کوکلی سوکك اویوتور بن سنی	بن سنی تلطیف ایدرم سن بنی
سن‌ده‌بیورسیك چوجغم برزمان	سن‌ده‌بیلیرسیك نه‌یماتش جهان
غائلهٔ عالمی چکمك محـال	شمدی اویو نازایله آسوده‌حال

حب‌وطن فکره نه رونق ویرر	آدمه ماهیتنی بیـلدیرر .
شـاهره معرفتـه کیتمه‌لی	کعبهٔ عمرانه شتـاب ایتمه‌لی

نجمی عمر افندی

شعرای عاشقیندن بر ذات اولوب شهریدر . (قوله) ردیف بیکباشیلغندن تقاعد اولدقدن صوکره مدت مدیده (آلاشهر) ده اقامت ایله‌مشدی . (۱۳۰۷) ده (استانبول) ده ارتحال ایده‌رك (خرقهٔ شریف) جوارینه دفن ایدلدی. مقدما طبع ایتدیکی دیواننده صوکره بیك بیت اوزرینه مرتب (الفیه) و اون ایکی فصـل اوزره مرتب (تحفهٔ وحدت) اسـملرنده منظومه‌لری واردر . لسـان فارسی اوزره‌ده انشـاد شعره مقتدر اولدیغی دیوانیله سـائر منظومه‌لرندن آکلاشلمقده‌در .

تحفهٔ وحدت منظومه‌سندن :

وحدت حق تعلمده مقـام	منقسـمدر هفت طوره ای همام
اولی توحید افعال دکله‌مش	ثانی توحید صـفاتدر آکلامش
ثالثی توحید ذات‌ای نورعین	بونده‌در فوز ونجات ای نورعین

نبیل بك « حافظ محمد نبیل بك »

آتیة الترجمه (نقیه) خانمك برادری طریق(مولوی) منتسبلرندن رند مشرب، اهل‌دل بر ذاتدر . (ارتحال ایتدی نبیل بك‌عدنه) مصرع تعمیه دارینك دلالتی اولان (١٣٠٧) تاریخنده (آیواجق) قضاسی مقاولات محررلکنده ارتحال ایتدی . بر سرکذشت عاشقانه‌دن باحث (هجر و وصال) اسمنده غیر مطبوع مثنویسی ودیوانچهٔ اشعاری واردر .

بر قطعه‌سی :

ظالمی بر کشته ایدن آهدر　　قلب مخلوقه خدا آکاهدر
برقدم شهراهدن ایتمه عدول　　دوغرونك یاردمجیسی اللهدر

ناجم عبدالرحمن افندی « سلیمانیلی »

ارباب قلمدن السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب (شهر زور ـ سلیمانیه) لیدر . (١٣١٢) ده (خربوط) ده ارتحال ایله‌دی . طریقةً نقشبندی‌در . حروف هجا ترتیبی اوزره السنهٔ ثلثه‌دن منتخب اشعارینی جامع (هدیةالامم وینبوع‌الحکم) و (کلزار آثار) اسملرنده آثار ادبیه‌سی و (تسهیل‌التحصیل) اسمنده عربی‌العباره (نحو) رساله‌سی واردرکه اوچی‌ده مطبوعدر . برده کندی متصوفانه اشعارندن :

بز آینه‌یز صورت لاهوت نمایز
بز مظهرالطاف خدا مست کدایز

مطلعلی غزلنی‌ده شرح ایده‌رك طبع ایتدیردیکی کبی حروف هجا عددنجه انتخاب ایتدیکی احادیث شریفه‌نی‌ده نظماً لسان فارسی اوزره شرح ایتمشدر .

نعیم بك

ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور مؤلف شهیر (شمس الدین سامی بك) ك کوچوك برادری اولوب (فراشر) ده تولد ایتمشدر. تحصیل ابتدائیسنی مسقط‌رأسنده عالیسنی برادریله

§

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

§

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

سید کل خلاصهٔ موجود　　اصل اشیا کزیدهٔ معبود
منشأ اقدم ظهور ووجود　　قاب قوسینه مظهر و مسعود
فخر عالم محمد عربی

ناجی عمر بك

اساساً عسکریه‌دن یتشمش ؛ و (٣١٤) سنه‌سندن بالاعتبار « ثروت فنون » جریدهٔ اسبوعیه‌سنده نشر اشعاره باشلامشدر . مرتب و مطبوع أثری یوقدر .

اینجه حسلی ، پارلاق مخیله‌لی بر شاعر اولدیغنه آثاری دلالت ایتمکده‌در . مشروطیت وحریت مجاهده‌لرینه‌اشتراك ایتمش واوروپاده برایکی سنه قالارق فعلاً وقلماً ده بو یولده خدمت أیله‌مشدر . انقلابی متعاقب عادتا پری ٔ شعرینه ویا دلدادهٔ مفکوره‌سنه قاووشمش کبی نثرائره و ترنم شعره رغبت ایتمش ؛ وبو تاریخدن اعتباراً عمر ناجی بك حریت و مشروطیتك ، داها دوغرو بر تعبیر ایله زواللی قالمش اسلامیتك پروجد واستغراق بر خطیبی اولمشدر . فی‌الحقیقه شرق وغربك فرقلرینی ، مزیت وقصورلرینی یوکسلك حرتی سایه‌سنده پك ایی آکلامشدی . بیان ووجدانی ، حرکات وتحسساتی بری برینك عینی ، بو درجه مرد طبیعتلی بر شاعر وخطیب بولمق اندردر . هرزمان هریرده ظلم واستبداده علیهدار ، مظلوم وضعیفه طرفدار چیقمشدر . « مجاهد » ، « وطنپرور » نام‌لرینه جداً استحقاق قازانمشدر . وفاتی (کرکوك) حرب جبهه‌لرنده قازاندیغی بر خسته‌لق یوزندندر ؛ ذاتاً حضرده‌ده بوتون وقتی سبیل حق ووطنده سیاحت وارشادله کچیرمشدر . بروجه آتی بر شعری « ثروت فنون » دن آلنمشدر :

ضیالی کولکه‌لر آلتنده ، زاهر و بیتاب ،
اویور نشاید امواجی ماوی بر دکیزك ؛
سماده بر متموج شلالهٔ مهتاب
بوتون طبیعته سرپر رشاشهٔ زرین .

نهفته قلبی لیالك ، مشافه بیدار ،
اوتر مشاجرك عمقنده کیمسه‌سز برقوش ؛
اویور ظلال سکونتده دائما بی هوش ،
ریاح لیل ایله مهتز مناظر واشجار . . .

عليل جسمده دوش مكينى بر قايانك
اولور نشيمن حسرت ، غريب تنهائى ؛
صورار سماله بر شى كه روحم آكلايايم .

. اوزاقده ، ساكن وعلوى ، تلال خندانك
افقلرنده اوچار بر سراب نا مرئى ،
اوپر سواحلى دائم فشافش مظلم . . .

و

واحدى عبدالواحد چلبى « قره داودزاده ـ استانبولى »

ترجمهٔ حالى علماء فصلنده مذكور (قره داود افندى) نك طورونى‌در. طريق علمى‌ده ايجه قطع مراتب ايتدكدن صوكره طريقت (زينيه) يه سالك اوله‌رق اختيار عزلت ايله‌دى. سلطان سليمان قانونى دورى شعراسنك متميزلرندندر . (حكيم اوغلو على پاشا) كتبخانه‌سنده (سعادتنامه) اسمنده منثور،اخلاقى وتصوفى براثريله (شفاءالصدر) نامنده ديكربر اثرى واردر .

وصولى محمد افندى « ملا چلبى ـ استانبولى »

علماء شعرادن بر ذات اولوب سابقة الترجمه (حبى خانم) ك دامادى اولديغيچون (حبى ملاسى) شهرتيله‌ده بنام اولمشدى . نيابتله ايجه سياحتدن صوكره قاضيعسكرلك رتبه‌سنه نائل اوله‌رق (٩٩٨) تاريخنده استانبولده وفات‌ايتدى. جوار ايوبده دباغخانه مقابلنده قاين‌والده‌سى ياننده مدفوندر . مرتب‌ديوانى واردر . (امام‌طرطوشى) نك (سراج الوهاج) نى (بديعه) اسميله ترجمه ايتديكى كبى (شيخ كبير صدرالدين قونوى) خلفاسندن (فخرالدين عراقى)نك تصوفدن (لمعات) اسمنده‌كى اثر مشهورينى‌ده ترجمه ايلمشدر . فندقلى جامعنك بانيسيدر . (حديقة الجوامع) ده زوجى اولديغنه دائر اولان افاده‌يى (مشاهير النساء) دامادى اولمق اوزره تصحيح ايديور . (سلطان‌سليم ثانى) نامنه قسماً منظوم وقسماً منثور (جهاد نامه)

اسمنده براثری‌ده واردرکه بر نسخه‌سی (موزهٔ همایون) کتبخانه‌سنده موجوددر .
منظوم پارچه‌سندن :

نیتك اولدی غزا فتح وظفر کارك اولا   اولیا عسکری هر یرده نکهدارك اولا
اومارم خضر نبی رهبر وسردارك اولا   دشمنك قلعه‌لرن قلع قیل آثارك اولا
ایله‌دك عزم سفر لطف خدا یارك اولا
همت اهل نظر قافله سالارك اولا

ابیاتندن :

آلدانوب آل رقیبه دیمه راز عشقی   ویرمه أی دل صاقین ایمانی شیطان الینه

والهی « قورت زاده ــ ادرنوی »

طرز قدماده رنکین شعر سویله‌ین شعرادن اولوب (ادرنه) لیدر [۱] . علوم رسمیه‌یی بعدالتحصیل مصره رحلتله (ابراهیم کلشنی) حضرتلرینك مخدومی (سید خیالی) یه انتساب واکمال مراتب طریقتله ادرنه‌یه عودت ایده‌رك وعظ وارشاد ایله مشغول اولدی . مرتب دیوانی واردر . (۱۰۰۸) ده وطنی اولان اسکوبده وقات ایدن همنامی (اسکوب) لی صاحب دیوان (والهی‌احمدچلبی) نك [۲] بولدیغی (مات‌قطب‌العارفین) ترکیب‌موزونینك‌مدلولی‌اولان (۹۹٤) تاریخنده‌ادرنه‌ده ارتحال ایله‌دی . طونجه کنارنده (شیخ‌شجاع) زاویه‌سنده‌مدفوندر.

ابیاتندن :

نقش جورین کریه کوکلمدن یوماز
لایزیل الماء نقشاً فی الحجر

اکر عارف ایسه‌ك ایتمه حقیقت سرینی افشا
کلام حق چیقاردی باشدن حلاج منصوری

---

[۱] حسن چلبی‌قولنه‌کوره اوزون کوپری (جسرارکنه) دندر .
[۲] ابیاتندن :
علاقه ایلمه‌ك وجه خدادن غیره زائلدر   جمال لایزاله عاشقم الله شاهددر
دعوئ فضل پدر ایتمه مسیحادم ایسه‌ك   شرف‌نسل ایله فخر ایله کر آدم ایسه‌ك

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible] (١١)

[illegible]

[illegible] (٠١)

[illegible] (٦)

[illegible] (٧)

[illegible] (٨)

[illegible]

[illegible] (٤)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٥)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible] (٣)

(یکیشهر فنار مولویخانه‌سی) شیخی ایکن (١٠٨٠) ده وفات ایدن صاحب دیوان دده‌لی (وجدی) ده مشایخ مولویه شعراسندندر .

ویشنه زاده عزتی محمد افندی «استانبولی»

شیخ الاسلام (ذکریا افندی) نك ایکنجی اوغلی وشاعر مشهور شیخ الاسلام (یحیی افندی) نك کوچك برادری اولوب (ویشنه افندی) لقبیله بنام اولان موالیدن (لطف الله افندی) نك مخدومیدر . مراتب علمیه‌نك بالاسی اولان قاضیعسکرلك رتبه‌سنه نائل اوله‌رق (١٠٩٢) ده ارتحال ایله‌دی. جدی (ذکریا افندی) تربه‌سنده مدفوندر . مرتب دیوانیله (کشف الظنون)ه برمقدار الحاقاتی وقاف زاده‌نك (زبدة الاشعار) ینه ذیلی واردر .

رباعیاتندن :

هر دیدهٔ ترخون ایله جوشان اولماز　　هر دل غم عشق ایله خروشان اولماز
هر خون جگر تربیت لعل ایتمز　　هر سنك سیه لعل بدخشان اولماز

ابیاتندن :

فرقتده قان آغلارز امید وصل ایله　　یاد ایلرز بودملری برزمان اولور .

وحید محمد چلبی «صوفیه‌وی»

مقتدر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (صوفیه) لیدر . اواخر عمرنده (بروسه) ده محکمهٔ شرعیه کتابتنده بولونمش ایدی . اشعاری رنکیندر . (١٠٩٤) ده وفات ایده‌رك (بونار باشی) قبرستاننك (حضرت افتاده درکاهی) یولونه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

بزم املده آخر اولور تیره روزکار
مانند شمع پیشه ایدن خود نمالغی

والی عبدالرحمن افندی «آنقره‌وی»

علماء شعرادن وطریقت (بایرامیه) منتسبلرندن برذات اولوب (آنقره) لیدر. استکمال

دلدادهٔ شوق ایسه‌ك رضایه   اكرامده تابع اول خدایه
آخرینه خاك اولور بو تنلر   بیلمم نه‌یه كبر ایدر ایدنلر

دیكر:

اوقاتكی ایله‌مه اضاعت   نادان ایله ایتمه عقد صحبت
عرفانه بولنسون انتسابك   بیل قدرینی قابل خطابك
اولسه‌ك او مقوله‌یه ملاقی   یا مجلسه كلسه اتفاقی
پند ایلیوب ایتمه‌نفسك اتعاب   مسدود ید قضادر اول باب

ابیات سائره‌سندن:

بیلنمز عارفك موتندن اول قدر آثاری
محك خاك ایله سنجیده‌در درخردمندی

وصفی علی غالب افندی « نازللی »

مشایخ عشاقیه‌دن (عبدالله صلاح‌الدین افندی) حضرتلرینك اخص خلفاسندن (نازللی)‌ده دفین خاك (شیخ محمد زهدی افندی)نك مخدوم فضائل موسومی اولوب السنهٔ ثلثه‌ده اشعار والهیاتی واردر . مدت مدیده (نازللی) ده ارشاد عاشقین و قرق درت سنه وظیفهٔ فتوای شرع مبین ایله مشغول اوله‌رق (١٢١٦) تاریخنده ارتحال ایله‌دی. (محمد زهدی افندی) نك خلفاسندن بری‌ده (قره‌جه‌صو) ده مدفون اولان صاحب دیوان (سمیز زاده سلیمان رشدی افندی) در. (وصفی افندی) نك نعوت عاشقانه‌سندن بر نعت شریفی :

بلاشك خاك پایك كیمیادر یارسول الله   عیون عاشقانه توتیادر یارسول الله
كناهم اولسه مانند هزاران كوه قاف آسا   نكاهك‌اولسه بردم هبادر یارسول‌الله
بهشت هشتی تزیین ایلین نور ظهوركدر   ضیاسی نور ذاتكدن نمادر یا رسول الله
عذاب دوزخی چكمز سكا امت اولان آدم   فترضی ساكه حقدن برعطادر یارسول‌الله
امید وصفیٔ عاجز قپوكده بنده اولمقدر   كه‌باش‌وجان سكا آنجق فدادر یارسول‌الله

(رشدی افندی) نك بر منظومه‌سندن :

كل دلا كثرتدن ال چك اهل حقك یاری بر   آكلا الاوجهه رمزین قیل نظر دیداری بر
سیل كوكلدن ماسوایی وحدتك اطواری بر   كیر موحد بزمنه سن كوركه هربر واری بر

واصف عثمان بك « اندرونی — استانبولی »

آرناوود (خلیل پاشا) نك اقرباسندن اولوب اندرون همایونده پرورشیاب اولەرق مؤخراً تقاعد ایدلمش . (١٢٤٠) تاریخنده استانبولدە عالم فانی‌یه وداع ایدەرك (ایوب) ده (زال پاشا) جامعی مقابلندەکی درکاهه دفن اولنمشدر [١] . مطبوع ومرتب دیوانی واردر. واصفك اشعارینه طبع شوخانەسی محصولی اولان اشعارینك ساده و خوش آینده کورونمەسی مدار اولمشدر . نعوت وقصائدندن اکثریسی طبعاً شاعر اولدیغنه دالدر . معهذا آثارنده ضعف تألیف وسائره کبی بعض نقایص ادبیه کوریلور . اك خوش شعری شرقیلریدر .

برمناجاتندن :

کیمك وار برلکنده اشتباهی　　جهانك خالقی سنسیك الهی
ذلیل ایتمه بوعبد رو سیاهی　　آمان ای پادشهلر پادشاهی

مخمسندن :

شهراه محبت که طریق ازلمدر　　سر منزل عشق اسکی مکان ومحلمدر
یولدن قویان اما بنی طول املمدر .　　بو چاك کریبانه سبب کندی المدر .
هپ چکدیجکم کندی جزای عملمدر .

برمسدسندن :

کیم اولور زور ایله مقصودینه رهیاب اولور　　کلور البته ظهوره نه ایسه حکم قدر
حقه تفویض امور ایت نه الم چك نه کدر　　قیل سوزم عارف ایسەك کوش قبولیکه کهر
محنتی کندینه ذوق ایتمەدر عالمده هنر
غم وشادئ فلك بویله کلور بویله کیدر

ابیاتندن :

« واصف» ثبات راه محبتده شرطدر　　یوقدر طریق عشقده رغبت دونکلره

غیرت قومایور دیرده ایدر غیبته آغاز　　افشای عیوب ایتمەمیدر غیرت احباب

مصارعندن :

آتش کناری قیش کونك لاله زاریدر .

[١] سجل عثمانیده اسکدارده مسکینلرده مدفون اولدیغی محرر ایسەده موثوق دکلدر .

وصفی افندی « سید علی وصفی افندی ــ استانبولی »

فضلا وارباب قلمدن وطریقت (قادریه) منتسبلرندن عارف بذات اولوب شهیردر . صوك مأموریتی اولان شورای دولت باش‌کتابتنده ایکن (۱۳۱٤) ده ارتحال ایده‌رك (سنبل افندی) تربه‌سی اتصالنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدی . (قصیدهٔ منفرجه) یه تورکجه مفصل برشرحی وعلم معانیدن تضمین بحثنه دائر رسـاله‌سی و شعبات خلوتیه‌دن (بکریه) شـعبه‌سنك مؤسسی (مصطفی‌البکری) حضرتلرینك (صلوة مشیشیه) شرحنك ترجمه‌سی وآثار سائره‌سی واردر . برده (شیخ مصطفای مناوی) نك ترتیبکرده‌سی اولان صلوات شریفه‌یی یانیه‌لی (شیخ احمد افندی) اشـارتیله ترجمه وشرح ایله‌مشدر . آثارینك بعضیسنده کنیه‌سی (تکه‌لی‌زاده) اولمق اوزره یازییور .

برنعتندن :

ای نبیٔ فیض بخش دو جهان کیم دخیلانك بولورکن فوز جان
بن دخیلك تابکی ایدم فغـان قالمـادی دلده تحملدن نشـان
کل یتیش امداد وصفی به امان

وهبی حمید افندی « استانبولی »

ترجمهٔ حالی علما فصلنده محرر (آطه بازارلی محمد حلمی افندی) نك مخدومی اولوب قواعد ادبیه‌یه واقف برمنشی‌در . (کوملجنه‌لی خواجه‌دن) تکمیل نسخله اخذ اجازت ایتدی . محررلکده اولان اقتدار قلمیسی ابتدا یمن ولایت غزته‌سیله اثبات ایله‌مشدر . اسـتانبوله ورودندن صوکره «طریق» و«جریدهٔ بحریه» غزته‌لری باش محررلکلرینی ایفا ایله‌دی. باشلیجه آثارمطبوعه‌سی (مشاهیر اسلام) اسمنده‌کی اوچ جلددن عبارت اولان تراجم احوال کتابیدر. (مدرسهٔ فنون) نامیله ترکی وعربی لسانیله برده رسالهٔ موقوته‌سی واردر . ایکی جلد (یمن تاریخی) ده اولدیغی وقانده معلومات غزته‌ــنه درج اولونان ترجمهٔ حالنده کورولمشدر . طرز تحریری براز مصطلحانه اولمقله برابر متین‌در . (۱۳۲۰) تاریخنده سکتهٔ قلبدن وفات ایده‌رك روم ایلی حصـارنده‌کی (قیالر) مقبرینه دفن ایدلدی . صوك مأموریتی مجلس نافعه باش کتابتی ایدی .

وجیهی بك « استانبولی »

گزیده عثمانلی محررلرندن اولوب شهیردر . وزرادن (وجیهی پاشا زاده عزیز بك) ك مخدومیدر . مهندسخانهٔ بری همایونده واستحکام صنفنده اکمال تحصیلدن صوکره وظیفهٔ رسمیه‌سنه دوام ایتمکله برابر عالم مطبوعاتده انتساب ایله‌دی. (مهردل، مهجوره ، حکمت، مژکان ، مسعوده ، عاکف ، فریاد ، خسته ، خرابه ، حلیمه ، چوبان قیزی ، ندامت ، خرم بك، سائل، ملك، سودای معصومانه) اسملرنده ملی، اخلاقی، حکمی رومانلریله (تساليا تاریخ حربی) و (تاریخ اسلام) [١] کبی آثار تاریخیه‌سی مطبوعدر . کندیسی اساساً منشی اولمقله برابر شعره ، موسیقی‌یه ، رسامانغه‌ده انتسابی واردی. (١٣٢١) تاریخنده کنج یاشنده ایکن استانبولده وفات ایده‌رك روم‌ایلی حصاری قبرستاننه دفن ایدلدی. وفاتنده قول آغاسی ایدی.

ه

هلالی « تافیه‌جی زاده — استانبولی »

متوسطین شعرادن برذات اولوب شهیردر . (٩٩٠) تاریخلرنده استانبولده وفات ایتدی . (محمد همدانی) نك سبعیاتی (مجلس آرا) اسمیله ترجمه ایتمشدر . (صفات العاشقین) اسمنده برمنظومه‌سی‌ده واردر . برنسخه‌سی (عاشر افندی) کتبخانه‌سنده‌در .

بیاتندن :

شکست اولسه صراحی جام مجلس برقرار اولماز
مثلدر ساقیا باش کیتسه آیاق پایدار اولماز

همامی « ازنیقی »

(سلطان مراد خان ثانی) مادحلرندن وقدمای شعرادن اولوب (ازنیق) لیدر. (شیخی)

[١] بو اثرنی اکماله موفق اولامامشدر (٥٦٣) صحیفه تشکیل ایدن مطبوع جلد اولك (٢٥٢)نجی صحیفه‌دن آشاغیسی (محمد خالد بك) طرفندن اکمال ایدلمشدر . برده بیاس طرزنده غیرمطبوع (اندلس) منظومه‌سی واردر .

و (احمدی) ایله معاصر وآرا صیرا بونلرله معارض ومناظر ایدی . (هامیٔ عجم) لك فراق واشتیاقه دائر اوتوز دانه مکتوب منظومی مشتمل اولان (سی‌نامه) سنی وزرادن (خلیل پاشا) نامنه ترجمه وجابجا مناسب غزللر درج ایتمشدر. انشاد قصائد جهتیله شعرای ایرانیه‌نك یکانه‌لرندن اولان(سلمان ساوجی) نك قصیدهٔ مصنعه‌سنه اولان نظیره‌سی مقبول شعرادر .

مثنویاتندن :

ألا ای سر وقد و لاله پیکر	مبارك طلعت و فرخنده اختر
محبت اهلنك روحی حبیبی	دواسز درده دوشمشلر طبیبی
کلامی چون نوای ساز بلبل	سلامی چون نسیم سنبل وکل
یدی طامو فراقکدن عبارت	سکز جنت وصالندن کنایت

هدائی مصطفی افندی « مؤذنه — استانبولی »

(سلطان مراد ثالث) عصری شعراسندن اولوب شهیردر . شعرده اولدیغی قدر فن موسیقی وادواردده معلومات واشتهاری وار ایدی . متمیز شاعرلردندر .
(هدایی رهبرك اوله هدایت یزدان) مصراعنك ناطق اولدیغی (٩٩١) ده وفات ایتدی. ادرنه قپوسی خارجنده مدفوندر . (خاصکی) جامع شریفی مؤذنی ایدی .

ابیاتندن :

مثال کعبه ایا نور دیدهٔ عشاق	کورن جمالی مشتاق کورمه‌ین مشتاق
قیل نظر حالنه اشکنی روان ایلیه‌نك	دمکلیر عفو اولونور صوچلری قان ایلیه‌نك
جمالکی نیجه یوزدن کورمم دیین دللر	شکسته آینه‌لر کبی پاره پاره کرك

مصارعندن :

خدا قادردر ایلر سنك خاردان کهر پیدا

همتی « دکزلیلی »

عرفای شعرادن برذات اولوب (دکزلی ـ لاذقیه) دندر. (سلطان محمد ثالث) مغنیساده ایکن آریه کاتبی اولمشدی . (١٠٠١) ده وفات ایتدی .

ابیاتندن :

حیات جاودانی دوشده یوسفدن سؤال ایتدم
حبیبم اولمه‌دن اولمك دیمجه انتقال ایتدم

هوائی مصطفی افندی « بروسه‌وی »

فضلای شعرادن وادبیات فارسیه منتسبلرندن اولوب (بروسه) لیدر . (گلستان وبوستان) ی شرح ایده‌رك ایجاب ایدن یرلرده (شمعی) و (سروری) یی تنقید ایتمشدر . مرتب دیوانیله (وامق وعذرا) ، (یوسف وزلیخا) منظومه‌لری وفقهدن (تلخیص معدل الصلوة) اسمنده بر اثری و (صدرالشریعه) یه بر حاشیه‌سی واردر . وفاتی (١٠١٧) ده قبری بروسه‌ده (بونارباشی) مقبره‌سنده‌در .

ابیاتندن :

آه کیم سیب زنخدانکی اللر اوقشار ... بنم اشغال غمکدن صنما دکمز الم
داغکله قیلدی مجروح بوینه آصدی رسن ... درمان دیلر هوائی هردمده کوتوروب ال

احفادندن اولان (سلانیك) مفتیسی (محمد افندی) ده ارباب معارفدن بر ذات ایدی . (طاعون) حقنده رساله عربیه‌سی واردر .

هاشمی محمد چلبی « بروسه‌وی »

مشاهیر شعرادن وطریقت (بایرامیه) منتسبلرندن اهل دل بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . مرتب دیوانی غیرمطبوعدر . تاریخ سویله‌مکده‌کی اقتداری جمله‌نك مسلمیدر . حتی (جودت پاشا) مرحوم بلاغت عثمانیه‌لرنده : (صناعت تاریخده امام اولمشدر) بیوریورلر . وفاتی (هاشمی گیدی سرور شعرا) مصرعنك دلالتی اولان (١٠٤١) اولوب قبری استانبولده خارج سورده (میربخاری) درگاهی مقابلنده‌در . خط تعلیقده مهارتی وار ایدی .

ابیاتندن :

عرض ایلمه نادانه رخك کنج نهان اول ... گیر کوکلنه ارباب حقك کوهرکان اول
حقیرك کوکلنه گیرمکده لطف ایت ایلمه تأخیر ... شکاف سینه‌دن بر تو صالوب ای مهر عالمگیر

تاریخلرندن :

قنایه ویردی جسمی باقی قالدی اسمی عالمده [١]
جان ویروب اولدی روان ملك بقایه روحی
یول اولدی اسكداره بیك اوتوزده اقدكز طوكدی

بر مسدسندن

بی بقادر غافل ، ه دهر بی بنیاددن — پیره زندر كهنه قالمشدر ثمود وعاددن
قصهٔ اسكندری كور حصه آل شداددن — نیلدی قصر سلیمانی سؤال ایت باددن
مرحمت اومه كوكل بو كردش بیداددن — كیمسه معمور اولمه‌مشدر بو خراب آباددن

هدائی اخی زاده حسین افندی « شیخ الاسلام »

علمای شعرادن اولوب (قبریس) ه نفی اولونه‌جنی صیره‌ده (١٠٤٣) ده كوچك چكمجه یقیننده‌كی (فیلوریه) ده توقیف وشهید ایدیله‌رك ساحله قریب دفن ایدلدی . شعرده قوللاندیغی تخلصی (هدائی) در .

ابیاتندن :

صالدم بوزورق دلی دریای عشقه بن
كرداب غمده قالدی كوكل نیجه روزكار

مصارعندن :

پاره‌سی عشاق نالانك بیلنمز قنده در

پرده قالماز ایتدیكی درد اهلنك فریادی هیچ

هوائی عبدالرحمن افندی « استانبولی »

علماء شعرادن برذات اولوب شهریدر . (١١٢٢) ده طریق حجده وفات ایله‌دی . مرتب دیوانیله (وامق وعذراء) و (یوسف و زلیخا) منظومه‌لری واردر .

---

[١] شاعر باقینك تاریخ وفاتی

هاتف حسن افندی « سراج زاده – بروسوی »

علماء شعرادن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . (۱۱۵۲) ده ارتحال ایله‌دی . (کلزار عرفان) ده (توقاد) ملاسی ایکن آیوانسرایی وفیاتنده (قیصری) قاضیسی ایکن وفات ایتدیکی مذکوردر . ترجمهٔ حالی (تذکرهٔ رامز) ده محرردر . خط دستیله محرر دیوانی مطلعندن :

هزار حمد ودرود اول خدای ذیشانه   که ویردی ناطقه وفکری نوع انسانه
پس اولدی ظاهر وباطن بوزبان جنان   همیشـه مطلع پاك قضـیهٔ ایمـان

همایی محمد امین بك « استانبولی »

هنوز یکرمی ، یکرمی بر یاشلرنده ایکن (همای آسمان وصله طوغری قلدی باق پرواز) مصراع مجوهرینك ناطق اولدیغی (۱۳۰۱) تاریخنده ترك حیات ایتمش بر شاعر اولوب شهریدر . جوار حضرت خالدده مدفوندر . آثار شعریه ونثریه‌سی (نوبهارم) اسمیله نشر اولونمشدر که (معلم ناجی افندی) مرحومك مظهر تقدیری اولمشدر .

اشعارندن :

عرفان بشر بخشش سلطان قدردر .   اکمال ایدن عرفانی فقط علم وهنردر
تحصیل هنر واجبهٔ نوع بشردر .   اول واجبه هم آدمه بر زینت و فردر
هر کیم که قیلار واجبهٔ ذمتن ایفا   قدر و شرفن عالمه قارشو ایدر اعلا

وقف دیدار جمال یاردر کوکلم کوزوم   مستفیض مطلع الانواردر کوکلم کوزوم
کوردیکی اسرارحق ومعرفت حیرانیدر   ناظر آینهٔ اسراردر کوکلم کوزم .

هاشم بك « عبدالقادر زاده حسین هاشم بك — یکیشهری »

(معلم ناجی) مکتبنك متمیز ارکانندن ، نظم ونثرده روان برادایه مالك هردرلو معناسیله ادیب ونزیه بر ذات اولوب روم ایلی یکیشهرنده (عبدالقادر آغا) احفادندندر. ابتدائی ووسطی تحصیلی مملکتنده ، عالیسی (۱۲۹۷) تاریخنده هجرت ایله‌دیکی استانبولده اتمام ایله‌مشدر. علوم عربیه‌یی علمای بنامدن (شهری احمد افندی) دن اکمال ، رسم وساره کبی فنون نفیسه‌یی‌ده

ای وجهی وجود کونه بادی   لطفك شرف لسان ضادی
سرنامهٔ سورهٔ بلاغت   سر سطر صحیفهٔ فصاحت
شیرازهٔ طیب خلائق   انموذج حسن خلق خالق
برهان علو قدرة الله   وجدان منیری کعبة الله
نجم احدی نظام افلاك   صاحب شرف سریر (لولاك)
مصباح جمیل ذوالجلالی   معشوق جلیل ذوالجمالی
سلطان جهان آدمیت   شاهنشه عالم رسالت
دریای محیط اکملیت   نور متبسم صباحت
افلاك او محیطدن کناره   خورشید او نوردن شراره
روز آینهٔ جبین پاکی   شب حالت زلف تا بناکی
قدسی جنانی معشر الفیض   رخشنده عذاری محشر الفیض
اخبار شئونه مبتدادر   معنای علوه منتهادر
هر بر سوزی ناشر علادر   سلطان سرای (ماغوی) در
سر خیل جلیل انبیادر   سر تاج شریف اصفیادر
ای روح جهان نبی افخم   فرش قدمی سپهر اعظم
ایلرسکاقارشی روح جبریل   (والنجم اذاهوی) بی ترتیل

لا

لامعی چلبی « محمود بن عثمان — بروسه‌وی »

بروسه‌نك مدار افتخاری اولان بو ذات معارفسمات ادبای عثمانیه‌نك قدماسندن و مشایخ نقشبندیه‌نك عرفاسندن اولوب (قبروجای لامعی پرنور باد) و (لامعینك ایده حق روحینی شاد) مصراعلرینك دلالتی اولان (۹۳۸) تاریخنده ارتحال ایتدی . قبر عالیسی بروسه حصاری وسطنده (اورتا بازار) قربنده جدی (نقاش علی) مسجدی حظیره‌سنده در . پدری (عثمان چلبی) سلطان بایزیدك خزینه دفترداری ایدی . تحصیل علوم ایتدکدن صوکره درسعادتده مدفون (امیر احمد بخاری) یه انتساب ایله‌مشدی . طریقت کاشنیه‌یه ده (الهامی افندی)

واسطه‌سیله نسبتی واردر . نثری نظمندن اقوادر . اضاعهٔ اوقات ایتمه‌ین ارباب قلمدندر . (مولانا جامی) نك (نفحات الانس) و (شواهدالنبوه) کبی باشلیجه آثارینی ترجمه ایتدیکندن وکندیسی ده طریقهٔ نقشبندی اولمقله برابر فاضل و شاعر اولدیغندن دولایی زماننده (جامیٔ روم) عنوانیله مظهر اولمشدی . آثارینك منثور اولانلرینك مشهورلری شونلردر : (ترجمهٔ نفحات الانس) ، (ترجمهٔ شواهدالنبوه) ، (شرف الانسان)، (عبرتنما) ، (مناقب جناب علی)، (مناظرهٔ بهار وشتا) ، (مناظرهٔ نفس وروح) ، (شرح دیباجهٔ کلستان) ، (منشأت) ، (مفتاح النجاة فی خواص السور والایات) ، (شرح معمای اسماء الحسنی) ، (مناقب اویس القرنی) (مجمع اللطائف) اولوب منظوملرندن بعضیلری ده شونلردر : (شمع وپروانه) ، (مقتل امام حسین)، (شهرانکیز بروسه) ، (کوی وچوکان) ، (قصهٔ ادهم وهما) ، (فرهادنامه) ، (هفت پیکر) ، (وامق وعذراء) ، (حسن ودل) ، (خردنامه) ، (جارنامه) ، (ویسی ورامین) ، (ابسال وسلامان) (منظومهٔ لغت) در . دیوانینك بر نسخه‌سی (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر .

(١) ترجمهٔ نفحات الانس : طوائف صوفیه‌نك انواع واحوالیله مقاماتندن واولیای کرام ایله ولیاتدن مشهور و مشهوره‌لرینك تراجم احوالندن باحث (مولانا جامی) نك فارسی العباره براثر منثوریدرکه برنجی قسمی کتب مشهورهٔ متصوفه‌دن (فتوحات مکیه) ، (قوت القلوب) ، (عوارف المعارف) ، (کشف المحجوب) کبی آثار معتبره‌دن التقاط اولونمشدر . چلبی مرحوم اثنای ترجمه‌ده باخصوص نهایتلرینه طوغری یرلرده برخیلی علاوه‌لر یاپمشدر . مطبوعدر .

(٢) شواهدالنبوه : بوده (مولانا جامی) نك برمقدمه ویدی رکندن عبارت فارسی العباره اثر مشهوریدرکه ترجمهٔ حالی علما فصلنده مذکور (اخی زاده حلیمی افندی) طرفندن ده ترجمه ایدلمشدر . (کاتب چلبی) قولنه کوره بو ترجمه (لامعی) نك ترجمه‌سنه فائق ایمش . لامعی چلبی نك ترجمه‌سی یدی جزؤ اوزره (١٢٩٣) ده درسعادتده طبع اولونمشدر .

(٣) شرف الانسان : شرافت و فضائل انسانیه‌دن باحث تخصیص علم اخلاق نقطه‌سندن باعث استفاده تورکجه براثر اولوب برجلددر . مطبوعدکلدر .

(٤) عبرتنما : عبرت آمیز بعض حکایات وسائره‌دن باحث اولوب اساساً علم اخلاقه عائددر . طاش باصمه‌سی مطبوعی واردر .

(٥) مناظرهٔ بهار وشتا : بوایکی فصلك شاعرانه مناظراتنی مبین ادبی براثر اولوب مطبوعدر.

(٦) مجمع اللطائف ــ لطائفنامه : اکثریتی اعتباریله هزلیاتی اکدیرر عادی شیلردن باحث اولوب بدایت احوالنده یازلدیغی مستبان اولور . غیرمطبوعدر [١].

---

[١] (٩٥٥) تاریخنده ارباب معارفدن (سراج بن عبدالله) طرفندن منثور بش باب اوزره مرتب (مجمع اللطائف) اسمنده براثر واردرکه برنسخه‌سی (آیاصوفیه) کتبخانه‌سنده موجوددر . برده (٩٢٣) ده (تیره) ده (عبدالجبار اوغلو احمد) طرفندن یازلمش (تحفة اللطائف) نامنده اخلاق وموعظه‌دن باحث تورکجه براثر واردر

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(٨١) [illegible] (١٨)

(٨١) [illegible] (١٨)

[illegible]

(١١) [illegible] (١١)

[illegible]

(٠١) [illegible] (٦٦) [illegible] (١٠)

(٦) [illegible]

[illegible]

(٧) [illegible] (٧)

(٨) [illegible] (٨)

نعمتندن زیر وبالا بهره مند   سماکه بردر نسبت پست وبلند
سن‌سین اول نور بسیط بی غبار   سن‌سین اول بحر محیط بی کنار
لمعه‌سندن آی وکون پرتاب وفر   قطره‌سندن یر وکوك عرق کهر

منظومهٔ لغات مطلعندن :

یکی بردر چالاپ تکری خدادر   رسولی جمله دلده مصطفی‌در

وفاتنه قریب سویله‌دیکی مروی اولان بیت :

لامعی دل زور قن کردابه صالدك آه کیم   یوق کنار وصل یاره روز کارمدن مدد

ابیاتندن :

سزای آتش اولور خار اولانلر   ایچر آب روان کلزار اولانلر

اشعارندن :

قیلمز کریم اولانلر باب رجایی مسدود .   ایتمز رحیم اولانلر اهل نیازی مردود
جم قدر اولانلر ایلر مورك کلامك اصغا   محمود اولانك اولور افعالی جمله محمود

(٩٥٧) تاریخنده ارتحال ایده‌رك کندی یانته دفن ایدیلن مخدومی (لمی درویش محمد افندی) ده ارباب علم وشعردن برذات اولوب فن عروض وقافیه‌دن (بحرالاوزان) اسمنده براثری واردرکه برنسخه‌سی (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

لامعی مصطفی افندی « سیروزی »

علماء شعرادن وطریقت (کلشنیه) منتسبلرندن برذات اولوب (سیروز) لیدر. (٩٧٣) ده مملکتنده ارتحال ایتدی . علم محاضراته دائر قیمتدار بر مجموعه‌سی وآثار شعریه‌سی واردر .

لالی دده « آیدینی »

مادر زاده لال ایکن (خراسانی) علی دده همتیله کویا اولمشدر . (٩٨٠) ده وطنی اولان آیدین) ده ارتحال ایتدی .

رباعیاتندن :

لالی قولونی ایله‌دی اول لؤ لؤ لالا   فیض نفس همت ایله طوطیٔ کویا
مرآت کرامتدر انك ماه وجودی   یوقلقلر ایله‌اولسه نوله اول شهه لالا

ی

یاوز سلطان سلیم خان

انشاد اشعارده‌ده صاحب قدرت بر صاحبقران حماستدر . السنهٔ ثلاثه‌دن با خصوص فارسی اشعاری شعرای ایرانیه مشاهیری درجه‌سنده آهنکدار ورنکین‌در. اشعار فارسیه‌لرینك بر قسمنی حاوی اولان دیوانچه‌ده اخیراً طبع اولوندیغی کبی بر قسمی‌ده ادبای عصردن (شیخ وصفی افندی) طرفندن ترجمه و طبع اولونه‌رق (بارقه) اسمیله توسیم ایدلمشدر . (٣٠٥) پارچه اشعارینی حاوی اولان فارسی دیوانلری بیوك قطعه‌ده وتعلیق حروف ایله غایت لطیف و مزین صورتده سابق المانیا ایمپراطوری حشمتلو ایکنجی ویلهلم طرفندن ١٩٠٤) سنهٔ میلادیه‌سنده برلینده طبع ایتدیرلمشدر. بر نسخه‌سی (یلدیز)، (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌لرنده واردر. ارتحال عالیلری (٩٢٦) ده تربهٔ شریفه‌لری نام همایونلرینه منسوب اولان جامع شریف یانده‌در. ایران ایله محاربه‌لرندن مقصد اعلالری (بهر جمعیت دلهاست پریشانی ما) مصراعیله‌ده ایما بیوردقلری اوزره حصول اتحاد اسلام ایدی. نیات وافکاری ، حماسیات واطواری کمال بك مرحومك (اوراق پریشان) نده مندرج اولدیغی کبی تواریخ عثمانیه‌ده‌ده مذکوردر .

اشعار تورکیه‌لرندن :

مردم دیده‌مه بیلمم نه فسون ایتدی فلك
کریه‌می قیلدی فزون اشکمی خون ایتدی فلك
شیرلر پنجهٔ قهرمده اولورکن لرزان
بنی بر کوزلری آهویه زبون ایتدی فلك

قطعه‌سی مشهوردر .

اشعار فارسیه‌لرندن :

خواهد سحری رفت به سیران شه خوبان
ای دیده مخواب اب زن امشب همه ره را

يحيى بك « دوقه‌كين زاده »

شمالى آرناوودلقدن استانبوله كله‌رك سپاهى زمره‌سنه داخل اولمشدى . (لطيفى) (استانبو معلم ناجى افندى (طاشليجه) لى اولديغنى روايت ايدييور . فقط (خمسه) سنده كنديسنك (دوقه‌كين) بكلرينه منتهى اولديغنى بيان ايتديكنه كوره هرايكيسى‌ده طوغرى دكلدر [١] . بعده مردان الهيدن (محمد دده) يه انتساب ايده‌رك انزوا اختيار ايله‌مشدر . سيف و قلمى جامع بلغاى شعرادندر . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد شعره مقتدر اولوب (خيالى بك) له مشاعره‌لرى واردر. آثارينك الك مشهورى اخلاق و تصوفدن باحث مثنوى طرزنده اولان (كنجينهٔ راز) در . (شاه وكدا) ، (كلشن انوار) ، (يوسف وزليخا) ، (ناز ونياز) ، (اصولنامه) عنوانلرينى مشتمل اولان منظومه‌لريله (كل صدبرك در معجزات سلطان انبياء) قوهٔ شاعرانه‌سنه دالدر . (٩٩٠) تاريخلرنده (بوسنه) قطعه‌سنده (ازوورنيك) جوارنده‌كى (لوزنجه) ده وفات ايله‌دى . حديقة الجوامع ده درسعادتده (سليورى قپوسى) خارجنده مدفون اولديغى وينه بوذاتك يازمه مجموعهٔ وفياتنده (يكيجهٔ واردار) ده ارتحال ايتديكى محرره‌سه‌ده هرايكيسى‌ده موثوق دكلدر . اشعارندن باخصوص مثنويات واديسنده اولانلر روحنواز، ساده واخلاقيدر . (شاه وكدا) ايله (يوسف و زليخا) سى مطبوعدر . (كنجينهٔ راز)ه علماء شعرادن (نورئ آقسرايى) نك (سبعهٔ سياره) اسميله ايكى بيك بيتلى برذيلى اولديغنى حسن چلبى تذكره‌سنده مذكوردر .

كنجينهٔ رازك يدنجى مقاله‌سندن :

شرفى علم ايله‌در انسانك   فرقى يوق جاهل ايله حيوانك
علما بلبل خوشكو كيدر   جهلا زاغ سيه رو كيدر
عالمك زينتيدر اهل كمال   زينت انجم و سياره مثال

شاه وكدا مطلعندن :

سطر بسم الله اى اولوالالباب   اولدى مفتاح قفل باب كتاب
دلده يازاسه كر او نقش رسوم   كشف اوله عينيله شمس علوم

اصولنامه مطلعندن :

كل اى ناى خامه فغان ايله كل   كتاب اصولى بيان ايله كل
نواى صريرك ايدر دائما   كوكل لوح محفوظنى پر صدا

[١] آرناوود اصلى اولوبدر اصلم   قليجيله ديريلور هر فصلم
توله اول طائفهٔ شير افكن   قيلسه شاهين كبى طاشلقده وطن

کمال اهلی دستنده شهباز وار معالی هماسن قیلور آشکار
ایدر طوغرولق لطفه مظهرسنی طوتار الار اوستنه ایللر سنی

غرامیات وادیسنده‌ده دلربا شعرلر سویله‌مشدر. ازجمله ابیات آتیه‌سی نفائس آثارندندر:

دار دنیا دلی کوکلم کبی ویران اولسه نه جهان اولسه نه جان اولسه نه هجران اولسه
کاشکه سودیکمی سوسه بتون خلق جهان سوزومز جمله همان قصهٔ جانان اولسه

ابیات مشهوره‌سندن :

خلقی رنجیده ایدن عالمده کندی رنجیده اولور صوك دمده

یحیی افندی « شیخ الاسلام — استانبولی »

شاعرلکجه شیخ الاسلاملرك جمله‌سیله شعرانك قسم اعظمنه ترجیح اولونور بر شاعر فاضلدر. اشعاری (باقی) طرزنده مضامین دقیقه‌یی حاویدر. (ندیم) ك اشعارنده‌کی لطافتی حائز اولمقله برابر متانتجه‌ده دون دکلدر. سیاسیاتده‌ده واقف ایدی. وفاتی (١٠٥٣) ، قبری استانبولده چهارشنبه‌ده پدری (ذکریا افندی) یانده‌در. آثاری غیر مطبوع اولوب بروجه آتیدر : (فرائض منظومه‌سی شرحی) ، (فتاوا) ، (تخمیس قصیدهٔ برده) ، (نکارستان ترجمه‌سی) برده (سلطان عثمان ثانی) وقایعنه دائر تاریخچه‌سی واردرکه بر نسخه‌سی (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر. دیوانی اخیراً معارف نظارت جلیله‌سی طرفندن تشکیل اولونان (آثار مفیده کتبخانه‌سی) میاننده طبع اولوندی. باشنده مذکور کتبخانه انجمنی اعضای کرامندن (ابن الامین محمود کمال بك) افندی معرفتیله یازیلان مفصل ترجمهٔ حالی مندرجدر.

ابیاتندن :

خدا کریمدر البته ایلمز محروم مرامنه ایریشیر هر کشی خدا دیه‌رك
برده یحیی طوقونسه پرتو فیض خدا ذرهٔ ناچیز ایکن خورشید عالم تاب اولور
کل و مل بزمنه میل ایتمه‌سوزم طوت یحیی نه جفا دیدهٔ خار اول نه غم آلود خمار

مصارعندن :

غرض برنشوه تحصیل ایلمکدر بزم عالمده
عالمده بر چراغ اویاندیرکه سونمه‌سون

عشقك صفاسی یوق دكل اما جفاسی چوق
تقلید زاغ كبك خرامانی كولدیرر

مفتوحدر ارباب دله باب محبت
قورقارم جنتده ده عشاق راحت كورمه‌یه

عندلیبی بیلده بر نوروزدر دلشاد ایدن
كنج استغنا كبی بر كوشهٔ راحتمی وار

آدمه جبه و دستاری كرامتمی ویریر
بادهٔ غفلتله مدهوش اولمیان ایتمز غلط

خدا ستاردر طعن ایتمه رنده عیب بین اولمه
حال مشكلدر اكر اویمازسه حاله قالمز

یسری احمد افندی « استانبولی »

استانبولدن یتیشن قوی طبیعت شاعرلردن وزمرهٔ قضاتدندر . شام قاضیسی ایكن (١١٠٥) تاریخنده وفات ایله‌دی . (صالحیه) ده مدفوندر . السنهٔ ثلثه‌ده انشا و نظمه مقتدر شعرادن اولوب صدرالشریعه‌یه تعلیقاتی ، مدون دیوانی ایله منشآتی ، (مكفیات خمسه ـ اثمارالاسحار) عنوانلی رساله‌سی ومنظوم نصیحتنامه‌سی واردر .

ابیاتندن :

قیسه لیلی ایدی مولا طابنده رهبر — سنده طوت سمت مجازی‌دایدن اوصلوخبر
دردیمز جانانه سویلنمش دوا سویلنمه‌مش — ماجرا سویلنمش اما مدعا سویلنمه‌مش
دوزكونده اولسه دیكله‌ته‌من بزم یارده — ساز نیازی اهل هوا هپ بوزوق چالار

فهرس رجال

فهرس نسا

فهرس عمومی

خطا و صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٩٥	١	ترجیح	ترجیع
١٩٥	٢	خنجز	خنجر
٢١٥	٧	سباحین	سیاحین
٢١٧	٦	آثار	آثار
٢٢٨	٨	نقس	نفس
٢٣٢	٦	١ ٣٥	١١٣٥
٢٤٠	١١	دوتمدی	دونمدی
٢٤١	١٢	ملتمش	ملتمس
٢٤٦	١٩	لکده کوب	لکدکوب
٢٤٩	٣	آیدلدم	آیرلدم
٢٥٤	٢٢	خوانبامه	خوابنامه
٢٥٥	١١	ایله	بیله
٢٥٦	٢	خسروشیرینندن	خسرووشیریندن
٢٥٦	٧	الامزجه	الامزجة
٢٥٦	٢١	آتك	آتك
٢٥٧	٨	مصاحی	مصاحبی
٢٥٨	١	.	شمعی
٢٦١	١٥	محتشم	محتشم
٢٦١	ن ١	ا	اسما
٢٦٢	ن ١	رکه	واردرکه
٢٦٤	١٥	یدرسه	ایدرسه
٢٦٥	٩	نسقه	نسخه
٢٦٥	١١	حدیتی	حدیثی
٢٦٥	١٧	افلاق	افلاق
٢٦٩	٢	قلب وکوزم	قلب کوزم
٢٦٩	٨	یوکمی	بیوکمی
٢٦٩	١١	نسب	نسبت
٢٧٠	٢	مقدارنه	مقدارینه
٢٧٠	١٧	سیاسنه	سیاسیسنه
٢٧٠	٢٣	دلالتیله	دلالق
٢٧٢	١٦	قیز	قیزلر
٢٧٨	٤	غزوا	غزواتی
٢٧٨	١٥	.	جنت اوله
٢٧٩	٥	سبوطی	سیوطی
٢٨١	١٠	مصراع شاکری	مصراع شریف صبری‌یی
٢٨٢	٢٢	آندن	آندن
٢٨٣	٢٣	لیك	لیك
٢٨٧	١٠	جابکرو	جابکرو
٢٩٠	٢٢	تجیلم	خجیلم
٢٩٤	١٧	ك	الك
٢٩٦	١٨	داماتی	داماتی
٢٩٨	١٣	جهانتابدن	جهانتابدن
٢٩٩	٢٠	و	او
٣٠٢	٣	عبدالعز	عبدالعزیز
٣٠٢	٧	شهید	شهد
٣٠٢	٨	خلاج	حلاج
٣٠٦	٩	جشم	چشم
٣١٧	٢	زاند	زائد
٣١٧	٦	اردی	اردوی
٣١٧	٢٠	ملاك	ملائك
٣٢٠	٢	انشاد	انشا
٣٢١	١٣	بلهین	ایلهین
٣٢٥	١	اونوتمامه	اونوتمام
٣٢٥	٢٠	نیتیله	بیتیله
٣٢٦	٣	حنت	جنت
٣٢٨	١	تذاکرشعرا	تذکرهٔ شعرا
٣٢٨	٢١	دوق	ذوق
٣٣٢	١١	غمزلکندر	غمزلکندندر
٣٣٣	٩	بیدهل	بیدل
٣٣٥	١٧	حلمت	حکمت
٣٣٦	٢٧	غیرتکزین	عبرتکزین
٣٣٧	٧	انبساطی	انبساطی
٣٣٧	٧	مهمی	مبهمی
٣٣٩	١٤	تمز	تمیز
٣٣٩	١٦	یدانه	میدانه

صحیفه			
٣٤٠	١	ممدح	ممدوح
٣٤٠	١٩	نسانه	انسانه
٣٤٦	٦	ش ح	شرح
٣٤٦	٨	يدانی	كيدانی
٣٤٦	٢٢	هدانی	هدایی
٣٥١	٩	نشاطيننك	نشاطينك
٣٥٢	١٤	نائلی	نائلیٔ
٣٥٢	١٩	ولان	اولان
٣٥٣	١٥	تيز	تير
٣٥٦	٣	نو آ	نوراً
٣٥٧	١٤	اشتمال	اشتغال
٣٥٧	٢٤	خلاق	خلقت
٣٥٨	٤	تأليفی	تأليف
٣٥٩	٨	مراج	سراج
٣٥٩	١٢	سليسی	سليس
٣٦٣	٢٠	مقتبثلرينك	منشيلرينك
٣٧٨	٧	قنی	قی
٣٧٨	٢٠	تماقيات	تعليقات
٣٨٢	١	ارتحالی	ارتحال
٣٨٣	٤	تشكك	تنكك
٣٨٤	١٤	خاطره	خاطر
٣٩٥	٩	لنمان	كنعان
٣٩٧	١٨	جهانميپای	جهانپيمای
٤٠١	٢٠	خجله	حجله
٤٠٢	١٢	حلوتيه	جلوتيه
٤٠٣	٤	سرحيله	شرحيله
٤١٠	٣٣	مكاتبی	مكاتيبی

صحیفه			
٤١٣	٢٠	خصوص	فصوص
٤١٩	١٢	امعات	امعان
٤٢٦	١	هانله	هائله
٤٣٥	١	بجاتی	نجاتی
٤٤٣	٦	تنقيج	تنقيح
٤٤٦	٧	وعلی	علی و
٤٤٩	١٧	نزادنه	يزدانه
٤٥١	١٦	ملامهٔ	علامه
٤٥٣	١٦	براندارانه‌سی	براندازانه‌سی
٤٥٣	٢١	ديم	نديم
٤٥٥	١٧	بريه	برنه
٤٥٥	٣ز	مرر	مور
٤٥٨	٥	خجاله	جحالة
٤٥٨	٢٤	حقدن	حقندن
٤٥٩	١٢	سرابی	شرابی
٤٦٢	٥	نظلم	تظلم
٤٦٢	١٣	اربات	ارباب
٤٦٤	٦	سرسر	سراسر
٤٦٥	١٦	والی	والی
٤٨٤	١٦	اولور	ظفر
٤٨٥	٤	منفرحه	منفرجه
٤٨٦	١٥	بياتندن	ابياتندن
٤٨٧	٢٠	خاردان	خارادن
٤٨٨	٢٠	مير	امير
٤٨٩	٦	ه	اوله
٤٩٥	٣	عرق	غرق

علما فصلی بقیه‌سنك فهرسیدر